

391993

Mag. St. Dr.

749

2234 [IV. 5.]

Man. St. Dr. III

Biblioteka Lanku Sodhorekko.

748

O P E R A
omnia
Pauli Comitis in Aureo Potok,
PILAVITÆ
P O T O C K I
(Palatinidæ Braclaviensis.)
Castellani Camenecensis in Podoliâ
Senatoris Regni Poloniae
(Theodori Primatis Regni Progenitoris)
scilicet

- I. *Saeculum Bellatorum & Togatorum, vel Centuria Elogiorum Clarissimorum Virorum Polonorum & Lithvanorum; Opus ineditum.*
- II. *MOSCOVIA, vel Narratio de moribus Monarchiæ Russorum, cum animadversionibus Civilibus, & Politicis Documentis, pag. 161.*
- III. *Exercitationes Oratoriæ, Lucubratæ in Secessu Patavino, pag. 151.*
- IV. *Historico-Politicus, sive Quaestiones Historicæ & Civiles, ex 3. Libris primæ Decadis Titi Livij pag. 201.*

Quibus adjecta sunt.

- I. *Eiusdem seu fortè Cujuspian, Falissowski nomine, Colloquium seu Dissertatio Patris-Familias cum Sacro Curione, de causis incrementi Romani Imperij, Polonis ad Cautelam & Exemplum pag. 229.*
- II. *Petri POTOCKI Oratio Gratulatoria ad Ladislaum Sigismundum Regem Poloniae, pag. 243.*
- III. *Joanis POTOCKI Oratio, asserens eum esse DEUM, qui per Verbum in Spiritu S. condidit omnia pag. 261.*

Hæc singula Scripta anecdota, ex suâ Bibliothecâ, jam nunc publicâ & cuiusvis patente, edidit; quædam ex Polonico Idiomate, Latinâ Metaphrasi interpretatus est, Notulis & Indicibus illustravit, sextuplici Genealogiâ POTOCKIANA, tum & Epitaphijs Sepulchralibus POTOCKIORUM, ac denique Testimonijs Historicorum, de Pilavitæ & POTOCKIJS locupletatus est.

Aliquantisper POTOCKIJS sanguine junctus
JOSEPHUS ANDREAS Comes in Zaluskie
Z A L U S K I,

Supremus Regni Poloniae Referendarius, Abbas Commendatarius Villariæ Betnaci & Fontaneti in Gallia; Consiliarius Prælati honoris Parliamenti Nanceiensi &c. Præpositus Insignis Ecclesiæ Regiæ Varsaviensis.

V A R S A V I Æ

In Typographia Collegij Regij Societatis JESU, Annô Domini 1747.

O! quæ tuos, diffuso vertice Ramos
Pandis, & in spatij nutas Regalibus ARBOR
Fortunata nimis, solesq; habitura serenos
Barclaius lib. 3. cap. 9.

Podh. 479.
Bibl Jag

*****

Illustrissimis & Excellentissimis Dominis
DOMINIS
POTOCKIJS

JOSEPHO, Palatino Posnaniensi, Supremo Duci
Exercituum Regni.

STANISLAO, Palatino Kijoviensi.

MICHAELI, Palatino Volhiniæ.

ANTONIO, Palatino Belzensi, Aulæ Reginalis
Supremo Mareschalco.

Equitibus Ordinis Aquilæ albe Polonicæ,

FRANCISCO, Incisorum Dapum in Regno.

Equiti Ordinis S. Andree aule Russicæ.

Tum & alijs & singulis, in Ordine Equestri conspicuis & Clarissimis
Viris, suorum respectivè Capitaneatum Gubernatoribus,

Dominis suis gratissimus.

JOSEPHUS ZALUSKI

Referendarius Regni.

S. P. D.

EX quo tempore Res Polonorum publica, in amplissimum quoddam terrarum Orbis fasti-
gium, excrecere coepit, viri fuerunt, clari Potociorum sanguine geniti, qui eximiam
marmoreque dignam, communi Patria bono, operam addixerunt, & immortalis Nominis
famam, per cunctas Europæ, litteris elegantioribus excultas, regiones disperferunt. Illu-
strem inter illos, jure suo ac merito, occupat locum Paulus, Castellanus Camenecensis, Ste-
phani, Palatini Braclaviensis, filius, vir omnium, quibus generosiores animæ, ad optima-
rum maximarumque rerum usum, excitantur, disciplinarum, præceptis egregie innutritus, &
ad servandum augendumque litterarum, vix, ab exilio, in Poloniam, revocatarum decus
atque incrementum, Polonis, celo demissus. Divinus enim ille vir, cum, percipiendarum al-
tiorum rerum causâ, complures exterarum gentes, tam belli ornamentis, quam politiciæ doctrinæ
præstantes, visisset, singulari sapientiæ eruditionisque laude, suos edocuit, artes, quibus in-
gens Poloniæ moles Imperij, & teneri fortiter, & bene feliciterque dirigi possit. Cognosce-
tur id, opinor, ex aureis illis, quavisque gemmâ nobilioribus, quæ, in adspæctum hominum lu-
cemque, protulit, opusculis. Ut suam cuique laudem tribuamus, quid, quæso, Polonia, E-
logijs civium domi militiaeque celebrum, ad comparandam rei civilis militarisque scientiam,
iniquam habuit exquisitius? quid Descriptione Moscoviæ, ad perscrutandos alienos mo-
res, luculentius? quid, Quæstionibus Historico Politicis, ad emendanda domestica vitia,
acrius? quid denique, Exercitationibus Oratorijs, ad instruendam eloquentiæ facultatem,
copiosius? Quamvis autem omnes, quibus honestiorum studia litterarum, in delicijs erant,
impenso committerentur labore, ut divina illa, à viro immortalis, relicta ingenij monumenta, ad

(2

sem-

sempiternam, si quâ sperari possit, perducerentur memoriam, insigni tamen totius orbis litterati evenit detrimento, ut, haud ita magno temporum intervallo, plurimis illorum exemplis, vel turpi posterorum negligentia, vel adverso Vulcani fato, suppressis, vix in centesima quaque bibliotheca reperiuntur. Quo nomine, cum graves quidam humaniorum disciplinarum existimatores, virique boni, & ad rei commoda publica nati, pro insito illis, in minores artes, amore, tum litteris, tum sermonibus me compellarent blandissimis, ut virum politissimum, deque Patriâ, & litteris, quas colimus, optime meritum, ab hominum oblivione, defenderem, suaeque pristinae dignitati restituerem, non temperare mihi potui, quo minus, parvulos quidem, sed nitida frugis plenissimos libellos, ex laudâ satis, quam, in communem civium usum, acquisivi, librariâ suppellectili, protractos, in rei universa litteraria emolumentum, publicæ luci exponerem, & varia, ex celebratissimis Poloniae scriptoribus, adjicerem, quæ novum, Illustrissima Potocciorum genti, conciliarent splendorem. Cui quidem labori ut promptius me accingerem, veniebat mihi in mentem recordari, mei ex fratre patruelis (olim Chrysostomo Henric Zaluski, Palatinus Plocensi, Capitaneo Lublinensi,) nepotis, Francisci Zaluski Celsissima in Germaniâ inferiori Domus Comitum d'Archeot de la Riviere; jam nunc solius superstitis heredis; ex Comitissa Danielovicâ (quæ inclita Prosapia Matrem Regis incomparabilis Poloniarum Johannis III. SOBIESKI protulerat) progeniti; per duas amitas, Danielovicâs; Matris sorores, duobus POTOCKIJS Castellano nempe Bracławensi nuper pie defuncto; & Crasnostaviensi Capitaneo in matrimonium collocatas; Sanguine POTOCKIANO, majorem in modum, nobilitati.

Excipite igitur, Magni avitarum paternarumque virtutum Æmuli, Paulum, ex sepulcris suis & profundissimis tenebris, me duce, non in Poloniæ tantum, sed in universi, quâ litteris floret, orbis terrarum conspectum, prodeuntem. Fovete testem lætitiæ, ob exoptatam, ad quam domus mea pervenit cum Potocciano Nomine affinitatem, animo ac ac pectore prorumpentis. Ceterum credite, me, non arctis tantum consanguinitatis vinculis, sed omni etiam cogitatione totâque mente, Vobis devinctum, omne in posterum, in Domo, Vestra, tot perantiquis præclarisque Regni Poloni familijs conjunctâ, nec Senatoriâ purpurâ minus, quam laureatis litteris, augustâ, condecorandâ prædicam.

dâque, studium sponte esse collocaturum. Scribebam Varsovia, Anno, à Virginis Partu. M DCC XLVII. quo bibliothecam meam, presentium posterorumque Litterarum, commodo, consecravi.

Extantiora Menda

sic Emenda

Pag.	Linea	Lege
	Indicis pag. 4. b. Oratoria	Oratoria; a
11.	ult. ulte.	ultor
20.	ult. famæ	fama
23.	penult. Lubomirionum	Lubomiriorum
84.	ult. vix.	vox
94.	ult. vocatus	vocatur
	- in quod	id quod
	- de	dele
106.	ante penult. Cantre	Cantici
102.	1. in notis. Demostemes	Demosthenes
	ult. - pat.	pati
-	- Gellio	Gellius
105.	1. in notis. Pseudenymy	Pseudonymi
117.	penult. Paganorum	Paganorum
126.	ante penult. Zolkievia	Zolkievix
-	ult. Bencza	Boncza
308.	penult. deleatur	tota Linea No. 217. posita
311.	ante finem. transtulit	transtulit
-	ante penult. dimidai	dimidia
320.	ult. mesichio	Niesieckio
329.	penult. Palatinatum	Palatinatu
334.	5 Liniewscia	Liniewscia
-	notâ A. - Kunciam	Kanckiam
-	Linea penultima. Nota A.	imo C
335.	Notâ A Linea 2. itulo	titulo
341.	6. - peucussissent	percussissent.
343.	3. ante ultimam - ille	illi
345.	penultima - post Paulo	adde primum.

Cætera B. L. ipse corriget.

Bonæ Mentis Lectori.

S. & O.

Argumenta, quibus, ad edenda hæc Opera, commotus sum, paucis habe. Primum enim, ut nomen scriptoris Polonorum eximij, non tantum exteris prorsus ignotum, verum etiam ipsis meis civibus non satis perspectum innotescat, suaque, & Polonæ Genti, & *Potockianæ* Familiæ dignitas vindicetur. Namque licet *Potockij*, antiquissimis jam temporibus, & domi & militiæ inclaruerint, & rem Polonam publicam meritis omnium maxime illustraverint, altissimum tamen, homines apud litteratos, de ijs, usque adhuc fuit (a) silentium. Cui quidem accedit, quod Opuscula *Potockiana*, albis corvis rariora, non nisi in bibliothecis cæteris copiâ præstantioribus, inveniantur. *Centuria* enim *Elogiorum Clarissimorum Virorum Polonorum & Lithuanorum*, quam primo loco repetij, à typographo quodam *Cracoviensi*, typis descripta (b) ferali incendio, ad exemplarium paucitatem, ita est redacta, ut vix duo, vel tria, quin etiam titulo & prolegominis carentia, videre mihi usquam contigerit. *Moscovia* quidem, seu *Brevis Narratio, de Moribus Monarchia Russorum*, cum animadversionibus civilibus & politicis documentis, adornata, quam *Centuriæ* illi, adjunxi, typis *Davidis Friderici Rhetij, Gedani*, impressa (c) ab omnibus, quibus res Polonorum, Russorumq; curæ cordique est, inventu & paratu difficilis habetur. Multò tamen insigniori raritatis notâ commendabilis est *Historicus ille Politicus*, à *Luca Kupiszio, Cracovia*, publicæ luci expo-

(a) Paulum quidem, cæteris & ingenio & doctrinâ eminentiorem, silentio præcevit, Hoppius, in suo: de Scriptoris Historiæ Polonæ: schediasmate litterario. Neque vero illius mentionem fecere, qui Hoppianum, opusculum annotationibus suis auxerunt, Grodeckius, & Schlieffius. Braunius, iniquus ille Polonorum censor, in: Catalogo & Judicio, de Scriptorum Poloniæ & Prussiæ, in Bibliotheca sua Collectorum Virtutibus & Vitijs: eum quidem nominavit, dignum tamen non habuit, ejus recensere Opera.

(b) Annum circa 1702. 4. (c) Anno 1679. 4.

expositus, (d) cui tertiam Collectionis meae partem decrevi. Singulari quoque raritate eminet versio libelli, quem modo nominavi, polonica, ejusdem *Kupiszaj* curâ, omisso *Potockij* nomine, in publicum (e) producta. Huic quidem versioni adjectum deprehendi *Colloquium: seu Dissertationem Patris familias cum Sacro Curione, de Causis incrementi Romani Imperij; Polonis ad Cautelam & Exemplum, Fallisowscij*, nescio cujus, nomen præ se ferentem. Cum tamen nullum hujusce nominis hominem, scripto quodam enitere meminerim, facile crediderim, *Potockium*, uti priorem libellum, tacito suo, ita posteriore, alieno insignitum nomine, in vulgus emisisse; id quod tamen omni adfirmare asseveratione non ausim. Caterum scriptum illud, quanquam exactior notitia auctoris me fugiat, (f) hic inferere placuit latine redditum. Pleniori autem isti Operum *Potockianorum* Collectioni, ut nequid deesse videretur, visus mihi sum operæ pretium quaecumque facturum, si Petri *Potockij* (qui postea Palatinus *Bractarviciensis* & Capitaneus Generalis *Podoliae* est factus) Orationem Gratulatoriam, ad *Vladislaum Sigismundum*, Poloniae & Sveciae Regem, habitam, cum neque apud nos, neque apud Belgas, qui eam commiserant typis, (g) frequenter occurrat, subjungerem. Quo vero longius, à Polonia *Italia* distat tellus, quam *Germania Inferior*, eo priori opusculo rarius censetur istud, quod *Exercitationes Oratorias*, à Paulo *Potockio*, in *Secessu Patavino*, lucubratas, (g) continet. Is primus, quod ego sciam, ingenij ejus est fetus. Quo de nomine, primo ponendus erat loco, si annorum, quam argumentorum (historici primum, tum politici, denique oratorij,) majorem habuissimus rationem. Quanquam non diffitear, *Pauli* nostri *Exercitationes*, priorem, unicâ illa Oratione, à *Petro*, concinnatâ, locum meruisse. In quo tamen, si quid hallucinationis animadvertis, id typothetis, me tum *Varsavia* absente, oscitantibus, tribues. Quod, ad Joannis *Potockij* Orationem, de Deo, per Verbum, in Spiritu Sancto, omnium Conditor, attinet, illam à Nicolao *Bartholdo*, *Sedini* formis aeneis exscriptam (h) eâ quidem ratione, iterandam duxi, ut illorum, qui perfectum quoddam Operum, à *Potockijs*, editorum,

(d) Anno 1646. 16. (e) Anno 1649.

(f) Hæc dum scriberem, in manus venit *Christophori Fallisowscii Groti: Versio Historiae Romanae*, à L. *Anneo Floro*, composita, Polonica: Cracoviae, typis Schedelianis, Anno 1646. expressa, antea mihi nunquam visa ac prorsus inaudita, cujus calcem, egregium, quod supra dixi, coronat *Colloquium*. Ex quo satis, perspicere potest, eidem id opusculi deberi *Fallisowscio*.

(g) Antverpiæ. Anno 1633. fol. (h) Venetiis, typis Imbertianis, Anno 1642. 4. in lucem emissis.

corpus discipiunt, desiderio faciam satis. Samuelis denique *Varadi Moravi, Epistolam, de Liberatione Miraculosâ, ex Captivitate Turcicâ, Illustrissimi Herois, Joannis Potockij, Podoliae Palatini, ad Joachimum Morsum, Patricium Hamburgensem, olim Hamburgi evulgatam*, (i) hisce jam in oris, perrarò obviam, ob rerum, quas tractat, amcenitatem, dignam judicavi, quæ, hoc in volumine, denuo exhibeatur. Si, de Genealogiâ Domus *Potockiorum* clarissimæ, primariasque inter Poloniae familias, optimo jure, connumerandæ, quæras, eam ordine recensere; animo statueram. Verum, cum maximam, in illa enucleandâ, rerum intelligerem discrepantiam, mearum haud partium duxi, tantas, nostros inter scriptores stemmatographicos, componere lites. Magis igitur consultum putavi, singulorum excerpta exscribere, nihil immutando, (nisi quod notulas paucas, ad paginarum oras, adjecerim) ut ita sua sit penes quemvis auctorem fides; *Potockii* autem, singulis, quæ insigne illorum decus augent, monumentis, varijs antea locis dispersis, nunc in unum collectis, superbiant. Ea, quæ, ex binis *Paprockij* excerptis Operibus, lingvâ auctori vernaculâ, repetij, nullâ adjectâ latinâ interpretatione, eo, quod nihil hic habeatur, quod R. P. *Caspar Niesiecki*, scriptor Societatis *JESU* celebratissimus, mihi quondam amicissimus, acerbâ, ante tres, & quod excurrit, annos, morte humanis rebus ereptus, in nobilissimo suo, quod *Coronam Polonicam*, inscripsit, opere, meliori non revocasset ordine, amplissimisque adauxisset accessionibus. Hinc est, quod integram illius Genealogiam, quâ de *Potockiorum* *Pilavitarum* agit gente, in latinam linguam transulerim. Quæ, ex *Okolskij*, maximæ, inter meos, existimationis viri, *Orbe Polono*, excerpti, eò majoris facies, cum liber iste, non exteris solum, sed ipsis etiam Polonis, caro & insolenti pretio (k) constare soleat, Ad Celsissimi *Alexandri Josephi S. R. I. Principis Jablonovij, Archidapiferi Lithvaniae, & Capitanei Bascensis*, amici, omni mentis veneratione mihi colendi, *Tabellam Potockiorum Genealogicam*, quod attinet, eam, ob curatam perfectamque, quam spirat, *Prosapiarum* notitiam, adjeci. Nec omittere potui Genealogiam illam, à Reverendissimo

(i) Anno 1642. 4.

(k) 1627. 4.

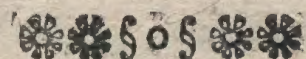
(k) Teste ipso *Braunio*, acerrimo *Okolskij* censore. p. 77. *Historiam & facta rarissimi hujusce operis satis copiose persequitur, qui nobis est ab epistolis, Joannes Daniel Janozkius in: Notitia Scriptorum rerum Polonicarum raritate insignium: Germanicâ lingvâ nuper publicatâ. Pars. I. N. XXXIV. p. 68 - 72.*

diffimo Stanislao à S. Laurentio Konarscio, (m) meritissimo Clericorum Regularium, à Scholis Pijis, dictorum, Exprovinciali, profectam ob varias quæ ibi leguntur Colligationum Gentis Potockianæ cum Exteris Familijs, Regio Ducalibus accessiones Publicæ etiam luce dignum existimavi *Elenchum Ecclesiarum & Monasteriorum, Ordinis Prædicatorum, in Provinciâ Russiæ, ab Illustrissimis Potockijs, conditorum, ex Okolskij: Russiâ Florida, desumptum, cum liber hic tantæ sit raritatis, ut plurimi, & quod maximum putes, ipsi librorum helluones, nunquam illum editum esse (n) arbitrentur. Annexui insuper Epitaphia Potockiorum, quorum aliqua, in Simonis Starovolskij; Monumentis Sarmatarum inveneris, plurima tamen, apud illum, frustra quæsiveris. Hisce denique Testimonia superaddidi Historica, varijs ex libris, vel Latino, vel Polonico idiomate divulgatis, congesta, quibus res Potockiana, in Schediasmatibus illis Genealogicis, expositæ comprobentur. De Vita, factis ac meritis Potockij mei, si scire cupias, selectiora, in Niesieckiana, quam supra laudavi, Potockiorum (o) Genealogia, invenies. Vale, Lector, & Potockiana, quæ tuum dedi in conspectum, opuscula, benevole accipe, meumque, de re civium meorum litterariâ, non male merendi studium, æqui bonique consule. Iterum vale.*

[m] Præstantissimus ille, & eruditione omni, elegantiorumque imprimis litterarum cognitione celebratissimus vir, quem nunquam non in delicijs habui, frater germanus est, Castellani Sandomiriensis, antiquissimâ ac speciosissimâ Konarscianâ exercitus familiâ. Is cujus nitidum, de Vitijs Eloquentiæ emendandis, libellum, perpetuo quodam, in Novis suis Litterarijs Lipsiensibus, applausu excepit, Illustris Fridericus Otto Menckenius, Vir, de Musis Polonis, majorem in modum, meritis, ac meretur.

[n] Recensionem libri hujus omnium rarissimæ exhibet noster ille Janockius. l. c. Par. I. N. XXI. p. 60. sequ. [o] pag. 337. hic.

INDEX ELOGIORUM

Centuriæ, Ordine quo ea hic leguntur eorū

Alphabetico Nominum dispositus.

SEXAGINTA VIRI SAGATI,

A

1.	Adamus Hieronymus à Granow Sieniewski Notarius Exercituum Regni	pagina	1.
2.	Adamus Kazanovius Supremus Castrorum metandorum Præfectus		3.
3.	Adamus Kazanovius Castellanus Haliciensis		4.
4.	Adamus à Tenczyn Ossoliński Lublinensis Præfectus		5.
5.	Alexander Koniecpolius Palatinus Sandomiriensis		6.
6.	Alexander Zborovius Tribunus Militiæ Polonæ		7.
7.	— — — Gasievius Palatinus Smolenscensis		9.
8.	— — — Piasieczynius Castellanus Kijoviensis, Novogrodenfis in Severia Præfectus		10.
9.	Andreas Firleius Palatinus Sandomiriensis		11.
10.	— — — Potocius Palatinus Braclaviensis		13.
11.	— — — Koniecpolius Notarius Exercituum Regni		14.

B.

12.	Baldvinus Ossolinus Stobnicensis Præfectus	pagina	15.
13.	Boguslaus Dux in Slucko Radziwilius Supremus Stabuli M. D. Lithvaniæ Præfectus		16.

C.

14.	Casimirus Piasieczynius Tribunus, Ostrołęcensis Præfectus		18.
15.	Christophorus Dux in Birze Radziwilius Palatinus Vilnensis, Supremus per Lithvaniam Armorum Præfectus		19.
16.	— — — Grodzicius Castellanus Camenecensis		20.

D.

17.	Dominicus Kazanovius Palatinus Braclaviensis		22.

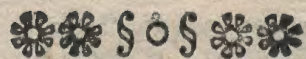
G.

18.	Georgius Lubomirscius Supremus Mareschalcus Regni, Magister Militiæ Polonæ		23.
19.	— — — Dux Zastaviensis		25.
20.	— — — Rzeczycius Urzendoviensis Præfectus		27.
21.	Georgius Mirscius Excubiarum M. D. Lithv. Præfectus		28.

(1)

22. Hic

H.

22. Hieremias Michæl *Korybutus* Dux Wisniowieccius Pal: Russiæ 29
23. Hyacinthus *Schoenbergius* Castellanus Camenecensis - 31.

J.

24. Jacobus *Potocius* Notarius Exercituum Regni Campestris 32.
25. Janusius *Korybutus* in Zbaraž Dux Wisniowieccius Supremus Stabuli Regni Præfectus - 34.
26. - - Dux in Birze *Radziwiłł* Palatinus Vilnensis Supremus Armorum per Lithvaniam Præfectus - 36.
27. - - Skuminus *Tyszkiewiczus* Palatinus Vilnensis - 37.
28. - - *Tyszkiewiczus* Palatinus Kijoviensis - 39.
29. Joannes *Zamoyscius* Palatinus Sendomiriensis - 40.
30. - - *Sapieha* Notarius Exercituum Regni Campestris 42.
31. - - *Odrzywolscius* Castellanus Czerniechoviensis 44.

L.

32. Leo *Sapieha* Palatinus Vilnensis Supremus Armorum per Lithvaniam Præfectus - 45.
33. Lucas *Zolkiewius* Palatinus Braslaviensis - 47.
34. - *Hulewicius* Zvinogradensis Præfectus - 48.

M.

35. Marcus *Sobiekius* Vexillifer Curia Regni - 49
36. Martianus *Radziminus* *Frankiewiczus* Notarius Exercituum M. D. Lithvania - 51.
37. Martinus *Kazanovius* Palat. Podolia Militia Pol: Magister 52.
38. - - *Kalinovius* Palatinus Czerniechoviensis - 54.

N.

39. Nicolaus *Potocius* Castellanus Cracoviensis, Supremus Armorum per Regnum Polonia Præfectus - 56
40. - - à Fulstin *Herburtus* Castellanus Camenecensis 58
41. - - *Kisielius* Vexillifer Novogr: Circassien: Præfectus 60

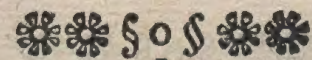
P.

42. Paulus *Sapieha* Palatinus Vilnensis Supremus Armorum per Lithvaniam Præfectus - 61
43. - - *Grodzicius* Primus Oeconomiae Bellicae in meliorem redactæ Ordinē; & Armamentariorum Reg: Pol: Præfectus 63
44. Petrus *Potocius* Sniatinensis Præfectus - 64
45. - - Palatinus Braslaviensis, Podolia Præfectus - 66

R.

46. Rogatianus five Spytek à Zakliczyn *Jordanus* Centurio Equitum Polonorum - 67

S. 47. Sa-

S.

47. Samuel *Easzius* Supremus Excubiarum Regni Præfectus 68
48. - - Dux *Koreccius* Junior - 70
49. - - *Kalinovius* Supremus Castrorū Metandorū Præfectus 72
50. Sigismundus *Przyemscius* Notarius Regni Polonia Campestris 73
51. Stanislaus *Konieczpolius* Castellanus Cracoviensis Supremus Armorum per Regnum Polonia Præfectus - 75
52. Stanislaus *Lubomirscius* Palatinus Cracoviensis - 79
53. - - *Potocius* Palatinus Cracoviensis Supremus Armorum per Regnum Polonia Præfectus - 82
54. - *Lanckoronius* Palat: Terrarū Russiæ Milit: Pol Magister 85
55. - à Zurowo *Danilowicius* Palatinides Russiæ Corsunen-sis Præfectus - 87
56. - *Potocius* Palatinides Braslaviens: Militia Zaporoviensis in meliorem tunc redactæ Ordinē (ut vocant) Commissarius 89
57. Stephanus *Czarnieccius* Palat: Kijovien: Magister Militia Polonæ 90
58. - *Potocius* Castellaniides Cracov: Patria ad Ostia Borysthe-nis, ad reprimendas primas Serviles Seditiones Legatus 93

T.

59. Thomas *Zamoyscius* Supremus Regni Cancellarius - 95

V.

60. Vincentius *Corvinus* *Gasiervius* Supremus Aerarij Lithvani Præfectus, & Militia ejusdem Magister - 97
Ad LECTOREM - 100

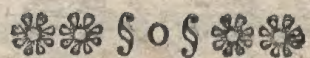
QUADRAGINTA VIRI TOGATI.

61. Adalbertus Stanislaus Dux in Otyka & Nieswiež *Radziwiłłus* Supremus M. D. Lithvania Cancellarius - 101
62. Adamus *Kisielius* Palatinus Kijoviensis - 103
63. - in Wyszyna *Grodzicius* Castellanus Medzyrecensis 104
64. Alexander *Trzebinus* Episc: Præmis: Procancell: Reg: Pol: 106
65. Andreas à Leszno *Leszczynius* Archi-Episcopus Gnesnen: 107
66. - *Przyemscius* Castellanus Culmensis - 110
67. Boguslaus in Leszno *Leszczynius* Procancellarius Regni, Episcopus Culmensis - 111
68. Casimirus Leo *Sapieha* Procancellarius M. D. Lithvania 112
69. Christophorus à Brino *Opalinius* Palatinus Posnaniensis 114
70. Franciscus *Dubravius* Succamerarius Præmisliensis 116
71. Georgius *Tyszkiewiczus* Episcopus Vilnensis - 117
72. - à Tenczyn *Offolimus* Supr: Regni Polonia Cancellarius 119
73. Henricus *Firleius* Episcopus Posnaniensis - 121
74. Jacobus *Zadzicius* Episcopus Cracoviensis Dux Severiæ 123

(2)

75. So.

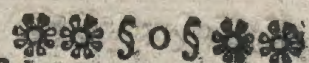

75. - Sobiescius Castellanus Cracoviensis	124
76. Maximilianus Fredro Referendarius Regni	126
77. Joannes Wężyk Archi-Episcopus Gnesnensis	127
78. - Lipsius Archi-Episcopus Gnesnensis	129
79. - Zamojscius Episcopus Luceoriensis	131
80. - Wielopolscius Palatinus Cracoviensis	132
81. Nicolaus à Zurowo Dantowicius Supr. Aerarij Reg: Pol: Præf:	134
82. - Zebrzydovius Ensisfer Regni	135
83. - Jablonovius Ensisfer Regni	136
84. Lucas Opalinius ex Supremo Regni Mareschalco, Palat: Raven:	137
85. Lucas Opalinius Mareschalco Curia Regni	139
86. Martianus Chelmscius Succamerarius Cracoviensis	140
87. Matthias Lubinscius Archi-Episcopus Gnesnensis	141
88. Maximilianus Przerembcius Palatinus Lanciciensis	143
89. Michael Zebrzydovius Palatinus Cracoviensis	144
90. Nicolaus Firleius Palatinus Sendomiriensis	145
91. - Ostrogini Pocillator Regni	146
92. Paulus Piascecius Episcopus Præmisliensis	148
93. Petrus Gembicius Episcopus Cracoviensis Dux Severia	149
94. Raphael Leszczynius Palatinus Belzenis	151
95. Stanislaus Lubinscius Episcopus Plocensis	152
96. - Sarbievius Palatinus Mazovia	154
97. - Kobierzycius Palatinus Pomerania	155
98. Stephanus Korycinius Supremus Regni Polonia Cancellarius	155
99. - Pacius Procancellarius M. D. Lithvania	156
100. Zbigneus Gorayscius Castellanus Kijoviensis	158

Idem INDEX in CENTURIAM
Clarissimorum Virorum Polonorum & Lithvanorum
Pauli Potocki, Ordine Alphabeticò
Cognominum dispositus.

Chelmski Martianus Succamerarius Cracoviensis	pag: 140
Czarnecki Stephanus Palatinus Kijoviensis &c.	90
Danilowicz Nicolaus Thesaurarius Regni	134
- Stanislaus Corfunensis Præfectus	87
Dubrawski Franciscus Succamerarius Præmisliensis	116
Firley Andreas Palatinus Sendomiriensis	11
- Henricus Episcopus Posnaniensis	121
- Nicolaus Palatinus Sendomiriensis	145

Fronckie-

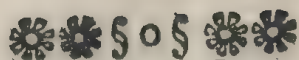

Fronckiewicz Radzimirski Martianus Notarius Exercituum	
Magni D. Lithvania	51
Fredro Jacobus Maximilianus Referendarius Regni	126
Gębicki Petrus Episcopus Cracoviensis	149
Gasiewski Alexander Palatinus Smolenscensis	9
- Vincentius Thesaurarius Lithvania	97
Gorayski Zbigneus Castellanus Kijoviensis	153
Grodzicki Adamus Castellanus Medirecensis	104
- Christophorus Castellanus Camenecensis	20
- Paulus Armamentariorum Regni Præfectus	63
Herbert Nicolaus Castellanus Camenecensis	58
Hulewicz Lucas Præfectus Zvinogrodensis	48
Jablonowski Joannes Ensisfer Regni	136
Jordan Rogatianus Centurio Equitum	67
Kalinowski Martinus Palatinus Czerniechoviensis	54
- Samuel Supremus Castrorum Metandorum Præfectus	72
Kazanowski Adamus Castrorum Metandorum Regni Præfectus	3
- Adamus Castellanus Haliciensis	4
- Dominicus Palatinus Braslaviensis	22
- Martinus Palatinus Podolia	52
Kissiel Adamus Palatinus Kijoviensis	103
- Nicolaus Vexillifer Novogrodensis	60
Kobierzycki Stanislaus Palatinus Pomerania	155
Korecki Samuel Junior	70
Konieczpolski Alexander Palatinus Sendomiriensis	6
- Andreas Notarius Exercituum Regni	14
- Stanislaus Castellanus Cracoviensis	75
Korycinski Stephanus Supremus Regni Cancellarius	155
Lanckoronki Stanislaus Palatinus Russia	85
Laszcz Samuel Supremus Exercituum Regni Præfectus	63
Leszczynski Andreas Archi-Episcopus Gnesnensis	107
- Boguslaus Procancellarius Regni	111
- Raphael Palatinus Belzenis	151
Lipski Joannes Archi Episcopus Gnesnensis	129
Lubiński Matthias Archi-Episcopus Gnesnensis	141
- Stanislaus Episcopus Plocensis	152
Lubomirski Georgius Supremus Regni Mareschalco	23
- Stanislaus Palatinus Cracoviensis	79
Mirski Georgius Excubiarum M. D. Lithvania Præfectus	23
Odrzywolski Joannes Castellanus Czerniechoviensis	44
Opalinski Christophorus Palatinus Posnaniensis	114
- Lucas ex Supremo Regni Mareschalco Palat: Ravenfis	137
- Lucas Mareschalco Curia Regni	139

(3)

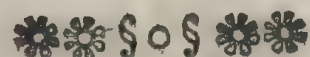
Ofso.

Olsolinski Adamus Lublinensis Praefectus	5
— Baldovinus Stobnicensis Praefectus	15
— Georgius Supremus Regni Cancellarius	119
Ostrog Nicolaus Pocillator Regni	146
Pac Stephanus Procancellarius M. D. Lithvaniae	156
Piafecki Paulus Episcopus Praemisliensis	148
Piafeczynski Alexander Castellanus Kijoviensis	10
— Casimirus Tribunus, Ostrogecensis Praefectus	18
Potocki Andreas Palatinus Braslaviensis	13
— Jacobus Notarius Exercituum Regni Campestris	32
— Nicolaus Castellanus Cracoviensis, Supremus Exercituum Regni Praefectus	56
— Petrus Praefectus Sniatinensis	64
— Petrus Palatinus Braslaviensis	66
— Stanislaus Palat: Cracov. Supr. Exercituum Regni Praefectus	82
— Stanislaus Palatinides Braslaviensis	89
— Stephanus Castellanus Cracoviensis	93
Przerembski Maximilianus Palatinus Siradiensis	143
Przyemski Andreas Castellanus Culmensis	110
— Sigismundus Notarius Regni Campestris	73
Radziminski (vide Fronckiewicz)	51
Radziwił Adalbertus Stanislaus Supremus M. D. Litt: Cancellar:	101
— Boguslaus Supremus Stabuli M. D. Lithvaniae Praefectus	16
— Christophorus Palatinus Vilnensis, Supremus Exerci- tuum M. D. Lithvaniae Praefectus	19
— Janussius Palatinus Vilnensis, Supremus Exercituum M. D. Lithvaniae Praefectus	36
Rzeczycki Georgius Urzędoviensis Praefectus	27
Sapieha Casimirus Leo Procancellarius M. D. Lithvaniae	112
— Joannes Notarius Exercituum Regni Praefectus	42
— Leo Palatinus Vilnensis, Supremus Exercituum M. D. Li- thvaniae Praefectus	45
— Paulus Palatinus Vilnensis, Supremus Exercituum M. D. Lithvaniae Praefectus	61
Sarbiewski Stanislaus Palatinus Masoviae	154
Schoenberg Hyacinthus Castellanus Camenecensis	31
Sieniawski Adamus Hieronymus Notarius Exerc: Reg: Campestris	1
Sobieski Jacobus Castellanus Cracoviensis	124
— Marcus Vexillifer Regni	49
Trzebinski Alexander Episcopus Praemisliensis Procancellari- us Regni	106
Tyzkiewicz Georgius Episcopus Vilnensis	117
— Janussius Palatinus Kijoviensis	39
— Janussius Skuminus Palatinus Vilnensis	37

Węzyk

Węzyk Joannes Archi-Episcopus Gnesnensis	127
Wielopolski Joannes Palatinus Cracoviensis	132
Wisniowiecki Hieremias Michæl Palatinus Rufsiae	29
— Janussius Supremus Stabuli Regni Praefectus	34
Zadzik Jacobus Episcopus Cracoviensis	123
Zamoycki Joannes Palatinus Sendomiriensis	40
— Joannes Episcopus Luceoriensis	131
— Thomas Supremus Regni Cancellarius	95
Zastavienis Dux Georgius	25
Zborowski Alexander Tribunus Regni	7
Zebrzydowski Joannes Enifer Regni	135
— Michæl Palatinus Cracoviensis	144
Zoskiewski Lucas Palatinus Braslaviensis	47

DESCRIPTIO MOSCHOVIÆ,

Sive Narratio de Moribus hujus Monarchiæ 161

Praemium	164
Prima Nominis & Generis Origo	165
Religio & Ejus Cultus	167
Servitus & Affectus	170
Opes & Justitia [ut vocant] Distributiva	173
Leges	175
Consilia sive Senatus Consulta	178
Disciplina Militaris	181
Oeconomia Bellica, sive Apparatus Bellicus	184
Modus coercendi Provincias	186
Magni Ducis Aula	189
Proceres Majoris Subsellij, vulgò Sclavonicâ Lingvâ Boiarc Dumnoi appellati; quasi Palatini	192
Castellani	198

HISTORICO-POLITICUS

Sive Quaestiones Historicae & Civiles 201

Ad LECTOREM	201
Approbatio	202
Liber Primus - T. Livij Compendium Praefationis	203
Quaestio prima: Quare post paupertatem & parsimoniam, in Urbem Romanam luxuria & avaritia immigrarunt	ibid: 205
Observatio I. de Muliebri Ambitione	
Observatio & Quaestio II. Quare post raptas Sabinas ple ri q; Ro- mani, uxorum Imperijs obnoxij fuere	206
Observatio III. de Religione Civitatum	207
Quaestio III. Quare in populo quantumvis efferato, Religionis ratio habeatur	208

(4)

Obfer-

Observatio IV. de Successione	209
Quaestio IV. Utrum melius sit in Republica quam in domo Successorem quaerere	210
Observatio V. de Crudelitate in Principe Domo	211
Quaestio V. Utrum liceat Principum viriis irasci	212
Liber II. Observatio I. de Mutatione Civitatum	213
Quaestio I. Quare in Republica Imperia Legum potentiora sunt; quam hominum: secus in Regno	214
Observatio II. de Principatu & Rebuspublicis	215
Quaestio II. Quare liberas Respublicas Reges oderunt, & quantavi liberae Citates libertatem expetunt, tantâ Regna illi defendunt	216
Observatio & quaestio III. Quare excellentibus Ingeniis citius defuerit Ars; quâ Civem regant, quam qua hostem superent	217
Observatio & quaestio IV. Quare id unum venenum eaq; labes opulentis Civitatibus reperta; ut magna Imperia mortalia essent	218
Liber III. Quaestio I. Quare non exp. ediat Principem Civitatis, elargiendo de alieno popularem fieri	220
Quaestio II. Quare Romani magis bellantes, quam pacati propitios habuere Deos	221
Quaestio III. Quare Antiquo saeculo, non interpretando sibi quisquam Leges, & jusjurandum faciebat, sed suos potius mores ad ea accommodabat	223
Considerationes Civiles. Quare Respublica Romana, mutationibus obnoxia erat. I. ob certamina potentium	226
Consideratio II. Ob Avaritiam Magistratum	227
COLLOQUIUM.	
seu Dissertatio Patris-Familias cum Sacro Curione	229
Petri POTOCCII ad Vladislaum Sigismundum Poloniae & Sveciae Regem Oratio Gratulatoria	243
Exercitationes Oratoria Paulo POTOCKI Palatinide Braslavienſe lucubratae in Seceſſu Patavino	251
Elogium Serenissimi Vladislai IV. Poloniae Regis	252
Elogium Augustissimi Imperatoris Ferdinandi III.	255
Elogium Illustrissimae Nationis Patavij Institutae	257
Gratiarum Actio habita in Confessu Amplissimorum Virorum, ad Aedem Divi Antonij Patavini	259
ORATIO JOANNIS POTOCKI. Afferens Eum esse Deum: qui per verbum in Spiritu S. condidit omnia	261
CENTU-	

CENTURIA CLARISSIMORUM VIRORUM POLONORUM & LITHVANORUM

A.

ADAMUS HIERONYMUS à GRANOVI, SIENIAVIUS.
Notarius Exercituum Regni Campeſtris.

Prontem Saeculi Bellatorum jurè exornet Sieniavius, ex ea stirpe, quæ sub illo aureo Bellatorum Regum saeculo, maxime ALEXANDRI & SIGISMUNDI Primi Casimiridarum, bellatrix virtutis, in fronte constituisse, & primos duxisse ordines scribitur. Patre Procopio Vexillifero Regni natus, ut primipilarem Regni nostri & potissimum Russiæ Herodem ageret. Nam ex sanguine Sieniaviano & Chodkievicia-
no lacte nihil in eo coalescere potuit nisi magnanimum. Tyrocinia bellorum posuit in illa verius Ochmatoviensi Victoriâ quam pugna, sub He-ctore Polono Stanislaio Konięcpolio, cum terror tantum nominis Poloni, famelicam Scytharum gentem, orbi in solitudinem redigendo natam, ultra suum Pontum & Mæotidis paludes fugavisset. Proximè secutum NICO-LAI POTOCCIJ tunc Magistri militiæ Regni auspiciâ, in desertis & incultis Moraviensibus campis, innata virtus, magis cum inclementiâ rigidiſſimæ Hyemis, quam cum fugacissimo hoste luctari fecit. Planè acriore tunc sollicitudine, fugientis hostis vestigia, bellatrices illæ animæ investigare, quàm nunc limites nostros servamus ab insectis, furtis verius bellorum, quàm bellis. Corsunensis deindè cladis malâ, cum paucitas Polonorum succubuisse non virtus, auctoratis ære suo & stipendijs cohortibus amissis. jacturâ sua & captivitate auxit. Tohai Bejo sive Dynasta Perekopense in eo celerius dimittendo fidejussioni simul catenatorum Imperatorum belli & nostri exercitus acquiescente, quasi illum turbulentiſſimis post Divum Vladislaum (saeculi invidiâ nobis ereptum; cum quo Patria simul visa est efferri,) Interregni difficultatibus sopiendis & Zhara-

Vulgo ad Merlo.

A

vianæ

vianæ obsidioni tolerandæ destinassent fata. Et planè sicuti post fatalem illam & secularis sæculis deplorandam Pilaviensem consternationem, & trepidationem, ultimus ille, ferali & funesto, non tam ob cladem quam veluti Panicum metum, excessit campo, ita non integro biennio, quo sub tantis cladibus fatiscente Republica supervixit; nihil prosperum aut latum vidit, ut præoptasse sibi illum in juvenili, necdum quinq; lustra excedente ætate, præcox fatum quam ærumnosæ vitæ malis libet liqueat. Zbaravianis deinde castris externo orbi admirandis, cum tot Procures uti Hieremiam Michaëlem Koributum Ducem Visniovicium Palatinum Russiæ, Andream Firleium ex Castellano Belsense Palatinum Sandomiriensem, Stanislaum Lanckoronium tunc Castellatum Camenecensem, Alexandrum Koniecpolium tunc Vexilliferum Regni, Nicolaum Ostrogium Pocillatorem Regni, Demetrium & Constantinum Duces in Visnoviec & Zbaraž, Marcum & Joannem Sobiescios Fratres, Sirakovium Andream Notarium tunc Campestem, & sexcentos alios alibi mihi dicendos ultima vis necessitatis (quæ hebetata longâ dimicatione, exacerare novit arma, & fessis viribus audaciam subministrat) inundante refractariæ servitutis & Scythicæ suis sedibus excitæ potentæ multitudine, tanquam Palæstræ virtutis Polonæ inclusisse: nec Sieniavium exclusit, memorabili in omnem posteritatem exemplo, cum post tot perpeffa longæ obsidionis mala, quasi præmortuum jam sibi, ita lethaliter decumbentem ex illis castris efferrent familiares sui, quæ integerrimâ & nihil læsa valetudine fuerat ingressus. Sane per tot sæculorum anfractus, sæpius ex necessitate pullulavit virtus: Polonæ certè immortalitati nulla conspectior Castrensis aut Obsidionalis obtigit corona, quam tot effusi sanguinis, extremæ famis superatorum discriminum, ornare & purpurare aculei. Qui etsi reliquos non diu vitales, ab hoc verius ergastulo quam campo redeunt lesere Duces, Sieniavio certè ultimum acceleravere diem: qui sexto aut septimo ferme à tolerata obsidione mense, idè præclarè ob Patriam obitæ mortis subiit laudem: ut si illi in Capitolijs Polonis statuam Equestrem collocare ex solido non erat moris auro: non defraudatrix tamen meritorum dulcis recordatio, solidissimum in animis posteritatis substituat marmor. Impar certè vicissitudo: memoriâ illum vivere alienâ, qui vitæ est prodigus suæ; & ordini dicendorum bellatorum telam, qui florentissimæ ætatis suæ abruptit filium; cum præsertim pro sanguine etiam si abundantissimè fuso, præter atramenti guttulas nesciat aliud rependere literaria gratitudo. Quanquam non eripuerit fata Sieniavium, sed præripuerit non jam Iliadi, sed Lechiadi malorum. Non vidit oppletos & redundantes civili sanguine campos, quorum pudendam omnibus sæculis tabem vel proprio eluisset cruore: non vidit aut Principem, infestum alienis insurrectionibus popularitati, aut malè credulum populum, in eam vix non ferrum stringere Majestatem, cujus latus, toties non infelicitè oppositu laterum tuebatur suorum: cui propugnandæ, omnibus pretijs non æquandum, vitæ incommodis bellorum attrita, impendit tributum. Non vidit demum pessimos quosq; Rempublicam venundantes, & cæca cupiditate corruptos, non intelligentes, se, dum vendunt etiam vanire: pro qua conservandâ à Majoribus paratas & conservatas liberalissime effudit & expendit opes. Anticipavit igitur

Seneca
de Con-
stantia
sapien-
tis.

igitur opportunitate Mortis Reipublicæ fata Sieniavium, sive innocentis sæculi verecundia illa fuit, conscios sinceritatis suæ, nec in aliena immigrantes vitia, mores Polonorum, nondum sævo avarissimæ & ambitiosæ cupiditatis imbuisse veneno. Lugebunt certè extinctam ejus virtutem etiam illi, qui non noverunt: & desiderare nunquam cessaret Patria, nisi propitia, in superstitè filio Nicolao Vexillifero Regni, providissent fata, nè desideraretur.

ADAMUS KAZANOVIVS
Supremus Castrorum Metandorum Regni
Præfectus.

Preclarè obitæ pro Patriâ Sieniavianæ Morti, non indecora ex Kazanoviano Sanguine accedat victima. Nimirum rarissimæ sunt in Polonia bellatorum manus, quas ferrei hostium non mancipavere nexus; atq; nè Imperatoria ad fortuitos belli casus expallescerent paludamenta, fors illa Domina campi, raro militari sanguine non imbuunt sagum. Pater Adami MARTINUS KAZANOVIVS Palatinus Podoliæ Magister militiæ Regni, erudiverat fortè, & suo præmonuerat exemplo, ad vincula pro Patriâ toleranda, quæ illum ad Thermopylas illas Polonas in Cecorensi vixere campo: sed docilis mens filij, eam suæ destinavit metam, celeriori virtuti quam ætati, quæ Vitæ Humanæ curricula, æternitate metitur non terminat: scilicet velocior illo Equite Cataphracto in gentilijs tantum propugnaculis excubante. Adeo non semper Polona sæcula damnosa imminuit dies. Magnanimitas illa, orbis totius dignior theatro quam angusto Martis campo, quæ patrem ferreas non fecit vitare compedes, filio vivacissimi parsimoniam sanguinis sui, planè in virili diffusit ætate. Dignus sanguis, qui scaturigines Corsunenses quasi rubicundioris Rossicæ fluvij, magnis spolijs animarum tumidas, & Thrasimeno quondam lacu infeliciores sifteret, nisi immortalitas Polona ad Fastos calamitatum nostrarum notandos, pro atramento illum adhibere maluisset. Desueverant Polonorum limites, ab inundanti sanguine mutuari ubertatem, scilicet à Vladislaviana perenni laurearum & olearum propagine, sola Regnatrice dexterâ, fata pullulaverat securitas: sed dum servilia potius aratra quam arma sulcarunt uberem glebam, ut altius & fertilius seminarent odia barbari cultores, hunc Imperatorium sanguinem pluerunt fecerunt. Certè devotis pro Patriâ in exitium ruentes corporibus, Decios hætenus mirari non desijt posteritas: cur non magis miretur præsens ætas, nobile parvulus sanguinis, geminos Kazanovios? alterum ita se Corsunensi non subduxisse cladi, ut cum intereunte exercitu simul interiret: & cum nulla jam in ferali illo campo quæ metaretur superessent castra; præoptasse illam sibi metam; cui, ut Prædnicensi olim in planitie, destinata oppetentibus pulchram per vulnera mortem præfixa est corona. Alterum mox dicendum, decorâ pro Patriâ in oculis Regnantis tunc Divi Joannis Casimiri cæde, plerosq; animasse ad victoriam; & quasi non incruento præ-

lufisset triumpho, documentum ferre futurum posteritati, tantillo sanguine, incomparabilem hanc stetisse nomini Polono victoriam: & debellari potuisse, si plerisque nostris Proceribus mens non lava fuisset; & præposita quorundam clementia eos non conservasset colonos, qui adeo indulgentium Dominorum deinde præscinderent colla. Sed fortè nihil infelicius Kazanovio in Corsunensi acie cæso contigisse arbitreris; quod barbara immanitas, ejus ingentem animum trans miserat cælo; ejus exuvias mortalitatis, paterno Bohuszovicensi subtraxerat sepulchro? Ille, qui ingrata Patriæ, cineres suos non indulsit; amplissime quacunq; patet orbis tumulatus est. Temporum & ætatum momenta, abeunt viris præclaris in monumenta. Nemo nobiliore, & conspectiore in loco conditus esse potuit, quàm in reconditis animis Polonæ (nam Kazanoviam gentem, dolendo Reipublicæ nostræ fato, vix ad aliquam sobolem redegit temporum iniquitas) posteritatis.

ADAMUS KAZANOVIVS

ADAMUS KAZANOVIVS Castellanus Haliciensis.

Adamantem hunc infractæ fortitudinis verius appellaveris quàm Adamum, nisi in illa triumphali & ad omnem posteritatem memorandâ Berestecensi acie, sanguine suo rubuisset. Felicissimum Styri littus, cum nobiliori hoc quàm Lydio exploratæ virtutis rubuit lapillo. Imò felicissimi aquarum flexus, dum Tartarorum crudeles animas traiciunt ad Tartarum, refractarias verò mentes æternum luendæ immergunt servituti: hunc ditiorum quilibet supellectile animum, ad portum triumphantis æternitatis appellere inopinatò conspexere. Quanto felicior Patria Kazanovianæ propagatrix virtutis, quæ, cum inter Imperatorios fasces, nunquam illorum experta fuisset factum, & in manutendis scipionibus, Curia redivivos spectasset Scipiones: castrensi Principis beneficio, legit idè hunc in Senatum, ut cui sedendi concesserat locum, inter primos ordines caderet: documento posteritati futurus, non Romanos, tantum sedendo, sed & Polonos vicisse cadendo. Et certè pridianus tanti viri casus, alterius diei vesperâ virtutem fecit, pridiano enim aliquot Heroum sanguine, ut Elephas coccineo colore animatæ legiones, tantum hostilis sanguinis effudere; ut & laudatissimæ suæ moderari iræ, & gloriosissimis Manibus commilitonum abundè parentare possent. Olim si thura decrant, superstitionis Dijs litabatur acerrâ: verissimum Numen etsi nullo humano sanguine placabile, cum thuriferos nobis denegasset campos, hanc tamen victoriosi campi odorabatur victimam, Uocti sui manibus tunc Sereuissimi Joannis Casimiri, & tot fortissimorum populi cuneorum quasi demisso cælitus igne, accensam. Crederem vos Magnæ Animæ, cælo ex triumphali campo transmissæ, inter illas admirabiles tot concentuum Hierarchias geminasse triumphum! cum, & Mars ipse, non fortissimum tantum, sed & nobilissimum quemq; ex acie, ad augendam hanc pompam, voluerit pignorari. Cæterum, sicut inter infelicitates humanas, clarissimorum viro-

virorum cædes, quæ posteris sæculis dicendam victoriam nobis sanguine peperere; suo numerat nemo: ita sanguinem hunc Kazanovium, præcipuis stirpibus Polonorum innexum, toties Senatoriâ rubescens purpurâ, emeritissimâ præsertim ad occasum vergente propagine, nobilius effundi non potuisse; inter perennia sæculi nostri trophæa, secutura etiam recenset ætas.

ADAMUS a THECZYN OSSOLINIUS

ADAMUS a THECZYN OSSOLINIUS Lublinensis Præfectus.

KAZANOVIVS, ut sanguine materno Nepos; ta, Adami nuper memorati, in Berestecensi arena, mortis comes. Nimirum sicut sub Joanne Adalberto Rege, infelicia illa Bukoviana busta, nullo abundantius, quàm Tenczyniano sanguine maduere: ita, sub Joanne Casimiro, redivivâ quasi germinatione, triumphales jam non funesti, Ossoliniano Berestecenses rubuere campi cruore. Senatorium sanguinem, tantis Majorum purpuris & sellis curulibus verecundiorum magis quàm tumidum, regijs Vladislavianæ aulae liminibus, paterna patruq; Georgij Ossolinij supremi Poloni Archigrammatei admovit cura: ut, sub hoc coronato, bellicarum pacatarumq; æstimatore virtutum, magnis infunderet operibus, sub quo, sæculo nostro incomparabilis Patruus, in schola regionum arcaporum tantum profecisset. Crederes præcepisse: dum fraternam adeptam Zboroviano in campo æmulatus gloriam, ita Regium circumstetit latus, ut sola eum tantum avellere posset Mors, militaris campi Regina, usq; adeo benè de illo merita, quod alios vili & ignoto prosternere voluerit fato, Ossolinianæ verò cadi, oculos admoverit spectantis Regis. Et certè, non hæc longævo dederas promissa parenti, Præclarissime juvenum, sive bellatricis Princeps Juventutis, sed potius victorem Te orbis Polonus præstolabatur, ad sedes revehi paternas, nisi melior victrices legiones præire quàm sequi, fraternis vestigijs vicino in campo pressis, ita demum institisses; ut nescires redire incruentus, aut suæ gloriæ nunquam intermorigura superstes. Scilicet noluit censeris sanguine longo, nisi effudisses Tuum: nec pictos ostendere vultus posteritati, inter felicitates numerasti Tuas; nisi impressisses ea lineamenta fortitudinis Berestecensi arena, quæ in feraci non minus meritorum, quàm præmiorum Ossoliniana Domo, supra omnem memoriam renovarent, veluti stantes triumphalibus in curribus Æmilianos. Ascia illa vestra, quæ pulcherimam hanc Reipublicæ molem, quasi primo Conditori suo Lecho cœva, architectari scivit, nunquam demolita est: tunc primum rubiginem suam deterit, cum Berestecensia generosus ille sanguis imbuit arva, bellicis virtutibus quàm segetibus proferendis commodiora. Par nobile fratrum usq; adeo altrici Patriæ nondum biennio exacto, sanguine litavit suo: ut nunquam sive Zborovianus confictus, sive Berestecensis antiquarum æmula memoretur victoria, quin Ossolinianæ cædis memoria Fastos insigniat æternitatis. Barbara olim & Deastrorum suorum adhuc cultibus affugta India, Seyum & immane Regibus suis pendebat tributum, dum latissimo in

Matthias
as Stry-
covius
sub Jo-
anne
Adalber-

Histo-
ria In-
diarum.

campo, filios anniculos immolaret; nihil interesse rebus suis arbitrata, Numen nè illud terrestre, an potius crudele fulmen sit, quod tam desolanda oculis humanis morte, placari amat: amplissima Topororum sive Asciarum Domus, dum non magnitudine tantum, sed antiquitate laborat sua, primum hunc ætatis dimicanti Regi libavit florem: atq; ut renovaretur juvenus sua, nunquam subjectior esse Regibus voluit, quam cum prona in acie caderet; aut contra hostiles impetus obicem positura, aut raro & geminato intra unius biennij curriculum sanguinis natalium suorum vegetali, diuturnos & indefessos paratura triumphos.

ALEXANDER KONIECPOLIUS, Palatinus Sandomiriensis.

MArtis pullus, Marte scilicet Polono natus, hucusq; prolaturus fines Poloni Imperij, quousq; soleæ equorum Polonorum, hostile solum calcare potuissent. Patre Stanislaw Castellano Cracoviense, Duce exercituum Regni Poloniæ supremo, non nasci illi tantum contigit; sed & erudiri, atq; formari ad magnorum rudimenta operum (præsertim in Ochmatoviensi hastiludio, verius quam prælio) ab eximio hoc non bellorum tantum, sed securitatis etiam nostræ conservandæ Magistro. Et si, quod de optimo olim Caesarum, suus Panegyristes ait: *Plinius in Paneg. gyrico Trajano* ter nec provocavit unquam, nec timuit bella: filius tamen quasi præcociori innutritus indoli, inertem exosus vitam, eo etiam irrupit, ut prædatrici genti Scytharum sua eriperet pignora: quod, limitanea hæc sanguinis nostri Harpya, ex municipijs & Colonijs nostris, hominum, bonorumq; spolia crudeliter extorta agere consueverat. Sola hæc est, nec alteri communicata Koniecpolij gloria, ex vi nominis, (a) non fines tantum tueri nostros, sed, barbararum gentium catulos ab uberibus abstrahere maternis; nè deinde illis succrescerent dentes, ad magnam partem Europæ devorandam. Viguit scilicet in præclarissimo juvene Heroicus sanguis, partem Regnatricis Divi Vladislai dexterâ, & paternis armis felicitatem, segae ocium arbitratus; maluit in desertis campis hostem quærere, quam marcescente & torpesciente animo, intra viscera Patriæ expectare. Martiali magnanimitati indulgere fata, & præbuit Polonorum infelicitas cladium opportunitatem induendi arma, nunquam aut raro exuendi: vix pubescente ætate Regimini Magnorum Exercituum admotus, ad Pilavce si solus præfisset: militem assuetum paterno continuisset Imperio, & paternis victorijs adjecisset amplum profligata servilis perfidiæ trophæum. Sed, expeditur doceri orbem, Triumvirali hac potestate malè apud nos Imperia retineri: & sicuti totus orbis Triumviris deterimine cessit in prædâ; ita, dum Imperatorij ad Tres Viros rediguntur fasces, tripartitis spolijs, vitæ, honorum, & opum toties victor ille exercitus, est exutus. Zbaraviana deinde obsidio, magnum illum non infregit, neq; coercuit animum, fulminis aut flammæ instar, quæ tantò nitidius erumpit, quò occultius premitur: atq; ut Pater ab archissimo Constantinopolitano ergastulo major; humanâ spe ad

(a) Koniecpolius ex etymo vocis Polonien *finem Polonia* significat.

supremæ in Polonia amplitudinis fastigium assurrexit: ita discriminum bellicorum contemptor hic, sed Polonus Alexander, per ipsa discrimina eluctatus est ad capeffendam lauream immortalitatis: quasi nesciret Koniecpoliana virtus, alio incedere tramite, quam Majorum vestigijs presso, quorum militares curas, sæpe interpellabant excubantes in curijs Principum sollicitudines: & nè abjectissimâ senescerent desidia, plerosq; castra transmissere astris. Berestecensis demum ut suo etiam nomine insigniretur victoria, primus & incepit & absolvit præliarem hunc ludum; fugacissimos hostium ultra Styrum & Ikuam notos Wolhyniæ amnes persecutus, nè ulterius incolarum sitirent sanguinem, quasi lethæis immerfit undis. Angustia novercantis fortunæ, cum, exclusis parendi & imperandi vicibus conciliatrix immanitatis Servitus ambisset dominatum, forsitan alios pressere, non Koniecpolium; imminutis etiam opibus, tulit exhaustæ Reipublicæ opem. Nescio enim quomodo cumulatis ibi abundant ista fortunæ additamenta, ubi eorum vigilem sibi custodiam deposcit administra Magnanimitas. Auctoravit itaq; ære suo cohortes, si non legiones, & communem Patriam crepto etiam patrimonio cis & ultrâ Borysthenem amplissimo, quâ vividâ bello dexterâ, quâ munifica vindicabat manu. Unum illi vitio datum esse non negaverim, secutum fuisse auspicia infesti Regis, aliena vendicantis Regna. Sed vetus aularum malum studium partium, sicut Dictatoris olim non inermem post Pharsalicam lanienam verius quam cadem, lenivit iram: ita Regum nostrorum innoxia raro in ferrum exeunt sceptrâ; & a coronata Majestate quasi civiliter dissensisse, nemini fraudi fuit. Eluere hanc secessionem incomparabilis viri ingentes, bellicæq; dotes, quam, sicuti prædamnarat avidissimus gloriæ post hominum memoriam bellator: ita crediderim dolore animi accersitâ præconceptæ malevolorum invidiæ litavisse morte. Mirari satis non potuit ruderibus suis Superstes Africa, Annibalem a cunis translatum ad militares cuneos, ut eum in prætorio patris natum existimavit: Koniecpolius campi continuus incola, domi suæ hospes, injurijs cæli obduratus, & contra elementa egregiè pugnavit, pari cum gregarijs ferme cultu, cum sub frigido Jove vix non omnes vitæ suæ peregisset annos; tantum castrensibus laboribus & dimicationibus vitæ suæ detraxit, quantum a diuturniore ejus bellandi peritia, indefesso servandæ Patriæ studio, Respublica vix non magna parte sui præsepulta, pollicebatur sibi accessionis.

*****

ALEXANDER ZBOROVIVS Tribunus Militiæ Polonæ.

CLaudi non potuit Romana libertas & amplitudo, nisi Claudiorum familia ad summa fastigia Orbis genita, & nascenti olim Urbi planè coætanea, in illo regni incuriâ Imperatorias corrumpente curas Casare Claudio, clauderetur. Scilicet, in præclarissima hac stirpe claudorum & cæcorum cognomina, dehonestamenta erant corporum, non animorum: & ille Appius Claudius cæcus, curiæ illatus, melius

a manibus Urbis inhiantem Pirrhū Orbis Reginae removit, quā mil-
leni vigilum oculi aut terruissent, aut praeliāres abegissent manus. Clau-
dicare nunquā potuit victoria, quousq; aliquis Claudiorum Romanis
præfuit legionibus: & si una clade navali seu potius classis unius jacturā,
naufragium fecit fortuna Romana, non virtus: plures deinde Claudiana
fortitudo quæsiuit toto Orbe portus, inter quos venatrix illa regnorum
felicitas, tutissimā locaretur statione. Ut Romanarum virtutum, ita &
stirpium decora, a rebus, moribusque minimē recessere Polonia. Nam,
si quos in Republicā nostra gessere magistratus Zborovij, quōt altericem
Patriam decoravere triumphis, memoriā repetierimus? non procul eos,
a Claudiorum eximjis honoribus abesse (si unum Cæsareū fastigium de-
mas) unusquisq; æstimabit. Certē, Alexander natus Patre terrore non
hostium minis quā Regū; aut eorum, quos malē quæsitā potentia,
Regibus si non æquat, at nocendi artibus, liberis civibus, minimē ferē-
dos facit: blandimenta indulgentioris fortunæ, ut insurgeret, & relinquo-
rum aut spem aut fortunam inuibraret, quæsiuit nunquā! Paternā in-
felicitate admonitus, cui evērendo, cum tot aciebus hostium vires im-
pares fuissent, sola inter clandestina conclavia potentium educata suffe-
cit invidia, (æternō tamen dedecore cætera triumphalis Regis eum mi-
nuissē capite, cuius potissimū nō opē, libera suffragia capiti suo impo-
nere coronam) quem vindicandis paternis inimicitijs debuerat ferociorem
animum, ad Martialem transtulit campum; optimum vindictæ genus ar-
bitratus, odia promeritis concivibus suis debita, exonerari in hostes.
Aquilonaris illa Monarchia Moschovia, ut suarum calamitatum, ita Po-
lonorum triumphorum hinc patentissima Scenā, spectavit, & malo suo
experta est Alexandrū Zborovijū: multū nō opē ad eas contulisse vi-
ctorias, quæ, & Basilium Suyscium malē præcepto exturbavere solio;
& Vladislāum ambiendum magis, quā ambientem, Moschovitico desti-
navere sceptro. Reducem eum a Martis ludō, ut raro militaris constan-
tiæ exemto, ita militiæ Præfectorum rariore, quos diuturnorum bello-
rum tædēt, pigetq; hucusq; domesticī non videre penates, quousq; ca-
pto Smolensco, & ducto in triumphum Suyscio, ex tanto Imperatore ad
eam redacto sortem, Divus Sigismundus Tertius ea decora Poloniæ in-
tulisset, quæ tantū Majores sui optavere, posteri verō utinā æquare
possint. Segne otium averfatus, aut interfuit bellis ferē omnibus, per
quæcunq; illum circumduxit Rei Poloniæ fortuna, aut auctoritas: ære suo
cohortes, imō, integras castris suppeditavit legiones: ut quem, aut de-
fessa valetudo, aut decursa ætas, a castrensibus excluderet laboribus;
eum, tot conducticiæ vicariā opē inter militares cūneos quasi postli-
minio, sisterent manus. Sed præsentia sequenti, meliora aut speranti
aut optanti, unica fatorum mora intervenit Mors, graviore damno;
quod, uni Alexandro Zborovio confepeliverit planē omnes:

quorum occasus eo acerbius Reipublicæ ferendus

est, quod, post extincta hæc lumina, vix

latior nobis illuxerit dies.

ALEX.

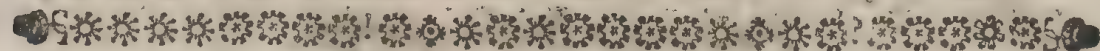
ALEXANDER GONSIEVIUS,
Palatinus Smolenscensis.

Quem natale solum sejunxerat, utpotē in Lithvania, sive citeriore
Podlachia natum, cum bellandi artes Zborovio in eadem Moscho-
vitici commilitij conjungere arenā. Industriæ quā civili, quā mi-
litari, quā non sit interclusus ad quosvis magistratus in Polonia &
Lithvania aditus gerendos; si antiquorum defuissent exempla temporum,
in uno vel maximē elucescit Gonsievio: quem, rarā recentis felicitatis
optione, vetus illa Sigismundi Tertij prudentia, libellis sibi supplicibus
præfecit; & deinde in Moschovitico illo bello, cum supplex totus Se-
ptemtrio primogenitum Sigismundi Vladislāum ad sceptrā sua capeffenda
evocasset, nullo perspicaciorē & rerum agendarum in illa obfusa bar-
bariei caligine peritiore, usā est Ministro. Hinc est: quod, abducto jam
Suyscio & a supremo ad imum præcipitato gradum, cum Zofkievijū &
militaris Dictatura, & indefessa Regis, exacto jam biennio Smolenscum ob-
sidentis avocasset perseverantia, unus ille relictus fuit infidi & malē
coalescentis Imperij in Urbe imperatrice Arbitrator, unus inter præsidia-
rias erumpentis jam perfidiæ ultrices legiones, & pervicaces incolas, odio-
rum Conciliator: & si nobis eadem retinendi, quā quærendi tanti con-
stitissent artes Imperij, hætenus etiam Magno leges dedissemus Aquil-
loni; & hoc unum trophæum posuisset sibi bellatrix simul & Civica
Gonsievij dexteritas, quod communi sive sanguine sive sudore partam,
unius solertiæ conservatam, tantam deberemus felicitatem. A tanto re-
gimine, transtulit illum Regia beneficentia ad excubias finitimæ, & tota
Europa celeberrimæ Smolenscianæ Arcis; cui, si succedanei similes obti-
gissent Præfecti, nunquā illam Regnatrici Aquilæ cadaveribus inutriti
eripuissent vultures; neq; Septemtrionalis Draco, cataphractum Lithva-
nium domicilio exturbasset nativo. Inerat quippē viro tanto in propul-
sando, sive laceffendo hoste, Magnanimitas ferē immensa, discriminum
contemptrix fortitudo, diurnis, nocturnisq; laboribus nunquam cessura
aut succubitura vigilantia; & si bona nostra æstimare nossemus, fidelio-
rem Parmenione, aut Antipatro, aut quempiam alium, ex bellico illo, Orbis
tamen moderatore Senatu Satrapam, antiquo sæculo minimē invidisse-
mus. Sed, cum planē in culmine tanta constitisset felicitas, insidiatrix
illa humanæ eminentiæ obrepfit vicissitudo; & quem Arcibus non capie-
bat Orbis, brevis & exigua cepit & texit urna. Polyeratem, suus non ser-
vavit, aut vindicavit ab ultimā infelicitate annulus, nemo enim suæ in-
felicitatis sponsor fuit; neq; quisquam quasi sponsalicio annulo obtrid-
xit sibi, aut subharravit fortunam. Gentilitius ille a Corvina Romano-
rum gente Gonsievij quasi natalium hæreditate transcriptus annulus,
et si perennaturæ obses non fuit prosperitatis, ea tamen domitrici tan-
torum hostium genti augurari potuerat honorum in Republicā nostra
auctoramenta; quæ, & emeritum Parentem in tanto locavere fasti-
gio, & deinde non degenerem Filium geminā armorum & ærarij
con-

Vide
Stani-
slāum
Kobie-
rzyckiū.
Pol: in
Princi-
pe Vla-
dislao.

conspicuum Præfecturâ, geminæ calamitati suæ in Borussia & Moschovia superstitem, vix dispari à Polycratea fortuna (si mortis genus demas) lusere eventu.

ALEXANDER PIASECZYNIUS
*Castellanus Kijoviensis, Neogradensis in Severia
Præfectus.*

Equestri natus loco, sed militarium hominum feraci, ut constaret orbi, raro aliquam in Polonia sellâ curuli confedisse virtutem, quam eò amplitudinis militaris non devexit equus. Indolem suaptè præclaris dotibus eminentem, exercuere Turcica, Scythica, Suetica, Moschovitica, Fervilia demum bella, quæcunq; Regnatricis Sigismundi III. suggestit Fortuna: nullum tamen prætermisit, plerisq; interfuit uti Centurio; reliquis præfuit uti Tribunus. Tantæ fortitudini nihil detraxit (ut malè sana multorum in Polonia est opinio) suavissimè loquens sapientiâ, mirabili quodam lepore, & concinnitate dicendi condita & temperata; atq; ut alternas præclare meritorum in Republica obiret vices, Comitibus illum audire, uti discretissimum Ulyssem; arenæ Martis spectare, uti pugnacissimum Ajaxem. Cumulatam Senatoriâ dignitate optimus ille virtutis alienæ æstimator, quia ditissimus suæ; alter pacati orbis nostri Augustus Divus Vladislaus IV. debellato Septemtrione, & veluti ad Caudinas Furcas, non jam sub jugum missus, sed ad Regios procumbente pedes Michæle Sehino, & quidquid Aquilonis erat potentiae, concludendæ paci æviterne unum Piaseczynium Magnum adhibuit Legatum, (quasi, non debellare tantum orbem, sed pacare etiam Alexandri scirent,) non infelicem: socio Legationis Leone Casimiro Sapientia Senatorio tunc juvene & Magni Ducatus Lithvanie Notario, quem deinde Procancellarium Magni Ducatus Lithvanie vidimus: utrumq; rarus sine sanguine triumphator, Magno Duci Michæli Fedorovitio leges pacis servandæ ponere iussit; qui, immensis cupiditatibus suis nunquam posuerat legem: Dignissimi illo solertis Regis delectu visi, quibus arbitris, & auscultatoribus tantus non solum sui Aquilonis, sed & alicujus portionis Asiæ Astrachanensis Monarcha diceret sacramentum; & amplissimas Provincias Severiam & Czerniechoviam, tunc Albam Russiam ejuraret memorando in omnem posteritatem spectaculo: cujus similem apparatus, cum nuper præstaret juramentum Magnus Dux Alexius Michailovitius, attendentibus Serenissimi Joannis Casimiri & Reipublicæ nomine Stanislae Casimiro Bieniovio Palatino Czerniechoviense, Cypriano Brzostovio Refferendario Magni Ducatus Lithvanie, Vladislao Szmelingo nunc Stabuli Regij Præfecto; vidisse in aula Principis Moschoviae contigit. Dignus præterea visus Piaseczynius, ut Neogradensem in Severia beneficio tanti Regis obtineret Præfecturam, quando illius tunc tanquam Magni Caduceatoris pervigili sedulitate, inter litigiosissima pervicacis gentis jurgia,

*Sive
Magis
stro sup-
plicum
libellor-
um.*

jurgia, tantum accessit Poloniarum hæreditatis, ut peramplo Regno æquiparari possit. Moderationem in honoribus gerendis præstulit, quibus scilicet non tam uti voluit, quam dignus videri. Nimirum, ferè ab incunabulis Palladem, sed armatam colere doctus, ad ambitiosa humanarum lenocinia cupiditatum, vel uno descendisse passu nefas arbitratus est. Præfecturam exercituum minorem, sive magistratum Equitum tanquam obtinuisse posteritas credet; cum, Arbiter ille ut virtutum, ita animorum Divus Vladislaus, inter Candidatos eum olim destinasset. Felix qui potuit tanto Censore probari. Hinc est: quod Palatini Neogradensis amplitudinem sepulchro tantum suo intulit, umbram scilicet honorum averfatus, quoscunq; receptatrix totius fastigij humani tegit tumba. Ita plerumq; in rebus humanis accidit, ut meritorum potissima stipendia sint mæiores; & nullus planè in orbe nostro eluxit, quem præcoci fato sublatum, Patria non luxit: cum inter lumen & luctum adeo sit parvum discrimen, ut triumphales ignes, sæpè mortuales rogos accendisse videantur. Armis non arcentur fata: & nemo flexanimâ suâ flexit inevitabilem potentiam nostræ mortalitatis: quæ, ut Principes opima vestigalia; ita hæc ditissima ex clarissimis capitibus sibi deposcit tributa. Sed Piaseczynius ante elatam planè Patriam elatus est, providentiâ sive inclementiâ factorum; ut ille prius redigeretur in cineres, qui toties, obstitit, nè Patriam oppleret cinis; exanguis antea factus, quam sanguis, totam sudore suo sub auspicijs Vladislai IV. quæsitam, inundavit Severiam: dignus qui non inter Polonos tantum referatur Heroas, sed Christianæ legatur vindex pietatis, qui, & superstes à limitibus Patriæ. Religioni, & Regioni simul infestum toties repulit barbarum: & sepulchralem molem quasi terminalem lapidem: qui, si non averteret, certè moraretur hostem; exuvijs mortalitatis imponi fecit.

*****

ANDREAS FIRLEIUS,
Palatinus Sendomiriensis.

Regina non volucrum tantum sed eminentissimæ supra humanum sensum Poloniarum libertatis Aquila, excubijs suis circumposuit etiam Leopardos. (a) Nihil justius erat, quam, ut à Vladislao Lokietkone in Poloniam evocarentur ex Franconia Leones; quorum aliqui ut sapientissimi olim Regum texere latus sive thronum, alij, in latissimis Polonorum campis infestas, sive ferocientes venabantur feras. Rugit ille non ex Principibus tantum generis, sed & Senatus. Nicolaus, & Bajazetem Turcarum Imperatorem brevi ferreâ caveâ includendum ita deteruit, ut veluti unus Romanorum, Antiochum Pompilius, cancellis justissimæ pacis circumferiberet, hac lege (verba Cromeri sunt) nè quid alter alterius ditionibus & hominibus incommodaret. Ordoem posteris seculis audiendam quæ, mansuescere fecit, & quasi cicuravit coronatam feram: atq; ut eundem animum ingeneraret posteris, hæc etiam inclamare videtur; Ingentis & imperterritæ Magnanimitatis Exoriare aliquis tan. (b) Hac editus stirpe & non intra limina Palatij educatus

(a) Leopardus est Insigne Gentilitium Familiae Firlejorum.

(b) Est Parodia Verborum ultimorum Epitaphij, ultimi de Familia Zolkieviorum, quæ ita sonant: Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor.

Petrus Palatinus, Firlejani sanguinis effusi vestigia, in arena Martis Sokaliensi nondum deleta, quibus insisteret, invenit: scilicet, ut pulchriori vicissitudine, quam unus est Majoribus cruore suo asperit, hostium cadavera toto jacentia campo insternerent ad honores, viam. Certè famam, cui etiam saepe boni indulgent, ostendenda virtute, aut per artem, minime quaesivit, Majorum aut more, aut instituto. Honores promptitudine servitij non accersitos, sed ultro quasi supplices serò admittit: cum praefertim, aliorum limina vix adire dignetur dignitas: in penetralia verò tantæ Domus, ea penetrare fastigia, quæcumq; Polonus veneratur Orbis. Quomodo enim æquitatis normâ, Respublica eos respiceret Patres, quos, non degenerare animo, probaverat filios? *Coriolanus* ille non sedit inter Conscriptos, quod eum uti privignum materna expunxerit disciplina; illaturus nimirum civili Matri eadem, nisi genitrix Veturia obsticisset. Inconsultus *Caecilias* non verus libertatis partus, sed abortus, dum gladiatorum robur à trucidatis hostibus ad trucidandum transfert Senatum, desijt esse filius; & ita meruit exheredari, ut nec communi Matris terræ sinu insepultum, exceptum fuerit cadaver. Firlejum certè capularis planè, quæ laborum maximè bellicorum veluti est meta, non manumisit, aut rude donavit senectus, quominus suæ immoreretur victoriæ. Non antè vestibulum ædium, ut olim Romanus Senatus, ut irrumperentes in urbem fatalem Gallos, aut sua deterreret majestate, aut in limine captæ extingueretur Patriæ; sed, intervallum Zbaravianum & Castrenses fossas maturam præstolabatur mortem. Pedestris ille exercitus, Saguntinæ propè famis & omnium elementorum Victor, dum post extremam perpeßam indigentiam, sola Victicia signa, & benè ominatas Aquilas effert, emorientem planè humeris suis extulit Imperatorem: Praoptabat scilicet hic indulgentissimus legionum alter Patens, calamitosi exercitus contumulari malis: & veluti, orbe senectuti tot adoptaret filios, quot commilitones: vacillantis jam in morbo, & suâ consumpto imbecillitate corpore regiminis, vegetissimum erga omnes quasi vices gerentem substituebat affectum. Tam arctæ obsidioni cum rarus supervixisset miles; primus ex Ducibus belli, fato functus est Firlejus: documento posteritati futurus, eò redactam fuisse rem Polonam, ut clarissimo sanguine, non tantum victoriæ emerentur Polonæ; sed, adversam etiam fortunam, Magnorum Virorum insigniret occasus. Ad luctum eum fortuna, res adversæ iaduraverunt animos, & familiaritas malorum, cui insuevimus, tolerabiliora mala facit; proinde, adeò evilerunt calamitates, ut, torpescitibus quasi sensibus, vallum obduxisse videamur. Hinc est, quod Amplissimorum hominum jacturam, nullo prætermittamus sensu, proculdubio rigidissima posteritatis incursum iudicia; quæ, eò sincerius præsentem rimabitur memoriam, quò remotius eam ab ira & studio secutura abstraxerit ætas. Redactam amplissimam hanc stirpem, ad paucissimos, inter calamitatis suæ additamenta numerat ætas nostra.

Scilicet metuendum esse toti statuimus Patriæ; ut, quæ sensim in præcipuis quasi præmoritur membris, nè integro suo aut corpore, aut capite, ad capulum tandem redigatur.

AN

ANDREAS POTOCIUS

Palatinus Braslaviensis.

Cum pleriq; suam ipsi vitam narrare, fiduciam morum, non arrogantiam arbitrati sint: censoriam minime subibo notam, si recentem memoriam Nepotis inter præclara bellatorum sæculi facta recensuero. Adolescentiam in ludo literario, & cultioribus Europæ Dominijs versatam, Magistra bellicæ, & togatæ virtutis, Vladislaviana eruditur Aula: cujus lubrico limine, dum vix elato Principe extulit pedem, in arctiores compedes, capto Barenfi præsidio (cui eum orbata præfecerat Respublica) incidit armatæ servitutis: Hereditario planè natalium suorum fato, quorum plerosq; noverca belli fortuna, aut diuturniori inclusos pressit ergastulo; aut illorum, ut atrocius auget mala, captivitatem geminavit. Exeruit in euta vitam suam miro, & quasi tragico ludibrio, dum è superstitione immanis pietatis Trechtimiroviense Sede, spiranti sanguinem subducit se rabiei, ultroneus captivus Regulo Tartarorum: vitam suam potius committendam ratus, quam procrastinando supplicia, ut se diutius mori sentiret, sub sanguinaria carnificis vivere manu. Transulit itaq;, non mutavit vincula: sed ut plerumq; victos Victores, & in Scythiam abductos Polonus campus decorâ vicissitudine recenset Ductores; ita militarem hunc animum nulla casuum, aut calamitatum profernere potuit moles, quin non insterneret patentissimum illi ad immortalitatem iter. Redux à ruina, sibi uni non obijisse Vladislavum est expertus: & cum Serenissimo Successori (quod in aulis difficillimum est) probasset virtutem; non minor in aula, quam in acie miles, bellorum vicissitudinibus, quæcumq; Casimirianam exercuere fortunam, adhibitus, Præfecturæ Vinnicensis usum à Principe obtinuit; eam servilis licentia præcoci festinatione non delibasset tantum, sed præripiisset fructus; sublata vindemiâ, torcular solum exprimendo sanguini relictura. Tantam aviditatem ut coërceret, & vix cessaturam extingueret sitim, arma per tumultuantes Provincias circumtulit, & melius tunc sentienti, si ve ad finem libertatis, quo exciderat redeunti Wyhoyio, opportunè junxit: ultra Boristhenem Severiæ, & universæ circumjacenti Oræ tot annis non spectata Polonorum intulit signa; circumvolitantes à Septemtrione, & cadaveribus inhiantes vultures, minime suis Aquilis formidolosæ arbitratus. Bellicâ industriâ, & incomparabili comitate, cujus excessisse videbatur metas, effecit: ut paucissimæ ex illis Ditionibus latissimis, Polona derectarent Imperia, inaudito veluti aucupij successu; fortunâ non urbes tantum, sed animos hominum, ad solertissima illius retia impellente. A Præfecturâ metandorum Castrorum ad metiendam Publicam utilitatem translatus, fatalem Majoribus suis Palatini Braslaviensis dignitatem, non toto biennio gessit: maturefcentibus in tanta indole non meritis solum, sed & honoribus, quasi acerbitas sati, quæ illi optimi Bellatoris indulserat laurum, consultissimi Senatoris præmaturè oleam invidisset. Urbem Leonis, fortitudinis Russicæ nidum, prædatrix mors Leopoli-

D

nihil

nihil verita; ut pluribus componeretur lachrymis; in oculis Majestatis illum à spe magnarum rerum avulsit, & eo potissimum tempore, alio migrare cœgit, sive ad immarcescibilem evocavit coronam, quò Coronatis Hospitibus, Domus sua patere debuerat. Documentum perenne mortalibus, securiores plerosq; vitam egisse in hostico, quàm in hospitio; & inter abditissima conclavia, multos fuisse conclamatos: cum mortalis hostilitas per occlusa, & firmissimè obserata ostia irrumpat. Nempe, qui inundantes tempestuosissimi maris evitavit procellas, in tenuissimo torrente, & veluti terram lambente stillicidio, non rarò naufragus est.

*****

ANDREAS KONIECPOLIUS,

Notarius Exercituum Regni.

EX umbra metiri Gigantem didicit vetus ætas, non in umbratili pulvere, sed in præclaris etiam Nepotibus Stanislaum Koniecpolium, non Senatûs tantum Equestris, sed Militaris quâ prudentiæ, quâ fortitudinis Principem, venerari assuescet Polona posteritas. Stephano Patre natus Andreas, ut nihil illi deesset ad gloriam, coronario Parentis nomine (a) Orbi pollicitus est: Majorum, Patruq; laureis, cum utramq; Martis, & Palladis meruisset; civilium etiam morum & rarioris comitatus se adjecturum aurum. Quid enim præstolaretur Polonia, nisi aurum ab illâ Vladislaviana Aulæ aurifodina, quæ ferociore etiam animos ita noverat expolire, ut non domestica tantum ferocia, sed ferrum etiam mollesceret alienum; & exutâ illâ truci sententiarum duritie, lenissimus Senatus loqueretur aurum. Sed nè totus abiret in aurum Koniecpolius, hostile laceffivit ferrum; à Marte Bellico & Marte Polono Patruo institutus; quem collegit in illa Martialium ludorum Orchestra militaris prudentiæ usum, servilibus avertendis impendit malis. Vladislai IV. prudentissimo judicio Censurâ militari, id est Notarij exercitus munere ornatus, meruit, ut totum exercitum Polonum censeret, de quo suo sæculo sapientissimus Regum præclarè censuerat. Et certè expectaverat, ut Koniecpoliana manus sub Vladislao IV. Victorem illum, & Polonæ Statorem securitatis censeret, & notaret exercitum: cujus è Majoribus unus, sub altero Illo, sed Religiosiore Poloniæ Trajano Vladislao Jagiellone, vix non ante ducentos sexaginta annos, & Regiam præclarè interpretatus est mentem, & quasi Regiæ beneficentiæ administer, Principis sui signabat rescripta. Felici ut antiquioris, ita sanctioris sæculi omine, ex illis demum manibus enascenturas fuisse Poloniæ laureas; quas, otiosi nescia, ut alternas quasi obiret vices, prius Regia liberalitate donandis & ditandis; deindè regendis magnis exercitibus, largitrix honorum admovisset Virtus. Exoticum in illo nè crimineris cultum, cum adeò exoticos mores, & corruptrices nostræ Reipublicæ exuisset artes, ut veste tantum peregrinâ indutum, moribus verò antiquis, virisq; æquandum, id est verè Koniecpolium judicares. Deteriores sæculi nostri corruptelas, nulla vel bello quæsitâ, posterorum eluet gloria; cum, malè feriatos novercalium odiorum erga communem altricem Patriam animos,

Polona

(a) Stephanos, id est Corona.

Polonâ & domesticâ vix tegamus, & occultemus veste; renovaturi clades, quas, devicta etiam Persia, frugalissimæ olim in suos immigranti mores intulit Græciæ; vel Asia Romanæ sepulchrum parsimonix, eò redegit orbis Dominam, ut vilius, & abjectius antea sibi subjectis servire cœcta fuerit servis. Sed, cum Stanislaum Koniecpolium indulgentissimum sibi Patruum, etsi non immortalitate (quæ suprà humana vota est) at diuturniore dignissimum vitâ, exitium ruenti allatura patriæ Mors; Nicolaum verò Potocium Senatoriæ dignitatis & Dictatoriæ potestatis extincto Koniecpolio successorem (qui elocatâ filiâ, patris in Andream nomen & auspiciis sumpserat) Corsunensis (ut Tauricam includeret ergastulo) eriperet clades, tantis publicis, & privatis supervivere indecorum sibi ratus malis; Anno Coronantis DEI 1649. nè uno à Regiâ Divi Joannis Casimiri Coronatione exacto, ad repositam sibi evocatus est Coronam.

*****

B.

BALDOVINUS OSSOLINIUS

Stobnicensis Præfectus.

HEbescere in Polonia videbantur ultrices hostium Ascix, nisi Ossolinianus in Zborovienfi campo illas exacuisset cruor. Ut securius incederet, secures prætulit Consularis Romæ olim Majestas: ut obices, & obstacula bellorum removeret, armis suis easdem præfixit patricia Polonorum amplitudo. Paternâ Christophori Palatini Senomiriensis Domo, Balduinus extulit ingenitam à Majoribus moriendi pro Republica promptitudinem: ut vel cognominem suum referret Balduinum; qui, dum Orientali supponit humeros suos potentiæ, prius sibi eripi passus est vitam, quàm vittam: hic, cadavere suo, nè caderet bellatrix Majestas, omnes circumsepsit aditus; sive ita vulneribus suis hostiles detinuit impetus, ut minore piaculo, servatis tot centuriatis cohortibus, peccarent in Centurione. Non incomitatus tamen, tot mortibus, sanguineis guttis, non gemmis insignitum cælo inseruit caput: ut, qui, præ comitatu virtutum umbraticos istos, & à Progenitoribus derivatos continuo aspernatus est Comitatus, non tacendo posteritati commorientis Polonæ fortitudinis commilitio cingeretur. Tiaram Sacri Principatus Imperij, quâ Cæsar FERDINANDUS II. illius Sarmatici Tullij nunquam in animis posterorum cancellandi Cancellarij, tempora redimire dignatus est; nostra non invideant tempora, æternitas ipsa interminabili suo involuta circulo, spectatrix Athletæ Baldovini in arena Martis occumbentis, pro tiarâ Ossolinio sanguini substituit Coronam: ut, quem, Regni nostri leges Romanum esse non jusserunt Principem, firmamenta cælestis Monarchiæ, suum confirmant esse Regnicolam. Tanto nobilior est non lugendum, sed legendum in terris, in illum triumphatricis Curix legi Senatum, quanto æterna præstant caducis, immortalia momentaneis: cum præsertim in illa supremâ Politie nemo se pro Patriâ laborum & discrimi-

D a

num

num conquestus fuerit vixisse in humanis participem, quin ibi videat se honorum, & præmiorum exortem. Ulteriores Martios campos bellatrici Ossolinianæ virtuti non indulsit fortuna, cui suffecturum est Capitolium æternitatis. Et, decuit pro tutela spectantis Majestatis, illius spargi sanguinem, cujus Senatoria in Domo Majestativa Aquila ideo sibi delegerat penates, ut Patruus, honores & præmia bene merentium Polonorum, Nepotes verò Ossolinianæ merita Domus nativo sanguine sigillarent. Eloquentiorem Patruo Regiæ mentis interpretem, raro conspexere, aut audire Polonæ rostra libertatis: promptiorem sanguini fundendo præter Balduinum vix nostra numerabit ætas; cui, cum verecundia junioris ætatis non permisisset vestigalem erga Principem suum animum eloqui ore, peroravit cruore; immò, ut eloquentius in tota loqueretur posteritate, facundissima humanarum Actionum ut Scenarum Epilogi vicem gerens Mors, tot illi aperuit ora, quot vulnera.

BOGUSLAUS DUX IN SLUCKO
RADIVILIUS, Supremus Stabuli Magni
Ducatûs Lithuanie Præfectus.

R Advillia gens, ad cujus auspicias cunas, cunabula sua Lithvania referre posset amplitudo, eâ ferme ætate, e nido suo assurrexit ad fastigia, quâ latentis Infantie fascijs, ut potè tunc externo ignotum Orbi, evolutum est Lithvanæ potentie nomen. Tantæ cõvæ claritudini, cum perpetuam quasi per Lithvaniam armorum obtinuisset Dictaturam, & Lithvani Principatum Senatûs: Augustissimum cujuslibet meriti æstimatorem FERDINANDUM I. Cæsarem ingenuis virtutibus allexit, ut illum Circulo Romanorum Principum postliminiò veluti infereret; undè antè natam Orbi Salutem annis quadraginta octo, cum suo Palæmone, sive Publio Libone hæc exciderat gemma. Scilicet maritimarum concharum aversata cubilia, etsi veluti Nauclero, Prospero velificaret antesignano, & firmissima niteretur ad Portum felicitatis Columna; Polonæ Lithvanæq; libertatis præoptavit includi auro: digna, ad quam pronius, & certatim current Ducales tiaræ, quàm illa ad tiaras. Eo Stemmata Insignem meruerat Orbis Lithvanus Boguslaus, nisi addita-
 menta, seu potius auctoramenta Illustrum natalium virtutes, cultioribus Europæ ditionibus æmulandi amorem iniecissent, ut Tantum unaquæq; sibi optaret; Lithvanæ certè invideret Civem. Annuit & indulsit tanto certamini, cetera officiosissimus Princeps, & tanquam sufficeret Lithvaniz genuisse: vix non totos viginti annos in Gallia, Belgio, Superiori & Inferiori Germania peregit; sive, ut, externas admiratrices sui doceret nationes, si nobis Tagum aut Pactolum noverca natura non largita est, littora etiam Lithvanica his animorum divitijs timere: sive, ut symbolo non abusus Majorum, virtutem Radivilliam non arbitraretur unâ Orbis parte contineri, sed, tanquam Martialibus, quacunq; magnus hic patet ambitus terræ, inclarescere tubis. Bellonam igitur Belgicam quæ

victua.

octuaginta Annorum classico Christianitatis non desijt obstrepere, auribus adjit; ex illa semente mucronibus, non vomeribus excultâ, translaturus ad nativum campum militares (aut si non invidissent præcocia fata) Imperatorias artes, nisi fatalis necessitas civilium aut servilium, hæc, ut armorum, ita animorum turbamenta, ab illo Oceano versus usq; Boristhenem nostrum transtulisset. Berestecensi Victoria maximum momentum adtulit, cum Equitatu & Peditatu Germanico præesset unus: &, quem militaris prudentie collegerat usum, florentissimorum sæculi nostri Imperatorum contubernio, universæ tunc militanti impendit Reipublicæ; dignus, cujus ferro nobilior destinaretur sanguis; cum, antea & modernis sæculis, nullum gestum sit, sive prosperæ sive adversæ fortunæ in Lithvania bellum, cui non præfuerint, vel interfuerint Majores sui. Planè, ut ubiq; dimicaret, in Berestecensi acie, præsentem operam Regnatrici locaverat fortunæ: alibi patrueli Duci Janusio supremo armorum tunc per Lithvaniam præfesto, intimiora tumultuantium Provinciarum præoccupanti viscera, auctoratas stipendijs suis commodavit cohortes. Cæterum inconditam illam colluviem impedimento sibi futuram, exercituum scilicet ejectamenta, nunquam traxit, sed duxit præliares & bello expeditas manus, non multa nomina; ut ijs tanquam decretorijs victoriarum adminiculis, eas demum res gereret; quas, in Polono simul Lithvanoq; exercitu, nemo aut instructius, aut exactius gessit; vix aliquis æquavit. Opulentâ hæreditate, extinctæ Ducum Slucensium Domûs, originem suam ad Vladimirus Olgerdi filium & Jagiellonis Vladislai fratrem revocantis, devolutâ; cum veteres & illibatas Radivilliorum auxisset opes, tanquam instrumento refarciendæ & in pristinum restituendæ statum Reipublicæ, non irritamento parandæ potentie usus: etsi illum archissima sanguinis necessitudo, fatali quodam errore, qui non paucis obrepserat popularibus nostris, avocaverat ad Sueticos Leones, nidum tamen genuinum Aquilæ, Slucensis videlicet propugnaculi, à feritate transmarinâ, & ab Aquilonaribus vulturibus, tum, à servili rabie servavit immunem. Sed sopito & extincto Suetici belli incendio, excussis privatorum odiorum, si quæ superfuerant (publicis etenim succumbere Radivilliana nescit virtus) flammis, eundem restituit pacatæ Reipublicæ animum, quem, domestica Radivillæ gentis educaverat disciplina; altricis Patriæ prospera erudivere, & adversa; ingentes & incomparabilis fortitudinis dotes, constantibus firmavere exemplis. Contemptorem discriminum mors aggredi nunquam ausa, nisi clandestino duello; cum, nec suos anteaambulones præmisisset morbos, impetertum & antiquis æquandum Heroibus virum lecto non affixit; atq; ut ex Imperatoria Principem Domo stantem, (a) mori videret ætas nostra, quem, vegetum vigentemq; exceperat rheda, intra dimidiæ spatium horæ, non reddidit, nisi exanimem. Cursus non longævæ vitæ, alibi abrupti non potuit, quàm in curru; &, qui celeriori ætatem anteibat cursu, Turculum unius propaginis Radivillianæ ita orbi nostro præripuit; ut, in portione non succrescat sexus; nisi, quod subtraxit mortalitas generi, conservatrix immortalitatis reponat non meritorio nomini fama.

E **CASI-**

(a) Allusio ad Symbolum illud Imperatoris Romani, Cæsarem oportet stantem mori.

*****

C.

CASIMIRUS PIASECZYNIUS

Tribunus, Ostrolecensis Praefectus.

Angustis circumscriberetur virtus limitibus, si illam paterni tantum continerent lares; &, maximam tantae Heroinae nemo ferre posset solitudinem, si proprio tantum haereret in solo. Nisi extulisset paternis finibus pedem Scipio, non intulisset Romam Africanum nomen. Numantini & Asiaticorum cognomina in externo littore virtus nata est, quae, ut fama vires; ita haec, victorias acquirit eundo. Paternae Domus gloriam, maximè Patruī nobis memorati innoxiam meritis, alienam jactari existimans Piaseczynius, vix parem armis ferendis aetatem addixit militiae; eliminaturus etiam suum è censu Majorum nomen, nisi tanto meritorum cumulo suam adjecisset symbolam. Catenatā serie calamitatum, servilia, Scythica, Suetica detinuerunt adulescentiam illius bella, ut formaretur externo etiam campo. Tribunus iniquus & non segnis; momentis bellare assuetus, & in omnem fortunae aleam circumagere se solitus, in quem deinde Hercules ille Sarmaticus Stephanus Czarnecius, ut laborum & discriminum, ita bellicae gloriae suae partem inclinaret. Cum etenim eò processisset fastigij Czarneciana fortitudo; ut, veluti ad sacram Anchoram, non nativa tantum Polonia, sed Germanici & Septemtrionalis Oceani Inquilina Cymbrica olim Chersonesus dicta, ad illius adjutricem opem recurreret Dania: & quae olim numerosissimo sexcentorum millium exercitu, victrices illas Orbis toties Romanas ceciderat Legiones, nunc ab exiguo littore spretis anteā misere obnoxia periculis, levem extimesceret potentiam: &, eò jam premeretur jugo, quod toties adeo strenuè excusserat; ut Sueciae dominaretur. Incubuit alieno liberando Regno, & divertendo à Paterno solo, hosti Czarnecio, sed individuo comite & adiutore Piaseczynio; & quasi fatalem ubiq; locorum hostem illi opponeret fortuna, sensit invalor Orbis, & antiquae Gothorum innutritus feritati Suecus, exotica illa & maritimā aurā, Polonorum non obtundi, neq; hebetari acinaces, neq; ullo monstrorum, aut belluarum afflatu vividas obrigescere manus. Spectarunt maritimi populi per Daniam & Holsatiam circumferri Polonorum arma, quae caveā suā excitos Sueticos Leones propellerent: &, si terrae victoriae defuissent, maria scrutarentur. Liberrimi hominum vindicare in libertatem soli potuere Danos, nec alio pretio nisi sanguinis lictari à praedatrice manu alieno vertici destinatas coronas. Sed cum ad involvendam Danicam libertatem sola potissimum tot malorum Læna emissarios suos immitteret Holsatia: domitor ille monstrorum Czarnecius hunc Atlantem Piaseczynium, bellicae moli humeros supponere voluit; ut constaret Orbi, Polonos non ita sanguine Majorum quæsitae incumbere libertati, ut in consortium ejus circumvicinas non vocent, admittantque gentes: &, non magis suae propugnandae, quam alienae ac-

qui-

quirendae promptas auctorare manus. Quamdiu supereminentes mari scopulos praesens & postera intuebitur aetas, quamdiu Europaeis navibus illac praeteruehi, aut appellere ad haec Promontoria licebit: tamdiu perennabit Piaseczynianae mortis pro Re Danica & repetendis sociorum fortunis obitae Gloria! Intra Balthici Maris & Septemtrionalis Oceani limites, si nulla extaret Ara, ad quam serus supplicaret viator, haec tamen conspersa Bellatoris Poloni sanguine immortalitatis Arrha, moraretur legentem, quod in hac arena jacuerit Magnus futurus Cinis, ne jaceret cum populo hoc & ipso cum Rege Regnum.

*****

CHRISTOPHORUS DUX IN BIERZE

RADIVILLUS Palatinus Vilmensis

premus per Lithuaniam Armorum

Praefectus.

Non facile est translatitia virtus, & domicilia magnorum animorum ita incolere consuevit, ut illis nunquam excedat, nec eos manumittit municipes, quos ultronei sibi mancipare nexus. Strinxit (etsi aurea) catena plerosq; Reges, scilicet vilissima mancipia tot domitorum, quot vitorum, nunquam servitura, si parere virtuti didicissent: alterum, malè sana hospita fortuna à sceptro transtulit ad literarium plethrum; vix non factura ex Rege remigem, cum praesertim exclusā Matre familias virtute, ruituro Throno nemo fuerit superstes. Radivillianam (ut scripsi) Gentem potuissent ex illo Aquilino nido, propitia fata evocare ad Sceptra & humanae fastigia felicitatis, nisi expedivisset multis optimè parere, quam malè regnare: nisi tutius & praestabilius sibi existimasset, haec consultissima Augurum proles, hospitantes ab Imperio Romano nido suo recepisse Aquilas, quam volatilem istam & fugitivam populorum uni creditam Regnanti pessimè tueri felicitatem. A tanto inveteratae amplitudinis coherere, nihil prius Res Polona Lithuanāq; praestolabatur, quam ut illam sub auspicijs Divi olim Sigismundi III. erudirent Livonica bella manum, cui Imperatorios fasces, quasi hereditarios porrigere debuerat Radivilliana fortuna. Eò accessit, quod ita adhæserit Bellonae, ut nec armatam Palladem suo excluderet commercio: moderantem Comitibus si audires, redivivum alium Reipublicae gratulareris Arpinatem: praesentem signa aut instruente aciem si videres, Julium aut Pompejum reducem Orbi arbitrareris. Rarò subire tentoria audebant, quae umbraculis suis insueverant Musae; nisi Radivillanā illectae affabilitate, suos Helicones mutassent in Papiliones, & relictis jam classibus classica secuta fuissent. Merito deinde à Divo Vladislao, Smolensco, obsidione Sehinianā liberando adhibitus, supremus Militiae Litvanæ Dictator, ut sicuti Abago suo Magno Gedimino Protopaens illius Vilnae extruendae fuerat auctor, (unde Radivillus à consilio Vilnae erigendae dictus) ita hic Smolensci ab hostili impetu vindicandi, novo huic Urbium Liberatori, consilium simul commilitumq; praerberet. Si supra centum vicena Moschorum milia

sexdecim millibus Regiorum concessisse victoriam hactenus miratur Orbis: si procubuisse ad triumphales pedes victoris, etsi antea victum; multorum tamen stipendiorum & palmarum Ducem ipsum Sehinum referent securæ posteritati annales: tantis trophæis interponet se Radi-villanum nomen: & Vladislavianarum victoriarum non leve erit additamentum. Qui Rempublicam vel uno auxisset municipio, vel coloniam deduxisset, non interituro statuae ornabatur honore: qui Severiæ ditione, Czerniechoviensi, que ora, tantorum receptatrice municipiorum, ut modica regna æquare possit, fines Poloni propagare Imperij, nonne firmitus gratorum Obelisco animorum non interituram eorum memoriam, Polonæ Senatus consulta inscribent posteritatis? Radi-villi certe nullum conspectius aut luculentius secutura leget acroama, ætas: quam victrici clementiæ Vladislai, ita calcantis Moschoviticum fastum & sanguinariam sitim, ut inaudito Christianæ moderationis exemplo reconderet gladium hostili sanguine non imbutum: tantæ clementiæ adstitisse non otiosum, sed præcedentem eas legiones, quæ stringere ferrum parabant, & vulneribus pleræque in hostili corpore destinaverant locum, nisi illa humanis major affectibus, Vladislai mens, ita pepercisset magnorum populorum sanguini, sicut delato Aquilonaris Monarchiæ moderata est honori. Reliquæ Victoriæ quò copiosiori sanguine redundarunt humano, eò diuturniori inclaruere famâ: hæc eò perennius à Vladislao(a) famæ suæ Domino mutuata est nomen, quò decentius Christianas victorias parsimonia sanguinis, quam effusus commendat cruor. Reliqui victores ante currus suos, brevi & non duraturâ pompâ, traxerunt captivos, cum triumphatores ipsos strictioribus catenis sua vinxisset ambitio. Vladislau sicuti pedibus suis advolutum Septemtrionem, tot annorum Electus Magnus Monarcha, æquissime tulit, ita hactenus etiam captam admiratione sui ducet in triumphum secururam ætatem, quæ mirari nunquam desinet, Regiam Juvenem, eodem animo non quæsitâ, sed ultro delata acceptasse ingentium terrarum sceptrâ, quò Regem jam & victorem supplicanti, nec suæ potentiæ securo Michæli Fedorovitio concessisse: hanc tamen iniquissimam suo exoluenti mercedem ministro, ut cum à Magnanimo Regnorum Largitore pronâ veneratione, capiti Domini sui indubitatam jam & non controversum diadema impetrasset, ab illo capite minutus sit. Cæterum Radi-villum sicuti comitem tunc Regnatricis fortunæ, optimi bellorum Ducis insignivere dotes, ita ad senium usque æquali passu comitata est fortuna, quæ pacatâ Lithvaniâ uti prius bellatoris, ita Pacatoris illi indulgit gloriam, cum optimè ille de humano genere mereatur, cujus in fastigio collocata nunquam offendit felicitas; nec nomine suo notat calamitatum fastos.

Sehinus
capite à
Magna
Duce
truncatus.

CHRISTOPHORUS GRODZICIUS

Castellanus Camenecensis.

NE bellica Oeconomia machinatore, armamentarium externo regimine, pedestris Polonorum militia conductio amplius indigeret Magi-

(a) Ethymon Nominis Vladislai Polonicum ita sonat Dominatur fama, *Wladisław*.

Magistro, duo Grodzicij effecere. Ut junior Christophorus nasceretur, fratri eum postposuit natura, militaris disciplina ab irriguo Belgico, an bellico instillata fonte æquavit: Regia Divi Joannis Casimiri liberalitas, cum meritissimo legisset in Senatum, anteposuit: rerum Polonarum fortuna, non uni Leopoli, sed universæ altrici defendendæ Russiæ, inter continuo circumstrepentes bellorum tumultus servavit. Scilicet, pugnacissimo sæculo suus debebatur Archimedes, & si ingeniosus, nocentius tamen, in mutuam perniciem humana toties armatur protervia, stratagemata etiam bellica suum requisivere inventorem, non in una Suecia, sed ubique Regnorum vigilibus Leonibus, quasi nunquam suis indormientibus malis insignita. Quæ vigilantia ut polleret Grodzicius, tirocinij planè in rebus militaribus vix positâ, stipendia meruit in *Kodacensi* illo præsidio, à Magno nostro Pompeio Stanislao *Konieczpolio*, ad ostia Boristhenis, arcendis Otthomanicis, & Tauricanis insultibus extructo; quasi jam illa ultima Polonarum Provinciarum tutam se præstitisset, & ab hoste immunem, tanto Propugnatore excubante. Sed dum ab externo impetu obarmat prædidiarios *Kodacenses*; & situs loci planè inexpugnabilis, & sua pervigil fortitudo, interna servilium armorum aggressa est perfidia, quæ omni suppetiarum spe frustratos (nempè deleta *Corsunensi* exercitu, & ad *Pilauce* dissipato) eò usque redegit, ut vitam suam inclementiæ permitterent servili. Consuluit tamen vitæ Grodzicij, adhuc propitia fortuna, dum ab alijs sejunctum captivis, Trechtmiroviensi irreligiosæ religionis, unâ cum Andrea Potocio includit claustro. Præoptarunt, quasi optionem facerent vinciri potius à truculento Scythâ, quam ab infido & dolos fingente interimi servo. Divinâ Providentiâ servatrice liberati ab illa subterrana specu illis fatali, ultro vitam suam coniecerunt in vincula, quæ nisi coactus subit nemo. A geminâ servitute restitutus Patriæ, nihil potius & antiquius habuit; quam, cum, imparibus viribus non posset integram, saltem Principem totius Russiæ urbem Leopolum servaret. Circumcinxerat Leopolum arctâ obsidione Basilus *Buturlinus* supremus prætorio Augustali totius Moschoviæ Præfectus, plusquam octuaginta millium Moschovitice militiæ stipatus flore. Eò accessere trecenta millia refractariæ multitudinis, incentore Bohdano *Chmielnickio*, à conjunctione Scythicâ ad obsequium Aquilonaris Imperij non diù duraturum, conjuratas transferente vires. Excitis Septemtrione viribus, & tantæ colluviæ rebellium succubissent etiam florentissima Regna: una tamen restitit, egregiè communita cum exiguo peditatu Grodzicij fortitudo, & unam illam Civicam verticibus Principum imponendam, galeato capiti ob Cives servatos conciliavit coronam. Quam, ut cumulatiua ornarent quæsitâ toto orbe Polono trophæa, multum operæ contulit, ut invasor alienorum Regnorum, Polonis è finibus pellere-tur Suecus, qui, ut piraticam suam liberiùs exerceret, inter Regem & Piratam parvum fuisse discrimen præposterè opinabatur. Sed insidiatrices propulsantem vires, pridem assueta piraticæ Mors deprædata est: & licet coronatus Nauarchus Joannes Casimirus oculos suos ultimo ejus admoverit discrimini, Dantisci non tam naufragium vitæ fecit, quam portum invenit.

F

DOMI.

D.

DOMINICUS KAZANOVIVS.

Palatinus Braslaviensis.

Quæcunq; civilium & bellicarum actionum decora, natalibus suis divisi-
visum largita est sors nascendi, ea in hunc unum cumulatè con-
gessit. Paternâ Martini Kazanovij Palatini Podoliæ Magistri
militiæ Polonæ disciplinâ, usq; adeo rigidâ educatus, ut in triumphali illo
contra Schemum bello, sæviente Aquilonari hyeme, tenerioribus adhuc
viribus filius, prohibente illo, pellitas vestes raro induerit: quasi mili-
tares artus contra elementa, & reliqua naturæ mala gelu obduraturus &
undis. A gelido hoc Martis campo transtulit eum non ad mitiora ca-
stra, sed veluti ad Gymnicos exercendæ fortitudinis ludos, paterna solli-
citus, & circumduxit laborum castrensiū socium & alumnum, prius
contra Murtazi Bassam imminens Poloniæ, excitis, cis, & trans Dau-
bium Europæis viribus, & Cameneum spe jam devorantem, nisi
Septemtrionalis Victoris Vladislai nostri Leopoli nondum prætergressi
nomen, Orientem etiam ita terruisset, ut & Bassa celerius, quam vene-
rat, recederet: & toto illo sexdecim annorum spatio, quo nobis Vladi-
slavianæ tranquillitatis serenitas fuisse, hic gurgis Regnorum, inferre
bella, non expectare assuetus, Thraciâ tantum, live Asiâ se contineret.
Deinde, ut firmè continuum est inter Aquilas & Leones dissidium, ve-
getiori jam sibi animo, quam ævo, adhibuit comitem, cum Vladislau
Anno Regis Pacifici 1634. cum Suetica Corona temporariam compone-
ret pacem, nè fauillæ suppositæ cineri dolofo, exitiosum tandem incen-
dium excitarent; cui extinguendo, etsi præsens ætas sufficere est visa,
una tamen felicitatum pararia Vladislai defuit manus. Sed amoto vel
dilato utcunq; vicino, eo perniciosior, quò occultior erupit belli servilis
flamma, comprehensura florentissimas Kioviensem, Braslaviensem, tum
ultrâ Boristhenem ditiones, nisi Nicolai Potocij tunc Palatini Braslavi-
ensis Magistri Militiæ Polonæ, & Dominici Kazanovij (quem leviter ad-
umbramus) tunc Notarij Exercituum Campestris, Potocio non minus ani-
mo, quam sanguine conjunctissimi affinis, viginti quinq; cohortibus sti-
pata, contra triginta millia rebellium (ut alij asseruat sexaginta) in-
credibilis posteritati ad Kumeyki obtitisset fortitudo. Qui itaq; aude-
bant contra Regnantem Majestatem servilia attollere capita, totis cada-
veribus jacuere fusi, fugatiq; memorabili in omnem posteritatem exem-
plo: ita hanc locustam humano generi depascendo natam, fuisse elimi-
nandam & amovendam ex finibus planè humanis, nè ulla virulenta
etiam per terram serperent, aut remanerent semina. Ex gloriosissima
hac dimicatione Potocius auctoramentum ulterioris obsequij, Kazano-
vius non leve domitricis manûs reportavit vulnus; quasi hæc missio
sanguinis, funestis duorum Kazanoviorum necibus præluderet. Nec dum ob-
ductâ cicatrice vulneri, in Comitij Varsoviensibus Anno Vindicis Dei
1638.

1638. signa militaria rebellium, pedibus Vladislai Triumphatoris subjecit,
Skidanum & Paulukum turbines illorum temporum supplicio puniendos
adduxit, & reddidit: cum proculdubio feliciorum futuram Rempubli-
cam conjicere possimus, si non in geminis tantum capitibus præcidis-
set; sed totum id eradicasset, quidquid in ægrâ Patriâ ex morbo rebelli-
onis turnebat. Feracissima discriminum bella, & perpeffa vulnera, non
retardarunt mortis contemptorem animum, quò minus interesset Scy-
thicis bellis, aut sequeretur, fulmen belli Koniecpolium, Scythas terro-
re Nominis sui propulsantem, ut reconditâ planè in vaginam frameâ,
spectatores fugacissimæ gentis, non actores belli, descenderint in campum
Poloni, cum expeditiores istos ad fugam, quam ad pugnam prædones,
Taurica sua malè occultaret. Præfectura Bohuslavienfis, quam Patre
extincto beneficio Regis obtinuerat, non tam illi suppeditavit opes,
quam palæstram exercendæ aperuit Virtuti: dum sæpè in latissimos ex-
currit campos venandi studio, non feras, sed feris truculentiores Scythas.
Curulis sella Palatinalis auxit in eo quasi insomnes ornandæ Patriæ cu-
ras, & veluti evocari se ex mortali statione auguraretur; immo se po-
tius Equestri, quam Senatoriæ sellæ præoptabat. Supremo confictatus
morbo, dum à Nicolao Potocio jam Castellano Cracoviense Supremo
armorum per Poloniâ Præfecto, contra Bohdanum Chmielnicum nova
molientem, & ex latebrâ suâ Zaporoviensi adhuc apparari bellum
audit: animo, quam corpore ægrior ingemuit; prius quod relinqueret
Patriam, adeo arsuram injectis servili furore facibus, ut nulla æuari
possint antiquorum temporum incendia: deinde, quod in uno Chmiel-
nicio supplicio destinato, scintilla ista tempestivè non fuerit extincta.
Ex Pollice itaq; umbratili magnum metire Gigantem, plus indolentem
publicis malis, quam in extremâ suâ luctâ de suis lethaliibus dolori-
bus sollicitum, ut talem relinqueret Patriam, qualem accepit. Æmu-
lus paternæ pietatis (cujus pietas, an fortitudo melius texerit hanc
Rempublicam, nondum decrevit Orbis) non prius spirare quam sperare,
precariq; benè Reipublicæ desijt.

G.

GEORGIUS LUBOMIRSCIUS

Supremus MARESCHALCUS Regni, Ma-
gister Militiæ Polonæ.

Secundo flumine devecta est Polona felicitas, cum Lubomirscianum (a)
nomen pacatissimæ tranquillitatis studium redolens, ad amplissimos
Poloni Senatûs enataisset fasces. Non exoticæ navigabili hoc flumi-
ne invehuntur orbi Polono merces, sed decora Monarchiæ Ostrogianæ
Domûs, æmulam Romæ Constantinopolim, aut pro dote Vladimiro Mo-
narchæ expostulantis, aut pro spolio sibi vendicantis: & nostra planè
memoriâ victrices illæ fæderum Chotimensium sanctiones, cum Monar-
chiarum ille non raptor melior, quam bellus Osmanus, limites Patriæ
trans-

Vide Ma-
chiâ Scri-
torum
de Rebus
Ruffia
lib. 3.

F 2

(a) Insigne Gentilitium Lubomirscianum est flumen vulgò Szaniava. Nomen verò Lubomirij
ex ethymo vocis Slavonicæ sonat. Amant Pacis.

transgredi etſi vellet, non poſſet; quod obicem Srzeniavam videret. Largioribus aquis Srzeniava ſcaturire nunquam potuit: quantas Lubomirſcij effundere opes, ut operam ſuam non inutilem Reipublicæ navarent; vix non à fortuna naufragi, ut imminetia Patriæ naufragia aut ſiſterent, aut prohiberent. Eo ſumine Georgius delatus in auras, captandæ alienæ auræ, à Patre Stanislao Lubomirſcio Palatino Cracoviænſi deſtinatur; ſed peragrato cultiori Orbe, nihil externum adtulit, quo domui noceret; ſed ea civilis & militaris prudentiæ congeſſit adminicula, quibus collabentem Reipublicæ fulciret, & ſtabiliret domum. Cum nactus fuiſſet Vladislaviana verius, quam Saturnia aurei ſæculi tempora, Comitijſ eloquentiſſimam vocem, quæ illi præſſe numeroſo Ephorum noſtrorum cætui ultra ætatem conceſſit; manum, quæ, tot paternâ munificentia ſibi auctoraverat cohortes; Martiali commodavit campo. Præſecturam principem in Polonia Cracoviænſem, Patre quietioris vitæ cupido ultrocedente conſecutus, quaſi verecundarentur aliarum præſecturarum ſubſellia eum præcedere loco, qui, pleroſq; anteibat animo. Extingto Patre non tam valetudinariâ ſenectute, quam contracto ex malis Reipublicæ morore; à Zboroviano bello redux Sereniſſimus Joannes Caſimirus in Comitijſ Marſchalci dignitatem Cenſoriz antiquæ Romanorum parem, illi contulit; dignum judicans, ut penes illum ſive jus, ſive diſtributio dicendarum ſententiarum maneret: qui optima conſilia promere noverat; & ille Regiam cenſeret aulam, de quo laudatiſſimè tota Reſpublica cenſuerat. Sed delati faſces unam tantum præoccupaverant manum, reſtabat altera non minus portandæ Herculeæ clavæ quam regendo exercitui idonea; ut ſicuti Cenſorio ejus nutu, Mercurius ille Senatorius, ſua jam firmaverat veſtigia, ita Mars Sarmaticus bellatricæ illius niteretur ope. Magiſtratus ille bellicus non externa tantum avertit, & ſopivit bella, maximè ad *Cudnoviam*, ubi Imperatoribus noſtris unum obſuit (quod vitio Annibalis) ut vincere ſciſſerant, ita, Victoriâ proſequi aut neglexiſſent, aut non potuiſſent: ſed etiam exutum militare obſequium, cum contumaces filij, ut perimerent impuniùs Matrem, hoſtiles induiſſent animos, ſuis diſcordijs feſſæ reſtituit, & conciliavit Reipublicæ. Nimirum, unus noverat regere animos, & humanis præſſe arbitrijſ: & quos rigidior malè coërcuiſſet diſciplina, hos vincere obnoxios ſibi non ceſſabat; Orbis dignior patrimonio, quam hæc ampla fortunâ liberalitas. Innutritæ ſunt hæ Lubomirſcianæ Domûs artes, nè rubigo militare exedat ferrum, liberaliter effuſo providere auro: & idè patuiſſe illi ampliſſimarum faſtigia dignitatum, quia hoſpitaliſſima hæc humanæ, maximè verò militari indigentia, nunquam occludebatur domus. Nutrienti publicam ſpem meliorum temporum, fomes malorum, ſive nutritrix ſimultatum clam obrepiſit invidia; quaſi ille, quem raro in Polonia nexu, aulæ & armis præſſe voluit Majeſtas, majora, ſuperſtite in throno Principe, Cive agigaret. Sed, hanc Ariſtidi noſtro ob ſolam Juſtitiam brevi, etſi non decennali exilio, ſive oſtraciſmo ut olim Athenis damnato, inuſtam notam eluerunt jam, & quaſi exploſerunt proſcriptam & eliminandam ex volumine legum Electoralis campi moderni ſanctiones; ut conſtaret Orbi, feliciùs illum totius Reipublicæ judicio fuiſſe abſolutum, quam inci-

Varſa-
vie Anno
1669.

inciviliter paucorum impotenti (& quod patuit) malè ſana conſpiratione condemnatum. Spectata eſt tamen eâ ſeſſione potiùs, quam bello Lubomirſciana æquanimitas; cum ſincerius, quam ille Pharſalica in acie, ut civibus parcerent, ſuas præmoneret legiones; & repellere illata, quam inferre ſatiùs ducens arma, vicinorum penatibus ita ſe innoxium præberet, & inermem; ut divertere ad familiares, & hoſpitari illum potiùs apud populares ſuos, quam bellum gerere remotus exiſtimaret Orbis. Excuiſis tandem civilibus armis, quæ coactus induerat; & conſpectata indulgenti Principi ſua innocentia, non Linternum vilem villam, uti Scipio, ſed ſuâ major infelicitate, cui immerito malè eredula, largitrix honorum aula, ſuum excuiſerat ſcipionem, conſpectiorem caſui ſuo, an occaſui deſtinando locum, Vratiſlaviâ adjit: dignus, cui orbis præberet domicilium! extrâ paternos extremum oculos clauſit; nè everberaret illos brevi ſecuta Ruſſiæ Minoris, Voſhyniæ, Podoliæ clades: nè fumus ardentium Provinciæ in illos incurreret, qui triumphalibus ignibus ſua manu quaſitis aſſueti erant ſpectandis. Elatum Patriâ, Viſnicenſi paterno Mauſolæo domeſtica intulit pietas: ſed auferri ab animis nunquam poterit Polonorum, niſi ut non morituris laudibus æfferatur.

*****

GEORGIUS DUX ZASLAVIENSIS.

Quaſcunq; Victoriarum, & domitz, atq; obſequio obnoxia ſuo Græciæ adorea, Monarchica (ut ſcripſi) *Oſtrogia* Polono, Ruſſicoq; Orbi intulit Domus, eas ad Principes *Zaslavios*, ejusdem propaginis ſurculos, cum ampliſſima hæreditate tranſiſſe, noſtra jam vidit ætas. Pertinebat ſcilicet ad conſervandam non interituri nominis famam, ut quæ poſt extinctam Baſilidarum ſtirpem, continua ſerie à Ruſſico, uſq; ad Theodorum Joannidem, regnantium, Aquilonari planè deſiderat hæredes dare ſceptro; in una *Zaslavia* Domo ſuarum Phænix renaſceretur felicitatum. Hinc eſt, quod deſinat mirari poſteritas, Conſtantinum illum Ducem *Oſtrogiæ*, alterum Lithvaniæ & Voſhyniæ Conditorem, eò ludibrij inſolentis, & res humanas permiſcentis fortuna fuiſſe redactum, ut ejus malè fidæ gentis duceretur in triumpho, cui Majores ſui non leges tantum dedere, ſed ea ſuppeditavere arma, quæ raro æquandam paravere victoriâ, memorabili in omnem poſteritatem exemplo: ab hac inſolentia rerum humanarum, regio etiam ita tremuiſſe vertices, ut melius illis aliquando carnicum manus extrueret rogam, quam ſtipatorum ſuorum cura apparaverat thronum: & ſi tranſlatitiâ ab una gente ad alteram, non degenerem conſpicit Orbis tiam, perinde opinetur, acſi fortunæ muneribus aſſueta, & inclareſcens amplitudo, viliori conſiſtere neſciat loco. Januſſus eertè Dux *Oſtrogiæ*, quem, prius ſors naſcendi, quam Regia beneficentia Senatûs Poloni voluerat eſſe Principem, unam cognatam *Zaslaviâ* delegit ſtirpem, in quam feſſam jam magnitudine rerum geſtarum, & non perſellas tantum circumductam curule, ſed toties in eminenti Regiorum

Ad Kro-
pitenam,
Mathiæ
Strico-
vium le-
ge eo
loco.

petiarum, circumcincto trecentis millibus barbarorum exercitui, ad Martialem campum necessitas non evocasset. Rudè donari, & manumitti alius petivisset, non Georgius, qui multarum palmarum veteranus decorem canitiem, mox suo aspergendam & imbuendam sanguine, dignam spectaturo judicavit Rege. Obsequentiore nulla judicabit ætas quam eum capularem militem, qui armato Principi, sanguine suo persoluit tributum, & cum occumbentem illum circumstetissent tribunitij, & ulterioribus destinati, aut bellis, aut triumphis filij, licet paucioribus lachrimis componendus esset, & novissima in luce desiderassent aliquid oculi ejus, poterat tamen sanguini suo innatantem imitari *Transcam*, & com-
Tacitus monere spectatores mortis suæ, filios, quorum auctor fuerat vitæ.
Annali Spectate Juvenes! & omen quidem superi prohibeant! cæterum in ea
um, 15. tempora nati estis, quibus firmare animum expedit constantibus exemplis.

*****

GEORGIUS MIRSCIUS Excubiarum Magni Ducatus Lithvaniæ Præfectus.

REmotissimos etiam mortalium, firmo & indissolubili nexu conjungit virtus, & quos ante acta memoriæ humanæ eripuisse, & subtraxisset vita, secururæ innotescere facit posteritati. Quam carò steterit Reipublicæ Polonæ, *Mirscij* Scythicis compedibus irretiti fortitudo, ex eo colliget non ignarus sanctionum Paternarum civis, quod lytrum, sive pretium ejus restituendi, rarâ & vix usitata in captivos liberalitate ultrâ numerarit. Nunquam hebesceret filiorum pio defendendâ hac altrice ferrum, si augurarentur, capitum suorum jacturam à tantâ liberatrice rependi, & ponderari auro Vilissima olim æstimavit post Cannensem cladem, tot deditiorum millia juvenum, indulgentissima popularium suorum educatrix Roma, quasi pigeret, raderetq; illam, in sinum eos recepisse suum, qui privatim de vita etiam sua pacisci cum hoste, nulla interveniente publicâ pactione ausi fuissent. Quos tamen impropera belli fortuna, non sua segnitie captivos fecit, eos vel maximo repetijt, & requisivit impendio, quasi nullibi, vel copiosissima nummorum affluentia, melius & fructuosius expenderetur. Liberalitate sæculis imitandâ, ut se dignum præstaret *Mirscius*, nullâ Polonam, Lithvanamq; rem affixere bella, quæ ille, auspiciis clarissimorum Imperatorum *Zotkievij*, *Chodkievicij*, duorum *Radvillorum* secutus, fortissime non propulsaverit, nihil amplum, & illustre Reipublicæ accessit, nullaq; eam auxere ditiones, quas non quæsierit, & paraverit, non minus quærendis, quam tuendis Provinciis assueta *Mirscij* manus: nulla deniq; Regum nostrorum vertices ornare triumphorum decora, quæ, ut alij Regno inferrent nostro, *Mirsciana* non intervenerit opera, ut doceret orbem, subjectorum capitum discrimina, infra unius coronati magnitudinem capitis æstimari, & illum præclare vitæ suæ discrimen adire, qui aureo Regij capitis honores discriminavit lauro. Sed ejus defudavere, in tuenda Republicâ, adolescentioris ætatis merita, alioris, inedia, & perferendis injurijs cæli opportuniora, nè provektor etiam à castren-

castrensis laboribus excluderetur ætas, excubijs eum servandæ Lithvaniæ, Regia præfecit auctoritas, quasi finitima Aquilonari Draconi amplissima Provinciarum tutius conquiesceret, tanto Vigilum Præfecto excubante, Sopiri à nullo potuit nisi à morte, quæ Draconum etiam Domitores sopivit.

*****

H. HIEREMIAS MICHAEL KORIBUTUS Dux Vifnoziecius, Palatinus Terrarum Russiæ.

Sideribus prius defuerit lumen, quam Regnatrici *Koributeæ* propagini, ingens sæculorum tributum, gloria Vestigalem se ipsa præstitit tantæ Dominatrici cum Bohemico Regno *Sigismundum Domitrovicium Koributum* alliceret, sed magnanima moderatio insignior spreto Sceptro, quam quæsito; docuit orbem, *Koributeam* gentem potius ambiri ab orbatis Regnis, quam ambire: & ideo fortè Abavum *Sigismundum* recusasse aliena solia: ut cumulatius Divina Providentia evidentissima (ut vidimus) manu ductrix, Polonum quasi cognationis jure devolutum Abnepoti exornaret thronum. Ipsa ceterioris & ulterioris Moldaviæ abdita, quibus exules suos Roma ideo fortè incluserat, ut sicut reliquarum purgamenta Urbium condere Romam: ita Romana exilia novam hic constituerent Rempublicam: hi (inquam) sorte suâ quam ortu afflictiores populi, geminatâ supplicarunt natalitij *Koributorum* sideribus veneratione, ut Otthomanicas ad *Christianum* expallescentes fulgorem, admotâ fulminatrice Regimini suæ dexterâ, obfascarent lunas: sed alter cælestis jam pugil *Demetrius*, dum malèfida alijs cunctatur prehendere sceptrâ, ferreum apprehendit, & sanguine suo tinxit unicum, ut rubicundus ex lumbis suis nascituræ proli imbueret parpura: Alter Michæel laureas etiam calcare assuetus, ultrò insinuans se Dacicum, quasi Danaicum, et si coronarium ita contempsit aurum, ut imponendam sibi Valachicam Regio liberalitatis genere, alieno vertici non inviderit, aut Regnantis *Sigismundi* III. arbitrio subjecerit tiaram. Tanto contemptore regnorum natus Hieremias, vix à ludo literario & Regina Europæarum ditionum Italiâ digressus, Regali animo pares gerere cepit curas, & *Vladislas* Magni nomen promerito, sub jugum mittente illam potentiam, (cui procumbit quidquid à Boristhene ad mare Caspium, & à *Thanai* atq; Volga, ad glaciale usq; Oceanum patet,) invenit Herculeam Virtus, quò irrumperet, & quasi Regi suo in remotissimis confinis pugnaturus cognatus Princeps, *Pitiulensem*, *Rylscensem*, *Sicusensem* & circumvicinas solo æquavit oras, Regalia procul dubio rudimentum animi, & infallibile augurium, Regnaturæ aliquando proli, quando pubescente adhuc ætate, Regias delibaret jam & quasi partiretur sibi Victorias & sollicitudines. Tanti est ingenerari, si non fortunam, certe Regiam indolem, ut vilia & vulgaria recuset discrimina, et si cum regibus illi aliquando dimicare non contingit, eò tamen incedit tramine, quo

Regia etiam incedere posset Magnitudo. Ulteriori adolescentiâ, adole-
vère in illo planè Regiarum virtutum dotes, dum contrâ *Abazium* Pas-
sam, quasi orbitate nostra & solitudine tutum, & *Vladislaus* instar
Aquilæ in nido suo deseruisse pullos arbitrantem, trium aut quatuor
millium exercitu, æquius quàm suppetijs Poloniarum copiarum, satis tunc
attenuatas, sub Polono Leonidâ *Konieczpolio* auxit vires, ut Regem ab-
fuisse unum, Regios verò adfuisse animos, in profliganda immensâ tot
gentium, maximè *Danubij* accolarum colluvie, vel ipse experiretur ho-
stis, qui serò tandem Palinodiam canere potuisset, nisi irata fortuna suæ
Tirannis, ventosæ jactantiæ receptaculum, illius præcidisset caput. Non
segniôr contra *Murtazi* Passam, fortunam *Vladislai* lacescentem & ex-
ploraturum, num Oriens illum terreret, qui Septemtrionem ita frege-
rat, affulsi Ducis Hieremiæ opera. Destinaverat parem Heroicæ illius
fortitudini Bellona campum, nisi alios irritare solitus, tunc confestim
retrogradus hostis maluisset audire, quàm sentire *Vladislai* arma, cervi-
cibus barbarorum, uti subjugandis in Septemtrione assueta, ita absiden-
dis in Oriente promptius exacuenda. Erupere tandem servilis belli
motus, eò nocentiores, quò abjectiores à terrâ mutantur impetus; sive
ut eminentiores terreant sive terant status. Non fabulosi, sed nimis
quàm veri nostro malo Gigantes, dum duci ac regi penitus nolunt,
quasi superis ac cælo bellum moturi, Regum & Ducum sacrilegis de-
bita capitibus provocarunt fulmina. Torsit in eos eadem planè tela
Ducalis quia fulminatrix Hieremiæ manus, nisi eos veteri supplicio
montibus obruendos, frequentes ad *Borovicam* & *Starzec*, tumuli pressis-
sent. Tot scopulis evitatis, portum tenuisse videbatur Polona securitas,
cum ad *Ochmatoviam* represso, ad *Merto*, prius fugiente quàm fugato
Scythâ, finibus suis à *Vishniovicianâ* fortitudine, malè se tueretur Taurica:
sed inevitabilis fatorum vis, multorum capitum *Hydrum*, è piscatorijs
aliquot navigijs, novam etsi tumulturiam emergentem Rempubicam, Po-
lonæ opposuit felicitati. Eo fluvio, quem inter nos & Pontum Euxinum,
quasi provida limitem voluit esse natura, navigavit ad nos hæc pestis,
& ubi delecta ex pugnaciori illorum juventute, Majores nostri
collocavere præsidia, ibi piratica hæc militia, accersito sibi auxiliario
Perecopenfi Dynasta, nobis insidiata est. Ita dum infelicitè depluman-
da Polonorum Aquila, patitur pennis vulnera facta suis, unum hunc ad
quævis discrimina, irretorti oculi pullum *Vishniovicium*, invitum sejunxe-
rat *Boristhenes*, procul dubiò rusticam hanc luem, ab armis ad arua, sive
aratra redacturum, aut imitando Lithvani illius *Alexandri Vitoldi*, pro-
toparentis sui exemplo, ex bellicosiss Magnæ Scythiæ incolis, colonias
deducturum. Sed nihil invium esse potuit *Vishnioviciano* animo, fa-
mulantibus quasi, & inter hostiles acies, viam præmunientibus fatis, ut
Parenti ad gloriam, ita minorenni tunc filio ad capeffenda aliquando
Polonorum sceptrâ. Mutasse tantum non vitasse discrimina visus, dum
post *Pilaviceensem*, nunquam nomini Polono eluendam labem, Uni-
verso præest exercitui; Dictatoriâ sive Imperatoriâ potestate exercitum
illum, vix decem millia excedentem, trecentorum millium (ut alij asse-
runt) quadrigentorum (quem numerum fuisse, Europa etsi credet uno
in campo, nostris sæculis rarò aut nunquam vidit) ad *Zbaraviam* cin-
xit

xit multitudo. Undiq; circumstantis mortis jacula fregissent alios, non
Vishniovicium; eluctatus est ex faucibus fati, & illum exercitum, etsi
arctissimæ obsidionis imminutum malis, servatum & castris eductum, uni
Vishniovicio æternum Polonia debet. Ereptura rebus humanis, ultimo
eum in arenam Martis *Bereftecensem* deduxit certamine, Vitæ & Mor-
tis arbitra fors fatalis, ut immortalitati suæ parentaret, & gloriosius
in triumpho conderetur suo, tot agmina cætorum hostium præmisit;
dignus spectatrice Majestate, & coronato arbitro; quam decorum &
non degenerem, *Koributea* cognata Domus enutrivisset læsæ vindicem
Majestatis; dignus, cujus fortitudini, si angusta videbatur *Bereftecensis*
planicies, orbis cederet in Amphitheatrum. Non excusso adhuc Mar-
tiali pulvere, redigendus in pulverem, mortem in limine *Pavolociæ* ar-
cis offendit, non ausam Immortalitati adoptatum Virum aggredi; in-
ter armatas acies insidiantem texere parietes. Oâidua morbi lucta,
integris sæculis deplorandum confecit virum, toto complorante exer-
citu, quem triumphalis vitâ continuo lætari fecerat: solâ plaudente &
melius sibi ominante servili hostilitate, dum ab interitu tanti Serva-
toris, imponè clades orditur nostras. Cordatissimus defensor patriæ,
arefacto corde, decessisse pollinctoribus visus: quasi cum utrumque vitæ
& fortunæ sanguinem, servandæ impendisset patriæ, post fata sua cor-
de carituram præfagiret. Quæ eo destituta, exanimis fuisset: nisi imposita
SERENISSIMO FILIO suo corona, letalem ejus depulisset lethargum.

*****

HYACINTUS SCHOENBERGIUS

Castellanus Camenecensis.

Schoenbergia gens, in Republicâ nostra meritis cumulatio, quàm an-
nis, Theophilo prius *Sigismundi* III. deindè *Vladislai* IV. ad Persi-
cam aulam, fidei legationis ministro, Armamentarij & totius Rei-
tormentariæ Præfecto insignis, hunc edidit, & Patri in reditu ex Per-
sicâ legatione, ab Astrachanensibus in Asiâ prædonibus vitâ & suppel-
tile spoliato superstitem, benè merentium altrix Patriæ, patrijs etiam
honoribus non exclusit. Positam enim in literis prætextam, sago mu-
taverat non togâ, atq; ut inter Polonas aliquando obtineret amplitudi-
nes locum, lorica induit, & pressit galeâ, castrensibus devotum labo-
ribus caput, edoctus, rarò alicui in militari Republicâ patuisse honorum
gradus, qui ætatem suam non obstrinxerit, Gradiivo proclivi nimium ad
arma: bellica tumultuantis servitutis, sub *Skidano* & *Pauluko* præbuere
materiem tempora: quasi auctoramento discriminum jam præluderent;
& contrâ eam militiam primos illius initiarent annos, cui Regio & Rei-
publicæ nomine, aliquando imperaturus erat, eâ gratitudine ut compos
fieret compedum, & extorta clavâ, in *Baccæferano* ergastulo, ferrei
clavi suas serrarent catenas. Quæ non ita illius serrare animum, sed
Divinâ reducem Providentiâ, magis illigarunt fidei, nec unquam nutanti
obsequio. Scythicis omnibus, Sueticis, Transylvanicis bellis, perdius &
pernox eques, ut convenientius ab equestri ad Senatoriam transfret sellam:
H 2 vitam

vitam vix non continuam, sub tentorijs potius egit, quam tectis. Tribunatum militarem, rarum antiquiori seculo in Polonia decus, nec nisi veteranis tribui solitum, consecutus, attributa, diuturniori & laboriosiori militiæ vitæ & fortunæ: ut emeritum nomen, inter triumphales laudabiles recenseretur tribus. Excludere planè Triumviros *Schoenbergios*, monumenta temporum nunquam possunt: quos pro patriâ mortem obeuntes, aut occumbentes, includere monumenta. Prævit ut ætate, ita exemplo *Theophilus*, qui dùm Persici Monarchæ, proum in Christianos Principes conciliat animum, conciliare sibi infestam non potuit mortem: cum inter *Vladislaum IV.* terrorem *Ottomanici* nominis, & Magnum Persiæ *Sophum*, ad extinguendas subleuatis orbis corruptrices lunas, firmissimum in se fœdus, nullas ab intradabili fato obtinere sibi potuit inducias, felicissimus quod coronârit in eo supremus Largitor, conficiendæ tam laudabilis pacis, effuso sanguine voluntatem, quando non indulgere adhuc propitijs superi, iustissimi inferendi belli facultatem. Alter junior filiorum *Michaël*, dum umbraticam aula gratiam, militari posthabet gloriæ, ut Regiæ stabuli Præfectum experiretur hostis, fossa *Kijouensibus* planè adequitans capitur, & in abdita *Moschouitici* Imperij, *Ustjubam* Majorem usq; abductus, carceri suo immori, quàm diutius carere patriâ maluit: eò funestiore ad posteritatem exemplo, quod cum libertati suæ consulisset fugâ, retractus ex itinere aduersis vulneribus, ab immani semihominum feritate infectus, tanquam iusto prælio vel hostili in acie cecidisset. Primogenitus, sed inuerso ordine postremus, *Decianus* & deuotus pro patriâ *Domus Hyacinthus*, etsi sanguine suo Poloniæ non litavit incolumitati, tamen prius ereptus leto, quàm domestico illatus lecto, ut eadem dies cum equitem viderit, quæ & examinem vidit. Discant Posterij, Patriam uberrimum adoptionis & libertatis, Domui *Schoenbergianæ* impertitæ recepisse pretium: quod eos in Materno libertatis collocarit & educaverit sinu, graves cervicibus suis imposuere catenas: quod fortunas & ampliores indulserit ditiones, in barbaro & remoto solo, periculosissimæ legationis obeundo munus, refudere sanguinem; quod ultimum Senatoriâ ornare & cumulare æquum duxerit trabem, cum nobilior mortualis non obligasset lectus, suo est immortuus equo.

~~~~~

I.

JACOBUS POTOCIUS Notarius Exercituum Regni Campestris

A Vitum *Jacobi* Expugnatoris *Smolensci* sortitus nomen, & Patre *Nicolao*, Magistro tunc militiæ Poloniæ, tumultuariam seruitutem suas exferentem virulentas vires, subjugante natus, sicuti primam oculis armorum & Victoriæ hausit lucem, ita expugnationes *Aracium* & *Urbium*, ac paternarum simulachra victoriarum, intra exiguum vitæ suæ curriculum, animo non degenerare agitavit. Nec diutius li-

tera-

terario immoraretur ludo, tumultuantibus Provinciis illata, & clam à fugitiuis accersita servis, *Moschouitica* avocavere cum arma; quasi ad, avitum hunc debellandum hostem, conclamatæ jam patriæ, vix non ultima suspiria, verius quàm *Miltiadis* trophæa, hunc impuberem *Themistoclem* è somno planè excitarent. Moliri maxima, ausus non adultæ ætate, juvenile robur vix non munitionibus *Kijouensibus* objecit, imperterrito pectore, magis quàm lorica, aut quovis obarmatus ferro. Hinc spectaturam se aliquando Respublica augurabatur, paterno Avo patrem, amissas & iniquitate temporum avulsas recuperantem Provincias, aut Materno, *Martino Kazanovio* non inferiorem, æquali certe dexterâ defendentem partes, & nomini vindicatas Poloniæ. Hoc edito militaris rudimento fortitudinis, quod plerisq; ad culmen & fastigium gloriæ suffecisset, *Serenissimum Joannem Casimirum*, eò inferentem vindices belli faces, unde *Lithvanarum* & *Roxolanarum* eruperant & exarserant incendia Provinciarum, & cineribus finitimarum ditionum *Moschouiticarum*, Albæ *Russiæ* obfuscaturum ruinas, comitatus. Serio indoluit tempestatem, alieno solo illaturis Poloniæ, malè consumpta obstitisse tempora: & quorum audentiorum, & periculis irritatam, non coercuissent tot marium & ingentium fluviorum repagula, fortitudinem: ad unius fluvij hæsisse trajectum, ut proclive sit opinari, eos non prorogatuos limites *Poloni Imperij*, quorum ausus, aut gelidoris æris eludant incommoda, aut itinerum limitent difficultates. Præcurrente ætatem vigilantia, excubiarum Præfecturam, non nisi multorum stipendiorum veteranis committi solitam, juveniles nondum supergresso annos, Poloniæ demandavit Majestas; ut, cum antea omnium somnos Regnantium custodisset vigilia, tunc tuto obdormiscere posset, etsi minimè somno assueta palpebra, tanto vigiliæ Præfecto fideliter excubante. Usq; adeo torpor, desiderium animorum innutritus contubernio, magna pectora vitat: ut vilissimo haberi loco, quàm vigilare præoptet, ut etiam calorem non recuset sortem; nè bellico incalescat fervore. Præparaverant animum, tanto obeundo labori, memorabiles illæ, nec ullo involvendæ ævo, diurnæ nocturnæq; ad *Cudnoviam* excubie. Dum enim *Basilius Szeremetus*, tanquam fera caueâ emissa, insidiatrices orbi nostro, sibi adjungit vires; ita tumido fastui suo destinans Poloniæ, sicut Dominantis sui malè consulta cupiditas, hanc volatilem & nunquam sibi constantem, præoccupaverat exlegem militiam: ultricem Nemescim, non ereptorum magis Regnorum, quàm Regiarum Majestatum (quas ille servorum deterrimus, in prædâ sibi cessuras, *Moschouitica* jactaverat arrogantia) sensit inopinatò, ex tanto multorum moderatore manipulorum, mox in mancipium mutatus, quod pessimè municipem egisset *Aquilonaris* potestatis. Tantæ revolutionis, & rari in rebus humanis spectaculi, ut reliquorum, ita *Jacobi Potocij* effectrix, magna ex parte fuerat manus: mirabili violatorum Juramentorum Vindictis Providentiâ, ut tres exercitus in illorum concurrerent perniciem, quod imminutâ sacrosancti juramenti religione, trifariam repugnauerint simul; Deo, Naturæ, & Legi. Non caruere tamen gravissimo toties discrimine, etsi discriminum contemptrices cohortes; à re tormentaria & peditatu instructissimum, arctissimâ cingi obsidione exercitum, multo Polonorum sanguine ste-

tit.

amplissima armorum Imperia, obnoxium mortali Imperio, & sorte humana, evolutum fecit inevitabilis lex necessitatis: quem supra homines eminere voluit dotalis *Visionieciensis* stirpis virtus: cum hominem exuere iussit, brevissimis circumscripta cancellis humane vite incertitudo; quem, ex periculosis bellorum naufragijs, emeruisse vidit ætas nostra; eum ineluctabilis fatorum vis, funere meruit acerbo. Ut discant mortales, quam nihil sacrum intactumque sit fortunæ, quæ ex his penatibus ausa est funera ducere, ex quibus erat Reges petitura.

Seneca
in Consol.
ad Polybium.

*****

JANUSSIUS DUX in BIRZE RADIVILLUS
Palatinus Vilnensis, Supremus armorum per Lithuaniam Præfectus.

Amplitudini continuandæ meritorum, omnia illi virtutis & fortunæ *Radivilliane* aderant præsidia: solo prorogandis trophæis, annosior scilicet paterna defuit ætas. Patre *Christophoro*, supra nominato, *Palatino Vilnense*, Supremo armorum per *Lithuaniam* Præfecto natus: sicuti paternam honorum consecutus hæreditatem, ita fortunam etiam in potestate habuisset, nisi, quæ cominus impetere illum nunquam ausa erat, sub fatalem vitæ exitum, quasi subterraneos cuniculos egisset. Cubiculi Regij Præfecturam, angustam industriz suæ existimans esse palæstram, ad campestem *Lithvani* equitatus magistratum, iudicio *Vladislai* translatus. Quasi non conopei tantum *Poloni Herculis* servando, sed copiis etiam militaribus instruendis, bellatricem commodaret manum. Sub anteaucto regimine Principum, plerosque, quos pax & aula æquabat, arma & campus discernebant; *Vladislaviana*, sicut ex Archicamerario Archistrategum Martiali campo, transmittere ne verat aula: ita optimè illi Regalium conclavium crediderat clavem, qui deinde magnorum exercituum portaret clavem. Monstris igitur domandis, (caelis illato *Hercule nostro Vladislao*) quasi vicariam impendit operam, & cum *Macedonica* illum *Lithuania* non caperet, Imperatorias cis & ultrâ *Boristhenem* circumtulit; & profligandis hostibus exercuit artes. Arbortivum libertatis *Polonæ Partum Krzecovium*, cum serviles nouercantis contumaciæ occultarent latebræ, vindice ferro scrutatus est, exploraturus; an hoc pectus peruium esset vulnere, quod Divinæ humanæque occluserat legi. Litaturum illibatæ olim *Polonorum* libertati crederes, si tam turpem hostiam acceptasset; aut proditorius sanguis inveniret aram, quem ex servili educum hara, purior etiam, quasi dedignatus, non afflavit æer. Punio transfugâ, nè aliqua pars latè patientis *Poloniæ* excluderetur, spectaculo *Radivilliane* virtutis, cum auxiliari *Lithuano* exercitu, ad *Polonum* dum transit campum, docuit *Kijovienfes* portas, non Regali tantum *Boleslaorum*, sed *Radivilliano* etiam patere ferro, & nunquam benè latuisse, sub illiberali tumultuarie multitudinis clientelâ, tantam Metropolim, de cujus fastigio dimicantia toties nutavere capita coronata. Junxit *Polono* exercitui vires, invicti animi robore, socijs laborum militiz tunc *Polonæ* Præfectis, effuso sanguine,

ran

cas faderum pactiones, à fadifraga gente emercatus, quæ firmam proculdubio stabilivissent pacem, si aut vitia nostra, aut remedia ferre potuissemus, & alendo nondum extincto igni, avaræ cupiditates fomitem non præbuissem. *Albam Russiam*, nè tam atrox comprehenderet incendium, diu in metu continuit, prohibiturus, nè hæc etiam offa, quasi serpentino pabulo, Septemtrionalis intumesceret *Draco*, si parem animo exercitum habuisset; aut provinciales copiz, inundanti *Aquilonari* potentiz, & excitis à *Mari Caspio* viribus, decennali apparatu bellico instructis, obstitissent. *Trubecianum* certè exercitum, octuaginta millibus *Moschorum* potentem, modicis legionibus sustinuit, & cum sævitiz fatorum obniti non posset, vix non omnem *Equitatum* præstitit, immunitem cum peditatum, in limosis illis ad *Stepiclovite* campis, servare nullatenus potuisset. Ultimum hoc operum *Radivillanorum* fuit: quibus verita quidquam superaddere fortuna, prius cum in clandestinas, & orbi *Christiano* nunquam vitatas, *Sueticas* insidias præcipitavit, & irretiri fecit his laqueis, quos tantis, versus *Oceanum* & *Balthicum* mare, tetenderat Regnis. Nec miror, *Radivillanæ* illa retia non vitavisse *Aquilam*, quæ bicipitem, sive *Geminam* *Romani Imperij* ita implicavere; ut quasi damna suis cumulare damnis, pretium ruinarum suarum, dispendio provinciarum, soluere còacta fuerit. Cujus infelicitatis communis & suæ, dum serò præhiter *Radivillum*, quam à viscèribus *Reipublicæ* continuis victorijs averterat, intrâ viscera sensit obrepisse mortem. Illam compagem corporis, præmatura morbi fatalis dissolvit violentia, cujus firmitate, indissolubile stetit benè compactum totius *Reipublicæ* corpus. Illum quasi magnâ sui parte præsepelivit intensissimus artuum dolor; qui se prius tumulari optavit, quam brevi orituros, perniciosos patriæ, videre tumultus. Prius includi voluit capulo, quam cogitasset unquam apprehendere capulum, ad evaginandum contra *Rempublicam* ferrum. Ferri prodigus in hostes, parcissimus in suos, solâ celeritate fati sui funestavit patriam. Nisi inter postremas *Radivilli* referatur felicitates, quod cujus posthumæ famæ, malevola humanarum actionum, multum detraxit invidia; ejus viventis oculos, triumphalibus spectaculis, victrice manu quæsitis, eruditos, noluerint everberare imminentis patriæ mala.

*****

JANUSSIUS SKUMINUS TYSKIEVICIUS
Palatinus Vilnensis.

Apponendam hic ultro se insinuat, *Tyskieviciz* gentis amplitudo, quam *Polonorum*, *Lithvanorumque* Principum familijs, fors ipsa nascendi, tot cognationum inseruit nexibus. Nihil bello aut pace quæsitum, *Poloniæ Lithvanæque* accessit rei; ubi non benè cessisset *Tyskieviciana* opera: nihil triumphorum affulsit, ubi non interfuisset ac effulsisset præliis eorum fortitudo: nihil illatum nobis cladis, quam non suo resperissent sanguine; ut omnia comprehendam; nec secunda *Reipublicæ*

K

bli-

blicæ nostræ fortuna, *Tyszkiewiczianos* animos, ut insolescerent, extulit, nec adversa quod minus auderent, aut fortia attentarent, decessit. Hæc Martiali indole, veluti domesticorum afflatu siderum, animatus *Janussius*, juvenilem ætatem Magno illi Lithvano Scipioni, *Carolo Chodkiewiczio*, planè Punicam Livonicorum populorum ulciscendi fidem, primis bellorum rudimentis imbuendam dedit, quasi præfagiret non improvida futurorum Lithvania, quantus ex hoc Tyrocinio proditurus esset bellator, aut quàm consultus *Chodkiewicziana* successor aliquando sellæ. A Livonico Marte, vicini cum Septemtrionis avocarunt fulmina: gelidior etiam Aquilone concipiente flammam, cui extinguendæ, Tonantem quasi Polonum *Sigismundum* Tertium, regnatrices oportebat admoveere manus: nisi innoxio huic Jovi, Saguntina rediivo ferè exemplo, Smolensciæ pertinaciæ rabies, & abrogatorum fascium, amplissimi Dominatus, Principi filio, perfidia novum suppeditasset fulmen. Non cessavere bellatrices, & decretoriæ Victoriarum dexteræ, ut constaret posteritati, Smolensciana mænia sanguine magis coagmentata fuisse, quam cæmento, fulminante contrâ Cadmazam progeniem, Ultore periturorum, & labefactatæ fidei Rege, sua vibravere tela, quoscunq; bellis obsecundis, quasi libraret, Polona desinaverat tellus. Expugnare nunquam potuisset fatalis illa *Sigismundi* III. indefessa tamen Magnanimitas, Arcem manibus, & propugnatorum obduratâ & contumaci omnibus elementis obstinatione, firmissimam: nisi hæc adhibuisset, virorum in mortem & eadem irretorto ruentium oculo, machinamenta, quos olim Sparta suæ, non circumseptæ ullis munimentis, ideo fortissimus antiquorum appellavit Regum, quod fortia pectora, non minus expugnandis, quàm propugnandis arcibus, sint aptiora, quàm pedines arcium, aut portarum munitarum. Septemtrionis bella non lassavere, sed obfirmavere invictum ejus animum, prius ad justa Orienti inferenda arma, in illa memorabili *Chotinensi* cum *Osmano* transactione, deinde translata militiâ, contra alienorum ereptorem Regnorum *Gustavum*, quasi Polona Lithvanæq; fortitudo, unum sortita nascendi locum, non unum victoriarum, aut discriminum suorum sortiatur campum. Ut tenderet ad honores, tentorijs suis excedere eum noluit, emeritorum conciliatrix honorum Bellona, alia pectora si Martem admiserunt, artem quasi inimica & dissociabilia Numina excludunt. *Tyszkiewicziani* animi, ita insuevere lituo bellico, ne à literis etiam desuescant: quasi inter militarem tubam, & Musarum tibiam, parvum aut nullum nosset discrimen. Dictatoriam orbi regendo, Cæsar admovit manum, quam prius describendis commentarijs bellorum, non inutiliter impendit: nisi simul scripsisset & gessisset bella, nunquam illam utramq; ex laurifero utiq; Parnasso decerpisset, unius Civicæ, ob cives servatos oblitus coronæ, sed quem ei bellorum calamitas excusserat calamum, mox erga supplices, quibus belli pepercit fortuna, ut ultima supplicia promeritos absolveret, erudita clementia restituit. Ducenti in hostem, nunquam dicendi obfuit facultas, instructiorem habuit aciem nemo, quàm ille, cujus mentis aciem cultior instruxit literatura: litibus discernendis, illos prius admoveere orbis Domini, quos limitibus servandis, aut propugnandis adhibere voluissent. Præfecturam armorum, &

& totius Lithvani regimen exercitus, utrum illi ægris oculis, aliorum felicitatem intueri assueta, præripuerit invidia, an sua recusaverit, honorum contemptrix moderatio, in dubio reliquit. Si expultrix è Republica benè ordinatâ, uniuscujusq; meriti invidia, amplissimos fascès illi subtraxit, merito illam non lippire tantum, sed cæcutire dixeris: si alter hic armorum potius, quàm arborum cultor Cincinnatus, quo ampliori, eo periculosiori hameros non submisit honori, laudabiliorem illi substituet immortalitas panegyrim, ob recusatum, quàm ob ambitum magistratum. Temporario hoc caruit honore, nunquam cariturus subsequens temporum encomio; quod juvenilem & virilem ejus ætatem exercuerit, omnium bellorum Polonorum fortuna, senilem Senatus Lithvani alter exornavit Primatus, nunquam forsitan tot fortunæ succubiturus supplicij, aut tanta bellorum luiturus mala, si ut illo fortissimo olim Antefigiano, ita prudentissimo Senatus Principe, diutius frui licuisset.

*****

JANUSSIUS TYSZKIEVICIUS

Palatinus Kijoviensis.

Vetus dictum, non coalescere plantam, quæ sæpius transfertur: redarguit gemina, supranominato alterius *Janussij*, ex eadem *Tyszkiewiczianâ* areola, sub alieno Roxolanæ cælo translata fortitudo. Quæ ut opacaret bellorum turbinibus expositam Russiam, patentiſſimo Podoliæ propitia fata, eam inseruere campo, ut purpuræ suæ prænuntia, sanguine suo sæpius cubito-tenus, in ipso fervore dimicationis maderet: & ne vivida bello dextera sterileſceret, mutuâ sui & alieni eruoris irrigatione fecundaretur. Effloruit maximè, ubi defloruerat planè tot sæculis inoffensa populi Poloni fortuna, sed non invictæ magnanimitas legionis, in memorabili *Cecorensis* luctæ planitie, in qua exsomnia, & non inferendo magis, quàm sustinendo bello assueta vigilantia, nullâ scilicet ignorantie tegenda nocte, adeò innotuit; ut veteranum illud, nec sæculo nostro spectatum, Polonæ militiæ robur, renovasse quidem clade suâ, triumpho quàm calamitati, propiorem videatur Græcorum ad Thermopylas (ut scripsi) internecionem: sed docuisse etiam orbem, ut qualibet ætate non solas lacænas parere viros, ita qualibet orbis parte, ruentes pro Patriâ in perniciem, posse nasci Spartanos. Ex tam luctuosâ exercitus clade, reportatum, non deterruit eum à continuandis bellis, vulnus, quia gravius eum sauciaverat innatus Patriæ amor, qui rarò vulneri suo obducit cicatricem: quia quò patentiora vulneribus sunt clarissimorum civium pectora, eò rariorem admittit Polona libertas rimam. Hinc crebriores Primævæ libertati immolabantur, hæ sanguinis effusi victimæ, quia Polonorum liberalitas Principum, ubi pugnacem dexteram malè texerat ferrum, sciebat rependere & substituere aurum: & ideo hætenus libertati nostræ aureum communicavit nomen, quod cum obsequentibus sibi civibus, coronas partiri etſi velit, non possit: saltem has aureas debitorum præmiorum sollicit obturare venas. Ut ferro itaq; à feris circumseptam gentibus rempublicam

cam tegeret *Janus*, nunquam copioso pepercit auro, *Osmo* primum illi, à divite *Assa*, & superbis tumente divitijs *Aegipto*, ad modica *Poloniae* municipia, & uberes llet, non tamen diffusos agros, inexhaustam transferenti cupiditatem, stipendiarias suas opposuit cohortes, ut constaret, alios fortasse inimicum hoc vitavisse fidus, *Tiskievicianas* lunas etiam in conspectu *Othomanicæ* lunæ, nunquam mutavisse colorem; Eo coruscanti lumine, rapaces bellorum noctuas, *Scythas*, surripere *Victoriam*, non vincere assuetos, toties deprehendit; & imminens exitium universis; aut avertit, aut distulit unus *Reipublicæ* civis. *Abazium* deinde *Osmo*, ut temeritati, ita insistentem vestigijs, ad sua latibula, *Magnæ* illius fortunæ *Konieczpoliana* locius, refugere cœgit: depositurum brevi caput, quod magis inani & flagitiosâ spe, quam sua cydari *Machometanâ* intumescens, contrâ coronatam erexerat Majestatem? Domitâ quæcunq; regno imminabat, sive ab Oriente, sive à Septemtrione, triumphali *Vladislai* nomine, externâ potentia; humi serpsit conjuratorum fervorum, nociva *Poloniæ* rabies; tantum roboris habitura, quantum illi suppeditasset tellus. Sed ut nihil terrenum, immortalibus *Vladislai* armis, erat impervium, ita contumacia in cælum & superos, humi prostrata, dum elidit monstra; monstrata est orbi *Tiskieviciana* virtus, *Janus* veluti *Kijoviensis* oræ *Palatino* & *Præfecto*; si non fulmina, certè fulminatrices cohortes, contrâ viperinam, viscera *Matris* suæ exedentem, sobolem subministrante. Triumphali, duorum felicitate Regum, transacta ætate, infelicitati nostrorum temporum, senectutem ejus servavere fata, quasi *Tiskievicianis* sideribus imminente occasu, victoriz etiam *Poloniæ* vergerent ad occasum. Qui laureatus vixerat, terris excedere noluit, nisi coronato *Serenissimo Joanne Castmire*, à *Capitolio* *Polono*, ad *Capitolia* digressurus æternitatis, inaugurationi *Regiæ* interfuit, ne deesset thronum occupanti illi spectator, qui *Paternarum*, *fraternarumq;* *Victoriarum*, sæpius fuerat actor. Mimæ vitæ, nunquam conspectiori claudere potuit epilogus, quam, elato *Vladislao* ad tumulum, elato *Joanne Castmire* ad sceptrum; ut inter hæreditarias *Poloniæ*, lachrymarum & plausuum vicissitudines, efferretur, liberalitatis in sacra, prodigentiz sanguinis, nullum alium habiturus hæredem, præter famam.

JOANNES ZAMOSCIUS

Palatinus Sendomiriensis.

Quascunq; *Borussus*, quia tunc barbarus furor, *Floriani Sarij*, corpori infixit sarissas: illæ demum sublatæ *Triumviris Zamoscijs*, ternæ in visceribus *Reipublicæ*, acerbiorē nostro, quam illorum hæserunt fato. Et Primo quidem, et si potentiora humanarum legum, quam hominum imperia, *Palladis* armatæ excusare hastam, non ita tamen, *Olympicam* hanc subhastavere Domum, ut si *Imperatorum* deesset fulmen, minimè tamen *Regnatricis* pelleretur ales: alter ut *Thomâ* illo *Anglicano* genere illustrior, ita eidem constantia & magnitudine animi non inferior, meruerat ut eum haberet, ad quem non tela minus, quam

quam hæreditarij ejus animi transirent: solius nuper mortalibus erepti *Joannis*, nullo solatio æterna fata reparavere jacturam. Uaq; adeo una amplissimæ Domus propago, cujus è Majoribus unus *Vicini* injurias, gravius mortiferis cuspidibus sibi immerfis tulit; domesticam insidiatricem, intrâ viscera latitantem; non vitavit mortem. Sed priusquam æquâ lance, fatales omnium exitus ponderare assueta mortalitas, suam in *Herodem* tantum torfisset lanceam, indulgit illi fortuna, *Thomâ* sua primo *Regni* *Cancellario*, & *Catharinâ* Principe *Ostrogia* nasci: quasi utraq; genere, ut (a) hastas suas ad metam *Boni* publici collinearet, eum continuo impellente. Vix pueritiam excessit, ut melius orbi *Sarmatico* tuendo formaretur, cultiores orbis *Europæi* adiit partes: non prætentum inde consecutus fructum, ut illi *Generalem* (ut vocant) sive nullius obnoxiam imperio, externæ apud nos militiæ *Joannes Castmirus* Rex, *Præfecturam* aliquando deferret. Amplissima fortunæ suæ bona, servandæ aut reparandæ *Poloniæ* impendit felicitati; memorandus *Polonis* aciebus miles, nunquam nisi millenis stipendiarijs suis comitatus, *Prima* militiæ rudimenta, et si illi sub exactissimo, ut arbitro, ita militatore *Poloniæ* fortitudinis *Vladislao*, ponere non contigit, cujus improbabilis felicitas, adeo *Polonium* pacaverat, & quasi exarmaverat campum, ut aliena veluti in arenâ, *Imperatorijs*, atq; bellicis artibus, pleromq; imbui & erudiri oporteret. *Castmiriana* tamen prospera, adversaq; tempora, non indocilem bello ætatem ejus, ita formavere, ut *Reipublicæ*, suorumq; hastatorum *Berestecensi* in triumpho spectatus *Tribunus*, luculenter spectatricem docuerit *Poloniam*, ab eo se cognomine, ut genus, ita animos ducere *Avô*, qui hastatum militem, ut domandæ, & vindicandæ *Moschovia*, sub æternum coronando (b) *Stephano* adhibuerat Rege, ita neminem expugnandæ quandocunq; *Othomanicæ* potentie, opportuniorem arbitrabatur. Eo genere militiæ rarissimam, nec alijs communem, *Pompejo* *Magno*, ut Major, ita æquior *Poloniæ* felicitatis assertor *Avus* (ringente etiam invidia) adeptus est gloriam: ut *Valachiam* servientium turbæ immixtam, & ex nutu *Othomanicæ* *Portæ* sua disponentem fata, in *Provinciam* *Poloniæ* vestigalem redigeret, *Regulorum* utriusque *Moldaviæ* lites componeret, mutationi obnoxio dominatui alios imponeret, alios fluxu, & nunquam duratura exautoraret potestate: et si tam *Vicino* immortalibus *Viro*, diutius *Patriæ* nostræ frui licuisset, parum aberat, quin non modica regna tantum, sed ampliora orbis imperia nomini acquireret *Polono*. Leones venari *Sueticos*, & rapacissima animalia *Zamoscianâ* includere caveâ, ut exuerent, aut dediscerent feritatem, quod innata potuerit virtus, non miror, cum & pennata volucres, (c) alienas involantes coronas, *Zamoscianâ* olim non vitaverint retia: Hoc venabulum transfixit medullam planè divissimarum, non opum minus, quam pessimorum operum, *Septemtrionalium* ditionum, quod, si non attraxit indomitum illum, & nunquam cicuratum *Joannem Basilidem*, belluinæ potius immanitati, quam bellis assuetum, ita tamen terruit, ut vix eum penitiores texerint sylvas. Præfagiam proculdubio infallibile, nascituro ex lumbis suis *Nepoti*: Magnanimam illius hastatorum cohortem, penetraturam aliquando in *Szeremelonianâ* ad *Cidnoviam* castra, & attonito prodigiosa fortitudinis spectaculo

(a) Insigne Gentilitium Zamoyiskiorum 31. Hastæ.

(b) Stephanon Græcæ Corona.

(c) Allusio ad Maximilianum Austriacum Pseudo Regem Regis Stephani æmulum.

phantis *Emiliani* nobilitaret currum, quia volubili malè institerat rotæ. Recruduere sæculò nostrò eadem si non temporum certè bellorum monstra, & si Punicæ servorum contumacium perfidia, suus defuerat *Anibal*: non defuere tamen, vix non ab uno Aquilone, simul gemini, nulla provocati injuria, aut irritati damno *Philippi*, eò crudeliore perniciæ, quò ratiore exemplo, una Respublica ternis conjunctis hostibus, restitit unquam. Sed *Sapichum*, dum è *Sueticii* castris Divina postliminio reddit Providentia, mortalitas, à suo non manumisit limine. Reddita tunc conspectui omnium, postquam genus humanum, postliminium mortis suæ viderit.

*****

JOANNES ODRZIVOLSCIUS

Castellanus Czerniechoviensis.

I Magines hic (ut ajunt) fumosas expectes nullas, nisi quas bellorum decoloravit fumus, aut militaris adumbravit sudor, sanguine, ex illis etiam artubus expresso, quos planè exangues, & decursa ætas, & castrenses fecere labores. Nasci clarà stirpe, fortissimum, nec ultra æstimatur claritatem nancisci ob res præclarè gestas, aut promeritos inire magistratus, rarissimis concessit sæculi felicitas, quasi Regio postes, aut Regalis munificentia limina, duabus dissocialibus atrientibus, aulicæ scilicet invidia, & supplicantium obscuritate, aut indigentia continuo obsidentibus prohibentibusq; ne serenitatem ulla obnubilet caligo. Ille, qui *Claudio* sive *Tiberio* fastidienti humiles uniuscujusq; natales, sicut illum fastidiverat orbis, videbatur ex se natus, potuerat cooptari in Senatum, si *Rufus* Romani res tunc præclaras maluissent gerere, quam aliquem æstimare genere. Primavò illo sæculò dum sui constabant mores, vilissimo hominum *Mario* patuit *Dictatura*, quod inter securas nata eum non erubuerit securitas, quem Regalium fascium præcudubio repudiasset fastus: novi *Arpinatis* & municipalis Equitis Roma præstolabatur nutum, à villi coloniam quem coleset habitura & post domitum orbem, laureas suas uni consecratura linguæ. Equestri igitur, etsi non illustri *Odrzivolski* editus domo, sub *Simone Kopyczinski* acerrimo & multorum stipendiorum veterano, bellis *Moschoviticis* ad *Metropolim Moschovia* & *Smolenscum* hastatorum Tribuno, laboriosæ & ad capularem usq; senectutem exercendæ militiæ tirocinia posuit. Conjuratae licentiæ & dissolutæ militaris disciplinæ, quæ totam infestaverat Poloniam, eluit labem, *Cecorenst* illa dimicatione, quæ veterum illa prodigia magis quam bellis, aut æquavit, aut non inultas, & non lauro tantum, sed & triumphali cupressu inumbratas clades, credibiles in animis posteritatis fecit. *Stanislaw Zolkievio* Supremo Archivi Regni, & Armorum per Poloniam Præfecto, paucillo sanguine bellis & senectute exhausto, ad Busta illa veterum Polonorum patriæ litaturo, præclaram navavit operam, nisi eum occulta vis fatorum *Stephano Chmieleccio* incomparabili deinde Scytharum Domitori, & Palatino *Kijoviensi* futuro, socium celerioris junxisset receptus, quasi *Chmieleccij* liberandæ & vindicandæ toties Russiæ, à prædatrice Scythia

laudem secuturis temporibus, *Odrzivolski* post exantlatos continuos labores, ultimæ senectuti occumbendi pro patriâ, gloriam seposuisset. *Zydacoviensi*, deinde *Vinnicensi* opulentiorè Præfecturâ auctus, maximè tamen divite *Czuriloviana* affinitatis censu, operibus bellicis opes, prodigandis patriæ finibus non imminuendis, aut suo usui vendicandis *Vicinorum* agris, vigilem fortitudinem, indefessum robur, tot præliis, quæcunq; à *Cecoriana* illa nostrorum cadè, ad *Batohoviensem* usq; obtingere eladem, animosissimè impendit. Asia ille victor & domitor, usq; ad *Babrianæ Indiarum*, & orbi nostrò incognita regna, Macedonicus exercitus, nunquam fastigio rerum humanarum, imposuisset Regem triumphis, quàm ætatibus annosiorè, nisi ex *Parmenionibus*, *Clytis canis* & reliquis vetustissimis ut militum, ita Ducum constitisset. *Bereflecens* oculi alacriter spectant, hostium turmæ timent, in *Batohoviensi* lanicæ potius, quàm clade, octuagenario (quod miseris) Tribuno, liccam non induisere fata mortem. Concidente flore exercitus, & summa papaverum capita decutiente, Superbi illius exemplo, & tenuis herbas cradicante, immani manu: maluit etsi jam in profligatâ senilem effundere spiritum acie, quàm insultantis & captivo non parentis corpori hostis, decrepito jugulo haurire ferrum. Magnanimus senex, junioribus, & rebus servandis secundis, supervivere aut noluit, aut erubuit, etsi non antè limina & vestibula ædium suarum, ut post captam olim urbem Romanam, certè ad limites patriæ cæsus: quem toties prodegerat sanguinem, paterno non intulit sepulchro. Totâ militavit vitâ, ut eâ demum litaret Nemesis, non alijs hostijs, quàm tanti effusione sanguinis placandæ. Documentum ignavæ juventuti: plerumq; eos, qui non inter plumas, nec in languido senescent otio, legnem & imbellem etiam vitare vitæ suæ exitum.

*****

L. LEO SAPIEHA

Palatinus Vilnensis, Supremus Armorum per Lithvaniam Præfectus.

Nihil tam cæcurn est: nihil tam mutationi in Polono Lithvanog: obnoxium Regno: quàm avita Majorum imago, cui à militari hasta fulcrum non accessit. Tota licet veteres exornent undiq; ceræ Atriâ: dissolubiles sunt, & planè sine ope opes: si eas non coaceravavit ut innocentè paratas, ita modeste habitas, bellatrix manus: ceræ sunt, si illas in Principum aulis, vile tantum & venale emerçatur obsequium: si nimirum solâ, neq; effuso in campo Martis tineta & imbuta sanguine, sigillat cerâ, & non diu duraturis lucratur Nepotibus, malè fida servatrix, usq; adeo cognata avaritia auro. Ditissimus ille Romanorum *Crausus*, qui tanto abundavit auro, malè est usus contra *Paribos* sive *Persas* ferro: documento futurus avaræ posteritati, raro illum;

quantum ex illo contubernio Principis hausit, aut bellicarum artium, aut eruditæ comitatis, eventus *Suecorum* bellorum, quibus, vergente ad occasum vitæ, *Sigismundo*, continuus interfuit: & auspicia *Vladislavianorum* temporum, ejus Regnantis fortunam individuo secutus est passu, luculentissime docuere. Castrenses sumptus, & ingentes Heroicæ liberalitatis dotes, patrimonium amplum & copiosum absumpsit, re, opulentioribus etiam non refarciendum præfecturis, firmam & sibi constantem valetudinem exhaustit atque attrivit, pervigil & excubans, in campo sudorum feracior, quam florum, labor: vitam, tuendis tot infirmitatibus insumptam, neque hostili cessuram aut succubituram ferro, abscedit & avulsit. Quam ipse toties domuerat vivus, refractaria attollere caput visa est, cum ejus cineres, ejus nomen quoslibet Reipublicæ terruerat hostes, *Pereaslaviam* pietas suorum inferret. Conspectiore nullo conditus esse voluit loco, quam ubi Eruditæ Religionis, eroneos domitura ritus, domicilium condidit: gentilitæ suæ utique non immemor solet, eousque Pietatem Polonam consistere posse, quousque unguis equorum Polonorum, vestigia figere potuerunt. Ad limitem *Moschoviticum* & *Tauricanum* tegit ossa lapia illius, ejus virtute Magna *Russia*, & tota tremuerat *Taurica*, præstolaturas ibi classicum universæ mortalitatis, exuvias deposuit mortales tantus bellator, ubi triumphalium bellorum fortitudine sua patratorum, insonuit classicum. Falunius posteritatis coarctant, nunquam intermorituram *Zolkieviani* notis famam, quacumque patet orbis diffusa est: & illi nosse cupient, tantum præcedebant familiares hæ privatis luctibus familiarum clades, & cum sive per antea sæcula, sive per moderna, infesta virtutibus tempora, circumfero oculos, quam vereor; ne excisis nobilissimis regnorum, nova luctuum succedamus materies, & tragicos veterum augeamus casus, quos nunquam iniquior fors, absorbere visa est, nisi præclaris stirpibus evulsis. Scilicet: qui domum demoliri parat, prius omnia illius sustentacula evertit.

LUCAS HULEVICIUS Zuinogradensis Præfatus.

Patriciam *Polynensis* Dynastiæ gente natus, illi defendendæ oræ, belatricem impendit vitam, quæ feris undique circumsepta gentibus, ab ipso ducit opes, animusque ferro. *Scythico* servilia bella, quæ semel cum obarmavere loricâ, eam exuere non permiserunt, donec *Grodecensis* in campo, luctuosâ nostrorum memorando clade, loricato corpore tantum texisset terræ, quantum suffecisset sibi tumultando. Tâmfuneſta exercitus nostri interneſioni, enecaturâ nominis Poloni gloriâ,

nisi plerosque propitium adhuc rebus Polonia Numen, hostilibus ideo mancipasset nexibus, ut servaret ferociore ad vindictam redituros: præmiserit *Hulevicius* tot acierum quot bellorum palmares ludos, cum utraque continuus luctator fortunâ, inclementiam ejus, ultimo mortis genere, vitare non potuit; quæ rarò in ludo Martis offenderat vivum, opima potius spolia ab armis, quam debita virtuti suæ præmia, sive honorum insignia ab aulis Principum, referentem. Quando *Vladislaviana* magis fulsere, quam fulminavere bella: sive, dum sæculo suo major Princeps, monstrum illud Septemtrionis, ingens, informe, & devoratis tot florulentissimis alienarum ditionum (ut modica interdum regna sunt) fastigijs tumidum, exarmaret, sive, dum Christiana deglutire assuetum Imperia, metu, intra cancellos *Thracicos* veterum *Triballorum* coërceret, & contineret spoliatores; sive, dum prædatrices *Scytharum* arceret Phalanges, & ab armis ad aratra atque vomeres, redire cogeret tumultuariam servitutem: nunquam *Hulevicius* exclusit Regnantis fortuna, quia non apponeret præliari suâ manu, Polonæ symbolam felicitati. Sed cum concedente fatis, hoc Poloni orbis Pacatore, nostræ etiam cessassent felicitates, improspere cum nunquam terruit fortuna; quod minus interest sive *Corfucensis* Marti, ferocium *Vilcanorum* dolis irrito, sive victoriam concedenti, nec opinantibus hostibus, malè sibi constanti nostrorum ad *Pilawce* discordiæ; sive toleratæ, ad prodigium posteritatis, *Zbaraviana* oblidioni, sive demum *Bereſteceſi*, allaturæ bello servili coronidem, laureis oleisque æternum coronandæ, Victoriz, sive frequentissimis dimicationibus, quæcumque in illa, sanguine quam glebâ fertilior *Braclaviensis* orâ, post *Batohaviensem* nunquam deplorandam cædem, & antè *Zuaneſium* pactiorum fœdera contigere. Tot vitæ & fortunæ discriminibus, impervium & imperterritum pectus, cedere & succumbere nunquam videbatur, nisi una, rigidius, quam par est, imperare assueta, al era fallacius, quam vilissimæ solent gentes servire, erudita, utrique; *Roxolana* conspirasset potentia: ad infringendas vires, ideo imbecilliores, quod eas separaverint *Suerici* Leones; edocti, nunquam extare per orbem frequentiores tumulos, quam Regnorum, divisione belli peremptorum. Eo infelici conflictu captivorum *Joannis Potocij* ex Palatinidâ, nunc *Brailaviensis* Palatini, & *Georgij Batabani* sospite reditu refarciri potuit jactura. *Hulevicij* verò gloriosissime interempti manibus, tunc parentabit patria, & nunquam arescentes siccat lachrymas; cum periuro toties sanguine hostium, nunquam satis deplorando bellatori inferias dabit.

M. MARCUS SOBIESCIUS Vexillifer Curie Regni.

Non solæ Lacina pariunt viros, Lechæa etiam fecundissima Virorum altrix, & indulgentior patriæ quam filio mater, dimicatur Polono non Laconi porrectura clypeum, inuere potest: Aut

cum hoc, aut super hunc. Indignum scilicet nescias, animo an sexu suo major, Herois bellatrix fortitudinis nutrice cum judicavit Spartā; quicquid; amissum ex praelio non retulisset clypeum: sicut aequissime pateris inferendum tumulo, quemcunque pro patriā occumbentem, sui commilitones super clypeum extulissent. *Marcus Sobiescius*, *Jacobo Castellano Cracoviense*, *Demosthene Polono*, & *Theophila Danilovicia*, Hectoris quondam nostri *Stanislai Zolkievij*, natus nepte, quocunque per scuta & galeas Majorum circumferret oculos, cognominem suum avum *Marcum Sobiescium* Palatinum Lublinensem, ex tantis feliciter confectis redeuntem bellis, cum clypeo non minus feliciter ut illato, ita reportato: (a) *Jacobus* vero Patrem, gloriosissimas illas nomini Polono *Chotinenses* pactiones, magis animo quam scuto (b) inscriptas, ad castra *Vladislai* Principis referentem, perspicacioris mentis quam oculorum acie vidit, sed proavum maternum *Stanislaum Zolkievium* in *Cecorensi* illo funesto exercitus nostri excidio, cum exangvi & prae-mortuo sibi jam corpore, fugacissimas sistere non posset cohortes, tantum dedecus ignominiosi receptus, morte sua eluentem: & *Stanislaum Danilovicium* avunculum, à *Cantimiro* Dynastā *Perecopensi*, inusitata antea barbaræ genti in captivos sævitia, vindictam, capite truncatum, ita doluit, ut æmularetur. Retulit clypeum suum inoffensum, ex memoranda *Zbaraviana*, Polonæ virtutis strictissime circumcinctæ, cum numerosā multitudine barbarorum, luctā, in quā, ut obsidionem illam quadrigentorum ferè millium, famis plusquam *Saguntina* & elementorum Victor exercitus, supra duos toleraret menses; duo fulmina belli, clypeati juvenes *Sobiescij*, non silendam annalibus operam interposuere. Scipio ille nondum viginti natus annos, cui nasci Roma, at ille renasci & inclarescere dedit Romæ; cum post *Cannensem* cladem patritia & Equestris Juventus, de relinquendā Italiā cogitaret, ferro se adacturum eum, quicunque calamitosam deserturus esset patriam; non magis verbis, quam stricto pollicitus est ense: vacillasset, credo, invictum animorum Polonorum robur, nisi nutantes jam & gravissime fractos obsidionis malis commilitones, *Sobiescij* clypei; veluti Romam olim exlitus demissa texissent *Ancylia*: quasi jam augurarentur, alterius ab hac propagine *Herculeā* clavā, exercitus Polonos regi, & amplissimum Senatū Scipione, demum scepro inniti oportere. (c) Fulminatrices verò *Bereftecenses* legiones, quæ citius absolverunt victoriam, quam aliæ inceperant: spectarunt *Marcum Sobiescium*, melius audaces quam armatos velites, non minus clypeo texisse suo, quam vindice ferro sumpsisse supplicium de illa caterva protervorum: agendis prædis, quam conficiendis præliis, meliore, quam palantem & fugitivam, aut vorticibus suis hausit & immergit præceps *Styrus*, aut abdita ultimarum Regni nostri occultavere ditionum. Sed reparante & renovante bellum vipereā prole; quæ, cum mansuescere debuisset, à clade recrudit suā; in fatali illo ad *Bialocerkviam* non pactionibus tantum faciendis, sed dimicationibus etiam renovandis campo, unus delectus *Sobiescius*, qui imperatorio suffragio *Nicolai Potocij* Castellani *Cracoviensis*, Supremi tunc Armorum per Poloniam Præfecti, tum *Martini Kalinovicj* Palatini *Czernichoviensis*, militis Polonæ, *Janussij* Ducis *Radvilli* Lithvanæ, Magistrorum; pro *Bohdano Chmielnicio* malā fide (ut eventus docuit) pacifcente, cum *Christophoro Potocio* Lithvanæ

(a) *Jacobus Sobieski* Castellanus *Cracov.* Pater hujus *Marci* tum & *Johannis III.* Regis Poloniæ; edidit, in lucem *Commentarium Belli Chotinensis*. *Liviano* candore scriptum. (b) Scutum est Insigne Gentilitium Prosapie *Sobiescianæ*. (c) *Johannes III.* fuit primum dux supremus Exercitus tum & *Archimarchallus* Regni.

nunc *Subdapifero* daretur tunc obles, & inter illas ad reditum *Chmielnicij*, ex castris Polonis detineretur stationes; nunquam assuetus lixarum & ejectamentorum humanæ societatis contubernio, in quo vileseunt juræ gentium: & inter legatum ac legionarium, parvum existimantes esse discrimen, hosticum ab hospitali non discernunt mensā. Nimirum parabatur & destinabatur hæc immatura ætas *Batohoviensis* victima, non unam funestatura Poloniam, sed toti demum manifestatura orbi, quam servilia ingenia ingenuis sint crudeliora, quæ ed altius se assurrexisse credunt, quod profundius nobiliori innatarunt sanguini: quasi hoc infelici pelago ad honores & fortunas trajectory. Nox antè decretorium *Batohoviensis* cladis diem ultimā, *Sobiescium* castris dedit, dies eadem abstulit, quasi verecundaretur nox eum involvere & obfuscare suā nubem, qui omnium dierum deplorandus erat luce. Justā cecidisse acie, vel succubuisse bello, etsi doluere gentes, nunquam tamen miratæ sunt: scilicet eā est bellorum leges; & armatorum vomeres, nihil arant, nihil occant, nisi ut maturescant sanguinis arista: sævisse tamen in captiva & mancipata capita; & militares (utunque) manus carnificum occupasse munus, sicuti ante acta nunquam, ita infelix ætas nostra, & militia suo sensit malo, graviore afficienda supplicio, quod profligatis *Bereftecensij* acie pessimis fervorū pepercerit & ad præcidea sua colla (ut scripsi) servavit colonos. Lectulo suo imbricantes, post tot exantlatos castrenses & denatorios labores, Majores ejus, pietas suorum composuit & ad monumenta illorum clypeos appendit natales: *Marcum Sobiescium Batohovianæ* nemini obliviscenda Polono planities tegit, & sicuti avito *Zolkieviano* facto, *Daniloviciana* imitatione mortis, inter nexus *Scythica* hausit sica, ita, ut aliquando ex sanguine suo ultoris, & jam regnatricis dictatoria dextera, barbaris ejus peremptoribus imponat jugum; ut scuto suo gentilitio inscribere, ita optare licet.

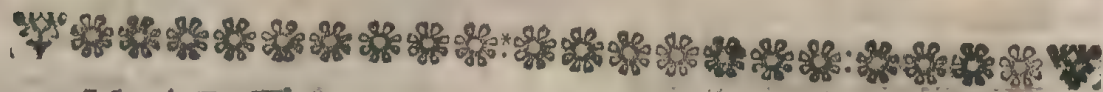
*****

MARTIANUS RADZIMINIUS FRONCKIEVICIUS Notarius Exercituum M. Duc. Lithvanie.

Radzinia gens, quæ ex Majori Polonia suas in Lithvaniam deduxit colonias, nihil suo detraxit splendori; quod ad alienam translata, ita effloruerit arcolum, ut etiam radices suæ ageret felicitatis. Post Præfecturas Provinciarum, quascunque gessere Majores sui, *Martiano* benefica *Joannis Casimiri* Regis manus, censendi Lithvani exercitus præfecturam indulxit. Sepia censoria, *Szepieloviensis* consepeliendo præludit cladi, quasi inaudito fœnore omni posteritati notandus *Notarius*, plus Lithvano solo refunderet sanguinis, quam censendis exercitibus impenderat atramenti. Reliquas victoriarum aut cladum Lithvanarum, aut delebit oblivio, aut subsequenti sæculi, sive ex sensu veritatis sive perperam judicantis, limabit nota, una *Szepieloviensis* non inulta clade, taceri aut obliterari nullatenus potest, quod eam Martiali *Martiani Notarij* sanguis insculpsit arenæ. Sculpturas aliquando malè sua

tuentur aut conservant marmora: nempe, *Mors etiam saxi marmoris.* *Martia* busq; venit, sed quidquid in pulvere bellico patritius exaravit sanguis, totum hoc nulla eventilare, tantò minùs obruere potest invidia, nulla everrere humanarum potentia virium, nullà deniq; taciturnitate damna-re obliviosæ posteritatis: scilicet statuas & obeliscos edax tempus consumpsit, sanguinis effusi pro Patriâ guttas, usq; adeò sorbet humus, ut illis irrigua sit, donec suo res humanæ stabunt loco. Tendeat casses universæ Lithvaniz, vulturis instar, depascendis cadaveribus innutriti, Aquilonaris rapacitas, centenis millibus Equitum & peditum sub signis Ducum *Jacobi Czirkaſcij & Alexij Trubecij* freta. Tantæ multitudini, ever-tendis integris Regnis, aut Xerxis exercitibus, pari, opposuerat exiguas suas septem aut octo millium legiones *Radiவில்* virtus, & incumben-tem sibi belli molem eousq; sustinuit, quousq; tantus numerus bellato-rum, à paucitate Lithvanâ potuit sustineri, donec fatiscantibus viribus, ca-taphractos & velites suos servaret planè omnes, impedimenta verò & peditatum, rabies adimeret hostilis. Nulla tamen Duci *Radiவில்* acer-bior, exercitui luctuosior, accidere potuit jactura, quàm cum videre exa-nimem, qui primipilares etiam præliari voce suâ toties animaverat cen-turiones: eum intueri prostratum, qui nutantes etiam erexerat, & pu-gnæ restituerat cohortes, eum deniq; expunctum ex humano viventium, & militari pugnantium conspiciere censu, qui copias censebat Lithvanas. Sed Divina Providentia, ut familiara nobis redderet infelicitis sæculi mala, hunc etiam, magnis casibus patriam nostram infestaturis, tanti viri adje-cit occasum.

MARTINUS KAZANOVIVS
Palatinus Podoliz, Militiæ Polonæ Magister.

Bello paceq; parva decora, & triumphalia ornamenta, plerosq; in Polonia Proceres, Imperatorio insignivere honore: *Martinum Kazanovivum* sola (quod mireris) cum reliquo comitatu virtutum ab in-cunabulis instillata pietas, rara castrorum inquilina, rariùs in prætorio educata Imperatorum, continua fortitudinis ejus alitrix, uti nativum su-um alumnum, ad proximum culmen Dictatoriz exexit potestatis. Pri-mam ætatem magnorum rudimentis operum imbuendam, exercuere *Valachica & Moldavica* contra *Michædem Transilvanum & Rozuanum* bella, *Joanne Potocio* Præfecto Podoliz, postea Palatino *Braslaviense*: *Joannis Zamoscij* Supremi legum & Armorum Poloniz Dictatoris Legato, ut virtu-tis ejus, ita & fortunæ vices obeunte. Ex quo ferali bellicarum artium, & stratagematum campo, transtulit eum sæculi illius fortuna, ad nata-lem Martis arenam, sapiendis tumultibus civilibus & domandis contu-macibus animis, excussuris obsequium coronatæ Majestatis: tum redigen-dæ in ordinem Aquilonari Monarchiæ citius sceptrum sua frangenti, quàm capienti, & populari ambitione, ad servilia devolutæ imperia destina-tum. Centurio primùm, deindè multorum stipendiorum Tribunus, & *Sigismundo III.* Smolenscum triennali expugnanti obsidione individuus ad-

adhæsit comes, & *Vladislaus* Principi, Septentrionalibus fascibus inaugura-to capiendis, eam præstitit operam, ut dignus deindè videretur, exer-citus Poloni curâ & militiæ magistratu; quando emancipatum ex com-pedibus nuper *Sehinum* Polonis, tanto ludibrio reservavit fortuna, ut re-cepto *Samnitum* more, jugum incruenti subiret Victoris. Incendia Ar-ctoi extinguentem orbis, Russia & Podolia, anniversario infestata malo, *Ka-zanoviam* advocare opem, quàm, cum fumantibus illis sollicitam adtu-lisset ditionibus, & feris cervicibus toties immerfisset ferrum, eò redactus est vicissitudinis, ut nefasto illo *Cecorensis* cladis die, numerum capti-vorum augeret. Domito *Sigismundi* auspicijs, *Vladislaus* invicto robo-re, Oriente, transmarini *Suevicorum Leonum* rugitus, compellere Aquilam regnatricem nitebantur, ut *Borussia* oederet, & universo deplumis spe-ctaretur orbi, cujus avito ex nido, nunquàm degeneres evolarunt pulli. Obtenderet alius pacatoris Vitæ & vergentis ad senium ætatis commo-da, non *Kazanovius*, quem nec ille Germanici accola Oceani, non mi-nùs Christiano infestus Imperio, quam olim Romæ Pænus: hic verò coronatus Annibal terruit *Gustavus*, dùm à mari Balthico clades infe-rendas toti orditur Germaniæ, nunquàm descensurus in arenam, & pi-raticam illam littori concediturus militiam, nisi illum incendiaria illa fax, & vivis nutrita favilla Salamandra perfidia, è latibulis suis ad comburendam tantam orbis evocasset portionem. Neq; inclementioris injuriæ, neq; tradioſa diuturnioris belli in Prussia mala, paternis *Kazano-vium* reddidère penatibus, donec optima rerum & innumeris potior tri-umphis Pax, municipia Polona reviseret, quæ æquissimis Poloniz con-secta legibus, otiosi non assuetum raptorem, ad aliena transtulit ever-tenda Regna: *Sigismundum* verò quadraginta sex annorum, terreni spa-tium emensum regni, æternæ possidendæ transmisit coronæ. Vix Po-lona *Vladislaus* capeſſivit sceptrum, ne honoribus incommittatus maneret *Kazanovius*, & largitricem procrastinata non aggravarent beneficia dexte-ram, sellâ curuli Palatinatus Podoliz confidere eum jussit, qui perdius & pernox in stadio Polonæ cucurrerat felicitatis, & *Stanislaus Konicopolio* an-tiquis æquando, posteris imitando summis Imperatoribus, laborum so-cium & curarum participem adjunxit: quasi inter primarias *Kazanovij* fuerit referendum felicitates, quod Sapientissimi Regum judicio secundus tanto legeretur Viro. Nec longo explorata virtus indigebat experi-mento; Regium enim *Vladislaus* caput, prægrave non magis ornaverat, quam oneraverat diadema, dum hostilitatem inferente Septentrione, non mitiora ab Orientè præstolaretur, à quo limite, ne incustoditam relin-queret Rempublicam, destinavit *Konicopolium*, ut eam, Imperatoriâ præstaret tutam clavâ, cum Regnantium sceptrum, florentissima etiam re-gnorum à prædatrice hac fortunâ, rarò immunia præstitissent. *Kazano-vium* verò quasi suo seponeret commilitio, per invias & hyeme damna-tas circumduxit Provincias, ut fidelissimo fulciretur bellica Virtus sua ministro, & illius laureæ sibi deferendæ admo-veret manum, quæ demen-tendis hostilibus assueta capitibus, alijs nesciebat redire onusta manu-bijs: nisi illis, quæ magnis pararent additamenta coronis. Neq; lori-cam, neq; seniles fessio jam corpore, exuit in defendendâ Republicâ, & regendo exercitu curas; donec mortalitatem exuisset, & cum ingentes animi

animi & corporis dotes, cum in tanto collocassent fastigio, unicum a remuneratrice suarum virtutum consecutus est pietate, ut alter filiorum, paternam, etsi non longævus, fortitudine comitatem referret erga sacra & sacrorum admittitros venerationem: alter propterea quadrimestri tantum spatio superviveret fratri, ut esset, qui pro patriâ mortem opteteret.

MARTINUS KALINOVIVS
Palatinus Czerniechoviensis, Militiæ Polonæ
Magister.

Qui opes & fortunas, sive ornandæ, sive vindicandæ devoverint Patriæ, oppidò in Poloniâ recensitis multos, qui abundantius & copiosiore sanguine, ejus defensionem litant, præter Kalinovios reperias neminem. Non est promptum numerare omnes, quos (eò loci, quò nullæ ceteros invehuntur, aut vixisse solent, quam sanguinis merces) abstulit atra dies, & funere meruit acerbo. *Valentinum* certè *Alexandrum* ex Vinnicensi, *Podolix* Præfectum, *Decium* alterum *Guzoviensis* spectavit arena; qui vulneratam potius maluit ex illo prælio referre manum, quam parricidales & Majestatem læsuras non remove-re manus: quæ ubi invaserunt solium, solium etiam obruere suis confescent ruinis. Tam prodigo sanguinis sui natus patre *Martinus Kalinovius*, *Sirussovia* verò editus matre (ex quâ gente rarò aliquis integrum corpus intulit sepulchro, & quasi æmularentur (a) struthiones, ita pleriq; deglutivè ferrum, ut mortem etiam sibi obrepissè minimè fenserint) quæcunq; à *Cecorensi* clade patri suo fatali, incidere, interfuit bellis, illa stipatus bellicæ juventutis cohortibus, quas & paternæ erudiverat disciplina, & genius finitimarum ditionum, quasi acrius ad castrenses animaverat labores. Nec diu morabatur, *Kalinoviana* fata, quasi innata & coeva *Martino*, sanguinis effundendi promptitudo; dum enim *Vladislaus* potitus sceptro, Imperatoris totius Aquilonis ita depōnit fasces, ut *Severiam* & *Czerniechoviensem* totam oram Regno Poloniæ adjungat velligales: noluit sibi gratuitam concedi à benefico Rege Senatoriam dignitatem, & *Czerniechoviensem* Præfecturam, nisi auctoramento sanguinis, tantum sibi conciliasset munus. Ut minimè miretur posteritas, si inter præclara Principum placita, & Senatus consulta aut Plebiscita Polona legat: *Martinum Kalinovium* hæc sanguinis effusi pro amplissimâ provinciarum acquirendâ, præmia tulisse. In avertendâ servilibus bellis & propulsandâ *Scytharum* incursionibus, rarè vigilantiorē vidit ætas nostra, meritò paternâ & decedentium fratrum geminâ cumulatam hereditate, cum vix aliquis ex insignioribus confinium illorum incolis Proceribus, numerosiores aut melioribus instructas armis, Martiali campo suppeditaverit cohortes. Ut mitteret sive minueret iteratò sanguinem, Regia eum beneficentia, minore exercitus auxit Præfecturâ, quasi arrhabonem copiosioris sanguinis accepisset effundendi, in *Corfunenâ* illâ Poloniæ fortitudinis à barbarâ multitudine circumventæ cladæ;

(a) *Sirus* Polonico vocabulo dicitur *Struthio*.

elade; capitis sui vulnerati aperuit venas, quando capite suo minuebatur Polonia, fati jam concedente, vel ad meliorem coronam translato *Vladislaus*: & quando illa cerebro vacua capita, coronatis etiam verticibus audebant insultare. Addidit hostilis ferocia, & sua in dimicando nescia receptus perseverantia, alterius manus vulnus, fatali potius *Kalinoviorum* decore, quàm casu, eos pro Aris & focis præliaribus mutilari manibus, quæ ne everterentur Aræ, & extinguerentur foci, toties obstitere. Sistere uberrimè manantem citius potuisset sanguinem, quàm sistere desertores Imperatorum militares cuneos, immemores sacramenti, cum præcepta illa fuga, carraginem irrumpenti aperuisset hosti, & vinctum illum prodidisset, ac veluti mancipasset exercitus florem. *Semineci*, *Kalinovio* compedes *Scythica* injecit manus, aut (quod gravius est) infelici belli fortuna, alieni arbitrij (anteâ liberum) esse jussit, triennali ferè spatio inclusas ergastulo, nullam in Republicâ partem esse lætam, præter turbamenta illorum temporum audivit; quasi graviter decumbens patria, cætenatorum suorum Ducum liberatrice manu curari optaret. Cui redditus liberandæ, & *Bobunam* vicinis millibus refractariæ militiæ potentem, monasterio Vinnicensi, multorum strage, (cum inclementia tempestuosi veris expugnare non permisisset,) incluserat, & stipendiarium exercitum, *Cameneso Sodaliam* usq; vestigijs nostris insistentem *Chmielnicko*, cum Regulo Tartarorum, sive *Chano* momenta temporum captante; & ultimum agmen semper quasi laceffente, ad regia castra reduxit; & demum ad conficiendam illam post memoriam hominum, *Beresteconsensem* victoriam, præclaram interposuit operam. Sed jam occultâ fatorum vi, funesta *Kalinovio* parabatur cædes, ut qui inter bellorum adversa & prospera, guttatim sanguinem sparserat, pro patriâ effunderet totum. Ex terrenâ ad immortalem evocato stationem *Nicolas Potocio* Castellano Cracoviense, Supremo Armorum per Poloniam Præfecto, *Martino Kalinovio*; ut militiæ Magistro; mox supremo destinando Imperatori, non exercitus tantum regendi, sed & limitis servandi, commissa est cura. Quæ Imperatoria ejus vigilantia, cum malè haberet versipellem illum, planè vertumnum *Chmielnickum*, celerius opinione *Scythicâ* fretus potentia, *Kalinovium* ex suo ingenio, aliorum ingenia metientem & æstimantem (cum ultra *Borisphenem* si non potior, tamen non contemnenda pars exercitus hyemaret; & *Borisphenes* auctor inundatione aquarum, ne universo jungeretur exercitui arceret) ad infamem illum *Batohoviensem*, (renovatâ jam nostrorum clade,) locum circumcinxit, & vix non sesquihoræ (ut alij referunt dimidiæ) diei spatio, cum florentissimo exercitu delevit. Cæterum ne superesset, cui amplius illuderet fortuna, à quæstuosissimâ nundinatione, Mangones illos sive promiscuè emptores & venditores hominum, servile avertit consilium, ut in collo unius *Kalinovij* præciderent, quidquid orbata patriæ reliquum spei erat. Latiori vultu, ut tota vitâ intrepidus aspexisset mortem, nisi funestam hanc Catastrophen, calamitas illius adjecisset doloribus: quod sive auditâ, sive spectatâ filij *Samuelis* cæde, dolentius occubuerit.

N.

NICOLAUS POTOCIUS
Castellanus Cracoviensis, Supremus Armorum per
Regnum Poloniae Praefectus.

Nulli felicius avitum & Abavorum cessit nomen, quam Nicolaus Potocius, Patre Jacobo Palatino Braslaviense, altero Marcello Polono, non Syracusarum, sed continentiore laudatissimi per Europam propugnaculi Smolensci Expugnatore nato. Adolescentiam ejus, non per voluptuaria lenocinantia vitae receptacula (corrumpere, & corrumpi promiscua,) circumduxit ad rigorem illum veteris disciplinae exactorem compositus Pater, sed fossis & cuniculis, capti jam & expugnati Smolensci, veluti Amilcar tenerioris Annibalis oculos ejus admovit: ut tertio vix expleto aetatis suae lustro, & Victorem illum lustraret exercitum, & quibus artibus, aut retineri, aut expugnari firmissima propugnacula possint, ab illo quem sibi natura, non sors praefecerat institueretur Magistro. Quae dies patrem, multarum palmarum consularum, & triumphalem primum certe pro Rege Smolensci cum exercitu Praefectum patriae ademit; eadem planè impuberi filio, ad immortalem nominis commendationem patefecit iter, cum difficultate annonae, & stipendiorum penuria laboranti, & conjuratae militiae, aut nomen dare, aut quidquid illud malè coalescentis fœderis erat, non invalido Senatorius juvenis, etiam adhuc praetextato inumbrare planè recusasset regimine, unum id ex publicis muneribus usurpans, non abscedere à corpore patris, & cineres ejus quantocius à se condito inferre sepulchro. Florentior ipsius aetas, incidit in eam saeculi vix non ferrei rubiginem, cum defloruisse visa est Respublica, & nequid sopitis Septemtrionalibus tumultibus, cum Otthomanicâ per emissarios suos Scythas orbem depascente, ita luctaretur potentia; ut postquam patriam suam oppleri cineribus vidisset, Martialem malè pacatis penatibus praelulerit campum. Quem dum frequentius incolit, quam paternae aedes, tendenti casses Skinder Passa in Cecorensibus campis, cum Imperatoriam illam exscindere Stanislaus Zolkievij ausus fuisset virtutem, cessit in prædâ, ut geminos aetatis nostrae Imperatores, prius in calamitoso intolerabilis erudiret gymnasio servitutis, quos deinde regendis magnis exercitibus, admotura erat, cunctabunda licet, provida tamen bellici sudoris & sanguinis remuneratrix fortuna. Ab hac rote exacui magis, quam hebescere videbatur Potocij fortitudo, & ad Niedzwiedziwoz urbis quam hominibus ferocia propiores, mansuescere coegit servos, & Sueticos Leones vivaria Stocolmensia fastidientes, atque latiora pomeria suis pascuis, aut destinantes aut praecoccupantes Borussiae, ita sub auspicijs Stanislaus Konicopolij tunc Palatini Sandomiriensis terruit, ut cauto desisterent: donec eum, ne tot annorum meritis sua deesset laurus, Sigismundi Tertij ex gentilitio manipulo, beneficiorum culmos & non inanes aristas spargere non fulmina: affus.

affusa manus, Stephano Potocio Patruo ad-sellam evecto curulem, & Notarij munere se abdicante, totius exercitus donaret censurâ. Auctus eo secundario post Imperatorias curas magistratu, quem avus & duo patruj gessere, obtenta à Sigismundo Tertio, jam satis suis vicino, totius Podoliz Praefectura, ea obivit bella, quae Vladislavienorum temporum felicitas, orbi potius pacando, quam vastando intulisset. Abazis Passa ne spes suas, nimium quam feroces & arrogantes extenderet ultra, quam illi procedere liceret, obstitit, & Magno illi Stanislaus Konicopolio victoriam illius cooperator adstitit, quâ utriusq; vigilantia, eo loco res Polonorum esse coepere, ut succedentibus annis, Murzaz Passa bello destinatus & accinctus Polonis inferendo, suo tantum Danubio se contineret. Non ultra passus est Vladislavus quasi adhuc indonatum Potocij fortitudinem, Tribunitio consistere loco, Martini Kazanovij Palatini Podoliz, militiae Polonae Magistri, mortalitate in meliorem mutatâ vitam, unum delegit Nicolaum, quem triumphali, & victoriarum suarum palmas, terminis vitae circumscribenti, sufficeret seni. Negotium sibi, non otium committi existimans, quam primum ut matura messis vocat falcem, ita rusticana Zaporoviensis refractariae militiae insolentia, ejus lacessivit ferrum, vix triam millium legione, potius, quam exercitu, sexaginta millia armatae multitudinis, ad Kumeyki quâ toto prostravit campo, quâ ab armis ad arva redire coegit, & Vladislav Regi, paternam æmulatus gloriam, Jacobi, (Schinum Procerem Moschoviae Regijs pedibus advolventis,) etiam deteriore comparatione, utpotè sanguine servili natos turbines illorum temporum, Skidannum & Paulukum, Varsoviâ transmissit. Cum verò & altero, qui secutus est anno, de ferocia suâ nihil remitteret, serpentis instar flammæ rebellio, sanguinaria ab utrinq; litatione, eas ad Starzec leges pacis: & in ordinem redigendae illorum militiae, quasi cervicibus inscripsit, quæ annis ferme undecim, immunes nos ab hac viperâ, caput attollere non audente, praestiteret. Vix à Merlensi (in ultimo scilicet Moschoviae limite) magis cum inclementia hyemis, quam cum praedatrice & fugitiva Scytharum manu, ludâ, reducem Stanislaus Konicopolio nostrâ majore, quam illius è vivis sublato jaçturâ, Vladislav Regis beneficentia, collato principis in Senatu Equestri loco, ad subeundas Imperatorias curas accersivit. Quæ ne diu illi constaret felicitas, territo Oriente, domito Septemtrione, fugatâ Scythicâ toties rapaci protervia, una scintilla cinere occultata doloso effecit. Scio, adversa bellorum nemini imputari magis, quam armorum Praefectis, sed cum in centuriatis comitijs, erumpentibus etiam lachrymis, Regem & Rempublicam praemonuisset; exiguum exercitus stipendiarij numerum, excubijs servandis, quam conficiendis bellis, esse meliorem: eò redactus est infelicitatis, quò ingens Persarum vis redegit Spartanum olim Leonidam, in Corsuncensi illo nemoris saltu, non minus, quam in angustijs Thermopylarum iniquissimo dimicantem loco. Multavit eum insuper fortuna geminatâ captivitate, quam ægriore corpore quam animo, vix non toto subijt biennio, sed acerbissimo calamitatis sensu, quod & ad Pilance infelicissimè pugnatum, & ad Zborovum iniquissimè transactum esse inaudiverat, quasi moras trahente & nequente felicitate, postliminè ad parandas toto biennio non redeunte

In Co-
vis
Anni
1646.

victa

Victorias, donec Martiali campo, supremus hic Praefectus, Senatui vero Equestri suus restitueretur Princeps. Pactus igitur suam libertatem obside filio, paternas compedes in se transferente, redijt in patriam: redditurus cum fanore suae altrici, quidquid illi vel dolus malus, vel fors iniqua, non sua pervigil & strenua dexteritas abstulerat, ut novo delectu, stipendiaris suas augeret legiones Respublica, auctor fuit; & tantas excivit tota Polonia vires, quantas patrum nostrorum memoria, nunquam in uno conspexit campo: Cum vero iniquiorem dimicationi locum, & suppetijs ex Polonia recipiendis, *Socaliensem* iudicaret esse planitiem, Regi *Joanni Casimiro* suavit, ut *Bereftitiam* versus venientem operiretur hostem, *Syrs* circumfluente pro munimento usuro, & circumjacentes sylvas exponendae aciei, tum occultandis insidijs, habituro opportunas. Cujus victoriae amplitudo, hactenus etiam suo non caruisset successu, & ad reliquam pertinuisset stabiliendam Reipublicae tranquillitatem, si ita *Potocius* redegressus in suam potestatem mortem, sicuti alternis passibus reciprocam redegerat fortunam. Nam operi suo ingenti, antiquorum Heroum æquando trophæis, quadrimestri tantum spatio supervivere, vix ei permisisse fata. Dum enim pactiorem *Bialocerkvensis*, eâ indefessa sinceritate stabilit, quâ pro stabiliendâ eâ strinxerat ferrum, neq; autumnales cæli injurias, fractâ & quassatâ laboribus exhorrescit valetudine: nondum emensus ad patrios lares iter, mortalitatem, quæ inter fulmina bellorum, etâ quadraginta annorum, militiâ, & militari laceffita Imperio, continuo ejus vitavit latus, *Sezodroviensi* in prædio explevit. Nullibi congruentius orsus est immortalitatem, quàm ubi arcendæ mortalitati, & parandæ animorum immortalitati, Majorum suorum pietas sacram locaverat ædem: tum ne irumpenti pateret facilis aditus morti, & quasi arceret hostes, Patru arce extracta, sollicita providerat cura. Angusto decedentem loco, paterno tamen illatum ne mireris sepulchro, cum & ille Magnus qui diraidium orbem sui sepulchrum fecit, magno fortunæ ludibrio caruerit sepulchro.

*****

NICOLAUS d'Fulztin HERBURTUS
Castellanus Camenecensis.

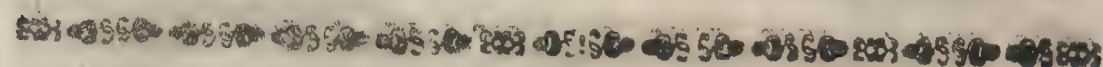
Nulla acerbius extinctos & ereptos sibi luxit patria *Herburto*, quam Polonia, & discriminibus ut bellorum, ita fortuitorum magis obnoxia Russia Podoliaq; quæ ne extinguerentur, toties ipsi remorari fata, & ne mortalitatem subirent hæ altrices, mortalitati succumbere præoptarunt. Non recensebo eorum nomina, quorum in visceribus magis, quàm gentilitio in pomo hæserunt hostiles enses, infelici augurio & documento: fortunam hanc volubilem, instar pomi ad alienas manus devolvi aliquando oportere. Tanta fragrantia, Polono claudi, & contineri non potuit pomario, cum enim Tridentina illa Christianæ rei comitia, colligerent circumcirca Christianarum virtutum odor, *Valentinus Herburto* Episcopus Præmisiensis, à gelidiore nostro

solo,

solo, tantum eruditæ pietatis adtulit odoramenti, ut ad immortalitatem nominis Poloni pertineret, ex redundantibus Sarmaticæ Sapientiæ fontibus, religionis nostræ posse irrigari hortos. Et certè expediverat, ut *Herburto* immortalitati collocaretur ara, in sacratione illo Christianarum sanctionum Capitolio, cum tot sive prosperis sive adversis ingruentibus bellis, aut *Herburto* stillaret sanguis, aut nè ubertim commilitonum suorum effunderetur cruor, vadimonio sanguinis sui, cum hoste pepigisse præclaræ illæ animæ viderentur. Lampada tradidit alijs *Severinus*, in *Socaliensi* illa occumbens clade; qui veluti victima potius cadere, quàm victus redire maluit, aut illum fugaci vestigio relegere campum, quem *Seythicus* prædo pressurus erat: nescias, utrum Parthico more, promptius dimicaturus fugiendo, an persequendo. Institeret vestigijs Palatini Russiæ *Leopolienses*, *Camencenses*, *Præmisienses*, *Sanocenses*, Castellani, quorum ex clarissimâ stirpe, sicuti sex simul Senatorijs confedere sellis, ita quemcunque ex illis sessorem bellatorius recepit equus, nemo prius ab equestri ad Senatoriam transferri se passus est sellam, nisi equestre curriculum emensus, unam hanc laticlavij Poloni obtineret dignitatem, aut copiosiore sanguine, aut uberiore dicendi seu consulendi copia, parandam. Partitim alijs, cumulatim *Nicolaus*, & nascendi fors, & præclara sua indulgit, ad magnorum imitationem nominis, composita indoles, ut primam ætatem inter erudita literarum benè institutam domicilia, bellico usui formandam præberet. Non celerius unquam potuerunt irumpere velocissimi *Seythæ*, quàm illorum irruptiones noverat prohibere *Herburto*, non pugnacius infestare Suetica Borussia potentia, quàm ille reprimere cataphractæ legionis Tribunus; non ita dolose, servilis, herili sanguini, Optimæ Parentis Reipublicæ, insidiari molita est perfidia, quàm ille, quâ consilio prudenti, quâ impigrâ antevertere dexterâ; ne virus nocentissimum erumperet in tabem, perniciosiore paternas vires absumpturam fato. Hinc est quod maturescentibus præcocius meritis, raro *Herburto* attigerint limen senectutis, & sicuti juveniles eorum humeros, maturius lorica, quàm par erat pressit; ita canitiem senilis antecedeat prudentia; eo nobiliore ornamento, nondum canescentem decoratura ætatem, quo perenniùs conservetur à prudentiâ civilium & bellicarum magistrâ virtutum, quàm ab ætate concessa laurus. Inseruit illam ultrò manibus etiam reluctantis, *Abaziana* illa, eo formidolosa dimicatio, quò propius aberat coronatum caput, cujus remotis auspicijs, nefas erat in manibus Polonorum bellatorum enasci laureas, nihilominus sicuti spectantis in fervore belli urget præsentia Principis, & juvat insudantes bello, ita absenti etiam pugnaturus Regi *Herburto*, noluit deflorescere pugnantiem cum Asiatico emissario exercitum: sed uti *Vladislaviana* felicitas ab Aquilone, triumphatrice suâ dexterâ decerpserat lauream, ita ab Oriente, reduci Principi conjuncta bellatorum manus necessebat coronam. Felices tunc erant Polonorum campi, quando eos incolebat ea præliaris virtus, ut difficile fuerit internoscere hosti, utrum occulta quadam vi contra *Abazium* non intervenerit & militaverit Regis absentis fortuna, cum ab utroq; illic manu, hic terrore nominis, victoriam memorandam geminaret. Inarescere nunquam per-

mississent propitia fata *Herburtovianam* Pomonam, sive tantum pomorum germen, orbiculari pomo Regali, gestato manu, fulciendo & sustinendo continuo destinatum, sed sterilecente, non sæculi tantum, sed & virtutis felicitate, priusquam ferrea sive servilis rubigo, exedisset inæstimabile aureæ messis bonum, *Herburtovia* Domus nunquam supervitura infelicitati Polonæ Reipublicæ, fata, suo antecessit fato, & tota evulsa sive eradicata melioris sexûs stirpe, desijt inferere pyros, ne carperent sua poma nepotes. Cujus amplitudini, quod non prius imposuerit coronidem, quam vitæ suæ inter laureas transactæ triumphales *Nicolaus*, tam diu grata recolet posteritas, quam diu sibi servatrix nominis Poloni gloria constabit.

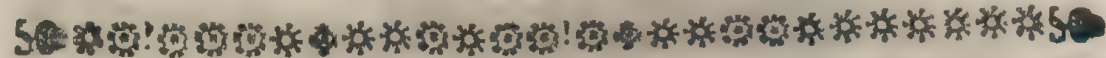
NICOLAUS KISIELIUS
Vexillifer Novogrodensis, Czyrkassiensis Præfectus.

UT provinciarum feracissima *Roxolania* ex faucibus eriperetur fati, etsi totius regni Poloniæ evocaverat hastas, potissimum tamen *Roxolaniæ* nobilitatis vindicandæ, sibi natalem commodaverat manum. Præstitere eam gnaviter & strenuè, qui principes & conditores suos proximo attingebant gradu *Kisielij*, & sicuti rostra Poloniæ libertatis, in amplissimum Senatorium ordinem cooptatum *Adamum*, inter Procères Togatæ Sapientiam nobis dicendum, suo adscripsere albo: ita *Nicolaum* Majorum suorum cumulaturum laureas, Martialis vendicavit arena, ut dum *Kijoviensis Czerniechoviensisq;* ora vix capie, non unius regni, sed orbis spectaculo destinata animositatem, ad ripas congelati *Bohi* exanimis procumberet, qui vivus amplissimos patriæ prorogaverat fines. Obstitisset alijs vel hyemis asperitas, vel congeries profunda nivium, vel vadum vorticibus suis infidum, & jam tepescente glacie equitibus impervium; unum remorari *Kisielium* nulla à præsidarijs *Vinnicensibus*, emissâ bellicæ tempestatis potuere fulmina: quin novus *Roxolanus Annibal*, adequitans portæ, servili magis contumaciâ, quam tormentorum communis machinis, igneâ vi animi, densas resolveret nives, nisi extremo frigore obriguisset mortalitatis. Admotam ardenti foco manum unius Romani, (a) & quod aberrasset, vix tracto ab arâ expiatam igne, nulla satis mirari sæcula possunt, volutatum in sanguine suo, inter acervos nivium & glaciæ *Kisielium*, nunquam Poloniæ obliviscetur posteritas: non quod aberraverit ab hoc scopo, ad quem collimabat, universæ Poloniæ spes & expectatio; sed quod non extirpaverit turbamenta illa hominum, & vim consilij expertem, mole non exturbaverit suâ, quæ miscere cætus, quam regere exercitus doctiorem Scribam, coronato prætulit Domino, & quasi *Kisielius* ulticibus egeret nivibus, in lubrica & fallente gressum concidit glacie, quod latissime patens non extinxerit incendium. O contraria elementa, quam contrarios eluitis errores. Romanus, quod non læserit renascenti in libertate Urbi infestam Majestatem; flammis comburendam admovit manum: Polonus utiq; inter primipilares Centurio, quod læsæ Majestatis reos, ultimo

(a) Mutius Scævola.

Ex
scriba
Cmich.
nicius
Dux re-
bellionis
& Ca-
pus.

non damnaverit supplicio, & piacularibus non addiderit ignibus, qui abominando in omnem posteritatem exemplo exarserant, ut Regium abolerent nomen, maluit obrui & quasi sepeliri nivibus, quam congelato in calamitate Reipublicæ non oculo, minus quam animo, tantis supervivere ruinis, cum egentissimi hominum largirentur Provincias sanguine Regum acquisitas & dotales, ex mancipata sorte ad ereptas iniquissime manubias translaturi manus. Horatium illum *Coclitem* inter prodigia invicti roboris, numerat orbis potius quam urbis scriptor, totum objectu corporis sui in ponte Tiberino sistentem exercitum: quasi obicem non haberet Regnorum illa domitrix Roma, præter fortitudine magis suâ, quam thorace obarmatum pectus: Horatio nostro cum alij deessent pontes, præter congelatas *Bohi* aquas, uno pectore suo excepturus erat pervicaciæ servilis aut sagittas aut globos, sed cum irruenti multitudini succumberet unus, calcandum se potius toti exercitui maluit insternere veluti pontem, quam ultra spectare, raptores Victoriarum eâ potiri ditione; quam Majorum suorum paraverat sanguis: & cum repetere iratum rebus Poloniis numen, nutritium non concessisset solum, repetendi aliquando (si cælum annuet) optavit proprio signare viam cruore. Quod verò avocarent eum expansa tentoria, gentilitijs præfixa signis, quam eò, ubi post castrenses vigilias, post effusum ubertim sanguinem, post vindictam patriam, ipsa coronamento est æternitas. Tanto sanguine servilis ista rabies Poloniæ stetit, ut sine magno impendio nec amitti, nec recuperari possit totum, quidquid à corpore illius conjurata protervia avulsi. Etsi, arma civilia neq; parari neq; haberi possunt per bonas artes: quanto luduosiùs hanc servilem Hyænam, execrari possunt Christiana regna, quæ cum exsatiare famem suam vivo non potuisset sanguine, cadavera etiam depasta est, ut illam aliena nutrent funera, quæ, etsi (prohibente adhuc cælo) patriam uno non extulit funere, sibi tamen laqueum paravit & funem. *Nicolaum* certè *Kisielium* Ideo Mars ex acie pignori voluit, ne ulla extarent finitimarum ditionum littora, quæ Polono sanguine suo non imbuisset fortitudo.

P.

PAULUS SAPIEHA
Palatinus Vilnensis, Supremus Armorum per Lithuaniam Præfectus.

Formavit usui publico plerorq; disciplina Militaris *Sapiehas*, ut bellicis præessent, sive bella conficerent; unum hunc vix non in prætorio castrensi natum enutrivit; ut deinde utroq; ab Aquilone *Svetico* & *Moschovitico* Republicam infestanti opponeret turbini: artium bellicarum & parandarum Victoriarum felicitate apprimè instructum Imperatorem. Bellicâ in Demo natus, stipulatâ Bellonæ datâ acceptaq; manu, ita demum militari insuevit vitæ: ut non prius campo decederet, quam ex mortali evocaretur statione; nunquam diuturniore

Q

de cur.

decumbere languore visus, nisi cum jam occumbendum esset: nunquam ita opum & fortunæ suæ parvus, ut non attritus jugi labore militari valetudinis suæ, promus & prodigus esset: non susceptorum sibi sanguinem tot cicatricibus testatus: nisi patriæ sollicitudine suâ servatæ, primæva constitisset & suffecisset salus. Ne uno circumscriberetur loco, ampliore digna theatro indoles; neq; unam natalem servaret Lithvaniam, frequentiora, quam par erat, effecere in Polonia bella. Dum enim Zborovici, Bereſceſi, Zvanecensi bellis Leo Casimirus Sapieha Procancellarius Lithvaniz, rarâ & nostris aciebus vix spectatâ liberalitate, millenis ferè militibus constantem admovebat legionem, unum hunc adhibuit, non magis sanguine, quam animo conjunctum tunc Palatinum Vitebsensem, ut eam præliari initiaret ludo, ac deinde fundendo impenderet hosti; pro quâ auctorandâ Sapiehanâ Magnanimitate, affatim tantas effuderat opea. Mutuè adjunctrices & subsidiariz Regno Polonorum Sapiehane manus: dubium & ancipitem reliquere Polonum orbem, utrum defensionem nostram conducatur, magis promptiusve vibrare ferrum, an ut vibretur animosius librare argentum: cum præsertim hebescat omne ferrum, nisi illi ab hastis etiam argentatis, suus acutus vice cotis accesserit fulgor. Obdormit Pharsaliciis olim in campis, Pompejana acie, & Magni nomen exiit, dum Victoriâ concessit incivilliter, civilem effundenti sanguinem Dictatori, quod illam ex ærario spolijs amplissimarum gentium aucto egestum, sive refractis penetralibus, & Quæstoribus curiâ exturbatis ereptum, pretiosius non emolliyerit metallum: ceterum transtulisset Romanæ assistrix Majestatis felicitas, non fasces tantum, sed & tutelam emorientis jam libertatis ad suos vindices, & melius sentientes optimarum partium cives, nisi illam planè fecisset enervem, rei Nummariz penuria, & Cæsar ideo cæcidisset, cedere insuetas & indociles legiones, quod prius obstruxerit auream hanc festu-
 xiginem, & vitalem bellicæ fortitudinis venam. Nec mirari expedit, si extincto eo, qui suo demum sanguine curiam inundavit, quod universum orbem non hostili minus, quam civili repleverit cruore, impuberi Octaviano quatuor ætatis lustra nondum expleti, armata Consulatum magis extorserint, quam obtinuerint à Senatu preces; raro enim supplicare novit pacato & inermi Civi, quem circumcinoxere effectorum agmina non mitis postulatura, quam illè, qui rejecto sago, & appositâ capulo manu, non est veritus domitori Orbis minari Senatui. Si Vos Renuitis, at hic dabit ensis. Procul hæc mitaces & hospitibus magis, quam hostibus formidolosiores ab animo & candore Sapiehana pestes! Fascium illa & armorum suprema potestas, dexterrimo Joannis Casimiri judicio illi collata; nihil detraxit aut derogavit Lithvaniz æqualitati; etsi raro, & vix audito enitentia par fastigia honorum virtutis exemplo, dignus, ad quem minis servato ordine curerent honorum insignia: Palatinus ad supremam armorum Præfecturam à tribunatu, non à minore militis magistratu fuerit translatus. Accessione etsi amplissima, verum sollicitæ & negotiosissimæ dignitatis, aucta est Sapiehana sollicitudo, cum vigilis illi Svecici Leones excubarent, ne malè quæsitam prædam illis excuteret, aut præriperet Sapiehanum robur: aut quocumq; collisarent, ne illos fallere idem, & aberrare nescirent.

Vide
Sveconi-
um &
reliquos
in Ca-
sare.

gentilitis configerent sagittæ. Inanis non redijt sagitta illius retrorsum, cum in Pragensibus trans Vistulam ad Varſaviam campis rugienti Leoni imponeret Clitellas, sive frænaret jam Lithvana fortitudo, cruentâ veneratione Germanici orbis, exasperatam transmarinam feram, nisi pusillanimitas non tam paventium, quam malè in acie instructarum cohortium obstitisset. Fugato & suæ reddito cavea Leone, restabat Septemtrionalis Draco sopiendus, quem malè jam Vilis & Nemenis edebant ripæ, nisi Brestiam Lithvanicam usq; contagiosum suum afflavit virus, Sed clam erepta Brestia, & dolentius restituta (quam fraudulenter dolus malus occupaverat) abundè litatum est Moschovitico sanguine ad Polonkam fuso, & quasi telionem æquipararet fortuna: eum ignominiosissima vix occultaverat latebra, qui furari tantum Victoriam dederat: deserere etiam ex signa coactum, quæ tam protervè Polonorum Lithvanorumq; propugnaculis intulerat. Magistro suo Equitum Duci Semano Luccida Szczorbatio eas instabili rerum humanarum vicissitudine iniiciente pedicas, quas Paulo Sapieha Lithvano Dictatori, & Stephano Czarnoczi Palatino tunc Russiæ, Polono Achilli, ventosâ lingvâ & jactantissimo, (scilicet antè Victoriâ pollicitus sibi triumphum) destinaverat oro. Vitatis casibus fortunæ, cassidem Sapieha, quam, individua vitæ comes, ab incunabulis planè suis imposuerat Imperatoria Virtus, una detraxit, utpotè mortalem mortalitas: circulo æternitatis interminabili circumplexam, repositura emerito capiti ejus coronam.

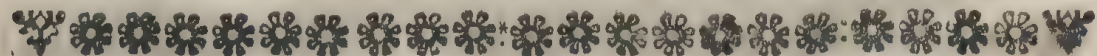
Dux
Joannes
Andree-
des Cho-
van
seus ex
prælio
fugiente

PAULUS GRODZICIUS
Primus Oeconomiz Bellicæ in meliorem redactæ
Ordinem, & Armamentariorum per Regnum
Præfectus.

Alterum Grodzicium Mater, alterum ars & militaris exercitatio enixa est. Nasci illi eodem, quo Christophoro nobis memorato Castellano Camenecensi contigit lare: renasci, & ad magnarum institutionem rerum formari, Megistans Poloni Nicolai Sieniawij Supremi Regni Poloniz Pocillatoris, ut raro accersita exemplo, ita vix non caritura æmulo Magnanimitas concessit, cum præclara & magnarum meditantis curarum accommodatâ perspectâ indole, in Belgium, veluti ad mercandas civilium bellicorumq; arcanorum literas, teneriore ætate quam animo juvenem amandasset. Nec Sieniawium sumptis, nec Republicam collocata in percipiendâ omni illa Geometria militari penituit Grodziciana opere. Cum enim Vladislauum (cui ornando, res raro sociabiles sapientiam & fortitudinem propitia indulgere satâ) Respublica Polona suo admoveisset regimini: unum & planè primum adhibuit Grodzicium, qui ut innatâ sua industriâ ad subigendos hostes sibi suppedinaverat ferrum, ita Grodziciana sagacitas, ad terrendos perversos, valuti Polono Jovi Tonanti ex armamentarijs Poloniæ, ad normam æternarum in meliorem redactis ordinem, subministraret fulmina.

spiraverat veluti conjuratus orbis, ut *Vladislaus* prius militibus oneraret curis, quam laureatum victorijs caput ornaverit diadema: ut prius obtruderet illi gladios, quam apprehenderat sceptrum: prius versatili bellorum vellet immiscere fortunam, quam rotundo gestando manum admooveret pomo, sed minimè morata est, thronorum nutritia Regis animum fortuna: vix uno planè triennio à sua inauguratione transacto, Septemtrionem quacunq; à Rhâ & Thanai fluvij ad mare Caspium & glaciale Oceanum patet, suis viribus inolescens, ad triumphales suos deduxit pedes. Orientem, clandestinâ irruptione Podoliam laceffentem, & non ausurum coram, procul absente Rege, uni armorum Præfecto inferentem bellum, ita domuit, ut rediret inglorius; & pro spolijs opimis, caput suum Domino amputandum, sive avarum guttur strangulandum referret: Sueticum demùm gravem bicipiti Imperiali Aquilæ venatorem Leonem, septis suis circumclussit, ut potius de tuendâ Sveciâ, quam de invadendâ Prussia cogitaret: ita undequaq; pacato Martiali campo, communire Poloniam voluit Domum, & transferre eas ad firmissima erigenda propugnacula non gravabatur artes, quascunq; longo bellorum & victoriarum collegerat usu. *Grodzicium* itaq; totius armaturæ Polonæ, maximè vero tormentariæ præfecit rei, & renovato Cracoviensi, Varsoviensi & Leopoliensi extructis armamentarijs, si benè adhuc ex his machinis tonat & jaculatur Mars Polonus, uni acceptum referre *Grodzicis*, grata posthumæ servatrix memoriæ Polonia debet. Tanto insudantem operi, majora molientem, certè extinguendis secuturis incendijs opportunissimum Stratiotem, & ad stratagemata bellica natum, peditatus Germanici Tribunum, celerius opinionione humanâ, immaturum eripuit fatum: nulli dolentius, quam Regno Polono; quod, cum equitibus fortissimè dimicantibus incessanter abundet, unum hunc eruditæ militiæ & artium bellicarum Magistrum, inter perennis inoffensæ felicitatis suæ decora retulisset: si eò diutius frui licuisset.

PETRUS POTOCIUS

Sniatinensis Præfectus.

Publicola sive Poplicola malè audiit *Valerius*, quod studiosus popularitatis in ignarâ bonarum artium, necdum suæ consciâ libertatis Urbe, ambiendo & postliminiò revocando Regno, aut præmuniret viam, aut infunderet gradum: in Regno Poloniæ populum colere, & largitionibus auctorare ac conciliare bellatrices manus, plerorq; etiam ferociore animos, non magis expugnare ferro, quam emollire auro, usq; adeo nemini vitio datum est: ut plerq; Imperatoris & Tribunitiæ virtutes nutare & hallucinari videantur, si à liberali affabilitate, & affabili liberalitate, suum illis non accesserit fulcrum. Hanc Majoribus suis non infuetam, & planè dotalem animorum conciliatricem, ita paterâ *Stephani* Palatini Braslaviensis Præfecti Podoliz extulit domo *Petrus*, ut castris etiam inferret. A civiliore & bellicâ Belgio, & ab Italiæ Gal-

Gallizq; oris redux literaturâ, sub illo Themistocle vel Epaminondâ Polono, *Stanislaus Konicopolio*, cum *Murtazi Passa* circumcincturus Poloniam, Russiæ Podolizq; limitaneis Provinciis immineret, militarem balthicum primum accepit; nunquam positurus, nisi stipendio simul ut vitæ, ita & militiæ solveretur. Territo & in latebras redacto suas Asiatico prædone, pacando non minùs, quam debellando orbi assueta *Vladislaviana* fortuna, non pacisci, quam dimicare pro incolumitate Regni promptior, exercitus robur in Prussiam transtulit, quò & *Potocium* Equitum gravioris armaturæ ductorem evocavit. Securitate externâ partâ, domi inclementiores servos, quam foris hostes reperit discriminum contemptrix Polona Magnitudo; qui cædibus & cladibus suis ad *Kumeyki* & *Borovicam* indomiti, dum recidivas contrâ communem altricem patriam resumunt vires, in *Starzecensi* demùm arena, effuso sparsoq; sanguine, *Nicolaus Potocius*, tunc Palatinus Braslaviensis, militiæ Polonæ Magister, circumseptus fratrum *Stanislai* & *Petri*, tum primogeniti sui mox dicendi *Petri*, *Potociorum* legionibus, ita hanc effrænem multitudinem intra obsequij veteris orbitam circumclussit, ut excusso domesticis mali veterno, undecennali firmissimæ securitatis Respublica potiretur tranquillitate. Triumphali huic nec silendæ posteris transactioni, vividam bello dexteram, non tantum impendit *Petrus*, sed plerisq; à fortunâ belli, sive jugi castrensi labore, decumbentibus, sollicitudinem adhibuit paternam, ut parens legionum salutaretur; & sicuti victrix clementia exlegi populo posuerat leges, ita *Potociana* Munificentia Magni ad instar Macedonis, exiguum com meatum sæpe inter plures legiones dividens, de calamitate humana, ab egentioribus depulsâ militibus, triumpharet. In *Ochmatoviensi* certè, ære suo auctoratis quinq; centurijs Equitum Peditumque, receptu Scytharum ignominioso potius quam dimicatione, enituit *Potociana* promptitudo, ita afflictiori jam valetudini, & fortunis non parentis suis, sicuti sævitia inclementioris hyemis universo non pepercerat exercitui. Nulla deindè intervenire *Vladislavianorum* temporum felicitate bella, quibus aut non interfuisset, aut Tribunitiâ potestate non præfuisset *Potocius*, cum non bella tantum, quæ *Vladislaviana* felicitas terrore nominis sui à Poloniâ averterat, depelleret externa; sed limitem etiam eis & ultrâ Tyram *Pocutia* vulgo appellatum, à latrocinijs finitimorum & domesticorum tutum præstaret & immunem. Effundendi, quod unice optarat, pro patriâ sanguinis, si illi gloriam non indulgere fata, at fundendarum opum, pro vindicandâ patriâ, ab ingruentibus servilibus bellis, & parandâ (quâ nulla Regno Poloniæ affulserat tranquillior) securitate, longam illi præbuere materiem: si manus ejus, hostiles nunquam vinxere nexus, at multorum ita ejus ligavit & mancipavit sibi liberalitas animos, ut quocunq; manu duceret, veluti Hercules auræ catenâ, traheret munificentiore captivos manu. Conservatrice scilicet Heroicorum operum opus illi fuerat memoriâ, ut angustis circumscriptam cancellis, & brevi triginta quinq; annorum curriculo conclusam extenderet & prorogaret, ultrâ spatium sibi definitum vitam. Tot posthumæ nominis sui celebritati, locavit aras, quot ex inexhausto planè fortunæ penu, sparserat in clientes suos continuæ liberalitatis aras. Sed ne Christianis etiam aris deesset

nem se traxisse indicantem, quæ collatas sibi purpuras sanguinis sui cocino remeteri nōrat: & eō demissius patriæ sistentem casus cecidisse, quō altius ad fastigia honorum, progenitores sui assurrexerant, ut præsentī ætati ornamento, ita secuturæ posteritati incitamento est. Non teruit, celerius virtute, quā ætate maturescentem Scipionem, Patris Patruiq; cruenta pro patriā cædes, quō minus Vastatore orbis, Italiam devastante Annibale, Africam sibi deposceret Provinciam: sicut non removit à Republicā Corneliam gentem, neq; igniculos generosioris extinxit indolis, fors iniqua & malè fida largitrix humanorum invidia honorum, quod demū tantus publicæ stator securitatis, & Africani propagator Imperij, non vivus tantum exul, sed paterno extorris fuerit sepulchro. Usq; adeo nihil tam sublimi fortuna reposuit loco, aut ultra culmina humanarum extulit prosperitatum, ut amplitudine hæc innutritæ mentes, reliquorum civium fastidiant æqualitatem: sicut nihil tam imo adversitatum detruxit & præcipitavit gradu; ut deterrita deterioris progeniei pectora, natalium suorum vestigijs insistere ideo recusent, ne cogantur subire sinistræ fortunæ vices. Nec longè aut per remotiores ætatum flexus petenda est ista vicissitudo. Uai *Jordanovia* stirpis Abavo, trabeas & purpuram Senatoriam Regum Polonorum indulgit liberalitas, alteri occumbenti pro patriā, Berestecense solum vix viridem herbam & leve substravit gramen: tot progenitores suos laticlavij Poloni tunica bonè textit: illum fortunæ privignum, & indonatas cicatrices exangui ostentantem corpore, clava ferrea immanium Scytharum affixit humo: Majores sui amplissimis cumulati magistratibus, fasces & sacrosancta Regum Polonorum manibus suis prætulere insignia: istius manus ad Kupezyneze à Scythicā retulit sagittā, ut quando illi manubias referre ex triumphali campo iniqua non permisere fata: saltem corporis sui modulo tantum metiretur terræ, quantum erigendo Victoriarum largitori DEO, votivo sufficisset trophæo. Sed bonè habet: quem exuto mortalitatis nostræ sago, coronaria pro patriā occumbentium, ad æternam abollam evocavit immortalitas, eundem (si nostræ voces minùs sonoræ sunt) à concinentibus posteritati quasi natalitijs suis tubis, (a) fileri non permittet.

S.

SAMUEL LASCZYUS
Supremus Excubiarum Regni Præfectus.

EA temporum effulsit felicitate *Vladislavianum* sæculum, ut si militarem conspexisses aciem, facile aliquam secularium ludorum arbitrari posses fuisse Orchestram, quam luctuum & plurimæ mortis imaginem aut scenam: ludit in funesto dolorum suorum erudita pegmate, Septemtrionalis illa Monarchia: & non jam tragicum sed comicum præbuit sui spectaculum, dum ludibrium insolentioris fortunæ,

(a) Tres Tubæ Gentilitium Jordanorum est Insigne.

obsidentem mænia *Smolensci*, *Sabinum*, non tantum Victore, licet numero impare exercitui, obsideri, sed ad Regios procumbere pedes fecit. Illustit suismet viribus, & spe sua frustrata est utiq; non ludicra Orientis potentia, dum vix ingressam cum suo histrione & Pantomimo, *Abazio Podolia* theatrum, vicaria *Vladislai* absentis felicitas, ita retrogedi cōegit, ut se penitus sipario Thracico abderet & occultaret. Emisit cavēa bestiarum orbis cultioris & ditioris venationi assuetos Leones, sed celerius quā emiserat, suis septis angustiarum domesticarum, prædatrix scilicet aliorum Regnorum, & suam exhorrescens solitudinem avaritia includit. Ultimum collectura plausum, vicissitudo rerum humanarum, intuentium exposuit oculis, multorum Dominorum transfugam, & quasi fastidiret orbis antea continuæ revolutionis exempla, veluti ex servo factura Regem, latentem suo proscenio eduxit, nisi expedivisset magis, servili ingenio infestos sibi reddere, & irritare occultis ediorum fomitibus Reges, quā regnare. Tot & tantis, ludorum potius quā bellorum mutationibus, admovit & immiscuit, propitia adhuc Rebus Polonis ab uno scaturiens fonte, & uni illigata manipulo, Regum *Sigismundi Tertij* & *Vladislai Quarti* felicitas *Samuelem Laszium*, amplissimo & Virorum Clarissimorum, (quos Senatoria non minus prudentia decoravit quā toga) feracissimo genere natum. Prima illi militarium operum sub *Stanislao Koniecpolio* ex Subdapiifero Regni Palatino Sandomiriensi, militæ tunc Polonæ Magistro, tirocinia obtigere, ut scilicet celeritatem illam *Laszovianam*, magnarum postea (ut docuit longa bellorum series) effatricem rerum, Cunctatoris illius nemini secunda, dubios ancipitesq; bellorum eventus, optimè ponderare assueta prudentia, quā coxtaneum suum Armorum Hispanorum Præfectum *Spinoam*, aut Belgici Oceani felicitate suā Neptunum *Mauritium* si non superabat, proculdubio æquabat, temperaret. Velocitate rerum conficiendarum magistrā, prius absolvit bella, quā alius inciperet; fruendis & occultandis insidijs adeo promptus, ut execrati nomen illius hostes: dum timidissime bellica ejus vitant stratagemata, commoditatem rei melius agendæ sapè amiserint, & ereptam sibi ex manibus, acerbiorē doluerint sensu victoriam, omni spe reparandi dedecoris exclusā. Tanta peritiā pollentem, & opprimē militares callentem artes, senilis & prosperis adversariq; instructa *Sigismundi* primum, deinde *Vladislai* Regum triumphatrix Sapiencia; excubijs finium Regni obaundis præfecit: sive augurium ex gentilitio suo *Leone* manibus infidente & excubante, ne quæ circumstetere, intrā septa irrumpant discrimina, capere voluisset; sive pervigil & nullis Reipublicæ indormiens malis, Regiam adversis casibus irretortam, & felicitatis nullo torpente letargo palpebram, eō impulisset *Laszoviana* fortitudo. Ludus illi erant præmia, sicut vincere ludus erat, & post elusas toties *Scytharum*, stipendiarijs suis cohortibus (quas non sumptuosa illi & splendens fortuna, sed indivisa quasi cum egentiore milite, reddituum suorum largitio conscribebat) eruptiones: ita fraudes doloq; malos conjuratorum servorum ad *Kumeyki*, *Porovicam*, *Zolnium*, *Holten*, *Szarzec*, retundere norat, ut callidiorē rei militaris, nunquā suo malo experte fuerit servilis hæc lues, Tribunal aut excubiarum Præfectum; Po-

S

le

lona verò vix aut aurò ex priscis illis & recentioribus bellatoribus, aliquem spectaverit aut numeraverit arena. Numerum promptius est inire annorum quam bellorum, quibus & gerendis & conficiendis, præclare vitam & fortunam impendit suam, veniente ubiq; sermè in societatem uniuscujusq; Victoriz, bellicæ ejus fortitudine & Virtute: licentiosius sanè habitam, neq; intra cancellos veteris disciplinæ & obsequij militaris coercitam militiam, ut ludicrum illum, strictius attondendæ comæ seu caprone morem, decussione tot hostilium capitum rependit: insolentiam verò dissolutiorum congeronum, insolito bellici astus documento, ita eluit; ut hæcenus etiam castra illum lugeant: cujus excubijs secura nunquam luxit Respublica, imò orbi illuxit universo.

SAMUEL DUX KORECCIUS Junior.

Quæ sceptro Polono, Jagielloniam prius, deinde Koributeam cognatam indulgit stirpem, Regnis sceptrisq; fatalis *Gediminea* & *Olgierdovia* amplitudo, non ita sibi suos detraxit splendores, ut nativo natalem nidum spoliaret decore. Claritudini tantorum luminum obducere, & interponere suam mortalitas nulla potuit umbram, & si *Slacciam* gentem humanâ celerius exclusit societate; quam illius, nido suo servando & tuendo, universo Regno natæ meruerant virtutes: firmius & perennius tamen nunquam intermorituræ hominum inseruit memoriæ, quam ut taceri & aboleri possent: *Koreccios* verò Duces, priusquam fastigio rerum humanarum, abire & excedere, hæc personatâ umbratilis vitæ felicitate pateretur, turbine adversarum calamitatum, si non evertere, certe percellere voluit: si ut vita humana casibus, ita gemina Virtutis soboles, *Korecciana* indoles, fortunæ ludibrijs obnoxia fuisset. Remorari visa est, celeriolem triumphorum quam annorum cursum, *Ajacis* Poloni, seu *Epirotæ Scanderbegij*, *Sarmatici*, illius *Samuelis* Ducis *Koreccij*: quem, cum sistere catsphraâi gentilitij sui memorem, & ungulis equorum, pro soleis Orthomanicas subijcientem ac proculcantem Lunas, non potuisset, ut indomitum domaret, Constantinopolitano *Indicula* turris inclusit ergastulo, & semel ex prædatricibus evolutum manibus, à *Cecorianâ* clade, in eadem reduxit mancipiorum fortunæ angustias, ut deinde eum non ad *Gemonias*, sed Purpuratorum sanguine suo Athletarum, receptaculo cælo, ferreo attraheret unco, quem bellatori diutius insidere noluerat equo. Non potuerat unâ expleri infelicitate mortalitatis immanitas: nisi recentiore cumulasset, eum Ducem *Carolus Koreccium* non sanguine minus, quam virtute conjunctissimum germanum, in *Livonia* sub avunculo *Carolo Chodkiewiczio* Armorum Lithvanorum Agamemnone aut Agefilao, contra *Carolus Sudermania* Principem fraternas æquantem laureas, *Stocolmensi* in Suecia abdidisset latibulo, ut vix non septennio detineret, magnò detrimento valetudinis & hebescentis obtutus: planè inconstantia fortunæ continuo bellatrices eas illigante nexibus manus, quæ hostiles compedes à periclitante

elitante patriâ toties avertere potuere. Eo Castellano jam *Volhy-nense* & *Anna Potocia* Castellanide Camenecense natus Dux *Samuel*, non ideo despondere militarem animum, aut irruenti succumbere fortunæ visus, quod Majores suos compedibus vinxisset; aut obita ob Rempublicam mors cognominis sui Patruj, stadium sui præclusisset nominis immortalitati. Ineuntem prima planè ut adolescentioris vitæ, ita fortunæ suæ limina, familiares Majoribus suis, quæ publicæ, quæ privata excepere calamitates, quæ, ut ferè invictum ipsius quasi vitavere latus, ita impuniùs deinde peccarunt, in multandâ & adimendâ illi magna fortunarum & hæreditatum suarum parte. Quæ prosperis rebus nostris, nullam juvandæ, stipendiarijs suis numerosis cohortibus, intermisit Reipublicæ commoditatem, *Korecciana* Magnanimitas, eadem adversus ad *Pilavce* & *Zborovum* intervenire non morabatur prælijs: illic ut fatalem illam consternationem à legionibus Polonis, prompto ad dimicandum & imperterritò averteret animo, & in hostiles transferret: hic ut ultimum illum *Korecciorum* sanguinem, ab atavis promanantem Regibus, ex quo Patruj, immanis inter vincula cædes, & paterna, afflicta captivitate valetudo multum libaverat Regio discrimini, immolaret. Augurabatur scilicet magni domicilij non hospes, sed inquilinus animus, *Korecciana* stirpis fidus, sicuti primævo in ortu rubuerat sanguine: ita nullam decentius, quam ejusdem cruoris purpuram, in occasu admittere potuisse: quando & meridies in illo Hellesponti & Asiatici maris confinio, ad perpetratæ *Korecciana* indignæ cædis spectaculum erubuerat, etsi prius hanc orbis plagam, occumbentis *Palaologe* felicitatis, nunquam non funestus erudiverit casus. Uq; adeò in rebus humanis, à cunis transferimur ad cuneos militares & clypeos, & cuneis deinde ad capulum, nimum quam proclivis est gradus: & nemo adhuc arbitrio suo regi nesciam ita subegit fortunam, ut inoffensum sibi militaris gloriæ præmuniret iter: si verò alicui, inter hæc decipularum invia non offendisse contingat: accelerato sæpè luendum est fato. Hinc est, quod hæcenus discernere nesciat eruditus orbis: utrum fortuna, plus indulgentiæ præstiterit Magno illi Domitori orbis Macedoni; an fiducia *Asia* & opulentia humanæ (quidquid ultra *Bætriana* *Indiarum* regna suis visceribus abdidit natura) administro *Dario*, huic ademptâ, longo usu familiare, & simul enutritâ tantorum affluentia bonorum, illi concessa & conceditâ ad brevem ulum, non diuturnâ earundem facultatum possessione. Sed quæ alijs in Poloniâ stirpibus, subterraneos tantum struxit cuniculos mortalitas, ad evertendam, diuturniore dignam cædâ contubernio, *Koreccianam* propaginem, omnes admovit & adhibuit machinas, ut quæ patrum, alterum Orientalis *Phædæntem* orbis, sanguini Orthomanico innatantem, ad portum non tam præripuerat quam transtulerat immortalitatis, superstitè adhuc servato *Carolo* fratre, hunc ultimum surculum nunquam descendæ *Korecciorum* stirpis, ita suo inferri vellet sepulchro, ut solâ tantum celebritate nominis, & interminabilis æternitatis animetur vitâ.

*****

SAMUEL KALINOVIVS

Supremus Castrorum metandorum Praefectus.

Nullo acriore impelli monitore potuit innata, & degenerare in-
sveta Kalinovij virtus; quam triumphali Samuelis Ducis Ko-
reccij nomine: quem avunculum ei provida indulserat natura,
hortatorem ad praeclara audenda Heroica, & saeculo nostro incomparabi-
lis fortitudo, Martiae exposuerat juventuti: illi demum hunc ex sorore
Nepotem, fatalis & inter nefastos referenda dies, Batobovianna clades,
similitudine obitae ob Rempublicam mortis conjunxit. Patre Martino
Kalinovio Palatino Czerniechoviensi, Magistro militum Polonae supra no-
bis memorato & Helena Korreccia natus, nihil non sanguinolentum pro
patria, bellicam in domo vidit; sive obversaretur oculis, nondum ob-
ducta cicatrice, Patris, in triumphali illo contra Sehinum bello, acce-
ptum vulnus, sive occurreret menti & memoriae, paterni Avi & Ma-
terni Avunculi eo sanctior, quo luctuosius recrudescente quasi dolore
geminata cades. Militiam ejus & prima magnorum operum rudimen-
ta, gravissima Reipublicae nostrae excepere mala; cum Corsunensi illa ve-
rius fortunae periclitantis, quam Virtutis clade, abductus fuisset Bucces-
sariam: (a) Pater non minus vulneribus suis, quam compedibus illiga-
tus, & doloris prius sui, quam calamitosi captivus belli, publicam in-
felicitatem dolentior & minus tolerabilem filio, privato fecisset lu-
ctu. Redacto eo ad deplorandam hanc sortem, quasi bellica Martiali
campo excessisset fortitudo, & cum ex Pilavicensi acie, ignominiose
numerosus recessisset exercitus, & Zbaravianam illam obsidione, etsi in
omnem posteritatem memorandam, attrita fuissent militares Polonorum
vires; tamen & Pilavicensi, Samuel interfuit discrimini, & Zbaraviano
inclusum vallo exercitum, obsidente hoste, Cameneco servando, Petro
Potocio Praefecto Podoliae adjunctus socius, & a bellico tunc destinatus est
Senatu. Nihil prosperè vel improspere redux ab ergastulo Scythico
gessit Pater, ut non adhiberet spectatorem filium, & exantlatorum
pro patria comitem laborum. Vinnicensi certè, nescias acriori cum in-
elementia hyemis, an cum efferata pervicacissimorum hominum rabie,
luctu, admovit, teneritudine non minus ætatis quam imbecillioris va-
letudinis amovendum. Non circumvolitantia retardarunt hostium ja-
cula aut tela: non emissarum & infallibili ferientium certitudine, sa-
gittarum deterruit grando: non hiantes, & latitantem sub infido ele-
mento malè occultantes mortem, prohibuere vortices: quò minus ubiq;
locorum & discriminum, circumduceret fatalem hanc sanguinis sui, elu-
endis & averrucandis tandem Reipublicae malis destinata Hecatombem.
Ex Bereflecensi demum arenam, quae tandiu circumfluentis Syri decora-
bit ripas, quamdiu sua Polono constabit nomini gloria: non Pasoli opes,
aut reliquorum fluminum auro tumentes retulit fortunas, sed opima,
fugata

(a) Necessaria est urbs metropolis Tartariae Perecopensis, olim Assyrium.

fugata, & lacunis vado carentibus absorptae servitutis, paternis penati-
bus intulit trophaea. Referri inter annales posteritatis, Bereflecensis
post hominum memoriam celeberrimae Victoriae, nunquam poterit ampli-
tudo: quin excludatur Kalinovium nomen, quasi nihil accidisset Reipu-
blicae adversi, ut non simul Kalinovius quasi Polonorum prosperitatum
& calamitatum vadis funderetur sanguis: nihil eidem obtigisset prospe-
ritatis, ut non eandem, aut decretoria bellorum dextera, aut Victoria-
rum pararius accerseret Kalinovianus animus. Si amplissimarum Pro-
vinciarum Severiae & Czerniechovia accessio, sanguinis Kalinoviani mis-
sione quæri debuit; aut potius commercio nativae hujus purpure licen-
tari: Corsunensis etiam infelicitas, & tanta jactura forsitan Reipublicae
non accidisset, nisi sanguinem curandis Reipublicae vulneribus, & sisten-
dis malis reservatum, uberius, quam par erat, minuisset. Si in Gato-
viano illo, non tam ludentium, quam patri illudentium filiorum campo,
Alexander Valentinus Kalinovius manum suam, ne in manibus Regnan-
tis frangeretur sceptrum, hasta à civili vibratae hoste objecit: quin non
nobilissimum par, filio comitatus Pater, ut Mezentius & Lausus (si im-
manem antiquorum crudelitatem demas) ultrò Batobovianam subiret la-
nienam, & cum novis, in exangui corpore patris, non inveniret vulne-
ribus locum, impius carnifex potius quam bellator, avulsit à corpore
verticem, cujus Virtute Septemtrio, & Scythicus ille sua solitudine præ-
damnatus Caucasus, toties tremuerat. Filij verò tenerimum sangui-
nem, Tauricæ Deae placandæ, implacabilis hostis immolavit framae;
ut jam fulmen potius, quam numen appellare possint saecula, quodcumq;
humano sanguine placari amat. Spectatorem filium sive admovent for-
tuna paternae cædi, sive immeriti supplicij distinxerit locus, quos infe-
lix conjunxerat arena, ut minus compertum, in medio relinquo. Fe-
ruat tamen, qui utriusq; interficere supremis, antè nefastum hunc cla-
dis diem, illachrymatum fuisse patrem, quod non accersitus, ad sub-
eundam simul aleam belli, perendi accelerasset, quasi diceret: Uxo san-
guine præstabat patri, quidquid imminabat publicae calamitatis, quam sus-
fecturum ulterioribus Reipublicae malis, nunquam reparabili ruinâ, ex-
tingui juventæ præclaræ & eadem prosternei in planitie robur.

Virg.
lius
Æneid.
dos 10.

*****

SIGISMUNDUS PRZYIEMSCIUS

Notarius Regni Poloniae Campestris.

Sistere volebam scribendam & nunquam deplorandas cades, atq; li-
terarium atramento potius, quam sanguine tinxeram calamum,
nisi ex nido libertatis Majore Polonia, utiq; militaris olim mode-
rator calami occurrisset Przyiemscius, ita acriter pro eâ vindicandâ di-
micans, ut servili demum ira, utinam non iulta, in luctuosissimo illo
Batoboviensi homicidij busto accederet Victima. Nasci illi clarissima Ma-
joris Polonia stirpe contigit, quæ Majores suos, sellis curulibus confi-
dentes, longo numeravit ordine. Sigismundo verò solas militiæ soler-
tius

tius exercendæ reliquit curas. Nam humanarum literarum arcanis, quæcunq; tantum non inciviliter instituere possunt civem, non à limine salutis, collectum eruditæ Palæstræ pulverem, Martiali ita immiscuit pulveri, ut difficile discerneretur, magisne eruditum, an impertorritum haberet pectus. Raram acutissimi vim ingenij, à *Belgicâ* illa civilium non minus, quam militarium artium gymnade, ad acuendam naturam transtulit fortitudinem, ut in alieno spectator tantum erudiretur Drammate, quam tragica demum, obsequium executientis servitutis, imminerent illi discrimina, quando cultus institutæ nationis, erga hæreditariam irritata odia Majestatem, tot decennijs fessus & enervatus Mars sopire, & veteri nequaquam includere potuerit orbita. Navaveritne operam ideo bella alijs inferenti, & latiores possidenti Provincias, quod ipse arctius & angustius habitaret *Sveco*, referre supervacaneum esse arbitror, quando belli avidos, & otiosi insuetos animos, pacatâ tunc *Vladislaviana* felicitate, *Polonia* à Martiali excludebat arenâ, & leges *Polonæ*, unâ hostili & infideli rigidissime interdictâ militiâ, quem liber gloriæ militaris appetentem Patrium aut Equitem nostratam, alieno sive externo minime videbantur arcerè campo. Qui *Jani* ædem clausit, scilicet sacri-
vissima in *Germania* sibi vit bella, nobis aperuit, fatalis ille supra mil-
lesimum Sexcentiesimum quadagesimus octavus annus: non tantum ab-
ruptâ & concussâ eâ, quâ fruebamur sexdecim annorum pace, sed & pa-
catore orbis *Poloni* sublato *Vladislao*. Advocavit igitur & *Sigismundum*
Przyemscium ab alienâ segite domestica messis: cum jam immisisset fal-
ces non *Russie* tantum, sed & penitiori *Polonia* rusticana servitus; ca-
pitibus promptior expeditiorq; demetendis, quam aristis. Suprema jam
agitantem, & agoni æternitatis accinctum, cum reperisset. *Vladislau*,
Joanni Casimiro ad *Zborovum*, bellicorum consiliorum non instrenuus ad-
hæsit administer: & censorio totius exercitus Magistratu cumulatus, in
Beresceens campo, censendi numerosissimi exercitus, struendæ aciei,
omnium momentorum belli exactissime observandorum, eam adhibuit
peritiam, ut non præliari, bellatrice tantum manu, sed providâ & con-
sultrice mente dimicaturus, in illam descendisse videretur arenam. Pro-
sequi victoriam, & persequi nocentius rediturum, nec nisi morte depo-
siturum odia, aut fomites odiorum hostem, cum æstivum conficiendis bel-
lis opportunum fuisset tempus: *Przyemscius*, ne mora Victoriarum cor-
ruptrix, Victori ut olim *Annibali*, obesset exercitui; *Bialocerkuens* in-
terfuit transactioni: palam conquestus, pessimè agi cum eâ Republicâ,
in quâ exorta bellorum incendia, exiguis viribus tanquam situlâ aquæ
extinguuntur, ditiore & copiosiore aliquo cive, remotioribus latebris
suis tuto, & ab opere belli feriente; nec ad populatrices flammæ aver-
tendas, totam aliquando (quod avertant superi) infestaturæ & corre-
pturas patriam concurrente. Nec longè distulere fata, ferale nostræ
bellatoribus ætatis & posteris exemplum, quam graviter illa regna ce-
dant, & suis adeo involvantur ruinis, ut locum illorum brevis occu-
parit locus, quæcunq; toto incumbente exercitu alienam potentiam,
conscriptis aliquot aut divisis, & longo inter se distantibus intervallo,
audent propulsare legionibus: cum præsertim audacior militaris succes-
sus, & multitudo copiarum à paucitate potius circumventa, quam su-
perata

perata inter fortuita humanorum casuum referatur, neq; ullus regnan-
tium, aut alieno potius est regno, aut suo graviores exturbavit &
detraxit hostem, quicunq; integras populorum non exivit vires. Cre-
dētis, cheu credite posteri! quam præcipiti gradu à summo fastigio Res
humanæ, ad ima barathra infelicitatis devolvantur. Una tantum à
Bialocerkuens pactione, sive dolosa captione, intercessit hiems, quâ tota,
exercitu in stativis suis hiemante, & *Martino Kalinovic* uno tunc ar-
morum *Polonorum* Præfecto *Braslavio* se continente, non postremâ par-
te exercitus trans *Boristhenem* in affluentioribus comœatu municipijs
locatâ, cum nihil hostile timeretur, appetente Vere, seu potius pri-
mâ æstate, servilis belli postliminio recrudescens erupit flammæ; com-
prehensa universum regnum, nisi strues castrorum tantorum Equitum
peditumq; *Polonorum* obstitisset: aut Divina Providentia, quæ Ex-
citem hunc meritorum fortè suppliciorum nobis immiserat, continuandæ
internecionis illi eripuisset mentem. Cygnea una vox *Przyemscij* in
Senatu illo bellico, intermori aut abscisso capite obtruncari non potuit:
cum ante nefestum confictum, ut carragine & impedimentis sub regi-
mine suo *Ladycyni* relictis, præsidio & propugnaculo communicetur
omnis ille peditatus; Equitatus verò in penitiora Regni ad sollicitandas
secederet suppetias, irritò suasset eventus. Alios adoriri palam, &
pecudum more jugulare sævus præcepit hostis: *Przyemscium* unum,
quasi revereri visa est expers effectum crudelitas, cum capiti ejus non-
nisi clanculûm sicarij admovisset manum, veluti vitaret illius conspectum
Mors, quam tot inter classica tumultuantis & sanguinarij orbis lace-
ssivit Vitâ.

STANISLAUS KONIECPOLIUS CASTEL-

LANUS CRACOVENSIS.

Supremus Armorum per Regnum Poloniæ Præ-
fectus.

S Picas post messoris colligere videbor si pareius *Fabium Cunctorem*
Polonum, Maximum *Stanislaum Koniecpolium* memoravero: in quo
ita orando tota defudayerat *Europa*, sicuti in bellicosiore illius
parte servandâ & defendendâ, tum in tenendâ servatrice *Polonæ* fel-
licitatis clavâ, ad clavum Imperij *Poloni*, sedentibus Divis *Sigismundo*
Tertio, deinde *Vladislao Quarto*, Imperatoria ejus enituerat industria.
Ut Patre *Alexandro* Palatino *Siradiense* nasci, ita prima auctoramenta
militiæ suæ auspiciari, ab illâ indefessâ obsidione & triumphali deinde
expugnatione *Smolcusc*, propitia adhuc rebus *Poloniæ* illi concessere
fata: ut contubernio sive commilitio clarissimorum Virorum, quos tu-
lit ætas illa, insuisceret: & spectatâ nexibus mligatâ regnatrice *Aquilo-*
nis Saisij manu, tum *Schimo* ab arcis munitissimæ præfecturâ ad arcas
translato catenas, utramq; bellorum sortem æquius esse ferendam exi-
stimaret. Et genere amplissimo, & omni virtutum in eo elucescente
T a per-

permotus genere, generum sibi adscivit Magnus ille Polonus *Themis* *Stoics Stanislaus Zolkievius* ex Castellano Leopoliense, Kijoviz Palatinus, unus tunc armorum Polonorum Praefectus: etli non ignarus, virtutis potius quam generis cognatione, militaria cum eo communicari posse Imperia, tamen quò archius & quasi conjunctius ingraveſcente jam ætate, longævæ non minus militiæ quam Vitæ Dux, utramq; in illum inclinaret fortunam. Neq; expectationem communem, neq; adoptivum in curas & sollicitudines Imperatorias *Zolkievij* judicium fefellit, *Konicopoliana* Virtus: donec post domitos & casos toties ad satietatem *Scythas*, collato in eum militiæ *Polona* magistratu, in *Cecorensi* illo Polonorum virium excidio, uterq; hic confidentioris discrimina contemnens animi, socer verò felicitatis diuturnioris captivos in Poloniam abducentis Monarchas, plecteretur reus. Sed *Zolkievium* capite, *Konicopolium* libertate tantum minuit fortuna, & ignara *Thracia*, quantus sibi pararetur terror; ut cautius servaret, Constantinopolitanæ *Indicula* eum inclusit turris. Sordes & alluviem carceris moderatius tulisset, si eo in occultiore hæc latebra latitante, in Olympiaco illo planè *Chalimensi* Verius stadio quam conflictu, aucupandæ gloriæ alijs fuisset interclusus aditus, nisi una hæc ærumosus ejus solaretur felicitas, quod conjuncta affinitate *Lubomirsiana* fortitudo suas obiret vices. Poloniam quidem famæ suæ aliquando dominaturus Princeps, & paternæ *Sigismundi* obſes jam felicitatis, in pristinum tranquillæ securitatis restituit & vindicavit statum: *Konicopolium* verò, flexanima Suada *Christophori Ducis Zbaravij*, felicius res Polonas quam fabuloso *Mercurij* caduceo componentis, non paterno tantum lari, sed publicis reddidit penatibus; ut tunc jam auguraretur *Polonia*, principem illi deberi trabeam, quem, Tyrannici etiam domitrix pectoris eloquentia, reduxisset princeps. Reduce illo rediisse aut potius irradiasse judicasset celo *Polona* Priscæ Virtutis & fortitudinis jubar, ita finibus suis & cancellis circumferibi & contineri cepit *Scythica* insolentia; ut eos transilire non auderet fines, quos, tantus ex etymologia cognominis sui tueretur defensor. (a) A tantâ feritate & caninâ rabie domitâ, ad cicurandos Urſos ferviles, in illo latibulo *Niedzwiedzielozy* (b) apellato divertentem, nobilior & digna spectatore orbe, venatio transmarinorum *Syeticorum* Leonum avocavit. Detrectasset alius ex Regibus certamen, non *Gustavus*, unumquemq; æstimans ex bellicâ virtute, non Regalium natalium fortunâ: cum præsertim *Konicopolium* imperterritus animus dimicaturæ unicuiq; æquasset Regi; quamvis patritia fors Regijs non inseruerat fastigium. Adversa præliorum in *Prussia*, nemo imputabit *Konicopoliana* aut imperitiæ, aut timiditatis; cum oppositum *Syeticum* Satrapam Polonum consideraverit Regi, ludos quasi faciente, & impares fortunâ bellî committente vires. *Baudisius* tamen bello captus, non tam sauciata, quam ut prædis agendis parceret, & cupiditates temperaret suas, ex *Konicopoliano* sclopeto sanata manu, tum *Gustavus* ipse interceptus, & priusquam innotesceret (assistrice Divinâ deterioribus etiam Regibus ope) incuriâ casto-

(a) *Konicopolis*, ex etymo vocis Polonicæ sonat. Finis Polonia.

(b) *Niedzwiedzie-łozy*, sonat Polonicè - Latibula urſorum.

custodum elapsus; documento posteritati erunt, cunctatione *Konicopoliana*, adeo diminutas fuisse *Annibalis* hujus *Borussiaci* vires, ut qui declivi senectute *Patruelis* Regis *Sigismundi* illectus occupandæ totius Poloniæ spem nimis quam præferocem conceperat, vix aliquot *Prussicæ* propugnaculis ereptis, cupiditate suâ frustratus, ultorem & spirantem iras animum, in Germaniam innoxiam transferre cogeretur. Depulso hoc spe ambitioso regnorum Rege, alijs in manibus enasceretur laurus, nisi triumphatrici manui ultro se insinuasset aureum Senatus & Armorum regimen; non permittente *Vladislao Quarto*, ut impositâ emerito vertici suo coronâ, indonata *Konicopoliana* maneret Virtus. Lateri suo neminem ex Equestri Senatu propius (ut superiorem neminem, ita vix parem habiturus Princeps) asidere voluit, quam eum; qui ideò ferrum lateri suo accinxit, ne malè præcinctâ licentia, impunitatis non libertatis nomine velata, Regio aliquando insidiaretur lateri: eundem Senatus & armorum amplitudini Dictatoriâ præfecit potestate; ut sicuti supremus Regius ordo armatum & inermem regit & tuetur civem, ita ex tribus ordinibus coalescentem hanc Rempublicam, Senatoria & Imperatoria gemino nexu præstaret immunem fortitudo. Non distulere infesta primordijs Regnantium ferocissima hostium nostrorum ingenia, aut *Vladislaviana* immortalitati, aut *Konicopoliana* spectatæ materiem Virtutis. Dum enim *Vladislavus* Aquilonem sibi compeſcendum esse arbitrat, & sicut belli ita pacis jura ab acuto periuræ infidelitatis exactore discere cogit ense; Orientem tanta orbis spolia contemnentem; Asiatica, Africana, & magnæ partis Americæ, tum Europæ fastidientem Imperia; nisi parva portio hætenus invictæ Poloniæ accessisset gentis, quasi custode remoto; non limitibus, sed *Cameneo* avidissimè inhiantem Vigilantissimæ *Konicopoliana* committit dexteritati. Anticipaverat jam Regia jussu *Konicopoliana* promptitudo: & *Abazio* Passæ centum millibus *Turcarum* totidem *Sythicis* copijs *Moldavica* & *Valachica* (tum quidquid cis & ultrâ Danubium Christianarum gentium serviret) multitudine circumcincto: divisam & Moschovitico bello imminutam opponit exercitus partem: Fatiscere potuissent integra & viribus suis illibata Regna, quæ sæpè imbellioris & rarò metuenda evertit potentia Vicini: non Polonia Statori suo *Konicopolio* concredita, pro Rege Reipublicæ causâ absente excubanti. *Vladislaviana* felicitas virulentum Aquilonis Draconem triumphales suos pedes lambere, & detractus aliorum squammis ferocem arrogantius quam par erat attollentem caput serpere, & volutari in suis fecit lacunis: fidelissimi verò ministri *Konicopolij* æmulanda posteris opera: tot renascentibus capitibus informem & deformem, quot eripuerat regnis belluam; à stabulo camelorum ad statuendas vitæ humanæ leges evertam: spoliato & in unum angulum Europæ coniecto orbe, Justitiæ cultum præ se ferentem, ita abegit; ut turpiter vestigia sua relegere & redire ad Dominum vacua ac famelica debuerit; non toleratura diutius famem, nisi malè suis cupiditatibus moderantis Tyranni, ignominioso confusa receptu sævitia, illius fregisset gulam. Partiri gloriam, aut in consortium felicitatis suæ, vel *Parmenionem* corpore non animo effectum vocare gravabatur estrenis adolescentis Macedonici ambitio: tanquam inarescere citò arbitraretur hanc laurum; quamcunq;

illi etſi obſtricta, aliena tamen plantaret manus: laudabilior certè & Principe Chriſtiano digna *Vladislai* nunquàm à poſthumà ſilebitur poſteritate *Æquanimitas*: quæ tantum ſuo accedere ſceptro judicavit gloriæ, quantum ſibi abſenti paraſſent Imperatorij ſudores: tantum ſibi uſurpavit triumpho, quantum *Konicopoliana* meruiſſet dimicatio: tantum indulgentiſſimè à militari fortitudine exigere videbatur tributum, quantum veſtigales pugnantium tribuere manus. *Abaziano* aut non deterritus eventu, aut terrorem diſſimulans, *Murtazi* Paſſa iſdem optabat inſiſtere veſtigijs: inſolentia forte Victoriarum frequentiore elatum Polonum, inconfultæ temeritatis & parùm providæ celeritatis, irretiri poſſe laqueis aut caſſibus; tùm alternas fortunæ vices, uti olim Victorem *Cyrum* & deinde volubilitate momentorum belli victicem *Cyri*, ab imbelli *Thomira* manu prætereſbat phalangem. Obſtentus iſtos ſucatz & jactabundæ mentis *Vladislaviani* tantum nominis cõercuit fama, ſi enim Vicariæ unius Imperatoris fortitudini Orientales ſuccubere vires, quid reliquum illis feciſſet fortuna, ſi Coronatâ Majestâ præſentiſſima roboris imperterriti & invictæ magnanimitatis Polonæ hortatrix tanto in dimicatione ineundâ, ſulciretur miniſtro. Sed qui inundantem univerſarij planè irruptionibus fugaverat, & toto proſtraverat campo barbariem: propugnaculum etiam veluti repagulum, tum ad frændam licentiam ſervilem Otthomanicæ laceſſentem armâ, tum ad inhibendos hoſtiles inſultus circâ oſtia *Boriſthonis* Pontum Euxinum interſtuentis, *Kodaccenſe* extruxit. Quâ ejus inſomni vigilantia cum excitari debuiffet ad præclara quæq; audenda & attendenda ſedula ſacolarum fidelitas, inopinatè malè feriatarum ſervorum rabies irritata eſt: ab intercluſis ſeu firmiore vallo, ſeu pontibus aquis non ſcintilla fomentando igni, verùm tot ætatibus non exſtinguendum erupit incendium: niſi provida *Konicopolij* mens decurſâ, non unâ jam ut bellorum ita triumphorum ſuorum Olympiade, *Nicolai Potocij* tunc Palatini *Braslayienſis* militiæ Polonæ Magiſtri, & continui ſuæ fortitudinis ſedatoris operâ, unius hyemis & æſtatis ſpatio, exardeſcentem hanc maturè extinxiffet flammam. Manumitteret & rude donaret ſexagenarios ſuos triumphales conſularesq; ſeneſ vetus ætas: non *Konicopolium* infracta laboribus & nunquam ſeneſcutis ceſſura malis fortitudo; quem decorum jam raro ſpectatâ canitie, albentes non retardavere pruina; quò minus ad *Ochmatoviam* rigente jam hyeme ſinibus patriæ imminentes propulſiſſet *Syſthar*. *Annibal* domitore major & prudentior *Fabio*, quod non cunctatione tantum Poloniam ſapiùs reſtituerit rem, ſed celeritatem etiam cunctationi raro aut nunquam ſociabilem; conſciendis feliciter adhibuerit bellis. Nimirum, uti accelerare & veluti accerſere noverat res nobis ſecundas: ita inter mortales agente & inconcuſſo hoc Cunctatore noſtro, cunctabantur altricem noſtram patriam undiq; exorientia infeſtare mala. Lugendi tamen nulla cunctatio inijcit moram, cum omnium militarium Archiſtrategum Virtutum, quo tantos regente exercitus, nihil triſte aut lugubre Reipublicæ accidit. Etſi in uno Imperatorio juvene emoriente, omnes periclitatas fuiſſe artes Imperatorias, & virtutes, ex eruditionibus ſcripſit non nemo. Quidni ſublata Heroicorum operum

Fam:
Strada
Societ:
JESU
de Bello
Belgico.

inſigni

inſigni hoc compendio & Vivo Archetypo felicitatum, ipſa etiam decora tantorum luminum, terras reliquiſſe noſtras, & ſolo exceſſiſſe videantur.

*****

STANISLAUS LUBOMIRSCIUS Palatinus Cracoviensis.

Non extollendis tantum ad thronum ſed tollendis etiam ad tumulum Regibus, non minus parandis &prehendendis quàm frangendis ſceptis: non magis imponendæ coronæ quàm exuendæ chlamydi & deponendo paludamento mortali, deſtinata arcium & Urbium Polonarum Cracovia princeps: ſicuti à primâ ſui origine multos Regum beneficentiâ impoſitos ſibi numeravit Præfectos: ita qui eam prudentius & moderatius, conjunctâ nimirum in Arcem & Urbem poteſtate rexit; aut à quo non ſtillicidia ſed inundationes cumulatorum in Republicâ mentorum in eam copioſius redundarint, aut qui vigilantius & profuſius curas & fortunæ ſuæ eidem ſervandæ impenderit, præter *Stanislaum Lubomirſcium*, vix aliquem aut ſermè reperias neminem. Fuerit ſanè illi à primis fundamentis extruendæ vix non continuo aliquot ſæculorum flexu commodata non urbibus tantum ſed legibus donandis apta Polonorum *Aſcia*: (a) illuxerint ei toties amica & ſuos communicarint ſplendores *Lelivarum* ſidera; præfixerit & prætulit ornamentis ſua victicia & vix jam non labaro mortalitatis permutanda *Radvanorum* ſigna: nihil tamen aut alere aut irrigare felicitates ſuas potuit, præter *Lubomirſianam Srzecziam*; quæ, idè in uno ſuo *Jano* ſive *Jafone* ut ſtemmatis ita ſanguinis in antemurali arcis nativo rubuerat decore, ne deinde gubernaculis coronariæ arcis & urbis quovis collocanda in faſtigio poſteritas erubeſceret admoveri. Tantæ conſultrix & conciliatrix felicitatis provida natura, indulſit *Stanislaum Lubomirſcio*, Patre *Sebaſtiano* Caſtellano *Vojnicenſi* & Anna à Ruſſe *Branciciâ* naſci: ab utroq; genere conſervandæ & ornandæ toti Minori Poloniæ nato & fa-

Krĩa
Gen.
Præf:
Cracov.
ocisus
ab F. m.
gans.

U 2
(a) Aſcia, Leliva, Radwan: ſunt Inſignia Gentilitia Prædeceſſorum in Palatinatu Crac:
Lubomirij, Flavius dictum Srzecziana pro ſtemmate gerentis.

exu-

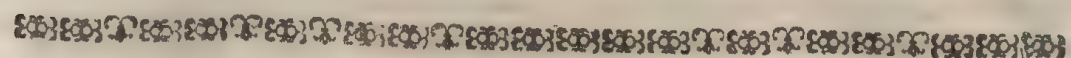

exuvias, rapido *Tyrâ* transmissurus erat Phlegetonti. Ab instructis aciebus, ad struendum mensarum Praefecturam, felicitatum nostrarum & ævi sator *Sigismundus Tertius* evocavit; quasi non populis tantum domandis & ad obsequium reducendis, sed & poculis miscendis indulgentissimo Regum commoda & idonea eadem videretur ac probaretur manus. Laetitiarum exortem & siti emorientem (cum continuis ardoribus damnatae imminerent limitibus gentes Polonis,) ne cogeretur videre patriam, propinavit securitati nostrae poculum; & eas intulit non mensae tantum Domini, sed communis alicuius patriae firmioris tranquillitatis dapes; quibus haecenus vesceremur, si ita nos teneret sublatae hujus mensae cura, sicuti *Lubomirscio* struenda & coarctis suis magni nominis Herilibus indefessa fuit. Sustulerat & penam & mensam insatiabilem *Harpyiarum* fames, cum praefectis horreis olim Polonorum *Palachia* & *Moldavia*, interclusis *Danubio* & *Tyrâ* commeantibus vitae humanae sustentandae opportunis commercijs, penitiora non *Russia* tantum sed *Polonia* penetrabilia infestantibus *Scythicis* lanistis, ferum & ferreum saeculum inhabitabilem orbi nostro portenderet & minaretur solitudinem. Avertenda tanta fami, ut consuleret non quaestore aliquo, aut annonae praefecto, sed utroque armorum Imperatore, orbata *Polonia*, unum hunc *Carolo Chodkiewiczio* Lithvano Dictatori adjunxit: qui à municipijs famem, à mancipijs bellorum id est captivis intolerabiles Dominos, à liberrimo demum regno, ultimam propulsaret servitutem. Diu anceps haeserat exercitus, acrisne toto Oriente, Asia utraq; Africa vix non America excitus insurgeret hostis, an saevius elementorum vis, pestilentia corrupti aeris, quod occultius eò nocentius læsura, in *Polonas* armaretur cohortes: hic *Carolus Chodkiewiczio* immortalitate (si humana fors pateretur) donandum, cum mulata morborum supplicijs inter durissima tela & non mollia scuta enutrita *Senectus*, ultimam belli aulam subito exercitui nunquam restituendum eripuerat: & nondum maturum rebus *Polonis* fatum, non prius *Chotinensi* arci quam funeri incluserat suo: illic *Vladislai* Principis, ingentes & bellatorios ausus, à domito Septemtrionis dracone, ad *Asiaticam* & *Lybicam* monstra domanda, & sanguini immergenda suo, translatos, ægritudo languentis corporis ita attenuerat, ut lectulo affigeret: una & uni *Lubomirscio* incumbere cura, ut vix sexaginta millibus constantem exercitum præter *Zaporoviensem* fidelem tunc Regno militiam, septingentis ferè millibus barbarorum opponeret, & contra eam, orbi universo extimescendam, regeret potentiam, cujus uni obsonio, vix integra sufficiunt regna, & vile videtur, quidquid infra cupiditates suas posuit, aut lautioris opulentiae aut firmioris eminentiae praesidio destituta fortuna. Reduxit igitur, quem eduxerat exercitum, etsi non forte bellorum, sinistra saevitia tamen morborum, quos autumnales caeli vulgaverant injuriæ, nonnihil imminutum: eas tamen ex ea sanguinaria nundinatione, vindice ferro *Jacobi Sobiescij*, non eloquentiae tantum sed & Senatus potestatem Equestris Principis, & *Zoravienscij* Castellani Betzensis, Caduceatorum operâ, gloriosissimas nomini *Polono* emeratus est pactiones: ut antiquiora & praesentia saecula vidisse quidem bellatores suos Otthomanicis viribus & numerosissimis copijs Christianos oppleri campos: neminem tamen ita inglorium & spei suae damnatum præter *Osmannum* ad sua rediisse iustria

lustra testentur. Hæc opima *Sigismundi* Regis & *Vladislai* Principis auspicijs, Capitolio æternitatis inferentem Spolia, & non ab una duntaxat Republica, sed ab universa laureâ cingendum Christianitate, nulla deinde *Polonorum* adversitas exclusit rerum, quò minus *Palatini* jam *Russia* insignitus honore eandem *Russiam* concreditam suæ acerrimè tueretur tutelæ; sive anniversario renascentis malo *Hydræ* in filio *Cantimiri* præcideret caput, sive stipendijs suis auctoratas castris suppeditaret legiones, sive devotum publicæ incolumitati circumferret ubiq; locorum caput, quocunq; *Vladislaviana* felicitas victricia circumtulisset arma; donec illius non tam provectoris senio ætatis, quam castrentibus & militaribus laboribus, fessæ ægritudo detineret pedes. Otiosi tamen nunquam illi permiscere vigilantissimæ indolis suæ curæ & sollicitudines, cum & Regia *Vladislai IV.* in decorando eo vigilasset beneficentia, permiscerent illi altera in Senatu Equestri sella ut si sit anima doctior sedendo, Senatoria ejus prudentia prodesset patriæ etiam decumbendo. *Alexander* ille magis inter utiles quam seiores Principum Romanis annalibus referendus, collabentem in castris militarem disciplinam, deteriore pedum suorum valetudine existimans, lecticâ circumlatus, animadvertere supplicijs, in turbines militiæ, & procacius tumultuantes iussit; ut constaret, armato etiam, etsi Imperia detrectanti populo, ubiq; caput regere non pedes. Nimirum nihil dehonestamenti inerat, fauce menti *Appij*, perniciosissimam pacem cum *Pyrrho* dissuadentis, & quæ suaderi à *Cæco* non erubuit *Roma*; à claudio regi aut defendi minime recusasset. Captivum si quâ membrorum parte, attinere dolores *Lubomirscium*, inconcussa tamen, & suis doloribus major, vigeat in illo senilis (ut prosperis egrigie moderari, ita adversos æquanimiter ferre casus) assueta prudentia, & quem continuus ferre, decennalis in curiam & amplissimum Senatum non cogebat languor, cum insomnes non patiebantur abesse à Senatu curæ, dum animo præsens, etsi loci distantia absens, tanquam vivum rerum *Polonorum* consuleretur oraculum. Viribus suppeditatis ne deesset periclitanti patriæ, Triumviri illi *Lubomirscij*, non minus paterno incitati exemplo & sumptu, quam non degere alacres indole providere. Ut caput nullis succubiturum morbis Senatui, ita pectus commodaverat exercitui, Praefecto sive Subcenturione hastatorum suorum destinato *Stephano Czarnecio*, cujus deinde robur, unum retundere potuit, emissâ in patriam ab Aquilone, Baltico mari, Ponto Euxino & *Boristhene* confertim tela. Felicia tunc erant Centuriorum Regimina seu potius Equitum magistratus, cum veluti ex seminario Imperatorum ad fasces deniq; totius deligerentur exercitus illi, quos planè prima ita fasciaverat infantia, ut laboribus involveret diuturnis. Metam vitæ attingere prius non potuit *Lubomirscius*, nisi cum fraude *Servili*, elusa Respublica, à præfixo felicitati suæ aberrasset scopo: assuetam scilicet triumphis senectutem inumbranti Res *Polonæ* nubi fatali subtrahente necessitate. Coronatis Divis *Sigismundo* & *Vladislao* Regibus, cum tanta parasset totâ vitâ sustentacula: coronato tunc *Joanni Casimiro*, vix uno semestri, supervivere illum non patiebantur fata, ut coronandis assuetos Regibus oculos, aliò diverte-

ret æternum illi ducenda pompa, & qui tantum ornandis aris, & tuendis focis effuderat aurum, laurum illic prehenderet immortalitatis, hic nullo evitendam infelicitatis turbine, ad ripas Szreniayæ suæ plantaret.

STANISLAUS POTOCIUS
Palatinus Cracoviensis, Supremus Armorum per
Regnum Poloniae Praefectus.

UT casside benè testam canitiem spectaret orbis, & vulgarem illam inter milites vocem, Ducem belli praefertim bonum, haud posse perditū vitalem esse, redargueret ætas nostra; vivida senectus & diuturnior Stanislaus Potocij Praefecti Armorum effecit vita. Cui, continenti militiæ Sexaginta propè annorum prolatandæ, subsidia & munimenta paravit, cum illum Andream Castellano Camenecensi natum, & à Belgicis Gallicisq; non magis triumphalium quam funestorum bellorum, reducem certaminibus, fraterna Nicolai vix non inter subterraneos Smolensensis arcis cuniculos interempti, & Georgij captivo Stephano Potocio Patruo ad Sasony-Reg in Palachia commorientis, minime terruissent funera, quasi contempturum deinde mortem, qui illam in penates suos gemino savientem ictu, nunquam timere didicerat: Sigismundo Tertio ad fossas Smolensenses, integro biennio & semestri spatio excubanti, inter ephebos Regij cubiculi adscitus, tunc etiam, ipse docendus potuit orbem docere Polonum, ab isto castrensi etiam principe conclavi, nullas se falli & fallere assuetas, sed bellicas tantum deprompturum artes, quæcumq; aut capiendis & expugnandis urbibus, aut debellandis exercitiis, industria adinvenit humana. Neq; erant illi ab externis haurienda fontibus, bellicarum hæc stillicidia sive adminicula virtutum, cum præter Patrem ad Cracoviam & Dziardziowiam sæpe in Moldavia Turcicarum copiarum victorem, continuâ serie duos Patruos (veluti Scipioni Africano illi in Hispaniâ obeuntes) alterum Joannem Palatinum Braslavensem, triumpho immorientem suo, alterum Jacobum ejusdem ut gloriæ ita dignitatis successorem, Roxolanæ illius Ostendæ, Smolensensis arcis, verè ostendendæ orbi Christiano, expugnatorem, oculis ejus tunc spectatoribus, postea Majorum æmulaturis gloriam, adhuc propitia rebus Polonia admovisset fortuna. Renascentibus veluti ex seminatis Cadmeis dentibus, bellorum in Poloniâ Russiq; segetibus, ingentes illius renascebantur dotes, sive sulcandus erat, inflicto potius visceribus Polonis vulnere, quam vomere, Cecoriensis ager, sive Chotinensis Europæis nunquam eliminanda fastis Victoria, limen aut limitem opposita erat, limites suos excedenti Othomana potestate: nihil prosperitatis vel improspertatis rebus accessit Polonia, quæ Potocianum aut deprimeret animum, & à continuandis averteret bellis, aut diuturnæ securitatis magistro extolleret successu. Praefectura finium regundorum Podolia insignitus, ut finibus suis contineretur servilis audacia, ad Niedziedzielozy infi-

insignem abhuit operam, & à finibus Podoliae, ad fines Borussiae tuendos, atq; eripiendam invasori Regnorum opimam prædam, tribunitiâ, & Imperatoris menti parem, transtulit curam. Quem gemina occumbentium pro patriâ fratrum non deterruere fata, ei in Borussia, subiecta utiq; & obnoxia casibus, improsperta contra Gustavum fortuna, nullam fecit moram. Ut nescias an mirabilior fuerit adversis quàm secundis rebus, inconstantia hæc bellicarum vicissitudinum, virilem ejus minime infregit constantiam, & rudimentum illud infelicia Gurzenfis (vices, illo jam Castellano Camenecensi, Stanislaus Koniecpolij obeunte) conflictus, præclaras deinde illius secuturas, non tam imminuit victorias, quàm auxit, docuitq; bellatores viros, rationem præstare fortunæ, & eos optime erudiri ad victoriam, quos ut in trochorum ludo, hæc æquè laurorum ac cupressorum plantatrix, prius non uno elasis experimento, quàm speratis potirentur trophæis. Sed quæcumq; illi infidiata est, in illo sanguinolento, periclitantis vitæ aut famæ mercatu, ulteriorum demum conciliatrix, perpetua honorum adstitit felicitas, dum gravissimo Sigismundi Tertij iudicio, minore tunc militiæ magistratu dignum, ægerime postea Reipublicæ curandæ servavit, quasi jam in propulsandis, familiaribus Regni nostri malis, clarissimorum Virorum enituisse fortitudo: in profligando verò, redivivo sæculi & orbis nostri sive Spartaco sive Sertorio, Septemtrionalis Mithridatis aut fœderi aut potentis innixo, toties Senatorio & Equestri sanguine asperso, nullius quàm Sarmatiae hujus Pompeij aut Metelli sola inclaresceret magnitudo. Et Divo Vladislavo quidem, felicitates nostras vitæ suæ circumferenti curriculo, cum Koniecpoliam, Kazanovium tum patrualem ejus Nicolaum victoriarum administros, nondum irata rebus Polonia indulissent fata: Joanni demum Casimiro, non regnandi tantum, & regendi cuncta onus, sed novercantis aliquando fortunæ subeunti vices, unum hunc triumphalem providere senem, qui circa prima Imperij spatia, ingredientis Principis, ad Zboroviam tueretur incolumitatem; efficeret certè, quâ providâ mente, quâ impigrâ manu, in illo Procerum non sanè bellicosorum coetu, ut Princeps cum atroce hoste, geminis angustiis Zbaraviensis & Zboroviensis exercitus ferociore, tolerabilibus pacisceretur conditionibus, uberiores non ab uno Senatu, sed à totâ posteritate promeritus gloriam, quàm olim Terentius Varro, Cannensi superstes cladi, cuius ipse magna causa fuisset, quod de Republicâ & Principis incolumitate non desperasset. Funestante verò recentem Bereketensem Victoriam, brevi subsecuta Biechoviensis clade, non longa deliberatio, tenuit æquissimum uniuscujusq; meriti arbitrum, Joannem Casimirum Regem; cui, deleta cum exercitu ad Barochoviam, Kalinovo, armorum Imperium mandaretur, cum præter expectationem, nec opinanti Potocio, prius minoris, deinde amplissimi magistratus contulisset fasces. Diceret octuagenarium aut nonagenarium Masanißsam, non Africanum aut Carthaginensem, sed Sarmatico redditum campo, ita nullis tenebatur fatiscientem malis, ut quasi non juvenibus tantum, data fuissent bella, deflorescere, & consenescere, ingentes illæ animi, ipsâ efflorescentes canitie, penitus nesciverint vires. Nimirum ut in Camillo exactæ jam ætatis, liberandæ ferro, non redimendæ auro, Urbi Romanæ nato, vegetum ingenium, in vivido pectore,

Livius
Dec:
Prima
Lib: VI.

vigebat virebatq; integris sensibus, & civiles res haud magnopere ob-
equentem, bella excitabant. *Batchoviensis* funestissimæ cladis, cum nullæ
quasi superfluentes reliquæ, reduces ex hybernæ (quascunq; trans *Bo-*
risphenem amandaverat *Martinus Kalinovicus*) copias, *Bartholomæo Kalino-*
vio & *Machovio* præcuntibus Protribunis, ad *Socaliam* recollegit, & ne
in penitiora Regni elatus, insolenti fortunâ hostis, avidius penetraret
Russiam & *Vethyniam* unico hoc exercitu, veluti obice & munimento cir-
cumsessit. Ut sæcula materiam præberent ingenio, vacationem mili-
tiæ, catenatâ serie nulla ei etsi provecior dedit ætas. Vix *Socaliensis*
valetudinis afflicta defunctum discrimine, *Zuaneensis* non minus armo-
rum quàm animorum transactio, & illo potissimum impulsore, cum
Scythiis, contra *Aquilonarem* orbi Polono extimescendam potentiam
conjunctio, ad proveciam Decembrium frigorum hyemem, sub gelido
detinuit Jove, ut tunc etiam in elementa pugraret, cum alij missionem
petere, & rude donari consuevere, quasi meritò, vix tecto capite, &
improfecto pectore, inter dimicantes conspici vellet legiones, quem
nullæ simultatum aut nocendi texere artes. Evocatâ deinde servili dolo,
& imminente ditionibus *Polonis*, nullis accersitâ nostratibus armis *Mo-*
schoviticâ hostilitate, hoc quoq; ludibrium fortunæ casus edidit, ut
cum quo primum *Meskovitico* Imperatore *Basilio Szeremetio*, ad *Ockma-*
tovicem, in campo illo à sævitiâ hyemis *Drzypole* (a) appellato, signa
contulerit, & quem probrosè retrocedentem propulsaverit, cum ad
Cudnoviam non toto sexennio aut septennio elapso, ignominiosissimè ca-
stris suis inclusum examaverit, ut doceret posteritatem, quàm infestum
sit fœdera violantibus Numen, & frustra eum, aut fidem gentium in-
vocare aut jura, ejus non populares tantum & tribules, sed coronata
etiam capita, & ieta fœdera, & arbitrum fœderum non impunè fefel-
lissent Deum. *Grudeensis* certè infelicitis receptus, & supplicij fortunæ
non virtutis, haud diuturna sacrilego fœderum violatori, contigit ja-
ctantia: executiente illi *Regulo Scytharum*, quâ nimium quàm intumue-
rat prædam, & captivos *Joannem Potociam* cum *Georgio Balaban* ex
prædatrixibus manibus vindicante; eodem *Buturlino* qui triumphalem,
si non currum certè equum, ad mancipandam Principi suo *Poloniam*
conscenderat, immixtâ acerbitate hiemis, illâ belluarum potius quàm
bellatorum colluvie, mortuali sandapilâ in patriam revecio. Quem
non morabantur *Dracones*, nati, aut spargere venena, aut afflare per-
cussas gentes, cum minimè transmarini deteruere *Leones*, etsi latera
sua circumcinxissent, evocatis ex *Transylvania* immanissimis feris, ad
deprædandam illam, sive clam subtrahendam coronam, quàm olim
Transylvano vertici, coronario non minus nomine quàm robore eminenti,
ultrò *Polona* imposuerat manus. Mirabili tamen conversione rerum,
ut ambizioso capiti, cui fallaces spes, regium destinaverant insigne, vix
libertatis indicem, fortunâ relinqueret pileum, abscissura etiam ejus ju-
gulum, qui liberæ electioni impositurus venerat jugum, nisi Imperato-
ria *Potocij* clementia, & reliquorum militiæ Præfectorum, alio avertis-
set. Cum tantum felicitatis sibi inculcissent fata, in coercendo Principe, auden-

(a) Quæ vix Latine reddita sonat Tremuli Campus.

audentiorum eum fecit ad reprimendum innata Magnanimitas servum,
& quasi opponeret illi fatalem hostem fortuna *Szeremetum*, ademptis
& interclusis vitæ sustinendæ adminiculis, non prælio modo, sed &
bello victum, arma tradere coëgit, loris aut flagris cædendum, quan-
do perfidè abruptâ humanæ societatis conciliatrice pactorum fide, in-
duisset arma. Ostium illum spectare arbitrabatur *Polonia*, cum in ho-
sticum *Joannem Casimirum* ad *Sicusiam* usq; deduxit, & victrices eo in-
ferre aquilas, laborum tolerantissimo suavit Regi, quò *Magnus ille Ro-*
xolania Domitor *Vitoldus*, ita intulerat, ut eo arbitro, viciniore Prin-
cipes lites suas discernere, & sub ejus auspicijs universa veluti con-
ventum sibi indiceret *Roxolania*, qui, eousq; limites Imperij sui proro-
gaverat. Jam magna parte sui præmortuum deserebant vires, cum
ille armatum nullibi desereret Regem, quasi indefessa sex decennijs bel-
lorum ætas, nesciret penitus exarmari, & brevi capulo includenda; à
duro militaris capulo ensis nunquàm possit avelli aut amoveri manus. *Extrema*
luctatrix non adulatrix fortuna, felicitates suas auxerit an mi-
nuerit ambigo: quod planè visus sit odisse.

gravis Vivacia fata Senectæ,

Servatosq; iterum bellis civilibus annos.

Letum tamen suum lætæ aspexit vultu: primo cinerarium die ad inex-
tinguibiles triumphorum suorum evocatus ignes, ut meliore sui parte
ad Empireum translata, in terris ejus tantum superessent cineres, in
quos antequàm redigeretur, innumbrare tantum sed nunquàm opplere
altricem patriam potuit cinis. Lugere eum, non minus cum vividâ se-
nectute, quàm cum infelicitate nostrâ diutius, quàm par erat, luctan-
tem, & tot naufragia longævæ vitæ sero evitantem fato, orbata patria
hactenus duxisset nefas, nisi à funere suo vix octavo elapso mense, ad
tumulam ejus hostilis immanitas adeo infelices dedisset inferias, ut nulla
tot gladiatorum paria numerarit arena, nec luctuosius tumulandæ pa-
trix arserit rogos. Nimirum expedit, ut lites bellorum discerneret,
terminalis hic, etsi sepulchralis ejus memorandi Imperatoris lapis, qui
non prius bellare, quàm vivere desijt.

*****

STANISLAUS LANCKORONIUS
Palatinus Terrarum Russiæ, Militiæ Polonæ
Magister.

Flammæ inspirantis seu evomentis Leonis caput, gentilitiam tesseram
Lanckoronia gentis esse, Majores voluere; sive quod illorum in-
somnia & Leonina excubare noverit, non minus tot curulibus
innixa sellis, quàm toties conopei Regij & aulæ totius magistra, pro
Majestâte Principum suorum vigilantia: sive quod scintillantes ab imo
pectore ergâ bonum publicum *Uclites* hi, aut *Curtij Poloni* nunquàm oc-
cultarint ignes. Erupit hæc flamma ex Martiali *Stanislai Lanckoronij*
indole, & sicut ignem sacrum & æternum argenteis altaribus prætulit,

X

aut

Stryos
vius &
Guaguo
nus in-
vita Vis
toldi.

Lutha-
bus
Pharfa-
lia Lib.
2do.

Anno
1667:
Ad Op-
pidum
Podhaya
ee Sey-
tharum
infesta-
tio &
trans-
actio.

vertici suo promerendam, Caesarum Primo vendicam, erudiverat Domus, cum *Miltiadis* nostri *Vladislai*, nollet hic tenerrimus avitarum æmulus victoriarum, indormire trophæis, sed per impressa Domitoris Moschovæ avi vestigia, regnatricem sequi fortunam; per quæ raro sperij sibi neccentem catenas, extorrem augusto throno, tragico induerat syrmate; & a latissimâ nec intra cancellos moderationis continente se felicitate, ad Polonas latebras, *Zotkieviana* transtulerat manus. Irritavit animum, famæ indulgentissimum, advolutus triumphalibus *Vladislai* pedibus *Sabinus*, quem malè Poloni ergastuli coërcuere nexus, ut conferre signa cum eo auderet, cui illum jurata obnoxerat fides, serpere demum ad pedes victoris coactus, quando civilis Regnantem tunc Aquiloni venerari desueverat. Destinabat nimirum sibi, nutritia magnarum spes felicitatum, avitis non impares successus, sive *Daniloviciam* spectaret Lunam, ut principe olim Monarcharum *Russe* sanguine tinctam, ita fatali regnis æmula *Ottomanicæ* lunæ, non expallescens tem terrore, sive Patris Patruiq; tum Sobrini gestos intueretur Magistratus, ut sicuti illis ærarij suprema demandata erat cura, ita ex prorogatis vivacissimâ suâ fortitudine finibus, auctarium adjicere publico augurabatur ærario. Spolijs alienæ felicitatis splendentis Portæ, emissarius *Murtazi Passa*, cum *Vladislavianorum* triumphorum lucem ferre non posset, ad conspectum ignium executiverat minorum; & immixta Polonorum insignijs Dynastarum, *Daniloviciana* sidera, caligantes ejus oculos perstrinxere. Excubias deinde alienorum sibi præripientem Regnum Sveticum Leonem, cum parum, quod sibi in meditullio Regni sui eriperetur, suppetaret, vicenalibus inducijs usq; adeo mansvescere coëgit *Vladislaviana* felicitas, ut Orbe Polono pacato, Patritia & Senatoria juvenus, tam malè ferret otium, sicuti benè ferre bellum didicerat. Inquies illa, & provocare bella, non illata a cervicibus depellere assveta *Daniloviciana* Virtus; ut præcluderet aditum prædatrici immanitati, ad anniversariam hanc capitum humanorum messem, toties erumpenti ac impunè redeunti, *Tauricam Gberfonsum* tantorum malorum officinam, seu potius Lænam adire præclarum nomini suo duxit. Sed cum non tam servaretur limes, quam latè patentes inundantis barbariei multitudine opplerentur campi; solito audentioris fortitudinis supplicio, circumcincta paucitas *Daniloviciani* comitatus, docuit posteritatem, quam raro conveniant nec in una sede morentur decernendi ratio & decertandi fortitudo; quanto rerum imò capitum discrimine aliena impetantur regna, si auxiliares & subsidiariæ non suppetant vires; quam deniq; præstitisset eâ sanguinis victimâ publico litasse commodo; quam malè consultæ ad nullum Reipublicæ redundaturæ usum levissimæ militiæ cessasse persuasioni. Exlex ille & exuto palam Reguli *Syibarum* imò Domiatricis Portæ obsequio, cladibus nostris & rapinis inescatus *Cantimirus*, dum illi fortuna belli, inconstantia suæ tantum *Danilovicium* sistit reum, felicitati suæ impar, neq; vicissitudinis bellorum capax, cladia ad *Bursztinum* usq; ad *Tyram Uscie* circumfluentem, a *Stanislao Lubomirscio* tunc Palatino *Russe* acceptæ nimis quam memor, ulturus filij sui necem, & nomen *Palatini* familiæ imputans, non dignitati, tantas spes

in captivo *Danilovicij* præscidit capite; atq; ut se mori sentiret, non simplici genere crudelitatis, nondum eruditâ ad cædes, teneriorum lanistarum filiorum suorum, has scilicet inferias fratri deducendum, nobiliore dignissimum fato, excarnificavit manu. Desleri nunquam satis dignè & haud modicè tanti Viri interitus potuisset: nisi tantorum sanguinum postea causæ, omnium lachrymas consumpsissent.

STANISLAUS POTOCIUS,
Palatinides Braslaviensis, Militiæ Zaporovienfis in
Meliorẽ tunc redactæ ordinem (ut vocant) Commissarius.

Quem *Russis* Clarissimorum ferax edidit bellatorum, ultimus *Perokopensis* & *Oczakoviensis* limes, continuo quasi tumultuantium littorum cis & ultra *Berisibnem*, frequentius accolam, quam suilaris inquilinum vidit, *Camencum* demum sepulchrali textit lapide: eum *Jacobo Potocio* Palatino *Braslaviensi* ex *Tarnovia* Castellande *Sandomiriensi* datum, toties sanguine suo vindicata, & per illatas sibi cicatrices ad reditivam suæ renata gloriam felicitatis Polonia debet. Diceret utroq; sanguine ablactatum, & enutritum, veluti *Pelican* pullum, eam a primis incurvibus exsuxisse indolem, & teneram adhuc impendisse operam, in illis remotissimâ ab omni literariâ & cultiore politâ oris: sive plantandæ Christianæ Cruci, sive illi inferendæ *Tarnovia* inextingvibili perennitati; quæ *Ottomanicæ* si non extingveret, certè obfuscaret Lunas. Neq; docendus erat nimis bellicas has & Imperatorias artes *Potocius*, cum imitrici Majorum suorum occurreret menti, & *Smolenscum* nonnisi integro sæculo post perfidam proditoris *Michaëlis Glinseij* deditionem elapso, paternâ vindicatum manu: & *Materni Abavi sui Joannis Tarnovij* Castellani *Cracoviensis* in *Obertinensi* campo subjugatam *Valachiam*, & ex illis manibus ereptam (ex quibus ut nihil eripi, ita impunè posse illis quaslibet retineri rapinas, Christiana timidè sibi fingit desidia) recordaretur, atq; albertia vix non spectaret profligatorum hostium ossa. Formaverat Polonum hunc sed continentiorẽ *Alcibiadem*, optima rerum largitrix natura, inter rarissima fortitudinis & virilis venustatis decora numerandum, ut non minus fortunarum suarum, quam predigi sanguinis effunderet opes, & eam licentiofiorem, plerisq; rigidis vitam censoribus, dissolutionis adolescentiæ intemperiem, militari elueret ac expiaret sudore, dignus cui ex liberali additamentorum suorum penu, liberalius aliquid indulgisset fortuna, sicuti *Materno Abavo Joanni Tarnovio* liberrima gens Polonorum, memorando in omnem posteritatem gratitudinis exemplo, quasi agrariâ lege impertierat tributum. Sed ne commendatione tantum fumosarum imaginum niteretur, aut istos adventitios sibi usurparet colores, fraternali commilitum ad *Holten* & *Zotinum* utraq; cum tunc *Nicolai Potocij* legatum initiavit fortunâ: ut tandem disceret præclarum illum animi impetum, ad frateram

Matthias Strycorius in vita Sigismundi Primi.

Cromerus Guagninus.

rationis esse revocandum, & quod est difficillimum; retineret etiam ex fortitudine modum. Obfirmato nihilominus contra dispendia humanæ fortis animo, dum nihil pensi haberet, utrum eum prælia ineuntem, numerosæ an exiguæ comitarentur cohortes, converterat in se oculos *Vladislai IV.* ulturi *Vladislai III.* Abavi sui ad *Varnam* interempti necem, aut *Avi Ludovici Hungariæ Regis Mochaczoviensi* immergi lacunæ, hunc sibi pararium religiosi destinantis belli, renovaturi proculdubio *Naupacteam* illam ad *Echinadas* exilitus deinde humanitatis adeptam victoriam, si ut Regum bellicosissimo, Austriacæ pietate nixa non decrat victoriarum conciliatrix fortitudo, & tot Imperatoris bellorum regendorum Columnæ, ita sola non defuisset, navarchidis Polonæ moderatrix, unio animorum. Præstabat tunc (ô Christiani Principes) sed neq; minus eâ infelicitate expedit temporum, victrices olim & hostium domitricæ vires, impendere exterminio illius barbaræ Monarchiæ, quæ non unum *Dianæ Ephesinæ* incendit templum, sed aram DEI magnâ sui parte evertit Orbem, ut meritò illi lugubre hoc sicuti antiquo orbi prædoni accini posset carmen.

Lucanus
Lib: 6.
phar-
lia.

*Terrarum fatale malum, fulmenq; quod omnes,
Percuteret populos, pariterq; & fidus iniquum,
Gentibus.*

Plinius
lib: 4.
c. 12.

Cassio-
dorus
lib: 3.
Epist.

Quantum lachrymarum eliciat mutus fusus & refluxus Christianus sanguis? quam atterat vires & imbecilles reddat vestras continua hæc Europæorum bellorum laniena: quam Draconibus etiam ipsis, tot ferarum haustus & absorptus abeat in venenum cruor: ipse jam, orbiculari suæ, vix superstes revolutioni, ingemiscit orbis; ut fatidico spiritu *Theodorici* olim Longobardorum Rex discordibus Regibus scripsisse videatur. *Multi qui vos metuunt de vestra concertatione letantur.* Sed, quæ coërcita lege tunc publicâ *Vladislai IV.* magnitudo animi, Regem illum bellandi aviditate planè extinctum, præmaturè sepelivit, eadem immaturorem *Potocium*, nondum quadragesimum attingentem annum, non toto biennio ante præmisit, magis Republicæ quàm ægritudinis suæ ingemiscientem malis, quod refrigeratum mucronem sanguine immanissimo ab *Heraclio* usq; Imperatore in sanguine Christiano helluante tingere non permisissent fata; deinde, quod avidè vitam suam præripuerint imminenti Republicæ tempestati, quâ testari abundè posset, quàm non impunè servilis hæc hircudo, nobiliore nutriripotuisse sanguinæ, & secuti eam nunquam resumpturam vires ad *Szachnovium* pontem profundis immerferat verticibus, ita proculdubio ad ultimas *Acherontis* amandasset ripas.

*****

STEPHANUS CZARNECIUS,
Palatinus Kijoviensis, Magister Militiæ Polonæ.

UT cresceret Imperium Polonum, à primâ quasi suâ infantia, seposito Sanatorij Equestris sanguinis discrimine, nullum fastidivit genus, in quo emineret virtus, deducendum scilicet, quemlibet equi-

quitem ad sellam curulem, cum peditem fortè, non minus fortunæ suæ quàm curruum fabricantem rotas, regio imposuisset throno. (a) Et si non magis regnorum quàm bellorum magistra *Roma*, frugalem *Curium*, nullo utiq; *Samnitum* æstimandum auro, brevibus assidentem focis, ut universi servarentur foci, & *Quintium* illum *Cincinnatum*, adempta fessis bobus iuga, *Gabij* & *Curibus* imponentem, non est aspernata; quidni verècundaretur *Polonia*, antiquâ licet editum gente, virtuti tamen omnia, fortunæ Majorum parum, debentem *Stephanum Czarnecium*, eò fastigij humanæ evehum fuisse aut amplitudinis, aut felicitatis; ut à *Vistulâ* usq; ad *Boristhenem*, à *Boristhene* usq; ad *Pontum Euxinum*, à mari *Baltico* usq; ad *Cimbricum* Oceanum; nominis Poloni propagaret gloriam: & sopitis jam domesticis calamitatibus, atq; funestiarum acerbitate loco pulsâ rerum, inter duos transmarinos Reges, arbitrum belli & pacis ageret, eorum demum quasi moderaretur fati, quorum *Gothici* ille terror nominis, totum orbem aut infestaverat, aut invaserat. Sed ut prius aliena experiretur Imperia, quàm auspicaretur sua: & cum se parendo præstaret, quem deinde confecta bella, & reportatæ ex hostibus victoriæ, regendis præstitere armis, primam ætatem sub illis, ex præscripto legum, non utiq; inconsultæ ferociæ, Imperiosis *Manlij*, veteris disciplinæ militaris Magistris, *Stanislao Konicopolio* & *Martino Kazanovio*, rudimentis artium bellicarum imbui, fors ipsius tulit. Liberantem Albæ Russiæ *Veios Smolenscum*, si non diuturnitate decennalis obsidionis, at magnitudine numerosi exercitus circumiectum: impositam Coronam à militari galeâ nunquam discernentem *Vladislavum* secutus, eas jam Subcenturio *Martini Kazanovij* Palatini *Podolia*, militiæ Polonæ Magistri, instillatas, Martiali animo expugnandarum, & liberandarum Urbium paravit artes, quæ deinde oclusas alijs, uni sibi in *Prussia*, *Alfatiâ*, tam refractariâ *Polonis Kijoviensi* & *Braclavienfi* recluderent orâ, aut contrâ alienos impetus communirent. Insvescebant nimirum militares ejus oculi spectaculo *Schini*, ad triumphales *Vladislai* procumbentis pedes, & sicuti fastu, quàm fascibus tumidiorem, tunc coërcitam, lætus intuebatur *Czarnecius* gentem, ita in perfidia, si vè prosperam, si vè adversam fortunam, nunquam benè laturis pectoribus, ultrixi iræ suæ destinabat locum: tantum ad *Polonkam*, *Desnam*, *Bassam* refusus illorum sanguinis, quantum *Boristhene*, *Dniâ*, *Nemene*, si vè *Nemete*, iniquissimè creptorum transvertere spoliolum. Et *Vladislaviana*, certè Augusta, non impar felicitas, cum oclusâ veluti *Jani* rade, præclusisset viris bellatoribus exercendæ fortitudinis campum, erumpentes servilis tumultus potius, quàm belli flammæ: usq; adeo pervigil & infomnis, sanguinisq; prodigia sui, jam *Stanislai Lubomirskij* Palatini *Cracoviensis* Subcenturio, pro modulo muneris sui extinxit, ut undecim annorum spatio, nullum nobis facerent negotium, hæc incendiarie orbis Christiani faeces, tam diu cineri supposita doloso, quàm diu existens *Vladislao* Rege & *Stanislao Konicopolio*, summo armorum Præfecto, geminis quorumvis incendiorum extinctoribus, residua illarum non revixisset favilla. Quæ *Vladislai* ossibus accendit rogam, eadem serviles inflammavit animos, Y 2

(a) Allusio ad Placum ex Plaustrario factum Regem Poloniæ.

funerariae tædæ, & quæ triumphatrici antea patriz, tot collocaverat victoriarum pyramides, ad tholum immortalitatis conspectus decorandum, feralem comburendæ pyram, extruxit noverca fortuna. Adversere Czarnecium vastatrices hæc Orbis Poloni Scintillæ, dum libertate mulctatum cum vincere auderet hostilis immanitas, qui fidelior *Vallensteinio*, animosior *Tillio*, pugnacior *Pappenheim*, tot fulminibus bellorum, undiq; appetitam liberaturus erat patriam, quot & quantacunq; conjurata in illam contorressent regna. A *Bereffecensi* illa non magis *Polonium*, quam *Czarnecium* Nomen illustraturâ Victoriâ; cum *Vexillifer* prius *Sandomiriensis*, à *Nicolao Potocio* Castellano *Cracoviensi*, Supremo per Regnum *Poloniæ* Præfecto, instruendis aciebus, dandis & accipiendis, militaribus frequentius adhiberetur imperijs, tanquam hastatæ Subcenturio ejusdem cohortis, deinde gravissimo *Joannis Casimiri* judicio, metandis præflect castris, atq; sub auspicijs Regijs ordines duceret, *Manasterzycka*, *Brachlaviensis* oræ municipium, non prius captum expugnavit, quam incipiti vitæ discrimine, vallo adequitans, faucium reportaret vulnus, ut totum exercitum, ex faucibus imminentis eriperet fati. Arrha hæc sanguinis dati & fusi, multorum deinde hauriendi, fuit: dum imminuto animosius effervescens sanguine, sicuti devotus illius pro patriâ animus, hiantæ & fauciato patuit ore, ita vindice ferro, aliena latens malè occultantia virus scrutatus est pectora, sive clanculum obrepentem ad Coronam, quæ regijs insistere nesciverat vestigijs, submoveret *Transylvanum*, sive transmarinæ septis amissos, & prædatitiâ amplissimi Imperij enutritos fortunâ, cœderet Leones; sive ne ferocia eorundem, ab eodem Aquilone prodeuntibus, quasi conterracis jungeretur Draconibus, & funesto cœlesceret fœdere, non bellorum minus, quam belluarum Domitor *Sarmaticus*, iste omnimodè eniteretur *Alcides*. Certè quæcunq; Orbi Christiano, & florentissimæ maximæ Germaniæ, non degenerare ab illa *Gothorum*, *Vandalorumq;* sævitie, nulla moderatione attemperata Christianâ, sed interneciva *Suetica* potentia intulit bella, minore tamen (etsi trium decenniis spatio) dispendio sanguinis sui, & rariore bellatorum, ac Præfectorum militiæ confecit jacturâ, si unam, *Gustavi Adolphi*, gregarij equitis potius, quam Regis sustententis personam, excipias necem. In *Poloniâ* nuper alter *Carolus Gustavus*, illius *Adolphi* cognati utiq; sui æmulaturus erat gloriam, nisi *Casimiriana* magis propitia fortuna, *Polonorum* tunc militiæ Præfectorum vigilantia, sedula camen & dexterrima *Czarnecij* obstitisset fortitudo: uno hoc rerum *Polonarum* à Germanicis discrimine, seu ludibrio exhibito, à moderatrice camporum militarium fortunâ, quod ad *Litzam*, ex triumphali *Suetica* Coronæ campo, solo tantum truncato capite, integrum victoris exercitus recesserit corpus, ex *Poloniâ* arenâ, cæsis tot *Syeticis* Legionibus, profligatis aut incipatis, florentissimis per Europam armorum Ducibus, aut Chiliarchis, vivum hoc revedum sit Regis etsi superstitis transmaria cadaver, ægritudine læsa contabescens existimationis suæ, serò tandem alios edocturum, supplicio Principis unius, jacturam, successionem alterius suppleri, deletos tot popularium unius Regni exercitus, nonnisi successu alterius reparari ætatis. Exacto uno formidoloso hoste, & *Poloniæ* veluti in nexo fortunæ, ereptoris *Lithuanis* immensis freta viribus magnitudo, *Czarnec-*

Adolphus
Brachlaviensis
Hi.
floris
nostri
temporis
lib: 410.

Czarnecianam non diu remorabatur virtutem. Et si *Popilius* ille Romanorum legatus, *Antiochum Asia* potentissimum Regem, ipso asperitate animi, virgâ, quam in manau gerebat, circumscriptis, & priusquam hoc circulo excederet, ut pareret, Senatui injunxit: quidni non inter decora sua referat *Poloniæ* Magnanimitas, reportatis duabus ad *Poloniam* & *Dziesnam*, celeberrimis post hominum memoriam victorijs, sollicitatum quasi fuisse, invicto *Czarnecij* robore, Magnum Aquilonis Monarcham; ut *Lithuaniam* tota, & magna parte *Alba Russia* excederet; tum illis pacisceretur conditionibus, quæ & avulsas, restituendas esse pollicerentur ditiones, & conjunctionem armorum archissimo stabiliarent nexu. Frui felicitate hæc, sudoribus suis partâ, & pacatâ ab Aquilone, tum à mari *Balthico* & *Boristhene* patriâ, quæ tanto sibi stetit sanguine, Pacatori nostro diutius non permiscere fata, sive quod nimia fortuna sibi suspecta esset, illudq; optaret (quod olim *Macedonicus* victor *Emilius*) ut cum ex summo retrò volvi consueisset, mutationem ejus, Domus potius sua, quam *Respublica* sentiret; sive quod totâ *Poloniâ*, quoad vixit, quam ferre possent mala. Imperium militare, sive Præfecturam exercitus minorem, cum jam in illum mortalitas imperium suum exerceret, Regia munificentia, militiæ immortalis jam accingendo, contulit, quasi tanto magistratu non tam uti vellet, quam dignus videri. Ceterum, quidquid in *Porcio* suo, *Hispania* tunc citerioris victore, vetus mirata est *Roma*, id jure *Czarnecio* posthuma, tanti nominis conservatrix, adscribat ætas nostra. Ea vis in illo animi atq; ingenij fuit, ut omnia maxima, minimaq; per se adiret atq; ageret, nec cogitaret modò imperaretq; quæ in rem essent, sed pleraque ipse per se transigeret, nec in quenquam gravius severiusq; quam in semetipsum imperium exerceret, parimoniam & vigilijs & labore, cum ultimis militum certaret, nec quidquam in exercitu suo, præter honorem atq; imperium haberet.

Livius
Dec: 41a
lib: 45.

Livius
lib: 45.

Livius
Decare
31a lib:
34.

*****
STEPHANUS POTOCIUS CASTELLANIDES CRACOVIENSIS
Patria, ad Ostia Boristhenis, ad reprimendas Primas Seroiles Seditiones, Legatus.

Quam Imperatorij *Nicolai Potocij* Castellani *Cracoviensis* penates, præclaram animavere indolem, eandem *Belgicus* Mars, sicuti utriusq; victor elementi, ita utraq; civili & Militari cumulatæ prudentiâ, *Poloniæ* formavit & educavit palæstræ. *Stanislaus* ille *Konieczpols* (quem inter primos recensendum, sicuti nostra, magnâ suæ felicitatis accessione, mirata est ætas; ita eadem, vir non ultimum Imperatorum, graviore suo luget damno) cum teneriorem ejus, magnorum operum capacem, insperasset mentem, magis pro innatâ sibi Magnanimitate, quam pro ardore necessitudinis lege, adeo inter rariora probaverat & seposuerat, consultissimi judicij sui instrumenta, ut sicuti eum

à Principe tunc Polonæ juventutis, *Alexandro Koniecpolio*, Filio in spem non hereditatis tantum, sed & fascium paternorum genito, exoticarum non disjunxerat commercio literarum, ita Paterni animi non discernere-
ret significatione. Sed celerius in semisphærio nostro, extincto eo fidere *Koniecpoliana* felicitatis, quam Polona præstolarentur, invicto suo ro-
bore, aucta & propugnata Latifundia, ut regendorum armorum, ita
ad magna meditata instituentis ætatis suæ, ad *Nicolaum Potocium* fors
redijt, quem illi Natura, patriæ verò tot campis & aciebus spectata
virtus, indulserat Patrem. Non indulgentius neq; ab *Africanis, Asia-
ticis, Macedonicis* illis mutato exemplo, qui ut militaribus admovère
stationibus, ita triumphalibus non adultos Filios circumvexère curribus,
seu ab imitatrice Paternæ disciplinæ memoriâ, veluti coronarium nomen
castrensis cumlaret corona, indocilem adhuc castrenses labores pati ju-
ventam, discriminibus servilis belli objecit Pater; ut quemadmodum *Bor-
isibene* occultis suffosso cuniculis, *Smolenscum* expugnaverat unius geni-
tor, alterius avus, ita inundantem, & ab aquis extollentem caput, ser-
vilem natricem *Borisibene* cõceret nepos. Quis exoriri sperasset ab
aquis incendium? & tantum seditionum atq; tumultuum, adverso navi-
gasse ad nos *Borisibene*, ut non plus volvat aquarum, quam contagio-
sa, sive incendiarie calamitatis, in omnes ferme Regno *Polonia* subjectas
Provincias, importarit. Tantæ sistendæ inundationi, aut potius aver-
tendo sanguinum diluvio, & si unius *Stephani Potocij* nunquam sufficif-
set sanguis, tingere tamen eo sanguinis auctoramento, præclarum sibi
arbitratus est eas aquas, quas ubertim hausto patricio sanguine, servilis
deindè imbuat crudelitas; ut Senatorij juvenis cruor, magis quam *Au-
fidum, Alliam, Trebiam*, aliosq; nimirum, verâ Romanorum cæde,
nobiles amnes, decolores (a) *flavas aquas* purpurâ suâ rubicundiores nobi-
laret. Amovère quidem oculos spectatoris Patris, acerba & irrevo-
cabilia fata, sed exactorem eum, quasi acerbæ fecere necis, cum pater-
nâ & Dictatoriâ potestate, præteritis multis bellicâ virtute præstantibus,
oneri, quamvis immaturum, quatuorq; nondum annos ac viginti præ-
tergressum, legatum florentissimi exercitus præficit; ut deindè defunctam
esse publicam fortunam, tam insigni calamitate suâ, si non sperave-
rit, certè optaverit. Reddidit nihilominus talionem *Nemesis*, quæ fre-
quenter ista sanguinum stillicidia, impune fluere non sinit, *Styri* in *Be-
restecensi* agro aquas, parricidalimbuat sanguine, & tantum cumulo-
rum, ad compensandas iultas *Clarissimorum Virorum* mortes, congeffit
suppliciorum, quantum ignobilioris pretio detraxerat faci. Ferire an fe-
riri, oppetere mortem crudeli leto, an extingvi in leto, vincere an vinci
& vinciri, optabilis esset, quotusquisq; ex sapientioribus non differuit:
nullum tamen, præclarius obitæ mortis est solatium, quam non illæsam
cervicem hostilibus præbere nexibus, & illem demum stringi vinculis
dexteram, quæ non segniter in aliena viscera strinxit ferrum. Contige-
runt ea *Stephano Potocio*, non inultæ mortis decora, quæ fastigijs rerum
humanarum impositis rarò contingere. Felicior nimirum videtur esse
Pompeio, qui post legiones in conspectu suo cæsas, sublata aciem ex
ipso

(a) Locus Conflatus vocatur *Zofe-nody* in quâ *Flava Aquas* de signant.

ipso Senatu compositam, tanquam infelicium victoriarum superfuit Impe-
rator, & dum iram vitat victoris, coactus est videre *Egyptium* carni-
ficem, & sacrosanctum victoribus corpus satelliti præstare: cujus ma-
gnus ille incola animus, si incolumis fuisset, prænitentiam salutis egisset. *Seneca*
Doloribus suis, ex vulneribus in acie reportatis, una sesquiebbdomadâ de Con-
superstitem, opportuna mors eripuit, sive remedium optanti attulit, quæ solatione
servitutem Domino invito remittit, quæ captivorum catenas levat, ad Mar-
ciam.
quæ è carcere educit, quos exire imperium impotens vetuerat: quæ exu-
libus in patriam, semper animum oculosq; tendentibus ostendit, nihil Idem
interesse, inter quos quisq; jaceat. Littori tamen etfi remoto; utinam ibidem.
diu victura Polona inscribat posteritas.

Hec quantum potuit terra pelagiq; parari.

Hoc, quem serviles hauserunt, sanguine, dextra.

Lucanus
lib: 1.
*Pharfa-
lia.*

T.

THOMAS ZAMOSCIUS CANCELLA-
RIUS Regni Supremus.

SI hæcenus superfuissent mutuatz à *Pallade & Marte*, Magnorum Jo-
annis & *Thoma Zamosciorum* hastæ: nulla pars Poloniæ, *Othoma-
nica* subjiceretur hastæ; (a) annues certè, quò majorem illâ ætate
Christiana regna, uti nec videre, ita nec habuere civem, quocunq; ter-
rarum denuntiaturus bellum injecit hastam, eas vel Principibus suis ve-
tigales fecit, vel eò redegit hostes, ut hosticum in hospitale nostris mu-
taverint solum. Nec occlusas melior fors manebat arces & urbes, re-
clusit eas sæpè aut *Zamosciana* hasta, aut sub auspicijs ejus hastatorum
agmen, quas, cum rarò imperitis olim hominibus patuissent, asellum au-
ro onustum præ se egit unus, ut promptius expugnaret. Tam digno
posteritate viro, quò rarior eò conspectior obtigit proles, ut paternas,
civiles, & bellicas, virtutes mutasse tantum domicilium, & hereditariam
sibi non degeneris *Thoma* adoptasse mentem, mirati sint cives, senserint
suo incommodo hostes, Paterna simulacra victoriarum, quæ æmulatri-
ci in triumphalibus penatibus occurrebant menti, ad primum hostilu-
dium *Orinenses*, avidum audentemq; evocavere animum, campi, ut
præclaris sibi, quâ in domestico Sapientie ludo, quâ in plerisq; *Europa*
Academijs, Literariz eruditionis adminiculis præparatis, insuesceret ma-
gnorum operum imitamentis, sub *Stanislao Zatkievio* dicendorum & fa-
ciendorum, togatæ scilicet Reipublicæ, & armatæ militiæ solertissimo
Magistro, quem ad mancipandum Aquilæ *Polona* Aquilonarem Monar-
cham, vetus illa & aliena concutiens regna, nunquam tamen concussa
Magni *Joannis Zamoscij* erudiverat fortuna. Qui *Polono Marti* non re-
luctanti, imò præliaribus inserenti manibus, extorsit & excussit hastam,
eandem altricis ingeniorum *Polona Palladi*, minime reliquit, cum *Epami.* *Justi-*
non-nus lib: 6.

(a) 3. Hastæ sunt Insigne Capitulum *Zamosciorum*.

nondas hic *Sarmaticus*, inter literas & arma natus, ita rerum bellicarum peritiâ propulset hostes, sicut mellis suâ copiosè loquendi sapientiâ impellebat, & manuducebat quò vellet cives, eo tamen, ut terrioris ingenij, ita & innoxie potentie temperamento, ut sicuti raro tela sua aberraverant à scopo, ita consiliorum suorum veluti effata, sive potius oracula, ad publicam felicitatis collimarent metam. Ut natali suâ confisterent statione, ultrò eum ambiere honores, & vix exutâ juvenili prætextâ, Senatoriam induit purpuram, tot sanguinibus tingendam, quot hostilis cruoris victimæ, Poloniam tunc implebant arenam, imò quot ad pereunaturam immortalitatis mactabantur aram; honoresq; ita gessit, ut ornamentum non accipere, sed dare ipsi dignitati videretur. Non ita illum Consularis textit toga, ut domestico involveret & inumbraret otio, dedecoratura scilicet benè nata, & honorum humanorum expungenda alto, si *Zamosciano* in pectore *Mariem* continuo *Mercurij* exclusisset commercio, quos olim dissociabiles, & rarè quasi coalescentes, indissolubili fœdere conjunxerat, & conciliaverat sibi Polonæ felicitatis arbitra, paterna magnitudo. Quam diù latebris suis continuerat, coronaria *Stephani* Regis felicitas, & victoriarum administra suarum *Zamosciana* fortitudo, illis obicibus & veluti repagulis remotis, Asiatica potentia ita lacescivit, aut potius infestavit, *Sigismundo* Regnante Poloniam, ut accensos tot triumphorum, *Septemtrione* domito, & vicinis circum pacatis gentibus, ignes, aut in fumum abituros esse, aut funeri altricis suæ destinatos, totus auguraretur sive ingemisceret orbis. Evocanti igitur totius *Europa*, aut verius Christianitatis, afflictissimæ tunc *Polonia*, licet irritò eventu hastas, ad configendum seu potius depellendum ingens monstrum, noluit *Zamoscius* deesse suas tot hastatas phalanges, & quæ olim sub victricibus paternis armis, *Septemtrionalem* confixere feram, ac *Polonia*, *Vielissa*, *Usuiata*, tum reliquis *Alba Russiæ* propulsare propugnaculis, eas paternam æmulatura gloriam, in Orientalem belluam, integras Monarchias uno abligurientem haustu, contorsit hastas, domestico incitata exemplo dextera: & quasi graviora seponeret sibi discrimina, municipio suo *Tarnopolensi*, stipendiaria ære suo armatorum circumposuit millia, ne florentissima hæc *Russiæ* pars manciparetur. Sed uti civiles militaresq; unius pectoris inquilinæ, non inermem præstitere *Palladem* artes, ita non *Atheniense* illâ, pro *Areopago* suo excubante non Quâ, sed publicorum largitrice beneficiorum Aquilâ, irretorti spectatrice solis, meruere insigniri. Quidni enim non decerent eam insignia Reipublicæ, quam Victricia non prægravare signa dexteram? & si Imperatoria Magni *Joannis* plantabat lauros, fruendo potius immortalitatis Poloniæ nido, quam propagandæ suæ posthumæ panegyri accommodatiores, eadem, quæ circumferebat Aquilam, manus, quidni subiret id oneris *Zamosciana* industria, quam nullum unquam Reipublicæ oneravit onus? Incubuerat vastando orbi *Polono*, quasi exclusis interstitijs, aut spiramentis temporum & intervallis, spoliatrix illa Regnorum, & malè suis extorris sedibus, ut alienas, quò infocentius appeteret, eò nocentius invaderet oras, *Scythica* potentissimo tunc egestatis suæ telo armata militis: nunquàm tamen inermem sensit *Zamosciana* dexteram: ignores, calamitose in faciendis Reipublicæ institutis magis instructam; an vibrantis

in hostem jaculis eruditorem? Imo *Zamoscius*, ut offendiculum inundanti toties pararet in paternum solum barbarici, veteribus nullo genere liberalitatis dissimilis Imperatoribus, non paludamenta inter comilitones dispersit, sed togam Senatoriam *Stephano Chmieleccio* circumdedit, & adeptâ Sigilli Regij curâ, eum auxit sella curuli, quæ illi primo invitamento obtigerat honorum, in quem deinde militares suas transferret curas, tantum auguratus accessurum Poloniæ ditionibus incolumitatis, quantum ille hostilium virium imminuisset. Felicissima illa, nec ulli reticenda posteritati, inter Senatorium & Equestrem ordinem certamina! cum repullulascens hic *Zamoscia* & *Tarnovia* gentis sacculus, nihil decessisse honori arbitraretur suo, quidquid accesserat alieno; cum promptiore largiretur amplissimæ insignia dignitatis manû, quam emeritus, & tantarum palmarum tribunus, militaribus fessâ laboribus, & sub onere bellorum fatiscente ambiverat mente: cum æquissimus Regis interpretis mentis, eò potissimum Regiam inclinaret munificentiam, quò publica populorum collimabant vota, quæ ægrè patiuntur eos spectari honorum & præmiorum exortes, quos continuo pro conservatione suâ, videre laborum & periculorum participes. Eâ certantem cum tertio, sive Equestri ordine beneficentiâ, ultimo accinxit certamini Agonothea supremus, ut sicut *hælico* in ludo, suæ mortalitatis palmari semper decurrerat laude, ita gentilitijs suis *hæstis*, triumphali satam manu adderet palmam, quam ingentes illæ, dum plantavere animæ, nullas unquam lugubres inferuere, publicarum calamitatum cupressos.

V.

VINCENTIUS CORVINUS GONSIEVIUS,
Supremus *Ærarij Lithvani* Præfectus &
Militiæ ejusdem Magister.

Hoc unum deerat Poloni Lithvaniq; Populi malis, ut Quæstorius & Senatorius, paucorum inconsultò libaretur furori sanguis, & sexaginta bellatorum series, commilitonum manibus lacerati, non tantum ærario Lithvano, sed & militiæ Præfecti, Majorum nostrorum ut non spectata oculis, ita auribus inaudita clauderet cædes. Equiore utcunq; animo tulisset ætas nostrâ, si in *Castellam* aliquem aut *Cethegulam*, aut *Lentulum*, sive reliquos orbis in una incendiarios urbes, sanguine humano in patera circumlato, saginatos contra illam matrem conjurantes, quæ illos hausto ab uberibus enutriverat lacte, strinxissent ferrum parricidales manus: sed cum illum trucidassent, & non uno discerpissent ictu, quem calamitosæ geminorum carcerum ærumnæ, *Asilio* illi *Regulo* æquarunt: crudeliore, quâ *Panica* egerunt immanitate, quòd in *Regulum* ultrò ad carcerem redeuntem, prædari supplicij exactor sævierit hostis, in *Gonsievium* ab hostili & triennali reducem carcere, innoxie cædis administer exarserit, quasi eadem face *Gonsievium*

& patriam crematurus civis. Ut interdum subeat commiseratio fortis humanæ, quod quæ triumphalem patrem, inter feros illos, suo rigidiores Aquilone, principis Moschoviæ Urbis incolæ, & suâ insolentiores victoriâ, nostratum militum animos, faciem quendam seu conciliatorem adhibuit; ejus deinde filium in Urbe *Lithuanorum* primâ, militari usq; adeo objecerit rabiei, ut nativos, hospitali Ducis sui sanguine, asperferit campos, qui hostili raro maduere cruore. Ne sola paterni nominis inclaresceret amplitudine, ingenerata illum à tanto victoriarum paratio; *Alexandro* nobis memorato, *Palatino Smolensensi*, & *Maternâ Pacoviâ*, nescias laurearum, an liliorum feraciore Domo indoles, ad aulam *Asiatici*, *Moschovitici*, & ferocissimarum gentium Domitoris, *Vladislai Quarti* deduxit. Vix eo in lubrico, & humana fallente vestigia, comparuit limine, aulæ potentiam plus in fronte habere, quam in recessu minimè expertus, quem meruerat Sapientissimi Regum animum, cum inoffenso, raro in aula senescentis gratiæ, retinuit cursu, quasi immerito ille arcano Regum excluderetur conclavi, ejus spectatissimum omni sæculorum memoriâ Patrem, non prius Senatoria, lateris Principis Assessorem, recepit sella, quam pro *Vladislao* Electro, Magno Duce *Stanislao Zolkievio*, ob Rempubliam absentis suffectus Legatus, Magno jura dedisset Aquiloni, & crudâ adhuc cervice, subeunti nostra imperia, illi genti imposuisset tributa, quæ jubere consueverat. Emenso deinde felicitatis nostræ spatio, & exitu *Vladislai*, nobis in exitum abeunte, Regiæ prius *Gonsievius* mensæ intulit dapes, ut *Lithvano* inferret ærario opes. & cum Res *Polona Lithvanâq;* magis tunc abundaret dignitatibus, quam dignitatum candidatis, rarâ in orbe nostro geminarum prerogativarum accessione, eadem Regia *Joannis Casimiri* liberalitas, regere illi concessit, proximâ Dictaturæ auctoritate legiones, quas publicis stipendijs auctoraret. Cumulatis honoribus, una obstitit alienæ exposita aviditati, siue felicitas, siue felicitatis tantum opinio. Ut aliquis forte præstaret se *Gonsieviana* infelicitate felicem, ad clavum Reipublicæ naufragantis excubantem, & concessâ sibi *Lithuanos* exercitus moderantem clavâ, *Suetico* siue *Regiomontano* cum si non inclusit ergastulo, certè ut ab ingruente abesset tempestate, effecit. Usq; adeo pleriq; malè providi cives, cum omnia concuterent, concutiebantur, turbinum more, qui rapta convolvunt, sed ipsi antè voluntur, & ob hac majore impetu incurrunt, quia nullum illis sui regimen est. Luctantis fortunæ impositum *Gonsievio*, multâ reliquos imperati pectoris fregisset, at illius virile exacuit robur; vix eum liberum dimisit *Prussia*, cum fulminatrix tunc major *Russia*, libertatis nostræ, tanquam sponsalitij annuli prædatrix, alterum hunc *Marcum Valerium*, ad Martialem evocasset campum. Successerant *Corvino* nostro præliare hi ludi; nec infelicia certamina, nisi vultures cadaveribus inhiantes, insidijs & furtis bellorum melius insueviscent, quam juribus; quem, nihil minus cogitantem, quam prælium, magis instruendis *Pactonum* foederibus, quam fruendæ aciei invigilantem, numerosissimus circumcinxit exercitus, & fide publicâ fretum, se frustra, quam fas & æquum, invocantem ex hospite hostem, ex Caduceatore

Ex Da-
pifero
Thesau-
rarius.

Seneca
Ep: 94.

duceatore captivum, ex Optimate *Lithvano*, tanquam abjectæ fortis ludibrium, dolosissima victoriarum insidiatrix, in e mentitum & commentitium duxit triumphum. Et, si *Atheniensem Socrates* decoravit carcerem, quasi nullus angustus, aut illuvie squallidus locus, excludat ingentem animum, & utriusq; fortunæ capacem? quidni præluderet *Gonsieviana* virtuti, amplissimum in animis posteritatis theatrum, hostilis impotentia, quam, nec ille Tyrannorum satellites, eo adegit metus, ut discriminibus undiq; imminentibus, tatebis circa frementi-bus, constantiam suam ad scopulum allideret calamitatis, tanquam vin-cula & nexus, vesanorum hominum terriculamenta, corpori tantum circumponantur, non menti. Quâ invidiâ toties fortitudine, con-torta sapius retudit tela, quâ magnanimitate hostiles elusit terrores, eadem malè coalescentem, sub pallio dissoluti fœderis, militarem non tulit licentiam: varietate secundarum & adversarum eruditus rerum, quam improvidè illa Respublica expeditis propugnetur armis, quam intestinum dissidiorum depascitur, & suæ involvit ruinæ, malum. Quod itaq; maximè abominaretur optimarum partium civis, ante omnia optaret deterrimus hostis, cecidit *Gonsievius*, indebita tumultuariæ & conjuratæ seditioni, victima, in feracissimo illo trabearum *Lithvanie* solo, quasi excedente rebus humanis continuo calamitatum suarum victore *Vincenzio*, obsequij militaris & disciplinæ gloria, vertere so-lum videretur. Nullius graviore, quam sæculi nostri & sæcularis styli verecundiâ, quod, cum sexaginta ex fortissimis *Polonis Lithva-nisq;* adumbrasset, veluti *Pancratias*, & purpurascenti non minus in-ter *Martis*, quam *Mercurij* adoreas, atramentarias guttas asper-sisset sanguini, alieno piaculo post hominum memo-riam, in Senatorium & Imperatorium vix perpetrato, sanguinem erubescere cogatur.

ERUDITE LECTOR.

Raro aliquis tantorum inundatione & eluvione usq. adeo inhorruit san-
guinem, quin horrorem suum atramentaria, et lugubris tempera-
rea suppellex: cum inter septimam & sanguinem parum sit discriminis,
Et tam diu hic rubeat in animis posteritatis, quamdiu haec luxerit, & in
lecta. litterarum atrata comparuerit, suo vocalis & animata dolere. Dis-
crimen ille brevis, inter Martia Lituum & Literas, visus est quasi fecisse,
qui fulminis lingua in uno verè Consulari abscisso Ciceronis extinxit a-
nto- ipse Aegyptia vivus, in externo littore, includendus pyramide: & a
nius. perennibus Romanorum excludendus atris, qui libera eloquentia, & elo-
quenti libertati arxerat pyram. Fortè, si non calcasset sagum immoderatiore
ignavia, quam Arpinatem adducebat, et regnare jam non minus ani-
mis haminum, quam linguis affectum, meruerat ut illi seccam mortem,
Senatoria Principis Urbis, quam nemo Romanorum decentius induit, in-
dulgeret toga, & auream si non subiecisset lingua, immeritum saeculis
arma fortune vitavisset fulmen. Quia enim cum non destitueret vita, quem
togæ, Lucubratorum suarum destituit memoria, oblitum vocis, quæ olim inter
conce- Alamosa Romana fulminaverat eloquentia rostra. Patria (inquit) libertas,
dat lau- reges, atq. adeo ipsi Reges, latent in tutela & presidio bellice virtutis.
rea lin- Quæ igitur ipse cineres Magnum redegit. Ciceronem, preposita animi il-
gva. C- cionis alius impotentia, ea mihi veluti Cynosura praluxit, ut in hac orbis tumul-
verfus tantis & jam ad auream tranquillitatis cecutientis lucem caligine, Viros
per ni- bellatores, quos ferax illud Virtutum, Vladislavianum & Casimirianum
ciosus numeravit. Saculum, pramitterem togatis. (a) Circumflectant hi sexaginta
auctori. Regios thracos, ne intemperies tempestatum, inopinato supra hæc fastigia
tonaret, aut si tonisset sive ab Oriente sive ab Aquilone, in bellatrice ma-
Oratio- nu reciprocam non decesset tonitru. Reg. gravitate feret geni Togata, quod
ne pro veluti antecubulonis vice, excubias sibi exposulaverit bellatorum agmen;
Mure- & nisi hactenus excubasset, pridem hanc malorum nostrorum Lechiadem, (b)
na, in sanguine suo naufragam, deplorasset orbis. Certè, si ea fore obligit se-
culo nostro & temporum & hominum, ut præ strepitu armorum non leges
tantum, sed nec Oratoria audiri possint voces: nullum facesset negotium Eru-
dito Lectori, Poloniam juventutem, contra spoliatricem orbis Christiani po-
tentiam, armam ex armamentario hoc Bellatorum nostræ ætatis, si non
tela ad configendum hostem, certè antiquarum victoriarum petere incitamenta.
Cujus invictæ fortitudini ne decesset temperamentum, & consiliorum accede-
ret moderamen, paucos ex multis seposuimus, quibus non ita suum excus-
sit fulmen, optima bonorum largitrix natura, ut si vel bella conficere,
vel res præclaras suo ductu gerere, illis concesserit, raro fulminatricem ta-
men linguam, aut pacis & armorum, consultricem adimeret mentem. Accedit
quod eos non ex vano utcumq. adumbraturum me polliceri possum, quorum flexa-
nima Eloquentia Suvadæ, aut attentæ excepti aures, aut præclara ingenij mo-
numenta, memoria transmissa posteritati evolvi: libertatis verò tutela, non
magis in Proceribus, quam in Ephoris acerrimum studium, me etiam tacente,
nulla fitebitur ætas. Et si probè norim, temporibus eorum, dicendis, ut non de-
fuisse, ita non defutura decora ingenia; non tamen pigebit incondita ac rudi
voce, memoriam pacatæ felicitatis, ac testimonium præsentium, sive bonorum sive
malorum, composuisse.

QUA-

(a) Hic Author alludere videtur, ad illum (Canticorum c. 3. v. 7.) Textum: En lectulum Salomonis, sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes Gladios. Et ad bella do-
tissimi. (b) Lechiadem, hic allusivè ponitur pro Iliadem.

QUADRAGINTA
VIRI TOGATI.

A.

ADALBERTUS STANISLAUS DUX in Olyka
& Nieswiez. RADIVILIUS, Cancellarius
Magni Ducatus Lithvanie Supremus.

Radivilianum, Togato Polonorum Lithvanorumq. extui, meritò
præfixi nomen; quorum Majores per tot annorum Olympiades,
triumphalibus Lithvanorum ita prævivere signis, ut unam ex na-
talibus suis, Lithvanorum Imperatorum planè conficerent decuriam.
Nicolao, primo Lithvani Senatus Principe, id est, Palatino Vilnensi,
Dux Adalbertus natus, ita Christianarum & Civiliū virtutum ingres-
sus est spatia, illa verò eruditæ pietatis planè emensus, sicuti Peregrinus
(a) vulgò Sierotka dictus Pater, vestigijs Palastino solo infixis, Via-
toris in peregrinâ mortalitate insisterat, DEI. Nimirum expedit
Principem & verticibus coronatis non indignam tiaram, inter Hierosoli-
mitana veprea Divini volutari Amoris, cum Spinea Corona, (b) Ra-
diviliano cessura in argumentum esset stylo, ad cujus conspectum expal-
lescit, & Regionum capitum minus est ambitiosum aurum. Hinc est,
quod mirari desierim Sacri Senatus Purpuram, ultrò Radiviliano suppli-
casse nomini, quasi decentissimè ornaturam ejus humeros, cujus, non
sanguine magis, quam virtute germanus, exascentibus in Golgotha spi-
neto, cordis sui arcana pupugerat aculeis, ut rubicundius hoc, quam
Romano purpurascere coccino. A tanto germine frutices nemo præ-
stolaretur alios, quam ita in magnanimo Adalberti repullulantes pectore,
ut in oculis Coronatorum Poloniz, Sigismundi, Vladislai, & Joannis
Casimiri efflorescerent. Quam nihil exotica aura, ex primævo illius de-
libant candore, innotuit orbi prudentissimæ Sigismundi Tertij censura,
cum Vladislauum tunc Principem, parta decora (Septemtrione domito,
& Oriente legibus æquissimæ pacis circumscripto) Orbis, ubi inferentem,
que jam à triumphalibus planè desceverat spectaculis, uni Radivilio
Regium

Bb

(a) Nicolaus Radivilius Dux, ab itinere. Hierosolymitano redux, Olyka, tale sibi inscripsit
in virâ Epitaphium: Advena ego sum apud Te, & Peregrinus &c. Psal. 38. 13.
(b) Hic de quo agitur Dux Radivilius Adalbertus, edidit Tractatum de Coronâ Spinea Christi,
ad quem alludit hoc loco Autor. Habeo ejusdem Duxis, Chronicon sui temporis Rerum
Sectarum in Polonia, ab Anno 1632. ad 1633. prælo committendum; si Bibliopolæ copia
aderit.

Georgio
Dux Ra.
divilius
Cardo
nalis S.
R. Es-
clesia.
Stanis-
laus Ko-
bierzo-
cius in
Vladis-
lao
Principe.

Regium Juvenem, cetera invictum, quasi morem gerere jufferit, & in monendo dextrè & industriè, tanto in spei Regnorum nato Herodè, paternas obire voluerit vices. Quæ Regiorum monitorum libertas, etsi solertissime usurpata, sicuti plerisque, apud sobrios etiam, & ira suæ victores exilio dedit; ita *Radiivilij* nullam in æquanimirate Principis, postea dominaturi, acrem memoriam reliquit; quasi auctoritas hæc, paternis permixta auspicijs, allatura esset in animo successoris, non imminuta gratia, tanto Regiæ Juvenis moderatori, auctoramentum. Neq; diu morata est expectationem illius, Regnatricis fortuna, eundem apud filium non minus animo suo, quam subactis imperantem populis, amicitia retinuit gradum, in quo illum vetus, & regnandi artibus exudita, *Sigismundi* collocarat prudentia; ut sicuti in *Radiiviliana* Domo, suprema honorum *Lithuana* Reip: fastigia, hæreditatem quandam adire videntur; ita honoribus major suis, *Adalbertus*, in nido vicitutis enutritus, Aquilæ Pullus, in animis Regum, quos *Syctica* & *Yagellonia* nobis stirps, à maritimo trans-miserat Aquilone, hæreditaret. Sed non honoribus tantum, verum & saculo

Seneca de Tran-
quillita-
te Ani-
mi.
suo major esse didicit: & si habet, ubi se etiam in privato lare explicet magnus animus, proculdubio luculentius in eo amplissimo Magistratu, in quo tot irritamentis fortune constantissimo cuiq; Sapientum, huma-na lepocibatur adulatio, *Radiivilium* eo altius supra hæc blandientium curricula victorum, attollentem se nostra spectavit ætas, quò demissius & occultius volucrum Regiæ Aquilæ, quam vulgaribus avibus, retia sua tendere, aulica venatrix consuevit fortuna. Nimirum, sapiens adeo

Seneca de Con-
stantia
sapien-
tis.
extra omnem veli jactum surrexit, ut supra fortunam emineat. Divitias habuit, non divitiis illam habuerunt, quarum usu si melior evaserit, quam affluentia, non miror, cum adeo præmuniverit pectus & linguam, ne pessimum humani affectus venenum, sua utilitas afflaret illa penetralia, quæ *Attica* olim pecus, ita *Dæmostræni* præcluserat, ut suam anginam (a) mutarit in probrosam unicuiq; Oratori argenti fodinant. Dignissimus *Cancellarius*, qui, ut Regum Polonorum, vix non quadraginta annorum spatio, luculentissime interpretatus est mentem, ita vel eo nomine, Po-lonæ *Lithuanæq;* loquetur æternum posteritati, quòd quibusdam can-cellis suas circumscripserit cupiditates, & signanda Regum liberalitati, non signatis recipiendis nummis, suam destinaverit manum. Quæ magna-nimitate, sicuti calcavit magnum orbis subjugatorem *Macedonem*, (qui post *Darium* & *Indos* pauper videbatur, quæsitit quod suum faceret: scrutatus est maria ignota, in Oceanum classes misit novas, & ut ita dicam, mundi claustra perrupit. Quod natura satis erat, homini non

Seneca
Ep: 119.
erat. Inventus est, qui aliquid concupisceret post omnia: ita rarissimo di-vitiarum contemptu; *Phanix* *Cancellariorum*, alienæ liberalitatis promi-scuè vendentis & ementis, visus est non egere accessione. Orationi suæ ut deerat fucatus ille nitor, ita inerat præclari index animi candor, & sicuti mentem nunquam præcurrebat lingua, ita mirabili aliquo nexu, linguam cum pectore laudabilis quædam consueverat vincere veluti Har-moniam. Religionis & avitarum legum vindex acerrimus, servanda &

ornan-

(a) Angina Genus morbi Lyporū & canum, quo fauces strangulantur. Cum *Dæmostræni* à Legatis milesiorum, pecunia corruptus, dicere contra eos, quòd pridie fecerat, postridie recusasset, anginam se pati causatus, obiectum est ipsi a quodam, cum non anginam sed ar-gentinam pati. Gellio, lib. II. c. 9.

ornanda, uni *Basilicam Olycensem* regio planè (architectante innata *Ra-diviliana* pietate) extruxit sumptu, & aureis moribus Princeps, mensæ Domini, sub brevi specie panis latentis, ex auro purissimo fabricari se-cit abacum; Majorum verò institutis propugnandis, senilem impendit vitam. Cum ambitu congressus multiformi malo, & cum potentia im-mensæ cupiditate, adversus vitia Reipublicæ degenerantis, & pessum suâ mole fidentis, stetit quasi solus, & cadentem Rempublicam, quantum modo una retrahi potuerat mente, retinuit, consulturus ultra, & im-minentibus occursurus malis; nisi pertinacia factorum, ita hunc obstruxis-set eruditæ & consultricis pietatis fontem, ut nulla jam irrigare possit, inopia consiliorum arcescentem patriam, scaturigo.

ADAMUS KISIELIUS PALATINUS KIJOVIENTIS.

U T virtutem omni loco nasci, retròacta docuere sæcula; ita nun- quam natura iniquè se gessit, aut præclarum animum male collo-cavit, si voluit hoc ipsum nobis ostendere, posse ingenium for-tissimum ac beatissimum, sub qualibet cute latere. *Caucaso* & *Hircania* propior, quam *Parnasso* regio, *Adamo Kisielio* obtigit natalis, & sicuti inclementia Cæli & aëris, æterno damnati gelu non obstitit *Anacharsi*, quò minus ad omnem sapientiam, eruditæ Græciæ inferret lucem, ita *Roxolanum* hunc *Periclem*, Regiæ *Sigismundi*, deinde *Vladislai* & *Joan-nis Casimiri*, adeo non fastidiivit aula, ut ab equestri *Orchestra* & comi-tialibus rostris translatus, Senatorio insigniret ostro, imò à municipali-bus sive terrestribus legationibus evocatum, amplissimè ad Magnum Septemtrionis Monarcham, adhiberet legationi. Facundiam, mirâ af-fabilitate & dicendi lepore conditam ac temperatam, magis ab effectrice rerum naturâ, quam à solertiore consecutus arte, non pacatis tantum functionibus, sed castrensibus etiam & militaribus impendit transactioni-bus; dum nunquam paciscitur cum fœdifragis Respublica rebellibus ser-vis, quò minus *Adami Kisielij*, non minus bello, quam pace spectati *Caduceatoris*, industria opera interveniret. Eâ verò pollebat manu du-centis, quò vellet auditores, eloquentiæ incredibili quadam vi & effica-ciâ; ut si illum tonare, fulminare & permiscere Græciam, propius mira-culo, quam veritati fuerit visum; ita hunc à cervicè suâ, & jugulis con-tubernalium suorum, districtas serviles sicas retudisse & avertisse, ac fe-ros illos manifestecisse animos, incredula & anceps posteritas, minus sibi forsitan persuadebit. Et, si profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exserent, & in idem quandoq; silentium abitura, oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt: ea tamen enituit *Vladislavianorum* temporum felicitas, ut victoriarum suarum, propaga-tione ingeniorum etiam *Polonorum* cresceret dignatio; & quasi jam taci-tum pactum inivissent præclara facta cum factis, ita perennare in ani-mis posterorum, ut conservatricibus etiam suis literis, ingeniorum ad-ministris, immutabilem præstarent tutelam. *Adamum* cortè, à Præfæ-

Bb 2

Curâ

Seneca
Ep: 66.

In lega-
tione ad
Cimeli-
nium
Anno
1624.
56.

Seneca
Ep: 27.

Curā Czerniechoviensi finium regundorum, transtulit ad Senatoriam Czerniechoviensis & Kijoviensis Castellanatū, deinde Palatinatū Braslaviensis Sellam, Vladislai beneficentia, ut illum admovent lateri suo assessorem, quem Regnatricis fortuna, per vestigia Moschoviticarum victoriarum circumduxerat, quasi unum ex Arcadibus, & certare parem, & respondere in bellico illo Senatu, seu consulere paratum. Neq; deesset diu feracissima immortalitatis seges, non minus Triumphatori, quam Pacatori orbis Vladislao, dum inire fœdus conjunctionis armorum, cum Magno Duce Alexio Michailovicio (ad delendam Tauricam Chersonesum, veluti ad excindendum latibulum, in quo raptore Christianarum fortunarum latuerant, & hæcenus latent Tauricani Lupi) nititur, unum hunc delegit e millibus unum facialem, sacrorum communione, Moschovitica æstimatione aulæ, rerum Roxolanarum, utpotè Limitaneum incolam, apprimè gearum, paciscendi pro Republica felicissimum, qui à Pacificatore Christiani Orbis destinatus Rege, eas ferret & referret, gloriosissimi ad memoriam posteritatis fœderis, conditiones, quas avidissime Christianitas præstolabatur universa. Sed, nè uni tantum eriperetur Poloniz Vladislai, & cætenus lugerent extinctum hoc sæculi lumen, cultioris ditiones Orbis, quatenus extendit se earum amplitudo, bustuaria spoliatrix Majestatum Mors effecit, quasi evascentiam in manibus tanti victoris infringeret lauream, & invideret illi recuperandæ Palastina gloriam, cui si figere pedem, & insistere Statoris & Servatoris nostri contigisset vestigijs, nulla eum tumultuaria discordia exturbasset. Bene merendi itaq; de Republica Christiana, opportunitas, potius Adamum Kisielium destituit, quam efficacissima voluntas, quem si rara suaviloquentia Nestorem indigitavit Roxolanum, Nestora tamen ad proveciorem senectutem minimè deduxit ætas. Cum etenim longinquorum itinerum, pro Republica susceptorum difficultates, & acerbissimi ægritudinum dolores, medium illum præoccupassent, erepto uno felicitatum Polonarum Nutritio Vladislao, vix uno supervixit semilustro; & prius coronaria Monarcharum Russia non ultrò, sed communi mortalitatis nostræ necessitate, sublatus excessit Urbe, quam fidei suæ Senatoriæ conceditis penatibus, externa Dominationis Septemtrionalis potentia, intulisset pedem.

*****

ADAMUS In Wyszya GRODZICIUS CASTELLANUS MEDIRICENSIS.

MAJOR Polonia, sive amplissima superioris ditio regionis ideò Majoris sortita est nomen, quòd Lechiaci conditor nominis Lechus, in loco, Slavonica lingua Gnesno appellato, quasi (a) nido primum collocaverit domicilium; aut potius quòd ingeneratà quadam, à primo illo Parente Magnanimitate, acerrimis libertatis vindicibus copiosius, quam alia Pars Poloniarum, abundarit. Quæ cum alias clarissimos utriq; Ordini, tam Senatoriò, quam equestri suppeditasset Viros, memoriâ

(a) Gniazdo Polonice sonat Nidus.

CLARISS VIRORUM.

etiam nostrâ non minorem visa est impertiri Adamo Grodzicio, inconcussi animi rariore insigniti eloquentiâ gloriam, ut sicuti multi illum antecessere subsellij, ita ille plerisq; majorum gentium Senatoribus, luculento ingenio præstaret. Cum verò non Virum Magistratus, sed Vir Magistratum adornet, inijt rationem incomparabilis Vladislai Sapiencia, quâ minorum etiam gentium subsellia honestaret, dum legendum omni posteritati Grodzicium legit in Senatu: juvat meminisse, cum adolescentiores adhuc, censorium planè Curio aut Fabricio parem, in eo miraremur animum, adversus utramq; fortunam intrepidum & inconfusum, nec adversa tumultu, nec prospera fulgore percussum. Promere sententiam noverat, nullius gratiâ emptam, nec alieno obnoxiam arbitrio, & quasi in palæstra bonæ institutus mentis, ad nullum impiegit humanæ cupiditatis aut ambitionis offendiculum, scilicet irritamenta lubricæ & nunquam stabili consistentis loco felicitatis, magno æstimata mortalibus, etiam si quis casus domum attulerat, sic intuebatur, quasi exitura, quæ ventrant. Excesserat finibus Patriæ Vladislai, qui fines Patriæ, amplissimas acquirendo Provincias auxerat, reparandæ valetudinis, bellicis & castrensibus attritæ laboribus, in thermis Badenfibus, tum visendi Ferdinandi Tertij Christianorum Imperatoris, consobrini sui & affinis opportunitate impulsus, nullam leenam erepto factu saviore truculentius putares, quam ille in centuriatis comitijs, Senatoriâ excanduit voce: Res Disceps Majestatem à throno absentem, indicia causâ & inconsultis Ordinibus sui Regni, vergere ad Interregnum, & nisi debita erga Majestatem, optime de Republica merita, retinisset veneratio, obsequium fidele Poloniam Majorem excussuram fuisse, testatus. Quem, non deterruere Majestatum fulminantes vultus: tantò minus natalium decora, externo inumbrantium fastu Procerum, ambitiosa perstrinxere prensationes. Obreperat plerisq; malè sanis animis, conciliatricula exoticorum honorum cupiditas, quasi concussa hac, conservatrice libertatis æqualitate, equestris Poloni nominis prærogativa, auctuario sive additamento peregrinarum dignationum egeret. (a) Titubarent alij, & forsitan ad offensam arrogantiz, cæcutientes caligarent obtutus, nubem, non Grodzicium, nunquam admittens in animum prava consilia, contra calamitates fortis & contumax, nec avidus periculi, nec fugax, utpotè fortunam non expeculare, sed facere assuetus, qui demum non tam urbes aut populos, quam se in potestate habere optavit. Rogavit itaq; legem, ut abrogaret ambitionem, & præclatis prohiberetur sive aboleretur sancitis, præposterum aucupium, adventitij splendoris, ac Principatus sive, Comitatus, & antiquâ origine inclaresceret nomine familiæ, non dignitatis. Has sanctentem leges, & laudatissimæ Rempublicæ fulgentem institutis, exlegem diu esse minimè patiebatur, humanarum arbitra legum immortalitas, nulli acertior, quam Reipublicæ, quæ ne facundus suas demum eloqueretur calamitates, luculoso præceptum fato hunc Polonum Cyheatus, dolentiore gestu testatur, quam voce.

Ce

ALEXAN.

(a) In hunc faciem Adam Grodzicium sub anagrammatico involucre Pseudonymij Nominis Matbias Dargodski, edidit Polonice Parænesin de Titulis & dignitatibus Exoticis a Poloni Nobilitate vitandis. Anno 1634. editam.

Seneca lib. 3. Naturæ rationem.

Seneca lib. 3. Naturæ rationem.

Seneca lib. 3. Naturæ rationem.

Verba legis in Constitutione.

Anni 1637.

**ALEXANDER TRZEBINIUS EPISCOPUS
PRÆMISLIENSIS,
Procancellarius Regni Poloniae.**

EX Praefecto Leopoliense, finium Herculeundorum, Sacrorum Antistitem, ex Legato ad Magnum Turcarum Dominatorem *Amuratem*, Regiae *Vladislai* mentis interpretem, ex sagato equite, ficitimis ut potè *Russiam* incolente indurato bellis, togatum inter Clarissimos saeculi nostri recensendum Civem, *Alexandrum Trzebinium* saepe requireret aetas nostra, posteritas æquabit raro. Scilicet oboriri plerisque felicitates possunt, priusquam undè oriantur, discernas; *Trzebinium* gradatim per omnes quasi honorum flexus, virtuti suæ constanea circumduxit fortuna, & non prius Regnatrici Aquilæ, idoneam illius suppositum manum, quam candida venerandæ canitici fasciâ veluti præcingeret, aut coronaret caput. Sive quod honores aliarum contemptores ambitionum, & à concurrente fugitivi immeritæ multitudinis importunitate, rariore insigniri gestiverint nomine; sive quod ille demum intra cancellos, pro munere suo, optimè nosset distributivam redigere Justitiam, quem & præfuisse finibus regendis, & supplices retulisse libellos, ac nullibi publicæ defuisse expectationi, suo obstricta Respublica experta est bono. Obrepunt plerique ad recepticem rectorum & pravorum hominum aulam, veluti ad lacum, quem exhauriant, reliqui ut suis Euripis aut vorticibus hauriantur. *Trzebinium* suâ fungentem, principe equestrium & provincialium dignitatum præfecturâ, nihil minus, quam invidiosa fastigia, aut lubrica limina curialis felicitatis cogitantem, ultrò evocavit aula, tam procul ab ambitione suo abditum otio, & in remotiore agentem solo, quam à necessitate. Daturus responsa populis, legibus & stabilimento pacis, eam Othomanicam circumscriptis portam, quâ tot erupere Christianarum ultima exterminia ditionum: nihil humani commodi aut felicitatis, nisi amaro immixtum felle, aut fucato involutum dolo: ut jam tunc facile colligeret orbis, non magis strenuè *Vladislavianâ* felicitate geri & administrari bella, quam industrie ministrorum suorum operâ dari & accipi pacem, in eâ petissimum technatum, & vafritiei barbaræ officinâ, quæ ut Principum legationes susque deque habet; ita juratis, quia injuratâ mente, raro insistit aut nunquam pactis. Nimirum expediverat, ut deinde ab aureo illius sive mellifluis, tota *Polonia*, veluti aureis attracta catenulis, penderet ore; cujus præclara & suaviter eloquens solertia, sive *Orphei* sive *Amphionis* instar, saxea Tyrannorum noverat emollire corda; & illum demum jure gentium devinxit Dominantem: qui Oriente & Meridie suo minime satiat, ad Occidentem & Septentrionem avaras & insatiabiles extendit manus, quasi scire cupidus, ubi tam magnum conderetur lumen. Caduceum, toto Christiano celeberrimæ legationis Orbe, pastoralis commutaturus pædo, caducas rerum humanarum spes & expectationes ita

Ex oratione Gratiarum Aethiopiæ ad Vladislavum IV. pro Sigillo.

Ex Sueronæ camerae Reuerendarius deinde Procancellarius.

exiit, ut priusquam Episcopalis patrimonij adiret possessionem, & destinata sibi sacra hæreditati inferret pedem, par nobile filiorum, (a) gemino etiam funere, sed nulla obducendo cicatrice, in paternis visceribus vulnere efferret. Refarciri tanta jactura, geminâ amplissimarum dignitatum, & sacratioris togæ, & minoris Polonæ signaturæ, minimè potuisset accessione: nisi inferius pastoralis & Senatoriæ duxisset sollicitudine suâ, ita domesticis ingemiscere funeribus, ut non uberiora illi è conspectu Reipublicæ, & amplitudine muneris sui, solatia petenda restarent. Posthabitis igitur humanis affectibus, quasi paternæ oblivisceretur caritatis, & florente Republicâ, orbis esse desisset; ne aureum exaresceret, Polonæ indefinenter fluentis eloquentiæ, flumen, *Wydzgam*, *Chrisostomum* sive *Chrisologum* nostratem, cujus voce ex sacris exedris, nulla hætenus in Polonia eruditior audita est, *Vladislav* Ecclesiastem sistit; ut quemadmodum famæ suæ indulgentissimus Princeps, regnatricibus & Majestatum administris virtutibus, attonitum reddiderat orbem, ita æternitatis *Stephanomate* (b) seu Diademate, dignissimus Oratorum Mitratibus Princeps, (c) ad perennem supremæ venerationem Majestatis, nunquam felicius, quam eo saeculo, literarum cultu efflorescentem Poloniam, selectissimâ erudiret doctrinâ: Reliquorum in Polonia sive Antiquum sive Optimatum, intra exiguum vitæ curriculum, circumscripta est consultissimæ aut eloquentiæ aut prudentiæ gloria. *Trzebinius* verò præscriptas suæ mortalitatis excessit metas, & quasi vadimonium promitteret securæ posteritati, eminentissimo providit judicio, ne in illis, quos in penitentiorem adoptaverat confidentius amicitiam, posthumam etiam malè criticorum hominum incurreret censuram. Quem, si ut alium *Gorgiam* non *Leontium*, sed *Lechiacum*, aureâ statuâ ornare, Polona non permittit consuetudo; statuet tamen illi nunquam intermoritura monumenta, ita mentibus impressa humanis, sicuti ille Poloni custos sigilli, æternum duraturam memoriam, non tam scriptoriæ insculpsit membranz, quam obstricto, nominis sui celebritati, multorum, sigillaverat in corde.

*****
**ANDREAS à Leszno LESZCZINIUS ARCHI-
EPISCOPUS GNESNENSIS.**

Usque adeo secrevit, ab eminentioribus in Poloniâ stirpibus, *Leszczynianam* Domum, propria tantæ propagini dos, & quasi attributa, nihil obtendens moribus suis, sinceritas, ut Coronati nostri quatuor, quatuor *Leszczynianorum*, non subiectis tantum sibi populis locuti fuerint, sed vicinorum etiam ac externorum Principum Legatis responderint ore. Et *Sigismundus* quidem Tertius, (præter unum *Sigismundum Primum*) Regum Polonorum, quâ diuturnitate Imperij, quâ felici-

Cc 2

(a) Filij expectationis magnæ extincti, antequam adiret possessionem Episcopatus. (b) Stephanon id est Coronæ ex vocis Græcæ etymo; *Wydzga* Prænomen fuit Stephanus. (c) Postea Episcopus Varmienus, deinde & Primas Regni.

cissimis regnandi artibus vetustissimus, *Venceslaus Leszczyński*, ex Palatino Calissienſi, Archivo Regni præfecit, quasi nullibi recondiderentur decentius Regum Polonorum arcana, quam in ornatissimo antiqui domicilio candoris. *Vladislaus* deinde non magis acquirendorum regnorum, quam æstimandorum ingeniorum felix, *Andream Leszczyński*, cujus leviter adumbramus virtutes, ad paternam æmulationem provocaturus animi ejus promptitudinem, planè nondum virilitatis supergressum annos, minori ita adhibuit sigillo, ut successor etiam major, ejusdem Magistratus, eum ornaret præfecturâ, & deinde Primatem Regni, Præmumq; Senatus legeret Principem. *Joannes Casimirus* postremo ut Paterna & Fraterna in *Leszczyński* Domum, non degenerere liberalitate, cumlaret beneficia, vix aliquem aut rescripta, aut largitiones suas, passus est sigillare, extrâ patritiam hanc & hospitalem honoribus gentem, dum *Bozslau* à *Leszno*, ex supremo *Ærarij* Regni Præfecto, minori admovit sigillo, quo celerius quam Reipublicæ intererat extincto; nihil aliorum spei & expectationes moratus, *Joannem* ab eadem *Leszno*, ex Palatino *Poznanienſi*, inversa licet ordine Patrum sufficit Nepoti, servato tamen limatissimi Regij scilicet judicij delectu, quod sicut illum flexanimè præstitisse eloquentiâ, ut *Charitas* etiam sive *Gratiz*, nullius libentius in rebus humanis, quam illius loquerentur ore: ita hunc veterem quendam redditum sibi, non præsens modo *Respublica*, sed securura etiam recognoscat ætas. Supremo igitur supranominato Cancellario, & *Rozwazovia* Matre natus *Andreas*, honoribus paternis nihil præter onera domestica consecutus, ut facillè *Pelono* innotesceret orbi, quam in quæstuoso licet alijs Magistratu, inempta & minimè venalibus *Leszczyński* versaretur fide, umbratili, in secus *Mitrata* *Premetensis* Abbatiz, animum quasi jam addixerat vitæ: nisi *Vladislai* eum, perspicax & indagatrix; etiam latebris sese occultantium ingeniorum, beneficentia, ad *Vendensem* primò, postea *Camencensem* evocasset tiam. Patuit statim *Leszczyński*, tot Procerum & Palatinorum Majoris Poloniæ, proles, custodiæ & excubijs non impar Aquilæ Regnatricis, dum *Vladislaviana* censurâ, vices Magni *Georgij Ossolinij*, Cancellarij tunc Supremi, obire jubetur *Andreas*, & Pro a cellarij munere ornatus, Socius laborum & Collega addi ut illi Viro, cui ut Orbis Christianus, raro sapientiâ æqualem, ita Polonia nostra nondum Vicarium dedit. Et si verò nefas est, non candidam ejus esse mentem, cui bene canum mentum est: *Leszczyński* tamen canitem anticipavit candor, & prius sedata spicuitate, innoxæ popularitatis & nunquam sui obtegentis animi studio, comparatâ sibi auctoritate canescere cepit, quam illius capiti emeritarum virtutum, non tam hæderam, sed dehit in potius provectior ætas, canitiei imposuisset Coronam. Congestum divitiarum, & avaritiæ nunquam bonâ mansuæ aut cessaturæ fide, illuviem, avito & paterno vitavit exemplo, spargendis scilicet beneficijs, non demetendis aureis spicis seu aristis, (ut olim *Græca* in curia) idoneam fors nasendi illi vel indalserat vel expediverat manum. Hinc est, quod cum plebunq; concitator sit, in magnarum expectatione opum, habendi cupiditas,

Seneca
lib: 2do
de Beneficijs.

& accedente ætate, accedat accrescatq; plura possidendi amor: *Leszczyński* Magnanimitas, utraq; mediâ & provectiore ætate, procul has animorum ita abegit pestes; ut neq; fulgore suo deciperent, aut perfringerent Virum, neq; limen attingentem (cum ulteriores æterna fata invidissent annos) comitarentur senectutis. Celeritas fortunæ, & quasi præcox felicitas, nihil constantiz & firmitati animi illius detraxit: optimè quippè irradiantis ferunt splendoris lucis, non inassveti obtutus, quoscunq; longa Majorum suorum eruditæ claritudo. Adulandi certamen, & unam illam assentatorum, tinearum instar, vitam & fortunas Regum exedentium, veluti personatorum hostium contentionem, quis blandissimè fallat, ita, ab inconcussio suo animo, nunquam in obsequium servile submisso exclusit, ut legum Patriarum defensionem, & hætenus illæ æqualitatis tutelam, individuas Cancellariorum Regni signatrices seu sigillatrices, intimo Senatorij pectoris reconditorio includeret. Extincto deinde fidere nostrarum felicitatum *Vladislao*, & obfuscatâ Cynosurâ *Polonæ* tranquillitatis, cum vel maximè *Respublica* fluctuaret luctuosissimo illo Interregno, hinc excusso Regiminis *Poloni* clavo, illinc intentante seu impingente, & pro sceptro, substituente servilem suam & prædatricem *Polono Spartaco* (a) *Chmielnicio*, clavam, ingentis magnitudine animi *Fabricij*, aut *Papirij* ingenuitatis antiquæ idæis æquandus *Leszczyński*, non destituit *Respublicam* vengentem ad occasum. Et licet *Carolus* Principem, ab umbraculis sanctioris vitæ, sed Paternæ innutritum pietati, throno destinaret *Polono*, non immemor *Venceslaus* *Bohemiz*, *Eduardum* *Angliz* Reges, bellicorum operum planè ignaros, una *Czli* expugnatricæ pietate, exlitum, contrâ hostes sollicitasse & auctorasse præliaribus copijs suis, militiam: eam tamen animi sui & opinionis propensionem, Clarissimorum Virorum suffultam & innixam suffragijs, ne interno diffidio, semivivam Patriam nocentius perimeret, temporibus Reipublicæ transmittendam & subjiciendam putavit, parvi scilicet referre existimans, grandiorne an junior natus *Sigismundi* Filiorum, orbato potiretur sceptro. Neq; fraudi postea fuit Magnanimo *Leszczyński*, apud oculos delationibus *Joannis Casimiri* (ad prodigium injuriarum etiam, non civilis tantum diffidij, tolerantissimi Principis,) aures, longior & quasi morosior hæc in eligendo, sive inaugurando illo Procancellarij cunctatio. Nam evocato à signaturâ mortali, ad manutenenda sigilla æternitatis, *Georgio Ossolinio*, supremo tunc Cancellario, amplissimo cum Majoris sigilli insignivit honore; & vix triennio evoluto, Principe loco eum in Senatu (quo nihil amplius donare Reges *Poloni* possunt) confidere jussit. Hætenus etiam mentibus nostris hæret, sicuti spectantes admiratione detinuit triumphalis dies, quo in *Bereſceſſi* arena, nullis, posthumæ circumscribendus memoriz cancellis, Cancellarius *Andreas Leszczyński*, non inter scriptorios versatus est stylos, sed antiquis illis Antistitibus non impar, ignores, Pontificium nè an Imperatorium (aram simul & victimam) inter districtos hostium mucrones, circumferret pectus: & ne deesset palmæ, sicut non deerat parandæ victoriæ, triumphatori tunc adequitans Regi, lærum auditus est intonare (b) pæana. Svetica deinde rabies, cum extorrem

D d

quasi

(a) *Spartacus* Thrac miles hinc Latro dein Dux, militibus servis vexavit Romanos (Florus lib. 3. cap. 20.) nostrum *Chmielniciu* ad amissum adumbrare videtur.
(b) In Prælii campo *T. DEUM* laudamus cecinit.

quasi Patriam, à sedibus suis avellere nititur, & aras simul focosq; deletura, superis indicit bellum, pro eà sollicitudine, quam Religioni & Regioni tuendæ impendere, cum Princeps manucebat auctoritas, cum meliorum partium suadendo, exulceratis verò dissuadendo, nihil proficisset aut profuisset civibus, maluit mortales ocludere oculos, quam deteriora, omni mortalitate in Republica, oritura spectare mala.

*****

ANDREAS PRZYEMSCIUS CASTELLANUS CULMENSIS.

U Sitato Patrimonia sua partientium more, alterum ex Przyemscij, Bellona secrevit, & Mars in acie sive Batohoviensi Lanienâ pignorat; alterum Pallas, non inermis tamen, seposuit, ut inter tumultuarias undiq; digladiantium bellatorum ruinas, malè consulto tunc Conso Lechiaco, opportunè eum commodaret. Domesticia finibus diu Andreas Przyemscius, adolescentiore etiam ætate retineri non potuit, etsi Præfecto Calissensi finium regundorum natus, quasi vertere solum, imbuendus, quâ civili, quâ militari prudentiâ, laudabiliter ille dicatur, quem non diu latebrarum paternarum tenuit solitudo. Externas adivit Provincias, quæ non minùs illum spectarunt, quam Przyemscius lustravit illas: decennio integro evoluto, quò facilius aut indocilitatem, si aliqua supererat, aut nodosos illos literarum, & totius Encyclopediæ, expugnaret sensus. Nec infeliciter cessit humanæ cognitio eruditionis, juvenum sagacissimo, cum qui alios irretire noverat eruditorum verborum ambagibus, tandem exuta pravarum opinio superstitio, me spectante, in retia incidit Piscatoris. Pretiosiores Paterno solo nunquam potuerat invehere aut importare merces, quam ex eo Principe Christianitatis mercatu, reducem animum quò longius abiverat, eò propius adherentem DEO. Documentum Principibus Juventutis, & Peregrinanti Patritiæ ætati, quam malè plerisq; consent sua impendia, qui in Thyrræno, Adriatico Mari, Oceano demum piscantur potius monstra, naufragium Paternis allatura oris, quam reconditos in visceribus maritimis Uniones, æterno dissociabiles animos, firmaturos nexu: quam præclare Przyemscius suas inivit rationes, qui non dissipato innatarum virtutum censu, hactenus exoticas incoluit terras, donec ab illis, ignoto ætati nostræ prodigio, & doctior & religiosior rediret. Quidni periclitaturum opineris, in salebroso licet Regnatricis aula, sicco tamen Littorè, qui remotiore sub axe, alienam, nullo suo periculo, pressit arenam? Paterno redditus littori, vix appulit ad domesticam stationem, cum Vladislai Paranympsis, Venceslao Leszczynio, Episcopo tunc Varmieni & Christophoro Opalino, Palatino Posnaniensi, Principem Niverniæ Mariam Ludovicam, Neosponsam, Lutetiâ Parisiorum in Poloniam deducturis, legationis Secretarius adjungitur: non vano utiq; augurio, nihil illum triste in Poloniâ patraturum, & nullius truci sententiæ futurum auctorem, ejus primas functiones lætus auspicaretur Hymenzus. Exercuere deinde præclaram, & in umbraculis sapientiæ educatam indolem, centu-

Roma
factus
Catho-
licus.

riata comitia, cum atrox illa, deploratissimo Regno nostro, undiq; immineret tempestas: hinc transmarinis, Suetici Leonibus infestantibus, nulli tunc oclusos Patriæ fines, illinc rapacissimis Aquilonaribus vulturibus, Lithuanum, Rozolanumq; depascentibus solum, Przyemscio, ut nunquam defuerat consultißima vox in prohibendis Reipublicæ malis, ita in defendenda illâ (nisi continuæ aggrudines, & valetudinis jacturæ, multum juribus suis detraxissent) nunquam strenua defuisset manus. Senatorio admotum Ordini, in providendis Reipublicæ commodis, nunquam Lentulum, in sententiâ dicenda, nunquam Lepidum, sed gravem apellares Catonem: cum præsertim exclusis, tempori minimè accomodatis facetijs, potius facere dicenda & dicere facienda, à senio nomen suum deducendi expediat Senatori. Senium tamen, illi, lecto in Senatum (ut omnia in illo fuere præcocia) præcox non indulget fatum, & ne imponeret illi rerum humanarum vicissitudo, alternis, tritita lætioribus immiscendo scenis maluit tot, imminencia spectaturi oculos, amovere mala, quam spe inani, meliorum temporum diutius fastidientem frustrari.

*****

B.

BOGUSLAUS in Leszno LESZCZYNIUS PROCANCELLARIUS REGNI.

Quicunq; bisontis Caput, antiquissimo Vieniavitarum stemmati, præfixere Majores: nã illi Romanæ ut assurrexisset, ita obsecundasse videntur Majestati, quæ ut ab invento humano Capite amplitudinem Capitoli sui, & servituri sibi orbis præfagivit fortunam: ita hæc consultißima, felicitatum suarum divinatrix, facunda tot stirpium Patris, Leszczynia Domus, natales suos, circumscriptam quidem unicuiq; non excessuros æqualitatem, solo tamen capite, consiliorum domicilio, aut nemini cessuros, aut plerosq; innumbraturos potuerat vaticinari. Raphaële Palatino Belzensi Patre, & Pronscia ex Regnatricibus olim Lithvaniæ familij, oriundâ Matre natus Boguslaus, nihil non eruditum in Paternâ visurus Domo, literariam quasi prius, quam communem, hausit lucem, quæ sicuti primo afflatu ad cultiores eum animaverat literas, ita ad veriorem supremi Numinis cultum, aliquando debuerat erudire. Tyrocinia domesticæ eruditionis, ut externarum cumulare cognitione rerum, plerasq; insigniores adijt orbis Europæi Academias, nihil pretiosioris suppellectilis in patrios revecturus penates, quam pariter eruditam mentem & linguam. Neq; pœnituit diuturnioris in longinquas susceptæ peregrinationis oras, honoribus non minus, quam civilioribus artibus refertissimas cognatas ejus stirpes, eodem in municipalibus Majoris Poloniæ, & centuriatis deinde universi comitijs Regni auditus est, quò elegantiores politioris eloquentiæ apparatus perciperat, & didicerat plausu, mirâ tamen & selectissimâ parsimonia temperatos, sine quâ demum omnis eloquentia inanis profluentia est, & haud se retinentis ingenij morbus. Tribunitiam potestatem, sive Tribunorum aut Ephorum in comitijs regimè, eâ exequit fide & dexteritate, ut non

solum in meliorem redigeret, leges & instituta Reipublicæ ordinem, sed exuto pravarum opinionum exlege sensu, antea reluctans, tunc eruditâ mansuetudinem pietate, collum Catholicæ subijceret legi. Dignus deinde qui Præfecturam Majoris Poloniæ adeptus, de honoribus & fortunâ concivium suorum, judiciaria decerneret potestate: quando intra eam, induxit in animum, consistere orbitam, quâ pauci Majores & consobryni sui, pernicioso exciderant dissidio, impium & nefarium arbitratus regendis & judicandis admoventi populis, nisi prius, æterni Numinis vices obeunti in terris parere didicisset. Dignus ut in eum certatim edicervarent liberalissimi Regum beneficia, in quem ingeniosissimæ ejus altrices ars & Natura miro concatenata nexu, tanta congesterant decora. Dum enim tertium jam nuntiis comitialibus præest, & popularibus fluctibus præcepto mortalitati & ad centuplum illud recipiendum inexhaustæ celestis opulentia evocato Nicolao Danilovicio, à moderatione civilium in æquestri ordine questionum, ad Quæsturam transfertur Poloniæ, & illas deinde, à Divo olim Joanne Casimiro, custodire & distribuere jubetur opes, quarum parandarum, tunc vel maxime, illâ Provincialium Legatorum circumcinctus Coronâ, inibat rationes. Nimirum cui melius crederetur, & committeretur Poloniarum custodia & distributio divitiarum, quàm ei, qui reconditos Divinæ, ut potè redux ad gremium optime sentientis Christiani cæcis, & humanæ, terribilissimo scilicet ingenio pollens, scrutatus est sapientiæ thesauros. Quem itaq; rei monetariæ Præfecturâ bennio aut triennio supra unum detinuerat lustrum, summo Rei Nummaria & Publicæ commodo: ei supplicare non destitit, Prætextatus Oratorius honor, ut decentius supremæ in Polonia Majestatis, effata sive oracula, mellitissimo illius vulgarentur ore. Diceret in florentissimo hoc Sarmatæ Eloquentiæ Regno, alterum æmulum incomparabilis illius Arpinatis comparuisse Hortensium: nisi eo dolentius ferres, quod fato quodam non diuturnæ stabilitatis, & à cruda vastatrice hieme, emorientium florum: immutabili & decretoriâ mortalitatis lege, præmaturè defloruerit, quidquid in vernante Leszczyńska effluerat voce. Scio, in componendo & efferendo illo ut domesticorum, ita & propinquorum certasse ultima officia, nec defuisse, funesto Patriæ, luctuoso amicis, in spem solatorum; suam funeri (si ita est appellanda) pompam: nulla tamen perennius, quàm orbata, & forsitan simili caritura alumno, tanto Oratorum Coryphæo Poloniæ parentabit Cyada.

C.

CASIMIRUS LEO SAPIEHA Procancellarius Magni Ducatus Lithuanie.

Inivèrè non iniquum certamen altrices & inventrices Sapientia, laureati Heliconis inquilinæ Musæ, utrum Martianæ arti Sapienham adscriberent nomen. Hinc Mars suo vendicabat Casimirum contubernio, asserens ex Sapienham & Radiviliano Materno Sangvine, ut nihil amicum, ita nihil imbellè

imbellè nasci oportere, & sicuti Paterna sollicitudo, in celebratissimis Europæ Academijs, ineunte ejus ætatè, rariore expolierat cultu literarum; ita Mars Poloniæ & Lithvaniæ Dominator oræ, vix à Literario redeuntem ludo, ad ludum bellicum transtulit & arenâ, ut per cruenta non minus, quàm triuphalia ad Zborovum, Bereffeciam, Zvanecium, bellorum circumduceret, cladiû simul nostrarum & victoriarum vestigia, ex quo intelligeret orbis, Sapienham eruditæ menti, æquè non defuisse ac nunquam hebetato acinaci, & præliaribus copijs, utriusq; acumen. Illinc famæ & immortalitatis propagatrices Sorores, in suum referebant censum, initiatam sive Apollinæ sive Mercurio indolem, cum prudentiâ præcurrente & anticipante ætatem, Sacramento adigeret Senatorius Juvenis, notandus omni posteritati, tunc Lithvaniæ Notarius, adigi insuetum septemtrionis Monarcham: & imponeret diuturnioris, etsi non servatæ pacis leges, qui nondum adultæ juventutis excesserat metas, ut mirandum non sit, si perspicacissima Vladislai censura, submoto multorum Candidatorum importunè pressantium ambitu, nondum planè evolutis virilitatis annis, sigillatè illi crediderit Lithvaniæ Pegasus, seu cataphractum Equitè veloci insidentè equo, qui effrænè illum equum, & ascensorem ejus juratâ frænaverat lege. Ne quæ itaq; suæ interlituum Martis & literarias istas municipes. orientur lites, Casimirus Leon Sapieha, ea gessit, quæ Imperatorium Leon Sapieha sangvinem gerere addecebat: ea facundissimo, ex mente duorum Regum, interpretatus est ore, quæ emeritissimo Cancellario, natum rara utiq; felicitate Procancellarium, dicere expedivit. Opes (quæ nemini, affluentiores Lithvano obtigerant Proceri) possedit, veluti instrumenta amplissimorum ergâ Patriam meritum, non irritamenta ulteriorum suarum cupiditatum, & quas Paternâ temperata parsimonia innoxie paraverat, non minus integrè æquè frugalitatis ac liberalitatis filij custodivit industria: ut non existimaret deinde trius aliquid, & contractæ frontis; necessitate pressus non voluntate indutus divitiarum contemptor, frugalitatis indicium esse auro, argentoq; caruisse. Quæ scaturire consueverat, auræ, & copiose fluentis sapientiæ vena, eadem non interclusa fundebat opes, in defendendâ Patriâ liberalitatis aurifodinâ; dum circumcinctam millenis ab Oriente & Meridie, maxime tamen à septemtrione malis, millenis defendit, auctoratarum ære suo cohortium, manibus: ut mirandum non sit, si iste quasi ambidexter, & utraq; illâ redimitus, Polonus Lithvanusq; Julius, unus suffecerit utriq; Poloniæ Lithvaniq; non magis consilio juvanda, quàm opibus defendendæ Rei. Opulentæ suæ orbitati, quæ Romæ olim adoptari cupientium, multorum sollicitavit avaritiam, adoptavit religiosas (quæ eo certius penetravere exelos, quò occultius vitam & mores à conspectu hominum removere & celavere suos) familias; ut constaret posteritati, alveari quodam seu mellificio fuisse obductam mortalem ejus tumbam, ejus abundantissimi mellitorum latices beneficiorum, pleno alveo in hæc religiosæ infuebant receptacula paupertatis. Rempublicam testamento (ut plerumq; conijcebant multi) non scripsit hæredem; sed hæreditariâ successione suâ, ad duas clarissimas, & Heroibus refertissimas Sapiehanam & Polubinskianam, devolutâ stirpes, quasi testamentariâ eas obstrinxit lege: ne ex successoribus suis, providis Senatoribus, à pernicioso male feriatarum hominum sensu remotis,

E c

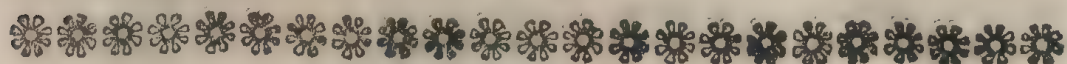
Mittitur à Vladislao ad recipiendum lura mœri Mo schovia Principis. Insigne antiquum Gentilium Mo schovia.

Seneca Ep. sta.

Ex relatione RR. PP. Carthusianorum Berezovienſium

tis, vitæ & fortunarum prodigis bellatoribus. *Sapichana* magnanimitatis, *Polubinscia* fortitudinis, æmulatoribus civibus, privata commoda nunquam publicis augmentibus incommodis, nunquam demum alienâ infelicitate ditescantibus, aut suam aucupantibus felicitatem, *Polona Lithuanæ* orbetur amplitudo.

CHRISTOPHORUS à Brno OPALINIUS,
PALATINUS POSNANIENSIS.

R Egere ingentes militari imperio exercitus, & ne urbes tantum, sed orbis etiam delere partes, hucusq; Scipionibus fatalis quædam permisit felicitas, quousq; rusticatum abire non est coacta virtus Romana; & carere Paterno sepulchro, illa magnitudo, quæ ut altricem servaret Patriam communem, tot sepelivit gentes & dimidiam orbis partem texit sepulchro: præesse populo, & tribunitiâ moderari potestate utriq; *Graccho* sua concessit hucusq; blanda civitati popularitas, quousque populares isti fluctus, eodem ambizioso sanguine non erant temperandi. Senatui verò populumq; censere sine offendiculo, aut Senatoriæ auctoritatis, aut metas aliquando excedentis suas, popularis multitudinis soli meruere *Catonis*. Major *Polonia*, non familiarum tantum claritudine, sed familiaritate etiam bonorum magnitudinem metiens suam, sicuti continuo quasi Regnatrici aulae subministrat, interpretes jurium Majestatis lingvas, (quippe à *Sigismundi* etiam & *Vladislai* Regimine raro evenit, ut non aliquis ex Majoribus *Polonis* utriq; sigillo præsit) ita ferè intra unam annorum centuriam, Censores Reipublicæ, aut potius magnos libertatis *Polone* & trium ordinum, ex quibus coalescit nostra Respublica, securitatis siue Oeconomos siue administratos, (ut nostre planius utar verbo) suppeditavit Mareschalcos. Indulgit eam amplitudinem plerisq; Magnæ & Senatoriæ Domus *Opalinij* Regum beneficentia, eâ tamen honorum varietate; & veluti quadam mixturâ, ut dignitatem hanc satis eminentem, alijs sellis curulibus non magis in Sacro, quam in Equestri interpolaret Senatu. *Christophorus* certè si neq; *Palatino* nasceretur Patre, neq; natus fuisset eos Majores, quos velificante virtutis comite Fortunâ, divite meritorum onusta mercatu invexit orbi *Polono* ratis, (a) meruerat, quem ob raram delectu literarum comparatam eruditionem, & incomparabilem quandam, ac venustam formæ dignitatem, non *Polonia* tantum sed amplissimorum etiam Regnorum subsellis deposcerent, & veluti ambirent Senatorem. Hinc est quod non minus æstimator ille, quam arbiter ingeniorum *Vladislavus*, cujus Heroico genio, certatim quasi felicitas sæculi, ut accumularet materiem, ingentes circumposuit dotes & virtutes, ut sicut eloquentissimo responsa populis daret ore, ita si unquam bellicosissimâ bella conficeret, aut potius componeret manu, unum hunc delegerit, quem inter conscriptos *Poloniae* Patres, eminente *Posnaniensi* cooptatum sellâ: ad transferendam *Niverniæ* Principem *Mariam Ludovicam*, à liliato *Borboniano*, in *Poloniam* sceptri & thori areolam, *Venceslao Leszcynio* *Varmienfi* tunc Antistiti adjungeret collegam. Quæ legati-

(a) Navis est *Opalinorum* Gentilitium Insigne.

legatione sicuti cultissima illa *Europæarum* aula, post inaugurationem *Henrici Tertij* & ad capeffenda *Polona* sceptrâ, ornatissimam processionem, ab orbe nostro nihil splendidius vidit, ita non phaleris aut torquibus, non auro gemmisq;, non curruum aut equorum opulentia, sed civiliore & selectissimâ prudentiâ, exactissimâ peritiâ lingvarum, incomparabili orandi & perorandi dexteritate, & gravissimum expedientis Regis Oratores suos judicium, & parum tanto muneri utriusq; legati solertiam, ac promptitudinem æstimavit. Cum verò omnia regna, civitates, nationes, usq; eo prosperitas sua censui adoptavit bonorum, quousq; suus consilij veris stetit honor: & ex eo tempore ipsas nihil non *Sallustii* adversi expectare debuisset constet, ex quo nihil veri audire potuerunt. *Opaliniana* virtuti innixa prudentiâ, omnem averfari & fastidire visa est *gentis* sellam, quancunq; servientium inimixta turbæ præoccupasset adulatio, quasi in nativo libertatis enutrita nido, indecorum arbitraretur sibi, ex alieno pendere nutu, aut aliena vivere quadrâ. Pedestres illos dixeris Senatores: quos ita manibus pedibusq; sua mutilavit aviditas, ut manibus pedibusq; nonnisi in ejus sententiam ire cogantur, qui eas aut gravi oneravit auro, aut pedicas istas, quætuosæ corruptelæ, pedibus veluti impedimenta quædam, Regia optime sentientium iniecit via. *Jugurtha* ille *Numidicus*, cladibus Romanis, quam homine insignior suo, ex auro conflato in curiâ Romanâ, jam emi & emere assveta umbone retundebat tela, quæcunq; contorserat in illum Imperatoria in campis Africanis cura: hoc unum affecutus, ut ex mente & arbitrio illius, fasciâ suâ involuti servi, & mutarentur legionum Romanorum imperia, illius obreptitij & jugulandi *Jugurthæ*, incorruptas olim, tunc venales pauxillo auri fascinantis mentes. Piget referre, ne tædium incurrat, quisquis nostra leget, quam perperam eâ penetratiliâ, illibati & hæcenus Sacrosancti *trarii*, recluserit Romæ humanarum pestis divitiarum aviditas: quæ bonè clauserat frugalis illa & Parsimonie Magistra prisca Paupertas, cum unius *Curij* auri non indigent pectus, melius texisse contra *Samniticum* aurum, quam villis adhuc sua texerat toga. Pudet generis humani, & tot antea ædorum conscientie sæculorum, quam projectè venale prostituerit Imperium, quam dolose mercenarius ille ambitus, scelerata emerit suffragia, quam avarè licitari de summa non erubuerit amplitudine, uterq; impudens pariter venditor ac emptor, eò se jam inclinate humanarum vicissitudine rerum, ut post exturbatos throno *Augustos Claudios*, aut egregia nomina quæcunq; in illa spoliatrice orbis eminuere aula, ad gregarios demum divertere, & illis deniq; juris & æqui permittere potestatem, qui conductio stipendia meruere equo, visa sit fortuna. Tam perniciosas, & evertendis Rebuspublicis nefas tabes, sicuti *Vladislaviana* vitavere tempora felicitatis, ita incorrupti illi, necdum largitionibus obnoxij alienis, immunem à tantâ regnorum luce, *Opaliniam* Domum prætere mores. Cujus amplitudinis fastigium non minus pastoralis innixum pedo, quam tot augustalibus suffultum caduceis, ita non translaticium in *Christophoro*, atavis edito Senatoribus, inter adoras laudum suarum numeravit purpuram, ut hæcenus etiam ad nulla expallescat Patriæ discrimina, sed hæreditario in successoribus non degeneribus rubeat colore.

Vid. *Sallustii* um de bello *Jugurthino*.

Ut Re- *gillianus* *Diocletianus* *Maximus* reliquus.

F.

FRANCISCUS DUBRAVIUS SUCCAMBRARIUS PREMISLIENSIS.

Quæ armis effloruerat *Russa*, nunquam defloruit literis, & ut constaret saculo, in rebus humanis, ut in scenis, personas interdum mutari, res & eventus eodem recurrere, *Stanislaus* illi *Orichonio*, *Demostheni* *Roxolano*, *Franciscum Dubravium* eloquentiâ vix non æquandum nisi quod *Dubravius* posteritatem, notitiâ sui, ne minimo quidem dictionum suarum relicto aerodamate, exheredaverit) *Premisliensis* Satrapia, à *solertiâ* seu *sagacitate* (a) sortita nomen, Orbi Polono dedit. Genere equestri satis amplo & antiquo natum, Orchestra equestris admirata est, continuum libertatis suæ assertorem: eum diutius ferè in Castris *Martis*, quàm *Palladis* meruisset stipendia, & vulgò ab ineunte crederetur ætate, expeditionem manum habere, quàm linguam.

Seneca
lib. 2do
de Beneficijs.

Scilicet invicta animi illius fortitudo, *Martiali* non potuit limitari campo, si enim ea est, pericula iusta contemnens, aut scientia periculorum repellendorum, excipiendorum, provocandorum, ut illa in arenâ, incomparabili contempsit *Dubravius* robore, ita prævidere & avertere, in arenâ consiliorum, præclarâ optimè noverat mente. Neq; remota querenda erant, decernendi & decertandi sub *Hercule* illo *Pacifico Vladislao*, diverticula: cum & legum pagine nihil pangerent, præter victarum & pacatarum gentium triumphos, & hætenus etiam ambigeret orbis, celerius præliaribus manibus bellatores, conficerent, an pacatores exorta componerent & limiterent bella. Planius scribam: inirò, quasi raro concurrentium, spectato certamine virtutum, quoscunq; Regnatricis aula *Martiali* transmisit campo, eâ bellatrice enituisse fortitudine, ut nec *Argonautæ* in *Colchos* navigaturi, delectiores optarent commilitones, quoscunq; ab illa, victoriarum potius quàm sanguinolentarum transactionum segete, ad subsellia tribunicia, aut compositionis transulit ætas, aut rarior evocavit Senatus consultis idonea, discernendis, aut rogandis plebiscitis, eruditio: non multum aberrares, si præsente alicujus Reipublicæ Senatui intueri te arbitrareris, *Æquanimittate* verò tantâ *Dubravius* bellicas suas & civiles condidit virtutes, ut evocanti *Joanni Casimiro*, ad capeffendos in lubrico illo Regnatricis curiæ limine honores, morem minimè gesserit, dignus quem excubij Majestatum nata & destinata ales, aliis suis tegere & exornare optaret, eum Paternis & Fraternali vestigijs *Joannem Casimirum* Regium conscendentem thronum, & regiminis populorum, communi consensu capeffentem jura, primus circumfusi undiq; populi nomine, tribunitiâ veterum æmulatrice Oratorum salutasset voce. Quò minus mirari expedit, sprete & calcate honoriâ, à reparatrice immortalitatis memoriâ, diuturniorem fuisse substitutam *Dubravio* glo-

Deliberabat
Rex eum
in signis
honore
Procan-
cellarij.

(a) *Przemysl*, Polonice *solus sagacitas* seu *solertiâ*.

gloriam: quàm ambitiosis olim Candidatis, minimè siacera concurrentibus mente, ex tantâ alienarum congerie injuriarum, evertendam, non statuendam statuat, suis erexerat fastus. Ob ambitum, alij, quæ non adière discrimina, Magistratum? alter postquam *Pharsalicos*, civili victor sanguine imbuisset campos, *Majoris* meruisset nomen, nisi concolorem purpuram appetenti sanguine, *Ægyptiacum* tinxisset mare: alterum celerius spes elusit sua, quàm sperata & concupita felicitas, non solido folio invexit, expeditiones ad subtrahendum, quàm assequendum honorem, habitura ales: alios ad tot allisit scopulos, quoscunq; præcipiti ambitioni suæ, fingit humana expectatio scopos. Unum recenset, se- ra nec intermoritura posteritas, annalibus inferendum suis *Dubravium*, ob recusatas Polonæ amplitudines, majora meruisse laudum insignia, quàm plerisq; inani turgentibus jactatione, umbratiliū dignitatum obtigere. Unum hoc, optimè de immortalitate merito, adjecit posthuma fama monumentum, Viro, ut sicuti olim de *Homeri*, sive Patriâ, sive sepulchro, septem civitates, superstitiosâ certaverant ambitione: ut nulla posteritati constet certitudo: & nulla *Homerum* jactet suum esse Civem, ita hætenus orbata Præfectura *Premisliensis* si ium regundorum, aut æmulo, aut imitatore *Dubravij*, certè careat successore.

G.

GEORGIUS TISZKIEVICIUS EPISCOPUS VILNENSIS.

Extinxisset proculdubio lucernam suam, mediâ luce hominem quæsiturus *Cynicus*, si vid flet tot irradiare Polono Lithvanoq; in *Hemisphærio*, *Tizskieviciæ* virtutis astra, quot lucent toto sidera celo. Et præliaribus quidem (ut scripsi) animis, suis non deerat fulgor, sive timendum hostibus fulmen: *Georgium* verò, firmamento æternitatis Theologicæ non miris inseruit vita, quàm doctrinæ, cum eruditæ non scholæ magis, quàm integerrimæ didicisset vitæ. Roma certè terrenum, non scientiarum magis *Capitolium*, quàm Virtutum, maximè sub illo, non sacrorum tantum, sed literarum etiam Rege, *Urbano VIII.* præclarum & vulgari enuientius, *Georgij* simul ac insperxit, ita probavit ingenium, ut miraretur fervorem illum animi, sicut intemperantioris climatis sui non aduri igne, ita *Hyperboreæ* sub axe, minimè frigescere *Arctoo* gelu. Cum verò *Pruthenica Sava* & *Odera* littora, sacratiore & *Thaumaturgo* inclauerint, ad Cælum usq; remige, (a) *Adalberto*: *Vistulam* vix non converti retrorsum fecerit, postliminò restitutus vitæ, & rediivus *Piotrovianus*, (b) fulminatrice se expedita *Stanislai*, non contrâ sceptrâ tantum regia, sed & falces mortales, manu: eidem *Vistula* & *Borislbene* hæc remo & nave innatans, ad insolita

Diogenes.

F f.

pro-

(a) S. *Adalbertus* remis. *Piscatorum Prutenorum* tunc *Polanorum* est interceptus.
(b) *Piotrovianus* à S. *Stanislao* vitam castitatis post obitum nobili Polonus.

prodigia humanum traxerit genus, ex Septentrionali Lapidina, annulo caelesti, transmissus *Hyacinthus*: quidni expediret post scythonicos populos, ex sacro fonte renatos, novellam plantam *Jagiellonianam* satam dexterâ, ad *Vilia* & *Nemenis* ripas (eò cultus & dexterius nutriendam, quò recentius Christianæ inserta est areolæ) *Tiszkiewicziana* stillicidijs erudiri doctrinæ. Perspexerat penitissimè nunquam latentes latentes *Tiszkiewicziani* ingenij, & nescias, utrum eruditioris, an religiosioris pietatis, sedula indagatrix *Vladislai* prudentia: & ne sylvesceret quasi atq; obsolesceret verè ignorantii Numinis, suis sylvis & nemoribus incultior *Samogitia*, hunc Christianum stagititem sacris illius præfecit, ut sicuti Philosophorum Princeps, humanam sapientiam cælitus evocata sive demissam, mortalium luculentius instillaverat mentibus: ita hic trabeatorum decus Myrtharum, rudiores illos animos, avitæ obnoxios superstitioni, ad eam revocaret Christianæ mansuetudinis frugem, quæ ut servis suis imponit coronas; ita mitratos facit præfules, tantarum largitores & distributores coronarum. Eam Pontificis amplitudinem dignitatis non mediocriter auxit, digna *Tiszkiewicziana* indole, non *Poloni* tantum orbis, sed externarum etiam nationum, literarum ejus institutionis censura: dum componente *Vladislao*, non regionum tantum, sed & Religionum dissidia Christianarum, evocato ex omni conciliabulo, Christiani ethi perperam sentientis catur: si non sapientiore, certè clamosiore unoquoq; ad *Thornensem* promontorium, non exportandarum aut importandarum venarum mercium ergo, sed æstimandæ, reconditæ caelestis Margaritæ, Religionis: unus memorabili in omnem posteritatem præfuit colloquio, & discrepantibus moderatus est sententijs *Georgius*, quasi aliorum contemporaneorum ejus Antistitem, aut Sanctitas, aut eruditio cuiuscunque; Episcopæ, unâ circumferberetur Cathedrâ, *Tiszkiewicziana* Sapientia, cultior erudiendus destinaretur orbis. Expeditur deinde, ut ille, cui sapientissimè propugnata Religio suas debebat vindictas, Principe in Senatu *Lithuano* consideret loco: quamvis inter retinentem *Samogitiam*, & pro incomparabili suo incolæ, auxilium atq; Primati suo supplicantiem *Lithuaniam*, gravissimum offiretur certamen: illam opinionum ægritudine laborantem, & virulento superstitionis succumbentem malo, opportuna & saluberrima remedia, ab alienâ recusantem manu: hanc natale decus vendicantem sibi, ut cum alijs in subfellijs fulsissent, longo ordine Majores & Consobrini sui, hic potissimum emineret & luceret, velut inter ignes luna minores. Certè, si graviora fastidia, quam factum eruditæ præditis mente, adferunt, sprete magis, quam ambitu honorum fastigia: ea tunc *Lithuana* imminet tempesta Rei, ut quidquid illud contemptori ambitionis *Tiszkiewiczio*, imponeretur sive oneris, sive honoris, non auduarius felicitatis, sed curarum & sollicitudinum esset additamentum. Erepta & hostili absumpta flammâ, totâ *Lithuaniam*, *Vilnam*, Principem Urbem, comprehensura gravior calamitas, quasi jam circumcingebat, non infra Majestatem suam, reputante *Moschovia* Principe, opimis spolijs, & vastatrici rapinæ, tantæ dominatricis Provinciarum adjecisse prædam. Trepidaverat Equestris & civica multitudo, deserebatur solitaria, & hostili exponebatur licentiæ opulentissima Civitatum, ille consultior & providentior futuri judicabatur, quem celerius

Colloquium
Thornense.

rius alatus trans pontem exegisset timor: nec minimi tamen pavoris notâ, impetere ausa est sacratum *Tiszkiewiczij* pectus, & quasi Paternæ Avitæq; memor magis fortitudinis & magnanimitatis, quam inermis & ab opere bellico remotioris togæ, ire contra destinaverat, veluti summus ille Sacerdos, *Jadus*, sacris Infulis velatus, novellum *Alexium*, graviorem quàm *Asia Alexandrum*, à vastatione Sacrorum profanorumq; *Lithuana Hierusalem* remoturus. Occurrebat non dispari menti, Heroica illa & verè Leonina, Leonis Pontificis, imperterrita animi magnitudo, *Attilam* illum & cavè *Pannonicâ*, ad feriendum orbem emissam feram curantis, & à prædatrice illâ feritate, ad mitiora revocantis imperia, ut ille inexpectatâ Pontificis deterritus Majestate, servaret aras, qui tot extinxerat focos, & alienæ parceret pudicitia, qui nunquam pepercerat suæ. Non dissimilia molientem posteritati exempla, sollicita aliorum, maximè *Janusij Radivilij*, belli & pacis tunc in *Lithuania* moderatoris, aliò avertit diffusio: inevitabili tamen factorum serie, cum superesse, subditorum pastoralis suæ curæ populorum, nollet malis, mortalitati litare, optavit celeriore vitæ suæ in meliorem commutatione, quàm ad pollutas & vastatas aliquando litare aras.

Justus
Lipius
in moni-
tis &
Exem-
plis.

Vide
Cardi-
nalem
Baroni-
um An-
narium
Eccle-
siasticorum
anno 300.

GEORGIUS à Teczyn OSSOLINIUS Cancellarius Regni Poloniae Supremus.

Dum cunctabantur sæcula, antequam *Georgius Ossolinus* orbi nasceretur Polono. Si etenim ante *Stanislaum Hosum*, eruditâ virtute, non genere suffragante, in sacrum Purpuratorum Patrum cõoptatum collegium, & *Martinum Cromerum*, Livium nostratem, non tam pastoralis suo pedo, quàm literario ianixum calamo, nemo Polonorum extitit, cujus operâ literas nosse externis videremur gentibus: non minus morari videbantur ætates, ut post memoriam Magni *Joannis Zamoscij*, jurium belli & pacis tunc Dictatoris, Regnatricis *Poloniae* cum nancisceretur aula, qui & Principum suorum ornatè exprimeret sensus, & vivæ (ut ita scribam) vocis, sapienter interpretaretur oracula, subditorum votis & expectationi congrua populorum. Quò ut collimaret *Georgius*, Patre *Zbigneo* Palatino Sandomiriense natus, prima in literario ludo, exactâ ætate, *Europæarum* cultissimas adiit Provincias, ex illis collecturus florilegio, quidquid aut natali inferendum areolæ, aut incommunes eruditi orbis spargendum esset usus. Et si Majores sui antiquissimo *Tenczyniorum* oriundi genere, quibus veluti ad condendam *Poloniam*, securitatis parariam sive (a) *Asciam*, sive *securim Polonæ* indulserunt Majestates, admiratione virtutum bellicarum ita detinuerint Orbem: ut nihil ferè accreverit & accesserit *Poloniae*, quò non interverit alicujus ex gente *Topororum*, aut opera aut manus: uni *Georgio*, eam quasi communicavere propitia fata gloriam, ut raro nexu, sapientissimo

Stani-
slaus
Oricho-
vius in
Fidelij
Subdito.

Ff 2

simul

(a) Ligne Gentilitium Ossolinorum est *Ascia*.

simul ac Bellicosissimo Regum *Vladislao*, nihil humanæ effulgeret felicitatis, cujus *Ossolinus* magis Principem, spes suas vix non ultra terminos Naturæ extendentem, quam fortunam, planè ab ephebis, secutus, non fuisset aut pararius, aut administer. Juvenilem ejus ut animum, ita & manum admovere bellico etiam operi, prima *Vladislaviana* felicitatis rudimenta; cum excussis hæreditariæ successionis plumis, *Moschovitica* cornicula, aut vultur, etsi vicinos avare deplumaverat nidos, à *Lechicâ* etiam Aquilâ optaret mutuari pennas: ut constaret orbi, maturascentem adhuc *Vladislavum*, ut idoneam, moderandis aut recipiendis sceptris, habuisse dextram: ita regendis populis & consulendo sibi, non impares, vel inter bellica turbamenta circumduxisse ministros. A comitatu bellicæ continuò Principis redux, comitijs animum, illo potissimum feraci eruditorum hominum sæculo, addixit: quod & *Jacobus Sobiescius* Palatinides tunc Lublinensis, Vir (ut mox dicemus) suo sæculo major, gloriosissimas in *Chotimensi* campo, cum *Osmano* Tyrannorum impotentissimo, æterni quasi fœderis pactus est leges: & idem *Ossolinus* ad diversos Principes Christianos, quâ ad suppetias militarium copiarum, quâ ad pecuniaria subsidia impetranda à *Sigismundo Tertio*, non minus regnandi, quam bellandi felice, amandatus est. Capeffente deinde *Polona* sceptra *Vladislao*, & regiam induente trabeam, quâ *Sigismundum* sola tantum exuere potuit mortalitas: providere *Ossolinus* fata, ne illi etiam aut laticlavium honoris, aut raduceum amplissimæ deesset legationis. Cum etenim nutare illam existimasset *Vladislavus* coronam, cui à securitate externâ non accessisset fulcrum: & septentrionem ita domuisset, ut repeteret ablatis Provinciis, quas vel conniventia, vel priorum fœcordia Principum, *Moschovitica* marceperat, & veluti transcripserat potestati: ea decora, orbis Dominatiffi Urbis, & Romanorum instituto Imperatorum, laureatas quasi literas, nunc Romam quam intermorituri testes & interpretes triumphi, terreno Majestatis à *Vladislavo* Vaticano Cælo, inferre *Ossolinum* jussit, ut si greges elephantorum, magis bello quam venatione captorum, spectare assueta fuerit vetus *Roma*: ferociorem omni belluâ barbariem, Herculeâ *Vladislavi* vindictam mandanda adnu, & *Mercurij Poloni Ossolinij* dedititiam ore, aut triumphatricis eloquentiæ catenis, ductam in triumphum, eadem recentior motuum humanorum, & tranquillitatem æquanimis arbitra, inter prodigia sacrationis numerare debuerit felicitatis. Nimirum, ut sæcula pacationis abundarent tranquillitatis auro, non minus promptè districtum in hostium capita, quam feliciter reconditum in vaginam effecit *Vladislavi* ferrum: ut eruditæ, suavè fluentis eloquentiæ melle, condirentur ætates, *Barberinis* Apibus sub triregno Pontificio, Christiano, nectar sudantibus & spargentibus orbi, *Lechicus Apollo* suam apposuit Symbolam, non minus prodigiosè quam olim *Samsonici* Leonis, animati Leopardi Poloni, stillantem favum in ore. Mellificantium Apum magis alveari, quam materno enutritum lacte, Roma humanarum largitrix felicitatum, *Mediolanensi* olim coloniz, suppeditavit *Ambrosium*: ex prætoris præfulem, ex judice regionis, vindicem religionis, ex industrio forensi declamatore, felicissimæ consulem æternitatis: quod minus mirari expediret, ab *Annulo Piscatoris* reducem (ad cujus pedes sive decentius, sive eloquentius

Legatus
Romam
à Vladis
slao pro
Obedien
tia red-
denda ad
nu, & Mercurij
Poloni
Urbanum
VIII.

Arma
Gentili
tia Do-
mus Fir-
leia.

Chri-

Christianorum Oratorum, Principum suorum nomine, in eâ universatum Principe curiâ nationum, illâ tempestate procubuerat nemo) divitis animi opes, Paterno *Ossolinum* communicasse solo, ut ad curam *Annuli* Polonæ alitis, prius eum humana expectatio, quam aut ratio ætatis, aut Regia, nunquam ingentibus iniqua dotibus, transferret & destinarer voluntas. Scilicet conciliare subjectas popularium mentes *Vladislao*, magis animorum, quam hominum subeunti regna; ille demum norat, qui ita literatissimo Pontificum, *Urbano VIII.* rarum à *Carpato Sarmatico*, non à fabuloso *Helicone*, mutuatum probaverat ingenium, ut ita eruditorum, eom Principem vellet eminere in cætu; sicuti corollarium *Ossoliniana* adjecturus Magnanimitati, magis laureatus cælestis honoris in æde, quam triplici insignitus corona *Ferdinandus*, divinitus concessâ prosperitate & ordine secundus, collegio Principum adscripserat Romanorum. Cum verò ad ornamentum palatij, retroactis & succedentibus pertineret sæculis, aptas dignitatibus personas eligere, quia de claritate ministrorum, plerumq; crescit fama Dominorum, eam sollicitam & providam *Vladislao*, non averfa *Polonis* fata, indidere mentem, ut postquam non simulacra, sed homines, orbi *Polono* servando, natos, emeritis insignisset honoribus & bellicosissima fines suos, ferocissimis circumcinctos gentibus, tueretur manus, & effata sua nusquam eloquentiore vulgarentur lingvâ. Rudiore sæculo magis præfessumuneribus, & minime ab eruditis ingenijs instructa, prædominari ac veluti regnare in aula, quotuscunq; mediocriter literatorum potuisset: *Ossolinum* quò conspectius orbi sua insignivit signatura, eò difficilius ingeniosissima limatissimi judicij sui claritudo, raro posteritati æquanda, secuturæ invidenda ætati, *Lipsiorum*, *Lubinsiorum*, *Piasceiorum*, *Kobierziciorum*, *Sarbieviorum*, & reliquorum nobis dicendorum, mellitissimâ quadam facilitate, eluctata est ingenio: unâ tantum sive temporum injuriâ, sive negotiorum mole, lucubrationum suarum posthumam nobis subtrahente lucem. Cæterum, sive nimium in illo regendorum studium consiliorum, sive ostentandi (ut plerumq; erga eminentes, sinistra obrepere solet interpretatio) ingenij jactantiam, quasi Principis tunc *Europæorum* consultissimi, inumbraret rarissimæ prudentiæ famam, unius recentioris eluimus Panegyristæ similitudine. Non est pudor soli, suum *Phosphorum* sequi: & bono Principi ire, post ministrum præcuntem, cum face, describentem itinera, non præscribentem.

Sigillum
minus
& majus
illi col-
latum.

Cassio-
dorus
lib. 4.
Ep: 3.

Stroph:
Pecior
in fune-
re Ludo-
vici
XIII.
Gallia-
rum
Regis
Christi-
anissimi.

H. HENRICUS FIRLEIUS EPISCO- PUS POSNANIENSIS.

Concussio rerum Polonarum statu, si non ad Triumviros, certè ad Quinqueviros, redacta est amplissima, & togatis quæ sagatisq; refertissima Heroibus *Firleia* Domus. Scilicet ita plerumq; circum-

Gg

cum-

cum agente se mutationum nostrarum vicissitudine, ut sicuti *Bajazetem* illum, supra humana jussa positum, & quavis fastigia calcantem, post hominum memoriam celeberrimus, & Senatus deinde Princeps *Nicolaus Firleius*, legibus coercuerat pacis: ita *Asiaticâ* potentiâ orbem infestante *Poloniam*, paucissimi ex ea superessent familiâ, qui eam aut æquissimis illigarent pactis; aut eò impellerent, ut postquam sacrosancta pacis & belli recusaverit jura, jugulo suo illorum acciperet enses. Eâ sospitatrice honorum natus stirpe, *Henricus*, Paterna Avitaq; decora, maximè verò *Henrici* illius, ex Procancelario Regni Archipræsulis *Gnesensis*, ita præ oculis habuit, ut cessisse satis quidem, & satisfecisse naturæ, grandior ille natus *Henricus*, postliminiò verò vitæ restitutus in Nepote *Henrico* videretur, *Firleiano* tramite & Majorum suorum vestigijs trito, ab externis reducem oris, vix cum in cætum Secretariorum Regionum antiqui magistra moris *Sigismundi Tertij* cooptaverat aula, cum assveto curriculum honorum (quidquid inter *Polonas* emineret amplitudines) destinaret nomini: cujus Avus *Joannes Firleius* Palatinus *Cracoviensis*, & rarissimâ in tanta potentia felicitate, Supremus Regni Mareschalcus, fortè nunquam *Polono* excluderetur sceptro, si uti regere sententias, & liberis moderari vocibus præclarè siveverat & solerter: ita Numini & lumini Religionis parere didicisset: aut non magis expedivisset illi censoriâ & decretoriâ voce inauguratos denuntiare Electori Populo Reges, quam infidioso & aliquando ruituro insidere Throno. Nimirum dignus coronato illi ingeniorum arbitro *Sigismundo* visus est *Henricus*, ut Senatoria quâ illum *Premisliensis* exedra circumvestivit purpura, maturioris ætatis non expectaret tincturam, quando & *Socalenses* olim *Firleianus* Purpurati *Russa* sanguis imbuerat campos, & fidelissimo ærarij *Poloni* Præfecto *Joanni* Patri suo, verè quæstoria bono publico vigilantia, exactissima censuum & vectigalium ratio publicorum, tum etiam ultronea ejus magistratûs abdicatio (quem avidè pessima humanorum affectuum conciliatrix ambit suâ cuiq; utilitas) non incussit raborem. Ille nunquam rebus præclarè gestis innata *Firleia* ingenuitas genti obduxit colorem: ita nulla obtrigit amplitudo, quin eam aut rarior functio, aut sagacitas ex nutu & mente Principis æquè obeundarum ac gerendarum insigniret legationum. Cum etenim *Sigismundo* à mortali ad immortalē accersito coronam, laureatum *Vladislai* caput, ultrò ambirent coronæ; unum hunc *Premisliensem* Antikitem, legationis sive pætorum cum Senatu Populoq; *Polono* sancientorum Principem, ex triumphali Aquilonis Dominatore Paterni, candidatus Regni delegit *Vladislau*, unum ab illo auspiciatò impetrari posse auguratus diadema: cujus Majorum *Jagellonæ* stirpi eadem ornamenta tot imposuero suffragia, & fideli clave servârunt manus. Humi quâ repere videbatur senilis in virili adhuc pectore prudentia, nisi Majore in *Polonia* Coronatum *Leopoldum*, (a) qui continuò summo præminebat loco, mitratum comparere jussisset *Vladislau*, dotaturus ingentes illius dotes Principe in *Poloniâ* dignitate, quando pro Regiâ non vanâ fidejussione spondere didicerat fide. Genuinâ tamen magnanimitate, ita nullos ambientem honores, sicuti,

(a) Leopoldus est stemma Gentilitium *Firleiorum*.

sicuti, (ut alienæ consulere indigentia) spreverat opes, avidissima humanarum felicitatum mors absumpsit, quæ ut olim (sicuti scripsi) in morticina *Leorum*, ita tunc in fauces mellitam hanc prædam, congefferat *Leopardorum*.

*****

I.

JACOBUS ZADZICIUS
Episcopus Cracoviensis Dux Severie.

E Ripi uni mortalitati potuit, immortalitati nunquam *Jacobus Zadzius*, qui affectibus major humanis, quasi in naturâ benè pugnaz, exutâ omnium necessitudinum innata charitate, geminas in Republica *Polona* pillas: *Rē Sacrâ & Literariâ* ingentiū sed laudabiliter quæsitatum opum hæredes ex testamento scripsit. Scio in illo, etiam post funera ornando eruditorum hominum desudasse calamos, qui totâ vitâ inter gravissima pastoralium & publicarum sollicitudinum munera consumptâ, ne erudita algeret virtus, sudavit: vile probum vergentis ad servitutem Reipublicæ arbitratus eorum ingenuis sumptibus ad publicam frugem minimè educari ingenia, quæ ut inter cultiores adhuc censeamur Respublicas, lucubrationum suarum effecere sparsâ veluti luce: ulterius progressura, nisi malè tenax avaritia suam illis remoram opposuisset. Ex seminario Clarissimorum in *Polonia* Virorum *Siradiensi* satrapiâ, Equæstri *Corabitarum* genere natus, qui naturæ, quâ politioris literaturæ adminiculis institutus ad Rempublicam accessit, sub *Sigismundo III.* Rege, cum beneficentissimus ille Regum, alteram eminentioribus ingenijs alendis aperuisset, alteram conficiendis, & administrandis bellis impendisset manum. Lumina Sculi nostri *Lubinski* & *Lipski* æmulatus, exactis inter minora subsellia junioribus annis, utriq; sigillo admotus, diuturniorem sibi in animis posteritatis paravit famam, quàm sumptuosius illis ædibus pro successoribus suis in Magistratu, *Varavia* extructis, quas unus belli *Svetici* evertit turbo. Assabilitati ejus mirâ & flexanimâ eloquentiâ temperatæ, suo rigidiores Aquilone, emolliri insueti, & nulli, quàm *Polona* infestiores virtuti præbuere testimonium *Moschovitici* incolæ, cum quoties ille pro suo Cancellarij munere, moderandarum pætionum arbiter suis assidisset collegis, toties morosam omnem excluderet cunctationem, & dolosorum vitarent involucria verborum. Continuum *Vladislavianorum* non minùs bellorum quàm triumphorum comitem, & *Sveticarum* ac *Moschoviticarum* pætionum fecialem; ut tranquilliore potiretur maxime in proveciore ætate statione. Episcopus *Cracoviensis* Regia præfecit munificentia: quasi in sinu ejus ditionis, ultimum clausurum oculos, in quo communis scilicet *Altrici* nostræ *Academiæ Cracoviensis*, lumine scientiarum illustratos, aperuerat primum; & ibi inchoaturum immortalitatem suam, ubi ad eam promerendam, etiam regiam, tamen paucorum vestigijs pressam orsus est, & veluti currere inceperat viam *Foundationi Zbignei OleŃci*, & purpureo cardine, & gentilitiâ satis coruscantis cruce, pro enutriendâ in castris *Minervæ* nobi.

li, et si angustiis fortunæ præstā juventute, adiecit sumptus, ut sicuti ille
 Contus felicius Polonus *Scavola*, ab extincto æstuantis furoris *Theutonici* foco,
 bernium manum Regiæ propugnatricem Majestatis, ad sacrosanctas transtulerat
 Hierosolymitanas, & eadem, quæ hostilem effuderat sanguinem, in egentiores palæstri-
 Cromer- tas sparserat beneficia dextera: ita hic redundantes ab Arā census, & suæ
 in vita reditus utriusq; signaturæ, ad locandas immortalitatis expendit Arras:
 Vladislai quidquid erogaretur non utiq; ceræ, sed diutius quàm ulla perennaturo
 Jagiello- marmora; impressurus cordi. Superstiti non defuere expugnatrix ani-
 nis: morum eloquentiæ, ad devinciendas humanas mentes minimè hebetata ar-
 ma: postquàm inter mortales agere desijt, & elingvis jam illa obticuit elo-
 quentia, sola posthuma servatrix *Zadziciæ* famæ, aut nominis liberalitas
 erudita manutinet pectora.

JACOBUS SOBIESCIUS

Castellanus Cracoviensis. (a)

Consultò, & datâ operâ, *Jacobum Sobiescium* præcedit, & sequitur
 illius, sive nostri sæculi eloquentissimorum hominum agmen, ut se-
 cutura etiam intelligat ætas, non magis illum Principe in Senatu lo-
 co, quàm Principe ingenio, & incomparabili dicendi facultate plerosq;
 præcessisse ætatis suæ literarios Proceres, cujus felicissimæ industriæ, sicuti
Chotinenſis illas pactiones ex dignitate Christianitatis cum *Osmanno* Turca-
 rum Tyranno sancitas, firmatas *Christianus*, ita *Vladislavum* ritè inaugura-
 tum, & non magis stringendo ferro, quàm tenendo insuescentem sceptro
 Polonus decet Orbis. *Marco* Palatino *Lublinensi* natus, prætextam illam
 quâ pacis, quâ belli artibus à Majoribus quæsitam, vilem Senatorius ju-
 venis arbitrabatur esse laciniam: nisi peregrè quæsitaram luculentâ va-
 rietate doctrinarum faceret polymitam. Et ferè incidit in illa sterilia sci-
 entiarum tempora adolescentior illius ætas, cum eruditior in Viris Patri-
 tiji virtus, aut indocilitate Majorum, aut inter bellicos furor, minimè
 manscescente studio literarum, quasi rarefcere prius, unius deinde aut imita-
 tione aut æmulatione *Sobiescii* crebrescere cepisset. Publico formatus usui
 & institutus latere diutius non debuit, eâ immaturore ætate tribuniciarum
 consecutus in Polonia regimen aut potius censuram vocum, quâ paucis in-
 ter illas *Polona* vñdicum libertatis, sive tribus, sive centurias compa-
 rare contigit; quasi alij Satrapiarum nuntij sive legati, instituendi ad il-
 lam accesserint orchestram: unus *Sobiescius* docere prius, quàm doceri, &
 à præfectura discrepantium sententiarum, magnarum meditata auspi-
 cari rerum potuerit, ut sine exemplo, ita sine imitatore. Erudiendus
 scilicet non erat diu, qui ut doceret posteritatem, nullibi viridiores bel-
 latoribus Heroibus, quàm in literario Parnasso enascei & florere laureas,
 cruentam illam belluam, nihil belli præter bella fesso inferentem Or-
 bi *Osmannum*, ipsa sidera, aut potius non minus arroganter quàm fabulosè
 gentilitiam suam allatrantem lunam, ita legibus circumscriptis pacis, ut
 quin-

(a) Hic Sobiescius fuit Pater Gloriosissimi Regis nostri Joannis III.

quingenta spatio annorum circumscriptas sibi non excederet metas, &
 illam, flectere ad transactionem æquissimam non est veritus ferociam quàm
 poplite flexo acclinis, tribus sui partibus abjectissimè, non immuni etiam
 ab eo cultu nostrâ *Europâ*, veneratur orbis. Clypeos (a) ex ancipiti
 prælio referentes domum, et si vacuos, & sanguine tantum aspersos
 hostili, *Laconica* verus nemini blanda coronabat severitas. Ab *Ottomani*
 dimicatione & cum efferatis illis Satrapis (à Domino morem quem
 didicere suo) concertatione, Clypeum suum pactionibus & sancitis fæ-
 deris diuturni inscriptum, *Vladislaviani Sobiescium* inferentem castris,
 præfens & securura coronaret ætas; si coronantibus Patriam securâ tran-
 quillitate, digna in rebus humanis superessent præmia; aut nescivisset
Sobiescius eos æternitatis contineri albo, qui postquàm stabilendis su-
 stentacula paraverint coronis, ita imminuere nōrunt alienas; ut floren-
 tiorem Principis sui vertici imponant nativo. Eam spem non diu mo-
 rata est nostra felicitas, cum etenim tertium jam consors tribunitiæ po-
 testatis, equestribus ex mente ordinum præfisset consilijs, Electorali
 demum moderatus est campo: & ex mortali statione *Sigismundo III.* ad
 stativa translato immortalitatis, ut primogenitus, non filiorum *Sigis-
 mundi*, sed regnantium in orbe Christiano primicerius stirpem *Vladi-
 slavus* præmunita sibi opimis spolijs victarum gentium viâ, Paternum
 ascenderet thronum; Electori populo efficacissimè iussit, & pro illo
 renuntiando Rege, equestris illius multitudinis collegit suffragia, qui
 deinde ab universo Orbe bellicosissimi Regum Suffragium tulit. Carpus
 sive incisor Regiæ Mensæ, nullum lautius obsonium struere aut appa-
 rare potuit, & Poloniæ quasi famosæ olim solis inferre mensæ, præter
Vladislavianam felicitatem, famelicam *Poloniâ* hinc *Suetico* depredante
 Leone, illuc viva ejus membra sævo *Moschovitico* depascente vulture,
 planè exangvem, apparatissimis victoriarum suarum epulis saginaturam.
 Providè consulentem publico bono in illis adhuc *Polona* libertatis Ro-
 stris, intimo admovit consilio Princeps, & curulis Palatinatus *Belsensis*,
 deinde *Russicæ* sellæ a Principe, non ambienti concessâ *Sobiescianæ* solli-
 citudines auxit; ut eundem consiliorum sacrario inferret animum, quem
 equestri illo extulerat Circo. Tot individuis comitibus, quot virtuti-
 bus stipatus, per eminentiora honorum fastigia circumduxit indefessum
 libertatis studium retinenda: quasi repetundarum; ille acerrimè in rigi-
 dissimo totius posteritatis Areopago postulandus esset, quicumq; pecude
 omni deterior & immanior, avitam libertatem copiosissimo Majorum
 sanguine paratam pecularetur. *Sesquilibrâ* farvis, sive *bilibrâ* non erubuit
frumentarius dives, olim liberam licitari *Romam*, tam vili pretio Re-
 gnatori Senatui Populoq; abrogaturus Imperium, cui colonus deinde
 totus messuit orbis dedititij jam generis humani frumenta; & in æra-
 rium bellica fortuna congestit opes, quascumq; divite suo terra conti-
 nuit & occultavit sinu, Passere hinc proculdubio ejusmodi emptores
 & venditores Rerumpublicarum jussisset *Sobiescius*, cujus plus quàm tri-
 ginta annorum spatio, vigilantissima excubavit industria, ne quid infe-
 ctum in legibus condendis; aut stabilendis *Polona* obreperet libertati,
 quod

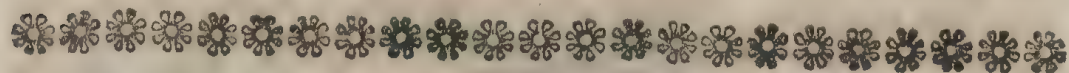
(a) Insigne Gentilitium Sobiescianæ Regiæ familie est Clypeus.

Castel-
lanus
Crocovi-
ensis.

Paralyti-
cus in
itineri.

quò minus tuto cuiq; suis posset coli, aut feri ager. Eò spectavit tolerantiſſima itinerum & difficultatum, infracta planè laboribus ejus senectus, inserviando Reipublicæ consumpta ætas, cum profectioes suas (ut ita scribam) urbanas, castrensibus & militaribus quâ in *Moschoviâ*, quâ in *Valachia* ad *Chotinum* & in *Prussâ* sub *Vladislao* meritis interpolaret. Qui adeò irretorto in defendendâ, & optimis muniendâ legibus Republicâ vigilaverat oculo, expeditur, ut ad clavum ejus, Principe collocatus in sellâ, clauderet eum obtutum, qui neq; splendore blandientis, neq; discrimine periclitantis unquam caligaverat fortunæ. Cum non prius inter homines agere, quàm in consulendo & providendo publico bono satagere desisset, inopinata planè, neq; proveciore accersita senio Mors, domesticam illi, sub quâ ultimum exspiraret, invidie lumbam: quasi ille, qui consultissimâ sapientiâ altrici suæ tot providerat lauros, ubiq; nancitceretur cupressos. Nullibi tamen æquius eloquentissimum totius Poloniæ os & caput inferri potuit, quàm *Zolkieviano* sepulchro: ut ibi excitatricem immortalitatis præstoleretur tubam, ubi præciso capite, alterum *Decium* devoto pro Patriâ occumbentem corpore, publica intulit comploratio, nulli solatio relinquens locum, donec (a) exoriretur tantis ex ossibus ultor, quodlibet subiturus discrimen, ne Patria vel minimâ sui mutiletur parte.

JACOBUS MAXIMILIANUS FREDRO REFERENDARIUS REGNI.

Nihil obstat quò minus eruditum *Jacobi Fredrovij* nomen, posthumæ propius *Jacobi Sobiescij* adhæreat Panegyri: quem & vicinitas hæreditariæ ditionis, & sanguinis necessitudo, maximè tamen propendentis in Rempublicam animi similitudo junxerat viventi. Clarissima *Unicornium* sive (b) *Benczarum* Palatinalium *Russæ & Podoliæ* trabearum divite editus est propagine *Jacobus*, quæ sicuti primitus antiquarum extitit primogenita virtutum; ita impræsentiarum exactior imitatrix vix non censetur una. *Sigismundi Tertij* deinde *Vladislai IV.* blandis adulatoribus oculos, soli sapientiæ & fortitudini tunc apertos, post tirocinia literarum cum subisset postes, nunquam aulicorum negotiorum pertæsus, Regio excessit limine, quasi alijs infidum & lubricum, multorum malè hærentia falleset vestigia; *Fredroviano* ideo benè premeretur pede; quòd cum non prius ille vitam, quàm obsequium in Principes exuisset, vix non unus nostræ & secuturæ narretur ætati; raro utiq; in aulâ senescente felicitate: à translatitiâ sapè Dominantis gratiâ minimè remotus, nisi jam elatus. Extulit illum prius fortuna ad *Premisliensem* finium regundorum Præfecturam, quòd in alijs exleges, &

(a) Epitaphium Jo. Zolkievij Archi-Cancellarij & Supremi Ducis Exercitus Regni, quod Zolkievia vixit; ita Sonat: *Exoniare aliquis nostrum ex ossibus ultor.*

(b) *Fredroviorum* Insigne Gentilitium unicornis Polonico vocabulo Remmato graphico dicitur *Bencza*, vid. *Okolski* in orbe Pol.

& plerumq; erroneos, uni sibi obnoxios intrâ orbitam compositæ rationis retineret affectus; non ignarus frustrâ illum alienos posse partiri fines, qui non prius præclaræ institutionis, & civilitatis eruditâ moderatione circumscripserit suos. Graviore deinde imminente ætate, quasi gravius vergentis ad occasum libratura merita senectutis, libellis supplicibus præfecit; ut constaret orbi, neminem efficacius apud non surdas Dominantium aures peracturum fuisse egentiorum hominum causas, quàm eum, qui nemini, à novercante mulctato fortunâ, præbuit suæ indigentis aut calamitatis causam. Capularis cum jam videretur senex, & capulum planè spectaret, in subsellijs Regiorum judiciorum considere jussus est, sive quod ille optimè Judicem agat, qui nunquam egerit reum: sive quod is demum eloquentissimè referat Principibus, neq; humanas, eminentioris throni aditu, arceat infelicitates, quem bona mens in recondito ingenitæ commiserationis eruditæ *Athæneo*, humanam nullâ re propius ad Divinitatem accedere posse dignitatem, quàm si fuerit concivi suo, id est unicuiq; orbis incolæ, aut consultrix aut effectrix salutis. Pars vilissima rerum & irritamenta malorum corruptrices Judicum opes, spretæ ab illo magnanimo nec degenerare ab Atavis suis Nepote, qui etsi innocenter paratis, & prudenter, assuebat servatis, vidisset tamen beneficam ejus opi ferendæ, quàm opibus coacervandis admoveri manum: & ut nonnisi supplicibus prægravatam libellis efferri Domo; ita vacuum & à muneribus immunem referri domum. Extollente Coronatum *Joanne Casimiro* caput, maturum Naturæ, immaturum Reipublicæ, cui tanta carò stetit jactura, sanguinaria sicaria Mors pignorata est caput: ut cum non minus industriè, quàm indulgenter coronatis capitibus retulisset afflictorum hominum causas, à causâ causarum, & scaturiente inexhaustorum bonorum fonte referret præmia, sive æquissimis debitam judicibus sportulam æternitatis. Lugere non cessarent hætenus etiam orbata subsellia, vix reparabilem tanti Viri excessum: nisi in Nepote *Andræ Maximiliano* (a) Castellano Leopoliensi providissent fata: nè aut Rei Literariæ & Clarissimæ *Fredrovie* Domui alter *Plutarchus*, amplissimo Ordini inconcussus & tenax propositi Senator, rerum Sacrarum Religioni inter tumultuarios cam oppugnantium fluctus periclitanti eximius deesset cultor.

JOANNES WĘZYK ARCHIEPI- SCOPUS GNEZNENSIS.

Nunquam Principi in Polonia dignitati, aliquem Regnatrices admo-vere & destinavere manus; quem aut rarior integerrimæ vitæ sanctitas, aut maturior & summo non impar loco prudentia, aut deniq; tersior & exactior Divinarum humanarumq; cognitio literarum,

Hh 2

(a) Hic pluribus scriptis a se elucubratis extra Patriam quoque inclaruit; paulo ante mortem Palatinatum Podoliæ affectus.

rum, minimè insigniret. Nimirum deflorescere nunquam potest, manu Aeterni Agricolæ fata & plantata *Gnesnensis* areola; quæ sicuti ex suo nido *Lechico* porrexit sceptro: ita & sacris ritè obeundis primævos quasi suppediavit *Poloniæ* Reges. Neq; pertimescendum erat, ne ibi *infelix lolium* & *steriles* dominarentur *avenæ*; ubi renascente ex sacro fonte *Polonia*, ad geminam vitæ & Regiæ amplitudinis Coronam: ita vernarunt in *Adalberto*, Christianas in solo nostro deducente colonias (a) rosæ, nullo rubicundiores, quam effusi pro Christo sanguinis colore, ut securis etiam respuerent saculis, omne in eo agro enascendum germen, quodcunq; aut Regius, aut Senatorius, aut equestris non tinxisset sanguis. Eo in culmine felicitatis ut locaretur *Joannes Węzyk*, solâ antiqui generis in Satrapia *Siradiensi* claritudine minimè visus est niti, minorem itaq; eruditioni *Minerva* impendit annos, quasi illiterato alicui ad arcana hæc accedere mysteria, perinde vitio daretur, ac inermi & temerario militi hostili audenti se credere campo. Certè interesse multum Regnatrici suæ famæ arbitratur *Sigismundus*, si illos in sacrationis consilij segeret cæcum, qui diversarum in literarijs hortis collegere odoramenta virtutum & scientiarum; quasi illum male suæ velarent *Insulæ*, cui recondita non paterent, nec revelarentur religionis adyta literaturæ. In Principe orbis *Lechici* Magistratu, nullâ copiosius cumulari potuit *Węzykoviæ* felicitate amplitudo, quam *Vladislaviano* vertici imponendo Coronam, cujus triumphale robur quascunq; barbaris detraxerat fastigij, sæculo suo imponebat Coronas. Coronatrices verè manus, quæq; adeo, de sæculo meruere suo, ut hactenus etiam immortalis nominis *Poloni* honor, non in Coronato tantum *Vladislao*, sed in coronante etiam *Joanne Węzyko*, ipsâ humani generis conscientia, hæzere, & consistere videatur. Quidquid laurearum ex hostili decerptum est solo, quidquid Paterno Olearum paratum est folio, quidquid in perennaturâ trophæorum immortalitatis locatum est adeo, totum id non uni, æquè sceptra ac gladios moderanti, tribuendum dextera, sed ad coronatorias referendum est manus; quæ non prius Reges inaugurare consuevere, quam veluti continuæ & nunquam cessaturæ luctæ, contra communem Christianitatis hostem iungere invictos pugiles & Athletas. Nunquam in vertice nutavit Corona, cui à Coronatrice superuamunda virtute manu, suum accessit fulcrum: & sicuti *Stanislao Karnikovo*, nunquam reticendi neminis Archiepiscopo *Gnesnensi*, ea felicitas obrigit, ut & *Stephano* dubites, coronario magis nomine an omne ea insignia promerenti, Poloniam imponeret *Stephanoma*, & *Sigismundi* Capiti, ab avidâ quondam Coronarum gente, ad genuinam *translatio Jagielloniæ* felicitatis possessionem, circumtingeret diadema: ita & *Joannem* ea ornare æterna fata Coronati Regis prærogativâ, ut nequeat factis immortalitatis inferi *Vladislavianorum* famâ triumphorum: ejus nomine veluti ex puncto, aut excluso. Sed, ne ut Regnatrici manus Sceptrum: ita Regnatura suum deesset sustentaculum: quem triamphalibus destinatum certaminibus intinxit Regem, eidem præsentem

Deme-
trius So-
licovius
Archi-
episcopus
Leopoli
in Libro
de Inter-
regnis.

Ut Got-
thi va-
statores
Orbis.

(a) Rosa fuit Insigne Gentilicium S. Adalberti.

celitus evocavit opem, ut qui meritissimi, si unquam Regis meruerat esse coronator, reportaturum ex indomito *Septentrione* & insolecente nimia felicitate *Oriente* victoriarum efficeretur spectator. Spectaturus ulteriora tunc Senatorijs & Præsuleis digna oculis laudatissimi Regum trophæa: nisi accelerasset gradum, alienarum distributor coronarum, ad recipiendam manentem Cælo præparatam sibi Coronam.

JOHANNES LIPSCIUS

ARCHIEPISCOPUS GNESNENSIS.

Orbitatem Archi Ecclesiæ *Gnesnensis*, Successore *Joanne Lipsio*, *Vladislaviana* Divinis humanisq; provida rebus abundè resarciuit liberalitas: jacturam *Lipsiani* ingenij, & vix imitabilis eloquentiæ nulla resarcire poterit ætas. Ne solo paternæ avitæq; amplitudinis in Satrapia *Ravensi*, quasi insignis eminentioris inclaresceret stemmate, ita *Lipsianum* domestico lumine nomen, ut *Lipsianum* eruditissimi scilicet Philologorum nostri planè sæculi, & aularum sive Regnantium in orbe artium Christiano Magistri, totius Reipublicæ penatibus, inferret non magis animum, quam stylum. Nullâ verò justiore libellâ limatissimum ejus librari potuit ingenium, quam Regiâ *Sigismundi III.* trutinâ, qui nondum maturâ capessendis honoribus ætate, libellis supplicibus *Lipsium* præfecit, ut sicuti Judicium nostrorum subsellia, æquitatè nemini unquam cesserant *Iusto* (a) ita elevatissima *Polonorum* ingenia: selectioris eruditionis palmam minimè inviderent *Batavo*. Nimirum eo potissimum Oratore, efficacissime niti videbantur afflictorum hominum causæ, ejus terribilissimo nitidâ, si unquam *Polona* locutâ est *Pallâs* ore, & ne perita dicendi à peritiâ differret vivendi, orandarum calamitatum humanarum munus vetus, & regnandi optime erudita artibus ei injunxit *Sigismundi* prudentia, ut apprimè ille humanas orantibus præset, causas, cui proxima à Regnatrice Majestate arbitria *Poloniæ* felicitatis, æterna destinare fata. Ut Paternam compertioris eloquentiæ splendore tanquam communem ornaret Parentem, luctuosâ Panegyrijsissimis *Sigismundi III.* & *Constantiæ* Regiæ parentavit Manibus: quasi nihil mundiis *Sigismundo*. *Lechicus* impendere posset mundum, præter emendatæ munditiæ Orationis, & nullum *constantius Constantiæ* ab *Hyperboræ* parte pendere tributum, quam Regnatricis virtutis, quâ constant omnes, commendationem. Cum verò *Vladislaviana* laurus, suâ non caruisset cupressio: hinc *Pavio* revedto in Regiam Fraternali *Joannis Alberti* geminâ purpurâ, & Regij sanguinis, & Romani cardinis eminentioris, nullis deplorendo sæculis funere: illinc *Alexandro* non minores fraternis victorijs accumulaturæ laureæ, quam ille alienæ felicitatis spoliis *Macedonico* afferturus sceptro, ex torâ decerpserat *Asiâ*, inter meditata gravissimi extincto belli: utriq; Principi (si hoc inter non postremas Regnantium stirpium referendum est felicitates) *Lipsius* funebri etq; eloquentissimus

Referen-
darius
Regni.

Extat
Oratio
impressa.

Extant
Oratio-
nes Im-
pressæ.

(a) Allusio ad celeberrimum Polyhistorum Justum Lipsium.

Extat
Oratio
ejus.
Vienna
habita.

mus tamen obtigit laudator: regnante præsertim Domitore barbarici *Vladislao*; qui sicuti nullius adulatricem emptitij *Demosthenis* licitabatur lingvam: ita nunquam *Polonas* filere cõegerat *Athenas*. A mortuali lesso, ad nuptialem & Epithalamicam sive *Syadam* sive *Minerum* transtulit, illum jam Episcopum Culmensẽ, pronuba Magnarum in orbe Christiano necessitudinum *Vladislaviana* fortuna; quasi nemo eloquentius prombiendo magis à Regnatrice quavis Domo, quàm ambiente Rege, veluti proeari & deducere ad consortium sceptri, magis quàm thori *Aufriacam Cæciliam* in augustali illo novisset *Vladislaviano*, præter unum *Lipsium* ab Augustissimâ inter tumultus undiq; circumstrepentis belli auditum Majestate, conjiciente facillè potuisse: illius septemtrionem subjugari, & Orientem ab insolescente cõdereri fastu manu, qui tantum expeditâ in Cæsareos etiam animos unius paranymphij sui valeret lingvâ. Tanto Regis Sponsori Fidei, & Augustissimi in orbe Hymænei conciliatori Christiano, primogenitam Polonarum despondit Ecclesiarum *Vladislavus*, ut ille Principe præsideret loco & prærogativâ, etsi immaturioris grandævos Episcopos antecederet ætatis, qui Principe ingenio literatissimos sæculi sui præcesserat optimates in Republicâ literariâ, ut gravissimo *Claudij Memmij*, Christianissimi Regis Legati judicio, inter *Lipsium* & *Lipsum* non similitudine tantum cognominis, sed cognatione literariâ elegantiz differre parum videretur, aut nihil. Reliquis in Orbe Christiano Antistitibus, sola ritè administrandorum sacrorum incumbit cura: in Polonia ut parem exedre, ita non minorem sellæ curuli adferre expedit illis animum: quasi nulla melioribus auspiciis, & Consul ille *Polonus* consuli, & Mars suo eluctari in campo commodius possit. Eò loci non projecta ulla adulatio emi, & vendi promiscua, non profusa largitiones honorum plerumq; emptrices, non ullum probrosum, ut superioribus ita moderni sæculi Pontificibus *Polonis*, quasi innatum extollendi Nepotes suos clientesq; studium: non ullæ deniq; improbandæ aularum curiarumq; artes *Lipsium* evexere: sed illam eò spinosiorẽ, quò minus tritam præmunivit sibi consequendorum honorum, & felicissime emensus est viam, quæ aliorum idè eludit vestigia, quod per illa eumentita diverticula, clam obrepere ad honores pleriq; hæc verò Regiâ viâ incedere, nunquàm fallaci aut fallente gressu consueverint pauci. Nè plus tribuere generi, quàm deberetur virtuti, neminem ex propinquis & necessarijs suis, aut fascibus Ecclesiasticis, aut insigniori honorum admovit fastigio, nè usitato multorum Pontificiorum *Nepotum* more, etiam extincto tanti nominis Archi-Præsule, *Lipsius* optimæ indolis & frugi habitos, videret *Polona* Respublica *nepotarij*. Hominem celerius exiit, quàm ager Rei Sacræ aut expediverat humanæ, quia humanos ad prodigium sæculi erga Domum & cognationem suam exuerat affectus, ut opulentiorẽ virtutum suarum hæreditate, quàm malè corraso & verè *Tholesano*, sive *Delphico* ex sacris & nuncupatis DEO censibus, quod non prius plerasq; afflavit stirpes, quàm vitales efflarent spiritus, ditesceret auro. Nimirum, verecundia quædam æternorum factorum fuit, eum diutius detinere in terris, qui proximam cælitibus, & contagionis vitiorum humanorum expertem egisset vitam: eò citius mortali sollicitudine evolutus, ad illam receptatricem Mitratorum felici-

felicitatem transferri optavit; quò laudabilius à terrenis immunem corruptelis, nullæ eum aut divitiarum aut voluptatum irretivere pedicæ. Nullus deinde illi gloriolior quàm supremus, quò illum Res *Polona* & literaria luxit, illuxit dies, quò, & à syavi Hierarchiz cælestis concentu emeritam illius virtutem non exclusit; & *Polona* sive *Suada*, sive *Pallas*, ut funebrem laudationem ejus orsa est: ita laudare nunquàm desinet: quousq; spirare non desinet.

JOANNES ZAMOSCIUS EPISCOPUS LUCEORIENSIS. (a)

Quamcunq; ex ternis idoneæ manui, *Zamosciana* Amplitudo inferebat (b) hastam, unicuiq; natalitij contemptrix splendoris, candidata cæli & candidiore animo, quàm veste, prætextata *Joannis* adolescentia prætulit *Dominicanam* facem, non magis extingvenda, & æternis devovenda flammis *Albigens* hæresi, quam illustrando destinata Orbis. Nescio enim, quomodo humanorum fastigiorum fascies abeant in faces, illis præsertim mentibus, inaccessibili inflammatis luce, quas Divinus Amor ut altius feriret, ignito sauciavit telo. Patre Castellano Chelmense, & Principe *Vishiovecia* natus Matre, ab utroq; sanguine hæreditaria accepit incitamenta, ut & rariorem eruditionem, inter hastas *Zamoscianas* enutritam, religiosis inferret umbraculis, & *Vishiovecianis* (c) fideibus ternâ insignitis cruce, novum Theologicæ adderet literaturæ jubar. Diu latentem, umbrosa Religiosi Asceterij nemora, minimè texere facem, & sicuti illum rerum tæduit humanarum, ita consultricem Senatus Populiq; *Poloni* curiam, tædium cepit, & Regnatricem piguit aulam, carere hac illuminatrice Sapientiz tædâ. Nè igitur soli *Danubio*, quò illum Apostolici auctoritas culminis, & Regia voluntas, mitratum ablegaverat sacrorum *Curionem*, *Moldavico* in solo ingentes communicaret dotes, *Joannis Casimiri* ad ripas natalis *Sani* provida transtulit illum beneficentia, non inanem in domesticâ Vineâ collecturum vindemiam, qui tam præclarè, etsi in exotico unius tamen Patrisfamilias agro, ut colligeret uvæ, vindemiaverat labruscas. Ut quasi ægide cæarmatum, contra vitiorum aut deterius de Religione orthodoxâ sententiarum monstra, secutura etiam eum acie mentis intueretur ætas, nullam opulentiorẽ præter *Pramislicensem*, *Luceorensem* deinde consecutus est Episcopatum, ut qui sui & aliorum Victor, tot annorum spatio instituerat *Moldavos*, ad gremium Ecclesiæ, quo exciderant, postliminiò reduceret, & erudiret *Roxolanos*. Et decuit *Zamosciani* sanguinis & stemmatis non degenerem Nepotem, eâ expugnatrice animo-

Li 2

(a) Ordinal Prædicatorum nomen dederat antequam ad Episcopatum assumeretur Bacchoviensem seu Valachia.

(b) Tres Hastæ sunt Insigne Gentilitium *Zamosciorum* Comitum.

(c) Insigne Gentilitium nuper occasum; passæ Familiz Ducum *Vishioveciorum*; Rege *Michaele*, condecoratæ: fuit Luna media cum Stella & trina Cruce.

rum fortitudine, subjugare colla Deo, cujus Majorum, & potissimum cognominis nunquam delendi nominis Joannis, jurium belli & pacis Dictatoris, bellatrices manus, nullam in hosticum torcere basam, quæ non subhastaret amplissimas ditiones, nulla firmissima domitores illi, vicinarum gentium aggressi sunt munimenta, ubi non perennarent victoriarum suarum monumenta, quasi Polono indecorum fuisset nomini, ibi fixisse pedem, ubi nullas vivida bello dextera fixisset manubias. Consiliorum verò ejus, in moderando Reipublicæ statu saluberrimorum, ea constitit felicitas, ut sicuti à Sacra Æde, in quâ operaretur sacris, aut pabulo sacrationis eloquentiæ pasceret populum, nemo, nisi melior, ita & à consilio, quâ in sella curuli, quâ in conciliandis Magnatum dissidentium animis, nemo nisi doctior, aut consultius rediret. Certè Joannes abolevit, atq; ex mentibus humanis veluti evulsit illam pravam opinionem, antiquissimo Polonorum repugnantem instituto, ex Religiosis Asceterijs in sacrationem Senatum neminem legi, aut cooptari debere: cum ut in Orbe Christiano à fertilissimo Religionum germine, tot pullulaverint sacrorum Reges, ita in Polonia ab eodem, non infecundo vitæ intra septa Religiosa efflorescentis solo, tot prodierint Antistites; ut mirari jam desinat Christianus cultior Orbis, si canobiticis istis quorumvis contemptoribus honorum, altissimæ submissionis magistra, toties pastorale subjecerit pedum, quando hæc, etiam sacrorum invitamenta magistratum, usq; adeo calcare didicere, ut pedibus suis subiectam, & irradiantis sæculo Divi Dominici prænuntiam, & quasi lampada æmulaturæ traditam hereditati, hæcenus non extinguerent faciem. Quam ut ultima ruentis aliquando mortalitatis nostræ extingueret caligo, æternitatis verò splendidius accendat: ineluctabilis humanæ mutationis necessitas, alteram hanc nec oblivione posteritatis obfuscandam lucem, præcedens quam Ecclesiæ, Religioni, Reipublicæ demum expediverat, ita extinxit, ut extincta terris, Cælo perennaretur auspicietur fulgores.

*****

JOANNES WIELOPOLSCIUS PALATINUS CRACOVIENSIS.

Facile conijcere, & polliceri sibi potuerat Respublica à Joanne Wielopolscio, nihil in eam redundare potuisse nisi magnanimum, cujus ex vetustissima nominis etymologia, nescia in seris Nepotibus degenerare indoles, innatam quandam redolebat (a) magnitudinem. A præfecturâ Bieccensi ad Cracoviensem Principem aliarum, & Varsaviensem Regij receptricem domicilij, à subsellio Castellanus Woynicensis, ad curulem Palatinatus Cracoviensis eversum spectari sellam, ille duntaxat mirabitur, qui eundem liberum civem perinde ex parva magnam Rempublicam facere, ac fortunæ suæ vela pandere, posse, ignorarit. Planè pessumdato, & vergente in graviolem Reipublicæ statu ruinam, quasi

(a) Wielopolski ex Slavonica vici etymo, sonat & designat Magnum seu Magnanimum Polonum.

quasi unus ignotum aulæ emeruit elogium; quod deterrimi sæculi, ignores solertior an melior Phœnici Domitiana aulæ tribuit Magister, usq; adeo peritum obsequi, eruditumq; utilia miscere honestis extitisse; ut obsequio & modestiæ, raris ejusdem pectoris inquilinis, industriam & vigorem rariora sustentacula adderet. Sagacitate verò consiliorum enituit tantâ, ut si consilia olim nasci sub manu, vetus admirabatur ætas; à consultiæ Wielopolsciana mente, etiam demum promanarunt exactissimæ decernendi rationes, quæ & pacationis regiminis, ex antiquâ disciplinâ institerent temperamento, & bellatricem Poloniarum Legionum stabilirent manum. Neq; excluderunt industrios, si quando, Casimiriana tempora consultores, & fidelissimos Principi suo Ministros, cum præsertim Poloniam fidelitatis erga Dominantes unam servatricem; ita externâ immuniissent bellâ, ut ad hostiles nutus nutare viderentur aliquot Procerum & Equitum animi: immoto Wielopolscio, ad blanditias circumforaneæ & translativæ fortunæ provida, nihil abjectum aut humile fvasit, ubiq; sibi constans perseverantia, quasi indecorum arbitraretur, inolestere poplites, supposititio & alienos involanti thronos Principi, qui in præstando fidelitatis juramento, domesticum nondum excutere pulverem. Cæterum, ut ferè continuo Principum usu venit, ægris oculis aliorum felicitates aspicere, erudita, illum excutiente obtutu suo, prædamare visa est invidia, quasi in tribunali, imminutæ reum postulatura libertatis, quod non contumaciâ, neq; inani jactatione libertatis, famam fatumq; convellere provocare. Sed, cum cruda illa, & genio uniuscujusq; sæculi infecta, excusserimus ingenia, facile conijciemus, ut non quodlibet sæculum ferre Helvidios aut Thraseas, ita plerosq; tutiorem, & mediam instituisse viam, ut neq; minus profuturâ, erga Dominantes acerbitate, in præceps ruerent, neq; projectâ adulatione, ad fastidium nimis devoluti potentia, à summo ad imum deturbarentur gradum. Quæ blandientium aularum, nimis quàm familiares decipulæ, ut Wielopolscianum non irretivere animum; ita eò amplitudinis evexere ingentes dotes, ut ex feracissimâ illa, & Principe Poloniarum Amplitudinum Cracoviensi Satrapiâ, unus Wielopolscius Michæli Zbrzydovio (mor nobis dicendo) in sella curuli, Regiâ, daretur optione successor. Cujus cognominem (ut scripsi) magnanimitatem, ne aut rerum humanarum instabilitas, aut temporum aliqua calcaret vicissitudo, ut superstes, omnem insidiatricis ambitionis calcaverat fastum, ita exuvias

mortales, calcibus prætereuntium (a) subjecit: tantò
altius suæ assurrecturus immortalitati,
quantò demissius & abjectius jacuisset.

(a) Varsaviæ sepultus sub limine Sacre Aulis FF. Minorum.

Kk

JOAN.

Tacitus
in vita
Agricola.

Seneca
Ep. 70.

*****

JOANNES NICOLAUS

à Zurowo.

DANILOVICIUS, SUPREMI ÆRARIJ

Regni Poloniæ Præfectus.

R Arum, nec nisi Danilovicianum in Poloniâ decus, ut paternas ditiones hæreditario jure, ita non impari animo aut mente, solo Patris nomine orbatos, capeßere magistratus. Facilius enim sibi, licet amplissima Successorem scribere consuevit hæreditas: quam sæpè improles adoptat virtus. Flavianæ successio acerbissimè dominaturo Domitiano porrexit Sceptra, non regnatrici illa Vespasiani aut Titi clementia; & Marcus Antoninus, cognomento Philosophus, optimus ille non Principum solum, sed Virorum, invitum (crediderim) dedit qui imperaret Commodum, tantum incommodi, Imperio multiplici Principum sævitia fessum; adferentem, quantum Paterna Sapientia & mansuetudo adtulerat commoditatis. Ut stirps neminem, ita ab avis & atavis seros discernere Nepotes nunquam Daniloviciana indoles novit; cuiusq; ea fors nascendi obtigit, eum aut Laticlavio, aut aureæ clavi, aperiendo scilicet & occludendo Polonorum ærario; superiorum Principum tutò admovit voluntas. Nimirum decuit, ut ea præclara Soboles, impendij publicis destinata, promptissimè referaret æraria: cui recondita Regiorum pectorum, nunquam occludebantur areana. Eâ fidelitate Daniloviciana, non in reconditorijs tantum publicis servandis: sed in reconditis Dominantium celandis arcanis, eminente, permotus Vladislaus IV. Joanni Danilovicio aperiendi ærarij Publici, sive Quæsturæ Poloniæ curam concessit, ut simul divitem Sapientiæ, & eloquentiæ Patriæ, aperiret venam. Certè expedit, aureum os ejus, eloquentiæ fuisse flumen, & non alijs scaturire stillicidijs, ejus Majorum ferrea manus, aureas Poloniæ toties servavit opes, ut sicuti ad hostilem effundendum sanguinem, nunquam contractam antiqua & moderna spectare sæcula, ita spargendis in concives beneficijs, promptam præsens & secutorum recognosceret ævum. Neq; dedecbat Rempublicam Quinquviratus ille Danilovicianus, (tot enim non minus sanguine, quam virtute germanos Polonus numeravit Orbis) cum unus Promus Condus publicorum Vestigalium, & Supremus Rei Nummarie Præfectus, pro fidelitate muneris sui, dies noctesq; invigilaret, nè quid Respublica detrimenti caperet: reliqui germanorum, aut struendæ Regiæ præessent mensæ, & ad eum nutriendum inferrent dapes, ejus salute omnium constabat salus: aut finitimis cumulatæ Præfecturis, pro tuendâ communi altrice, incessanter excubarent. Fidelitate verò ut Danilovicios propemodum omnes, ita & hunc censum publicorum vadem, & redituum omnium arbitrum, antecessit nemo, æquiore animo gravissima contrahentem nomina, hæreditariâ suâ nunquam exoneranda ditione, quam vel minimâ patrimonium Reipublicæ imminuentem jacturâ, quasi convenientius foret, Quæstorem

ararium,

ararium, in arc alieno esse, quam Rempublicam quæstui licitantium prostare venalem. Sednè diutius veteris probitatis normam, mortalibus intueri oculis liceret, exactrix semel destinati Mors tributi, Joannem Danilovicium ab ærario temporario, ad opulentum & nullâ exhaustiendum vicissitudine, evocavit Gazophylacium: ut qui largiendo humanas, in fortunatis illis Insulis, æternas sibi congererat opes, in illum demum cooptaretur cæcum, ad quem mortalitate nostra circumvestitus Czlicola, à telonio etiam accessiverat publicanos.

*****

JOANNES ZEBRZIDOVIVS
ENSIFER REGNI.

M Utuò quasi nexu, & reciproco certamine, sicuti Reipublicæ Zebrzidoviana affulsit amplitudo: ita & Respublica Zebrzidoviana continuò suffragata est honorum insignibus, audenti & per ardua enitenti virtuti. Et Florianus quidem Castellanus Lublinensis (ut antiquiora silentio involvam sæcula) ita efflorescente militari tunc in Poloniâ disciplina, labarum (a) suum ad Neveliam, Moschoviticijs (b) opposuit signis, ut tunc primum, & deflorescere illas nimis, quam præferoces Vires, & vulturem docuerit posse deplumari. Quæ Religiosissimæ insignia militiæ, uti à sacrosanctis mutuata, memorando in omnem posteritatem exemplo, altaribus, inter avita decora, Andreas ille Cracoviensis Antistes Sacrorum, ita recensuit, ut nepos ejus Nicolaus, ejusdem Satrapæ Palatinus, hanc salutis nostræ sive Aram, sive arborem plantaret vitæ, & nè deinde posteritas à recto humanarum opinionum deflueret tramite, in natali Zebrzidoviensi solo, Hierosolimitana, peregrinantis olim in Orbe, figeret vestigia DEI. Quidni enim ipsâ Religione satum, aut editum dixeris Joannem Zebrzidovium: cui nascens fors, tot culmina eruditæ & Heroicæ præmiserat pietatis: ut mirari hæcenus nemo possit, illum exacta vix primæva in literario & militari ludo ætate, ense coronatæ prætulisse Majestati, quando illius Summi omnium Exercituum Dominatoris, Zebrzidovij usq; adeò didicere esse armigeri, ut armamentaria stringendis in hostem telis refertissima, ad Clivum Lechicorum montium, æmulatrix antiquæ Polonorum liberalitatis, quæ toties integri sui patrimonij Christum hæredem scripsit, munificentia extrueret trabecata. Porro, cum omnia post Religionem ponenda, Valerius semper Romana Civitas duxerit, nec dubitarent Sacris Imperia servire, ita se rerum humanarum existimantia regimen habitura, sicuti Divinæ potentie bene & constanter fuissent famulata: Zebrzidoviana stirps, sola inter paucas, eam consecuta est in Polonia gloriam; (c) quod, sicuti semel ab antiquissimis Majoribus instillatam nunquam exuerit Religio-

Kk 2

nem;

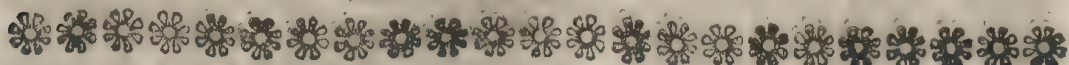
- (a) Insigne Gentilitium Zebrzydoviorum est vexillum Ecclesiasticum.
(b) Vide Cromerum Belscium Alex: Guagninum Mathium Strycovium in vita Sigismundi Primi.
(c) Paprocus in Nido Virtutis & Simon Okolskius Ordinis Predicatorum in Orbe Polono sub stemmate Radwan.

Mons
Calva-
ria in
Zebrz-
dovien-
si Campo.

Maxi-
mus lib-
rmo.

nem; ita ex sacra elatum æde, victoris insigne Religionis, defendendis sacris arisq; tutelare, Polono intulerit tempore. Transierunt non tam scintillæ, quam irradiantia lumina, ingenitæ ad Joannem Zebrzydovium virtutis; atq; ut qui domum moluntur à fundamentis, ita hic bellicas civilesq; suas, à fulcro veluti & basi illarum, Religione, orsus est, & ingenti Reipublicæ impertiri cepit dotes. Ad classicum sive Asiaticæ Bellonæ, sive Septentrionalis, sive transmaritimi, & male suam inhabitantis Sadermaniam Martis, nunquam exsomnes illius & vigilantissimæ obsiderunt excubiæ: quasi indecorum arbitraretur, destinatam præferendo Regio ensi, prius stringendo in confertissimos hostes, non initiare manum. Sed quem acies & præliaria ille armaverat ludus, consultrici Polonæ Svadæ; ex ejus veluti præscripto, bellatorum aut æui, aut hebetari necesse est arma, minimè exarimare certamina: & meritò illi tribunatum regendarum sententiarum, libera Satrapie Cracoviensis, toties, maxime verò extincto Sigismundo Tertio, concessere suffragia, ejus emeritissimi Majores ita Polonæ rexere tribus, ut Minor Polonia, sicuti in meditullio suo vixisset, ita præclare rexisset, tribules suos Zebrzydovius, planè vergente jam ad occasum tanta Herodum propagine, nunquam oblivisci possit. Felicem appellaret ætas nostra, quod opportunitate fati, anteverterit luctuosa Reipublicæ fata: nisi publica veteret infelicitas, quæ tantum splendoris & simplicitudinis Zebrzydoviana imminuit profapæ, planè servato, scilicet unius propaginis sequiore sexu, tantum publicæ detraxit felicitati.

JOANNES JABLONOVIVS ENSIFER REGNI.

Joanni Jablonovio, vetustissimæ Prussorum oriundo gente; nihil ad summum facundie Polonæ (quæ nemini concessisse videbatur illa ætate) fastigium defuisset; si diuturnior superfuisset vita, ut proclivè sit opinari inopinatò & præcocius, quam par erat, quasi exaruisse copiosissimum hoc aureæ eloquentiæ flumen, ne ultimus quasi fluviorum Polonæ Natus intum ad Daïos limites Tyras, qui toties nativo & hostili exundaverat sanguine, divitis ingepij Jablonoviani, diutius intumesceret venis. Neq; externa littora, inter amænæ expatiantem literarum ripas, scaturientis Jablonovianæ laticem eloquentiæ, usq; adeò suo includere auleo, quo minùs se infunderet aridiori, tunc literariâ siccitate perurente nostrati solo: fatali nihilominus augurio; ut qui ad ostia unius enascebatur fluminis, ad præterfluentem alterum Regnatricis Varsoviæ denasceretur amnem. Nondum Jablonovius militaris posuerat stipendij baltheum: cum florentem ejus ætatem Osirorogiana fascia, ut animum, ita optimarum partium & studiorum ergà Rempublicam conjunctione illigasset. Redivivos, sive postliminio redditos vitæ, dixisset conjunctissimos illos Triumviros, Magnum scilicet Ciceronem Pompeium, Cajum Julium Cæsarem, & M. Crassum: priusquam illos, magnitudine jam laborans sua, opulenta non

non disjunxisset potentia; ita nec Jacobum Sobiescium à Nicolao Osirorogio, nec ab utroq; Joannem Jablonovium coadunata mente aut lingvâ discernere potuisset. Jacobus quidem Sobiescius nobis nuper memoratus, etiam ut Magnus ille patritius, adhuc minimè inter Patres cooptatus, non est consecutus triumphum, proximum tamen triumpho egit diem, quo pro triumphatore Orientis & Septentrionis Vladislao, ad capeffenda Polonorum sceptræ libera suffragia collegit. Nicolaus verò Osirorogius cui Pompeius & Capitoliæ Romæ, & eruditissima cultioris Lyceæ orbis, destinassent laurum, Coronato jam Vladislao usq; adeò interpretatus est promptam & æclinem nutui Regnantis subjectionem voluntatem populorum, ut quancunq; tunc vestigalis ætas plantaverat laurum, nulla hæcenus extirpare audeat posteritas aut possit. Jablonovio demum moderandarum comitijs centuriatis, secundum jam consorti tribunitiæ potestatis, sententiarum tunc est reservata gloria, cum jam non tam nutaret, quam dulcedine segnis otij, & diuturnæ pacis, irretita quasi & delinita torpesceret libertas, ut non minùs quam Cato ille Censorius bellum cum moribus nostris, & corruptæ Reipublicæ gereret malis. Quamvis verò nulla fertilior Jablonoviana obtigisse potuerit materies eloquentiæ, quam continua Vladislavianorum temporum felicitas; sed cum difficile sit, ijs etiam qui regnant, res olim dissociabiles conjungere, Principatum & libertatem, tantò difficilius ijs qui regnantur, medium inter tutelam libertatis & obsequium in Principem insistere iter: eo temperamento, consularibus illis & tribunitijs seu popularibus moderatus est Jablonovius certaminibus, ut nec innoxia ejus popularitas, quidquam derogaret Majestati, nec Majestas sacrosanctæ ab eodem culta, noceret popularitati. Ad hunc humanarum scopulum volubilitatum, allisit elevatissima Europa ingenia, præceps illa & infesta mediocritati nimis aviditas potentæ; dum aut regnantes, quorum fidem probaverint palam, clam latentur, debita ipsos odia, exonerari in eosdem ministros; aut mutabiles populi, conservationem sublimioris throni, selectiorum etiam aula regnatricis affectarum, si non vitæ, existimationis certè paciscantur jacturâ. Quæ estimatio ut inoffensa Jablonovio non magis apud Supremum id est Regium, quam apud utrumq; Senatorium & Equestrem constaret ordigium, dum dissidijs civilibus civilia imò servilia tracturis bella, multarum præliminaribus calamitatum, vetandi non abusus potestate, obicem interponit vocem, & ne infectis rebus series abrupteretur consiliorum, seriò prohibet; præoptavit sibi prius eripi vitam, quam in præcipitium abripi, vicinarum subjugatricem gentium Poloniam, & vim ingentem, consilij expertem, mole ruentem suâ videre.

L. LUCAS OPALINIUS Ex Supremo Regni Mareschalco Palatinus Ravensis.

Moris antiqui exactissima cultrix Opalinia Domus, maxime in grandævo hoc non magis ætate quam auctoritate eluxit Luca: L1 ita

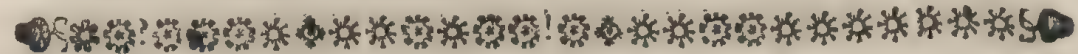

ita se circumagente rerum humanarum orbita, ut vetustiores in *Polonia* stirpes, evelli se potius quam pristinos extirpari continuo patiantur mores. Aequè ut Respublicæ, ex quo in aliena vicinorum immigravere vitia populorum: raro aut nunquam suis supervixere ruinis: ita parvæ hæc etiam eximiarum communitates familiarum; à mutatione morum, aut non levem casum, aut malè moratam & tot læsarum amplitudinum ream ut operiantur mortem est necesse. *Roma* certè quam circumjacentium animavere & dilatavere excidia ditionum, quasi nesciret orbi metuenti coalescere potentia, nisi prius aut exutæ libertate suâ, aut emorienti Magnæ ejus parentasset hereditati: hucusq; tamen limites suos extendit, & amplissimos Imperij prorogavit fines, quousq; suprema illa consuetudine vetus consuetudo, consulibus & proconsulibus immutabiles & sacrosanctæ servandas præscripsit leges, quousq; non ex alio quam bonæ Prætorio mentis, iudicando suos destinavit Prætores. Postquam verò non prius abolevisset leges, quam earum fidelissimos custodes & administratos exuisset mores, eò redacta est mutationis & calamitatis, ut quæ supra tantarum fastigia nationum, extulisse videbatur caput, vilissimè, prostare videret meritisimè cuiusq; civium caput: mutata toties ad gregarij etiam alicujus congerronis arbitrium, quasi personatos Dominos, quæ opulentissima quæq; Regnorum, dominijs usq; adeo spoliaverat suis, ut ad Virgideiniam fascium Romanorum *Africana* & *Asiatica* frangerentur sceptrâ. *Lucas Opalinus* non hæreditariæ tantum ingenuitæ à Majoribus suis magnitudinis sed & Paterni Successor Magistratus, non ideo fasces præfecturæ suæ prætulit, & incedenti vix non quatuor decennijs viam præmunivit Majestati, ut Regum infringenter Sceptra, verum ut uno hoc consilij non minus prompti, quam manus expeditæ, & quando labefactaretur Respublica, niteretur Scipione. Incomparabili illa & quam postera vix æquabit ætas auctoritate, non vulgi tantum arcere & submovere visus est promiscuam turbam, ne Regia coarctaretur via; sed parricidales inciviler civili insurgentium bello, contra semel liberrimis suffragijs electam & coronatam Majestatem, avertit manus: quasi reliquos, aut conscia mens, aut imbellis examinaisset metus: *Opaliniam* manum, censoria illa, aut verius Augustalis Prætorij insignivisset virga; ut illi acrior læsæ Majestatis incurberet vindicta. Quâ imperterritâ magnanimitate, antiquissimi *Brinscia* & *Opalinia* Domus Majores, Patrias condidit leges, eadem inconcussa gravitate, incessanter suasit esse retinendas; ut sicuti olim sedente *Catone* Populus Romanus, spectare *Florales* jocos non est ausus: ita consulente *Opalino*, aut imminuere leges, aut perperam interpretari, aut demum callum obducere consuetudini impunitatis, nemo attentavit *Polonorum*. Immori alij insignioribus aulae consuevere Præfecturis; quasi, quò remotius à sole isto, Regiæ in terris agent aut morentur serenitatis, eò magis hæc animata langvescant & deflorescant Heliotropia, longè alia mens gravissimo Senatorum obigit *Opalino*, qui postquam non minus pro Regibus suis *Sigismundo*, *Vladislao*, *Joanne Casimiro* strinxisset ferrum, quam luculentissimâ Coronatis his Triumviris consulisset fidelitate; ut postremum consuleret sibi,

Seneca
Ep. 79.

missio-

missionem ab aula impetravit propè octogenarius, veluti interstitijs consulendi decrepitam interpolaturus ætatem; Post exantlatos in Regiâ aurea, & Martis arenâ labores, nunquam sollicitudinem providam Reipublicæ exuit, quousq; hominem non exuit.

LUCAS OPALINIUS MARESCHALCUS CURIÆ REGNI.

EXarscit sepiâ, ut nunquam pullatum positura colorem, quo illam posthuma inumbraverat memoria, ita minimè seffectura describendo Eruditissimo *Polonorum* *Lucæ Opalino*, unico sæculi nostri etiam purpurato (fas sit ita loqui) Literatorum. Nimirum, sicuti ille evolvendi præclarissimos quosq; scriptores, & in communes transferendi usus, nunquam explevit famem; ita redundantem ejusdem ex ingeniosissimis literarum monumentis famam, nulla perinde æquabit ac limitabit ætas. Et, si Magnus ille *Alphonfus* Coronatorum Literatissimus Rex *Neapolitanus*, cum aliquando audiret Regem *Hispanum* dixisse: non convenire Principibus Literas; Romachans subjecerit, *Bovis non hominis vocem esse*: tantò minus transmontanam nostram ex cultioribus Sapientia sive nutritijs sive alumnis (perspectâ potissimum variâ intimâq; *Opalinianâ* doctrinâ) quisquam criminabitur Politiam, quæ ut innotesceret orbi, nulla hîc (utpotè non in feraci eorum solo) *Arcadia* rudere pecuaria, vix aliquem per tot annorum centurias, ferendis suis sive consulendis admovit institutis, quin eum aut selectior eruditio aut insignior bellicarum gloria virtutum eò fastigij evexisset. Usq; adeo Senatorius adhuc Juvenis, omnium planè comprehendit abdita & arcana scientiarum, quasi nulla illi superesset alenda & sustentanda vitæ ratio præter literas: adeo omne tempus, non diuturnioris sanè vitæ, eximjs lucubrationibus & literarijs temporibus transmittendum putavit, quasi nihil sibi ex tam laudato cive, aut publicorum in Republica, aut privatorum officiorum in amicitia vebdicaret cura. Diceret *Cleantem* oppidò pertinaci Sapientia studio immersum, ut conducticiam aquam traheret, & rigando hortulo locaret manus: nisi *Opalinianæ* ratis cumulatiora ex mercatu literarum, belli & pacis, *Polono* solo invexisset ornamenta: quam unius Philosophi opera, ex primævo licet fonte, aliquid seaturientis scientia potuerat adspargere *Stoa* vel *Lyceo*. Umbratilem porticum Academicarum, primâ emensus ætate, ita Regnatricis aulae plerumq; lubrico & malè fido institit limini, ut primùm Regio salutato limine, ad littora *Baltici* maris cum *Gothico* illo Regnorum invasore & fortunâ *Vladislaviana* adacto, ad pactiones *Succo* sequester destinaretur vicennalis pacis: quasi, quæ ferocissimis hostium non impromptâ Majorum intulerat manu, *Opaliniano* sistere arma *Polonia* didicisset ore; sicuti efficacissima olim Romani Oratoris *Antonij* eloquentia, à jugulo retundere aut potius hebetare noverat fidas. Cum verò non tantum parietibus aut lacunaribus, ornamentum tenue prætendatur, sed omnium istorum quos

Justus
Lipius
in Mo-
nitis &
Exem-
plis.

Seneca
Ep. 44.

Seneca
Ep. 105

altos incedere videmus, bracteata felicitas sit: unus *Opalinus* ea sibi tantum suppetere optavit animi bona, quæ ex magnifico placidoq; fulgent; hinc iustitiâ, illinc fortitudine, hinc temperantiâ prudentiâq; lucentibus. Præter has, frugalitas & continentia, & tolerantia, & libertas, comitasq; & (quis credat?) humanitas, rarum in homine bonum, splendorem illi suum affuderunt. Regimen hominum patriæ consulentium, primum in equestri Orchestra, deinde in amplissimâ Senatorum Coronâ *Opalinio* meritò obtigit: ut disceret tandem Orbis noster, illis non temporaria tantum, sed mortalitatis humanæ circumscripta cancellis, deferri in *Polonia* regiminâ, qui adeo supra humanarum culmina felicitatum extulere caput; ut non sit cur suum inuideamus aut *Lacedæmonij* *Lycurgum*, aut *Socratem Athenis*, aut in præceptis ruenti & ad libita Cæsarem, simul ac corruptelas sæculi devolutæ *Roma* felicioribus dignum annis, *Annuum*, & quidquid deniq; eruditum in censum Sapientiæ venit. Quam non magis in excolendis literis, quam in colendis civilium & omnigenarum virtutum officiis, *Magni* meruerit nomen, officiorum illa præclara testatur concinnitas, cui, etsi latebram quaesivit literaria ejus modestia, nihlominus *Andræ Maximiliani Fredro Castellani Leopoliensis*, Literariæ ut Rei, ita publicæ Restauratoris felicitatis, ne lateret, providit (a) sollicitudo, non magis de *Opalinio* quam de tota bene merita posteritate. Expediret cultiori, quacunq; sui patet circumflexione, orbi longiorem literatissimo *Polonorum* texere Panegyrim: nisi dedecet posthumam ejus extendere uberiores dictis memoriam, qui ut illam prorogaverat diuturnioris famâ, ita quousq; superfuit, latere eandem voluit ac filere.

M.

MARTIANUS CHELMSCIOUS

Succammerarius Cracoviensis.

Vtrum constantis magnanimitatis, & rigidioris potius quam eruditioris ut animi ita ingenij, quem si totus illaberetur orbis, impedidum ferirent ruina, *Martianum Chelmscium* literaria nostra fuit Epigraphe. Clam nondum enim palam, obrepenti morum corruptelæ, laudabiliter & innoxie noverat irasci, & quasi invulnerabilis illi obtigisset animus, quò remotius eum ab adulatione, latitante Rerumpublicarum peste, impenetrabilis sua removerat constantia, eò promptius & perennius, nunquam expuagendum aut eliminandum *Polone* sinceritatis inseruit albo. Blanditias, ut Viro ita libero homine, indignas, & servilis auctoramentâ ingenij esse arbitratus, ne ad minima quidem sive projectæ, sive imaginariæ assentationis descendit obsequia, nullos emercaturus honores, etsi natalitio *Sciberovia* gentis nunquam interclusos decori,

(a) Librum *Opalinij* de Officiis; sub involucre anagrammatico nominis & (Pauli Neocelli) scriptum; *Fredro* imprimi curavit.

decori, ad quos inhonorato sive clandestino enitendum esset calle: Certè plerosq; *Polonos* Optimates, averso scilicet à *Poloniâ* ingenuitate cursu, ad sellas eVectos curules, aut largitione emi & vendi solitos magistratus, non iniqua, meritorum uniuscujusq; arbitra, silentio transmittet posteritas: upa finium regundorum *Cracoviensium* Præfectura, omnium in Regno Provincialium amplitudinum primaria, plus à *Martiano Chelmscio* mutuata quam illi contulisset splendoris, nulla involvi aut limari potest oblivione; quod circumscriptos liberæ ingenuitati nunquam transiliverit fines. Principem Nobilitatis (a) ut ageret, à primis veluti incunabulis, alieni renuit arbitrij subire jugum, & nonnullis prædominanti insvescere servituti, ut suo doceret indocilem populum exemplo, blaterones istos aulicos & splendidioris aucupes fortunæ, aulas Principum eo potissimum nomine mutasse in viles servientium pecudum caulas, quod earum translatitij inquilini, excusso omni bene consultæ sensu rationis, à summo libertatis, ad imum servitutis devolvantur gradum. Ne uberior *Vladislaviana* felicitati deesset seges, sicuti regendis ingeniorum bellorum operibus suppetebant magna illa Nomina, ita occurrebant ultro paratis felicitatum, idonea promendi consilij instrumenta. Cum etenim inter *Martianum* & *Martialem* parum discriminis interesset ludum, exacta & decursa *Chelmscius* in eo præclaro sive stadio sive curriculo primâ ætate, in Equestri illo circo, adeo constanter sua fixit stativa, ut neq; affulgentium spes honorum, neq; utilitatum illecebra, neq; demum parendi necessitas, à populo magis tuendo quam colendo, illibatam humanis irritamentis illius potuerit amovere sive labefactare. Stabilem & inconcussam mentem. Porro cum quodlibet sæculum tulisset suorum *Aristarchos* morum, *Chelmscius* corruptos, & in exitium jam præcipites cum minimè ferret sæculi sui mores, interrumpi sibi potius optavit vitam & vivacissimæ cursum senectutis, quam à recto & Majorum vestigijs presso *istum* (ut dicitur) unguem deflectere tramite. Facile consilio extinctâ hac ut voce, ita sentiendi & dicendi libertate, coronatam etiam ingemuisse Majestatem: cum Regalis ingenij mos sit, in contumeliam præsentium laudare amissa: & ijs dare virtutem vera dicendi, à quibus audiendi periculum non est.

Seneca
libro de
beneficijs.

*****

MATHIAS LUBIENSCIOUS
ARCHIEPISCOPUS GNESNENSIS.

Vita sacra, quorum procurandorum potestas, meliorem & potiore sibi vendicat Reipublicæ partem, nemo religiosius & exactius, quam avitâ quispiam religione, aut maturâ, in averruncandis, Reipublicæ malis, conspicuus prudentiâ procuravit unquam. Hinc est, quod providentissimi Majores nostri, extinctis Principibus in *Poloniâ* Regnantibus, neminem alium, præter unum Sacri Senatûs Principem,

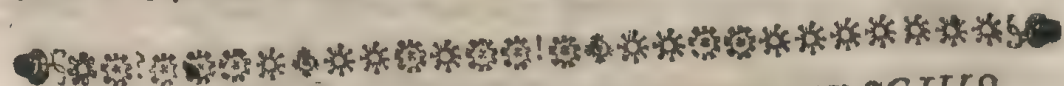
(a) In *Polonia*: Succammerarius est Primarius inter magistratus Terrestris & Castrenses Dignitarius; eoque nomine, Principis Nobilitatis titulo honorario gaudet.

142
cipem, & Reipublicæ Primatem Antistitem, *Inter-Regem* esse voluerint: quasi nescirent aliâ, Sceptra viduata regi, quam semel altaribus Immortalis DEI admotâ manu; tantum discriminis inter Coronam & Mitram antiquo etiam interponente sæculo, ut Mitras & Coronas eadem sacratior imponat manus: vile illud & profanum fastigium capitis, arbitrate planè Orbe, quodcumq; ab alienâ incude, aut et si divite, prædatitiâ tamen veniat aurifera linâ. Ea præcipua in Regno *Polonia* Regum ritè inaugurandorum auctoritas, ut post pleraq; Sacerdotiorum & minorum publicorum subsellia, *Mathias Lubinſcio* Siradiensis Patrio Dynastæ, inter selectiores eminentiori Antistites, obtigit uni, cui turbulentissimo illo post fata *Vladislai* Interregno (quo felicissimi Regum infregisset Sceptrum, vix non pomum, id est orbem nostrum, ad alienas sive serviles devolverat manus, noverca fortuna) maximè congruere videbatur. Cum etenim infensiores vicinorum nostrorum animi, aut potius timida vota, fluctuantem sive jam naufragantem Rempubicam nostram, prædamnassent veluti ad remum: postliminiò emerſimus sive redijmus ad Regnum, excubante pro periclitante Patriâ, & extendente manus imò supplicante *Lubinſcio* eidem Numini: quod, si ad nutum & arbitrium unius armati in prosequendâ victoriâ sistere potuerat solem: quidni ad expugnatricem Cæli, tanti Mitrati, religionem, nostrarum calamitarum aliò diverteret cursum. Quam providâ & consultrice Boni publici polleret mente, vel hinc secutura conijciat ætas, quod ex illius contubernio, & veluti consiliorum optimorum Athenæo, gemina ut sæculi nostri, ita sacratioris columnina & ornamenta prodierint togæ, *Andreas Trebicius* Cracoviensis Antistes, & *Andreas Olſzovius* Culmensis Antistes, Regni *Polonia* Procancellarius, quorum sedulâ & nunquam torpesciente perfectum est operâ, quod sicuti nuper nobis ab utroq; Rege æquanimitè regnatum est: ita nè utriusq; Interregni, acerbius sentiamus mala, longævam illi & vegetam superſuisse nemo mirabitur senectutem, qui hætenus veluti fato superſtes suo, non suorum commoda propinquorum, ex alienis auxit incommodis, aut alienæ detraxit necessitati, ut domesticas instrueret opes: sed potius, non degeneri voluit innotescere ætati, quam eximios habuisset amicos, quam nutrituros mutuâ vicissitudine Rempubicam, nutritisset alumnos. Ut *Vladislao* Regnante *Maria Ludovica* imponeret Coronam, deindè *Joannem Casimirum* diademate redimitum, accedente Electoris Populi concordia, regnare juberet: geminâ felicitate illi indulgere fata: ut totidem ab illo, non desinat, diuturnis quæſtata malis Patria, mutuari corollas, quod *Trebiciana*, *Olſzoviana* provida consilia, illi paravere lauros, eorundem factorum continua & nunquam cessatura beneficentia est. Providisset credo, sacrorum *Polonorum* Regi, ingeniosi operis Cenotaphia: aut si non superbâ mole, tamen sepulchralem excedentia modum Mausolæa: tot nominibus illigata Patria: nisi monumenta cujlibet ruituræ hoc unum superaret famæ, quod Respublica *Lubinſcianum* secuta delectum sive optionem, eos potissimum ministros, primò Status delegerit, deindè in amplissimum cooptaverit Senatum, quos cura & sollicitudo

Jofve.

citudo ejus publico formaverat & educaverat usui, & non ad unam hanc, inter tumultuarios fluctus manutenendam; sed ad quamlibet præclarè & civiliter constituendam Rempubicam reliquerat Monitores.

MAXIMILIANUS PRZEREMBSCIUS PALATINUS SIRADIENSIS.

Przerebſciam gentem, ut supra reliquarum culmina ſirpium sive familiarum infita emergenti virtuti extulit Nominis magnitudo, ita *Maximilianum* hunc Castellano *Siradienſe* natum, ingenti consultiſſimi vi animi & exactiſſimâ legum Patriarum peritiâ, reliquis popularibus suis præſtare, inter coætaneos verò *Sigismundana* & *Vladislaviana* curiæ Patres eminere fecit. Ut excuteret deſidioſæ nonnunquam ætatiæ Patres eminere fecit. Ut excuteret deſidioſæ nonnunquam ætatiæ juveniſ veterum, & non minùs ab illecebris expediret, inſidijs & irritamentis obnoxiam, adolescentiorem indolem, (quàm hoſtilibus nexibus unus è Majoribus jaſturâ ſui exolverat (a) pedem: poſt emenſa in domeſtico pulvere ſpatia literarum, peregrinationi cultiorum animum adjecit nationum; ut ſicuti Majores ſui, natalitium lebetem, (b) redundantem avitæ Religionis, & nullâ pravarum obſcuſcatæ caligine opinio-num auro, ſacratioris Senatus intulerant abaco; ita hic lari ſuo redditus, eadẽ opulentiâ non vacuum referret domum. Philoſophiæ (ut in *Prætextato* mireris juvene) & reconditiſſimis humanæ Sapien-tiæ arcanis, quæcumq; Stagiritiſ continentur voluminibus, adeò gnæviter operatus eſt: ut intimâ cognitione *Dialectica* & *Logica* inſtitutus & diverſarum loqueretur *Dialecto* nationum, & ex præſcripto *Logicarum* categoriarum, Patrias ſanciret leges. ſupplicum libellorum Præſectus, eâ ſedulitate & ſolertiâ juſ dixit, ut nullius eum, eâ præſertim ætate æquaret induſtria, & quaſi conſultrice juſ & æqui expleri non poſſent Provincialia ſubſellia mente, ſæpè illum *Themis Polona*, ab aulico Magiſtratu translatus, ſuo mutuata eſt & præſſe voluit Tribunali, ut doceret plerumq; ignaram & non benè eruditam ætatem, tantum eos conferre Reipublicæ, qui benè ſapere & condere, quantum qui ſacundè eloqui & interpretari didiciſſent leges. Tam pervigili in legibus Patriæ diſcernendis & judicandis ſollicitudini, acceſſit Reginalis Regimen aulæ, ſpectatæ fidelitatis & ſedulæ probitatis Proceribus, in Regnatrice ſemper commiſſum Domo, rarâ eâq; *Przerembſciana* felicitate, ut qui *Conſtantiam Sigismundi III.* Conſortem, *Ferdinandi II.* Cæſaris Sororem, vicennali ſermè coluerit obſequio, ejusdem ex Fratre Neptem, *Ceciliam Renatam*, *Vladislao IV.* *Viennâ* adduxerit, & oſtium jam ſpectans, hætenus officioliſſimè veneratus fuerit, quatenus exhausta continuis Principum miniſterijs ſuppeteſcit vita. Ad *Badenſes* thermas *Vladislao IV.* recuperandæ valetudinis cauſâ proſectum comitatus, cum nullum prove-

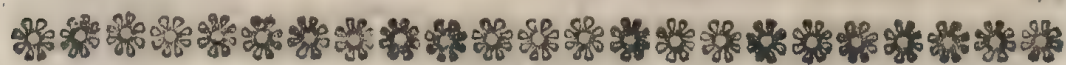
Referen-
darius
Supre-
mus
Regni.

M m 2

(a) Vide Simonem Okolſcium ſub Armis Novina. Tomo 2. pag. 281.
(b) Inſigne Gentiliſſimi *Przerembſciorum* eſt. Auris Lebetis. abſq; eâ cam pede hominis ſupra Coronam.

Et jam & capulari invenisset remedium senectuti; exlegem & nullis obtemperaturam institutis, ad limen suum obrepere vidit mortem, priusquam Regio limine, sexagesimo negotiosæ vitæ exacto anno excessisset. Documentum non vulgare plerisque; moderni Sæculi *Proteis*, non minus in dies mutaturis Dominantes, quam translatitios istos erga Dominantes exuentibus affectus: nunquam illos collimasse, ad præfixum felicitati suæ scopum, quos per diverticula oberrantis & fluctuantis mentis agitavere procellæ: nunquam benè fixisse *pedem*, & Paterno inhæsisse Solo, quem externarum decipulæ irretivere mutationum, nunquam demum perseverantiae constantis retulisse à memori posteritate bravium, quos aut Regnantis fatum, aut unica humanarum limitatrix actionum Mors, jugi hoc novissimè ruentis potentiae inclusos ludo, non manumisit, aut pluribus junxit.

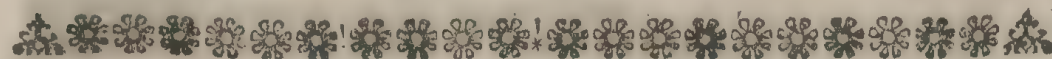
MICHAEL ZEBRZIDOVIVS
PALATINUS CRACOVENSIS.

Michaëli Zebzidovio ut *Polona Pallas* eruditum non minus pectus quam facundam indulserat linguam, ita *Mars Lechicus*, bellatricem non detraxerat manum, nisi longa morborum series nondum ingressio sive attingenti limen senectutis, ademisset pedes. Quamvis in ægiore potissimum corpore, nunquam vivacissimus ægrescebat animus; sive Respublica tumultuariæ purulentam saniem rebellionis, à saniore illæ libertatis separaret parte, Zebzidovianorum Cataphractorum, ut secundæ venæ, ita vulnere aperiendo commodavit manus: sive ab Oriente & Aquilone contagio perniciosam inferret pestem, & ultimum videretur minari exitium, non incomitatus illam arcere & aditu prohibere Zebzidovianus Paternâ & non degenerare dexterâ filij, Regibus prælatus potuerat ensis. Ut nunquam turbidam adolescentiam egit, ita non ægrè tulit sibi potius attineri pedes, quam eâ incedere semitâ, quæ per erroneos & clandestinos Mæandros, à tributariâ & semel recognitâ sive avertit sive abducit veneratione Majestatis. Certè, etsi Stoicum contrahere, aut præferre supercilium, indulgentissima animi index sua illi nunquam permisisset ingenuitas; si tamen immotum erga Dominantes obsequium, & quatenus patere potest, nulli mutationi obnoxium intropiceret animum à *Zenone* illo vel *Democrito*, tam nihil similitudine abivisse virtutum, quam procul aberat tempore aut cultioris vitæ instituto, facile eum potuisset quisquam arbitrari. Obtentus quolibet ceu personatos fucos, mutuo suæ imponentium & illudentium fallaciæ, ut Zebzidovianâ indignos sinceritate, ita nemini *Polono* ferendos Optimati, adeo penitus ab indocili technarum abolevit mente, ut diutius latere inter equestria insignia maluerit, quam laticlavium ab utroque emergari sive importuniùs eblaudiri Principe, cujus prærogativam non propinquorum tantum spes & vota, sed eminentiorum aulae Procerum judicia, cum lanugine illi destinabant. Quamvis plerique abripi potius & in inum

Ensis
Regni.

nover-

novercantis deturbari præcipitium fortunæ, quam eripi ambitioni suæ, præposteram hanc maluerint honorum inundationem: obstrepentes potius legibus *graculi*, quam insidiatores populo per leges agrarias & plebiscita *Gracchi*: quorum uterque non integrum cadaver ultricibus permisit flammis, quæ melius viventes exceperant, hoc illis quasi ludibrio parentante fortunâ, ut illi sanguine suo imminuendæ litarent Publicæ Rei: quorum *Cornelia* gens, strenuè & continuo providerat, ne ullus pateret vulnere in Republicâ locus, neque ita orbis Dominam luctuosum corripere incendium, sicuti geminas ejus partes *Asiam* & *Africam* planè redegerat in cineres. Felix demum vel eò nomine censendus est Zebzidovius, quod sicuti plerique in privatâ vita, felle magis quam felicitate circumfluente, ita in civili vix aliquid excusandum haberet, cum inter illa sive tributaria rostra, sive Capitoliâ *Polona* libertatis, maturas texere deliberationes, quam factorum suorum ordini Apologias consuevisset. Incunte vere, nunquam terminandam auspicatus est ætatem, dum secundâ in Senatu equestri vix confedisset sellâ, & fasces non infvetos Majoribus, præferri sibi vidisset primam, ad funebralem facem accensam mortales oculos ultimum clausit.

N.

NICOLAUS FIRLEIVS
Palatinus Sandomiriensis.

Sol spectatorem, nisi cum deficit, non habet: scitum ex adyto Philosophiæ naturalis prolatum fuisse, ut quælibet in sua Eclypsi recognovit ætas, ita florentissima & toties tantorum materies triumphorum, suo ingemuit & ingeminat luctu *Firleiana* Domus. Ut deliquia hæc solis *Firleiani*, non in Leone sed in natalitio æstuantis Leopardo, (a) velociore mentis acie, quam oculis percurras. Nicolaus Firleius civilis prudentiæ *Phoenix*, ut sæculi sui, ita prolis, quatuor præter sequiorem sexum reliquerat liberos, non adeundæ tantum hæreditati, sed cuilibet sustinendæ amplitudini pares; sed uno alteroque ab excessu ejus non elapso decennio ex tot liberis superfuit nemo; tam fecundæ & florentis Domus, uno tantum *Zbignei* Præfecti *Lublinensis* Filio, Nicolai verò superstito Nepote. Eò revolutionis seu potius interitus redacta est nuper etiam *Stanislai* Castellani *Lublinensis* propago, in duobus ingentis adolescentibus spei, quasi antè extincta, quam obfuscatæ tot luctibus Patriæ, oboriri cepisset. Cæterum Nicolaus ut publicarum apprimè gnarus mutationum, ita & fatalis Domus suæ præfagus occasus: ut se dignum Palatini Cracovientis præstaret genere: & proximam Satrapiæ Cracoviensis Palatinalem *Sandomiriensem* consecutus est sellam, & usque adeo, omnigenarum effulsit raritate scientiarum, sicuti natalitium suum Leo-

Seneca
lib: 7.
Quest:
Natu-
ralium.

N n

par-

(a) Leopardus est Insigne Gentilitium Firleiorum olim eclypsim patissæ Familis.

pardum versicolor varietas oculis commendavit humanis. Elato Sobrini sui *Henrici* nuper nobis memorati Antistitis *Posnanienfis* funere: animum ad immortalitatem comparare cepit; & quasi incumberet illi, jam vix non fatalis Majoribus & natalibus suis quinquagenarius annus, in eam vel maxime incubuit curam & sollicitudinem, ut ea antè quinquagesimum annum ætatis suæ & gereret & diceret, quæ vix plerique septuagenarii aut octuagenarii in Republicâ effecere. Hinc nondum planè virilem adeptus togam, in *Transylvaniam* præclaram obivit legationem, veteres illos æmulatus *Firleior*, qui, ut legatorum ad Imperatoriam potissimum aulam & Comitum Ratisbonensia toties subivere personas, ita externorum amplitudines titularum, ultrò sibi à Majestate illâ collatas, animo verè Principe, non tam contempsere, quam recusavere. Et certè, quamprimò amplitudo *Firleiana* ex *Franconiâ* oriunda, cum æquaturò iagentes illos Heròas, procerioris animi quam corporis *Vladislao Lo-kietkone* Rege in *Poloniâ* hospitari cepit: in eam non indulgentiâ tantum Principum, sed suapte claritudine excrevit magnitudinem, ut brevi ex hospitante & adventitia, altarum Matremfamilias ageret Prospiciam. Decrevisse tamen nè utiquam opineris, quod in exiguum videas posteritatis coarctatam numerum, cum & trecentorum *Fabiorum* deletorum Minimum servaverit fortuna, ex quo deinde *Maximi* nascerentur, (a) & obfufcari, interdum contingat solem, non ut imminuatur ejus fulgor, sed ut depulsâ caligine eò nitidior, quò nobis optabilior redeat irradiantis lucis usus. *Nicolao* uni lessum rudis nostra destinaverat *Minerva*, sed lassata luctibus, dum in uno defigit lumen, vix non lethæam contraxit oblivionem, ejus superstitis familiæ, quæ usq; adeò ab injuriâ temporum, & damnosâ *Firleianam* Stirpem vindicabit die, sicuti Abavorum suorum æviterni celebritas nominis, nullo involvitur leto.

Livius
Dec:
libro 2.

NICOLAUS OSTROROGIUS POCILLATOR REGNI.

A Borigenes *Ostrorogianos* ut intelligas: vix non iisdem planè incubulis, enascentem *Poloniam* & *Ostrorogiam* gentem Divina Providentia fasciavit. Neq; etenim protoparens *Nalacziorum* (b) Capite suo prætulisset fasciæ insignæ; nisi ab incubulis suis prælagissent Majores, & demum didicissent posterì, hæc fasciâ ita vinciendos esse hostes, sicuti svaveloquentiâ, tanquam auræ *Herculis* catenâ, devinxerat animos. Ex hac consultrice Boni publici gente, quasi avito domicilio, & promptuario civilium bellicarumq; virtutum, antiquissimi *Polonorum* Regum, neminem legere in Senatum, quem obeundis præclare

(a) Post trecentos illos *Fabios* qui, simul interfecti sunt, Superstes fuit *Fabius Maximus*; Cunctator appellatus.

(b) Insigne Gentilitium *Ostrorogiorum* est fasciæ; vossè apud stemmatographos nostros receptâ; *Nalacz*.

clare non adhibuissent legationibus; quem (ut temporaria tunc accepi-mus fuisse armorum Imperia) sicuti gerendis ita conficiendis non præfecissent bellis, ut discernere hæcenus nequeam: prudentiusne bene consulta *Ostrorogiana* mens publicæ stabiliendæ securitati providerit commoda, an efficacius ut iisdem frueremur & latius dominaremur, bellicosissima toties dimicaverit manus. Involvi certè nullâ securitæ poterit ætatis oblivione, *Sandivogius Ostrorogius* Palatinus *Posnanienfis*, qui nè Regnum ambitu involveretur alieno, obstitit; eo potissimum nomine *Jagielloniana* Servator Coronæ, quod subreptitiâ à *Vitoldiano* Capite *Mat-* *thæus* *Stryco-* *vius* *Belici-* *us in* *Vladi-* *slai* *Jagiel-* *lonis.* arcuisset & submovisset Coronam: dignus, cujus fasciam perennaturæ con-servent *fassi* immortalitatis, quando eos etiam mancipare, & repellere à finibus Regni noverat, quos ut patruales dissolverent Principes, ad illigandum *Vitoldum* splendidæ compedibus servitutis, nimis quam sedula, sed insidiatrix sollicita in *Poloniam* ablegaverat cura. Eripiendæ quidem præposterè ambientibus, *Ostrorogio* non concessere propitiâ jam rebus *Polonis* fata: sed Electo *Vladislao* ab Equestribus illis centuriatis comitijs (a) deferendæ Coronæ indulgere gloriam: quasi nemo dignior *Vladislaviano* superesset sæculo, qui luculentius populorum eloqueretur applausum, quorum consensus, ut coronarium meritissimo Regum conflaverat aurum, ita ex triumphis enascenturam præfagebat laurum, & paciferam manij ramum destinabat *Olivæ*. Cui utriq; plantandæ, uti non segnem præbuit operam *Ostrorogius*, ita demum fortunæ superstes *Vladislaviana*, felicissimo Regum, utraq; tempora belli & pacis, ad suæ fortunæ exigenti modum, satisfecit, commilitium ejus non genere tantum sed virtute secutus Comes, qui à suo contubernio, ita non excludebat *Ajaces*; ut vel decem pugnacioribus, prudentem unum præponeret *Ulysses*. In eam familiaritatem Principis, adscito alteri venalitis honorum & opum æruscatori, aurea succrevisset seges, & ditescendi nummaria minimè displicuisset messis; sed *Ostrorogio*, intimiori admoto Principis conclavi, innata præcluserat magnanimitas manum, ut natalitio potius, Majorum suorum publicas utilitates metiretur honore, quam meteret hoc pauxillum opum, quidquid nutriendæ sibi, non cupiditati explendæ alienæ, humana sevit egestas. Regum itaq; beneficia non vendidit, quia largiendis illis, Regum beneficentia manum ejus non admovit; & si admovisset, procul dubiò, sicuti immunem à dissidijs civilibus præstitit animum, ita à sacrilegio hoc (ut ita scribam) civili, puras & illibatas servasset manus. Dives animi, neq; enim, auri aut agri, incommodo erepti alieno, spargebat illas reconditas, neq; eripi aut eripere promiscuas, in publicum usum selectioris eloquentiæ opes, & quasi cothurnatam istam, & intrâ proscenium exuendam respueret felicitatem, vix non moderatori visus est præcepisse Reipublicæ. *Divitiis Seneca* *apud sapientem Virum in servitute esse, apud stultum in imperio.* *Veri de Vita Beata,* gente ad senium ætate, Senatoriam (quod mireris) non expetivit dignitatem, cum ut familiaris, ita cumulatus, ex animi sententiâ, ob contemptum quam adeptum Magistratum, plerosq; laudaret cives. *Ostrorogiano* præclarius ducens esse animo, meruisse quam gessisse honores.

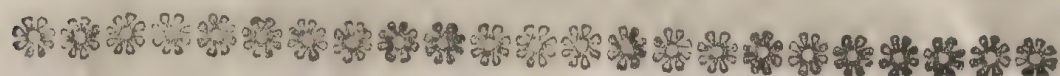
N n 2

Cum

(a) Marechalcos Comitiorum Coronationis *Vladislai* in Equestri (ut vocant) Rota.

Cum ita, praesidia ornandae & tuendae contempsisset civilis vita; nihil eum morabatur, quin vitam circumcingentibus ad *Zbaravium* objiceret discriminibus: quasi oblitus, se arbitro, tot fœderibus ex mente & dignitate Reipublicae firmatis, toties pactam fuisse publicam salutem. Ab eo servatum letho, vix elapso biennio aut triennio, mortalis excepit letus: & tunc illum suprema domesticorum extulere officia, cum jam graviter, non magis ex interno quam externo Respublica decubuisset morbo, ut doceretur orbis, quod nec morborum congeries, hanc Rempublicam laceffere ausa fuerit; quousque supervixit tanti corporis Curator.

P.

PAULUS PIASECIUS
EPISCOPUS PREMISLIENSIS. (a)

Historiam *Poloniam*, ut vix aliquis præter Martinum *Bielscium* & Alexandrum *Gnaginum*, quem non sacratior texisset toga, memoriae tradidit posteritatis: ita, qui praesentis fivè præclarè fivè perperam gesta saeculi, exactius & ad libellam explanaverit veritatis, præter Paulum *Piascium* reperias neminem. Nimirum expedit, ut rari inter homines Numinis, id est Incorrupti, & vitij Principum minime blandienti animi, Protomytham ageret ille: quem novellum *Callisthenem*, haudquaquam aulae & assentantium accomodatam ingenio, tempora nostra habuere; nisi ut *Grævus* & summi Philosophorum (b) consobrinus, Regnorum acquirendorum, quam unius affectus domandi, meliorem libertate dicendi, offenderat Dominantem: ita *Polonus* eadem manu Chronica sua concinnans opera, quæ purè & integrè sacris operata est, in mansuetiores & melius moratos Principes incidisset. Et quamvis nunquam, antea, sus censore aut Satyrico potius Scriptore, caruere ætates, qui aut inpestem euntibus ogganniret moribus, aut de obrepente, clam, & palam erumpente, suorum infelicitate querulus, temporum savienti quæreret medicinam morbo, *Piascium* tamen, atramentario, (cum ferro, togata & umbratica illi non permitteret vita) saeculi sui amolientem vitia, stylo, externi etiam Sapientum æquanimitè tulere cæcus, nisi is demum aversari possit, quem adeo literarum ejus, ad magis alicujus claritudinem non his ignominiosius vapularet. Improbissimus non *Cæsarum* tantum, sed & hominum incidit venas, & Romani Sapientis & *Pharsalici* illius Pœtæ, quasi uno demum profluvio, ita exlicanda esset humana eloquentiae vena & ubertas, sicuti,

Curcius
Libr:
VI.

Lucani.
Tacitus
in Vita
Neronis

(a) Author Chronici rerum gestarum ab Anno 1571. ad 1643. in Europa singularium, Grac. 1645. & 48. ac Amstelodami, apud Blaca. editi in folio.
(b) Aristotelis propinquus *Callisthenes*, & Alexandri Comes, a quo, quod non ut ceteri assentatores adorandum cum putavisset, interfectus est. Trog. l. 24.

sicuti mortalis exhauritur sanguis: ignarus, quod cum maximè timeret, ne quid de se asperum scriberent, adeo omnem sui exasperaverit memoriam, ut & Clementia, animata illi nuncupata hætenus erubescat crudelitati, & in *Pharsalici* campis exaresceret tantus civilis sanguis, nisi Scriptoris magis sanguinolentos fecisset cruor. A tam iniqua scriptorum suorum æstimatrice, & liberioris calami ultrice ætate, uti *Piascium* propitia removere fata, ita non vulgaris & genio ac ingenio saeculi, nunquam adulantis Historici, indulgere famam: ut sicuti quolibet a calamo suo removerat dictionum calamiferos, ita commentitio (indignâ scilicet Historiæ nomine tropologia) aliena vitia, nunquam velaret aut circumvestiret honore. Quâ immortalæ libertate mentis, obfirmatus, in Episcopa sua immobilis *Premisliensi*, ulteriora ut honorum ita opum non prætergressus est fastigia; ita cæca honorum largitrice, summis & literatis Viris retaliante, & suas vices ulciscente fortuna, ut tandem illi circumseptam intercludat ad dignitates & dignationes viam, quâ gradientes, ne fortunâ potius niterentur quam virtute, plerumque, sapientiorum advocarunt effata. Scilicet, frontispicia, fivè vestibula sua frontis verissimè, optima scrutatrix nunquam alieno vel adventitio virtus exornavit decore: ut quæ phalerata illa honorum lenocinia, scenicis & nunquam duraturis remisit fallacijs: ita nulla eos exaudorari sinit portione sui, ab aliquo humanæ dehonestamento infelicitatis, quos semel perennaturæ immortalitatis laureâ insignivit. Eternum crimen *Alexandri*, *Curcius Callisthenes*, caveâ suâ inclusus (quia liberè solus dicere potuerat) diutius & decentius, toto à secutura posteritate spectabitur ævo, quam ille, pedibus suis *Persepoli* hospitalem *Darij* substernens & subjiciens mensam: ut doceretur orbis, tunc *Asiaticæ* trophæa, ad lugubrem rediisse Catastrophem, cum gladiatoria illa, helluonis sanguinarij dextera, unius latus suum corporis objectu protegentis, alterius famam ultore calamo, ab oblivione vindicaturi, sanguinem fudisse, perinde haberet. Maestè tanto Scriptore o *Polonia*! cui etsi sublimiorem suggestum non concessit æmula virtutis invidia, ex quo luculentius posteritati innotesceret, ad meliorem aliquando revocantes frugem, præfaga calamitatum paræneses, eò tamen admirabilior elucescet *Polonorum* felicitas ingeniorum, quò numerosiores in externò etiam orbe, Chronicorum suorum perspicua concinnitas invenit lectores.

Seneca
libro de
Clementia.

PETRUS GEMBICIUS
Episcopus Cracoviensis Dux Severiæ.

Auspiciatè visus est Laurentius *Gembicius* Archiepiscopus *Gnesnensis* emeruisse Principem, in Regno *Polonia* sacri honoris seu Mitram seu Tiaram: cum ab eo, non degenerere pullulante successione, ut virtutum ita literarum, Quatuor Viros jam Antistites *Gembicios*, *Polonus* recenset orbis. Ne solo & sermonibus plerumque obnoxio nepotis Nomine *Petrus*, nepolari & prodegisse ingenuas videretur artes,

O o

tes, post enutritam inter præclara studia adolescentiam, à patruo in clientelam duorum Regum, Patris Sigismundi III. deductus, vetustissimo deinde liberorum Sigismundi; Vladislao ita adhæsit, ut post adeptum Paternum Thronum Principi, rarissimum delectum Virorum in utraq; quâ togatâ quâ sagatâ Republica habenti, animum probaret. Cum verò

Just: (Belgicus ille Seneca) nihil præclarior ad Rempublicam gubernandam adferri & adhiberi existimaverit, præter usum, & Theognidem sapienter scripsisse.

Lipsius
Cap: 8.
in Me-
nitis &
exem-
plis.

Est mala Opinio: at est homini longè optimus usus.

Nam ubi sola Natura sive Doctrina, profecto Opinio innascitur, & gnari scientesq; esse volumus, ubi non sumus. At usus, firmitior, & in artibus per se valet. Minime præsens admirabitur ætas, si Gembicium, præter innumeros, ultrò si non ambitiosè candidatos, utroq; gradatim tamen, exornaverit Vladislao Sigillo, quem suamet prosperis, nunquam verò adversis, Regnatricis exulta prudentia, ita erudit, ut quodammodo animaret. Nimirum, vivere in contubernio illius Principis (quem Literatiorem an liberaliorem? struendæ aciei an instruendæ civilibus arcanis Magnatum suorum mentis doctorem? habuerit, hætenus discernere sæculum nostrum nequit) erudiri erat. Quâ verò prudentiâ, & ejus indissolubili administro usu, pollere expedivit Gembicium, cui consultissimi Regum uniuscujusq; excitatrix ingenij solertia, collegam, Georgium Ossolinum supra nobis memoratum, uti Phælicem nonnisi quingentesimo nasciturum in Regno Poloniarum anno, Procancellarium adjunxit; ut inde colligere liceat, ita eum rectè collimasse, & nunquam aberrasse à præfixo Boni Publici scopo, sicuti in deligendo eo & admo- vendq; tantis muneribus, nunquam Regium aberraverat Judicium. Ab Episcopâ Premisliensi ad primatû Episcopatum, Cracoviensium evehitur Cathedram, quâ sedulitate res Divinas ita curaverit, ut nec providendæ etiam humanæ egestati, sua deesset sollicitudo, quàm exactâ sentiendi & dicendi libertate, ad præscriptum legum Poloniarum, sacre & Senatoriæ vacaverit functioni, quàm deniq; constanti & indefesso labore, nè quid detrimenti, commissâ sibi caperet Provincia, excubaret, non attinet scribere; eum nunquam extinguenda aut obliteranda, ejus, animis hominum hætenus occurrat memoria; quasi visa illius laudabiliter acta, firmitus quàm gentilitia villa (a) animos devinxisset humanos. Invitus tamen, eripi sibi tantum columen sui, Lechicus vidit & ingemuit orbis, eâ maxime tempestate, quâ circumquaq; ingruentes Rempublicatâ vix non mersere tempestates. Hoc Orbata Præfule, Ros non magis Divina quàm humana, non modicâ solatia capit, quod in residuâ Gembicianâ gente, eundem spectet & expectet virtutum & literarum nexum, quo sibi, hic superstes Rempublicam illigarat.

(a) Insigne Gentilitium Gembiciorum est. villa seu Fascia candida; vulgò Nalgæ.

RAPHA.

*****

R.

RAPHAEL LESZCZINIUS
PALATINUS BELZENSIS.

Præcipua Dominantium prudentia est, quòd alios prudentiores existimet, præcipua eruditio, quòd discere velit; nempe omnia regna, civitates, nationes; usq; eò prosperum Imperium habuerunt, dum apud eos vera consilia valuerunt. Eâ Polonorum Regnantium solia, plerumq; efflorescere felicitate, ut ex armamentario Bonæ Mentis, non minus exacta promerent consilia, quàm ex militari illa pharetrâ, aut quovis alio bellico instrumento, nunquam fallentia in hostes contorquerent tela. Solitarius scilicet in solio futurus est ille Princeps, cui ea, vel à salubrioribus consilijs imminet solitudo, vel à desertiore milite, ante militarem tubam, celerior sæpè obtingit receptus, ut in aula simul & in acie, consulturus sibi, relinquatur solus: Quam abominandam orbi Principum solitudinem, sicuti nunquam Polona nutrivere peccata, ita in utraq; Regiâ arca & Martis arenâ nunquam oculi spectare externi. Quò minus contingeret inter Senatorias Poloniarum amplitudines familiarum, Leszczynia vix non à primis exorientis Regni auspicijs, providit Domus, & cum in curiâ, nihil frequentius excubare soleat, quàm cura, unus è progenitoribus Raphaël, curuli suâ, potius Palatinali Brestensi excedere sellâ, quàm publicam equestris libertatis exuere aut deserere maluit curam. Ex ea Boni publici acerrimâ conciliatrice progenie, Raphaël Palatino itidem Brestensi natus, eam hæreditariam & providam commodi Reipublicæ adtulit, seu Symbolam honoribus, natalium apposuit mentem, ut prius mente quàm mente canescente, amplissimis destinaretur functionibus, quasi indecorum sibi Res arbitraretur Polona, rarò pervicacis Populi conciliare, frequentius verò, supplicibus pacem dare gentibus, cui paciscendæ Leszczynius non intervenisset, aut conciliator aut fecialis. Cum verò florentissima olim urbium & communitatum conditrix libertas, non degenerem enixa fuerit filiam eloquentiam: & extincto Demostheni, non diu liberæ supervixissent Athenæ, neq; diutius præficam egerit, superstes Atticorum Oratorum melliflua Suada: abscisso verò Talliano capite, ingenij & ingenuæ domicilio libertatis, simul eloquentiæ ac liberæ vocis Romanæ exaruerit scaturigo: Leszczynius quâ in Equestri, quâ in Senatorio circo, tantum adhibuit eloquentiæ, quantum illi innata præscripsisset libertas. Incidit enim in ea nondum pessimo, humani affectus veneno, imbata Polonia uti non emptitiæ ita non vendititiæ sæcula; cum exoticas institutas res venalitij, tantum inveherent, aut domesticas eveherent merces, nullus verò, Polonum auderet mercari decus, quasi pecuniaria non pecuniaria ista esset servitus, quæcunq; liberas illigaret lingvas. Facessere hinc procul dubiò jussisset, ita alienam licentem fidem, ut & suam exponant venum: ita de alienis decerhentes fatis, ut & suorum maneat

Plinius
in Pa-
gyrica.

Carolus
Sigonius
in Ora-
tionibus

incerti: ita demum alieno lucro insatiabilem expleturos famem, ut & domesticorum semesa membra absument regnorum. Quæ, nè ad Rempublicam, inter pleraq; corrupti sæculi mala, obreperet lues, sicuti *Leszcyniorum* erga Rempublicam luculenta obstitere studia; ita emeruere tandem, ut quò intensius, à servili illibatam libertatem servaverant labe, eò numerosiores ex eadem propagine vindicandæ suæ amplitudinis hætenus Orbis *Polonus* recenseat successores. De *Rophæle* verò Palatino *Bessensi* satageret eloquentiorum hominum copiosius, quàm nostra permittit tenuitas; scribere calamus, nisi æstimatrix uniuscujusq; meriti ætas in tradendo posteritati *Andrea* Archiepiscopo *Gnesnensi* suo sobrino, & narrando *Boguslao* Procancellario Regni, æmulo Paternarum virtutum Filio, omnes Panegyres consumpsisset.

S.

STANISLAUS LUBINSKIUS EPISCOPUS PLOCENSIS. (a)

Ex re-
latione
Dome-
sticorum
& Con-
junctorum
Lubin-
sciana
Domus.
Auctor
in libro
de Re-
gendo
Episco-
patus.

SI quando cumulatione comparuit in oculis hominum erudita virtus, si quando umbratiles literæ in aulis, aut in civiliore sivè declamatorio quovis circulo, quasi theatri studio, circumforaneis otiosorum hominum exagitata rumusculis, suum tandem obtinere *Minervæ*, si quando extorribus eminentiorum Optimatum commercio Musis, publicarum munia functionum, minimè fuisse interclusa, in uno *Xenophonte*, seu (ut scripsi) *Thucydide* Sarmatico *Stanislao Lubinscio*, cultiori pateat Orbi. Non vanum utiq; augurium obtigit honoribus capeffendis initiandæ proli, quòd, sicut benè merita de Supremo Numine, ut religiosior ita felicior *Cornelia*, *Lubinscia* Mater suppositis feretro humeris *Quatuor Virum* Filiorum Sacrationi nuncupatorum vitæ, elata est: ita reliquorum sanctimoniam niti, unius *Stanislai* vitaturo *Libidinam* calamo, communis altrix nostra *Lechia*, debuit extolli. Cui operi immortalitatis ut se accingeret, ex illa erudita religionis, ab ingentibus dotibus immortalitatem promeriti, *Mathia Pszeconsij* ex Procancellario Regni *Vladislavienfis* Antistitis, necessarij sui, instructa prodijt Officina. Certè, sicut aurum aut ebur, magis æstimare solemus à solerti manu & arte politum: ita à *Pszeconsiana* educatione, nescio quid gravioris momenti utriq; *Lubinscio* accessit: quasi & ad *Dominatricem* aulam, à nullo commodius deduci potuissent *Lubinscij*, quàm ab eo, qui unus tunc planè è sacratione cætu, suis noverat *dominari* affectibus, nec ab alio in clientelam accipi, quàm *Sigismundo* Rege, qui, quò liberius *Polonis* moderabatur Sceptris, eò demissius subditum egit, à nemine dependentis potestatis. Litaturum immortalitati suæ, *Stanislai Lubinscij* ut semel in-

(a) Author variarum Lucubrationum; quæ prius prodire in lucem: Scorsim in Patria editionibus, deinde multo cumulatius post fata authoris, cum ejusdem vitæ; Antverpiæ 1642. Folio.

inspexit, ita probavit *Sigismundus* ingenium, & invitamentis honorum, ultrà, infestæ nonnunquam literatis aulæ, aut judiciæ aut expectationem, adolescentiorem ejus auxit ætatem: guarus scilicet, quàm sæpè sub Principibus malè æstimantibus, & peius munerantibus eruditas dotes, pleraq; obsoleverint & senuerint magnæ mentes, ut hinc facillè conjiciam, contractam fuisse sæculorum *rubiginem*, quòd liberalium nutritijs literarum, ab avarâ Dominantium parsimonia, quasi continuo defuerit *aurum*. *Motum* civilem, quo nihil illiberalius, aut ab instituto debite erga Majestatem venerationis alienius *Polonæ* patravit manus, *immutus* ita animi, ut styli, præclarè quatuor comprehendit libris: præclaris ut literariæ ita *Polonæ* consulturus Rei, si ita ab animis *incivilia*, *civium* dissidia, expunxisset posteritatis, ut hæc mutuo sese laniantium animorum monstra, ita nunquam *Polonæ* cruentarent prælia, sicuti pacata antiquorum Scriptorum in *Polonia* nunquam subivere prælia. Nactus est ea literariæ felicitati accommodata tempora, ut sicuti *Xenophonti*, laudatissimus *Persiæ* Regum, suus non defuerat *Cyrus*: ita *Historica Lubinscij* monumenta, Regiarum munditie virtutum irradians mundo, insigniret *Sigismundus*: quasi optione datâ, nec ingenioso Scriptori uberius suppetere potuisset materies, præter laudatum Regem: nec Regi fidelius obtigisse præconium, quàm ab ejus nullius empto gratiâ, aut mancipato calamo, qui non dissidente animo à stylo, ad utraq; ut sacrarum ita humanarum accesserat mysteria literarum. Cum verò *Historia*, *conglobata* quadam & cœcærotæ sapientiâ sit, hominumq; multorum mens in unum collecta: nihil imprimi, posthumæ domesticorum ejus fecit cura, quòd laudabiliter acta *Lubinscij* non expressisset vitâ. Sivè enim motibus cœercendis civilibus, pararet remedia, eâ impavidâ pollebat & præstabat mente, quam decumani alluerent, nunquam everterent fluctus: sivè præscriberet ad amissim rectè gerendæ Pastoralis curæ infallibilem normam & ideam, neminem præcepisse efficacius dixeris, quàm eum, qui, ut ad utriusq; Republicæ gubernacula, Principi suo assidere, ita Senatoriâ vigilantia, Pastoralem nunquam imminuere callebat sollicitudinem; ut doceretur orbis, eum demum accuratius, commodis consuluisse & prospexisse publicis, quem locuples illa antiquarum cognitio rerum, animata, quasi, etsi præmortuæ nuntia veritatis, per vestigia circumduxerat aliena. Præliteris, *Neapolitano* erga literatos benefico *Roberto* Regi, quondam viluere Regnâ; quidni vilescant, meritissima de tota posteritate ingenia, quæ literarijs suis lucubrationibus, ne in externo Orbe & postero sæculo vilesceat *Poloniæ* memoria nominis, effacere? Neq; expedit Regnaturo in *Poloniâ* Principi, ad instar Magni illius *Macedonis*, (nescias! majore ne ambitu sibi accersentis, an contemptu prodigientis famam?) ducere secum non unum (verba *Plutarchi* sunt) aut paucos quosdam, sed quasi cohortes plurarum doctissimorum hominum, quos semper pro dignitate & summâ liberalitate ornaret: cum, ut Coronata antiquorum Majestas Regum, *Vincentium Kadlubconem*, *Mathiam Miechowitam*, *Bernardum Papovium*, *Joannem Dlugossum*, recentiore verò sæculo *Martinum Cromerum*, præter memoratos antè, ex aridiore nec civilioribus exculco literis, exciverit & elicerit solo: ita nupera *Sigismundi* & *Vladislai* Regnatricis sapientia, simul ac fortitudo, quæ temperare

Noverat, & Geticum moderari *Apollinæ Mariem*.

Pp]

adsci-

Procen-
cellarius
deinde
Episco-
pus.

*Justus
Lipsius
in Mo-
nitis &
Exem-
plis lib.
2. cap. 8.
Plutar-
chus in
Alexan-
dro.*

Clau-
dianns.

adsciverit sibi *Zubinsium* & *Piascium*, tum reliquum aut memoratum aut memorandum nobis, eloquentiorum hominum agmen, quorum ingenuæ viventium voces, si Regicidam Mortem, ne in regalibus manibus infringeret Sceptra, minimè prohibere potuere, ad hæc tunc tueretur calami, ne lauream immortalitati eorum plantatam, ullum oblivionis evellat aut extirpet fulmen.

STANISLAUS SARBIEVIUS PALATINUS MAZOVIAE.

Non commentitium fortè antiquitati *Orpheum*, aut ingeniorum alitrici *Græcia* solum *Homerum*, aut *Quirinalis* inquilinum collis, *Augusti* sæculo *Horatium*, *Sarbievia* invidet Domus: copiosius suavè sonantis *Camæna*, *Mathiæ* *Casimiri Sarbievij* (a) ab Eruditissimo Pontificum *Urbano VIII.* & Bellicosissimo Regum *Vladislao IV.* Laureati Principis Pœtarum nostri sæculi, laticibus irrigata, qui Limpidiores ex fontibus Servatoris DEI, quam ex adulatoriæ *Mecænatis* lacunâ, aut *Salustianis* scaturient hortis. Quæ Fraterna laurus, nè *Stanislaum* sanguine non minùs quam eruditione germanum inumbraret, cultissima ejus, & civilibus quâ decernendis, quâ stabiliendis accomodatissima sanctionibus evicit facundia; ut planè affirmare vix non ausim, quantum *Mathias Casimirus* magnanima illa Dominatrix *Romæ* antecelluit ingenia; tantum *Stanislaus*, Ephoris nostratibus, id est terrestribus Nuntiis, incomparabili sentiendi & dicendi facultate, præstitisse aut prævisse videbatur. Ut Fratri, Principatum inter literatos sui sæculi obtinenti, indulgentior *Stanislaum* conjungeret fortuna; Principi regimini liberarum *Polonæ* Nobilitatis vocum, admovit, (b) fatalem illum *Vladislao* & Reipublicæ quadragesimum octavum suprâ millesimum sexcentessimum præcurrente anno, quasi nescirent fata, alio felicitates nostras claudere & terminare epologo, quam *Vladislaviano* occasu: diu *Polonæ* dubitarent, an convenirent tribus, aliò quam *Sarbievio*, populares suas dissensiones, veluti procellas, moderante Tribuno. Non diu illum humilioribus considerare subsellis, passa est Senatoria amplitudo, & quasi Tribunitiæ præriperet æqualitati, lateri suo Regia *Joannis Casimiri* liberalitas assidere iussit, apprimè illum, gravissimis involutæ discriminibus consulturum augurata Reipublicæ, cujus rectissimo insistens tramiti, libera ingenuitas, nunquam ad scopulum aut prave opinionis, aut private offendi utilitatis. *Mazovia* certè, cui post sublatis natalium Principum suorum trabas, nihil illustrius contingere potuit, quam tantâ præditos & conspicuos eruditione, genuisse tribules; ut Lyricâ suavitate unius, gestire, & lugubres nonnunquam suas interpolare visa est curas, ita eò fastigij emer-

(a) *Matthias Casimirus Sarbievius* è Societate JESU Princeps Lyricorum Pœtarum sui sæculi.

(b) Equestris Ordinis Marechalus Anno 1647. tum Capit. *Graboyecensis* & *Coritnicensis*. vid. *Braun.* in *Tract. de Juribus Regnandi.* p. 61.

emeritam alterius evectam fuisse virtutem, ut curuli Palatinatus sui consideret sellâ, vix non inter primarias ditionis suæ numeravit felicitates. Alter consultissimus pangendæ orationis in Regno literario acclamatus Procer, quot *odorum* suarum cecinit strophas, tot *odeo* immortalitatis *Polonæ* affixit trophæa: alter flexanimæ *Suadæ* in linguâ & Consi in pectore innatâ quadam concinnitate, feros etiam & infestos demulcens animos, Orbis *Poloni Spartacum* (*Chmielnicium*) *Zamoscio* imminentem ita avertit, ut eò fugacius rediret, quò immaniùs venerat, & deindè nè missionem unquam peteret, emeritq; & maturescens grandiore jam ætate ejus prudentia; sive intra limites transmarinæ ditionis suæ, nunquam se continentibus, & ita aliena appetentibus regna ut demùm de capitibus suis certarent, *Suecis* ad æquiores conditiones adigendis, à Regnante tunc *Joanne Casimiro* adhibitus caduceator, sive ut temporario illigaret fœdere *Magnum Aquilonaris* Monarchiæ Dominatorem; à Dominatrice *Poloniæ* expeditus & destinatus est Orator aulâ. Dominium in alios exercentem, & immanes illas suavitatis ditionis domantem mentes, hæc tunc indomita, non prius domare & sub leges suas vocare, More attentavit, quam familiaribus à *Gothicâ* illâ & *Pannoniâ* Orbis vastatrice immanitate, malis *Polonæ* exactis, & in ultiores ablegatis oras, Domo. Cujus superstitè, si hucusq; frui *Poloniæ* contigisset consultrice mente, & pandente arcana pectoris linguâ, non adeò, quâ datâ portâ, ferocissimus *Thrax*, Tyrannicæ emissarius *Portæ*, in *Polonæ* irrueret ditiones, & cui, antè *Heraclium Cæsarem*, palmus terræ in quo figeret pedem non obtigit, non adeò nomini suo palmares polliceretur triumphos, aut ultimam effuso sanguine vix non immundi mundi eriperet portionem.

STANISLAUS KOBIERZICIUS PALATINUS POMERANIAE.

Florentiorem, florentissima tunc ignores annis magis an triumphis? nancisci *Vladislai* adhuc Principis non potuit scriptorem ætas, quam *Polonum Florum*, imò verius *Sallustium*, (*Moschovitici* vix non acrioris *Jugurthino* interpretem belli) *Stanislaum Kobierzicium*. (a) *Balticum* propè litus, vetustâ & patritia oriundus nobilitate, raro & eleganti *Historiæ* suæ *Stylo*, traxit in admirationem externas gentes, & stupere veluti cœgit, eas patuisse unius *Vandali* accolis terras, quæ una sui parte *Caspium* & *Hyrcanum* spectant attinguntq; mare, & magis illarum amnes non uno alveo in glaciale impervium etiam navibus exonerantur *Occanum*. Quò penitus introspeceret regnatrices illas, ut acquirendi ita diutius retinendi, in Principe illo animo *Septentrionis* artes, nulla cum domestici laris, ut tenerioribus annis, ab obsequio Principis, ita adultiore imminente ætate, à consilio *Vladislai* jam Regis avulsit cura: quasi

Pp 2

ultrâ

(a) Scripsit *Historiam Vladislai Principis Regij* & edidit: *Dantisci* 1655. in 4.

Ex Ca-
stellano
Geda-
nense
Palati-
nus Po-
merania.

ultrâ alios Reges, id decoris *Vladislao* indulgente fortunâ, ut quem nulle
lus laceffiverat hostis, à quo non exigeret meritas audaciæ suæ poenas, ei
describendo terribiores, ut sæculi nostri, ita soli non desessent poenæ.
Ab ultimis Jagiellonici sanguinis & stirpis *Vladislao*, & *Joanne Casimiro*
Regibus, in Senatum adscitus, nullibi aut decentius, aut competentius,
Senatorios gerere potuerat Magistratus, quam in portoria totius Prussiæ
Urbe, ex quâ *Polona* exvehuntur, ut deinde externæ invehantur quæritæ
commercio opes: vel in eâ ditione, quæ à propiore nomen traxit & in-
venit mari, quasi nihil fructuosius exoticæ emergere possent gentes, quam
Polonorum monumenta ingeniorum, & nihil præclariùs influere in ostia
alluentis *Germanici* Oceani soleat, quam navigatura ad cultissimos Orbis
populos, Senatorio accersita calamo, *Vladislaviana* celebratio famæ. In
scrutandis verò diversarum moribus nationum, & indagandis penetrabilibus
animorum, dubites, solertior natura, an sagacior ars eum effinxerit
Lyncem, ut quod olim fabulæ tribuere *Jano* bisfronti, quod non minus an-
teriore capitis partem, sed etiam occiput oculatum haberet; id vel ma-
ximè *Kobierzicij* nostri, omnigenæ antiquarum cognitioni ferum, non
præsens etiam, sed verus illa adscriberet ætas; cum præsertim adeo enu-
cleatè, & quasi patheticè, magnarum revolutiones & momenta rerum,
sub oculos ponat, ut prisce te & anteaquis quæ bellorum, quæ pactorum
transactionibus identidem interfuisse, facile arbitreris. Accessere exa-
ctissimæ lucubrationi, limatissimi iudicii parallela, vicissitudinum &
temporum quædam comparationes, tum parerga sensuum humanorum,
& opinionum circa fatales magnorum hominum exitus enodationes, ut
non incompitos annales perfunctoriè eum confecisse, sed vel proximè ad
Cornelianam illam rimandi abdita peritiam, vel recentioris (a) *Stradæ*,
æmulam antiquæ Majestati, elegantiam, proximè accessisse eruditior di-
lucidè recognoscat Orbis. Immigravit scilicet Principis *Vladislai*, in
conficiendis bellis facilitas, in capacem & tantæ moli parem, *Kobierzi-*
cianam mentem, ut planè eadem felicitate, quâ *Polonia* illi ad subjugan-
dum *Arctum* Orbem, præliares suas devoverat manus, difficillimâ, quasi
nullâ Victoris jacturâ sanguinis, & quâdam hostilis parsimoniam cruoris,
& ille demum, perspicuo, nec ullis involuto ambagibus, scribendi ge-
nere, explanasse crederetur res ejus gestas, qui eum prius monstrorum
Aquilonarium & *Orientalium* domitorem, quam Dominatorem descripse-
rat *Polonum*. Qualem daturus fuisset Regem: ejus adeo præclara &
ingeniosa opera, in describendo enituit Principe, proclive est unicuique
conjectere aut opinari: cum præsertim Clarissimorum Hominum maximè
Regnantium virtus, tanta in animis aut legentium, aut audientium ha-
beat posterorum, quantum verbis eam extollere potuere præclara in-
genia: sed fatalis necessitas, quæ in spem regnorum natum, *Vladislao*
Regnanti eripuit successorem, non potuerat satis usque expleri, nisi hoc
adjiceret orbitatis, ut eorum aut præmaturo fato, aut incuriâ posterita-
tis, infringeret calamos, qui calamitati infelicioris sæculi, unicâ hac Re-
giarum toties ingeminatâ narratione virtutum, potuissent mederi.

STE.

(*) Famianum Strada Societatis JESU in Historia de Bello Belgico subintelligit.

STEPHANUS KORICINSCIUS
Supremus Regni Poloniæ Cancellarius.

N Unquam elatior Respublica, Cælo inferi meruisset, præpetibus
aut Regnatricis Aquilæ, aut velocioris famæ pennis, nisi inter fa-
sces & honorum fastigia, *Tecryniana* & *Koriciniana* splenduisset
bipennes: (a) quæ, sive ut Regnantium Sceptra circumcingentibus
hostibus exirent in gladios, suam non hebetem acuere imo expedivere
aciem, sive ut securius, primævi Ales candoris, suo incubaret nido,
toties quasi custodes corporis excubias *Polonæ* continuò egere securita-
tis. Nemo quasi *Polonorum* Regum, debitum sibi conscendit Thronum,
quem electrices hæ non adscivissent *ascia*, cui eluctanti ad tantum cul-
men, coactæ Regum auspicijs viam non præmunivissent *securæ*; ut
planè obversaretur mihi *Romana* illa reliquarum magistra gentium vi-
cissitudo, quæ ut *Africanorum*, *Asiaticorum*, *Macedonicorum*, *Numan-*
tinorum, triumphale civibus suis ultro concessit nomen; ita hucusque in
ferocissimos potius hostium, quam in liberos civium, servile recusantes
jugum, jugulos, suas strinxisset *securæ*. Eâ, nec dissimili à Romanis,
propugnatrice libertatis & securitatis *Polonæ* gente, *Stephanus Koricin-*
scius, Patre *Nicolao* disertissimo sæculi sui Castellano *Sandecense*, natus,
post educatam in eruditioribus Academijs Lyceis teneriorem ætatem,
inempto & nullis blandimentis rerum humanarum obnoxio studio, avi-
tarum legum & institutorum præcavit securitati, quasi ille demum, ne
liberè volantem Aquilam externi irretirent aucupes, antequam ab in-
dulgentissimo Principum Divo olim *Joanne Casimiro*, ad curam ejus &
excubias, evocaretur, unicuique quasi è Sathrapia *Cracoviensi* enasceretur
obex, novellus veluti *Catilinam* profligator *Arpinas*. Et si nunquam
illi infelicitè cessere pro Republicâ susceptæ inimicitie, (quæ in vesti-
bulis curiarum, ut magnanimâ oriuntur mente, ita minimè publicas de-
spondente animo curas; ibidem nunquam reditura exuuntur) cum ne-
mine tamen etiam abjectissimo Civium, eas exercuit, nisi eum, sacro-
sanctè colentem amicitiarum jura, imminuendæ libertatis irritasset ja-
ctura. Ab hac digladiatione quasi animorum, inter malleum & incu-
dem, pro Bono publico versantem certaminum, maturè beneficentissi-
ma Divi olim *Joannis Casimiri* mens & manus amovit; in ea tamen ne-
gotiosæ prærogativæ veluti speculâ ac vigiliâ, collocavit, in quâ, ad in-
star irretorti Aquilini obtutus, nemini lethargico stertere oculo, aut
lippire & caligare licet. Subijt onus gestandæ, seu circumferendæ, si-
gillatrics Regni *Poloniarum* Aquilæ, sub quo onere fatiscere videbantur
Imperatorij olim Magni *Joannis Zamosciji* humeri, *Krisiana* & *Zolkievia-*
na tanto ponderi succumbebant cervices, cujus Magistratus gravitatem,
Minsiana, *Ossoliniana*, & quarum inire difficile est numerum, cuilibet
amplitudini non impares, vix succolavere mentes, aut earum inter-
pre-

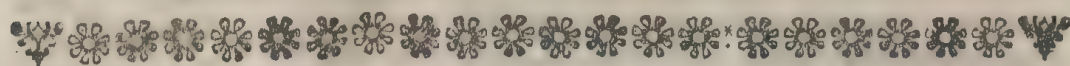
Cicero.

Procan-
cellarius
deinde
Cancel-
larius.

(a) Insigne Gentilitium *Korycinseorum* Familie jam deperditæ; fuit *Ascia* vulgo.
Starza.

pretes ingeniosæ voces. Et, si in reliquis mandandis Magistratibus, magnorum Regnantibus constitit delectus Virorum, ad utramq; tamen hanc (ut ita scribam) signaturam; ea plerumq; destinavere Principes nostri ingenis, quæ muneris tanti prærogativam, ita æquarent rarissimâ eruditione, & civilium rerum usu, sicuti hæc interpretandæ dignatio Regiæ voluntatis, nusquam flagrantiore quæritur præ alijs publicis functionibus ambitu. Obseptum difficultatibus emensus iter, vitavit offendicula, aut illa, quæ ignarum & moderandorum equorum, an æqui imperitum Phædontem, terrere & curru solis excutere, ac exturbare potuissent monstra: ita sibi Regiæ conciliatâ inclinationis aurâ: ut nihil ex innatâ popularitate, splendidior in novo potentis hospite fortuna delibaret. Tiberium Casarem felicitati suæ immersum, & tenuioris oblitum fortunæ, fama est inter initia, dicenti cuidam: *Meministine?* antequam plures notas familiaritatis veteris proferret, *Non memini* (respondisse) *quid fuerim?* Aversabatur scilicet, artibus nocendi aut beneficijs non beneficijs spargendis, nata crudelitas, omnium amicorum & æqualium notitiam, & illam solam præsentem fortunam suam adspici, illam solam cogitari ac narrari volebat: *Korincianæ* æstivæ fastigijs honorum genti, sicuti nihil insolitum adjicere potuit fortuna; ita *Korincio* ad eam evecto dignitatem, minime excussit Polonæ uniformem tenorem æqualitatis. Et si hunc unum *Stephanum*, virtutibus magis æstimemus quàm annis, fallor? an vigilantiorum legum *Polonarum* custodem, in quæstuosissimo & simul amplissimo moderatiorem Magistratu, uti avitæ nunquam immemorem libertatis, ita sui suorumq; domesticorum & clientelarum, planè magis oblitum, in eâ felicitatum congerie, alieno nunquam ditescens incommodo, Cancellarium *Poloni* recenscant annales.

STEPHANUS PACIUS PRO-
CANCELLARIUS
Magni Ducatus Lithuanie.

NUnquam *litualis* sive *littoralis* deflorescere videbitur *Lithuania*, quousq; à *Florentino* (a) pullulantia solo, natali inserta areolæ, *Paciana* *Lilia* efflorescent. Ne tantum hortenses inter opes mollescere viderentur, pleraq; in Imperatorias obduruere clavas: quasi angusta hortorum fastidirent septa, *Martialem* germinationi suæ patientiorem scilicet cuilibet florum regno vendicavere campum, ut disceret tandem æquè cladibus ac triumphis eruditum sæculum, non incongruè à tanti Imperatoris *Herculeæ* clavâ, domari potuisse *Orientalia* monstra, cujus gentilem *Domitricem* sui, nuper cælitibus Vicaria

DEI

(a) Paciorum Familiam Illustrissimam in Lithuania, ex Florentina de Pazzi Gente, originem suam trahere, nemo nisi forte extraneus quispiam ignorat. Insigne hujus Familie Gentilitium, Lilia.

DEI in terris adscripsit Majestas; nunquam inferendam Cælo, nisi re-
luctantes veluti hostes suos affectus, arctiore cœrcuisset ac quasi circum-
cinxisset claustro. Eâ fragrantia lilieti Paciani, Sacrosanctæ etiam ver-
narunt aræ, quasi nefas arbitraretur ætas nostra, nisi in manibus Anti-
stitum nostrorum, pastorale etiam antiqui prodigij instar reviresceret
pedum: & ne tanto Regnatricis aula orbaretur decore, multum odoris
Sigillo *Lithuano*, Paternæ ac *Paciana* afflavere, sive admiscuere manus;
ut hæcenus etiam nihil præter innatum redoleat canderem. A tantâ
non florum magis quàm virtutum culturâ, cultissimo prodijt ingenio *Stephanus Pacius*; cujus florentissimæ cultum ætatis, nec vastator ille florum
Hyperboreus Boreas, in comitatu Prætextati prius, deinde Coronati
Vladislai exarescere aut marcescere fecit; & ut perennia *Lilia*, nunquam
depascenti eâ subjicerentur hyemi, florentissimarum, publicarum nimirum
opum, id est publicam *Ærarij Lithvani* primum concedidit Præfectorum
auram, deinde illibato (ut ita scribam) flori, *Populi Suedæ medulla*,
Ossoliniana ut opponeret eloquentiæ, ad Sigillum minus *Lithvanie*, *Cataphraeto*
seu velite insignitum, Regia beneficentia evocavit. Quo propiore
amicitiæ gradu quispiam Principem contingit, eò magis fallaci &
lubrico insidit limini, ac aliorum spectat, ab infido littore, naufragia
rarò illæsus. Regicidium, ambitiosâ *Philota* præconceptum mente, non
terrui *Clytum*, quò minus acerbâ Regnantium auribus dicendi libertate,
irritaret vinolentam Principis, nimia felicitate jam subitantis iram: neq;
asperfus, Regiæ mensæ & largioribus poculis, sanguis, avertit aut emol-
livit parricidalem *Hermolai* manum: vergentibus & quasi conjuratis in
perniciem Regiam fatis, ut veluti, non attentis detectæ toties supplicijs
conjuratæ, ab *Antipatro* immissi veneni, ille utriusq; elementi victor,
paucis interiret guttis, quæ tot trahata flumina, tot superata maria,
Oceanus demum *Indicus*, *Bæstrianorum* continui & rarò navigabiles amnes,
suis non hausere voraginibus aut demersere. Pessimè igitur cessit; vix
non ultrâ terminos terræ, dominium suum extendenti, & ignobiles vi-
cos victorijs suis nobilitanti, *Macedoni*, primâ & intimæ (ut loqui-
mur) admissionis amicorum cohors. Optimâ fide ut venerari Optima-
tibus nostris, redivivum, nec iræ aut ejus administræ intemperantiæ;
cuilibet subiectum, licuit *Sclavonium* (neq; enim à *Sclavoniâ*, *Macedo-
niam* excludunt Geographi) *Alexandrum*, *Vladislaum* nostrum, ita mo-
ratissimo Principum, libuit non minus religiosè colere cum ijs (quos li-
bera illi subjecere Sceptra) amicitia jura, quàm gloriôsè pacare totum
id, quidquid inimicitiarum Reipublicæ ab externis imminabat regnis. Ad
Regios ejus rarò translatis gratiæ postes, ut difficilis veluti immeritis non-
nunquam interclusus patebat aditus, ita diuturna adeptæ possessio erat. Quâ
tamen dignatione, *Pacius* Regis alios præcelleret & anteiret affectus;
quàm eum nulla procella aut turbidarum tempestas mutationum pos-
sessa semel Regiæ inclinationis exturbaret arce, quàm raram nec tamen
maturam, in aula consecutus fuerit senectutem, luculentissima laudato-
ris ejus, & (quod mireris) inter collegas nunquam ab eo civiliter etiam
dissidentis, Magni illius *Georgij Ossolinij*, in consignando Regijs manibus,
minore *Lithvanie* post fata illius sigillo, abundè testatur gratiarum acto-
ria Oratio. In quo tradendo posteritati, & suis describendo coloribus,
auderet etiam, exilis & *Ossolinianâ* tantò depressior *Suadâ*, quantò à impressa

Divæ
Magda-
lena de
Pazzis
nuper
inter
Divas
relata.

In Mo-
schovia
Vladi-
slai Co-
mes.

Curtius
lib. 6.
& Reli-
quis.

Extat
Oratio
Polono
à impressa
pro- stylo.

procerâ solent tanta distare virgula cupresso, posthumam & parentalem manibus scilicet incomparabilis Lithvani Proceris, apponere nœniam, incondita crassiorq; nostra Minerva: nisi præclusissent animata etiam cujuslibet eloquentiæ vocem, viva Heroicarum ejus in Christophoro Supremo Lithuania Cancellario & Nicolao, Vilnensis ut exedræ Antistite, ita Lithuania Primate, diu ingemiscienti occasui ejus Lithvano Orbi, relicta simulachra & lineamenta virtutum.

Z.

ZBIGNEUS GORAYSCIUS CASTELLANUS KIJOWIENSIS.

Centumviratui meo, sive sæculari lectissimorum hominum Centuria, littus jam spectanti, & portum utcumq; tangenti, imponat corollarium sive, coronidem, Zbigneus Gorayscius: cui ad proram etiam uniuscujusq; Reipublicæ sedenti, eruditus accineret Orbis lætum celestia: nisi literariæ involutus modestiæ nube, recusasset hæc, superstes adhuc, scenica ludibria, mutuò personatarum simulationum; & antequam appulisset ad præscriptam sibi civilis vitæ stationem, peregrinationi magis quam peregrinis insuescens moribus, externarum legisset littora terrarum. Applicaturus littori tenuem & fluctibus humanæ obnoxiam censuræ lucubrationem meam, nautum quasi solvo, inelyto nomine Goraysciano, cui ternos fluviorum felices trajectus, & craterem stillantem, nunquam exarescentes Reipublicæ prosperitates, antiquissimi indidere Majorum. Nimirum par erat, ut eruditum hoc & meritum inter fasces ac purpuras Polonas Nomen, auspicaretur potius quam clauderet, quaslibet Clarissimorum Hominum centurias: nisi & in triarijs constitisse, & subsidiariam auxisse cohortem, inter præclarissima pleriq; militarium opera censeant functionum: neq; unquam inter ultimos patritiorum Gorayscius, à qualibet reponetur posteritate, cuius è progenitoribus unus Demetrius, Supremus tunc Ærarij Poloni Præfectus, Regnante Regina Hedvige, ad accersendum quantocyus Cracoviam, Jagiellonem, extiterat primus. Quò magis primariâ præmineret sapientissimè sentiendi & ornatissimè dicendi, facultate, multum illi momenti liberalia contulere studia, quæ, sive quod libero homine digna sint, sive quod liberos faciant eos, qui toto illis vacavere pectore, appellavere sapientes. Certè, sicuti Gorayscius, nunquam fortius, & nitidiùs loqui quam vivere, ita obreptitijs & minimè invidiosis inclarescere voluit honoribus; tantum sepositurus abundantioris laudis, posthu-

Stemma
Korceak
seu tres
Fluvij.

Crome-
tus Stry-
kovius,
Bielscis.

posthumo suo Nomini, quantum æquanima virtutum suarum æstima-
trix posteritas tribuisset. „ATTICUS utrùm ambierit honores parùm li-
„quet, sãtamen nec mediocribus functum fuisse constat; at nomen ejus
„perire, sepistola CICERONIS non sinunt: nihil illi profuisset gener
„AGRIPPA, & TIBERIUS progener, & DRUSUS Casar pronepos, in- Seneca
„ter tam magna nomina taceretur, nisi CICERO illum applicuisset sive Ep. 21.
„aperuisset. „Quamdiu publicis sanctionibus, sive Senatus consultis
& plebiscitis Polonis, suus constabit honos, quamdiu vicennialium Vla-
dislao Regnante pactio cum Succis, extabit & perennabit memo-
ria, quamdiu Areopagus Polonus & amplissima Curia Lechici Senatus ab
erudita & civili non abhorrebit prudentiâ; tamdiu Gorayscianum No-
men, Poloni non excludent Fasti & Annales. „Nam, quoscunq; for. ibidem.
„tuna in medium protulit quicunq; membra ac partes aliena potentia
„fuerant, horum gratia viguit, domus frequentata est, dum ipsi stete-
„runt, post ipsos citò memoria defecit. Ingeniorum crescit dignatio, nec
„ipsis tantum habetur, sed quidquid illorum memoria adhaeret, excipitur. „
Diutius immorari in recensendis Poloni hujus dicerem Socratis aut
Chrysippi, sive alicujus ex antiquis Peripateticis humanæ Sapientiæ Me-
gistanis; Senatoriâ tamen contecti togâ, ingentibus animi ingenijq; do-
tibus, accersita, vili hoc & enormi scripto, lectoribus meis tædiosa
vetat mora. Neq; ita hebetem me, aut nimis quam indulgentem
meæ profiteor spei, ut non facile augurer, multorum me adversas in-
cursurum voces; neq; limatissima vitaturum judicia, quod circumso-
nantibus undiq; bellis, non obsurdescente ad lituos & tubas Bellona,
(nullibi acrius quam in limitaneis nostris cientis tumultus oris,) ani-
mi sensu, post enarratos sexaginta Bellatores, Quadraginta Viratum
hunc gliscente quodam & blandiente mihi pravæ opinionis adjunx-
rim successu. Sed congerente vires suas, & catenato quodam armo-
rum & animorum nexu, ruente in perniciem vastatricis sæculi sui, im-
manitatis altrice Patriâ, spondente totâ mutuas & auxiliatrices suppe-
tias Europâ, ad vindicandas ex servitute melioris (ut ita scribam) me-
dullas Orbis, quid apponerem, nisi à fortuna & ingravescente iner-
mis ætate, noadum (in confinio etiam Christianitatis) excisurum,
aut hostili imminutarum rapinâ, horridarum licet, & abscono insve-
scentium clangori, veluti in umbrâ educatâ imitamenta literarum.
Fremmentia toto Belgio bella, quasi contubernio Apollinis extorres,
armatum Martem, Heliconis prius inquilinæ, quam Papilionis hospi-
tes, sequerentur jam bellatrices Musæ, educarunt & enutrierunt,
magnam illam nec myriadibus annorum æquandam Justii Lipsij men-
tem, quò cumulatis ad regendos populos informaret Principes, &
ea, corruptiore nostro & minus instructo à literis differeret ævo,
quæ neminem, præter pessimi Principis optimum Magistrum Senecam
suis complexum fuisse Stoicæ Sapientiæ monumentis, prisca & nupera
non inficiabitur ætas. Nostræ ut nunquam eò collimavere tenuio-
ris ingenij vires, ut comparatione tantorum Nominum, populari
gloriæ aucupentur aut vendicent auram, ita exoratos esse velim,
R x qui-

quicumq; hæc nostra non iniquo iudice oculo, etiam minus attento
evolverint animo, ut æquanimiter ferant, si quid minus expecta-
tione *Polonæ*, inæqualius Bellatorum & Togatorum bellatrici simul
& eruditæ immortalitati, indignius *libratrice librorum* exterâ cultu-
râ, prius inter amulas propè *Caucasum Geticum* exilio sive duode-
cennali ergastulo damnata gentes, deinde *Astatis* Divina huma-
nâq; permiscentis Potentis armis, toties loco pulsa natali, elocuta
fuerit, incompta, & iniquissimis accommodata temporibus,
calamitate bellorum involuti Auctoris, lingua,
aut *pneſa* inter supplicia fortu-
nz, exarare attenta-
verit *penna*.

SUPREMO NUMINI
SACRORUM, & PUBLICO COM-
MODO Litterarum Hoc
VECTIGAL ESTO.

MO-

*****

MOSCHOVIA

Sive Brevis Narratio, de Moribus Magnæ Russo-
rum MONARCHIÆ.

Animadversionibus Civilibus, & Politicis Documentis Mo-
derno Regnorum & Rerumpublicarum Statui Accommodata.

AUCTORE

PAULO à POTOK POTOCKI,

Palatinidâ Braslaviense, duobus annis & dimidio supra decennium in
Principe illius Imperij Urbe, retinentibus eum belli iuribus, nuper commorante.

SERENISSIMO

JOANNI CASIMIRO,

Antecedaneo Poloniarum, Hæreditario Svecorum, Gotho-
rum Vandalorumq; REGI.

Suo ex tridecennali Moschoviticâ Servitute VINDICI ac LIBERATORI
BENEFICENTISSIMO,

Paulus à Potok Potocki,

Vitam & Felicitatem humillime precatur.

Aurum abire in ferrum, sanguine plueret cælum: vix jam hæc
corruptissimi sæculi ætate prodigium est: quid miraberis, si atra-
menta etiam nostra cognatus planè orbi tinxerit cruor. REX
Serenissime: Leviores calamitates suas atro colore, quasi pulsatus lite-
ratorum hominum calamus sæpè luxit: sed cùm incendiaria fax tumul-
tuanti Septemtrioni ita sit injecta, ut cineribus suis nihil jam superfit,
ipse sanguinem stillare didicit stylus, & qui antea rarè pungere novit,
in ferreum desit acumen. Usq; adeò nihil in orbe non sanguinolentum
est: si pacatissimæ & indociles bellorum incommoda pati Musæ,
sanguines tantùm aut mortes dicere cogantur. Sumpti ego hæc per-
sonam: cui non personatam nuper luctuosissima fortuna imposuit mul-
tam: & deterrimum hoc malum, in quo avertendo vindicæ aliorum
elaborarunt, Tua manucente fortunâ, dextera: Tibi Optimo Prin-
cipum, pristinae felicitatis nostræ Statori, suis coloribus, qui multum ex
vivo traxere, depinxi. Servilis quasi fateor mea, sed non parricidialis
manus est: cui mitiora Studia, sicut omne contra patriam (proh nefas
& piaculum) excusare ferrum: ita sub alieno cælo vectigale Tibi non
exui obsequium: ut judicet prudens posteritas, sive improbus adversa-
riorum meorum livor, *Potocianam* manum aut pro Majestate Regum sue-
rum esse pugnacem: aut si commodo Regni Poloni cedet, in describendo
alieno regno, etiam in remotiore aulâ, obsequentem. Quartus ultra vi.

Rr 2

gestum annus est, ex quo DIVO VLADISLAO, Fratri Tuo, Principi meo, brevem Romanæ Historiæ Commentarium inscripsi: sed non elapso primo decennio, irata rebus Polonis fortuna, cœgit me id in domo flere meâ, ex quo in alienâ, scilicet otiosus antiquæ infelicitatis, necdum adultus Historicus, commendationem terrioris ingenij captaveram. Frustra vel expugnatum Saguntum, vel deletam Carthaginem, vetera nimirum humanæ nomina calamitatis, revocarem, si præsens calamitas nostros nondum siccavit oculos, quasi propitia adhuc nobis fata, nollent alijs ignibus patriam ardere, quam his veluti præmonitoribus, ne secutura etiam ardeat ætas. Nam accersito ibi ex memoriâ antiquitatis opus non erit exemplo, ubi ad tam ferum spectaculum Christianus indoluit orbis, & deflere diutius nostra non cessaret incendia, nisi omnes jam Lachrymas, condolentis animi indices consumpsisset.

Certè Regijs auribus Tuis nihil peregrinum adfero, ejus nihil est invium vel in accessum Virtuti: pridem Tu Fraternali commilito gloriæ, in triumphali contra *Sibynum* bello prætextam planè Tuam posuisti, cum ignarus quâ se parte Vobis traderet orbis, hanc totam Aquilonarem Monarchiam ad Vestros pedes deduxerat, diu scilicet ambigentem, ex vestro nato vivere an interire debuisset. Certare diutius voluissetis, si cum Regibus tantum certamen fuisset: sed Regatrici dexteræ nobiliores debebantur manubiz: pulchriorem scilicet adepti coronam, cum abdicato hoc Aquilonis Imperio, *Michælem Fedorovicium* regnare jussistis, ut doceretis orbem, non clandestinis artibus coronas eripere,

Sereniss. sed Vobis impositas supplici hosti reddere, præcipuum esse Regiæ liberalitatis munus. Impressa vestigia Majorum Tuorum in *Krymgorodensi* Moschorum arce, tanquam auspiciatissimæ olim monumenta fortunæ læti asperimus: sicut a Magno *Olgierdone*, *Vladislai Jagiellonis*, Abaducis *Moscho*, vi Tui Patre manibus ejusdem arcis admotam legimus hastam: in *Polonia* præter levem Principis *Suyssij* tumulum, veluti sepulchralem extinctæ Majestatis illorum rogam, in urbe *Varsoviensi* nihil vel *se-*
tra 163. dula indagatrix reperiet invidia: ut nos antea moneant tempora, in

Matthias Moschovia Poloniam aut vincere aut regnare virtutem: in *Polonia*, *Serycori-Moschovitica* perfidiam & superbum insolescentis potentiz fastum aut *us dere-* mori; aut æternâ sepeliri oblivione. Nec gravatè ferēs, nostrarum *bus Lith-* Vindex libertatum, Regum Optime, si teus hoc scriptum graviores *vanorum* Tuas interpellabit curas. Multum interest nosse ejus gentis ritus, *Lib: 12.* mores, affectus, tum civilem & bellicam Oeconomiam, Procēres deinde, quos aulico regimini prosperitas admovit trabeatā; cui coercendæ ulticem Tuam destinaverant spes & vota nostra dexteram; nisi Te ignoto aulæ prodigio, & primo post *Carolū* Quintum protoparentem Tuum exemplo, regis sceptrisq; exuisses. Certè pleriq; humanæ aucupes prosperitatis, libentius cum fortunā Dominantium loquuntur, quam cum Dominante: meam tamen levem operam, utpote remotissimā orbis parte sepositam, sicuti Regatrix Tua Fortuna celerius non allexit: ita suis jam incommittata titulis, posthumæ tamen admiranda posteritati in deponendo Regno Magnanimitas non deteruit, quò minus lucubrationi meæ, contrā vim & preterviam,

Tuum

Tuum quasi Tutelare præfigerem nomen: ut externo etiam innotescat orbi, non ita Te avitâ & paternâ excessisse Regiâ, ut hæc perennia gratorum animorum asperneris tributa. Neq; horreo æternum beneficiarj subditi Tui nomen; magnum etenim in Principe moderati Imperij argumentum est vita etiam inter hostes servata civis: planè Domini exueras nomen, ut Patris auspicium in nos sumeres, quibus injustissima in paternâ solo novercata est fortuna. Adeo quod Romana olim inter prodigia numeravit aula; dum Te Orbi Polono donaveras, Tibi eripueras: ita Regiâ Tuas in illo tuendo devoveras & effuderas opes, ut vix fasciam ad liganda ejus vulnera servares: ita gravissima discrimina illius respirare Te non sinebant, dum ex regio (antiquis solo Regibus æmulandi amore) evocatum throno, integro propè decennio sub frigido detinebant Jove, ut Regium pectus Tuum, unicum labefactatæ patriæ armentarium, majore virtutum quàm hominum comitatu ubiq; hosti opposuisse videaris. Erubescere venire in conspectum Principis, continuo, dum Regnabat, Paludati, pridem & ornamentis suis & (quod acerbius est) libertate destituta Minerva: sed novit Te beneficium sydis non incolis olim Tuis, sed sparsis ubiq; civibus, præsertim quos iniqua fors & hostilis immanitas, non voluntas avulsit, lucere, & ne jam ultra erubescat, literæ illi pullatum substituere colorem. Accipe igitur Regum Inviçissime temporibus accomodatum scriptum: cui etsi rubori est suus author:

solatio tamen erit, quod sicut solis, ita Principis non excelsos tantum montes, sed humilimos & palustres campos sæpè regant Umbra.

FActurusne opera pretium sim, si res, instituta, mores Magna Russorum Monarchia perferam: incertus animi hæreo, neq. satis aut fletere calamum aut moderari tragico Stylo possum. Subit quippe animum otij literarij dulcedo, & inuisa primo honestarum Studia artium, postremo ipsa cogente magistrâ servitute, amantur. Quod minus mirari expedit, unde dolentem narrationem ordiar, quam non repetita ex commentarijs veterum. Annalium, per tot aëmbages corrupta, & genuino sæpè defraudata candore ornata series dictionis, sed veri nec emoritur unquam animo impressere dolores: quasi confidentius ille sub oculis orbis atramentia ponat, cui prius ex carissimis pignoribus, tanquam ex vitali vena sanguinem misit male propitia fortuna. Ereptas mihi necessitudines, interclusas optime patrie

Const. caritates. Spectata fraterna pro immerito capite meo discrimina: amplissimam libertatem, nullis circumscriptam limitibus, gravissima obnoxiam servituti: acerbitate b. ssime tulit. Sed cum hostilis crudelitas illo igne, quo amplissimi duo Lithuania & Russia Minoris arserunt Principatus, ingenia Poloniarum concremari & aboleri credit, ipsa suggestit infelicitas horrida & male coherentia verba, ne aspernetur latini quicquid hæc nostra leget incultum exulis opus, aut servilem manum, quam antea Brasla genis libertine nationis rexit. Quod magis socordiam eorum irridere libet, qui præcisi potentia credunt extingui posse etiam sequentis ævi memoriam, cum contra præcisi ingenijs gliscere autoritas soleat; elata jam ad rogam libertati Romania laudatissimis aularum magister pro monumento inscripsit: Ac alij certe res Gregor. Moschoviticas felicior libarunt manu, & quæ à claris scriptoribus memorata sunt Gregor. in commentarios retulere suos, majore scilicet Historia dignitate quam fide; dum Roman. narrata alijs aut nimis elevant, aut plus æquo deprimunt; ego non ex vano polon. liceri possum, à narratione nostrâ (quæ suo jam insuevit exilio.) non minus ab futurum omnem in dicendo facum, quam nitorem; scilicet parvo ibi aut nullo Tacitus legentibus conciliatore opus, ubi non auritus testis, sed animatus interpres partes Annal. in lib. 4. suas peragit dolor. Neq. vero sub hoc remotissimo axe ita inauspicati proximis: ap. 35. aut ita nos Aquilonare exanimavit gelu, ut mitiores præsertim in consortium non admitteremus Musas; multum acerbitatis nostra detraximus solitudini, si ingenti litera medebantur dolori, quasi jam nullum esset à literis expectandum presidium, nisi ut calamus nostras teneret calamitates. Certè si non caruisset patriâ Romanus Elegiographus, nunquam verecundius ad fides calamitatis cecinisset: Ut Libri nunquam illa dicendi fulmina pro libertate vibrasset Magnus Tullius, nisi illum Tristum arbitra libertatis Roma brevi, sed acerbo exilio à suo removisset conspectu: non per-

de de venissent ad nostram aetatem Romani sapientis Seneca ad bene beateq. vivendum instituta, veriùs oracula quam dicta, nisi illum (Iustum & tenacem propositi virum quem, non ardor civium prava jubentium, mente concussit solida) exigua tus immiprius insula exultantem inclusisset; ut constaret posteritati, raro aliquem ab anti- Tyranni. quo orbe boni aut sapientis Viri suffragium tulisse, quem prius sua exulare non cœgit virtus. Quanquam interdum occurrat menti, eos prime miseras ferre qui Curtius abscondunt: nec ullam esse tam familiarem infelicibus patriam quâ solitudinem, de Vita & statûs oblivionem prioris: mihi tamen res Moschoviticas dicere aggredienti, non Alexan. cum infelicitate tantum mea, sed cum puriore sæpè stylo luctari necesse erat; scilicet ut ab omnibus rebus, ita & à libris minime instructo. Hinc est quod nec præfari, nec præmonere legentes diutius velim; multum scilicet in æquo Polonorum collocaturus judicio, nec ignarus meorum lachrymas non tam celeriter inaruisse: à quorû oculis rudis nostra narratio aut limam expectat aut censurâ. Securus tandem de animis posteritatis scribam, si ea parte orbis, ea in calamitate positum tunc consideret: nec tamen iniquiores confido me vitaturum voces; cum nulla sit etiam regnatricis in orbe Majestas, quæ perinde possit animis imperare ac Linguis.

PRIMA

PRIMA NOMINIS & GENERIS ORIGO.

Vitium parvis magnisq. civitatibus commune est: antiquam generis sui claritatem, ad prima nascentis quasi Orbis incunabula revocare: ut in hac rerum planè caligine Aborigines potius dixeris quam ex hominibus natos. Usq. adeo versatilis orbis est: ut sua illius incolis raro constet origo; & præstitur non tam suo quam alieno merito Historicus, si id asserat quod sibi nimis quam credulus populorum persuasit consensus: personatus & simius est; si magistræ veritati magis quam circumforaneæ suffragetur auræ: malevolentia illi nomen metuendum est. Hinc est quod nihil ex meo ingenio de origine Aquilonaris Monarchiæ adscribam: cum præsertim nihil tam in orbe libretur quam liber; & illa demum non civilis prudentia, sed inanis profluentia & morbus haud se retinentis ingenij appelletur, quæ sine omni parsimonia narrationum largius ex his reconditiorebus arcanis vetustatis, totum scribendi genus delibaret. Antiquissimi mortalium piacularibus aquis, quæ lascivi quondam orbis incendia extingere, sua principia debent; proinde nec illi imponunt posteritati Europæ Sarmatiæ scriptores, qui Moscho- vitarum nomen à Moscho, Japheti filio, Noemi nepote deduxere. Partiri inter sæcula felicitates, vel naturæ mala Divinarum sedium assistricem Sapientiam credibile est: ita primæ ætati; quod primogenitorum in plerisq. regnis jus est: pro hæreditate, nullis adhuc depravati judicij artibus libata obigit veritas; ad nostrâ temporâ, quæ juniorum pessima fors est filiorum, pro opulento patrimonio, sola tantum cum longâ calamitatum serie transierunt imperitorum hominum commenta. Quippe facillimè ibi obrepere potest fabulosa narratio, ubi continuum literis bellum est indictum, atq. ut ad cultiores Europæ diverterent partes, adjutur illis omnem præclutit ignorantia. Documentum Vicinis populis: quàm tempestivè Viris ad magna & præclare gerenda natis, ineundum sit cum literis fædus; ut sicut bellatrices dexteræ prorogare fines Imperij norunt, quos tamen eripere aut eripi promiscuum est: ita eruditæ literatorum hominum manus, quæ solæ deploratissimos etiam mortales, ab omni ferrea supra humanam memoriam Tyrannide vindicare possunt, posthumæ provideant immortalitati. Certè vetera barbarici nomina ultra Sauromatas & glaciale Oceanum (tum quidquid, quasi ipsa exhorresceret Natura, in suis reconditissimis retinuit latebris) hæc inquam, luci reddere, quibus tanta est obducta caligo, aut nimis sibi præsentis animi est, aut hominis multum pollicentis, parum præstantis procul dubio diceretur opus. Primus itaq. Vladimirus Suavosolai filius Russiæ conditor Monarchiæ, sicut Roxolana gentis insveta colla submitte exlo: ita & orbi innotuit, dignus præterea visus, cujus bellicam virtutem Imperatorum Orientis Basilij & Constantini cumulare affinitas, cum & ille supremo Monarchæ tantam sobolem ex sacro fonte renasci voluisset. Sed fraterna dissilia filiorum Vladimiri, quos duodecim reliquit, ut hanc vix non maximis æquandam Monarchiam lacerare, &

S s 2

san. in Anna-

Vide Sleida- num de Quatuor Monarchijs. Mathi- am Str. covium Alexandrum Guagn. num.

Vide Ca- sareum Cardina- lem Ba- ronium in Anna-

libus Ec. sanguine polluere suo, ita deinde didicit alieno posteritas malo, Regnatrici Domui, si numerosior obtigit proles, letandum esse, quod pluribus insisteret munimentis, dolendum tamen non minus, quod sicut divisi vultu existerant magna flumina, ita divisa inter Regnantes sceptri magnitudinem exhauriant regnorum. Ceterum sicut *Ruffia* minori, (cujus cis *Boristhenem* & *Thiram* fluvios extenditur amplitudo) recessisse ab Aquilonari *Ruffia* hanc militaris fortitudinis palæstram, vicinitate ferocissimarum gentium ad bellicos labores & durissima perferenda obfirmatam, deferuisse, nocentissimum. Ut mirandum non sit, si retroactis sæculis

Matthias *Moschovitica* gentem eo sua redegerit calamitas, ut Magnus Dux fratrum *Scythici* Legati tenere cogeretur, qui nostram jam ætate fratrum injicere sua non didicit cupiditati, & quasi servili illo poculo, quod olim obsequentissima porrigebat manu, inexplebili propinaret siti, haecenus etiam humano illam extinguere sanguine non potest. Scilicet inaudita rerum vicissitudine, ut modo debellatarum gentium cadaveribus ad aliena solia sibi viam infernat, qui antea tantum pretiosiores pelles pedibus *Scythicorum* legatorum, indelebili suo dedecore, substernerat. Hæc eo potissimum animo in commentarium retuli meum, ut intelligat sæculum, nullam esse adeo projectam gentem, nullum adeo viribus suis destitutum populum, nullum tam inops aut vile regnum; cui ab auxiliatrice Divina ope, a virtute suorum incolarum, a meliore aliquando & minus noverca fortuna, aliquid majoris non accedat felicitatis: Sicut nullam ad tantum fastigium pervenisse nationem, nullam adeo, quasi in sinu ipsius prosperitatis excubare *Monarchiam*, nullum tantum de viribus sibi polliceri Imperium, cui ab inconstanti fortuna, quæ propitiâ dexterâ imponere coronas, furaci sinistra detrahere consuevit, non sit metuendum. Excussit tandem hoc servile jugum, a *Scythiis*, maxime trans *Rhæm* (antiquis Cosmographis Sclavonicè *Wotham* fluvium dictum) degentibus majoribus suis impositum, incomparabilis *Joannis Basilidis*, Primi Magni Ducis fortitudo, & ab illo gens ista, suo rigidior Aquilone, si non mansvescere, quis enim belluina pectora erudiat? certe ab illa barbarâ feritare ad civiliorē vitam transire cepit; etsi difficilimè cum illo hominum genere agas, inter quos Princeps cogitur esse quasi coronatus sicarius, aula sit veluti gladiatorum arena; legum demum tabulæ cervicibus subditorum sunt. N. q; ibo infitias, Magnorum fortè Virorum has Provincias fuisse aliquando feraces. Possunt enim ibi, etsi rarò, pullulare virtutes, ubi tam fertilis enascitur messis vitiorum. Sed sive temporibus illarum dicendis defuere decora ingenia, sive meritissimum hoc sibi deposcunt supplicium Christiana regna, ut sicut illi ab omni Europæo abstinent cultu, & hoc etiam totum quidquid eminet pro vili dicunt; ita hac publici odij victimâ litent posteritati, quæ ejusvis perviciaciam optimè ulciscitur, dum silet. Hæc illa sunt literarum arma, quæ nulla Tyrannorum eripit laniena: nulla servitus adimit: hoc habent conservatrices præclarè factorum literæ supra bellicas artes: quod etsi arma nonnunquam inermia sint; & ferrum minimè ferum aliquando hebescat: à literis tamen expectant regna vitæ vel interitus sui in omni posteritate decretoriam manum.

Con-

Contigit hæc interitus literarij infelicitas Aquilonari *Monarchia*, ut libeat illi acclamare, quod olim ruderibus suis conspulta *Græcia*, quæ pro mortuali lesso *Romanus* cecinit *Vates*:

Vixere fortes ante *Agamemnona*
Multi. Sed omnes illacrymabiles
Urgentur ignotiq; longâ
Nocte: Carens quia vate sacro.

Hortat.
tius.

RELIGIO & Ejus Cultus.

Quod parcius de Religione *Moschovitica*, & omnium ulterioris Aquilonis incolarum scribam; ipsorum vitæ rationes, ab omni purioris Religionis cultu remota obtiterè. Cum propè etiam nōrim, acriter & penitus de Religione, præsertim alienâ, quærentibus, optimè responderi non respondendo. Mysterium antea Religio erat, nunc ars haberi capta: & ille supremus rerum arbiter, humanis non circumscriptus cancellis, multorum declamantium in scholis, otiosorum (quod dolendum) in circulis est argumentum. Quid enim ego Divinam scientiam, quæ humana excedit ingenia, ut rem incertissimam, in dubium vocare audeam: quam si firmissimè non tenuero, æternis procul dubio supplicijs luam. Nam Vicaria Dei olim sancivit Majestas: *Cræ-*

Iuno-1
centius
III. in
Bulla.

Tota hæc *Monarchia Russica*, quibuscunq; ditionibus nomen suum extendit, & quam latè patet, Græcos ritus & sacra, quæ ab urbe *Constantinopolitana*, sub *Vladimiro* (ut scripsi) *Monarchâ*, *Basilij* & *Constantino* in Oriente imperantibus, Anno Humanæ Salutis Nonagesimo supra Nongentesimum accepit, hæcenus etiam firmiter an pertinacius, retineat, ignoro. Sed *Moschovitica Russica*, ut quasi religiosius suis operetur sacris, & ne fucata etiam Religioni sua desit Majestas, popularem sacrorum Antistitem, quem commentitio nomine *Patriarcham* vocat, ultra omnes quatuor *Patriarchas Græcos* agnoscit, ex nutu Principis, vel tantæ dignitati destinandum, vel certè, si levissimæ impellant rationes, amovendum. Hic summo apud illos quasi fungitur sacerdotio, & in sacro regimine Vicarias Dei partes, (si ita superis placet) in terris illorum gerit: miro tamen erga Principem obsequio temperatas, ne vel propriâ in Domo supremum hoc fastigium inumbret, vel ne vetustissimam populus exuat opinionem, qui Principes suos ut obsequentius veneretur, multum ex Divinitate trahere felicitatis aut virtutis irreligiosissimè credit.

Præbuit nuper materiam sermonibus in Urbe, etsi omnium gnarâ, omnia tamen reticente, seu voluntarium exilium, seu occultâ offensâ Principis irâ, coacta abdicatio *Niconis Patriarchæ*; certè (ut sunt facti naturâ, & consuetudine exerciti velare odium fallacibus blanditijs) mirum ab utrinq; simulationis & dissimulationis certamen. Invaluerat eò provecta *Patriarchæ*, non jam nascendi sorte, (Vectore enim conductio seu *Mordueni Scythæ* natum asserunt) vel affluentia opum, sed dotibus animi, tanto magistratu dignis, & non tam institutione, sed quantum barbara gens ca-

T c

pere

perere potest, prudentiâ, pietate, aut pietatis imitamentis, prono tamen in rem *Catholico-Romanam* affectus quæsitâ potentia, ut palam observarent seniores, & quibus abditos sensus Principum rimari mos est, *Patriarcham* olim *Philaretum*; moderni Principis avum, non Patriarchali tantum, sed paternâ autoritate subnixum, in eo regimine, magis se intra limites cænobiticæ modestiæ, (ab his enim religiosis umbraculis ad eam dignitatem assumuntur) continuisse. Hinc multa ille sine Principe, formandis præcipue moribus, vindicandæ sacerdotali immunitati; (cujus injurias acerrimè ultum ibat) tulit instituta; non suæ tantum convenientiæ dignitati, sed quæ privati excederent modum: Princeps siue illo nunquam vel cogere Senatum, vel vocare tribus, vel bella indicare, vel imponere tributa, (& quidquid sub nomine Jurium Majestatis latet,) audebat, aut audere videbatur. Uterq; mensuram non impleverat tantum, sed excefferat, & Princeps quantum tribuere, & ille quantum à Principe accipere posset. Sed fortè satiata utramq; cepit, siue hunc fortunæ, supra privatum culmen sese attollentis: siue illum nunquam diuturnæ, & raro in aulâ senescentis potentæ ursere fata. Modica irritamenta accesserant doloris, dum enim Princeps *Regulum Colchorum*, seu *Georgianorum* Persicis armis extorrem, lautissimo accipit convivio, exturbatus triclinio, mensæ Patriarchalis structor seu Domus curator; quod non eo cultu, quem & Principis, convivium exhibentis, & Reguli hospitantis dignitas requirebat, comparuisset, publicorum odiorum in longum jecit & acerhivir causas. Vigesima Julij die *Patriarcha* operatus sacris, detractâ mitrâ & amplissimæ insignibus potestatis, cathedrâ & urbe excessit, ubi tantum comitatus cænobiticæ Vitæ & arcanorum suorum conscio, nunquam frequentius concurrente urbanâ plebe & mirante; eò redactam proximam Principis fastigio dignitatem, & evolutam, non sede tantum sua, sed regimine magnorum populorum, quos inanis magis opinio Sanctitatis, quam conciliatrix debite venerationis vetus disciplina regit. Diu tamen, etsi propinquo rure & solitariâ Eremita se contineret, speciem magis quam vim gratiæ in animo Principis retinuit: donec evocatis ingenti Principis sumptu, *Alexandrino* & *Antiochæno* Patriarchis, accedente synodali omnium *Metropolitanorum* & *Episcoporum Russiæ* consensu, quorum tamen sensus Principis, inclinatio in hos, offensio in illos optimè conciliaverat, (ut taceam venalem & adstrictam mercede *Patriarcharum* mentem) Patriarchali prærogativâ exauctoratus, circa Calendas Decembres 1666. & *Pharapontii* cænobio, miliaribus ab urbe principe ferme centum distante, inclusus, documento seræ posteritati erit, quàm malè convenient, nec in unâ sede morentur, *Sceptri Majestas*, & *Pastoralis potestas* pedi: quam acephala, siue mutilata Regna fiat, quæ tiarâ sacri honoris coronato subiciant capiti, non consuetudini tantum Christianorum Regnorum, sed *Mosaica*, à Deo institutæ refractaria legi, quæ ad simbriam Sacerdotalis vestis, aurea mala punica, fabrefacta in modum coronarum, quasi tributaria appendit: quàm deniq; Providentia Divina, rigidissima conculcatæ Ecclesiasticæ, etsi parùm sinceræ, Christianæ tamen, ultrix potestatis, ab illa secessione primùm, deinde exauctoratione *Patriarchæ*, nihil prosperi Magno Duci indulserit, cum ferociore recesserint ab obsequio illius *Scytharum* gentes; vix non Ducali

Exod.
cap. 28.

sanguine, efferatæ rabiei suæ, litaverit abjectissima multitudinis colluvies, nobiliori cruore hostiles toties redundarint campi, (sed ut compendio scribam), nihil fidem speretur in eo regno, in quo malè credita sacra, indebita, quia non sacrata, trahantur manu.

Cæterum si inanis & antiquæ superstitioni magis quàm Christianæ religioni æquandus abesset cultus, tanta est moderni præsertim Principis *Alexij Michælovitij* in sacra & sacrorum *Mystras* liberalitas; tam verè Imperatoria in extruendis sumptuosissimis templis munificentia, tam continuae & planè cænobiticæ, obortis etiam lachrymis, ad *Mausolæa* Indigetum & tutelarium suorum (quos inter Divos vulgares potius & circumforanei rumusculi, quàm illa Ecclesiasticæ Majestatis oracula retulere) supplicationes, ut illum, erroneo hoc etiam ritu, Divinum sibi propitiare Numen verisimile sit. In sacris ædibus antelucanus quotidie comparet, etiam si vel bellica urgeant itinera, si religiosior illuxerit dies, non raro pernox: cum tamen purioribus Dei cultoribus ad medium stertere diem, ut non infrequens, ita non sit indecorum. Certè etsi non ab hoc exemplo, tamen ex hoc armamentario pietatis, princeps munendus est: nisi etenim hæc illi suppetant firmiora præsidia, nescio quomodo minus cupiditatibus suis imperat inter obsequia fortunæ, contra quam non satis cauta mortalitas est. Longè dissimilis popularium in religione cultus: quorum felicia scelera, quia impunita, suis fucata superstitionibus, sæpe Religio texit: atq; ut omnium somnos Principum vigilantia custodit, ita hic regnatix pietas (si eo nomine alienus ritus appellandus est) pro sacrilegâ & nefariâ populorum excubat superstitione. Plurimum hic efferatos animos magis religionis opinio, quam ipsa imbuit religio: esurialibus diebus, quos Christianis moribus antiqua præscripsit consuetudo, frugalitatem eorum in cibis, magis in ediam dixeris, aut continuam famem, cum tamen ad tantam continentiam raro fices nonnullorum pietas accedat. Nec video certè, cur domitam gens ista magis habeat non sumptuosam & rigidius tenaciorem famem, quam insatiabilem humani sanguinis aviditatem: cur intra terminos antiquæ parsimonie promptius coërceat sua desideria, quæ levi utiq; & parabili victu, quodvis explere potest epulum, quam immortalia planè, nec ulli paritura unquam rationi, contra externos odia, quorum aliena infelicitas lautissimum & optimè conditum obsonium est. Scilicet, sicut recens fortuna multorum, ipsius invidia oculos cacutire facit: ita humanam aviditatem, perspecta aliena calamitas, esurire vetat. Tantæ frugalitati, par propè accedit liberalitas in egenos genti *Russorum* familiaris: nisi fortè nocentius sit, Principi, annuis vectigalibus publicam quasi imperare egestatem, quam non magno forsitan impendio privatæ aliquorum inopie consuluisse. Ita sane in liberalitate Principum calamitosæ paupertati aut afflictæ valetudini perfugium est: Sicut à tumultuariâ malè sani Principis ambitione, aut avarâ mente, inopia, malorum agmen, & reliquæ humani generis pestes, orbem aliquando implent. Quot inanes regnorum spes, aut luctuosæ spolia fortunæ Tux detraxisti cupiditati, o Princeps: tot receptacula humanis clausisti malis, cum præsertim nesciant sanguinarij regnorum emptores, alio pretio, quam sanguine licitari coronas, aut verè fascias, sistendo tantum sanguini vel detergendo inventas. Quot victimis à pri-

Curtius
de Reb.
Alexan-
dri
lib. 5.

Vide Historiam *de Religione* *Quaest.* *de Religione.* *ma orbis infantia tibi litatum est, innoxia nec avida unquam cruoris Religio: quot acies veluti in gladiatorio spectaculo, five sinistrè posteritati tradita, five rigidis culta pietas commisit: Libet intueri hanc magnam Europæ aut orbis totius scenam: nunquam frequentius bellorum quam ab inermi Religione classicum est. Sed pressum hoc multorum vestigijs iter diutius premere, aut de corrupto sæculo quæri ejus est, qui sibi ex suo nutu audet disponere fata: ignarus, tristem illum ferre de mortalitate sententiam, qui continuis querelis, cum mutare non possit, auget sibi mala. Impia bella vix non totus suscipit orbis, & multa regna, quasi jam immineant ruinæ, quærun cum quâ gente cadant, irrito scilicet discrimine, an humano sanguini parcant, quæ cum contemptu religionis adversus superos fuerant grassata. Nimirum deplorari hæc possunt, sed avertere illa, tantum arcanorum suprema arbitra consuevit Majestas: nec primo hoc sæculo conjuratz in nostrum caput ruat calamitates, sed personis mutatis, res & eventus iidem recurrunt: tam diu scilicet ibit hic dissidiorum in se remeantium orbis, quamdiu ipse stabit orbis.*

SERVITUS & AFFECTUS.

Justinus Lib. 8. in Compendio Pompei Trogi **N**ulla gens projectius servit, quam *Moschovitica*, cum tamen homini ingenuè nato & educato, optabilis sit ut eripiat vita, quam libertas; nec ulla regnatix in orbe domus gravius imperat; cum alibi minus verè, hic aptissime occurrat, non utiq; mali servi apud pessimum Dominum tolerabile dictum: *Non est nostrum querere, quibus aliquem de causis extollas; Tibi summum Imperium Dij dederunt, nobis obsequij gloria relicta est.* Inter gravissimos luctus domesticos, non ex animi conscientia, sed ex nutu regnantis affatim ridet; affectibus humanis (quibus nihil liberius) leges ponunt: conjunctissimos sanguine jussu principis interemptos lugere nefas: cum tamen in hac tetra cordium humanorum Tyrannide, nocentius sit Majestatis læsæ, quam naturæ spectari reos. Vidisses in excidijs arcium & Urbium *Russæ Minoris*, remotissima inter conjuges divortia: abstractos ab uberibus Matrum infantes, nonnullos dum inhiant uberibus maternis, recepisse ferrum: nonnullos pendere ab ubere Matris nondum mortuæ, nec jam vivæ: plerosq; dum fames exiguam urgeret vitam, cadaveribus Matrum admove-re ora, & sanguinem sugere pro lacte: ad hæc tamen ingemuisse, hæc non siccò aspexisse oculo, parentibus aut necessarijs crimen erat, si non morte, acrioribus tamen vinculis piandum. Et certè quod in pari excidio vetus Historia dicit: *Inerat debellatis tacitis maror & luctus, verentibus ne ipsa lachryma pro contumaciâ haberentur.* Crescit enim dissimulatione ipsa dolor, hoc altius demissus, quo minus profueri licet: Expreßâ hic ad amissum Romani regiminis servitia, quam pro inaudito, ut putant, crudelitatis exemplo orbis legit: *in funeribus (inquit) parentum suspiria & gemitus civium subscribebantur: nulla plenior exploratoribus aut nullum abundantius delatoribus forum: nulla cumulatione adulatorum curia: Romana Tyrannidis vestigia recurrunt, & magis alij homines quam*

alij mores. Libera vox probrum, dicenti exitium, vix ore profertur eum per jugulum redit: si quid præclare dixeris vel gesseris, sola tantum præclari fati solabitur gloria: plures hic jam sella curulis, & Senatoria Libertas extulit ad sepulchrum, quam duodecennale propè bellum in acie confecit. Nec principi diu licet esse miti; certè si in alijs regnis, metas non est diuturni Magister officij: hic optime pro Imperatoria Principum tuorum excubat Majestate. Vulgus militum obsequio promptum, jussa principis vix non anticipat obsequentissima dextrâ: non raro princeps prius aliquem interiisse, auditit quam voluit: non raro neq; jussisse neq; voluisse dicet, & consilij rationem reddendam apud Senatum, irrito scilicet eventu, promittet. Lachrymas in potestate habent, & tantumquam Crocodili post exitium flent cum volunt, quas sæpe personata pietas aliquando pernox extorquet. Ritus parsimonia summa, nisi cum aliena calamitas spectata, movet risum barbaro, magis ululatu quam lætitiæ propiorem, & sicut quasi crudelitati immixtum. Ut Poëta canit:

Risus adest, nisi quem vis fecere dolores.

Vultus ab animo longissime diffidet: blandiri & applaudere, ut alienæ imponant sinceritati, impudentissime norunt, & quod nocentissimum inimicorum genus, quem oderint clam, palam laudant. Servitiam male tegunt, quam et si pessimum humani affectus venenum, sua utilitas aliquando velat: ubi tamen nulla affulgit commodi spes, ut genus humanum unus quasi cervicis sit, barbaro quodam voto optare videntur. Beneficiorum obliviscuntur statim, injurias nunquam, ut plane huic hominum generi:

Si quid bene facias, levior sit pluma gratia:

Si quid peccatum est, plumbeas iras gerant.

Inimicitias quasi immortales, & certamina potentium, extinctis etiam integris stirpibus nunquam cessatura, nulla frequentius spectaret aula, nisi hanc sanguinariam mutæ cladis quasi lanienam supremæ Tyrannidis supplicia cœrcerent. Diceret hic aut gladiatorium ludum, sicut vetus spectaculum quotidie dari, ita atrium principalis aulæ vix non continuo sanguine perpluit: gravissimi perstreperunt ictus, ejulatus circumsonant miserorum, dum crudelissime flagris ceduntur, quoscunq; sibi publica Justitia obnoxios fecit. Sed nullibi innocentia humane a solertissima calumnia periculi plus, ab Justitia præsidij minus est: Plerosq; aut indulgentior fortuna, aut liberalitas Principis saginat tantum, ut jugulentur: in magna etiam nomina, clandestinæ abjectissimi cujusq; accusationi multum permissum, cum plerisq; nulla nocentior interitus causa sit, quam vocari probum. At verò privato majora opes, irritamenta malorum, quos non evertere? raro hic aliquis vix non ex compedibus causam dixit, quem nullum crimen, sed copiosior tantum res nummaria Principi sistit reum: Cui malo ut tempestiva pararent remedia opulentiores cives, ultro jam, nec accersiti, Principi suas devovent diu questitas facultates, aut (abundet etiam si liberis domus) testamento hæredem Principem scribunt, & lætatur judicio Princeps, ignarus: a bono Cive non scribi heredem, nisi malum Principem.

Nihil excedam narrationis nostræ metas, si quemadmodum Anno Sexagesimo primo, supra Millecesimum Sexcentessimum, ingentes plane &

Ovidius Metamorphoseos lib. secundus.

Plautus Comicus.

Tacitus in Vita Agricola

invidiosæ Primatis, & quasi Principis Senatus *Borissij Ivanovicij Morosovij* opes, (postquam satis cesserat) ærario Ducali fuerint illatæ, memoraverō. Admoverat hunc, vetus & regnandi artibus erudita, olim Magni Ducis *Michælis Fedorovicij* prudentia, formandis non tantum moribus impuberis Filij sui, moderni Ducis *Alexij*: sed intimò etiam, intra solius conclavia Principis sacratori Senatu, qui honos penitioris & obsequij, & familiaritatis est auctoramentum. Sed sublato communi mortalitatis nostræ necessitate Patre, etsi difficile est successorì placere, & in aulâ multis non minus expectandus est gratiæ interitus quam vitæ; rerum potitus modernus Dux *Alexius Michajlovicicus*, omnes in unum *Borissium* imperij curas partiri, & molem tantæ dominationis inclinare cepit. Hinc prægravante eum invidia, parum absuit quin populari odio sanguine suo litaret, omnia quæcunq; secus in novo, & nondum benè coalescente imperio contigerant, uni *Borissio* imputanti. Superavit tamen has populares procellas inconcussa, & uni *Borissio* sine offendiculo illibata Principis tenerrima amicitia, tum illius rara, & *Russorum* genti incognita felicitatis suæ moderatio, quasi unus ille didicisset retinere, quod est difficillimum, ex indulgentiâ Principis modum. Tanto regiminæ firmata, in immensum excrevit opulentia, ut sint, qui aliquot myriadas Imperialium talerorum, celeriore non diuturnæ potentie quam ætatis cursu, *Borissium* concessisse & vocavisse existimant. Neq; stetit citra ultima *Borissij*, Principis amor; tanto luctu & comploratione Principis elatus, ut facile conjiceret, nutritium quasi suum, & primæ moderatorem ætatis offerri; additæ effusissimæ in egenos largitiones; quidquid tamen splendebat in opulenta & copiosa Domo, thesauris Magnorum Ducum est adjectum: sive ut ad eundem fontem, undè emanaverant, Principis munificentia, paratæ divitiæ redirent: sive quòd degenerem, & tantæ fortunæ minus capacem perspexerat nepotem; procul dubio non tam prodigâ, quam inertis vitæ, tanta corruptionum bona.

Ceteram, (ut eò redeam undè digressus sum) innatus genti fastus, humanam excedit opinionem; & cum fermè cultiorum Europæ nationum aversetur commercia; nunquam alienæ potentie submittit fasces nisi coacta: quasi hoc maxime inter sua reponeret trophæa, Majores suos nunquam externo capiti imposuisse coronam; nullam subjectarum sibi gentium expertam esse peregrina imperia, nullis unquam nisi domesticis regibus paruisse. Inter ambitionem & avaritiam illorum, vix discrimen est: ut jam videantur minus auxilio ferri indigere, cum avidè expectant opes, & abundant auro: has pestes auget continuum invidiæ malum, dum semper suæ demptum gloriæ existimant, quidquid accedit alienæ. Nempe invidia

Ovidius Lib. 2do Metamorphoseos.
Dum videt ingratos, intabescitq; videndo
Successus hominum, carpitq; & carpitur una
Supplicumq; suum est.

A mercaturâ nobilior etiam fors nascendi non abhorret, generis claritatem cum quætuosâ nundinatione suâ, utilitas pulchrè conciliat. Nisi enim anniversario lucro utrumq; exerceant elementum, parum vel ab agri-

agriculturâ, vel ab alijs redditibus, cum auri & argenti fodinæ nullæ sint, suppeteret facultatis. Quippe tantò quis copiosius fortunam suam auxit, quæto plus cupiditati & sumptibus detraxit: & illa demum Respublica plerumq; opibus affluit, quæ multas exportat merces, nec carè venatur alienas.

OPES & JUSTITIA (ut vocant) DISTRIBUTIVA.

Miserè est magnæ custodia census: verius æstimatòr orbis, quam *Sa-tyricus* urbis canit. Quærendis opibus quas non impenditis curas, & sollicitudines, o Principes! custodiendis quas non circumponitis excubias, quæ non sanctiora destinatis æraria! amissis aut e-reptis quo non parentatis dolore! Ipsa jam ferrea hebescere videntur parandæ humanæ cupiditati instrumenta, dum scrutando in ultimis terræ visceribus non sufficiunt auro. Sapientissimè ille, (ut omnia,) Aurum & argentum, & propter ista nunquam pacem agens ferrum, quæ naturæ conditor DEUS, tanquam malè nobis committeret, abscondit, nos in lucem proferimus, certissima auctoramenta nostrarum servitutum, nec erubescimus summa apud nos habere, quæ ima terrarum fuerant.

Nunquid numerati montes, modici Indiarum fluvij, exigua Felicia Arabiæ arena, tot gentium aut ditare inopiam, aut implere manum, aut demum poterunt extinguere sitim? Nimirum ideo divitiarum cupido est, quia & usus: atq; utinam mortalibus moderatio & abstinencia auri foret, profecto non tantum bellorum per tot sæcula terris continuaretur; neq; plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis conditio rationis dabitare possem, an satius sit carere tot curarum causâ: quam hæc viva cordis avari nutrire supplicia, quæ te firmius sepulchro includere possunt, quàm tu illa malè tenaci inclusisti arcæ.

Gemmæ & margaritæ, maritimarum (ut alibi scripsi) vermium cubilia, seu reclinatoria, opulentie nomen obtinuerunt, & ditescunt his terris, quas antea rudè & innoxium sæculum ignoravit; sed postquam vitiorum commercium vulgavimus in orbem, æstimantur purgamenta æstuantis freti, pretio; quod libido constituit & luxuria nostra nomen dedit. Quid jam tutum & immune ab indagatrice avaritiâ est, si profundissima maria latere non possunt? quod non effringet armata hominum egestas reconditorium, si ultimis suis limitibus malè se tuctur natura: quid cumulas opes tantis circumsepisti præsidij, si humanam potentiam arces & excludis? temporis jus est in aurum, nam nec ille suo superstes mansit auro, cui tringenta mulorum millia, captivum vexere aurum. Hæc nimia opum affluentia præstat de paupertate securum *Russ. Alexan-der Ma-gnus.* *Aquilonaris Monarcham*, si ea demum securitas est, quæ tantum sibi bonæ mentis detraxit; quantum pecuniæ ex sanguine provinciarum aut lachrymis aggestit. Vestigalia subjectis gentibus imponit, quanta ratio

bellorum requirit: nullum generis aut fortunæ discrimen est: ab omnibus exigitur, quod omnium impenditur tutelæ: cum præsertim neq; quies gentium sine armis, neq; arma sine stipendijs, neq; stipendia sine vigilibus haberi queant. Summæ ærarij præfecturæ aut quæsturæ neminem ex magnatibus admovet: temporaneum hoc & translatitium munus, multorum est ex gregariâ nobilitate. Quorum alterum efficit, ut frænum humanæ injiciat cupiditati; cum nihil tam intersit bonè constituto imperio, quam brevem esse potestatem, quæ magna præsertim & quæstiosa sit: alterum ut nemini desit luculenta exercendæ industriæ ratio, dum annum hunc, aut certè biennalem magistratum, ad se aliquando reditum sperat. Hoc certè in illaudatâ laudatissimum gentem: nihil hic ambitioni pervium, nihil auro venale. Curia inde dicta est, quod in illa cura excubent, ut aliquis effuso pro principe sanguine, quam vili nundinetur auro. Non hic muneribus corrumpi aut corrumpere sæculum appellant: nemo hic beneficijs regum tanquam mercibus præfidet inexplibilis cupiditatis quæstor, nemo pulcherrimæ in rebus humanis rei, id est, emptitio lenocinatur honori. In alijs regnis, sæpè multis carè stetit sua virtus, quasi avara hominum judiciâ omnem stateram recusent; cui à nummo, ejectamento scilicet terræ, suum pondus non accessit: hic supremus meritorum arbiter princeps, non per immodicas largitiones ærarium exhaurit, ne per scelera splendendum sit, sed ita dextrè neminem à suâ excludit liberalitate, ut raro hic aliquem, præsertim externum, suæ pœniteat fortunæ. Obrepit tamen posterioribus annis, ut reliqua corrupti sæculi mala, ad hanc aulam (sicut plerumq; advestitæ merces solent) hæc etiam labes, ut plerumq; promiscuè vendant & emant quosvis honores, avaritiâ Magistratum & Ministrorum status, non Principe licitante. Rarò tamen impune eam prædam asportare licet, & acrius ferè venditor punitur quam emptor, si ve quod tolerabilius sit emere præcipuum humani generis bonum, honorem, quam pretium ponere tanto virtutis ornamento, quod auræ publici applausus comparare consuevit, non aurum. Certè vix non tredecennalis docuit experientia, deterribus in hac aulâ honorum mercatores, aut fortunis exatos, & in remotissimas amandatos oras, pœnas luisse profligatissimæ nundinationis, aut prolem illorum vix traxisse uitam, & totum id celerrimè prodegisse, quidquid certatim accumulaverant emptrices populorum manus. Sed Moschovia Principis sicut annui reditus circumferibi non possunt: ita difficile est inire rationem largitionum suarum, cum nesciat semel incitata liberalitas stare, cujus pulchritudinem Principi usus ipse commendat. Præfecturas biennales aut triennales, ut olim Romæ Proconsularia imperia, illis tantum attribuit, quos vel bellica virtus, vel perspecta probitas, vel consilij maturitas insignivit. Cæterum opes privatorum in manibus Principis sitæ sunt, quorum potentiam & audaciam hæc potissimum exarmavit ratione, ut hætenus nemini, in arces & oppida munita, hæreditarium jus habere permittat. Divisum etenim imperium Princeps armatâ cum nobilitate si ve multitudine habet, quasi precariò demum is regnet, qui etiam in moderatori necdum Tyrannico Imperio, dum hæreditaria non adimit propugnacula, ipse non rarò animis, ad supremam contumacibus potestatem, veluti

veluti nidum struere videtur, aut quod arcere debuerat, civile incendium regnatrice accendit manu. Neq; hæc ars regnandi universa completitur regna, sed in plerisq; fiduciarijs si ve feudatarijs (ut vulgus vocat) Italian ditionibus, nostrâ ætate unus è Regnantibus eam legem, ne tributarij Principes aut nova excitarent præsidia, aut temporis injuriâ collapsa restaurarent, vix non domestico sanguine sancivit. Excutit hic ferocissimis etiam gentibus ferrum, obsequium in Principem, & simulandi amor, utraq; validiora, quam pœna ex legibus, vel metus. Scilicet vilescit apud illos subditos, pro incolumitate Principum proprij parsimonia sanguinis, qui neutiquam superesset, nisi illum beneficentia Regnantis nutrivisset. Documentum principibus, eos demum civilibus aut servilibus motibus omnem intercludere aditum dominantes, qui humanæ indigentia suam non occlusere liberalitatem. Pronius currunt contra ferrea tela hostium illi, quos contra nova urbium expugnatric, aurea Imperatoris impellit manus. Numerata militi stipendia, vix non denis assibus in dies corpore æstimato, emunt bellatoris vitam, & tamen ex hac sanguinariâ quasi nundinatione, plures inde natas cicatrices reportant domum, & truncos ostentant artus, quos toties Principis salutis tuendæ impendere. Sed meminerint Principes, nutare quamlibet in capite Regnantis coronam, cui à fortitudine militari, emeritis cumulata præmijs, fulcrum non accessit.

LEGES.

IN optimis tantum Rebus publicis potentior sunt legum quam hominum imperia, Exlex Tyrannis ex temporum aut morum ingenio condere vel abrogare leges consuevit. Leges brevissimas esse, & paucissimas, quæ jubeant, non disputent, voluit antiqua Sioa; in hac Aquilonari Monarchiâ leguntur nullæ, nisi quas suprema vitæ & necis arbitra præscripserit dominantium libido. Principio rerum, aureum idè scæculum appellarunt Majores, non quod opulentius, sed quod innocentius fuisset, quod enim illa spectaret opulentia, si nondum humanis usibus aurum sua raritas commendaverat: Si nondum quâ parte ruberet terra in Carburculis, viresceret in Siracagdis, discernere noverat, suæ nimis credula fallaciæ opinio, si nondum Adamantes, aut quidquid gemmarum est, suo artificio multum debebant; sed idè ditissimum fuisse credimus posteris, quod populus nullis legibus teneretur, arbitria Principum pro legibus essent; illorum dico Principum, quos ad fastigium hujus Majestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio prorebebat. Sed ut ferro & durioribus metallis, ita ferreo etiam sæculo venit sua rubigo; ex delictis aliorum, quasi pessimis parentibus, optimæ filia nata sunt leges. Nimirum erubuerat orbis ad fratricidæ scelus, & quasi ignoravit sanguinem violenter fustum, donec primus rubuisset; ut dubitare ausim, meliorne parens, an deterior noverca nobis extiterit Natura, dum & primas nascentis orbis colonias, & principis in orbe populi inænia humanis auspiciatur sanguis. Scilicet interitura erant omnes legum tabulæ (quæ clavis affiguntur ferreis, ubi malos mo-

res affigi multo erat æquius) nisi ipse legislator sanguis efficacius in omni posteritate loqueretur. Ita obstetricante scelere, sanguinaria illa crudelitas, optimam legem enixa est: neque enim vel meritis præmia, vel demeritis supplicia ulla unquam Respublica destinavit, nisi prius regnatricis legum vindex Justitia, probos mores à deterioribus discernere docuisset. Certè multum ex ingenijs hominum trahunt leges: mitioribus populis pacatiores & indulgentiores leges provida Regnantium condidit prudentia; rigidiore efferatis. Quomodo enim corruptissimo morbo & planè emorienti amico, si ultro secantem adhibemus manum, & ferrum poscimus in remedium, sedula hæc crudelitas medicina est, & pietatis nomen invenit; ita regnorum latenti morbo, sæculorum corruptelæ, deplorato statui, & suæ involuto ruinæ, nihil promptius medetur, quam autoritas legum, antiquitus Sacrosancta nuncupata, quia unius ex cælestibus Astræ soboles est: Regia, quia mollescit omne, etsi aureum sceptrum, nisi adiutrix ferrea Justitiæ accedat manus, quam in consortium majestatis si non admittunt Principes:

R. P.

Hic cum sceptrum capit, frangit, hic antequam

Matthias

Gestet, fracta videt,

Casimirus

Sarbje-

vius, &

Societate

JESU.

Nec ideo deterior Vestra fors est, Christiana regna, quia in plerisque plus aliquando valent boni mores quam alibi bonæ Leges: celerior cursum Virtutis vestræ est, si Regnantium exemplum, & in vobis æmulandi amor impellit, quod ad prodigium usque antiquus expetijt orbis:

Claudia

nus Pa-

negy. 7.

In commune jubet, si quid censet, tenendum,

Primus jussa sibi; tunc observantior aequi

Fit populus, nec ferre vetat, quod viderit, ipsum

Authorem parere sibi.

Tyrannidis Moschoviticæ graves & vix tolerabiles leges sunt. Habet enim omnis hoc Tyrannis, ut dum administratos suos omnibus metuendos efficit, ipsa omnes timere cogatur: graviori procul dubio vicissitudine, dum uni debita odia in tot dispensat vices, quot personas; ut Tyranno non tam ab externâ vi, quam à domesticis hostibus munendum sit latus. Scilicet, ut appositè Tragicus:

Seneca in

Traged.

Qui sceptrum duro sævus imperio regit,

Timet timentes se, metus in authorem redit.

Quasi planè incredibile sit ibi tutum esse Principem, ubi à Principe nihil tutum est. Et hæcenus quidem legibus scriptis Magnæ Roxolaniæ populi planè caruerunt: modernus Dux Alexius Michaylovicius ex Institutionibus Justiniani, & reliquorum Cæsarum Orientalium expromere leges jussit, & congerere, atque hoc Compendium Legum Sclavonicæ lingvæ (*Vlozennia Kniba*) appellatur, quasi diceret, quidquid annuente Principe plenus Senatus, tum centuriatis comitijs universus populus jussit scivitijs, id eo volumine contineri. Nemo majoris aut minoris subsellij Judex (quæ subsellia in urbe Principe ferè ad numerum Provinciarum rediguntur) decernere, aut (quod ajunt) ultimæ instantiæ sententiam ferre potest, nisi hanc veluti normam patriarum legum adhibuerit. Nulli tamen intercluditur ad supremum Dominum aditus provocandi, ut ferè omnia quæcunq; majoris momenti exercentur judicia, potissimum læsæ Majestatis, aut perduellionis, homicidij, peculatus, repe-

tendarum, arbitrio unius Principis stantur. Frequentissima tamen (quod mireris) homicidia vix quisquam sanguine aut supplicio capitis luit: neque erepta vitæ alienæ pretium est mors homicidæ: sive quod gens innutrita sanguini & parcissima sui, prodiga alieni, humanæ vitæ jacturam levius æstimet, sive quod in deterrimâ Tyrannide, si scelus tantum contra Tyrannum abfit, perperam & impunitus humanus abeat sanguis. Judiciorum subsellia (ut dixi) pro ratione delictorum diversa: sed latrocinij sive prædonum levior infamia, pecuniaria multa nonnunquam eluenda est; ut videas sæpe eos amplissimo non arceri vel prohiberi loco, qui vitæ & fortunæ insidiati sunt alienis; etsi nonnulli ab æqualeo, non ab equo transferantur ad honores: ut planè veniat mihi in mentem piratæ unius non minus arguta quam intrepida responsio, interroganti Magno olim data *Macedoni*, quo scelere impulsus mare haberet infestum? Eodem (inquit) quo tu orbem terræ; sed quia exiguo navigio hoc facio, latro vocor; quia tu magnâ classe, Imperator. Re-pressi querulum calamum, etsi ultro ferebatur, ne odio alicujus monstret iter, aut humano generi (& quod nocentius est) Regnantium fortunæ convitium facere auderet. A militia & quasi continuo armorum usu, neminem vel ætas ingravescens, & aliquando decrepita, vel immatura adolescentia excludit, nam raro Principis clementia indulget, ut vicariâ filij operâ provectæ ætatis pater in bello utatur; & videas plerosque jam capulares senes, quos pridem decursâ veluti rude donavit senectus, tamen ab inermi Principe manumissionem nondum impetrasse. Commeatum Princeps nemini præbet, nisi aut stipendario militi, aut externo, sive rei familiaris inopiâ laboranti: paterni unicuique agri census, aut Principis liberalitate attributi, ut oneribus publicis sufficiat est necesse. Crimen peculatus, si quis vel publicam pecuniam averterit, vel Principis ærarium expilaverit, extremo supplicio luendum est: raro quis aut integro patrimonio redimit vitam, aut multorum annorum exilium, vix non morte deterius subit. Nec expedit, si aliquem minus obnoxium sibi publica Justitia facit, levissimis de causis, (ut ferè ignota est Principum inclinatio in hos, offensio in illos) in remotissimas amandantur regiones, orbi nostro ignotas, quas provida, quasi tam horridæ poeniteret solitudinis, vix non ultra metas terrarum removit Natura. Certè minime interesset eâ carere patriâ, in quâ diu vivere, est lente mori, aut ultroneum sibi prorogare supplicium, cum præsertim sub Tyrannico imperio, is qui illuxit dies cum morte dividendus sit, ignavis civibus quid serus vesper vehat. Optabilior multis ex funestâ tot cladibus civium patriâ exitus, quam reditus in illam aliquando fuit, quasi illis tantum exilium formidandum esse arbitrentur, quibus veluti circumscriptus est habitandi locus, non ijs qui totum orbem terrarum unam urbem esse putant. Quid ego exulem appellem, cum quo ingentia animi bona, insignes dotes, præclara facta, solum vertere coguntur? non exul est, cui eximunt solitudinem literæ, & verè in magnanimum non cadit, ex mutatione fortunæ ultro enatus dolor, quia in magno animo nihil luctuosum est. Longius de legibus & institutis Moschorum differere constitutum mihi erat: sed quid humani aut civilitatis ab eâ demum expectemus Monarchiâ, cujus vel ipsa legislatrix extitit Tyrannis?

Cicero
Lib. 2.
de Res
publ.

CONSILIA sive SENATUS
CONSULTA.

Tacitus
lib. I.
Annali-
um.

EA conditio Imperandi est, ut non aliter ratio constet, quam si ubi reddatur: Cum praesertim resolvatur vis Imperij, cuncta ad Ordines revocando, pessima olim Augustae, projectissimae adulatio- nis obsequio promptior quam Romano animo vastit servus. Optima illa rerum altrix suprema Majestas, cum ad stipendia tota vita merenda hominem auctoraret, non frustra manus homini stringendo aut tenendo ferro idoneas largita est; aut quasi corporis posuit custodes: cor humanum, cui regimen conjurati mortalium hostes detulere affectus, tot propugnaculis quot assibus circumsepit; pedibus robur & velocitatem indulgit; oculos supercilij texit & munivit; solam mentem humanam, quam a caelesti demissam traximus arce, inermem fecit; ut consilia, quae aut vires irritant, aut irritatis moderantur, vice armorum haberet. Vides hunc decolorem Oceanum, vides sanguini suo innatantem terram, vides tot magnarum spolijs animarum tumidos amnes: dixeris cruenta armatae manus artificia; frustra es! nemo illam movit, nisi haec multorum capitum rediiva Hydra, mens humana, subdolis instructa consilij praevisset. Magistra excidiorum, sicut urbium Regina est Roma, duobus inniti speraverat fulcris, sed duobus corruit everforibus, *Julio & Pompejo*, dum nobile par committit, unius duelli facta est praemium: certe potuerat satiatam per caedes iram, hoc (si ita loqui fas est) evitare *Matricidium* nec unius hominis ambitioni illam facere vestigalem liberrimam potestatem, quam universa regna non audire tantum, sed etiam sentire, nisi acre ingenium *Casaris*, bellis civilibus excitandis, veluti scintilla ignibus alendis accessisset. Quid deinde ulterioribus seculis non evertit ingeniosa solertia, aut verius illa remota ab iustitia prudentia (quae castitas est appellanda) si nunquam orbis suas obducere potest cicatrices, si raro quis Regnantium antiquo illo saeculo integrum corpus tumulo intulit, si plura supplicia numerarunt peccata aulae quam sanguinolenta castra? intemperantis ingenij est hic partus, & cum naturae ipsius adminiculis innoxium, aculeo carere debuerit, integris regnis sparsit venena, & nocentissimum assavit virus. Quis Regnantium, non *Tiberius* tantum, sui obtegens, & velare vitia solitus, aut *Livia*, principalis superbiae instrumentum, non praebeat aurum insusurranti amico, ne arcana domus, ne ministeria militum, ne consilia amicorum vulgarentur, & tamen hoc flagitioso consilio involvitur *Agrippa* caedes, primum (ut aularum inquit magister) facinus novi principatus, et si *Agrippam* & propior stirps, & Augusti votum, & spes populorum sceptris admovebant. *Monarchia* igitur consilia vel sequitur, vel praest, cui sicut non aliud praesentius remedium est, quam si ab uno regatur; ita promptum est deinde consilio admoveere eos, qui coronato Atlanti, sub pondere Imperij fatiscienti humeros supponere possint. Tyrannis haec *Moschovitica* si quando servilem suum cogit Senatum; non tantum liberæ voci

voci omnem intercludit aditum, sed imperiosissima sua arbitria, vix non anticipat factis; planè hic Princeps, ut noster *Orpheus Sarmaticus* canit:

Ipse sibi Consul, Ipse Senatus.

Hoc tamen in barbarâ gente non barbârè, quod neminem audisse crede- res, quod tam multorum auribus est commissum, antiquo more quodam Persarum, arcana Principum mirâ celantium fide; non metus, non spes vocem elicit, quâ prodantur occulta, vetus disciplina Principum, silentium, vitae periculo sanxerat, lingua gravius castigatur quam ullum erimen, nec magnam rem magis sustineri credunt posse ab eo, cui tacere grave est, quod facillimum voluit esse natura. Heu quot maxima ac miserrima prospicio regnorum aut rerumpublicarum naufragia, (nec tamen ex littore adhuc nostrae patriae aut aëna) ab una infelicitatis conciliatriculâ, minus temperatâ lingvâ, orbi nostro data. Eripuit vobis tale, qui consilia vestra hostibus prodidit; bellorum Duces: Vacillat ibi decertandi fortitudo, ubi sublata est ratio decernendi: praestrepitu armorum, leges aut consilia audiri non posse, jactavit ex ferocissimis non semo: addam ego, aliena obstrepere tuae felicitati arma, si hostis praemature proditoris tui mercatus est fidem, aut prius tui te consilij captivum, quam acie victum duxit in triumphum. Non alienum ab institutâ narratione erit, penitus introspicere tanti meditata belli, & tantæ scaturiginem eladis, quæ ex parvis initijs orta. *Lithuaniam* totam, *Albam* & *Minorem Russiam*, tum minoris Poloniae circumvicinas partes comprehendit. Obversabatûr animo Principis *Alexij* cruda memoria, non deletarum modo Provinciarum, sed occurrebant anxie menti spectata olim ad littora glacialis Oceani Polonorum arma; abductas, & factus dedititius ex tanto Monarchâ, raro regnatricis fortunæ ludibrio *Basilins Sussius*, deletæ & excisæ ferè Principis urbis rudera; delati fasces principatus, tanquam magnorum rudimenta operum; Phœnici Principum *VLADISLAO*: florentissima *Severia*, & abundantissima *Czerniechoviensis* atq; *Novogrodensis* ora ditioni Polonæ adjecta: non vellicabant tantum ingentes spiritus, avidos vindictæ: sed maxime, (quod sævæ, & inter commentitios enutritæ metus proprium est Tyrannidia) ne novi & rediivi *Demetrii* illorum temporum turbines, vel à Polonâ renascerentur aulâ, vel ne alieno ambitu, recens patetnî tantum nominis (neq; enim atavos referebat reges) potentia vacillaret; acutissimo suo, clandestino tamen timori, inveteratum Poloni nominis odium, ostendebat malè consultus, & corruptus adulationibus Princeps. Eo accessit improspere augurium, quasi continuis divinationibus deditæ mentis, dum vix non in primo dominationis limine felicitas sua offendit: quasi indulgentiâ paternâ emolliti populi, durius juvenilis imperij jugum subire abhorrent. Pleriq; prudentiorum (ut sub malis etiam Principibus posse bonos viros nasci non infrequens est,) viderant & meminerant, quæ mala revolutionum, Aquilonarem isundaverant *Monarchiam*: dum extirpatâ *Basilidarum* (ut recentiores appellant scriptores,) stirpe, multi ad se nihil pertinens raperent imperium: dâm degentrem & indignam humano regimine manum, potius vulnerarent sceptrâ, quam ornandum rotundum pomum nullâ sui parte capi aut teneri videretur; Cum coronarium etiam aurum, et si Regnan-

Matthias
Casimi-
rus Sar-
bivius
& Socie-
tate
JESU
in Lyr-
cis.)

Curtius
de Rebus
Alexand.
lib. 4.

tium verticis suo jure ambitiosum, renueret illa contegere capita, quæ rigidissimi venerationum exactores, Tyrannorum oculi, nunquam conspexere pileata; prudentiores (inquam) veluti interstitijs malorum læti, non accersenda & acceleranda esse bellorum irritamenta consulebant: Contra juniores, ad quos Majorum cum hæreditate transferant iræ animiq; differebant: conjuravisse in Polonorum perniciem tot efferas gentes, servilem rabiem; non modicam situ hanc Rempublicam, sed florentissima etiam posse demoliri regna; hinc pressuram à Balthico mari Suecum, illinc à Carpathijs montibus, non cessaturum Transylvanum & quæ sibi aut fingere spes, aut malè sana polliceri ambitio potest: fortunas Polonas avaritiæ, Regnum ambitioni, provincias & vires augendo imperio destinabant.

Incitaverat prout suapte Principis animum (ut alios prætermittam) *Elias Danilovicus Miloslavskius*, vir modicæ prius fortunæ, sed ad culmen potentie connubio filie *Maria* (quam sibi, pro more hic recepto, ex electioribus Virginum, formam pietate & pudicitia honestate, delegerat Princeps,) evehctus; immemor tamen se ex clara & antiqua *Corsakorum* Lithvanâ gente, à Magno Duce *Joanne Vasilevicio*, expugnata Polocia, in *Moschoviam* traductâ, genus trahere, nomini Polono implacabiliter infestus. Præferocem hunc, militari universi exercitus præfaturâ, legationes præclare obitæ ad *Ottomanicam Portam*, & confederatos *Belgij* Ordines, commendarunt, tum dotes non tam animi, quam corporis decenter proceri, adeo insignivere, ut non vano conjunctionis titulo insistere, sed virtutibus nixus existimaretur. Nihil tamen æquè movit Principem & impulit, quam facilitas vincendi & debellandi Lithvaniam, improbatam, tunc & tantæ molis minimè parem: cum præsertim conjunctiores sanguine, & participes secretorum Consiliarij, qui penitus intimos Principis seclusus introspexerant, non tam sviderent, quam assentirentur. Sed nescio quonam *Monarchia* hujus fato, iniquioribus consilijs depravatorum hominum obnoxius incipit esse Princeps, quem consiliarij ut parvi *Æthiopes* Elephantem, regunt, & si adhuc orbis noster cineres suos non excussit, non regnatricis mentis, aut mitioris ingenij, sed aulicæ pestis, flagitiosæ cupiditatis, inexplabilis avaritiæ, in præceptis ruentis impulsus est. Quid jam reliquum fecisset fortuna, si istam viperinam sobolem; laniearum quam fellæ Curuli aptiorem (Proceres *Moschoviticos* intelligo,) sceptris admovisset. Nimirum ut verissimè prævidit Romanus sapiens: Multorum (inquit) quia imbecillia sunt, latent vitia, non minus ausura, cum illis vires suæ placuerint, quam illa, quæ jam felicitas aperuit. Instrumenta illis explicandæ nequitie defunt, sic tutò serpens etiam pestifera tractatur, dum riget frigore; non defunt tunc illi venena, sed torpent. Vigessimus prope annus est, ex quo in principe hac urbe, servilis tumultus eruperat flamma, comprehensura, Principem, nisi aliquorum Procerum, in quos conjurata popularis colluvies, publica exoneraverat odia, maximè ob gravem annonam, donatus plebi tumultuanti sanguis, aut secessio spontanea extinxisset. Ut itaq; averterent animos supremæ contumaces potestati, ad injusta arma transfulerunt sanguinarias manus, & bellum ante intulerunt quam denuntiarunt Polonæ regno; quasi minori piaculo

Seneca
Epist.
24.

viola-

violarentur jura regnorum, quam civilis funderetur sanguis: ignari, bella ex bellis serere, præsertim non abolendæ tantum injuriæ, sed proferendi Imperij, aut aucupandæ gloriæ causâ, idem esse, ac aureo piscari hamo, cujus amissi damnum, nulla demum compensat captura. *Joannes* quidem *Basilides*, quo Principum Russiæ nemo clarior extitit, & qui debellatis trans *Volgam Astrachanensibus*, & *Casanensibus*, tum *Sibirensibus* *Scythis*, Ducali *Moschovitice* stirpi, Regium nomen adjecit, (Cæsareum enim, perperam abjecta quorundam adulatio arrogavit) nunquam tamen eâ felicitate cumulatus fuisset, nisi ipse continuus in castris pleriq; confecisset bella: ab eo consilio non degener modernus Dux *Alexius*, integro hoc primo triennali interfuit bello, avertens illam Majorum suorum vel cunctationem, vel conniventiam, qui dum alienas maximis bellis admovere manus, quæ per Duces suos acta erant, dammare consueverant, scilicet rati pluribus curam, omnibus abfuisse fortunam. Certe (ut eò redeam unde orsus sum) ut prægravia corpora interimis, si diu quiescere sinas: ita magna Imperia, sæpe & magnitudine sua, & nocentissimâ quiete, id est, longæ pacis, laborarunt, ac deinde conciderunt, malis. Avertendis civilibus motibus *Moschovia* quæsit remedium, externum bellum, sed impio & scelerato consilio, contra eos induit arma, qui toties incruenti Victores, sanguini pepercere suo, solâ juramenti religione illecti, quod clandestinæ perfidiæ suæ, *Roxolani* populi obtendere consueverunt. Sed si hæreditariæ hostium nostrorum iræ, suo adhuc caruere successu, natrix violatorum fæderum Divina Providentia egit, quæ cujus fortunam immutare constituit, consilia corrumpit.

Vellerius
Par. lib.
secundo.

DISCIPLINA MILITARIS.

Difficilius bella quam scelera patrantur: nam si arcendis sceleribus, non alendis, bella humana paravit industria, raro contingit ut non sit acrior, etiam salubrior medicina morbo. Nec bella sceleribus antiquiora sunt, nec scelera prius erupere, quam infelix cupiditas movit arma. Cui enim antea pugnaretur, nisi aut querendo; aut retinendo imperio: & cum virtus bellica instrumentum querendarum opum esset, nescio quomodo, in plerisq; regnis avarissimi mortaliū, sceleribus quæsitaram divitiarum, non quæsituram tantum, sed primas veluti excubias committunt. Bella deplorati orbis remedia sunt: ut corrupto corpori quidquid detraxeris sanguinis, non imminuit sed auget sanitatem: ita in civili Rerum publicarum corpore, quidquid ex morbo otiosæ securitatis tumet, si mature præcidisti, medela est, non vulnus, & parum emissus oportuno bello sanguis, graviora incendia extinguit, ne deinde vicinum Tyrannum, aut (quod acerbius est) secantem servum regna cogantur pati. Cladibus suis aut ruinis crevit Roma, & nisi per tot terras aut maria circumtulisset arma, non nimia aliarum urbium fastigia excessisset: exercere illam non evertere continuata sexdecim annorum bella, ut constaret posteritati, in plerasq; urbes, plus permitti urbanis flagitijs, quam armatis viribus aut potentie

X x 2

exter-

externæ. Latens vis morbi prius perimit hominem, quam latere credatur; ut plures hæc jam morborum supplicia extulerint mortales, quam illa, quæ suo se indicio prodidit: nocentissima, quia clandestina, urbium vitia, quas non sepelivere urbes, plane ut proclivius sit illis, bene munitas solo æquare civitates, quam peritis expugnatoribus bellicas admoveere machinas. Detrahit regnantibus coronas (quas vel hæreditaria tulit successio, vel libera populorum imposuere suffragia) una hæc malorum lerna, flagitiorum scaturigo, virtutum corruptela, dissolutio disciplinæ militaris, nec mireris, si frequentius legas, utinam non videas, multorum castra a dissoluto milite prius esse quasi capta, quam ab hoste oppugnata externo. Jam gentibus imponebat jugâ, quæ deinde, a tumultuantibus legionibus sæpe subire coacta est Roma, cum prima hæc pestis obrepit ad rigidissima castra, simul quasi & obsequium & imperium pestum datura: quod graviter deplorat primus Roma-

Livius ni nominis ab oblivione vindex: *Pollutâ* (inquit) *semel militari disciplinâ, non miles Centurionis, non Centurio Tribuni, non Tribunus Legati, non Legatus Consulis, non Magister Equitum Dictatoris præbat imperio, nemo hominum, nemo Deorum habebat verecundiam, vagi milites in pacato, vagi in hostico errabant, immemores Sacramenti.* Nec exuere tantum obsequium, aut ponere militarem baltheum audebant, sed gliscente licentiâ, immodicæ cupiditates legionum, tot largitionibus & donativis, vendidit emptitium Imperium, illud inquam amplissimum fastigium, quod antea ferrum aut sanguis paratè consueverant, mercatui vilissimi cujusq; exposuit militaris libido. Hinc est quod adeo graviter ingemiscat vix non ætatis nostræ scriptor: O miseram ac deplorandum illorum temporum statum! Oppressâ Senatûs auctoritate, oppressis legibus, oppressâ populi Romani libertate, si creato Principi serviebat orbis, princeps ipse serviebat ijs, qualem nemo vir probas vellet

Erasmus habere servum. Imperatorem timebat Senatus, Imperator scelestam illam multitudinem militum formidabat. Imperator leges dabat Regibus, at huic leges dabant

Rodericus *damus.* *conduci milites. Summa rerum orbis ab armatâ paucorum temeritate pendebat.* Quod indignius spectaculum reliquerat fors humana? cum arbitrium felicitatis, tot gentium illa poneret manus, quæ ex arbitrio tantum alieno, aut necare, aut cædibus abstinere didicerat: cum ille gentium orbis victor populus, permetteretur unius aliquando gregarij militis impotenti animo, qui antea ad nomen forsitan tantæ fortunæ trepidaverat, quasi spem etiam suâ indole majorem, inter crimina numeraret: cum deniq; inter tot opulentas regnorum merces prostaret Imperatorius, vix emptus, statim veandendus sanguis, si præsertim emptorem inveniret: quo tandem effectum est, ut illa urbs, quæ fuerat sepulchrum gentium, suo tumularetur in sanguine, & tantum refunderet cruoris, quantum hauserat alieni: ipsa deinde sibi spoliū & præda facta, quæ totum orbem, vix suæ cupiditati suffecturum deprædata est: plane cum alter alterius non moratur fata, & ipsimet suis imminent ruinis, serò tandem, & forsitan funebri inscripserunt loculo, quod ex sapientioribus prævidit non nemo: *Disciplinâ militaris. Majorum Rempublicam tenet, quæ si dilabatur, & nomen & Imperium amittimus Romanum.* Justitia à bellis pridem remota est, & veluti à militari exaudivit campo, nunquam

Valerius
Maxim.

tumultibus humanis miscetur: nec primo hoc sæculo de Justitiâ differentem ex gravioribus quendam, elusit verior latronum quam militum dux: *Erras* (inquit) *quia me de Justitiâ doces, cum ego aliena bello eripio:* Sed cum tam longè absint ab omni Virtutis cultu suscepta bella, sola (quod mireris) barbara regna, aut religiosius, aut arctius retinent militarem disciplinam. In *Moschovitico* certè Imperio, multum tuctur injustissimas bellorum causas, una hæc Justitiæ pars, rigidissimè hætenus habita disciplina militaris: palam rumpere imperium, aut seditiosis obstrepere vocibus armorum Ducem, inauditum, munia militiæ impigre, si non serviliter, tolerat miles: Stipendia sua supplex petere, non extorquere consuevit, ut deinde illa non in popinis, sed in baltheo militari deponat. Cum enim fermè tota pedestris illorum militia, ex municipalibus colonis constet, nullum laborem recusant manus, quæ ab aratro ad arma transferuntur: quamlibet enim viam patiuntur jumenta, quorum in aspero ungula durata est: in molli & palustri pascuo saginata citò subteruntur; fortior miles ex confragoso venit: & ille unctus & nitidus in primo pulvere deficit, quasi minus ille mortem timeat, qui minus deliciarum novit in vita.

Deploranda sanè aliorum Regnorum multis populis, deridenda hostibus militia est, quæ magis impedimenta sua trahit, quam ducit, & plura in exercitu instrumenta luxuriæ numerat quam arma, instructior auro sæpe quam ferro, & proculcare illam materiam non veretur, cujus amore ferro populi dimicant. Adeo plerumq; dum secundis rebus, quæ circumfluant, insanire capit miles, facilius adversam quam secundam regit fortunam. Nisi maduisset vino, qui impervios & inaccessible montes, ut mollescerent, tinxerat aceto *Poenus Dux*; nisi illum indomitum nivibus atq; *Alpibus* virum enervavissent fomenta *Campania*, *Africam* tenuisset orbis, & *Carthaginem* potius adorasset quam *Romam*: sed vix epascentibus floribus, dum illi fortuna *Campaniam* indulget *Pomponiam*, victoriæ fructum eripuit; sic nimia ubertas segetem sternit; sic onere franguntur rami, idem quoq; contingit animis quos immoderata felicitas rumpit. Nec ille, cui Magni nomen ulla posteritas adimet, eundem exercitum *Babylone* reduxit quem induxerat; certè cum nihil urbis illius corruptius moribus, nec ad irritandas illiciendasq; immodicas voluptates instructius fuisset, inter hæc flagitia exercitus ille, *Asia* dominator, per triginta quatuor dies tantum saginatus, ad ea quæ sequebantur discrimina, haud dubie debilius futurus fuisset, si hostem habuisset. Ita nihil magis quam opum affluentia, disciplinæ militari nocet, & ille demum exercitus in discrimine fortissimus est, qui ante discrimen modestissimus. Neq; etenim ideo bella geruntur, ut funditus evertatur gentes, vel ut dimidiam partem terrarum, solitudinem faciat miles; sed ut illos quoq; quos bello subigunt reges, victoriæ non præiteat alienæ. Una *Moschovia*, aliorum colluvies scelerum, tantum sibi imperare potuit, ut licentiam militarem suâ circumscriptam teneat cancellis; civiliora Europæ regna, ita plerumq; domesticis hospitibus potius quam hostibus metuenda sunt, ut dubitare possis graviusne à crudeli hoste, quam ab armato spoliatur cive; plane ut in sua viscera armentur, ferrumq; ab hostili bello in popularem, & sæpe innoxium sanguinem vertant,

Yy

exem.

exemplo furentium, manus ac membra sua cæsuræ. Stabilimentum Imperij, disciplinæ militaris tenacissimum vinculum est: & quot, floreat hac, repullulârunt in Rebuspublicis commoda; dissolutâ illâ quot regnis accersivit mala, quotusquisq; ex sapientioribus non differuit? Sed dum magis libros implent, quam aures, veritati palam infestas, ferè desinit esse ibi remedio locus, ubi quæ fuerunt vitia, mores sunt.

OECONOMIA BELLICA,

Sive

APPARATUS BELLICUS.

Curtius
lib. 8.

Non est diuturna possessio, in quam gladio inducimur, Sceptri non minus, quam potentia, orbe toto qua sita, securus olim Rex dixit: additurus plura, si vidisset hæc ætate ambitionem regum, ultra vires & fortunam vota sua extendentium, opinionem potentiâ majorem: raro deniq; magnis conatibus optatum successum: sed spem adeo pertinacem, quam humanæ mentes, quam ingentes concupiscentiæ deverterunt. Armatus ille benè instructam classem, & infido committit elemento tot regum parsimoniâ congestas opes, ac jam præmaturæ spes, magis quam ventosæ auræ sua vela implent: Jam sibi novos fingit portus, aut (quod vulgò dicimus) *Bona Spei* promontoria, nova maritimæ ditionis propugnacula excitat, vectigalia pollicetur, indomito & veluti obsequi insveto leges ponit mari: sed exlex belli fortuna, leges dare, non accipere solita, disjicit classem, excutit Nauclerum, evertit aut submergit naves, & navales illos exercitus, qui suis viribus contumacissimi subditi, dominium destinavere maris, alieno sæpe arbitrio permittit. Hæcine Vestra tam metuenda, tam circumsepta præsidij potentia est, in quam levissimæ rei, id est ventis aut tempestatibus tantum licet? hanc ego non irritam aut inanem spem appellem, quæ ab aliquot funibus pendet? hoc ego commune non vitem naufragium, ex quo si aliquem enatare contingit, nunquam tamen cum sarcinis; ut vix aliqua tabula, monumentum cladi factura, superfit. Alter quasi firmius spes suas locaturus, terrestribus copiis immensa terrarum spatia aut cupit, aut occupat, ignarus ad tuendam felicitatem unam, aliâ opus esse felicitate. Hinc plumbum illi subvehitur, ut aurea aliorum opulentia expugnetur; illinc terra eruitur, & impiæ proli suppeditat interitus materiam, dum pulveri tormentario conficiendo desudatur: quasi decissent tot fomites & incendia, quibus cineribus suis oppletus comburatur orbis: alibi cæduntur Sylvæ, & humanæ salutis extirpantur latibula, ne ullius miseri paupertas sit tuta. Irritat spes istas aut vicini soli ubertas, quæ tamen multorum industriam sterilesce facit; aut exercendæ mercaturæ opportunitas, ex cujus commercio frequentius mortis, quam vitæ percipitur lucrum; aut deniq; innata cupiditas auri, quod tamen durissima emolhvit pectora; & tantum ferri absumpsit: nec quidquam tam inops, tam vile, aut abjectum (est: quod avaras & instabiles non alliciat manus. Sed quid jam tibi adjicere fortuna potest? provi-

providisti ne egeres, imposuisti cupiditati tuæ frænum; dimisit te avara regnorum fames, premit tantum ambitiosa gloriæ sitis. Narrant qui penitus arcana Naturæ scrutati sunt; sitientes camelos nunquam puro fonti admoveere ora, nisi prius pede concusserint aquam. Traxit hoc seu vitium naturæ, seu morosam animalium sitim, ad Principes suis tumultibus, quasi turbidissimis aquis involutos; ingeniosa hominum solertia, atq; ut plures dulcedine gloriæ irretiti, ad hunc scopulum impingerent, non est verita adulari hoc lemmate: *Juvat, emptæ labore Gloria.* Quid Principem impellit, ut pacatissimum statum discrimini exponat, & ultrò quærat bellorum certamina, quæ immanes etiam feræ toties vitavere? impellit extrema gloriæ sitis: Quid sacrosancta fœdera, eadem obfignata manu, quæ tot populorum tenentur sceptræ, violare permittit, atq; ut pueros talis, ita reges juramentis deludendos esse svadet? hæc certè inexplebilis sanguinum Harpyæ, gloriæ sitis. Quid deniq; moliri ardua, cupere impossibilia, audere inaudita, ambire remotissima, vix non hæc æmulari, quæ tantum supremus rerum author, aut altrix prima effecit natura, & planè civiliter in orbe, quasi in scenico theatro insanire facit? hæc profecto cæca, magis cæcutientium bellatorum manu ductrix gloriæ sitis. Vides istam bellicam & blandientem fortunam, quæ idè plerosq; suos alumnos, in præcipitem locum favore tollit, ut deinde in ipso discrimine periculi destituat. Non potuerant explere *Annibalis* insatiabilem animum, tres annulorum modij, quos ad *Cammas*, Romanæ indices nobilitatis, noverat metiri: unum illi servavit ultorem anulum crudelis fortuna, ut venenum includeret quo periret: & bene gemma texerat nocentissimum virus, ad eum tollendum, qui gemmam orbis *Italiam*, sævo imbuerat veneno. Legite, si otium est, ô Principes, lugubre carmen, quod eruditissimus *Satyriconum* quasi ad tumultum illi appendit.

*Expende Annibalem, quot libras in duce summo
Invenies? hic est, quem non capit Africa, Mauro
Percussa Oceano, Nilog admoda tepenti.
Exitus ergo quis est? o gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus
Mirandusq; eliens sedet ad prætoria Regis,
Donec Bithynio libeat vigilare Tyranno.
Finem anima, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladij, non saxa dabunt, nec tela, sed ille
Cannarum vindex, & tanti sanguinis ultor
Annulus. Idemens & savas curre per Alpes!
Ut pueris placeas & declamatis fias.*

Cum itaq; bella inferat, indictâ causâ *Moschovæ* Princeps, instructissima ejus utiq; armamentaria, & bellica tormenta mirabilis magnitudinis planè jam orbi innotuerunt; pulveris tormentarij & plumbi vis ingens: Commeatus firmioribus propugnaculis, qui decennali obsidioni sufficiat, continuo suppeditatur. Certè opulentia promptuarium virium est: & neminem exhaurit sumptus, cui abundè accesserit census: cum præsertim vires & opes reciproco quodam jungantur nexu. Expeditissima enim illi est ratio parandarum opum, cui ingentes supersunt vires, sicut &

Juvenalis
Satyræ
Decima.

Fugerat
ad Prusiam
Regem
Bithynia.

Y y

Vir-

viribus illum destitui est necesse, quem copiosior res nummaria non in-
struxit. Sed antiquo illo & radi seculo, *Moschovia* instructior à viribus,
quàm ab opibus fuit: nunquam opulentior facta, quàm Anno Humanæ
salutis 1477. cum *Joannes Basilides*, illius Tyranni avus, captâ urbe ma-
gnâ *Novograd*, antiquis scriptoribus *Neogandiâ* dictâ, omnium Septemtrio-
narium liberrimâ, primus inauditam prædam ærario Principum *Moschovæ*
invenit, id est trecentes currus, auro tantum, gemmis, pretiosioribus
lapillis, & argento, tum omni pretiosiore suppellectile onustos. Ei-
dem urbi annuum vectigal centum millium aureorum imposuit, præter
varia pellium pretiosarum tributa; & hac opum accessione, nimis quàm
vires suas auxere *Moschovæ* Principes, eò feliciores, quòd impune tan-
tam tulerint prædam, conniventibus Majoribus nostris, qui non solum
de vindicandâ ex servitute *Neogandiâ* omnem abjecere curam; sed plura
sibi & firmiora præsidia eripi patiebantur. Nimirum retinet suum no-
men orbis, ita rotundus, ut vix aliquâ parte sui teneri possit: ille cui
hodie tributarij populi purpuram substernunt, cras forte ubi subsistat
vix habebit. Novit fortuna hos ludos facere; nec moratur illam aureo
curru, Dijs quàm hominibus propior insidens *Darius*; pauci intercesse-
re dies, cum veluti catenatum auri mancipium, vili vehiculo, jumen-
tis trahendum imposuit. Scit illa continuis erudita vicibus rerum huma-
narum, ereptis sceptris, Professoriam objicere feralam, & in litterario
tandem experiri ludo, utrum modestior in erudiendâ juventute modera-

Dyonisius Syracusanus. Quod deplorat ipse deplorandus vates:

Ille Syracusâ modo formidatus in Urbe,

Vix humili duram repulsi arte famem.

Ovidius

Lib. 4to

de Pontico

Elegia 3.

Carolus

in Rex

Angliæ.

Ansa est nuper illa, coronatum *Angliæ* caput, à fascibus transferre ad se-
cures, hoc acerbiori spectaculo, quòd infelix ætas nostra, carnificis manum
regio sanguini nondum viderit adnotam. Tantumne in fortunam, sæpe
innoxiam, rejicimus crimen, cum ipsi, ut feræ, mutuo laniatu vivamus,
& quisquis potentior est, malo egentioris dutescat. Quàm congruè ac-
clamandum esset orbi, quod emorienti libertati Romanæ commoriturus
protulit Orator: *Lugent omnes Provinciae queruntur omnes populi, regna*
denig jam de cupiditatibus, atq. mutuis injurijs Principum expostulant:
locus intra Oceanum nullus est, aut extra, neq. tam longinquus, neq. tam
reconditus, quò non, per hæc tempora multorum libido iniquitasq. per-
vaserit.

Cicero

Adione

V. in

Verrum,

paucis

immuta-

tis.

MODUS COERCENDI PROVINCIAS.

Tacitus

Lib. 1.

Histor.

Hominem regere vix aliqua didicit Regnantium domus; cum præsertim
populi raro ferre possint aut totam libertatem, aut totam servitu-
tem. A libertate, vel licentia vel nimia, pronus est ad licen-
tiam gradus; cum tam omnibus ignoscere crudelitas sit, quàm nulli: &
non minus deteriorem esse Principem, sub quo nihil liceat, quàm sub
quo omnia omnibus liceant, vel ipse libertatis expers olim senserit civis:

à ser-

à servilibus verò animis si nondum sibi metuit regnatric felicitas, vel
deleta servili conjuratione Tyrus, vel urbs regnis sceptrisq. fatalis,
toties suorum mancipiorum territa minis, & vilissimæ plebi supplex, sed
externis hostibus timenda, & superbè contumax, potuit docere orbem.
Si te, ô Princeps, custodem, non dominum libertatis suæ posuere re-
gna, videbis quàm erumpentia sæpe flagitia sua, ingenuitas frænet: quàm
indulgentissima Principis clementia, civile non retardet, sed manuducat
obsequium: quàm ingentes animi debita sibi destinent præmia: quàm le-
ves etiam nexæ, præscripta supplicia formident: ut planè otium, non
negotium Tibi commissum gratuleris, quafi propitia, arbitrum & jucun-
dum spectatorem liberæ virtutis, non exactorem Te collocant fata. Sed
si in licentiam degeneret libertas, precario regnandum est: dum effra-
nis populus, nec vitia sua, nec remedia aliena ferre potest. Si vectigal
non Princeps, sed publica imperavit egestas, grave est illi privatas im-
minuere opes, ut communia sarciantur damna; si quando bellis interest,
est cervicibus imminet hostis, ultro missionem à Principe petit, quo
minime anquente, Principem armatum deferere piaculum non est: ita
sanè dum exclusis parendi vicibus omnes imperant, singuli vincuntur,
aut intereunt. Tempore coalescit potentia, & nulli regno, unius sæculi
spatio, sus consistit felicitas. Infantia urbis *Romæ* severiores magistris
nata est Reges, ut robustior cresceret: adolescentiam ejus & virilem
ætatem Consularia Imperia, Decemvires potestates, Tribunitiæ pro-
cellæ coercere: quousq. in *Monarchiam* & graviolem deinde Tyranni-
dem, extrema non inciderat senectus, ut constaret orbi, sicut ætatem hu-
manam, ita urbium regimen, ad sua principia redire. Alenda est infan-
tium ætas crepundijs: adhibuit etiam suas blanditias primæ ætati lenis-
simum unius Imperium: firmandi sunt posteriores anni, cum sapientiæ
præceptis, tum militaribus exercitijs; nonne urbem illam, dum crescen-
tes benè tuetur vires, sed melius externas adjungit opes, tot belli ro-
bora, aut potius fulmina, *Camilli*, *Scipiones*, *Fabij Maximi*, tot bel-
lorum deceannijs exercere? cadendo sæpe fallitur, & primæ, & decrepitæ
gressus ætatis, dum illa incedere incipit, hæc definit; ita *Respublica Ro-*
mana, dum titubanti pede sensit se hallucinari, manuductore opus habue-
rat. & diu caligantibus oculis ad firmanda vestigia aliquem requisiverat
Scipionem: sed brevi ruituræ obtulit se *Cæsar*, cujus invita debuit inniti
sceptro, quod cum in ferreum abiret acumen, magis decrepitam vulne-
ravit, quàm sublevavit Matrem. Est amplius quod mireris, septin-
gentis ferme annis, dum ex *Europa* transfert bellum in *Africam*, nun-
quam tacendus *Africanus Paulus Æmilius*, ex *Africâ* in *Asiam* ad deve-
hendâ toto orbe potentiam Romanam, non quadrigas, sed ipsos jun-
cturus reges, ultra tot ditiones quæsit, unde cresceret Imperium:
Triennale bellum, quid triennium? una civilis æmulatio, una *Phœnæ*
acies, terrestre quoddam cœlum, Dijs parem amplitudinem: omnibus
regnis primam, nemini adhuc secundam *Monarchiam* exitio dedit. Sed
undè hæc inopinata clades? suo ut insani perempti sunt ferro, & vio-
lentam ultro accersivèrunt mortem Romanæ. Licentiosius habiti exercitus,
omnium bellorum in unum congesta decora, perpetua *Gallicanarum* le-
gionum præfectura, dum non arbitratur civitas, ad custodiam libertatis

Z z

per-

pertinere, si magna imperia diuturna esse non finat: non permiscere diutius rarissimam ad invidiam orbis frui libertate. Habetis licentiam, Matre optimam libertate genitam; sed ut dedecorant bene nata culpa; ita hæc Vipera, natalibus indigna suis, renuit vivere, nisi matricida prius fiat, quam partus. Ad servitutem digredior, etsi cognatione junctam licentiam, sed eo deteriore, quod ignobilior ejus est origo. Nihil tam infestum libertati quam metus: hoc tamen infelici metus cum Tyrannide connubio edita servitus est. Falleris, si magna Imperia magno metu retineri putas: vili & abjectus animus quo projectus timet, eo insolentius audet; tanto plus pollicitus sibi ex audacia spei, quanto rigidius, exclusam omni fortunam, compescuerat illum, continuus ille Tyrannorum satellites, metus. Exemerat quasi mortalibus curis sua felicitas *Darium*, nisi *Alexander* sua obstitisset fortunæ, à cujus victoria didicit esse infelix: sed victrix illa *Macedonum* acies, geminam clade exercitum illi eripuerat, non regnum, tantum minus vitam: acerbius in illum sæviere *Bessi* & *Nabarzanis* serviles metus, dum audent illam vincere manum, cujus nutum tota expectabat *Asia*: dum non verentur in illum conjicere tela, pro quo *Indiarum*, & *Bactriana* orbi nostro incognita regna toties strinxere ferrum: ut innotesceret posteritati, mitiora esse Regum ingenia, & sapius sanguinis parsura alieno, quam immanes servilis populi manus, quarum is demum strenuus labor est, ut omnia regnantibus excutiant sceptrum, nec ullum fastigium super sit, quod adoret orbis. Sed sublato *Dario*, ut nihil inausum intentatumque; relinqueret servilis perfidia, ausa est illum venenato extingvere poculo, cujus immortale quasi latus, tela & saxa hostium toties vitavere; & dum Regem tantum se necaturam credit improvida ambitio, in tot quasi membra sparsit venenum, in quot partes, dissensionis capita, partum ingentibus victorijs nomen distraxere. Ita inconsulta servitus, dum metuit, ne post debellatum orbem, nova etiam inveniat discrimina victor, ne vel alij *Darij*, vel *Pharraij*, vel *Sogdiani* sint investigandi, transtulit ad suamet mancipia regnum: documento futura, quam segetem arva illa ferant, quæcunque regius asper sit sanguis. *Philippus* certe non in acie tu-
2 facedo-
num Rex.

tior quam in theatro fuit, quasi nescirent antiqua proscenia frequentius spectatos dare actus orbi, quam servili manu jugulatum Regem. Non ludit hæc ferax calamitatum scena, Magnum *Russie* Monarcham; nam etsi alicui ex Proceribus insolentiori fortunam arrisit ludo, rarus est, quem non carnifex, etsi non supplicij exactor, terroris tamen index sequatur: & novit hic circumsperta Principum solertia, præmaturè alijs irritamenta potentiam amovere opes, quos ad spem novarum rerum vel mutationis incitent. Magna flumina, si fontem obstruis, exsiccare necesse est: ita à liberalitate vel parsimonia Principis, tanquam à scaturigine, opulentia vel inopia, in minores & subjectas propagines venit. Sed cum periculosum sit prægrave imperium, & difficile sit continere, quod capere non possis, (facilius quippe est quædam vincere quam tueri,) proinde multis est tuendum manibus, quod multæ *Moschovitico* Tyranno acquisivere manus. Hinc est quod, in novo præsertim & precario imperio, acquirentium regnorum jugum, rigidam adhuc cervicem subeuntibus incolis, multam indulget Princeps; cum vix credibile sit, tot gentes, alterius Im-
perio

perio ac nomini assuetas, non sacris, non moribus, non commercio lingvæ cum *Moschovitis* coherentes, eodem prælio domitas esse, quo captæ sunt. Certè ut obsequio mitigantur imperia, ita humanis ingenijs parata simulatio multa hic tegit; ut vix subjectæ gentes observari se advertant; cum præsertim, ut in dubijs bellorum eventibus, sæpius hæc assuatur pellis vulpina, cum leonina raro sufficiat: ita in civili regimine, à subdolis regnandi artibus (quas arcana flagitiosæ dominationis verius dixeris,) nihil sit integrum aut immune. Cum verò remotissima citra mare *Caspium*, & bonam partem *Asia*, tum ad glaciale Oceanum *Lo-panorum*, *Samojedorum*, (Sclavonica lingua quod humanis carnibus & crudis feris expleant famem; appellatorum) ditioni suæ subjecerit regna, quod difficillimè armis aut ministrorum vigilantia retineri posse illa credat, non annua tantum vectigalia, sed obsoles nobiliorum stirpium recipit, firmioribus prædijis includendos, quasi jam & reliquorum po-
Seythica
Lingva
Amana-
ti dicuntur.

pularium oppignoratos animos habiturus. Sed moderna bella multum sollicitudinis Magno detraxere Ducis; cum enim traheret potius, quam duceret barbaram istam, cætera imbellem multitudinem, plerosque in-temperies autumnalis, vel difficultas longissimi itineris, vel comædatus inopia, vel castrensis labor, aliquando minimè secundus belli eventus, absumpsere. Ita cum ferocissimi per acies cecidissent, non est illi metuendum, ut subactæ gentes Imperium aspernentur, quas, ut captas & inclusas feras, quia illarum natura non potest, longior dies, & spectatus aliorum interitus mitigat.

MAGNI DUCIS AULA.

Pincipem *Moschoviticum*, & belli seu pacis artes, adumbravi verius quam descripsi: aula me, vetus fraudis & sceleris officina, Tyrannidis magistra, innocentis spongia sanguinis, promiscue alienum hausura & refusura cruorem, amicitiarum jura non fide sed successu pondere assveta, uno verbo, tanti incendij (quod vix non magnæ partis *Europa* aut sanguis extinguit aut manus,) fomes, & clandestina scintilla, vocat. In alijs Dominantium aulis sunt aliquæ virtutum & scelerum vi-ces, aut quædam ut temporum, ita morum interstitia, quæ etsi corruptissima sint, meliorum tamen interventu pensantur; hæc non expectes inter virtutem & vitium discrimen: pridem hoc domicilio non virtutes tantum, sed nomina etiam virtutum excessere, dum instructissimus ad fallendum, sapientia nomen invenit, immanissimus humani sanguinis belluo, fortitudinis gloriam sibi usurpat, Principi blandus adulator, sub titulo fidelitatis latet, & propinat melle circumlita venena: ut plane quibus gradibus optimi cives difficillimè enituntur ad virtutes, ijdem deterri-
mi quique facillimè in scelera ruant. Gravem irrogat multam lex num-
Monetarios,

maria, avaræ hominum insolentiam, quæ aut adulterinos supponere num-
mos, aut Principis facie & stemmate insignire non veretur alienos; & tamen nulla adhuc lex vel supplicio afficit, vel coercet eos; non dico
Monetarios,

sed toti orbi repetundarum reos, qui Principis ingenium ve-
luti nummum, cui proxima supremæ Majestatis lineamenta sunt impressa,
Z z 2 ita

ita corrumpere audeat, ut vel belluam referat, vel belluâ perniciôsiorem. Ex auro conflatur, quasi fortunam suam imitatus Princeps, dum particeps Divinitatis animus circumponit illi, veluti regnorum & subiectarum gentium notas. Regij animi esse, in summâ potentiâ injurias pati; nec quidquam gloriosus Principe impune læso: sed vix ab incude prodijt hic nummus, admisceat illi perditissima adulatorum improbitas supposititia æra, tinnunt vasa inania & insufurrant; In summâ fortunâ id esse æquius quod validius, & nihil tam mutationi obnoxium quam famam potentiæ, non suâ vi, id est terrori nixa. Hinc in primâ inauguratione deferunt illi sacrorum Antistites regiam fortunam, rotundo inclusam poma, ut intelligat, fortunæ bona ex regijs manibus ad subiectos etiam populos liberaliter esse devolvenda: illinc intima amicorum, verius insidiatorum cohors, frequentius ad subscribenda supplicia, quam ad tribuenda beneficia publicis commodis natam impellit manum. Spectat continuas clades & ingemiscit orbis, ad tot regiarum excidia stirpium, nec ullam adhuc extinctam, & suæ felicitati ereptam videt, cui prius insidiatrix ista adulatorum non fuerit blandita fortuna. Ita ô Principes! circumstant vos longæ & firmæ contra hostem infestum excubites: contra populares motus, & furores muniunt sollicitâ servientium obsequia; solis adulatoribus adeo vestra improtecta patent latera, ut sæpius Vos cadere videamus civium victimas, quam hostium prædas. Nec longâ opus est, serie antiquitatis: ipsa regnatix Moschovitica domus à Rurico, Ihoro, Snateslao, Vladimiro, Monarchis, plusquam sexcentorum Annorum continuatâ successione, cum tot munimentis insisteret facunda Joannis Basilidis sobolis, planè sibi pollicebatur immortalitatem: sed postquam regiam sobolem aulicæ fraudes Borissij Fedorovicij Godunovicij, ut sibi scelere pararet imperium, penitus extirpare, sensit demum extremo Moschovia malo, quod nullum profundum mare, nullum vastum fretum & procellosum, tantos excitare possit fluctus, quantos multitudo popularis, motus habet, utiq; si novâ & brevi duraturâ libertate, (præsertim malorum scaturigine impellente aulâ) luxuriat. Scripsi jam, Moschovitica gens quò projectius servit, eò insolentius & occultius ambit, audetq; ab imo servitutis gradu, ad suprema eniti fastigia, si præsertim aut illustrior Majorum sanguis manu ductoris præeat loco, aut veluti pedissequæ suffragantis populi comitentur voces: sed potissimum à perditissimâ antea Principum ministri Borissij Godunovicij ambitione, ea demum erupere certamina, ut nunquam se explerent sanguine eorum, qui veluti sitibundi Tantalî, hianti ore fugacia captaverant regiminis, nihil ad se pertinentis, poma, & demum intelligerent, populi assveti, nomen ipsum colere venerariq; non quemquam id capere, nisi genitum ut regnaret. Certè si subdola illa Caprearum lanicula potius quam aula, nec meliorem servum, nec deteriozem educavit dominum: quanto protervius inter serviles enutrita metus, sui obtegens, illudit Aquilonari Imperio Supremus Godunoviciana vasrities: qui pro equo, quem illum domino suo deducere oportebat, non sellâ tantum, sed solio avito, Basilidarum exturbavit stirpem, atroci tandem memoriâ apud totam posteritatem luiturus pœnas: sua manu id optimus sui carnifex effectus, quia malum Principem egerat. Documentum cultioribus Principum aulis, raro plerosq; ad summa evertes, inter

Seneca
de Clem.
lib. 2.
cap. 7.

vel cir-
citer
mille
Anno-
rum.

Cajum
Caligula.

Supremus
Scabuli
Præfectus

sua manu
haussit
venenum.

inter magnarum meditata curarum, noluisse irritare spem fortunæ splendidioris, quæ & Philotam insidiari cœgit bonè merito Regi, & citius atq; crudelius illum torfit, quam torque Regij donavit honoris; quæ adeo Regum obsedit limina, ut ille, jam omnis expers felicitatis, sperare demum desinat, qui spirare desijt. Neq; deterret ambitiosas mentes, aut vix in curiam à Senatu deductus, à populo in frustra divisus Sejanus: aut nostrâ ætate ægerrimè fortunæ moderatus suæ, Egra mulctatus, atq; iisdem retibus planè irretitus, quæ bicipiti Imperiali Aquilæ tetenderat Wallensteinus: aut discordiæ symphoniciæ pessimus Cytharædus, eidem tumulto recentis Reipublicæ nomen, quo deterrimum includens cadaver, Regicida Cromwellius, ut si defuerant elingves tanto spectaculo filij, post peractam etiam Catastrophem, conqueri possint calami posteritatis. Rex erat, quem malè subiecti populi supplicio dedit manus. Excisas Regum stirpes non miror servili manu; quid enim tam firmum & communium vidit unquam in Orbis, cui non sit discrimen etiam ab invalido: ipsa liliorum feracior quam sanguinum Gallia, dum unius Henrici, ferali spectaculo in penetralibus Regiæ Domus interempti, nondum siccavit oculos, coacta est in viscera Henrici alterius immersum spectare cultrum, eò acerbiori Christianis aulis exemplo, quo religiosus primogenita hæc inter Christianas regias mansuetudo sistere hunc, non effundere debuerat sanguinem, & conveniens erat, tanquam odoratissimam Deo litari victimam, in continuis tot annorum bellis, quorum ferme Religio clasticum est, quam sicariâ pollui & temerari manu. Hoc miror, sanguinolentis his multorum vestigijs, non terri & excutire plerumq; Regnantium mentes, dum violenta & tumultuaria Ministrorum ingenia seponunt sibi, & arcanis immiscent consilijs, illa calliditatis monstra, quæ si nondum suis orbem involvere potuere ruinis, Divinæ adhuc Providentiæ, pronioris ad elementiam, lentioris ad vindictam, incomprehensibilis obstitit altitudo. An Regio sanguini Tuo parsurum putas, qui alterum sanguinem subiectorum populorum, extractivo nimis potentiæ instrumento, exsuxit opes? ut hæc viva humanæ cadavera egestatis præfagiant, Principem aut vitâ, aut alterâ honoris animâ, cariturum. Non extersit adhuc ferrum Hispanica aula, quo secavit avarum honoris & opum guttur Roderici Calderonij, Comitæ Oliva, septem Ecclesiarum Marchionis, qui dum illustres quasi sorbet nece, amarissimum obsonium deglutivit mortem, allaturus occasum illi Majestati, cujus in latissimis regnis sol nunquam occidit, nisi ultrix Regum Nemesis contagiosum hoc membrum, à sano corpore sacratoris consilij abscidisset. Nimirum ut pleraq; remedia intemperanter sumpta, abeunt in venena, & multos immodicè congesta pharmaca prius necavere, quam pristina restituere sanitati; ita Regum nimis accumulata beneficia, illis potissimum supplicia sunt, quos, novæ potentiæ hospites, secundior fortuna idè per præcepta iter ad ampliora fastigia tulit, ut intelligant, inopinatò paratas vires transmutas in virulenta contagia suæ felicitatis; si præsertim illa toties obtentâ sumpta & sola obtendens Ratio status, nondum epoto à filijs fortunæ poculo, sua toxica miscet. Sed me dum Christianarum aularum pupudet pigetq; iniquitas temporum longius quam destinaveram tulit, redeo ad Moschoviticam aulam, in quam eò frequentius irrupere corrupti sæculi mala, quò longius Moschovitica processere arma; quasi nescirent aliam

Curtius
de rebus
Alexand.

Henricus
III
Henricus
IV

Adol-
phus
Brache-
lius,
lib. 1.
Histor.

temporis

importare domesticis penatibus prædam, quam crudele illud, quod ianati efferare mores, nocentissimis insuper aularum externarum artibus assectum pectus. Adeo neminem adhuc depradatum fuisse orbem aut leges aut invenies, qui non in mutuum cesserit victis, etsi non bonorum, attamen morum, prædam. Spoliare nemo adhuc potuit regna, quem in declivem sua spolia non traxerint ruinam. Sic ianoxiam & Romanam illam simplicitatem, post deletam *Carthaginem*, suo movere domicilio *Punica* fraudes: admirandam parsimoniam & frugalitatem duxere in triumphum *Astisci* luxus illecebræ: quidquid deniq; aut coactum servijit, aut deditum est ultrò *Romanis*, hoc totum oclusas antea fores externis referavit malis. Ut multorum ministrorum sæculorum virtutes aut vitia, ita multorum ministrorum status, provida consilia, aut nocendi conveniunt artes, ut aliquam stabiliant vel evertant gentem. Falli & fallere ubiq; promiscuum est, sed nullibi nocentius, quam in hac dolosa fraudum lucta, quæ eò profligatius vicinas pessumdedere ditiones, quò occultius illas male credula, & ex suo ingenio aliorum ingenia æstimare assveta barbaries tegit. Quarum machinatores ut suis prædantur indicijs, adumbratos verius quam descriptos, majoris & minoris subsejlij Procere hâc serie lege,

PROCERES MAJORIS SUBSELLIJ,

Vulgo Sclavonica Lingvâ

BOIARE DUMNOI appellati,
quasi PALATINI.

I. DUX NICETAS sive *Nicchita Ivanovicus Odoovscius*. Præclarâ & quasi Dominatrice Ducum *Czerniehovienſium* stirpe ortus; sed cum Septentrionalis iste Draco, minores devorando serpentes, in eam Christianitati formidandam excrevisset magnitudinem, & majores sui, propriæ hæreditatis dispendio, intolerabilem posteris emercati fuissent servitutem, servientium & ipse immixtus vivit turbæ. Liberiore dignior solo & patriâ, si prudentiam non omnino callidam, & innatæ, nondum penitus extinctas scintillas, spectes generositatis. Eò accessit studium literarum Sclavonicarum exactissimum, alicui notitiæ Historiarum Polonarum conjunctum. Pecialem certè concludendæ pacis, Oratores nostri (sive Commissarij vulgo) *Vilnam*, deinde ad limitanea municipia destinati probavere, quæ legationes, etsi suo capere successu, autoritas tamen *Odoovſiana*, tanquam Principis legationis, collegarum suorum incivili pertinaciæ & loquacitati ita moderata est, ut tredecennalium induciarum ipse fundamenta jecisse videatur. Cumulata morbis senectus, sæpe eum ab intimo & sacratiori Principis excludit consilio, cui si pristina constaret alacritas & valetudo, non utiq; illum inter servientis instrumenta Tyrannidis numerarem, sed ut nervus unus aut alter pulchritudini corporis nihil detrahit, ita eminentior in uno Virtus, tantorum scelerum congeriem, quorum feracissima hæc regia est, nunquam velat.

2. DUX GREGORIUS SZANCILEVICIUS CZYRKASCIUS, *Scythicæ*, sed primariæ originis Montanorum, (alias *Horskie* appellatorum) *Czyrkascyorum*, promptiore manu quam lingvâ, rudis sanè non artium tantum, sed & cultiorum morum, & robore corporis stolidè ferox.

Princ

Principi tamen, opinione bellicæ virtutis æstimatus magis quam carus. Domitor equorum, qui latissima ejus implevere stabula, peritissimus; sed fortuita hæc corporis bona, maxima non æquarunt solum sed superarunt animi vitia: Religio obtentui sumpta: parsimonia humani sanguinis nulla, cum præsertim iniquiore animo, jamenti alicujus, quam ratione præditi animalis, ferat jacturam: ut jam mirum non sit, ab eo copiosissima promanare sanguinum diluvia, quem, ut belluorum præluderet ferociæ, alitrix crudelitas equino enutrivit lacte.

3. DUX JOANNES ALEXIOVICIUS WORATYNSCIUS. Eadem propagine, qua *Odoovſij* genitus; sed quidquid illi propitia fortuna claritudinis & opum induisit, hoc impar magnarum rerum curis & agendis rebus animus detraxit. Neq; existimo alium, vim potius quam speciem in animo Principis tetinere potuisse, utpote materterâ sua natum, si tantæ cognationi & natalijs splendoribus magnæ indolis individua comes obstetricata fuisset prudentia. Ætas certè nondum virilis abhorret ab omni negotiorum mole; quam si prope duodecennale hoc bellum neq; consilij, neq; militaribus eruditur artibus, exigua spes est, posse illam ad meliorem revocari frugem, aut illum, quâ Principis voto, quâ magnæ populorum expectationi satisfacturum.

4. DUX JACOBUS NICHITITIUS ODOOVSCIUS, Filius superioris nominati *Niceta*, artibus pacis quam belli instructor. Senatoriam dignitatem, quam planè cum lanugine adeptus est, laudabiliter administratæ Præfecturæ *Astrachanensis* cumulavit laude. Industriad ejus exercevere Sclavonicæ literæ, & (si quæ in obfuscatâ ignorantie caligine haberi potest,) magis adminiculis naturæ, quam erudito quæritam labore præ se fert sapientiam. Tolerabilior coætaneis suis procul dubio fuisset, si ex innato fastu & insitâ Proceribus *Russis* arrogantia, civiliorum aut externarum cognitio rerum, aliquid ei morositatis detraxisset: aut certè ingentes animi dotes non prædamnasset inculta & male coherens naturæ ipsius alumna consuetudo.

5. DUX GREGORIUS SEMIANOVICIUS CORACCINUS. Ex *Gediminea* & *Olgerdeviâ*, Magorum Ducum *Lithuanie* gente, furculus, quod indicat *Korecciorum* nomini non absolum cognomen. Crediderim plerasq; Principum istorum stirpes tunc potissimum in oras *Magna Rusſie* suas deduxisse colonias, cum sub *Casimirq* Tertio *Jagiellonide*, is qui servare Regium debuerat conclave atriensis, Principes etiam (ut ita scribam) sanguis, qui pulchre Regium circumcinxerant latus, æternum patendo rigore, non à limine tantum, sed etiam à limite paterno removit. Ceterum prænominatus Dux ite *Gregorius*, quò remotior a cognatis Principibus, eò magis degener moribus: Vividam etq; senectutem, & canitiem sellâ curuli conspectiorem, nulla insignivere magni momenti merita; si arrogans supercilium, & trucis animi indicem vultum spectes, aptiorem laniens exercendæ, quam sententiæ dicendæ affirmabis.

6. DUX ALEXIUS ANDREOVICIUS sive ANDREIDES HALICINIUS. Ab eadem plantagine, sive ejusdem plantæ ramus: ab ephebis continuus Principi, ad eam translatus dignitatem: nuper *Sibirienſis* quasi Vice Dux, seu Vice Regem, dixeris: quo liberalius fortuna congestit in illum ampliora bona, eò temperantius hospitantis, non habitantis stabili domicilio, fiduciarium se arbitrat inquilinum felicitatis.

Aaa 2

DUX

Mathias
Stryco-
vius de
rebus
Lithuanicis, Lib.
ni folio
lor 20.

7. DUX THEODORUS THEODOROVICIUS KORACCINUS! Gregorij ex fratre nepos, solâ spectatæ probitatis, (quæ in hac simulationum officinâ, stuporem mentis aut animi benè tegit,) opinione, curæ & educationi Principis Junioris Theodori Alexiovicij admotus. Sed nihil inconsultius est eo Principe, qui rem bellicam summis bellatoribus, legum tutelam & rerum civilium administrationem, juris & æqui consultissimis committit; solam filiorum institutionem, à quâ aut felicitates suas mutuatur regaa, aut certè expectant, ut lapsu graviore ruant, ad eos demum redigit moderatores, quos melius & convenientius agro colendo, quam excolendis in spem regiminis magnorum populorum natis, ingenijs admovisset.

Incessu
carnit,
nam
Princeps
Alexius
Alexio-
vicij
facto fun-
ctus est
1670.

8. DUX JOANNES PETROVICIUS PRONSCIUS. Sola conciliatrice generis claritate, (quam à Magnis Ducibus Kijovienfibus trahit,) educationi Primogeniti filiorum Principis Alexij Alexiovicij moderatur. Cujus tamen in eum collatæ præfecturæ serò & præposterè Principem pænuit, optimè scilicet gnarum, quam firmam prima hæc rudimenta, ab indocili animo tracta & derivata, sicuti apud plerosq; ita apud Dominantes memoriam relinquunt. Certè si optimum electio Principem invenit; non deteriore aliquando nonnullorum adoptio destinat: unica fors nascendi si aliquem cæco delectu ad hæreditaria evocavit sceptra, tunc demum errorem corrigit suum, si Principem, publico usui natum, aut Regnatricis prudentiæ, aut melioris literaturæ formavit usus.

9. DUX JOANNES ANDREOVICIUS sive ANDREIDES CHOVANSKIUS. Quærit Majorum suorum decora, scilicet ab eadem Gedomineâ gente promanantia, nullus cumulatius servare ex etymologiâ sui cognominis potuisset, nisi privigni animam contra antiquam altricem suam Lithuaniam induisset. Sed rependit talionem non tam exca fors, quam placatum rebus Polonis Numen, dum integro anno cæsus, ad Poloniam cedere campo didicisset: servilibus fugientium scapulis Polonorum non hebetavit, sed irritavit & exercuit arma.

10. DUX BORISSIUS ALEXANDROVICIUS REPLINIUS. Nihil jucundius Moscovitica spectavit aula, quam hunc summâ exturbari primariæ potentæ arce, quam olim apud Magnum Ducem Michaelem Fedoroviciam unus quali tenuerat. Nam sicuti Regnanti uni, debita odia in ministros exonerari optabile: ita subjectis populis sæva consilia in auctores redire suos gratissimum. Sævitiâ certè, etiam imminutis fortunæ suæ vicibus non exuit; documento rebus humanis futuris, reliquas mortalis vitæ pestes deflorescente, aut extingui aut arceri posse ætate; solam crudelitatem sævissimâ connatalem genti, vitare interitum, priusquam suum centrum cor, ultimò in homine sub fatales veniat leges.

11. DUX JOANNES BORISOVICIUS REPLINIUS. Damnofa quid non imminuat dies, & quam sæpè deterior ætas progeniem ferat et si non vitiosior, tamen vitij parentum proximam, innotuit luculenter orbi. Nam si invenit etiam æmulos infelix nequitia, quid non efficient in animis filiorum parentis vitia aut virtutes? Certè ut pleriq; ita & Replinius, naturâ factus, & consuetudine exercitus velare odium, & innatam crudelitatem, quam ut quasi cicuratum feliciorem quam parens tegat eventu, circumspiciat prudentiæ & gravitatis prætendit nomen.

12. BASILIUS BORISOVICIUS SEREMETIUS. Virtutes iisdem Tacitus temporibus optime æstimari, quibus facillimè gignuntur, cum jam Vir- in Vita tutem ipsam exscinderet Tyrannis, servitus inumbraret libertatem, & Agricola. detractis suis fascibus, crudelius in capita innoxiorum suas expediret secures, promptior jam vitiorum quàm meritorum æstimatrix arbitrata est Roma, procul dubio belluarum domicilio dignior, quàm bellatorum, quæ liberatorem suum Camillum expeditius damnavit exilio, quàm do- navit triumpho, quæ patiebatur eum vili & angustâ occultari villâ, qui ingrati unâ orbis parte auxit patriam, & æmulam suam servire cœgit Carthaginem; tamen tunc virtutes apud se natas noverat æstimare, & unicuiq; debita rependere decora, cum ille qui serò laudabatur, rarò fuerat superstes. Nihil morabatur Seremetij bellicam fortitudinem, quam plane dotalem in clarissima & bellatrice accepit domo, nisi præpostera ingentis animi & præclare factorum interpret, æquior (ut plerumq;) imbellibus parasitis, quam viris ad summa natis, Moscovitica aula obstitisset. Quæ sicuti provinciam illi fatalem, & ab omnibus com- proceribus suis evitatam destinavit; ita calamitatem hanc, quæ fortiter dimicanti pro Roxolano Imperio obtigit, modico sensu, & parco pro eli- berando impendio transmisit.

13. MICHAEL MICHALOVICIUS SOLTICCOVIUS. Ut inno- tesceret orbi, ex confluxu advenarum, magnam Aquilonis coaluisse Mo- narchiam, Solticcovia gens ejusdem cum Morosovia & Schynia stemmatis & sanguinis, ad Michaelem quendam Borussum, sive Pruthenum, ante quingentos annos, imperante Magno Duce Alexandro Neuscio, Neogardiam suas deducens colonias, refert originem. Certè Michael, æqua- turus Majores suos, cum Borisso fratre, olim aulae Magni Ducis Mare- schalco, Magno Duci Michaeli Fedorovicio Sceptra Moscovitica capeffenti, summum adminiculum tulit: & hucusq; etiam tenuisset inconcussa illius in aula potentia, nisi male provida invidia, quæ in aula Principum alio- rum, ægris oculis humanam aspiciat felicitatem, in hoc, verius malarum artium ergastulo, quàm virtutum domicilio, ipsum Principem in discer- nendis meritis fecisset cæcutire.

14. PETRUS VASILEVICIUS SEREMETIUS. Tumet alto stem- mate, tanquam fecerit ipse aliquid, propter quod nobilis esset. Unâ ad- ministratæ iniquè usurpatæ Kijoviae inclaruit laude, arte quadam ostenta- tor sui, & militaris gloriæ appetens, nisi insolitus arrogantiae fastus, non male dispositam indolem, odio etiam ejus gentis fecisset obnoxiam, quæ virtutes à vitijis nunquam discernere novit.

15. JOANNES IVANOVICIUS SOLTICCOVIUS. Appium hunc Claudium Russiæ, non Roma, oculis non mente cæcum dixeris. Memo- riâ antiquitatis tam firma & tenaci, ut in domesticis & externis rerum gestis, tanquam oraculum consulatur, et si ne intersit Consilij Principis, diuturna cæcitas, & capularis rude illum donavit senectus.

16. PETRUS MICHALOVICIUS SOLTICCOVIUS. Cœvus Prin- cipi, & vix non à crepundijs in obsequio ejus enutritus. Ex opulentâ & prædivite domo, vitiorum parum (quod mireris) extulit, sed virtu- tum Senatorio Ordini multum intulit. Prudentiæ raræ, constantissimæ erga Principem fidelitatis, quæ invidorum Procerum sæpè ita elusit com- men-

menta, ut ea quæ multos præcipitavit, uni *Sollicito* inoffensa Principis gratia conitare videatur.

17. DUX JOANNES SEMANOVICIUS PROZOROUSCIUS. A sanguine *Jaroslaviensium* Ducum deducit stirpem. Svecicæ (ut vulgò appellantur,) commissiones, & non damnandum pacis concludendæ studium, præterea bellica decora Aquilonari hunc commendarunt orbi. Componendis tumultibus *Dunensibus* seu ad *Thanaïm* contumacium *Cosacorum* destinatus, quem eventum fuerit fortitus, quando hæc scripsimus, præstolabatur aula.

18. DUX JOANNES ANDREOVICIUS CHILCOVIUS. Si ita ab impotenti irâ animum cohibere potuisset, sicuti a donativis, & mercedis Judiciaræ aucupio immunes manus habet, meritò illum inter exempla antiquæ probitatis collocarem. Sed quantum generosum pectus suum, corruptelis præmiorum impervium clausit, tantum iracundiæ impetus sævum & obtenebratum animum aperuit.

19. DUX GEORGIUS ALEXIOVICIUS DOLHORUCCIUS. Raro personam bene tulit, cujus vultus ab animo dissidet. *Fabium* iste simulat, cum sit deterior *Catilinâ*. Servilis tumultus potius, quam belli, & refractariæ *Cosacorum Dunensium* contumaciæ incensor & lituus. Dum enim unius parùm meriti, ex primipilaribus laqueo gulam fregit, planè belluinam crudæ & insincere servitutis famem adeò irritavit, ut pro uno perperam collocato patibulo, quidquid intra *Astrachanensem* & *Casanensem* oras, latissimorum populorum patet ditionis, hoc totum atrocissima vindex sui doloris colluvies, immeritorum supplicij subjecerit & lanienæ. Impune tamen (quod mireris,) tantum sanguinis prodegit, & de humano genere spoliato & cæso sanguisuga triumphavit, prægravantibus prudentiæ civilis & militaris dotibus, aut (quod deplorandum est,) tantam subjectorum jacturam populorum, infra unius malè consulti, & vix sui compotis viri meritum, Principe reputante.

20. DUX JOANNES IVANOVICIUS ROMADANOVSCIUS. *Romadano* indulgentior fortuna & pronior Magni Ducis erga hanc stirpem animus, ad ea evexit fastigia, ut quatuor ex suâ gente numerent majoris subsellij Senatores. Certè prænominatus Dux sellâ nunquam confedisset curuli, nisi continuus Principi filius, nullis quasi meritorum vestigijs tritam, suâ solertiâ præmunivisset viam.

21. DUX GEORGIUS IVANOVICIUS ROMADANOVSCIUS. Nemo istius potentiam beneficio sensit, aut deprecatione periculi, aut revelatione illarum calamitatis. Criminator in alios acerrimus, & ejus quem oderit clam, palam, laudator, etli literis Latinis, tum vulgaribus (ut ita scribam,) nostris parùm tinctus: sed hæc animi & comitatus decora plerisq; exitio steterè, dum ab hac viperinâ malè carent vasfrutie, & de Viro literato mitiora pollicentur. Explorari uniuscujusq; sensum, nemo ex civilioribus etiam ingenijs penitus possit: animus audax, sui obtegens, & impenetrabilis simulationis, juxta adulatio & superbia, sæpius industra ac vigilantia, haud minus noxiæ, quoties parandæ potentie finguntur. *Scianum* procul dubio *Russica* aula habitura, si irâ Superum irem & gentem suam, *Tiberium* nacta fuisset.

22. DUX BASILIUS GREGOROVICIUS ROMADANOVSCIUS.

Cui

Cui infesta & planè noverca, bona animi, subtraxit natura, altera etli excutens, altrix fortuna, commendationem fumosarum substituit imaginum, quarum nihil simile habet præter colorem. Digniores pleriq; ut in populari versentur orchestra, quam Principis circumfideant latus, quod improvidè cinxit, quemcunq; aut rarior prudentia, aut bellica non insignivit fortitudo.

23. DUX GREGORIUS GREGOROVICIUS ROMADANOVSCIUS. Optimè consulere humanis rebus æterna fata, dum summas virtutes, deterrimis aliquando vitijs miscent: & ratò aliquem in curiam sive sacrarium cooptavere honoris, quem populares sui intra limina desudantem non spectavere virtutis. Innatam ferociam *Romadano*, gladiatorum ferme robur, & trucem illum, ac fortunis (ut asserunt nonnulli,) insidiantem alienis, animum, transfudit ad campum fortitudinis, & Dominam campi fortunam, cui famulari ille demum novit, quicunq; prodigalitate sui, nec parsimoniâ sanguinis alieni, duratura tantum sub arbitrariâ Vitæ & Mortis staterâ, obsequia pignori audent. Neq; ibo inficias, audaciæ illum quam consilij videri meliorem, & promptius obire pugnacis militis, quam providi Ducis partes: Si tamen ineunda est bene meritorum de *Re Moschovitica* censura: facile conjiciet præsens ætas, & fera judicabit posteritas, ita illum Principi suo, hoc duodecennali bello impendisse operam, ut planè eundem æquari pauci: ardore verò bellandi, strenuâ & indefessâ agilitate, (tum, quod in timidiore rarisimum gente,) leoninâ animositate superaverit nemo.

24. ATHANASIUS LAURETOVICIUS NASCZOCCINIUS. Nasci clarâ stirpe fortuitum, nec ultra æstimatur: suapte inclarescere, & non tantum adstruere, sed architectari sibi (ut ita scribam,) fortunam, ille demum novit, quemcunq; altior humanis costibus Virtus, a promiscuâ vulgi secrevit fece. Municipalis ille eques, & novus *Arpi*nas, ex faucibus conjuratorum eripere potuit *Romam*, & qui adhuc oriari tantum cæperat, accensas parricidarum extinxit faces, nullo humani generis probro, non Romæ tantum illi renatæ deberi laudem, sed totius copiose loquentis sapientiæ, ad hominem, cui non generis fastus, sed facti immortalitatis faciunt nomen, referri natales. Neq; *Claudio*rum, aut *Corneliorum*, aut *Fabiorum* stirpe inseruit *Marium* fors nascentem, a florentissima Italiâ avertit, monstraturus orbi, posse etiam inter viles decurias aut tribus, nuper censum, conditoris aut conservatoris Imperiorum expectare nomen, si præsertim non plebeja, quæ in pastoralibus olim tugurijs maximos educavit reges, manuducat virtus. Vix non tantis usibus, sed ingenti Principis sui obsequio, aut elementioris vis Numinis, aut indulgentior quædam facilitas naturæ, *Nasczocciniam* formavit. Tredecennalis certè armistitij sparsa per *Europam* gloria, quam optare videbantur Christiana regna, (vix tamen sperasse arbitror,) tantò nobilius illi statuet in animis posteritatis acroama, quanto præstantius hic de unaquaq; meretur communitate, qui illam, etli non diuturna, augeat pace, quam ille, qui inter necivis imminuit & exhaurit bellis. Scilicet nec uni urbi, nec uni Reipublicæ, verius auguratum fuisse quam scripsisse arbitramur vatem.

Bbb 2

Sum-

Juvencus.

Summos posse viros, & magna exempla duros

Verrucum in patriâ, crassosq; sub aere nasci.

25. **BOGUSLAUS** sive **BOHDANUS MATVIEIOVICIUS CHYTRIUS**. Claudat agmen, & circulo Majorum Senatorum coronidem imponat, qui nunquam clausas aures supplicibus, maxime externis habet, & coronam Principis beneficâ usq; adeo enititur fulcire manu, ut expulsâ quasi veteri Domina Tyrannide, Gratia sive Charites æterna hic domicilia figant. Rigorem illum contracti supercilij, quo immanior gens malè plerumq; audijt, insuetâ his oris & moribus emendavit comitate: & sicuti ministros aulæ regimine præit, ita humanarum calamitatum ad pedes Principis procumbentium, anteambulo est. Merito armamentarij seu armorum, quibus utitur Princeps, & aureæ gæzzæ, seu gemmarum, & pretiosorum lapillorum repositoriij curam gerit: syavioribus etenim armis humanitatis plerosq; allexit, quam ferrea hactenus subjugavere arma, & cuilibet regnanti præstantiores thesauris, liberalitate regnatrice non abusus, paravit amicos. Manum de tabula tollere tædij metus monet; sed ex pectore nunquam eyellere bene meriti Viri præclaram memoriam gratitudo jubet.

198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

CASTELLANI sive Okolnicze

Sclavonicâ Lingvâ appellati.

1. **DUX BORISSIUS ALEXANDROVICIUS TRAICCUROVIUS**. Etsi à stirpe Magnorum Ducum *Jaroslavienſium* oriundus; magis tamen personatus Histrio est, oblectando quàm consulendo Principi destinatus.

2. **DUX DANIEL STEPHANOVICIUS WELIKI GAGINUS**. Non disparis stemmatis, sed quidquid illi fortitudinis & prudentiæ parior in eum detraxit natura, hoc abunde compositæ mansuetudinis & non fucate sinceritatis refudere dotes.

3. **DUX DEMETRIUS ALEXIOVICIUS DOZHORUCCIUS**. Indolem & fortunam *Georgij* superius descripsi, sed quantum ille ætate hunc præcedit, tantum prudentiâ & reliquis dotibus antecellit.

4. **DUX GEORGIUS** (ni fallor) **IVANOVICIUS BORATYNSCIUS**. Exercuere illum arma, & si levitas non derogaret, pauci illum militibus æquarent artibus. Eo accessit temeritas, levitatis comes, quæ belli Duces pessumdare consuevit.

5. **THEODORUS VASILEVICIUS BUTURLINUS**. Originem à *Celadinâ* gente *Hungariâ* trahit: sed immitiore fortunâ malè ab opibus instructus, etsi truncâ & mutilatâ manu in acie *Ochmatoviensi*, indulgentiorem Principis promeruit manum.

6. **ANDREAS VASILOVICIUS BUTURLINUS**. Uti sanguine, ita & virtute non discrevit eum fortuna, sed ærumnas illius auxit, dum filio in spem melioris fortunæ genito, in *Konotopensi* pugna, & prius lumine orbavit.

7. **NICETAS MICHAYLOVICIUS BARBARICINUS**; *Romanoviam* patriciam antè, tunc regnatricem, & *Seremotoviam* sanguine attingit domum. Tanti sanguinis, Justitiæ cultus, & corruptelis nunquam obnoxius animus, additamenta sunt.

8. MI-

8. **MICHAEL SEMANOVICIUS WOLYNSCIUS**. Prudentiæ utiq; non contemnendæ habetur. Legationibus bellicis, & continuis quasi præseduris tam pacatis, quam militaribus inclaruit.

9. **BASILIUS SEMIANOVICIUS WOLYNSCIUS**. Ut in corruptissima olim, & jam vergente in perniciem Romanâ aulâ, plerosq; hic reperias magis extra vitia quam cum virtutibus. Solertiam tamen & circumspectam prudentiam istius utiq; non improbares, nisi planè in illum conveniret, quod vix cuiquam contigit, abundare etsi mediocri fortuna, indigere arrogantia.

10. **JOANNES FEDOROVICIUS STRESZNOVIUS**. Modica & vix non sine lare atq; penate domus, ab *Eudoxia* moderni Principis Matre, ad consortium sceptri & thori assumpta, claritatem accepit. Simplicitatis ingenus iste ostentationem aliquam præ se fert, etsi non virtutem.

11. **HILARION** sive **RADIVON MATUJEJOVICIUS STESZNOVIUS**. Callidior hic atq; Scrutandis arduis negotijs, congerendis ærarij publici nummis, veluti affectibus humanis aut major aut intactus, sæpe à Principe admotus.

12. **SIMEON ARTEMOVICIUS ISMAILOVIUS**. Decoram cicatricibus senectutem, & paternis ac non degeneribus meritis suis opimam, pridem debita cumulasent præmia, nisi improbus adversariorum obstitisset livor, qui devota olim toties pro incolumitate Principum suorum *Ismaïloviâ* capita, cum de innoxio *Schynij* supplicio malè consulta triumpharet invidia, immerito demersit.

13. **JOANNES MICHAILOVICIUS MILOSEAVSCIUS**. Natales & originem eorum superius attigi, cum patrum potentiam *Elia*, elocatione filie *Maria*, moderno Principi nuptæ, consecuti, inter rationes Senatus consultorum memorarem. Impiger & ad quævis obeunda munia præclare indolis, inclinatione Principis, & florente fortunâ quasi hæreditarios patrum consecuturus est honores.

14. **JOANNES BOHDANOVICIUS MILOSEAVSCIUS**. Vafritiem rerum cognitioni conjunctam, etsi nullius adhuc incommodo promere parum audet; si tamen altioribus illum fastigijs indulgentior admoventer fortuna, vix aliquem insidiosus, plerisq; quos aulicæ venenatis allexit lenocinijs fallacia, proculdubio nociturum judicarem.

15. **THEODORUS MICHAILOVICIUS ARTYSCZOVIUS**. Præcipuum in-
dicium non magni Principis magnos libertos, laudatus optimi Principis enco-
miastes, putat, mutaturus animum & stylum si videret hunc obscuriore qui-
dem, sed ingenuo natum loco, ita religioni & cultioribus innutritum cum literis,
tum moribus, ut quod olim vetus aula in suo admirata est *Stilicone*, & quod uni
ex *Cæsaribus*, plerosq; virtutis merito, non generis, ad capeffendos deligenti
honores, dignior perenni laureâ immortalitatis, quâ marcescenti *Heliconis* ser-
to, acclamavit scriptori, id ætas nostra adscribat magno *Aquilonis* Monarchæ.

Lector ex omnibus oris.

Euchis, & meritum nunquam cunabula queris.

Et qualis, non unde satus.

Felicitatem istius, utpote in homine novo, ille demum iniquus feret, quem
minus propitia fata, ut meritum ita honorum voluere esse exortem, etsi
nullam majorem crediderim Principum felicitatem, quàm fecisse felicem, &
intercessisse inopiz, & fortunam vicisse, & dedisse homini novum fatum.

Consulto prætermisi Patrem istius *Michaelē Alexiovicium*, sanctioris
umbraculis religionis abditum, quæ non ita eum occultavere, ne secretiori
& sacrationi interdum Principis consilio intersit.

Ccc

Duo

Duo exciderant memoria Castellani, Dux Petrus Ivanovicus Boratynscius, & Dux Niceta Javovlevicinus, sed nuper allesti in Senatum, nullis adhuc tanto loco idoneis meritis inclaruere.

Ultimus Josephus Ivanovicus Succinius. Quem postremo ut loco fortuna, ita agresti donavit ingenio natura, stipitem eodem, non hominem facile arbitris, quem enormiter hebetem, & natum potius rudere inter Arcadia pecuarias, quam tanto consulere Principi, ab omni eruditione remotus judicavit Senatus.

Littus jam spectanti obtrusere sese etiam invito nomina quasi assidentium aulicorum (*Dumnyi Dvoranie*) appellatorum: Ut sunt Joannis Naczocini nuper legatione ad excipiendum juramentum Serenissimi JOANNIS CASLMIRI, Varlavici fundi, tum Athanasij Narbiakowij, Supremi nunc zrarij Praefecti, Joannis Czadowij, Kijowiensis nuper commendatissimi Gubernatoris, Josephi Chytirij in excubijs Zaporowiensibus plusquam sexennio collocati. Joannis Pronczysci ingenij ad fabricanda tormentorum machinamenta aptissimi. Procopij Elisawowij, Joannis Boklanowij, Hilarionis Lopuchini, Gregorij Anieczowij, Simeonis Zaborowsej, Zamiatnij, Zentowij, Joannis, Matuseinij ferè Decuriae unius aut alterius.

^{vulgo} Cancellarij præterea numerantur ferme quinque, quorum hic ita exiluit ^{Poselski} manus, ut illis spectante Principe confidere in consilio sit nefas. Duo sunt ^{przykaz} legationibus excipiendis destinati, Hieronymus Siemanovicus Doctorowius, & Luccianus Timophicowius Golosowius.

Bellicorum Consiliorum, & totius quasi Nobilitatis alicujus comitatus administratio, est penes Cancellarium, Rozradnij Djak appellatum, Dementium Miniowicium Baszmagnowium.

Regalium sive Ducalium Bonorum, Djak pomiesznij appellatus, Gregorius Stepanowicius Cranlowius.

Pedestris militia, sive Custodum Corporis, Strzelecki Djak appellatus, Alexander Stepanowicius Durovius.

^{Si nu-} Reliqua tam conclavis Principis, quam struendæ mensæ munia, tum mili-
^{men} tia instituta, & viliora honorum imitamento, separata, quisquis hæc nostra
^{vita an-} leges, à me expecta opellâ. Abiturus, à vili hoc scripto, ut tædium quod con-
^{nuent.} traxisti ex hac rude Minerva, lenias, imprime, si lubet: memoriar, quod im-
pressit pridem libris potius quam animis posteritatis sapiens Romanus: Quæ
potentia aularum est, cui non parata sit ruina, proculcatio Dominus, & car-
nifex? Nec magnis ista intervallis divisa: Horæ momentum interest inter
solum & aliena genua. Locuples est? nunquid ditior Pompejo? cui cum Cæsar,
vetus cognatus, novus hospes, aperuisset Cæsaris domum, ut suam clauder-
et, defuit panis & aqua: cum tot flumina possideret, in suo orientia, in suo
Cadentia, mendicavit stillicidia. Fame ac siti perijt in palatio cognati, dum
illi hæres esurienti publicum funus locat.

Honoribus summis functus es? numquid tam magnis aut tam insperatis,
quam Sejanus? quo die illum Senatus in Curiam deduxerat, populus in frustra
divisit: in quem quidquid congeri potuerat, Dij hominesque congesserant, ex
eo nihil superfuit, quod carnifex traheret. Rex es? non ad Cræsum te mittam,
qui rogum suum & accendi & extingui vidit, factus non regno tantum, sed
morti etiam suæ superstes. Ptolomæum Africæ Regem, Armeniæ Mithridatem
inter Cajanæ custodias vidimus: alter in exilium missus est, alter ut meliori

^{Seneca} fide mitteretur optavit: in tantâ rerum sursum ac deorsum euntium versa-
^{de Tran-} tione, si non quidquid fieri potest pro futuro habes, das in te vires rebus ad-
^{quillita-} versis, quas infregit, quisquis prior vidit.

HISTORICO- POLITICUS.

Sivè

QUÆSTIONES HISTORICÆ

&

CIVILES.

Ex Libris III. T. LIVIJ Pat. Hist. Rom. Dec. Primæ
CONCINNATÆ.

Auctore

PAULO à POTOK POTOCKI
Secretario S. R. M.

SERENISSIMO & INVICTISSIMO
VLADISLAVO IV.
POLONIÆ REGI.

Magno Duci Lithvanix, Russiæ, Prussix, Mazovix, Samogitiæ,
Livoniæ, Smolensci, Czernaiechovizq; nec non Svecorum, Got-
thorum, Vandalorumq; Hæreditario REGI.

DOMINO meo CLEMENTISSIMO,

Paulus à Potok Potocki, V. & F.

Pincipis in Orbe populi Historiam, ad Te (Magna olim Orbis Histo-
ria) deduco REX Serenissime. Magnum nomen accipit à mate-
ria: nam Romana est; majus à Livio: nam ab erudito calamo ve-
nit; maximum à Principe: nam VLADISLAVO IV. inscribitur, cui non
una virtutis æstimatrix Roma, sed spectator contigit Orbis; sed leve &
umbratile ab auctore, nam mea lucubratio est. Livium seu Urbem Romanam
in Orbem redege civilem, ut Tibi Regum Sapientissimo facerem tributum,
cujus tantum felicitate Orbis noster civilis est. Non voco Regiam men-
tem ad Romana spectacula, ubi è populari sanguine enascebantur pur-
pura & coronæ: nam supra Romanam felicitatem es; ejus sceptrum
non dotavit sanguis, in ea maxime tumultuantis Europæ scena: in quâ
(heu fatali corruptæ ætatis malo) sanguis & cædes, sceptri & coronæ
addidamenta sunt.

Sed ut Tibi Tua constet (quæ externarum magistra est aularum) felicitas, magna virtutum in Romana tabellâ descripti nomina; ut Tibi non armorum solum, sed virtutum & literarum Regi Felicissimo, hoc totum procumberet vœtigal immortalitatis, quidquid magnum antiquus appellavit Orbis. Addit momentum literis bonus Princeps; & si conservatrices literas animat immortalitas, tantò pulchrius ille, qui digna immortalitate gerit. Pro Romanis virtutibus (fatebor) pulchro errore occurrebant Tuae, & triumphalia Septentrionis nostri nomina substituebant antiquæ majestati: sed augustiorem hanc & uberio-rem materiam, maturiori seposui ætati, rarâ temporum felicitate, (ut loquar, quod humana oraculum edixit prudentiæ) ubi sentire quæ ve-
Tacitus
Lib. 1. *His:* *lis, & qua sentias dicere licet.* Hoc primo rudimento animi & styli experiri aliquid, non scribere volui, & formari in alieno nomine, quomodo demum felix essem in Tuo. Nec abhorrebis (quæ Tua in- nata Virtus est) à novo & vix in regno literarum audito auctoris no- mine, ad quem (abi invidia) melius transire potuerant bellicæ dotes & hæreditarij Majorum animi, sed Tuae hoc debetur felicitati, quod ijs regnes, qui jam & sanguine Immortali Nomini Tuo litare didi- cere, & virtutes Tuas ab oblivione posteritatis vindicare discent. Et si Majores mei pro incolumitate Invidiosissimorum Regum & Tuâ, strin- gere ferreum stylum planè omnes, primus ego stringo literarium, ut natale solum, quod Majorum meorum sanguinem abundè hauserat, mea nunc etiam atramenta sorberet. Excusabit itaq; non adultæ æ- tatis opus, Augustum Tuum (quod libro meo præfixi) nomen, nam & in fronte totius Europæ jam legitur, tuebitur Majestas, contra acro- ra Literatorum hominum judicia, & quod in parte felicitatis numero, lucubrationem hanc neq; ab arte, neq; ab ingenio instructam, solâ præ- scriptione Sacræ ac Serenissimæ Majestatis Tuae honestabis. Ita Te Magnus servet Deus, Regum maxime, ut Tibi cum Serenissima Con- juge, quam in consortium sceptri vocasti, auspiciò sæcula no- stra, indefessam debeant felicitatem, & ipse virtutum Tuarum sit arbiter, & interpret orbis. Cujus immortalis nomini, Regum Clementissime, lucubrationem meam reverente ca- lamo inscribo, & me æter- num sacro ac DICO.

Ad

A D L E C T O R E M.

Vltia parvis magnisq; civitatibus, communia sunt, ignorantia recti, & Tacitus Invidia; sed humanis ingenijs adeò familiaria, ut nullum sit aut scri- bentis aut legentis Ingenium sine hac mixturâ. Ignorantia, quia sæpe suo caruit successu, neq; à magno potuit inclarescere nomine; levius telum habet, quod vibret; invidia atrocius sevit, & cum sit ingentisq; aborsus mentis, in hu- manam perniciem erudita est, & gravius scribentium ingenia studiaq; oppressit. Scripturum me eâ ætate, quâ pauci ex umbrâ prodire: eo usu quem mihi an- tiqua domesticarum rerum potuit parere cognitio, & deteruere multi amici an- tequam ederem, & postquam edidi; vereor ne invidi homines nati venena ex- fugere librorum, ulteriora cogitantem deterreant; dubium ignorantia an invidi- diâ? sed irrita curâ. Neq; ignoro, hoc sæpe & inest virtutibus sæculo, scri- ptoribus nihil jam infelicius esse, contra quos obarmavit invidia eruditæ men- tes, ut ingeniosiores, ita acrius animatas. Tumultum sæpe sopivit mutua aut alterna cades, & raro posthumæ inimicitie, auctoribus suis supervixere; unius sapientis ea ira est, aut potius morosa censura, ut quasi ultra fata acerbior, alieno funeri sit superstes.

Et primò incurreret in judicia & voces hoc, quod opusculo meo præfixi Hi- storico-Politici nomen. Quid tu (dicent alij) unus scilicet, exististi homo, neq; ab ingenio, neq; à prudentiâ instructus, qui ex paucis obsoleta Historiæ pagi- nis, formares principem, aut illi paritutum civem. Neq; me tamen, ista acer- bior movet objurgatio; nam etsi evolvas antiquiores rerum civilium scriptores planè omnes, qui penitus ignoro qua ratione in eruditorum vixere regno; si ve recentiores excutias, non deteriores quidem, sed ultra communes opiniones, aut magis remotos, aut minus expositos; invenies longè diversum esse hoc civilis gentis; quod nec mole sua deterreat legentem, & tedium leniat, frequenti quasi mutatione materiæ, aut scenæ. Obsoleta demum ab eo meruit appellari Ro- mana Historia, cui ex annalibus Scythiæ, aut deterioris barbariei, non ab hac vidricæ orbis & virtutum altrice Urbe, formandus esset civis; nisi ea forte nos tenet insania, aut cæcus amor sui, ut sicut in moribus ab antiquorum degener- ravimus institutis; ita & in hac vitiosissima ingeniorum teneritudine, prælimina- res etiam tituli nos sæpe delecent; non quod meliores sint, sed quod recentiores, aut recentibus magis similes.

Jam secundum invidiæ telum, quo petitur hoc scriptum, quod unus quasi in hoc opusculo opinionibus nitatur Taciti, qui mihi unus pro multis est, minus ve- reor. Feci hoc vitio aule, aut more; in quâ cum clientis unius erga omnes, par sit veneratio, vix tamen lubrico limini insistere queas, si non Tibi unum prudenti solertia potiorum, cui innitatur non adulta fortuna, delegisti Patronum. Accedit quod voluerim, antiqua novisnectere sæcula, & sociare hunc regium magnitum cum hoc magis Urbano Idistorico; ut sicut sunt argumento (si tantum Livianis Decadibus detrahas libertatem) gemini, ita & opinionibus essent con- ves. Si forte caruimus successu, ignosce ætati; conatus certè adtulit aliquid ul- terioribus lucubrationibus nostris emolumentum.

Tertium & ultimum telum est quod in me vibrabit Invidia, contra ætatem meam, & nondum firmatam prudentiam. Et veniâ mihi opus fuisset scripturo de rebus ci- vilibus, præsertim hac obnoxia vitis ætate, cum jam virtutibus pares non si- mus, nisi me non mea ambitio; sed Tuus impulisset, fructus. Unum & ulti- mum est, quod à Te enixius velim, ut nemo me temere judicet, nisi qui totum opusculum legerit. Immaturus hic ingenij partus à Tuo ingenio expectat aut in- teritum, aut medelam; cum mihi iam promptum sit utraq; frui famâ, quamcumq; levis calamus accersit. Vale & ulteriora in eo genere, si annuet cælum, à me expecta.

Ddd

APPRO.

APPROBATIO.

JACOBUS USTIENSIS Sac: Theolo-
giæ & J. U. Doctor, per Diœcesim
Cracoviens: Ordinarius Librorum
Censor, libellum sub titulo *HIS-
TORICO-POLITICUS* à
Perillustri D. PAULO POTOCKI,
à POTOK S. R. M. S. confectum ex-
quò nihil à fide, & bonis Moribus
absonum continet, Typis mandari
permittit.

LIBER PRIMUS T. LIVII.

COMPENDIUM PRÆFATIONIS.

Corruptissimâ republicâ plurimas esse Leger, utpotè ex delicto aliorum Tac: 4
natas, ab ore magistri sui vetus didicit aula: addam ego, è pef. An. 6
simis temporibus enata, dicendis sceleribus nunquam defuisse de-
cora ingenia. Ita vergenti ad occasum libertati Romanæ, providerat
fortuna adhuc Romanis propitia, Ciceronis linguam, quam ideò acrior
animaverat libertas, ut non tantum in majestate dicendi imperaret, aut
solos Clodios & Catilinas depelleret ab urbe; sed ut non Caesar oppres-
sam patriam, sed Cicero victricem Caesaris clementiam, duceret in tri-
umphum, & Antonius non Philippicor campos, utiq; armatis legionibus
obsessos, sed Philippicas timeret inermes. Ita & Neroniana tempora
habuere suam Senecam, & in Senatu Thraseam: Et crudeliter regnante
Domitiano, non defuit regis prudentiæ author Tacitus, nec ullum de-
inde sæculum adeò virtutum sterile fuit; quo non aliquis sub malis etiam
principibus, magnus vir nasceretur. Contigit etiam ea felicitas Augusti
imperio, sub quo T. Livius ad scribendam Historiam urbis Romæ accessit.

Dignior esse non potuerat calamo Liviano alia materia præter Ro-
mam; nec Roma alio rerum suarum scriptore præter Livium. Primam
itaq; hanc paginam facit scriptori nostro, gravissima de temporum infe-
licitate querela, ubi labefactatam esse imprimis militarem disciplinam
graviter dolet, cujus tenacissimum vinculum, præcipuum decus & stabilimen-
tum imperij est. Hac dissolutâ, ex cujus sinu omnes olim triumphus ma-
narunt, quid mirum videri debet, si reliquæ civitatum pestes in Urbe
Romana redundarunt? Hinc crescentibus opibus accrevère cupiditates;
hinc quò melior, latiorquè fortuna reipublica erat, quò magis imperium Liv.
crevit, & jam in Græciam, Asiâq; transcendere exercitus, eò magis res Dec. 4.
illa Romanos ceperunt, quàm Romani illas. Bene itaq; cum corrupta
primò perstrinxisset castra, de Urbano etiam luxu, populariter philo-
sophatur. Nam quidquid accessit vitiorum urbanæ plebi, à militari cer-
te contagione peregrinis obnoxia moribus obrepfit. Nobis ex tantâ ci-
viliū rerum suppellectile, una tantum civilis oritur.

QUÆSTIO I.

Quare post Paupertatem & Parsimoniam, in Urbem Ro-
manam luxuria & avaritia immigrarunt?

Nescio quomodo soror bona mentis est Paupertas, hominibus Romani vox Petro-
est; sed frustra hæc soror, si illi non contigerit bona Mater, nius
Expectabam à Romano ore, si hæc quæ tam facile invenit Soror, Arbitr
rem, haberet etiam Matrem generi suo parem. Diverteram itaq; ad in saty-
principum limina: si fortè Majestas in filiana vellet adoptare Paupertatem.
Ddd 2

tem: sed illius caput regia strinxerat falcia, quod vulneraverat opulentia cura: manus innitebantur scepro, quia timebant ruinam: operaverant Pectus servilliter aurea catenae, sed quia barbari etiam, apud quos aurum vernaculum est, & copiosum, auro victos in ergastulis habent, & divitijs malos operant, merito illam vocare licet tanto locupletiore quod nocentior. Deflexeram ad castra, si forte sterilis inter tot mortes Bellona, secunda videri optaret, sed nescio quomodo saeculi nostri infelicitas, ferream Martis rubiginem, in aurum abire coegit, etsi aurum nec tegit, nec vulnerat. Restabat, ut inter nobilitatis ordines quærerem natales paupertatis, sed annularis illa catenula, quæ vincire didicerat equestres digitos, jam servituti suæ oppignorator tenuerat, atque ut arctioribus compedibus adstringeret, lunulas aureas calceis imponebat, ut tamen disceres, multum illos a lunâ inconstantia mutuasse. Proscriptam & e regia, & e castris, ab urbe denique exulem Paupertatem, vix in agro Plinius. natam reperi, sed in agro, Imperatoris manibus exculto, cum gauderet terra vomere laureato, & triumphali aratore. Sed donata Romanâ civitate libertas, Paupertatem in urbe enixa est, ut is demum liberè viveret, qui libertatem turpi & illiberali quaestu non fecit venalem, nec aurum habere, Romanum esset, sed aurum habentibus imperare. Nam ideò forsitan Cincinnatum ab aratro ad Dictaturam accersivit Roma, ut virtutem inter fruges natam, eo magis admooveret libertati, quod melius paupertati insuevit, neque solum terræ excolendæ, sed laureæ etiam circumferendæ viva nasceretur manus. Scilicet ut cecinit popularis noster Septemtrionalis fidicen Lyra.

Sarbiev.
na lib. 1.
Lyric
ode. 2.

Fessos heri duxit boves,
Dat magnis hodie jura Quiritibus.
Et quæ bobus ademerat,
Imponit Gabijs & Curribus juga.

Lib. 9.
Dec. 4.

Pollebat itaque olim Roma Parsimonia, quia sibi unusquisque moderabatur, & unius urbis cives erant Romani, sed sicuti plerique mortalium avaritia, ex opulentia orta est, neque emorienti libertati supervixit paupertas, tanquam ipsdem fati occubisset. Quid deinde sumptuariae leges toties latae, toties abolitæ, pro libidine magistratuum non tam prohibere vitia adulta, quam securiorem luxum fecere. Hanc infelicitatem cum jacturâ libertatis conjunctam, & cum externis moribus in Urbe peregrinam graviter perstringit Livius. *Luxurie (inquit) peregrina origo, ab exercitu Asiatico, in urbem inducta est; ij primum lectos æratos, vestem stragulam pretiosam, plagulas & alia textilia, & quæ tum magnificæ suppellectilis habebantur monopodia, & abacos Romam advexerunt; tum Psaltria sambucistræque, & convivalia ludionum blandimenta addita epulis, epulæ quoque ipsæ, & curæ, & sumptu majore apparari cæptæ: tum coquus vilissimum antiquis mancipium, & assumptione, & usu in pretio esse, & quod ministerium fuerat, ars haberi cæpta.*

Quo magis miror frugalem Curium, quod inter triumphales applaudentis Romæ spectatus ignes, domestico foculo assidere non erubuerit, ipse sibi coquus & conviva.

Dum parvo quæ legerat horto
Ipse focus brevibus ponebat oluscula quæ nunc.
Squalidus in magna fastidis compede fessor.

De

De Cæsaribus dicerem, quos sibi plerumque immodica largitio emit, sed in illorum aulis, parsimonia avaritiæ nomen invenit. Nam (ut oculus prudentis vidit). *Dites olim familia, studio magnificentia prolabeantur, & largiri opes aut profundere saculum appellarunt.* Quid veteres luxus in convivij, & circulis incusamus? cum Romanæ etiam cupiditates quæ materiam sermonibus præbuere; alios potius repererint homines, quam alios mores in posteris repullulantes. Mollitiam forsitan sumptuosam damnamus, & ipsi scitilibus nobis in mensa ministrari non patimur, ut defraudemus sensum cupiditatis, etsi non ignari in ipsdem terræ visceribus latere, hæc invidiosa metalla, quæ vile lutum fecit. Nec video quid gemmam commendat, utique inter monstra maritima natam, quam ab immitti elemento mutuamus, propterea quod pretium meruerit, non veritate, sed raritate. Hanc demum quæ nos vestivit molliorem lanam, peregrini vermiculi textura commendat, quæ, si animos humanos non infascinaisset personata humani splendoris scena, nunquam suo placuisset nitore, quem ideò nobis pretiosa necessitas comparavit, ut purpura ipsa faciat ruborem, si forte infulescimus. Porro cum in Urbem Romanam ut luculenter deduximus, serz luxuria, & avaritia immigraverint, & diu paupertati ac parsimoniæ habitus honora fuerit, hinc oritur documentum principibus, ut in regiam suam admittant, si non Paupertatem, quam fastidire consuevit Majestas, certè Parsimoniam. *Homines etenim (humana sapientia oraculum est) ditescunt, non solum bona amplificando, sed etiam sumptus minuendo.*

Tacitus
lib. 3.
Anna
lium.

Adderem hoc loco sumptuarias Reipublicæ Venetæ leges, nostris temporibus eâ in Urbe natas, sed illæ jam si non ad æmulationem, certè ad imitationem orbi innotuerunt.

Aristo-
teles in
Rhetor-
icis.
Die 27.
Julij
Anno
1645.

OBSERVATIO De Muliebri Ambitione.

Non omnino servitus obrepserat Romæ, quæ ne impune peccaret crudelitas, quidquid in eligendis imperatoribus detrahit regnantibus libertati: hoc abundè refudit ambitiosa mulierum felicitati. Restinere antiquæ leges muliebrem ambitionem, ut quia mulieribus honores gerere non licebat, per filios tantum ambitiosæ essent: sed non ultra equestrem fortunam; nam ferocius hæc serpsit in principe domo labes, & Roma cui carò stetere sceptræ, scilicet natali popularium suorum sanguine empta, acriter tamen pro Dominantium matrimonijs, etsi libertino ore, certavit. Claudium rebus humanis imposuit nascendi fors, aut servile magnitudine sua jam laborantis Romæ fatum, non latum & populare vulgi suffragium, quem is demum optimè elegit, qui primus serviliter coluit: in eligenda tamen conjuge principis, est sua species libertati, & qui coacti servivere principibus quos ipsi non elegere, ne deinde imperata sed ultronea servitus esset, certant non an serviant, sed cui principis consorti. Usque adeo obtentum habet Tyrannis, & quod securius clandestina agat, viriles sæpè fastidivit titulos, ut ab imbelli nomine mutaret speciem & colorem: etsi satis cladibus suis innotuit orbi, virtutum non minus quam furiarum personis sustinendis, substitutum esse muliebri nomen, ut si quid rarior in privata femina servaret virtus, hoc demum evelleret multarum, muliebri scelus sub corona.

Tacitus
A. 12.

Ecc

rona. Ut venena averterent multi, in promptu remedia habuere: hanc pestem quæ non reliqua corporis membra, sed coronata invadit capita, ut averteret, vix aliquis cogitavit. Scilicet ut vitij nobis placeamus, ita lentius, admoveamus remedia: ignari quanto plures mora ipsa faciat morbos, quam causa accersita. Remedia itaq; paramus contra inveteratum orbis malum, principale flagitiose dominationis instrumentum, ambitionem muliebrem: convitium facere sæculo nostro non audeamus, nam è remotiore antiquitate petita narratio est; quæ partium securæ, nullius gratiæ emi aut mancipari potest: nec erat hujus loci nisi Sabinarum raptus, non tam materiam disceptationi civili dedisset, quam causam. Neq; dedecet nos hoc loci, de connubiali fædere, & muliebri differere ambitione, cum amplissima orbis geas, non ambitu, sed raptu quæsitâ pararet connubia.

QUÆSTIO II.

Quare post raptas Sabinas, pleriq; Romani,
uxorum Imperijs obnoxij fuere.

RARò, sed indecoro fædere, numerarunt Romani inter Majores, ac natales suos Martem, & Venerem: quia in primordio surgentis urbis prima arma, pro mulieribus raptis contra Sabinos strinxere. Nimirum ex Trojanis ignibus, Roma renata est, quæ non tam fatali flammâ, quam potius ferali improba Deæ igne exarhit. Auspicati igitur sunt militiam suam Romani, ab armis quæ Vim proba Dea suppeditaverat, sive quod bellatrici juventuti, expediebat pro Hymeneo canere classicum, atq; hoc demum edito spectaculo proludere blanditijs, sive quod ad procreandam in filijs virtutem, non aliam oportebat esse pronubam, quam *Bellonam*. Pulchrè etiam ex raptu sibi, sicut pleriq; Dij quæsiwere uxores Romani, ut illos à *Marte* fuisse generatos, sua admoneret origo, qui plerumq; ferox est, nec nisi prædâ vivit. Quid deinde crescente indies Urbe, hæc tutelaria nomina non effecere. Nam Romana libertas obstetricante muliebri pudicitia nata est, quæ nunquam certè depulisset longæ servitutis mala: nisi pudicitiam *Lucretia* nova in animum Tyrannide, *Terquinius* crudeliter violasset. Pulcher partus sed à degenera Matre, *Terquinius* violentiâ, nisi forte hoc uno meruisset genium immortalitatis, quod ex illo rogo emorientis virtutis, rediivivam sæculi illius Phœnicem genuerit libertatem. Bene itaq; cessere Matronales virtutes in libertate, sed ad imperium, regno deterius hæc etiam accessit calamitas, quod non tam Cæsaribus, quam uxoris dominationi fasces submiserint Romani, non ignari, suum quoque Deabus fulmen esse. Uxorius ille ambitus crudelius quam Cæsaris Dictatura, immaniùs quam Tyrannicus triumviratus, insidiosius, quam callida Tyberij cunctatio imperium pressit. Prima *Livia* Augustæ nomen sumpsit: ut augustius firmandæ dominationi munimentum pararet, *senem Augustum* de-
Tacit. 1. vixerat adeo, ut nepote Agrippa Posthymo in insulam Planasiam pro-
Annal. jecto, Tiberium in domum regnatricem adoptaret.

Solut

Solus *Tiberius* cæterâ malus princeps, hoc uno reliquis melior Cæsaribus, quod post extinctam *Livie* Matris potentiam, saltem viriliter sævierit. At verò *Claudius* fatale duarum uxorum mancipium, alteram *Messalinam*, lascivè & crudeliter imperantem prius interiisse audivit quàm voluit, alteram incestis nuptijs induxit *Agrippinam*, non minùs gravem liberis suis novercam, quàm novercali partu Reipublicæ nocituram, & ipso infelicitis Fæcunditatis nomine, toties humani sanguinis ream. Sed neq; in *Neronis* pectore deleverat, crudelitas amorem, etfi ex moribus domini sævum: qui *Poppæam* habitam prius inter instrumenta principalis voluptatis, idè inter homines principem fecit, ut scelere deinde suo, mortuam inter Deas referret. Digna profectò quæ ietu calcei interiret, quod super limina Augustæ domus collocata, nec cæstum aut simplicem vittam promerita, ultimum *Claudiorum* sanguinem calcarit. Documentum Principibus, ne erga uxores sint, aut immodicè blandi, aut immodicè severi, quæ pestis Romanos potissimum afflavit, quorum majores idè uxores rapuere, ut ipsi deinde muliebri obnoxij imperio servirent. Nec scio an feliciùs in aliâ urbe, fortunæ, litaverint uxores quàm Romæ: quæ fati sui non ignara, *fortune Muliebri* aram inscripsit. Certè nullibi melius potuit fingere nimis credula antiquitas, *Martem* fuisse irretitum quàm Romæ, nempe quos animavere castra ad Martialem indolem, eos plerumq; lenocinantis vitæ corruptelis, irretivit Urbana voluptatis Dea.

Idem 1.
2. & 3.Idem
lib. 12.Id est
Ostia-
viam,

Liv. 1.2.

Ex Mo-
tamora
phof. O-
vidij.

OBSERVATIO III. De Religione Civitatum.

NON tenentur virtutes uno cum sceleribus nexu, & sæpè eas à suo exclusit commercio humana felicitas. Adstruere sibi felicitatem, pessimi etiam potuere. Nam felicia scelera sunt; rarò optimus quisq; vocare potuit in consortium fortunatam virtutem. Nam nihil ex ea fortunæ soror, mortalitas libavit. Res Sacra religio est; & citius expectes ab *Jove* fulmina, quàm à religione bella. Nam & vetus ætas, quæ omnia sapientiæ & virtutum armavit Numina, exarmavit religionem: ut restaret in cælo aliquod innoxium Numen, quod humanus non placaret sanguis. Felicem alij ex antiquis appellarent religionem, qui etiam eo nomine antiquo sæculo suam debent felicitatem, quod ad eos (fatale malum) præsens ætas nihil pertineat: at non aliquis hujus sæculi & animi, cui quidquid legibus armorum paret, vix religiosum est, aut felicitatis meruit nomen. Sanguinaria religio orbis est: & quæ est alienæ conciliatrix felicitatis vix retinet suam: ut verum sit hominis sapientissimi dictum, quod ad tuendam felicitatem alia opus sit felicitate. Crudeliori vulnere melius medetur armata manus, & rarus qui inflixit vulnera eadem sanavit: nam cui crudelitate nocere contigit, raro eidem beneficio salutis prodesse est concessum. Innoxia Orbis medicina religio, non suo sed alieno fato, corruptis & suâ vulneratis clade civitatibus, admota sparsit venena: & quæ sua innocentia orbem servare potuit, immanissimè alienis freta adminiculis, humanum sanguinem pignovit. Adeo medicinæ, si excedas, absunt in venena, & si minuas, plus detraxere sanitati. Non itaq; doctrina civilis ex antiquâ Romæ oritur religione, sed querela de temporum infelicitate. Nam si instituyente Numâ animavit Urbem religio nocentius, deinde jam sanctior humanis cladibus orbem affecit.

Seneca
de Tran-
quilli-
tate.

Ecc 2

QUÆ-

*****

QUÆSTIO III.

Quare in populo quantumvis efferato, religionis ratio habeatur.

Religionem obtentui habere principes solent, sed rara hæc in populo labes. Sive quod humiles mentes nescio quomodo magis benefico Numini obnoxie sint, & ideo ad cultum proniores, quia illas sua sceptrâ, & purpurâ non prægravarunt: sive quod religionem solam, ideo rarò mutaverint civitates, quod simul aras, & focos, una eademq; involvat ruina. Neq; satis scio, quare Roma religionum, & legum conditori *Numa* paruit, quæ sceleribus alienis, ut cresceret, cives habuit asylo quam urbe digniores, nescio, quare feroci *Romulo* successit civilior *Numa*, nescio quomodo illos ad Justitiam, & mansuetudinem traduxit religio, quibus jura hospitalitatis, & sacrosancta connubiorum fœdera præscripsit violentia.

Bene itaq; *Numa* religionibus, & Divino jure populum devinxit, & rem, ad multitudinem imperitam, & illis sæculis rudem, efficacissimam *Deorum* metum injecit. Religione etenim nihil popularius est: Quæ ubi semel in animis regnat, non facile est translatitia, quæ etsi inermis, orbem tamen armare potuit, & si quando, hoc certè infelicissimo sæculo, pro retinendis sacris, aut evellendis opinionibus, Europa arma sumit, Video Provincias illas, olim Romano etiam nomini rarò tributarias, nunc tantum humano sanguine dotales, armis decernere pro servitute religionis, quæ olim pro libertate non infeliciter strinxere. Nunquam etenim adducor, ut eam appellem libertatem, quæ ubi semel expulit ab animis eum, quem natura Dominum imposuit, servire demum cœgit, aut à sacris proscripto, aut à religione profugo, eò crudelius pro libidine sacrorum rituum imponenti leges, quò nocentius eum publica Justitia, sibi obnoxium fecit. Sed in antiquorum regnis aurum, & opes præcipuas fuisse bellorum causas invenio, religionem aut sacra nunquam.

Nimirum vincere pro religione nesciverunt, qui captivos ex Urbibus ducere in triumphum didicere deos; nec scio an ideo divinitatem auro superbè includebat antiquitas, ut pretiosior fieret militibus, præda Deus, an quos ad religionem non obstrinxerat veneratio, aurum certè humanis oculis religiosius numen, alliceret, ut ille (a) qui barbam, DEO opulentiores quam decuit crines habenti, ademerat, imberbi postea felicius se litaturum pollicitus est, quod auro suos cultores etsi invitus donaret. Religionem igitur nunquam ferro vindicavit antiquitas, infelicior nobis, quia pro hac regnorum conservatrice non pugnavit: felicior, quia ut pugnaret, religionem causam non habuit. Quò magis miror crescentem Romam, quam ferocissimæ circumcinxerant gentes, non tam mœnibus, quam religione communitam, ab hostibus extitisse immunem. Nam (ut pulchrè eò loci *Livius* ait) finissimi populi in eam verecundiam adducti sunt, ut civitatem totam in cultum versam Deorum violari ducerent nefas. Scilicet hoc demum meruit impietas, ne usquaq; impia esset, & quæ in primordio pauciores forsitan numerabat homines quam

Deos,

(a) Dyonisius Tyrannus Syracusanus.

Deos, ideo servata est; quia etsi deinde reges etiam, & virtutes apud se natas exulare permisit, Deum tamen neminem movit. Nisi facere nollem convitium humano generi, & sæculo nostro, proponerem ego veluti magni exempli documenta sacra Romana, quæ melius in bellis sua etsi impia servavit superstitio, quam (heu probrum sæculi) religio tuetur nostra. Felicitas quidem orbis est, quod sanguinem non gravatè impendat illi à quo accipit, & placaret infensa Numina hæc victima, si sanguinem illum quem verecundè animaverat religio, non deinde in pluribus contumacia ita infecisset, ut Deo jam libari non possit. Religio itaque quæ veterum animos maxime Romanorum emollire potuit, & nullius certè rei, quam humani sanguinis parsimoniam habuit, hæc ætate bella per Europam circumtulit. Non dico quod erraverit, quæ hæreditariam dexteram solo propugnandæ religionis studio armatam, ideo non ferro minus, quam sceptro gravem fecit, ut regie feriret Majestas læsæ Majestatis utiq; supremæ reos. Hoc miror, quod homines prævis opinionibus mancipati, religionem nefariam literario non minus, quam ferro stylo propugnent, & utrumq; prius stringere, quam veritati cedere velint; etsi more cupiditatis humanæ, acrius olim pugnabatur pro fœcis quam pro aris. Sed manum de tabula, in Polonia scribimus, quidni religiosè ab hac una (hoc corrupto sæculo) religionis Matre. Documentum Principibus, ut si populares animos retinere volunt, ipsi avitam retineant religionem, neq; permittant (quod ait ille) ut ritus sacrorum inter adversa culti per prospera obliterentur.

OBSERVATIO IV. De Successione.

Humanis obnoxia legibus Imperia, una conservatrix immortalitatis, à fatali necessitate vindicat successio. Destinavere sibi jam fata quidquid supereminet, aut excessit fastigium humanæ felicitatis. Plerosq; deterruisset magna fortuna, neq; tot nominibus sua placuisset ambitio, nisi subsidia dominationi in successoribus feliciter invenisset regnatix prudentia. Multi armavere manus, & multos oneravit ferrum, ut unius esset sceptrum leve pondus dextræ, multorum caput strages, lugubre sæculo suo fecit spectaculum, & posthumis scriptorum ingenijs luctuosam materiam dedit, ut unius capiti pararet coronam. Multorum vitam expectatæ tantum felicitatis animavere vota, & si provectior ætas accersivit fatum, vix aliquid superfuit sepulchrali marmori quod inscriberes. Usq; adeo, illud nobis venalis felicitas, ut regna sanguine emamus, quæ nobis tactum finimus, etsi in viliore rerum venalium nundinatione, commodius nos oculorum quam aurium juvet fides. Heroica virtus vestra est (magnæ mentes) si facitis, ut habeant posteri quos numerent, sanguine non minus quam virtute majores. Ut virtus multum suæ detraheret immortalitati; si eam posteritatis, non tueretur conscientia: ita frangerentur regum sceptrâ, nisi ea sperata posterorum firmaret successio; detraherentur coronæ, nisi eas successoris, aut adoptati retineret manus; ipsam celo proximam in principe majestatem violaret tumultuarius popularium furor, nisi timeretur ultor quisquis successit. Hæc igitur successio, an meliore paretur adoptione in domo, aut extra quaesita, nobis differendum est. Felicissima hæc *Livia*.

FFF

na

ne Historiæ messis est: quod non ex triumphali tantum sanguine pullulent civiles doctrinæ, sed ex *servij* etiam *Servij*, Tullij, adoptione principalis prudentiæ redundant documenta.

QUÆSTIO. IV.

Utrum melius sit in Republica quam in domo
successorem quærere?

Sive ruentis potentie subsidium, sive senescentis dominationis munimentum. Adoptio est. Nam desinit ille videri senex qui adoptat, & hoc demum orbitatem solatur suam, quod post adoptionem nuncupatam, non ultra oritur materia sermonibus, & intemperantiæ civitatis, donec unus eligatur multis destinandus.

Sed quia multi principes in domo quaerere successores, in republica vix aliquis, de utraq; adoptione breviter disseramus. Monemur exemplo Tarquinij Prisci, qui ipsâ nascendi sorte servum, *Servium*, ut regno destinaret, in proximo sibi fastigio collocavit. Primus verò ex *Cæsaribus Galba*, extra domum quaesitum adscivit, in imperium successorem, cui ad Imperatorias virtutes sola sufficisset adoptio, si non ideò *Pisonem* suum ab exilio reducem evocasset, ut non tam senis & magna parte sui præmortui *Cæsaris*, quam potius violentæ mortis faceret adoptivum. Cui siye optandum hoc nomen *Cæsarum*, siye timendum erat, ideo certè concessum est, ut magno nomini invidiosè substitutus, ambitionis exderetur, quasi dubitaret fortuna, an inter felicia scelera, patricia virtus, ideò nunquam fortunata, quia imperij capax, debuerit regnare.

Extremo itaq; sanguine stetit *Pisoni* purpura, quam quātriduo *Cæsar* induit, ut diuturnum præclaræ sed infelicis adoptionis exemplum circumferret. Sed meliore fortuna nec deteriore iudicio, adoptavit *Nerva Trajanum*, cui non venefica melior, quam uxor, sceptrum obtulit, quod parricidali manu marito eripuit, quasi non bene docta, coronam fronti adoptati circumdare, nisi prius inferias dedisset adoptanti: quem non exitiosa adoptio è cubiculo ad legiones eduxit, ut olim antepositum filio *privium Cæsaris*, domum subvertentem, qui solus supposititiis partus, & seu deterioris naturæ, seu infelicis rei publicæ abortus potuit docere orbem, quod non perinde sine iudicio adopteatur liberi, ac nascuntur, nisi tamen quod æquiore animo ferunt homines, quem princeps parum feliciter genuit, quam quem malè elegit. Inuit hoc principi suo dignus, *Traiano* laudator *Plinius*, cui optimo civi rarà temporum felicitate contigit, sub optimo principe vivere, cum libere monet. An (inquit) Scenatus populiq; *Romani* exercitus, provincias, socios transmissurus uni, successerem, è sinu uxoris accipias, summaq; potestatis heredem tantum intra domum Tuam queras, non per totam civitatem circumferas oculos, & hunc tibi proximum, hunc conjunctissimum existimes, quem optimum, quem *Dij* simillimum inveneris. Imperaturus omnibus, eligi debet ex omnibus. Et quamvis in illa fabulâ sæculi, sed nimium quam verâ, in scenâ orbis

HISTORICO-POLITICUS.
eruditus Comicus, optimè sub personis optimatum, *querat, an adigi possit Joannes Barla-*
pulum praeferat ad unius familiae servitutem, an jus illi relinquere optimum *jus in*
ex omnibus civibus eligendi. Quia tamen ad popularem potius deflexit *Argenti-*
auram, quæ imminentes Dominos varijs rumoribus differt, & de prin- *de,*
cipibus suis inanibus plerumq; studijs judicat, tradito more quemcunque
principem adulandi, nos melius à vitâ principum, quorum luce vita ani-
matur popularis, firmandæ veritati nostræ mutuemus exempla, Nam
angustior è principibus unus, (a) dubium, scelere an adoptione, ad Imperium
vocatus, ut adoptiones domesticorum aut proscriberet ex aulâ, aut suo
exemplo proscribendas esse doceret, principem educatum in domo sua
regnatrice, cognatione sibi proximum non caritate, aut reipublicæ curâ,
successorem sibi adscivit, sed quoniam arrogantiam sævitiamq; ejus intro-
spexerat, *comparatione deterrimâ gloriam sibi apud posteros quaesivit.* Nec scio *Tacitus*
quòd melius sub unius imperio umbram libertatis invenerit, quàm ado- *i. An-*
ptio in republica quaesita. Umbram dico, nam in principatu absolute *nal: i.*
vera libertas vix cogitari potest, in quo bona tantum libertatis in cas-
sum differere licet.

Adumbravit itaq; libertatem Adoptio, quàm dominantium unus ve-
rè principis ore, aut oraculo recognovit, dignus imperio, quia civis
esse didicerat cum inquit. *Sub Tiberio & Caio, & Claudio, unius familiae, Tacitus
quasi hereditas fuimus, loco libertatis, erit quod eligi capimus. Et finita Hist.
Juliorum Claudiorumq; domo, optimum quemq; adoptio inveniet. Documen- lib. 1.
tum principibus, ut liberè adoptent, nec illos sanguinis nexus manci-
patos adstringat, quos propitia fortuna liberos fecit. Fecit hoc Tar-
quinus, aut potius digna meliore sexu Tanaquil, quæ ideo filios à sce-
ptro paterno amovit, ut illos exheredaret, quos prior degeneres fece-
rat Natura. Regiam ego hanc virtutem liberæ adoptionis nominare vo-
lebam: nisi Divinitatis fidem apud antiquos invenisset. Nam in principe
(teste Plinio) qui electo successore fato concessit, una, eademq; certissima, Divi. Plinius
nitatis fides est bonus successor. in Pan-
egyrico
Traiani*

OBSERVATIO V. De Cruelitate in prin-
cipe Domo.

Quæ antea clandestina fuerat principum manu ductrix crudelitas, prima à Crudelissimo Nerone vocata est ad Coronam, qui matrem interemerat, quasi dubius, cui deberet vitæ beneficium, Agrippinæ, an crudelitati; & ne duarum Matrum, filius viveret, quod natura adhuc prodigium non invenit; maluit conscientiam patricidij subire, quàm venerationem partiri, aut gemino in utraq; certare affectu.

quàm veneratione partiri, aut gemino in utraq; certare affectu.
Non loquor hic autem educatoris *Seneca* incisos nervos, ut sapientia deinde enervia esset, aut truncam *Barrybi* manum sublatam, quæ tamen orbem moderari potuit. Neq; etenim amicorum recensenda sunt ex-
des, quando omnibus amicitijæ religioſior, interijt *Mater*. Quod cru-
delius monstrum legimus fuisse sub corona, hominem appellare non au-
deo, quem natura suum veluti execrabatur hostem, audet tamen *Taci-*
tus hunc Imperatorium gladiatorem, in partem aliquam clementiæ vo-
care, cum scribit. *Nero* tamen subtraxit oculos, jussitq; scelera, non
spectavit. Scilicet hoc saltem de extinctâ *Matre* meruit *Nero*, quia illam
E f f 2. prius

prius ab immiti elemento servatam, quasi matricidium ipsa abhorreret natura, ferro tamen servili permisit, ut imperatoria manus virtutibus tantum non sceleribus evellendis insuesceret. Deteriorem in *Tullia* etli regiam muliere animum, vidit antiqua Roma, quæ jure sceptrum ambivit in atylo prædatrix juventutis, tanquam violatæ naturæ rea; & quasi non esset alter ad solum gradus, nisi paternum cadaver, prima compendiosorem, & magis regiam ad sceptrum invenit viam, quam paternus iasterit sanguis. Nimirum par erat, ut in superbâ scelerum Domo, violatæ deinde patriæ, sola præluderet regis, & patris cædes. Et meritò potuit eripere sceptrum aliena lascivia, quod non extorsit crudelitas paricidalis. Sive quod Romana felicitas hanc exorienti libertati fatalem deposceret victimam, ut sicut Matronalis pudicitia violenter erepta potuit frangere regum sceptrum, ut suas demum stabiliret secures, & consulares fasces, ita subsequentibus sæculis ad plebeie virginitatis sanguine suo verecundioris aram, decemviris potestas (si sceptrum, & corona adfuissent) à regibus non remota, invidiosius vapularet. Sive quod coronata scelera utique felicia, quibus vulgus, virtutum nomina obtendit, nunquam suo caruere successu. Et quia de principum sceleribus nobis instituenda doctrina est civilis; cui præbuit occasionem vix audita in Historijs, *Tullij* cædes, meritò, de populari etiam contra principum scelera odio, quæremus.

Livius
lib. 3.
Dec. 1.

QUÆSTIO V.

Utrum liceat principum vitijis irasci?

Quomodo fecitatem aut nimios imbres, & cetera natura mala; sic luxuriam, & avaritiam dominantium ferre oportet, sed frequentius natura suos correxit errores, quam Tyrannus mutavit naturam. Populare scelus, ut cœderent Dominantes, quas non condidit leges, regum fortunam rariùs hic adstringit nexus, quod difficilius legibus succumbat is, cui suprema sua felicitas lex est. Abijt vox illa in legem Romanâ curiâ indignam, & ab uno ore servili didicere principum ministri. Ulteriora mirari, præsentia sequi, bonos principes voto expetere, quales unq. tolerare. Usq. adeo nobis aliena sæcula placere, ut raro quis suam æstimet felicitatem, & raro aliquem in circulis, & in aulâ audias, nisi veteris sæculi Historicum, aut vatem futuri.

Tacitus
Hist. 14.

Temporum ea fors est & hominum, ut seposito rerum humanarum statu, ad cujus spectaculum utiq. nos vocare fata, nostra ingenia aut irritet memoria antiquitatis, aut excitet spes & augurium ævi melioris. Gravis imperio, & suo scelere cumulatione prudentia *Tiberij*, imposuit nomina secuturis principibus, qui scepra callidâ cundatione sibi paravere, ne calliditas innominata esset. Ita non scelus nocentissimæ artis, sed artifex sceleris, malè apud posteros audit *Tiberius*, & præsens ætas imponit humano generi solerter virtutibus suis, aut vitijis consulenti, dum ita à principum nominibus popularem vim, & malè invidiam arcet famam, ne ullis obnoxia sint sceleribus, aut ex opinione vulgi substituta.

Tacitus
lib. 2.
Annal.

Plo-

Plectitur itaq. geminato, & non suo tantum sed alieno fato, virtutum & vitiorum simul ferax antiquitas, & si quis degener in domo regnatrice sævijt nepos, ad *Neronis*, aut *Domitiani* vocatur crudelitatem, & obtentui habemus aliena scelera, ut turpissimo adulationis genere, immortalia Principum nomina à labe protervioris famæ servemus. Utinam caruisset Europa nostra exemplis, quæ hætenus quasi nominibus caruit, & dum in alienis erramus nominibus, utinam aliquis non exoriatur ex principum cineribus, vitiorum aut hæres, aut ultor. Sed nihil permittitur populari violentiæ, in principum vitam aut mores. Nam scelera homini annexa sunt; non coronæ, & vitia erunt donec homines: sed *Tacitus*. neque hæc continua, & meliorum interventu pensantur. Quantum sanguinis datum haustumq. ab hac tumultuariâ popularium seditione? quam ipsa principum animare scelera, nisi exulceratis animis, & ad supremam contumacibus potestatem, humana prudentia remedia paravisset: sed moderabor mihi, & calamo; Nam mihi omne magnificum pro ignoto est; & tuetur me à tantorum maiestate nominum, minor umbra, cui obsequij gloria relicta est.

Idem.

LIBER II.

OBSERVATIO I. De Mutatione Civitatum.

Natura infirmitatis humana, tardiora sunt remedia quam mala, *Tacitus* & raro prius Rempub. mutare quam corrumpere cives. *Ma- in Agri-* gna mutationis scena orbis est; & facilius celo ademeris motum, *cola.* quam mutationem orbi. Simplex nec adhuc in humanam erudita perniciem natura, aut consensus hominum regna fecit, & primos cætus nondum suæ conscios felicitatis, prius strinxere tantum parendi, & imperandi vices: nec abhorrebant rudes animi, ab hac regnatricis naturæ lege, jam domiti, ut imperio unius parerent, nondum ut servirent. Sed corruptior ætatis pervicacissimæ prudentia, ut humanæ consuleret libertati, Optimates elegit; fato suo ignara, malè credi potentiam plebisq. civibus, quos non ut servarent, sed ut nocerent, publica exercuit fortuna, & melius servari Rempublicam, quæ Dominantium numerum non auxit, quasi tot Dominis manciparetur publica libertas, quot nominibus. Perniciem hanc, seu tumultuariæ seditionis fomitem dixeris, ignoro: nisi illam emolliret civile libertatis nomen. Acrior popularis imperij pestis est: quæ populari nomine tegi voluit, ut eam securiorem faceret insipientium turba. Usq. adeo in rebus humanis, plerisq. nihil tam projectum esse videtur, quam libertas, & vilissimo cuiq. nihil tam promptum, quam præesse. Feracissima mutationum, si quæ alia civitas, erat Roma. Nam etsi non esse usui, crebras mutationes, antiqua docuere *Tacitus*. sæcula, & fato suo experitur orbis, habent hoc tamen magnæ civitates, seu ingens magnitudine suâ laborantis felicitatis vitium, seu studium novitatis, ut non longè quæsito obtentu, facillimè mutantur, etiam vel leviter aliquis impellat. Principatus itaque nos hætenus detinuit, rudis ille quidem, ut in gente nondum ad mansuetudinem, & humanita-

Ggg

tem

tem instituta, neq; tamen ita incultus, ut non magna prudentiæ civilis ferat exempla. Amplior sed non amenior pars venit consularis imperij: sed inter patres & plebem divisi, seu (ut propriè cum Livio loquar) duarum civitatum ex una factarum, ubi Romanæ rei quantura roboris à militari virtute, & conservatrice civitatis accessit prudentiâ; tantum inter civiles educata seditiones detraxit discordia.

QUÆSTIO I.

Quare in Republica Imperia legum, potentiora sunt, quam hominum: secus in regno.

Servat ætatem non satis adultam sollicita custodia; & nimia moderatoris conniventia, nondum sui compotes annos citius oppresseris, quam ad magnæ fortunæ cultum excitâris. Rarò maturare juvenum animi, quibus præpostere illudit tantum a cæsato libertatis nomine, tuta clandestina licentia; & rarò suam ad parentes retulere felicitatem, quos non genuina Mater rigidiore metu retinuit virtus, sed hæc nocentius læsit, quam nutrit impia noverca. Tot adminiculis aut potius munimentis, vix humanum ingenium retineas ad deteriora pronum, si præsertim sibi obnoxium, fecit non adulta ætas. Respublicæ quascunq; numeravit Orbis, primis ferme ætatibus, armato potius Dominantium succubere rigori, quam verò pacatæ regum moderationi, atque ut ad publicam maturescerent felicitatem, terræ ferro, non sceptro prius excolendæ erant. Maturare deinde regna; detraxit etiam illis hunc scelerum vindicem atq; multitudinis efferatæ moderatorem metum, sua maturior felicitas. Ne tamen exlex viveret popularis ista multitudo; aut nullius coerceretur imperio, regibus substituit leges optimatum prudentia; & non imminuit Majestatem imperandi, sed tantum ne impune & perperam sæviret Majestas, inermem fecit. Cum scribo inermem; non detraho regnantibus aut magistratui auctoritatem, quos malè plerumq; tuetur conniventia. Roma etiam suæ artifex servitutis, quæ ut omnia Imperiorum fastigia excesserat majestate, ita abjectissimis deinde gentibus, viliori cælit servitute. Roma (inquam) exhorruit ad eam unius principis sui torpedinem, quem si principem fuisse ceteri non meminissent, ipse oblivisceretur. Dignus ejus nomini, suam conservatrix memoria non substitueret immortalitatem, quando in vitâ accelerato fato, ita mortalis esse didicerat. Removenda est à regnantibus crudelitas; nam sceptrum in acumen non exeunt ut sæviant, neq; tamen expedit connivere regnanti auctoritati: nam sceptrum innititur, ut vigilet, non ut desidia torpescat Majestas. Efficacissima igitur ad stabilienda, & constituenda humana conventicula, est unius potestas. Nam est sua urbibus populisq; pueritia, quam præstat metu regere, quam intempestivâ libertate corrumpere. Sed constitutas deinde civitates feliciter retinere leges, quam reges, & postquam regnum pertaxum, leges pleriq; maluerunt. Nam & Roma jam regnanti obnoxia servituti: suam non detraxit.

Tacitus
3. Hist.
de Vici-
lio Im-
peratoris.

detraxit umbram: umbram scribo: nam quis veram in ea servientium & serviliter prementium colluvie, expectaret libertatem; Roma (inquam) principis sui ore, dubium, an ex mente vulgavit Orbi, Minui jura, quobis gliscat potestas, nec imperio utendum esse, ubi legibus agi potest.

Tacitus
8. Anna-
lium.

OBSERVATIO II. De Principatu & Rebuspublicis.

Infecta sæculi lues, & fama potentie non sua vi nixæ, armavere humanum genus; & nulla uberior infelicitatis tumultuanti orbi materia est, quam magna fortuna. Infelicissima felicitatis vestræ accessio est (Magnæ mentes) nam pessimus ab hac matre partus est, aliena infelicitas, & nullum argumentum majoris felicitatis, quam nolle alios felices. Inunc & circumfer magni honoris insignia: numera tributaria regna; laurus sit, quidquid calcas: nondum litati felicitati; si te plene felicem esse non patitur vicini principis aliquando innocenter parata, & modestè habita fortuna. Imposuisti leges multitudini aliquando seditionis, & principum imperijs obnoxia; præclarus legislator es: si nulla Tuam lege circumscripsisti cupiditatem: infeliceiter populares Tuos legibus devinxisti, si Tua ad humanam legem contumax est potentia: cui hoc totum infestum est, quidquid felicitas suo paludamento operuit. Substituit oculo Tuo sceptrum ipsa prudentia, & non Tu ambis coronam; sed corona jure suo capitis Tui ambitiosa est: frustra es: si te ambitiosum fecit aliena fortuna, & quem non irritavere sceptrum & coronæ, illi majus supplicium est vicini principis felix nec suis involuta malis corona. Usq; adeo hoc totum regnantibus deest ad felicitatem, quidquid sibi ex aliorum præda non aggersere, & multi inter infelicia mortis spectacula venantur felicitatem, non quod opulenta sit; sed quod alteri communis. Rudem ego vocem credideram, & à barbarâ mente aut linguâ prolata, sua retinere privata domus, de alienis certa Tacitus re regiam laudem esse; sed altius insedit civilioribus animis flagitiosæ dominationis hoc arcanum. Nam (heu sæculi nostri pestes!) infra privatam sortem est, cui sua tantum fortuna placet, & ultrâ regnatricem domum extollitur, cui alienus fecit rubere purpuram sanguis, aut ex erepto alijs auro, artifex crudelitas conflagit coronam. Expulerat Roma parricidam regem; & in libero populo regium deleverat nomen, crederes invidiâ caruisse limitaneos reges; & non potuisse ambiri tantam magnæ fortunæ munera, convenarum & pastorum asylum potius quam urbem. Armavere conjunctas vires vicini principes; & quasi satius esset opprimere partum exorientis libertatis, priusquam in lucem ederetur, nondum firmato Urbano statu, novos optimates classico teruere. Et cum dissociabiles olim res sint, principatus & libertas, quæ nam reges & respublicas animavere diffidia; seu quare regna & civitates mutua alienæ felicitatis invidia premat: brevem instituimus dissertationem.

Tacitus
Agric.

Ggg 2

QUÆ-

*****

QUÆSTIO II.

Quare liberas respublicas Reges oderunt, & quantâ vi liberæ civitates libertatem expetunt, tantâ regna illi defendunt.

Nunquam satis fide, ubi nimia tranquillitas est, & personata tantum neq; diuturna est sua species securitati. Inducit tantum sunt, quæ nobiscum fecere mala, nunquam perpetua ab armis cessatio, & procrastinatio tantum non acceleratæ calamitatis, nostra retardavit fata, aut insidiosa retinuit clementia, clam sed nocentius ruituræ fortunæ. Si Te nondum publica involvit ruina; non Tibi adhuc finge propitiâ sortem; præterire Te tantum fata, & acerbiori fortè reservare crudelitati, quam jam erudivere longæ clades, ad Te solertius aliquando redituram. Principi Tuo nascendi fors Te fecit vegetalem, & ab uno leges accipis, aut potius principis iussu pro legibus tibi sunt, scilicet implevisti jam felicitatem, & in ipsius securitatis sinu lates, falleris, blandientis tantum fortunæ indulgentiâ vivis, cui heri procubere municeps sui, quem prodeuntem certatim, velut beneficium, & salutare sydus adorarant, hodie fortè Tyranni nomine dehonestant; & veluti libertatis imminutæ reum, vitâ simul ac potentiâ exuunt, cui tamen sæpè incivilis rabies, civili sanguine tanquam non indecenti victimâ parentavit. Securius Tibi oboritur spes, si Tuam paucorum dominationi (quæ tamen regis libidini propior est) concedis fortunam, nondum divinasti, neq; tuæ calamitatis es yates: quam heri urbem tuta sub optimatum dominatu tuebatur libertas, hodie victoris principis calcabit insolentia, & collum, servilis adorationis ignarum, premet dominantium fastus. Nam si regnantibus (ut unius voce regum & regnorum utar Magistri) displicent civilia filiorum ingenia, tanto magis displicent liberæ Resp; civilium ingeniorum palæstræ & officinæ. In-

Tacitus notuit Orbi, ad terrorem suæ libertatis alitrix, & luctuosæ deinde calamitatis ferax Græcia, cujus Respublicas facilius numeravero, quam urbes, quæ certatim pulchro libertatis nomini, sua substituerent nomina.

Tacitus Sed fatales deinde Græciæ Philippi quantum suæ detraxere felicitati, *Annas* Alexandri quorum unus tantum libertati modum ponere parabat, sed illum sua impedi- *lium 2.* pedivere fata, alter solo æquare, & suis ruderibus obruere libertatem,

Philip. nisi Romana obstitisset virtus. Nec Romam securiorem fecit calamitas, *M. pater.* nisi Romana obstitisset virtus. Nec Romam securiorem fecit calamitas,

Ult. M. tis metus, quam post exactum regem vicini circumcinxere reges ut dele- *Rex.* lerent, & gravius deinde illam Asiatici terruere reges, quam tot victorij & suâ clade nobilis juratus Italia hostis. Communis etenim regum fortuna, imminui suam credit Majestatem, si privatarum civitatum nomen supra se attollatur, & ne projectæ autoritatis suæ redundant in Orbem exempla, munimentum parat ad presens: in posterum ultionem.

Tacitus
Hist. 1.

OBSER-

*****

OBSERVATIO

ET

QUÆSTIO III.

Quare excellentibus ingenijs citius defuerit ars quâ civem regant, quam quâ hostem superent,

Difficile est homini in hominem imperium: & multo difficilius in armatum: difficillimum in utrumq;. Acrius premere ab armato milite, quam ab externo hoste, si te circumfedit gregarius tumultuantium militum furor, cum præsertim levem turbam impellat (ut olim Romanis in castris) aliquis dux, theatralium operarum procer lingua, & miscere catus histrionali studio doctus. Sed nocentius Te perimit, seditiosi civis licentia, quam militis insolentia efferati, & perniciosiores sæpè sunt tumultus, quæ a primo exortu, ferro sibi viam non fecere. Inermis & civilis secessio est aliquando multitudinis tumultuantis: sed nec fulmina eos prius terruere quos extingere, atq; ut à levi nubeculâ, copiosior pluvia sæpè terras irrigat: ita & à levi popularis seditionis motu, gravior sanguinis inundatio est. Morbus hic aut ingeniorum corruptelæ est, diceres melius luem, quæ ita serpere didicit, ut ne excellentiorum ingeniorum remedia ferat.

Decumbenti mortali, mortalis medetur manus, & humanum corpus ab homine requirit medicinam, ipsa languentia animalia herba invitat ad medicam opem quæ nutrit: unius humani ingenij ea pestis est; quod si corrumpit perniciofa contumacia, nullius ingenij prudentia sanat. Inermis dices iterum seditio est; & languenti quàm armato similior, sed neq; contagionem sua armare tela, quæ apertè circumferat: hominem tamen ferit, ut citius, quam oportuit, succumbat naturæ. Ut humanum finge Tibi corpus seditionem (quod fecit olim apud Romanos in depellendâ seditione Menenius Agrippa.) Lingva & vacuum mente caput, pro Dictatore est; custodes corporis (ac ut magis Romano utar verbo) liatores sunt manus: pedes qui hanc teterrimam sustinent molem, vice multitudinis funguntur à capite (ut scripsi) dictatore, & à lingva veluti consulari magistrâ, quid expectas? nisi formari à Scriptoribus antiquis innominatam, à novis non inventam, unam Civitatem, magis sine domino quàm in libertate, à manibus quæ deterrimæ belluæ, stipavere latus, nihil ultra requies nisi patriæ, & pignorum suorum violationem; à pedibus turpissima transfugia, & graves semper præclare moratis civitatibus desertorum vires. Cessere huic monstro & tribunitijs procellis illi animi, quos non Oriens, non Occidens satiavit: & qui postquam terræ defuerant, maria scrutabantur. Cessit indomita virtus Scipionis Africani, aut nimis digna Romanâ patriâ & urbe, aut nimis in digna hac Seditionis alitrix. Qui funera publica à patria avertit.

H h h

fune

Tacitus
lib. 1.
Annas
lium.

Tacitus
Annas
lium 2.

funere & levi tumultu in urbe, virtute sua vindicta caruit, à qua felicitate abjectissima etiam fors neminem excludit. Sub cujus disciplinā militavere reges, & stipendia meruere consulares patritijque omnes, & vivida illa patritia Romanorum juvenus, cum urbi redditum popularis agitavit ira, & cum Urbe cedere cōegit, quem civem optarent omnes, nemo vellet hostem. Repetundarum postularis immanissima civitas, quomodo civilitatis induisti nomen, si principibus civitatis levior est cum hoste pugna, quam seditiosi civis regimen; quomodo diuturnam tibi polliceria felicitatem, si illos qui imperantur cum imperante, non illa arcta, & mutua parendi & imperandi devinxit catena. Temperamentum parare huic inveterato Orbis & Urbium malo, humana ingenia non facile mitioribus remedijs possunt: si raro hoc late serpens incendium humano sanguine extinxere bella. Quod si excellentibus ingenijs antiquorum ea ars defuit, quā civem seditiosum regerent, multo minus hoc corrupto saeculo, quo graviora cum perduellibus civibus, quam armatis hostibus bella circumstrepunt in Orbe, rarus est qui medeatur.

OBSERVATIO ET QUESTIO IV.

Quare id unum venenum eaq; labes opulen-
is civitatibus reperta, ut magna Imperia
mortalia essent.

Ultrā mortalia bona aestimaremus opes, si ita illis annexa esset immortalitas, sicut annexa est fortuna. Immortalitas illas à suo exclusit commercio, quia apud illam saepe sacrilegum est, quid quid innocenti sanguine est venale: fortuna illas aut sequitur aut praestit: nam in regno illius humana opulentia aut pro dote accipit sanguinem alienum: aut citius sanguinem quam aurum homini refundit. Fateor, praeclarè obita mors, est conciliatrix immortalitatis: & inter hostium tela emorienti virtuti, nescio quid pulchritudinis accedit, sed non mutata est hæc gloria, neq; immortalitati cum humanā fortunā communis: nam in campo Martis melior est immortalis nominis præda, quam alienæ spoliū felicitatis. Nascens mundo abhorrebat humana natura à morte, & crudele credebatur quidquid cogeret mori: modo jam sanguinaris victoris & militares animæ emollivere hoc nomen, & senescente hoc mundo (quod primæva nunquam crederet ætas) est quædam intereundi voluptas. Nec improbo, si spes melioris vitæ aut ipsa immortalitas tibi mauductrix est; in sacra etiam militiā præcessere nos agmina coronata, quæ ex cineribus suis renascebantur ad vitam & coronam. Sed ad fortunam redeo, cujus grande pretium esset immensa pecunia, nisi præ aucupio opum pretiosior nobis viluisset salus. Infelix mundinatio: nec gemmas aestimamus, quas nobis melius conciliat infans opinio,

opinio, quā artifex natura, aut vendentis solertia; si unius maritimæ conchæ pretium, opulentæ domus exhaurit facultates; infans emptor est, cui dispendio totius patrimonij emenda est elementaris naturæ munificentia: patrimonium adeo sollicito servat studio humana cupiditas, quorum & levior jactura est, nec difficilis reparatio: vita quam nemini mortalium (ut non ex humana opinione aut adulatione loquar) debemus, ut potè altioris liberalitatis munus: ita viluit; ut apud improvidos mortales, deterior sit opulentæ fortunæ. Hunc nuper cui ulteriorem felicitatem destinavere hominum vota, citius sui milites luctuoso intulere sepulchro, quam in regali collocavere solio: non miror, vitæ pretio emit has merces, quibus cumulatissimè instructa est opulentæ mortalis officina. Illum armata devehebat classis, & plenis velis non pacatos tantum ventos, sed utriusq; elementi quasi vectigalis Coloniz pollicebatur tributa: illud avaræ spei & ultra maria, vota sua extendenti fortunæ malacia, & non sati, sed elementi errore, contexere aquæ humanum corpus, cui contegendo viventiæ spes, terram destinarat. Alium aut indoles digna hoc theatro: aut propinquorum maturius ex natura affectus animata expectatio, ad principalis aulae deduxit limina; jam thiaræ honores, nimium sibi indulgens, & in numeris malè erudita, ultra annorum maturitatem pollicebitur ambitio, jam sellas sibi deliget curules, castigatior, & suæ magis solertiæ quàm ætatis conscia prudentia: jam præfecturas opulentiores spe præripiet, pleno comitio aut bello spectata virtus; sed irritamenta ista sunt præcraftinatarum spei; & nemo ex eventu aliorum instituitur; nisi in quem, non alienæ stultitiæ; sed aulae magister sæviit eventus. Frequentius etenim, plerosque propinquorum pietas, suo composuit in feretro, quàm in sacra conspexit cathedrâ; multos prius mortualis lectus, quàm Senatorius circulus excepit hospites: plerosq; reddidit terræ, indonata virtus Famâ, quam opibus cumulatiores. Nam ut reliqua humana, fatali necessitati parent: ita fato & sorte nascendi, principum inclinatio in hos, offensio in illos; & in aula non minus certò interitus gratia expectandus est, quàm vita. Usq; adeo quos Famâ allexit expectatio opulentioris fortunæ: spe, inani scilicet alimento, nutrit: quam ita æger insincerusque stomachus non concoxit, ut in venenum abiret. A privatis opibus ad publicas digredior, à quibus deflexeram, & nihil invenio tam conjunctum mortalitati quàm opes, quas alibi præcipuas esse bellorum causas (cum Historico meo) dixi. Metallorum ea crudelitas est, aut conjuratum odium; quorum alterum induravit, alterum emolliivit natura; nec hebescit facile ferrum, quod non tam idoneum est aperiendo pectori alieno, quam scrutando alieno auro. Imbelle appellabo aurum, imo & pallidum, utpotè quod multorum insidiantium extimescit artes. Sed benè ulciscitur insidiatores suos, & vix videas aliquem impunitum, humanæ cupiditatis reum. Nam ut multæ civitates, felicitatis suæ primordia auro debent: quod affirmare non ausim, propitiæne an irata munus sit natura: ita multo plures dum omnium opes atq; inopiam pari affectu concupiscunt, ad aurum interitum suum retulere. Mortalia esse imperia, ab hac peste, non levis duntaxat calamitas, sed continuus ferè cladibus labefactatus, & prorsus ad ruinam, quam ad meliorem spem temporum, ipse docet orbis.

LIBER III.

QUÆSTIO I.

Quare non expediat Principem Civitatis, elargiendo de alieno popularem fieri.

Precarium regnum est, quod nulla firmat largitio, aut donativum: sed neque ullus diuturnam dominationis potentiam auxit, pecuniæ suæ parcus, prodigus alienæ: Scripsi jam, venalia sceptræ sunt; ac ut rebus ita & regnis posuit sua pretia Deus: nemo tamen bene emit sceptræ; cui erepta popularibus felicitas, in officinâ alienæ egestatis cudere non gravatur nummos. In falsarios nummi, graviter olim animadvertit, nondum emptori aut venditori promiscua Justitia; modò felicius hoc scelus est, & lentius ferenda publica audacia, dum neminem eo nomine accusamus, etsi eos largiatur nummos, quibus melius, quam aliquis è regnantibus, spoliata aliorum fortuna, suum impressit vultum. Peculatus pœnâ, publicæ pecuniæ raptorem, antiquissimæ cœdendæ leges, vix aliquâ teneri lege ereptorem privatæ præsens videt ætas, nisi fortè securitatis obtentu, hoc totum leve & impunitum didicit ferre Orbis, quidquid tantum occultior etsi atrocior avaritia, non eripit palam. Multum sibi metuebat terra ab avariis, & cum annuos homini indulgisset redditus, ex vectigalibus elementis, ad vestiendum corpus, præter reliqua animalia textores, etiam suppeditasset vermiculos, solas in visceribus suis latentes recondidit opes, ut illam saltem latebræ securiorem præstarent. Et veluti restrictior Mater, quæ insolentiori filio multum non indulgit, nec suppeditavit totum, quidquid dissoluti adolescentis ultiores irritaret luxus, sed multas opes majorum parsimoniâ congestas, suo celavit in reconditorio, quibus prodigalior effusissimi juvenis non peperisset manus; ita terra, cum reliqua prona & facilia, mortalibus exposuisset, pretiosiora tantum metalla, suo occultavit in sinu, ut homini ita malè æstimanti, simplicis beneficia naturæ, & malè suos collocanti census, aliquid tandem in thesauro providæ Matris, superesset ad sumptus. Sed ut solertia pervicacissimi adolescentis, omnes odoratur acquirendorum nummorum vias, & signata aut occulta indigentem sollicitant, atque aliquando cedant in prædæ divitiarum, frugalitate servatæ parentum: ita humana avaritia excussit arcanum naturæ thesaurum, fortè unius terræ indicio admonita, pretiosius aliquid ad cœdè sollicito occultantis secreta: ita ut non orbis tantum incolentibus angustus, sed ipsa occultior terræ pars, parum ferax auri, & parum fertilis incusetur, ab humana avaritia, ad opinionem non ad necessitatem sumptuosâ. Accedit quod non uni tantum humanæ effodiamus metalla cupiditati, sed mille nos, & quod gravius est, alienæ circumstant cupiditates, & luxus aliorum, aut luxus simulantium, importunitates nostrarum facultatum dispendia sunt, nullo usu, sed (ut olim luxus intendere quam

quam imperare melior princeps) solâ perdendi curâ. Et certè falluntur, quibus luxuria specie liberalitatis imponit, & rem pulcherrimam beneficium corrumpit is, qui sine modo, sine judicio, donavit sua, largitus est aliena. Neque etenim magni est animi, qui ex alieno liberalis est, sed qui sibi detrahit, quod alteri donat. Romana etiam ser-vitus, in illâ extractâ spoliatorum domo, donativi obtentu, hoc totum vendere aut emere didicerat, quidquid & bonis artibus quærere, & melioribus retinere consueverat antiqua virtus. Donavere militibus, digni hac mercaturâ pessimi emptores, nec pepercere opibus venales principes, quas ex aliena congestere infelicitate, meliores, ut publicam imperarent paupertatem exhaustæ urbi, quam ut moderarentur ad ruinam prorum Orbem. Nec dedecebat in illâ scelerum colluvie largitio flagitiosa eos, in quorum aulâ, multis causa intereundi erat, non aliud ob crimen, quam, quod longâ senectâ immensam pecuniam detinerent. Digni profecto qui deinde in manibus facinorosorum militum deposita tanti emerent imperia, quanticumque inexplibili militum avaritiæ libuisset, quando non expectato naturæ cursu, eos ad fatalem necessitatem cgebant, quorum non vita avara, sed mors liberalior tantum de principe potuit bene mereri. Sed neque ultimæ voluntates quibus inest quædam veluti vis, aut sacrosancta religio, ab hac avarâ crudelitate immunes mansere, inter probra & ultimas familiæ referebatur clades, si aliquis testamento hæredem principem non nuncupasset, & latabantur veluti honore judicioque, tam cæca & corrupta mens adulationibus erat, ut nescirent, à bono patre non scribi hæredem, nisi malum principem. Scriberem aut mortis: aut exilia, aut ultro seu impune illatas à percussoribus cædes: innoxij sæpè; ut principis tantum augeretur aut necessaria, aut ultronea largitio, apud quos in publicâ egestate illudere pecuniæ, inter firmissima stabiliendæ potentie munimenta erat. Sed reprimo me & calamum, ne inveteratum in orbe de alieno largiendi malum, solâ famâ & tantorum principum augeam imitatione, cum præsertim ipsius orbis aut exemplo aut calamitate satis innotescat, inter flagitiosos principes cum esse recensendum, qui elargiendo de alieno, popularem sibi aucupatur auram.

QUÆSTIO II.

Quare Romani magis bellantes, quam pacati, propitios habuere Deos.

Difficilima esset si daretur optio felicitatis. Nam opulenta nunquam fida est nimia; armata metuenda: pacata insidiosa est. Pro opulentâ felicitate malè peragit excubias humana avaritia, quæ ipsa rarò tuta est, nisi suas vires externis præsidij circumsepserit; pro armatâ non sum sponsor: nam si vè Tibi contigit victoria, multo Tibi sanguine stetit hic ludus, & Te fortè deterioris sortis expectat vicissitudo, si vè vinceris, Tua Tibi calamitas pro supplicio est: pacatam inter publicæ felicitatis bona is demum retulit, qui ignorat, maximas

civitates non accelerato ab externis hostibus interiisse fato, sed timidâ veluti & ingloriâ, inter domesticos penates, morte. Fateor: externa vis regnis sceptrisq; est fatalis, & maxima evertunt Imperia, ipsis viribus atrociores hostium iræ; nemo tamen impune, pacata lacesivit regna: & acerbitem fati saltem lenivit raro inulta clades: Certè audiri sæpius possunt circumsonantium tumultus armorum, quàm lædere innoxiam pacem; quæ si toties læsissent, quoties ea humana induit ferocia, jam nihil deesset Orbi ad vastitatem & ruinam. Famâ suâ minora sunt bella, & acrior metus calamitatis ipsâ calamitate, atq; ut fama magnum addit in bellis momentum, ita multum suæ detrahit veritati, dum aut nocentius terruit quàm læsit; aut ita in humanam perniciem si- luit, ut nemo crederet nisi jam peremptus. Infelicitatem bellis exter- nis, deteriore quàm evenire solet (quæ magnis timoribus natura est) affingit humana opinio, quam ut reliquis in orbe rebus, ita etiam bel- lis immiscuere sed cum parsimoniâ quadam, æterna fata. Neq; enim externis invideo viribus aut alienæ sorti; si arctiori animorum nexu mu- pita, quàm armorum domestica Virtus, mora fatorum est, & alienæ felicitatis. Et Italia expectabat citius ab Africa interitum, quàm trium-

Livius

Dec: 3. phum: nisi æmulæ non tantum urbes, sed etiam æmula fata, nobile par Imperatorum providissent; ut docerent Orbem, nihil adeo formi- dabile reperiri, cui non vicissim aliquid formidandum opposuerint Vir- tus & Natura. Quò magis miror, illam obnoxiam bellis, & cladibus ætatem; magnorum virorum adeo extitisse feracem: Post deletos, sive ad Cannas sive ad Caudinas integros exercitus; post interfectos Consu- les consularesq; post interceptas classes, nescio unde novæ suppete- bant legiones, unde novi ex cineribus natalium suorum renascebantur Scipiones: ut intelligeret sæculum, non ita à suo genio & sævitiâ ani- mari bella, ut sterilitati propiora sint, quàm magnorum virorum feraci ætati, cum præsertim Martiales animi, & ad magnorum nominum imi- tationem componendi, à primis veluti armorum imaginibus, & primo quasi militarium simulachrorum afflatu, veriùs, quàm à natalium potestate syderum, plerumq; fingantur. Porro respublicas nocentius premunt longæ pacis mala: ut dubitem, humaninè ingenij, an corrupti sæculi vi- tio, honestum pacis sequi otio imponatur nomen. Vix Italix limine

Tacitus

A. 14. excefferat continua magis clades, quàm diuturnum bellum, vix colo-

Livius niarum vastitas à suis implebatur municipibus, vix imminutas fortunas
Dec: 5. inops refecerat colonus: cum planè oborientem spem diuturnæ tran- quillitatis, inturbant parricidales animæ Sulla, & Marij. Et quod fortè, deterrimus non attentasset, majestate regnatricis urbis deterritus Pannus: quod non audebat illâ ætate omni barbaro deterior urbis victor transalpinus; hoc in sinu reipublicæ educati, & beneficijs innutriti ci- ves, promptius perpetrarunt, quàm aliquis feraliter ludantium in or- chestrâ spectavit certamen. Partus iste diuturnæ tranquillitatis, in vi- scera sua, quasi anniversariâ Tyrannide, depositis tantum, & iterum assumptis quasi in fabula personis, sæviit: & quod de Arabica ave scriptorum asserit veritas, idem planè rediiva hæc ex cineribus, con- tinuo scelerum non hominum sibi succedentium referebat calamitas. Nam ex rogo crudelis Marij ferox renatus est Sulla; ab his non dege- neravit ætate tantum non scelere perduellionis posterior Catilina, in- ter

ter quos hoc solum scires, deteriore fuisse qui ad excidium patriæ diutius supervixit. Quid? si ipsa immutata reipublicæ infelicitas, ad corruptelam otiosæ pacis, & segne lenocinium referenda est? Non ete- nim accelerassent fata Italia extremam ruinam, si diuturna detinuis- sent in gentes animos Casaris & Pompeij cum hostibus externis bella, ut quorum felicitate à finitimis servata est exercitibus, eorundem ni- miâ abutentium felicitate viribus interiret. Nimirum, non facile inve- vere militares animi, pacatæ felicitati, & quos semel armavit publicæ calamitatis metus ab externo hoste: hos raro exarmavit, ipsa ruentis patriæ calamitas, inter domesticas dimicationes. Et Augustus sua reti- nere melior quàm augere, stabiliendi imperij, nescio, scelere an con- nivi-ventiâ fatorum quæsit, quasi præcipuum paravit instrumentum otiosam pacem. Nam populum jura & leges orbi dare solitum, nunquam ac- cipere, & cladium alienarum sæpè spectatorem, suæ infelicitatis raro actorem: ut pulchrius, sine illâ gravi cogendi lege, suæ obnoxium manciparet servituti, dulcedine otij pellexit. Certè ultra humanam o- pinionem esset; diutius quærere, cur Romani magis bellantes, quàm pa- cati propitios habuere Deos: cum domesticis magis cladibus, quàm ex- ternis bellis, calamitatum suarum notarent factos.

Tacitus

lib. 1.

Annal.

QUÆSTIO III.

Quare antiquo sæculo, non interpretando sibi quisquam leges & jusjurandum faciebat, sed suos potius mores ad ea accommodabat.

UT sceleribus vacua relinqueretur sedes, ultima (si Poëtis credi- mus) terris excefferat *Africa*; ut mentem humanam suus velaret fucus, & famam elevioris ingenij obtenderet personatis falla- cijs, quæ ex suo genio fingit, non diu etiam potuit incolere orbem, virtutum aut conciliatrix, aut magistra fides. Ac ut reges, qui non tam multis numina victimis, quam multis regnorum nominibus suas pla- cavere cupiditates, cum remotiora non facile adire possint regna, ple- rosq; aulæ destinant ministros, ut ea pro regibus administrent, & jus civitatibus dicant; ita Justitia melioris ambitiosa coronæ, mentibus hu- manis instillavit leges, ut scilicet in terris quasi vices suas obirent: & fides, ne sine pignore excederet terris, humanos cætus olim sibi ad pa- rendum promptiores, juramenti, veluti autoritatis suæ adminiculis ob- strinxit. Sed ut regionum ministrorum aut nimius rigor, sæpè non tan- tum à dominantibus vestigales animos avertit; sed & armavit contrâ regnantem Majestatem: aut nimia conniventia tantum indulset, ut cor- rumperet mentem egregiè firmatam longâ principum dominatione, & ob- sequio, quàm contumaciæ propiorum, nec ausuram nisi eam rectoris sui quasi manuduxisset socordia: ita leges veluti ex sceleribus civium non ex virtutibus natæ, aut plures, et si innoxios interemere, quàm crudeles

Tyranni, aut multorum scelera tantum securiora fecere; & fides à suis administris in orbe, ad eam redacta aut necessitatem, aut solertiam, ut corrupta ingenia modestam simplicitatem ut pueros talis, ita fallerent jaramentis. Humani ingenij ea violentia est: & ab uno non leges ferentium, sed perperam interpretantium oraculo, humana vita aut cædes. Multos servare potuisset sua innocentia, nec toties pro capite & fortunis atrata dixisset; si eadem, quæ condidit leges, interpretaretur Majestas, si non unius rabulæ lingua venalis, & mens adstricta mercede, sed suprema in caput civis statueret potestas, & hoc saltem aliquando immeritam consolaretur mortem, non ignobili cecidisse fato. Fateor, una est hæc, virtutibus & literis infesto sæculo, per ingeniosam legum interpretationem, inclarescendi via: nec improbanda meliorum, non meo judicio, si aliqua esset præter hanc forensam artem, perniciosior juvandi nocendivæ potentia. Scripsi jam, sæpè humana ingenia magis vergere ad violentiam, quæcumq; melius literæ animarunt. Sed addo, plerosq; in humanam perniciem erudiri, quos legibus ferendis aut interpretandis, propitia admovère fata. Certè in homine nihil imbelle est; & meliorem hominis partem Divinæ particulam auræ mentem humanam, innoxiam esse non patitur ferox natura, (quam emollire potuit aut humanioris literaturæ felicitas, aut suus genius) sed ita armavit; ut nocentiora veniant ab hac incude tela, quam illa quæcumq; in humanum corpus crudelis militia vibravit. Ferrum neminem lædit, nisi externa vis impellat; & nocentissima venena sumpta tantum nocuere, leges etiam naturæ suæ innoxie & vitiorum expultrices; ad medelam orbis non ad venenum nata, alieno tantum animantur impetu, & quidquid illis scelerum & corruptelæ humana affligit opinio, ab ingeniosa suorum interpretantium fraude mutuatum est. *Et legem quidem brevem esse qua jubent non disputet, voluit antiquus orbis, dubium æquitatisne famâ, an rudi ignorantia; sed melius providisset secuturo orbi, si à paucissimis legibus, quas non ingeniosa solertia, sed simplex consensus fecit, multos interpretes removisset, quibus & convellitur legum, & institutorum antiquo sæculo illæsa religio, & tamen eorum nocentissimis artibus, in hac artificiosâ ingeniorum mutuo simulantium teneritudine, vix jam carere orbis potest sine gravi jacturâ. Certè aut intercludendus erat aditus, ne hæc labes obreperet innocenti Orbi, aut postquam obrepit, ita demum toleranda, ut sint aliqua virtutum & scelerum discrimina; aut quasi alternæ vices. Horret animus & stylus diutius immorari, & eam perstringere nocendi artem, ad cujus nomen, ipsa humani generis exhorruit conscientia.*

Et antiquo quidem sæculo, ut reliqua humana bona, ita etiam eam debemus felicitatem, quod ita demum purior orbi innotuerit Justitia: ne interprete egeret, sæculi nostri ea labes est: quod ita in humanis oculis & auribus sit peregrina, ut omnis legum & humanæ fidei corruptela veniat, à perfido interpretantium hominum ingenio & voce.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

Quare plerumq; homines omnia præ divitijs humana spernunt, neq; honori magno locum, neq; virtuti putant esse, nisi effusè affluant opes.

Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum Majestas - Expectant ergo tribuni - Vincant divitia sacro nec cedat honori.

Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.

exclamat verior sæculi censor quam Poëta. Et sacrilegia quidem nunquam fuere impunita, quæ etiam exlex noverat vindicare superstitio, unum hoc civile (si fas ita loqui) Sacrilegium, tot ætates ferunt, neq; adhuc aliquem eâ lege teneri audimus, qui nescio quomodo magis ab immortalitate, quam ab humana sorte mutuatos, vilissimo rerum humanarum pretio emit aut vendit honores. Opes, & quidquid felicitatis obtentu, humanas irritavit cupiditates, nemo à mortalitatis separavit regno; nam est par illis cum mortalitate nascendi aut intereundi vicissitudo, honor est scintilla vel potius radius immortalitatis; & ut ille multum traxit ex primo fonte sui luminis, ita hic à primâ origine suæ immortalitatis. Bene moratæ civitates, non ex fide mercatorum pretia rebus ponunt, & prius æstimat magistratus exponendas merces, quam temerè judicaverit avara mens mercatoris, aut prodigalior emptoris opinio: in viliori commercio rerum inanimatarum, quæ eripi & acquiri promiscuæ sunt, eam (ut ita loquar) mentis libellam adhibet humana Prudentia; unius honoris adeo projecta sacra nundinatio est; ut jam proclivius sit avaræ menti, ex re sacrâ quantum facere, quam ex privatarum opum accessione, hoc tantum discrimine, quod (ut populariter judicem) gravior sit vendentis jactura, melior fore emptoris. Sacrilegus est: qui ex re sacrâ aucupatur lucellum, & non venale æterni Numinis beneficium solo pretio corrumpit; ita humana avaritia, ne quid illi deesset ad scelus, uno cum sacrilegis tenetur nexu; cum mortales sæpè prodegit opes, ut hanc unum immortalem concessum mortali, sibi tributarium faceret honorem, etsi non ignara, malè collocari in eâ nundinatione sumptus, cujus in privatis etiam familijs, in unum sæpè redundavit sumptus, calamitas in omnes, & quod gravius est, sæpè innoxios & avitæ tantum originis reos successores. Et lenire soleo eorum à quæ oboritur invidiam, qui ægris oculis alienas opes aspiciunt, quibus certè id contigit, quod ære alieno obstrictis; nam debiti nomine, concredidit illis fortuna non donavit; ut cum senore deinde exigat mutuatos nummos. Illum vix equestri loco natum, & planè, parum absuit, quin municipem, in sellâ curuli suæ collocavere opes, credères non cessuram fortunam, nec mutaturam dominum aut locum; redibit ad ingenium suum maledæna Dea, & deterioris sortis nepos erabit in nominibus Majorum, nec audebit præ angustijs fortunæ, in-

K k k

ter

ter fumosas Majorum imagines referre avitam Trabeam. Certè multi improbitatem habent velatam opibus, alij virtutem perniciosà egestate, sed quos preffit luxu non accersita paupertas, illis sæpè affulit spes opulentioris fortunæ, quorum scelera, avarâ parsimoniâ congestæ tuentur opes, eos rarò diuturnæ felicitatis compotes videas, quasi ut reliquos homines, ita etiam fortunam subeat aliquando sedis mutandæ cupidus. Et regna quidem atq; respublicas animat publica opulentia, neq; exhaustiendum esse censeo ambitione ærarium, si per scelera supplendum est: privatas hic tantum eorum opes amovendas esse deduximus, à quibus magis respublica metuit quàm expectat opem. Nec uni Urbi, nec uni reipublicæ, norint respublicæ orbis cecinisse Pòetam.

*Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perijt.*

~~~~~

CONSIDERATIONES CIVILES.

Quare Respublica Romana mutationibus
obnoxia erat.

CONSIDERATIO I.

Ob Certamina potentium.

Libertati Romanæ cui obstetricata est ultrix pudicitia, quam & re-
gibus erepta sceptrâ, & patritiæ juventutis sanguine suo sanc-
vere supplicia, quod miseris, naturæ an minus propitiæ for-
tunæ prodigio extinxere arma. Ita Roma quæ et si leges ab alijs mu-
tuavit, virtutes tamen prius genuit quàm leges, ut scilicet illæ melius
pro legibus abirent in exempla, ideo tamen armis servata est, ut armis
interiret. Nec scio an tantæ regnatrici prior obtigerit partus, præ-
ter militarem virtutem; sicut nescio quænam alia filia tam degenerem
pepererit neptem, civilem discordiam, quam militaris virtus, ut opti-
mam aviam, libertatem scilicet, quam sanguine suo peperere avi, inter-
rimeret, in uno cive, cui Cæsaris quasi cadentis nomine præluserat
geminato scelere parricidij rea. Usq; adeo Romana libertas fatali re-
rum humanarum socordiâ, quæ contra externos hostes rarò militem
peregrinum adhibuit, ad eadem suam conficiendam, manibus non uteba-
tur alienis. *Et si qua alia respublica, Roma certè potuit docere Orbem,
quod civiles factiones fuerint pluribus populis magis exitio, quàm bella ex-*
Liv. lib. terna. Nam sicut omnibus rebus publicis, à virtute potentiorum mul-
tùm roboris accedit, ita à potentiâ armatâ, quæ discordiæ altrix est,
multùm periculi. Non scribo; ut perstringam, nam quos armavit na-
scendi fors, aut magis propitia fortuna, sæpè exarmavit nativâ vir-
tus, & non impar libertati retinendæ animus, sed si per omnes respu-
blicas circumferamus oculos, utiq; suis ruinis aut cladibus domesticis
sepultas, docebimur quàm rarò hæ clades veniant aut ab imbelli ma-
nu, aut à concordiorum potentiorum mente. Et vereor, ne sicut multa
præ-

præclara ad rempublicam Polonam ab antiquorum regnis promanarunt
exempla: ita etiam cum multorum quæ in nostram rempublicam immi-
gravere vultorum accessione, hæc etiam paulatim discordiæ obrepit la-
bus. Benè *Cromerus*; utinam ignarus fatalis aliquando in Polonia ca-
lamitatis vates, cum primùm sub *Casimiro Jagellonide* instituerentur
Nuntij Terrestres, seu Oratores municipales dixeris, ad comitia ritè ob-
eunda, monet Polonos: Providendum (inquit) est, ne quod ad salutem
comparatum est, abusu vertatur in perniciem, metuendum est, ne in-
finita illa potestas, & in licentiam erumpens libertas, prostratâ & ever-
sâ Regiâ Majestate, & auctoritate Senatoriâ, summam Reipublicæ con-
fusionem, & barbaram aliquando Anarchiam Polonis pariat: aut certè
turpi & acerbâ finiatur Tyrannide.

Pluribus agerem, lata & aperta via est, de discordiâ civili, quam (heu
pessimo sæculi nostri fato) si ubi, certè in Polonia multorum exempla
fecere jam publici consilij quasi adoptivam prolem. Sed reprimo me
& calamum, nam vitia non homines accusamus.

*****

CONSIDERATIO II.

Ob Avaritiam Magistratuum.

Habet aliquid ex iniquo omne magnum, exemplum prudentis, an *Tacitus*.
verius prudentiæ animatæ oraculum est; ita etiam omnis opu-
lentia, et si naturâ sua innoxia, aliquid ex avaritiâ trahit. Sive
quod fortunam nemo agnoverit Deam, qui non simul avaritiæ litâ-
rit, sive quod (ut in rebus humanis) difficillimum sit ex opulentia reti-
nere modum. Aerem facere tributarium, & eo nomine exigere à
populis vectigal, quod spirareat, voluit, & fortasse non duxisset sibi pro-
bro, aliquis ex opulentioribus princeps, quia hæc illi principalis opu-
lentia suggererat legem: dignus profectò qui aère non viveret commu-
ni, nisi alijs virtutibus meruisset. Usq; adeo naturam faciunt vena-
lem, quos illa non empto beneficio edidit, & audent pretium ponere
felicitati, quam ipsi non emere. Et si à naturâ licet facere gradum, ad
eam quàm largita est mentis suæ interpretem vocem, hæc rarò vocalis
est, nisi prius sonuerit aurum, quasi non benè docta, in concentu
virtutum inflectere modos, nisi prius aureas pulsaverit fides, supplex
clientis manus. Græca quidem sapientia, à statuis Judicum & Magi-
stratuum manus removit, sed eas tantum, quas statuarius fingere aut
sculperè potest; vivas tamen reliquit, ut in suis licet Areopagi tene-
bris, impunius deinde peccarent, & Judices se non commodis civium
natos arbitrarentur, sed sibi commoda. Et quas consuevit edere stra-
ges armata manus, hæc æquat inermis, solo præsidio magistratûs & lite-
rarum tuta, crudeliore sæpius literario quàm ferreo stylo, ut pleriq;
etiam à ca. amo suam calamitatem mutuarint. O! curiam toties humano
sanguine dotalem, quæ ut venas auri in visceribus terræ latentes ape-
riat, venas etiam humani sanguinis aperire novit, credo inaudita Ty-
rannide, ut sicut ferrum in corpora ferox militia invenit, ita hæc Ju-
stitiæ expultrix à parricidali incude sæviret in corda molliore metallo,
K k k a sed

sed nocentioris istu. Pretiosius hoc vulnus est sed & crudelius, & quasi non sufficeret simplex & popolare fatum, mortem etiam geminare novit Vitæ & Famæ. Cædibus aliquando fessa Romanorum principum Curia, ut crudelitatem suam temperaret, accusatores ab urbe removit, dubium an quæsito obtentu, ne Innocentia plecteretur, sed restabat acrior Innocentiz accusator malus princeps, & simul corruptus ac corruptor Judicium animus, hunc excindere si voluisset Romana Majestas, nunquam ipsam virtutem excidisset. Nondum fortè Romana luxuria, auro nomen dederat, nec scivit his lenocinantis fortunæ irretiri corruptelis, cum unus è patritia nobilitate non aurum habere, sed aurum habentibus imperare duxisset esse Romanum, sed non ultrà civilem sortem hæc Magnanimitas: nam in quâ Urbe cives contempnere aurum, in eâ deinde principes ipsos publica largitio emit. In nostro etiam regno rarò, hæc mentis mercenariæ labe, majorum memoriâ, fora & subsellia Polonorum obsedit. Quidam enim eam mentem perstringeret aurum, quæ pulchrè ferox esse didicerat, ut eo animo ferret jacturam honoris, quo præsens ætas ferre consuevit discrimen opulentæ facultatis. Sed ut pleræque humana, vitium sæculo debent, Virtuti etiam quæ felicior in regno nostro parere didicerat prolem, degener obtigit partus. Nam qui olim tot tributarias numeravere coronas libertimæ gentis posteris & digni erant regno omnes, nisi reges facerent, (heu nostrumne probrum an sæculi infelicitas est!) turpiter consuecunt inservire utilitati. Pessimum humani affectus venenum est, sua cuique utilitas, sed in Republicâ liberâ pessima servitus est, privata utilitas; & forsitan potuisset servare Romam longior libertas, nisi discordia lenocinata fuisset utilitati, quæ Cæsarem ad provincias Gallicanas oculos adjicere cupiditatis coegit. Sed Cæsar qui diademate nomen regium metiebatur, non virtute, dum unius provincie tantum virtuti suæ nec forsitan immeritè destinat portionem, ambiuit etiam regnum orbis, atque ut sibi pignoreretur populares suos, & equestribus annulis, quasi brevioribus coronis, animos vinceret, equestres tot annulos in pugna Pharsalica numeravit, quot in sua Cannensi Italiæ hostis. Nec Cæsarem sua sefellere fata, nam qui aurum orbis eripuit, sanguinem deinde suum refudit, tantò turpiorem peremptæ libertati vitium patriæ, externa nomina attingo, ne domesticum recrudescat vulnus. Nam privata utilitas corpus hoc publici consilij coalescere non finit, quod à majoribus nostris vitam & sanguinem accepit. Quæ privata utilitas tantò gravius patriæ nocitura est, quantò major à privatâ utilitate, quàm à publica discordia venit Rerum publicarum clades.

COLLO-

COLLOQUIUM

seu

DISSERTATIO

Patris-familias cum Sacro-Curione

De Causis incrementi Romani Imperij, Polonis ad cautelam & exemplum.

Pater Famil. Nescio id mihi unde eveniat mi carissime Curio, tecum ut multum sermonis consumam, neque tamen fastidio & satietate alienari me sentiam. **Curio.** Ea est cum alacritas tua discendi semper avida, tum vetus illa benevolentia in me nescio quid mentis & consilij suspicere solita, ut etiam me Davum omnino intelligam, tibi nihilominus Ædippus sim. **P. f.** Et quamvis rebus in bene multis, quas quidem tot & tam varias in colloquium nobis atque contentionem obvenisse tute gnarus es, ex quibusve vereor ut singula omni vitio perpurgata sint, sententijs invicem dissidebamur ut plurimum, est tamen adhuc quidpiam, quod te consultum velim. **C.** Fac palam quodcumque sit. **P. f.** Eum me imprimis esse scias, qui dum vivo, ab hoc consultationum labore minimè abhorream, quem neque fortasse fugere decet, & licet nonnunquam suus hominem fervor abripiat, ut longius, quàm expediat, provehatur, aut sententiæ suæ tenaciùs, quàm par sit, adhæreat, eamque ultra vulgarem sensum, & communem opinionem proferat, id mihi tamen non usquequaque, castigatione & virgâ dignum videtur. **C.** At quid tandem illud est, quod ex me discere voluisti? **P. f.** Non ita pridem nostros inter vicinos nata est quæstio, quid rei esset, quod quædam Civitates, seu illæ Regio unius Dominatu, seu liberis populi suffragijs regerentur, in eam evaserint molem, & potentiam, ut totus earum vires Orbis pertimeret, quædam rursus à suo culmine & loco deciderent, atque penitus collaberentur. Potissimum verò ad se vocabat Romani Imperij vis illa ferme incredibilis, atque in proferendo sese cursus ille tam vehemens nullis unquam obstaculis repressus aut cohibitus. Quam in re cum quisque pro se sententiam tulerit, eam ego nunc maximè tuum ad arbitrium refero, eque illæ artes fuerint, quæ Imperium illud, è parvis quidem tenuibusque primordijs eousque provexerint, ut cætera omnino, quæcumque extiterint, potentia, amplitudine, ne dicam diuturnitate superarint; nullo unquam ab hoste nec collatis orbis viribus debellatum, sed domesticò, non nisi civium dissidiò primum concussum, à barbaris demum pessimisque nationibus convulsissimum planè ac profligatum. **C.** Quantum quidem in me opis facultatisque fuerit, hac de re differam eò libentius, quod & tibi rem longè gratissimam fecero, & si fortè ad quempiam sermones nostri pervenerint, is ea, quæ dicturi sumus ad suæ Reipublicæ commodum, optimique in ea constituendi regiminis formam collaturus sit. Imprimis autem cum Sallustio Civilis Publicæque rei peritissimo ita constituo, Imperia quibus artibus crevere, iisdem & retineri, tum verò cætera dicam volens etiam ac lubens. **P. f.** Ego vero aures accommodabo & animum. **C.** In dubio non est res omnes fieri primum, atque augmen-

gimentum sumere, auctas verò rursus deficere atq; interire. Et ut quæq; aptiorem materiam, firmioremq; nata est formam, sic eam longius validiusq; stare, atq; tueri se posse. Jam si ea, quæ in mundo condita sunt, sibi semper constarent, temperationemq; & robur idem, quo contra injuriam multi temporis comparata sunt, retinerent, neq; illud infanæ cupiditatis studiis enervarent, profectò consistere semper, neq; ullo labefactari vitio possent. Quod cum in singulis rebus compertum sit, tum verò in Imperijs omnibus Rebusq; publicis inesse debet. Ubi igitur Imperium quodpiam, sive Respublica, Cives virtuti, fortitudini, cæterisq; optimis artibus idoneos aluerit, ea imprimis ratione, ut omnes Incolarum ordines aptè distributi, mutuoq; amoris & concordie vinculo conjuncti sint, fieri nequit, quin rerum gestarum laude ad insignem famæ, gloriæq; decus pertingat, ratione verò ea & statu, quo constituta atq; descripta est, cæteris omnibus diu longeq; superet. Horum quia nihil Romana illa Civitas desideravit, mirum non est, eam ad tantam Imperij amplitudinem fuisse porrectam, nomenq; tam præcellsum, ac nominis celebritatem meruisse. *P. f.* Id verò quid factum putem? Romani nonne ipsi, Græciæ, de sapientia, de arte bellica, Carthagini, Gallis, alijsq; gentibus, de corporis nervo, ac firmitate, Asiæ Regibus, Principibusq; de divitiarum quæstu ac copia, tam multum concesserunt, quòd etsi minime faterentur, tot ac tanta eorum discrimina, multaq; ab hostibus acceptæ clades testarentur. Quid igitur est? cur Romanis ferme solis, fortitudinis laudem assignaveris, quam sanè ego minime in corporum mole duritiæq; posuerim. Videmus & Tartarianum Tartaros & Cosacos lacertis valentissimos, & ad audendum pro-

jectos, qui tamen ex illis tenebris suis emergere, aut Imperium prolatum, aut aliquid nominis sibi famæq; consciscere haud quaquam possunt. Erant quoq; jam olim illi Tamerlanes, Attilæ, Gotti, Vandaliq;, qui insolenter audaces moriq; parati, & certi orbem latè metu compleverant, sed velut infasti cometæ satis alijs ad terrorem, non satis sibi ad lucem splendoremq; arserunt. Illi verò, quos paulo ante adduxi, nil sibi gentiq; suæ laborant, sed vires integras & robur, eorum, quibus serviunt gloriæ fortunaq; impendunt. *C.* Id quidem verum est vires eas, quæ solius Corporis sunt, cæcæ illi præsertim audaciæ junctas, quæ non consilio, non ratione manuducitur, ut minime ad rem nostram facere, ita viros non fortes neq; magnanimos, sed temerarios potius præcipitesq; reddere. At Romani, quamvis viribus corporis debiliores, virtute tamen innata, excellens robur animi, robore animi, invictam fortitudinem comparabant, quæ deniq; Imperij potentiam gloriæq; proferebant. Quæ omnia, nisi fallor, non tam congenitæ eorum indolis erant, quam legibus sapientissimis, quæm Reipublicæ insigniter ordinatæ, continuoq; Juventutis exercitio & disciplinæ debebantur. Quæ re effectum est, ut prima statim adolescentia, viros deniq; ac milites fortissimos daret, eosdem verò leges & instituta, perpetuos & quasi immortales alerent ac servarent. Jam leges ipsas velut sanctum Imperij Columnen nemo impunè infregit, aut violavit, ita eas vim & robur perpetuò habituras voluerunt. *P. f.* Istud planè non capio, atq; his, quæ protulisti, tantum ut dem, non adducor. Videre equidem est adhuc nationes, quæ juventutem non molliùs neq; remissiùs, ac Romani instituunt, Leges sapienter conduunt, & conditis parent, rempublicam benè descriptam atq; compositam habent. Quæ tamen vulgari etiamnum nomine, famaq; nullâ sunt, Dominationem & imperium non solum non proferunt, verum etiam proprijs quandoq; sedibus exturbatæ, in exilio Patriam

aut

aut præsidium quærere coguntur. *C.* Mihi verò id planè certum fixumq; est, Rempublicam omnem, ab ijs, quæ paulò ante memoravi, provisam benè ac comparatam, velutiq; jam altè radicibus actis firmam, ingloriam atq; ignobilem jacere non posse, Nobilitati verò & gloriæ vires & potentiam facile accessuram. Namq; hæc ita velim suspicias, ut in animantium corporibus sanè gvinem, qui si integer sit & vitij expertus, corpora quoq; & vegeta & firma habebis, at si hunc corrumpas minimum, si plusculum profundas, ea pariter aut sensim deficere & enervari, aut subito collabi & interire videbis. Quod in Imperijs quoq; & Civitatibus accidere solet; fac equidem, eas quarum conscius es, animò obeas, omnes, quanquam adhuc consistere videntur, ab ijs, quæ dixi, destitui atq; aberrare invenies. Quapropter humi repunt, neq; altius aspirare, aut animus illis aut modus superest, hostem à finibus arcere atq; propria tueri satis habent, etsi huc quoq; scutò & thorace, plus conferant hasta & gladius. Verum illæ animum metu aut gratiâ aliò seductum, ad hæc non advertunt, aut sua sponte vertentem revocant atq; abstrahunt. Turcis ego, fateor, ferme solis concesserim, id quod in alijs requiro, si regiminis rationem, si formam apud eos spectem, nam & militem sub signis paratum semper habent & copiâ & disciplinâ metuendum, & leges ita servant, ut earum vigorem, potiori, quàm vitam, loco habeant. Quod sanè eos adeo potentes reddit, ut vicinis formidabiles sint ut hostes suos quanquam sapientes & doctos atq; ut sibi videntur belli peritos, superare & vincere possint, neq; infrequenti clade profligent, Imperium verò indies proferendo longius longiusq; signa & terrorem promoveant. Id quod utiq; tam propè usi quàm viciniâ capimus. *P. f.* Ego verò totis artibus ad hæc contremui, barbariem illam apud te tantum esse, ut ei soli illa tribuas, quæ Romanos in fastigio gloriæ & dominationis posuerunt. Cujus quidem ego dum effrænem dominandi libidinem suspicio, nil nisi bellum nobis minari atq; aliquando illatura videtur. *C.* Hoc sanè seriò anne joco dictum volueris, parum abest, ut Poloniam quantumcunq; barbaro blandientem, funestissimò incendiò correptam atq; conflagrantem habeamus, jam etenim fracto perruptoq; pariete, ferme malum domi est, in eam viciniam se applicuit, in qua germanos quoq; fratres, meum, ac tuum, committere inter se atque collidere solet. Sed hujus impræsentiarum missione facta ad ea quæ nostri instituti sunt properemus. *P. f.* Huic enim verò per me quoq; tempus aliud suppetet, jam ea, quæ capimus, ad finem perducamus, telam, quam orsi sumus, contexamus. Dictum à te memini: Romanorum civium virtute, fortitudine ac magnanimitate, imperium adeò firmum, præclarum atq; validum constituisse. *C.* Id quidem an palam apertèq; dixerim, non satis scio, atq; dictum est, denuncio idem atq; confirmo. Res nimirum eas, ut cuilibet Reipublicæ unicam ferme incrementi causam esse, sic Romanos ad illud culmen provexisse; Earum tamen ipsarum alia quædam capita fontesque reperio. *P. f.* Cedo equidem mihi. *C.* Illico, Imprimis rerum omnium, quæ in mundo sunt, causas quatuor Philosophi assignant: efficientem, quatuor finalem, materialem & formalem. Quamobrem ubi artifex non malus rerum fini alicui destinavit, materiam aptam oportune selegit, formam decentem dignamq; induxit, rem eam & firmam satis, & decoram neq; ignobilem fore quis ambigat? Pariter DEUS O. M. hujus universi artifex summus æquè ac sapientissimus, rerum omnium fines altè perspexit, omnes certâ quadam materiâ formaq; constituit, atq; his fulcris, solida, non fracta, neq; nutantia & perpetuò fere duratura posuit. Verum, quia idem supremus Conditor DEUS,

LII 2

rebus

rebus omnibus ita descriptis, summo cum imperio praefecit hominem, cui & ipsi rationem atque voluntatem bene statim precatus indidit, ut ijs pro ratione arbitrioque suo utens, vel laudem apud se gratiamque iniret, vel indignationem & poenam incurreret: Ita factum est, ut ea Summi Prudentissimique Gubernatoris benevolentia illos, in hominibus, igniculos excitaret, qui eorum mentes animosque ad condendas ubique leges inflammarent, quarum ductu, ut quisque proprius ad DEUM aequitatemque accesserat, ita imperium validius ceteris, potentiusque habebat. At quia plurimi atque vix non omnes ab eo tramite longius

Car quae erraverunt, quid mirum si eorum facta & imperia alia alijs diutius superaverint, aut citius collapsa sint; & nonnulla quidem vix primum orta, cum a recto calle decesserunt, deficere statim & interire visa sunt, cujus sane in historia omni, quot non vestigia & exempla habemus. P. f. Mihi vero illud imprimis dare velis, ut ne in longum abeas, causasque incrementi Romani illius imperij, quam maxime poteris, proximè persequaris. C. Igitur D.O.M. Primus atque Supremus illius Imperij Conditor mentem eam & consilium iniecit

Romulus. Romulo, Regio quidem ex Filia nepoti atque incerto Patre, genito, uti lixas & calones, inter montium deserta id temporis vagos, greges quidem & armenta, at nullius disciplinae leges & instituta, servantes, pecudibus suis non absimiles, in obvia passim malefacta ruentes, in unum cogeret, iactisque quibusdam

Quo ratione coloniam Romanam orsus. veluti coloniae, & civitatis fundamentis, eos non tam manibus, quam legibus imprimis includeret, sceleribusque viam omnem adimeret. Quod, qua ratione ille praestiterit atque aggressus sit, jam accipe. Primùm etenim dum natales suos ignorat, atque ejus se filium existimat, cui educandus contigerat, quique ea tempestate armentis regijs praepositus, quandam quasi potestatem in reliquum illud vulgus exercebat, jam non à longe, sed quasi cominus turbæ illi permixtus, sociorum errores & facta insolentia perspexit, caputque ipsum licentiae illius petens, non aliud deprehendit, quam rudem atque nimium quam crassam de DEO ignorantiam, ut ad hanc molliem & desidiam, quippe ubi viri cordati alias atque valentes opere nullo ac negotio distinerentur; Atque sic illud ipsum eorum robur viresque integerrimas, quibus alias abuti solerent, ad meliorem vitae rationem & disciplinam conferre ac traducere destinavit. Et sane suscepto consilio favisse insigniter visa est pulchra occasio: Cum eum Avus suus per id tempus à fratre solio dejectus, ex cujus agresti illa familia nonnullorum maleficia paenis affecerat, sobolem suam ac nepotem agnovisset. Quapropter ut brevibus absolvam, ijs, qui inter socios oportuni magis & idonei vi-

Ejus industria. debantur, sibi conciliatis ac adstrictis, ab ope, Avo suo, ferenda negotium orsus est, ut pietatis commendatione caepa ornaret, atque inde ad optatum finem eventumque deduceret. Quae quidem res quo exitu fuerit recensendum non duco, cum locuples satis historia testis sit. Certè Regno in avi sui ditionem rursus asserto, ut pietatem felicitati adjungeret, neque se proprio sanguine fœdari sineret, omnemque tumultus fomitem removeret, inter amoris honorisque significationes maximas ab Avo discesserat, auspiciatque illo factò agrestium eorum animos ita demulcit, ut ejus svasionibus denique cederent, coloniam novam frequentemque ducerent, Sylvestrem eam vitam, insolentiae, feritatis atque improbitatis matrem deferrent, hortatorem & ducem sequerentur, cum vitae ratione fortunam quoque in melius mutaturos, abundè pollicentem.

Quas leges imprimis iussit. Quare Divinum imprimis cultum ac timorem barbaris ferisque illis mentibus inferere conatus, libertatis promissa amore ac dulcedine, omnia condiebat. Tum verò leges condere ac praescribere, in eo praesertim positas, ne ejusquam rei, nisi

à DEO

à DEO ejusque cultu ac honore initium caperent, ne justitiam uspiam violari perinitterent, ne amorem inter se ac concordiam dissidijs ullis perturbarent, ut patriam omni ope ac auxilio, contra vim ac injuriam, tuerentur, ut scelera; omnia ad unguem plesterent, ut denique bonos omnes à nocentium impetu ac furore prompti ac strenui vindicarent. Quod utique ita fuisse ipse ejus Gentis longissimus dominatus, ordo praeclarè constitutus, interitus denique ipse atque ruinae docent. Redactos namque illos populos in quandam Reipublicae formam, iactis mutui amoris & concordiae fundamentis, in centurias legionesque distribuit, ut ad hostes propulsandos parati semper essent ac expediti, qui quidem, seu invidia, seu alia quâpiam malevolentia excitati, certatim exurgere, novi semper ac recentes fessis succedere, interdumque collatis in commune armis & consilijs novas illas Heroum primitias, laceßere, impetere, ac vexare penitusque extirpandas minitari non cessabant. Quibus omnibus victis ac domitis, & pace quacunque domi parta, ad perfecti denique regiminis formam describendam curas omnes intendebat. Neque apud illum, aut Collega suus in Regni Communionem adsumptus, aut adlecti Senatus frequentia & auctoritas, efficere tantum ac valere poterant, quin leges semper severiores poneret ac juberet, quin de scelestis & nocentibus poenas & supplicia sumeret. Quare etsi eum Collegam alius quidam è medio casus sustulerit, hic interim dum in congressu quopiam circa regiminis formam rationemque deliberat, ab ijs, qui licentiae quam aequitati paratiores erant, fraude ac dolo circumventus disceptusque est. Qua in re equidem cupiditatem insanam hominum ruentemque suâ sponte in vitium voluntatem quis non miretur, qui ut tandem animo suo ac voluptati morem gerant, nihil inausum relinquunt, & exigui commodi gratia omnia subire discrimina non verentur. Quod utique, quam prope absuit ut Romanis accideret? amisso etenim per nefas & scelus Principe, domi forisque perplexi ac divexati, clade ultimâ & strage citrà dubium profligandi erant, nisi D. O. M. habenas nascentis illius Regni ad eum detulisset, qui pius in Superos, atque in Virtutem propensus, clementiam ad hanc & modestiam conspicuus, gratia atque comi probitate feros illos animos compositus denique ac sedavit, praeceptamque olim Antecessoris operâ de DEO notitiam, eò altius in illis radicavit, quò commodiores jam ac veluti subactos repperit. Unde pacem inter se ac concordiam, cum vicinis, amicitiam sanctè colentes, numero opibusque augebantur, futuri maximi potentissimique imperij fundamenta ponebant. Et verò hujus tam salubris disciplinae fructus optimos per reliquum tempus ediderunt, nam neque negotij quidquam absque Deorum supplicationibus capeßebant, neque bellum non justum; aut saltem justitiae specie non velatum, inferebant, sed vel injuriam à se arcere, vel infirmioribus, contra potentes, auxilio ac salutem esse consueverunt. Quibus in rebus ita ipsa moderatione usi sunt, ut ne illo aceto perfundi possent: innocentiam vix unquam sibi solam praesidio fuisse. Potestatem exercere ita soliti, ut non Dominos se, sed Defensores, sed legum vindices palam ferrent; sic demum apud se boni esse volebant, ut nusquam virtuti scelus dominaretur. Quod utique ego dum animo verso, primam & quasi cardinalem summæ illius Romanorum Potentiae causam afferro DEI timorem, atque in mantenenda Religione constantiam, quae duo ubi hominem aliquem occupaverunt, ejus omnia facta & consilia ad summam optatamque perfectionem deducunt, id quod scriptum est: timentibus DEUM omnia cooperantur in bonum, ubi verò in Republica quadam seu Imperio stationem ac veluti sedem

M m m

fixe.

Tatius Sabinus.

Ejus & Romuli mors.

Scutitia hominum ac cupiditas.

Numa Romuli capta prosequitur.

Quales Romani?

Prima Romanae potentiae causa.

fixerunt, fieri nequit, quin illi. insigne nomen & famam concilient, & omnes crescendi proferendi; sese artes ac rationes sufficiant. P. f. Enimvero ea mihi quoque insedit opinio, DEI nimirum timorem certissimum ejusque fastigij fundamentum esse. At Romanos qui DEum timuisse dicemus? cum plures semper DEos confingerent, atque eam turbam Numinum, unius veri summi; Numinis cultum obruerent plane ac everterent, debitosque Divinitati honores, in dæmonum delubra & simulacra, conferrent. C. Ego vero ab ista re disputanda continebo me omnino, hoc unum dixisse contentus, Numam

Quid Numa et ante qui sapientes de DEO scilicet, qui primus Romanis cultus Divini rationem præscripsit ac definivit, alia omnia cogitasse, id quod succedentia tempora ac ingenia aliò atque perperam detorserunt. Cujus rei testes sanè magni extiterunt, ejus libri, longè ab obitu ejusdem reperti, quos quidem Senatus Romanus exuri mandavit, de DEO, quod plurimum Deorum cultum; in quem eos malè, cauta pietas & Religio abripuerat, reprehenderent ac damnarent. At primi illi Urbis ac Reipublicæ Romanæ auctores, quam sanè alià mente animoque fuerint, quantumque eorum conatus DEO imprimis probaretur, Virgo utique, Deipara, cum multa Divæ Brigittæ abscondita aperiret, illud quoque palam affirmare non dubitavit, eos videlicet tanta negotia & consilia non sine supernæ cujusdam mentis afflatu suscepisse, ubi quoque nonnullos eorum proprio nomine appellare dignata est. Quod in libris visionum ejusdem Divæ videri ac legi luculenter

Lib. 2. c. 27. potest. Nemo etenim veterum eorum sapientum erat, qui DEum, unum rerum omnium Rectorem, non assereret, ceteros autem in Divinitatis prærogativam adscriptos, illi subditos, & quosdam quasi bonitatis ipsius effectus non agnosceret. Atque inde, cum Sacrificia multa eaque varia litarent, ita id agebant, ut in varijs ejus bonitatis effectibus, quos diversis nominibus designarent, Posteriores verò etiam Divinis honoribus affecerunt, DEI excellentiam & majestatem, rerum omnium veluti Parentem & Dominam, celebrarent, ac

Alia Roscolerent. P. f. Neque ego hac in re plura percontari ex te contendam, tu porro perge, quæ cepisti. C. Timor ille Divinus in Romanis non sine aliarum Virtutum comitatu & quasi satellitio fuit, junxit se illi statim præclara, in observando Numinis cultu constantia & æqualitas quædam, ut omnes paribus iisdemque ceremonijs (quas quidem Sacrorum Præsides ad id lecti ac deputati definirent) DEO, tum verò etiam Dijs illis honorem haberent; accessit, ut nihil sine suis ad aras precibus, profectionibusque in DEum spe molirentur, ac perficerent: ad hæc virtutem, modestiam, pietatem, nulla ætas, nulla desiderabat conditio, debebat in Civibus mutua consensio animorum, in Castris fortitudo infracta militabat, in Subsellijs integerrima æquitas pro tribunali sedebat, ubique, in administranda officij sui delatque muneris ratione, sollicita versabatur diligentia, ubique severa legum vindex, ac exactrix regnabat vigilantia.

Romani pietatis retinentes. P. f. Neque fortitudinis ego Romanæ, nec pietatis, ac Religionis documenta requiro, quæ sanè per Historicos abundè suppetunt, namque reipsa nullum bellum susceperunt, quod victi dimisissent, atque in pugnando tales semper extiterunt, ut vel numero hosti impares, mallent vitam quam gloriam perdere, aut certè vi & armis, atque invicta summis etiam periculis constantiam exitum & salutem quaererent. Quod, ut ipsorum, ita aliarum quoque Gentium monumentis & fastis memoriæ proditum est. Religionis verò laudem ipsis nullus

Fortes. sum, qui negem, quin potius & agnosco libens, & id imprimis admiror, lege nimirum apud eos sanctissima cautum fuisse, ut ne quis privatos ritus adhiberet, aut Sectam, à communi abhorrentem, coleret, nedum impune in

vulgus

Nostri Hæretici & Schismatici exemplum. vulgus seminare, quod utique non intra verba & codices stetit, pæne acerbissima, non solum sine venia, sed & sine spe veniæ, semper de transgressoribus repetita palam faciunt. Quæ sanè nostris quoque Hæreticis ac Schismaticis, ab una veraque Ecclesia dissidentibus, quanto non momento ac stimulo esse possent, ut tandem ad Religionis Castra convolarent, & signa quæ turpiter deseruerant, decorè neque ingloriè repeterent. Nullum equidem Regnum & Imperium ita in se convulsam ac distractam vires unquam & Potentiam sumpsit. Sed ut ad Romanos redeam, concordiam in illis quoque & amorem mutuum, rebus in bene multis, desideratum video, cum tot contentiones, dissidia, tumultus & seditiones audio, quas ex eorummet Scriptoribus, vix non à primis statim primordijs irrepsisse cognosco, ubi præsertim à Regibus translata potestas fuit, namque ijs imperantibus pacata omnia & tranquilla reperio. Atque hinc, quantum quidem mihi assequi datum est, Regiam ego Potestatem ac Dominationem tanti esse putarem, ut Reipublicæ Regnoque omni percommoda ac per necessaria sit, quæ utpote omnibus Subditorum vitijs ac veluti morbis mederi possit, atque auctoritate & imperio, velut nexu firmissimo, quantumcunque scissos ac dissutos Civium animos jungere inter se valeat atque adstringere. C. Idem equidem tecum sentio atque constituo. Regiam nimirum dignitatem & Potestatem præsentissimum remedium esse atque antidotum, quod omnes Civium dissensiones componat, concordiam amoremque inspiret, vitia quæcunque & morbos penitus sanet, quam quidem si dempseris, nullam ut ego arbitror, regiminis, firmam satis rationem, constitueris. At Romani hoc tam valido Imperij fulcro nunquam caruerunt, nisi fortè nomen & verba requiras. Quod, si propius eorum Rempublicam inspexeris, planum ac compertum habebis. Concordia verò & amor inter eos tantus semper fuit, quem nullæ unquam vicissitudines rerum turbare, nedum convellere poterant, quem optimas ille magister, timor DEI, tam altè animis infixit, quem insignis illa atque incredibilis Reipublicæ moderatio & legum sanctitas, velut Custos vigilantissima, semper servavit, quo minus ullo malevolorum scelere temerari posset ac penitus profigari. Etsi namque non infrequenter extiterunt, qui hoc certissimum Sanctissimumque vinculum convellere totis viribus nitebantur, tamen vim & robur illius superare aut infringere nequidquam laborarunt, Donec prius timorem illum Divinum eorum cordibus ejecissent, cultus Divini ceremonias, tum verò mores publicos privatosque immutassent, divitiarum insana siti, dominandi; ac supra ceteros eminendi libidine animos inflammassent. Sic denique scelus, rerum potiri, ac velut obtento dominatu, avaritiæ superbiam ita jungere, ut tandem pulchrum illum civium consensum & concordiam exulare jufferit, Patriamque & Rempublicam totam, leges, cum institutis Sanctissimis, in transversum egerit, labefactaverit, pessumderit. Jam quia ipsa Reipublicæ forma & ratio sapienter constituta, civium concordiam, velut fructum saluberrimum, ex se ipsa profert, providere imprimis debet, ut omni incolarum ordini & conditioni sua auctoritas, tranquillitas ac securitas constet. Id quod in Romanis laude ac etiam admiratione dignum reperio, præsertim ubi sapientissimos scriptores video, qui totam illam Romani Imperij molem ac potentiam, in ipsa Reipublicæ gubernatione ac descriptione reponant. In his imprimis est Polybius; Græcus quidem ille, nec Romanis usque adeo amicus, qui tamen asserit ac fatetur, non tam militum robur & fortitudinem, non tam Ducum & Imperatorum solertiam, quam solam illam admirabilem gubernandi formam & rationem, Romanis vires,

M m m 2

poten.

potentiam, Imperij amplitudinem detulisse; Omnis inquit apud eos Civium ordo suam dignitatem, nec non administrandæ Reipublicæ partem retinebat, alter alteri intime conjunctus ac adstrictus, opem mutuam capiebat ac dabat, & pulcherrimam invicem consensionem amoremque fovebat. *P. f.* Id enim verò, si qua potes, ac vis, pluribus persequi ne graveris. *C.* Equidem non recusabo quantum per tenuitatem meam licuerit. *P. f.* Rebus inarduis & voluisse sat est, loquere, age, jam audio. *C.* Regnum omnè & respublica benè ordinata, quia sine Rectore stare non potest, vel unius Principis sapientia, vel optimorum & cæteris dignitate præstantium Civium concordia sagacia, vel vulgi potentia & Plebiscitis gubernetur necesse est. Quæ triplex regiminis ratio, suo qualibet jure gaudet, & velut proprietate, quam si integram retineant, non vigere ipsæ non possunt. At quia hominum mobilitate ipsæ quoque mobiles sunt, & parum constantes, ut sæpius altera alterius vi-

*Ratio re-
giminis
Reipu-
blica.*

Optima.

*Quæ
fuit apud
Romanos?*

ces occupet, optima sanè illa & certissima erit Reipublicæ forma, quæ triplici ea ratione conerescat, ut & Principis cum majestate auctoritatem, & Senatûs cum dignitate decus, & populi libertatem unâ cum legum ponendarum jure ac facultate conservet. Quæ quidem Imperij moderatione quia Romani usi fuerunt, Rempublicam firmam adeo, potentem atque hostibus metuendam, effecerunt. Regia namque dignitas & potestas ad summos Imperatores aut Consulles, sed imprimis, cum tempus postularet, ad unum, qui Dictatoris nomine veniebat, delata, pænæ & supplicij certissimi metu leges in suo robore ac vigore retinebat; Senatûs authoritas, vulgo & promiscuæ plebi, ad virtutem omnem, exemplò prælucebat, ejusdem verò facultas illa amplissima, quâ quemque dignitatibus ornare, bonis communibus pro merito augere cum vellet, poterat, cæteros muneri alicui publicæque rei præfectos nequid ultra leges auderent, in officio continebat; Populi denique libertas & potentia, legum cudendarum ac judiciorum, in quibus vitæ aut honoris reus agebatur, suprema potestas, ut ipsis Senatoribus & Rempublicam gerentibus terrori fuit, sic omnes ad mutuò habendum honorem & reverentiam excitabat. Quippe ubi vulgus ob pænarum timorem Magistratum venerari, Senatûm ob largitiones & congiaria demereri studebat, Hi pariter apud plebis potentissimæ Tribunal neque ingrati, neque inurbani videri volebant. Quod sanè causa fuit cur omnes invicem & officio & amore certarent, mutuamque animorum consensionem foverent, cum alij pænarum & judiciorum metu, alij lucri & compendij gratia, velut vi quadam fravi, ad id compellerentur. Quare ubi ordo quisque suam sibi utilitatem & auctoritatem servaret, amor quoque mutuus ac concordia in medio regnabat, omnes verò certatim senes ac digniores, ut juven-

*Romano-
rum cir-
ca bonum
publicum
Cura.*

*Bella
commu-
na
& per-
icula.*

tuti & populo moderatè comiterque imperarent, contendebant; Rursus populus servarent, opes suas vires & sanguinem, salutem ipsam ac vitam alacres immolabant, neque ullum unquam periculum nec laborem fugientes. Videbant autem imprimis, ut aquam sine ullo motu torpentem, quiete ipsa vitium trahere & corrumpi, sic hominum animos & fortitudinem, quæ sola Imperij custos est optima, diuturnæ pacis otio langvescere atque concidere. Quapropter fædus nullum quasi perpetuum feriebat, sed bellum ex bello commu-
na
& per-
icula.
naserere, proprias primùm, tum verò, cum jam eos laceßere nemo finitimorum auderet, alienas, suam nimirum opem implorantium, injurias propulsare vel ulcisci, atque sic continuo rei militaris exercitiò gloriâque florere amabant. Quod tamen nunquam, rei privatz aut singularis commodi gratiâ, susceperunt, sed

sed in communem Reipublicæ utilitatem, famam, gloriam, potentiamque conferebant, illius vires unicè, sui verò terrorem longè lateque proferentes, ut eorum commentaria testantur. Et sanè ab hoc felicitatis culmine, nunquam Romana res laberetur, nisi posterius Patrum vestigijs decedentes, alias quasdam præter eas, quas paulò ante diximus bellorum causas prætenderent, earumque æquitatem ad unius superbiæ, ac cupiditatis suæ libram expenderent, neque tam vicinorum commodo, communi gloriæ aut justitiæ laborarent, sed avaritiæ, sed privata dominationis studijs stimulisque agerentur, quod omnem denique Rempublicam firmissimam alias ac florentissimam, miserando casu afflixit, ac irreparabili strage fœdavit. Jam quia bello ducendo homines militesque opus erant, Romani alacres, Juventutem suam seque ipsos, huic muneri dabant. Neque multò aurò centurio subsigna invitabat quempiam, neque munusculis & promissis præfabat, neque stativa aut itinera opulenta pollicebatur, sed ut primum bellum præco per plateas urbesque circumtulit, ut primum tympana & tubæ sonuerunt, illico civium turba ingens confluere, & stipendia ultre deposcere, quos ubi nominatim accitos Imperator circumspexit, tot magis idoneos signa sequi jubebat, quot implendo justò exercitus numero sufficere poterant. Hinc porro illa militum Romanorum auctoratio, deletus nomen accepit, cohortes vero ipsæ legionum vocabulum sortitæ sunt. Nullus erat qui militiam deprecaretur, id quod vir fortis dedecori ducebat, quod si quispiam non tantum animi haberet, eum quoque ab armis discedere, leges & instituta severissima vetabant. Ut verò bello & militiæ aptiores fin-

*Miles
unde &
qualis?
Quomo-
do le-
gitur?*

*Juven-
tutis
exerci-
tia.*

*Militi
stipendia
unde pe-
tebant.*

*Altera
Romani
incre-
menti
causa.*

N n n

Roma-

Romana usq; adeo crevit causas assigno, videlicet bello semper & hosti propulsando paratos, quodq; caput est, DEUM quanquam ignotum timentes, Justitiæ & æquitatis sanctæ servantes, gloriæ Divinæ cupidos, religionisq; susceptæ retinentes fuisse. Quæ singula cum ab in eunte ætate populus ille animis altè mandaret, moribusq; informaret, ita quoq; Rempublicam, gubernandi rationem, leges, instituta, & facta omnia huic velut fundamento imponebat. Unde & militem eumq; promptum & pro necessitate frequentem, & quod imprimis notandum de medio ac de sanguine Civium lectum cen-
sebat, & censere poterat.

Miles *exterus.* P. f. Neq; ego ambigo rebus ijs, quas commemorasti, Imperium omne dilatari, primum etenim cum scelere cuilibet suum supplicium debeatur, nisi Regnum aut Respublica intra Justitiæ cancellos consistat, nisi timorem DEI vindicis metumq; retineat, illico iniquitatis & superbiæ pœnas dataura est. Sinè cultu quoq; Divino & pietate, nullum unquam genus hominum fuit neq; superare diu valuit. Ubi verò miles in præsidio nullus excubat, aut si malè compositus, solutus disciplinâ, aut importunus sit, qualis externus & aliunde petitus esse solet, quod quidem neq; semel fortasse ipsi didicimus, certè nullius Reipublicæ limitem & potentiam proferet, quin potius suâ licentiâ vexabit magis & affliget.

Romani *cujus-* *dam ef-* *fectum.* *Ejus ex-* *plicatio.* C. Ea enim vero mihi quoq; mens est; Præclarè Romanorum quispiam suæ Reipublicæ laudem & incrementi rationem paucis complexus est. Audendo, inquit, bene consulendo, periculis obviam eundo res Romana crevit. Et verò audaciam si requiras, tanta fuit, ut bellum nullum pertimuerint, nullum quod aliqua æqui honestiq; ratio commendaret, non ultro quæsi verint, Regiminis vero Justitiam & optimi inter vicinos constituendi tanto studio arserint, ut negotijs quibusdam etiam ad se minimè spectantibus subinde moderati sint, modo Juventuti ignaviam, militi otium, ferro rubiginem demerent. Pericula vero procul & à longe excipientes neq; hostem domi expectantes, eum proprijs in sedibus libentiùs appetebant, illud summo cum discrimine tum damno experti, dum innocentes nimium vel pacifici videri volentes, hostem adventantem opperirentur, & ad focos exciperent. Consiliò porro, quod nemo, nisi ætate aut judiciò imprimis conspicuus, dabat, plurimum eos valuisse, cum multa ostendunt, tum verò illud maximè, quod ex maximis periculis & casibus ita semper feliciter emerissent, ut nullò unquam bellò vincerentur, omni vincerent, & Imperij seu potentiam seu gloriam ultra proferrent. Qua sanè saluberrimi Consilij ope, id quoq; (quod in omni Republica bene composita inesse debet) teste Sallustio effectum est, ut civis quilibet honestus & honestò locò natus, etsi facultatibus tenuis, tamen paucis contentus, nullusq; decori & honesti egens, sibi Patriæq; sufficeret, & dives ac opulentus satis esset; omnes vero atq; omnes, procul ambitu & inanium nominum ac dignitatum studio, nec non privatæ dominationis & opulentiae quæstu dimisso, suo muneri, & Reipublicæ officio nunquam deessent. Jam exteros & alienos nunquam sibi accenseri passi sunt; neq; dignitatibus tantum & numeribus publicis adventitios ac novos homines, sed legibus quoq; suis ac institutis, sed civitate ipsa exclusos voluerunt, id quod etiam sanctis severissimis cautum fuit. Ad militiam porro & stipendia merenda, non solum exteris, sed & incertò thalamo genitis, circumpedibus, ac plebeculæ quiescentibus, aditum præcluserunt, ut quemadmodum in Republica, lectissimus neq; permixtus alieno sanguis esset, sic in

sic in exercitu quoq; virtus intaminata floreret. Miles interim exterus si quis erat, is ab alijs sejunctus, sejuncta signa complebat, neq; eadem quâ domesticus, ratione servabatur. Illos verò ligas ac vagos, rei tormentariæ curandæ cæterisq; vilioribus obsequijs destinabant, ita tamen ut nullo militis nomine, nulla laude gauderent, neque ultra nascendi sortem ad alia aspirarept. Atq; hoc illi consilio, hæc moderatione se muniebant, tum præsertim, cum adhuc incrementum sumerent; quod nisi Domi facerent, frustra miles foris excubaret. Nunc quantum ea res ad ipsorum Reipublicæ integritatem contulerit, paucis accipe. Carthaginenses ex Africa, id temporis, imperiò amplissima ac potentissima gens, ex causis quæ vicinia asserre solet, eos bellò appetierant. Erant opibus & nervo belli longè valentiores, consilio verò & arte bellandi Romanis haud impares, quinimo solertiâ & sagacitate, ac belli fraudibus superiores. At militem non proprium neq; domi lectum, sed aliunde & longè petiitum habebant, vel quia civibus non ita frequentibus, vel militiæ non adeo opportunis erant, utpote agri potiùs & lucri, quàm belli studio-
sis, id quod etiam seditionis metu haud quaquam plebi per dominos licebat. Quare militem stipendiarium, varijs ex nationibus, ijsq; bellicosissimis multò
aurò conducebant; Romani verò divitijs & facultatibus inferiores, proprio militi & domestico ordini confidebant. Igitur ubi ad rem ventum est, exercitus ille emptus, quanquam pluribus prælijs victor, bellum tamen profligavit nunquam, sed fatigatus in acie, domi gravis ac infestus exstitit, eo magis, quo majora obsequia impendisse sibi videbatur, ut interdum bellò cruentissimò ille ipse persequendus fuerit; prout primo cum Romanis bello Carthagini evenit, quo tempore miles illi mercenarius, majori quam Romani ipsi terrori fuit. Hi interim æquabili semper ratione, etsi
lente quodammodo, tamen fortiores è cladibus surgendo, acie hostem ac victoria depellebant, sensimq; ad pendenda tributa adigebant. Quæ res faciliùs perspicui ac in telligi poterit, si unius è Senatu Carthaginensium sententiam attulero, quam quidem longior prosequar, namq; multi momenti esse reperio.

P. f. Me attentum habes.

C. Acciderat, ut Strenuus Carthaginensium imperator Hannibal, multisq; cum bellis tum victorijs, ut sibi suisq; videbatur exercitatus, milite, varijs ex nationibus fortissimis, & vel ipso nomine Romanæ metuendis, lecto, Romanos aggressus sit ac profligaverit, aliquot decies hominum millia, duces aliquot ceciderit, Italiam integram firmè, præter ipsas Romanorum Colonias occupaverit, atq; successibus illis tumens, totò Latìò dominum se ferret, mitteretq; qui Carthagini, nuncios ac triumphos (quorum quidem testimonio, modios aliquot annulorum, quibus sola nobilitas Romana, & ij, qui equites merebant, signabantur, in senatu Carthaginensi effudit,) latissimos perferrent, suppetias attrito nonnihil exercitui, ac belli sumptus, ad persequendas jam non tam victorias, quàm res quasdam, ut putabat, magnas, postularent. Ibi unus è Senatu Carthaginensis medio, rem subito totam Legatis vitio vertit, ostenditq; victorias illas, nulli commodo, quin potius majori luctui ac dolori Carthagini futuras. Agite, inquit, & quæ sit Romana Reipublicæ vastitas, civium frequentia, edicite? Cumq; illi sex & triginta tractus, ad hæc triginta colonias numerarent, quæ quidem agrè se jam tuerentur, tamen Reipublicæ suæ velut matri tenaciter adhererent; Quos, subdit, milites atq;

Prudentissima. unde gentium petitos Romani censent? Respondent legati; neminem inter eos externum versari, aut sub signis esse, legiones omnes incolis compleri, aut coloniarum habitatoribus; aut populi Romani focijs, ejusdem gentis atq; lingvæ Latinæ lectissimum quemq; militare; Num quis, ait ille, à Romanis castris ad Carthaginensia transivit, aut ex colonis minimum ad Hannibalem confugit, num contra, transfugij aliquos à suis Hannibal notavit? affirmant; multos suis in castris desiderari, qui se hostibus adjunxissent, quare signa quòq; milite non paucò nudata esse, negant porro à Romanis defecisse quempiam seu militum seu incolarum, quin potius aut pugnâ victos, aut insidijs circumventos, maluisse omnes occumbere, quàm vitam captivitate precariâ, aut transfugio servare; Ite igitur, conclusit ille, neq; vobis neq; nobis

Sponsum Legatis Hannibal. palpum obtrudite, bellum vobis, bellum integrum superest, quod nisi pace honestâ jam nunc componitis, ultimâ strage & hujus urbis cineribus sopiendum erit. Etsi namq; tot cladibus hostes attrivistis, homines illis non defunt, neq; simulatio inter eos ulla, neq; terror & pavor serpit adhuc, quinimo iras & vindictas acuitis, atq; animos ultionis cupiditate asperatis.

Milites recentes semper ac integros in medio sui, ac velut in sinu facundæ matris, domi habent, neq; aliunde petere coguntur, vos verò qui & victorias & terras obtinetis, pecuniam ac militem tamen à longinquo conquiritis, tam certi quærere, quam invenire incerti. His ille sapienter admodum gentis suæ in tempestivam levitatem castigavit, simulq; duas præcipuas incrementi & potentiae rationes perstrinxit. Cætera quæ Carthagini bene an malè ominatus fuerat, eventus ipse probavit. Romani etenim, cladibus illis, quas, hostem jam aliàs victum, flocci pendentes, acceperunt, reparatis, atq; in locum amissorum militum, veteranis, qui rude jam donati, domi confederant, suffectis, ducibus omni fortuna & arte exercitis, qui inter tot ac tanta, tamq; continua bella facile suppetebant, evocatis, Hannibalem illum successibus ac victorijs suis senescentem debellarunt, & internecione deleverunt, Carthaginensibus verò tributum primum, tum verò, ubi rursus refragari cæperunt, jugum etiam imposuerunt, postremò urbem cum gente ac nomine everterunt. Ita illi facile ex periculis evadebant, neq; unquam ad tuendam patriam homines desiderabant, ut verè, ille ma-

Eventu probatum. gnus ac strenuus Græciæ Imperator Pyrrhus, cum Tarentinorum Romanis ejusq; adversantium precibus excitus, contra hos arma sumpsisse, unò alteròve præliò victor, ubi novos semper in aciem hostes prodire vidit, exclamaverit. Cum Lernæo dracone rem sibi esse, cui, semel amputatis, nova capita, ex vulneribus & sanguine nata, succederent. Bene igitur ego duas illas Romanæ potentiae causas afferro, ex quibus profectò virtus illis, fortitudo & magnanimitas, cujuslibet Imperij fidi custodes, nascebantur. Et virtutem quidem, cum omnia eorum facta, quamdiu sanctas illas primorum urbis ac Reipublicæ conditorum leges servarent, testentur, tum verò bellum cum Pyrrho gestum clarius etiam demonstrat, cum venale Regis caput, proditoris scelere oblatum recusarunt, & Regem ipsum periculi admonuerunt, bellum se justum & æquum, æquos ipsos gerere, hoc facto confirmantes. Neq; unquam aut fraudibus aut muneribus aut gratijs hostium seduci se passi sunt, neq; pacis conditiones victo, ex victoriæ ar-

bitrio,

bitrio, sed ex moderatione præscripserunt. Jam fortitudo ea erat, quam hostis quoq; summis laudibus perornaret, ut idem Pyrrhus fecit, qui cum in acie cæsos Romanos circumspiceret, atq; omnium adversa vulnera, arma à manibus non dimissa, neq; minas à vultibus, seu mortuorum, seu adhuc morientium, positas cerneret, in hæc verba prorupit: Quam facile, inquit, orbem totum ditionis meæ facerem, si aut Romani mihi militarent, aut ego Romanis imperarem. Verum hi neq; Imperatores alios præter cives habere voluerunt, & Pyrrhò ipsò postea profligatò, ad totius orbis imperium viam sibi aperuerunt. Magnanimitate postremò tantæ fuerunt, ut acceptis quanquam non paucis nec exiguis cladibus, animum & arma non dimitterent, sed consilio omnia & auxilio meliore sarcirent, quod & Pyrrhi bello acciderat, ubi ab elephantis potius antea nunquam visis, quàm à Tarentino aut Græcis victi, ita se alteri pugnae compararunt, ut excitatis ignibus belluarum proboscides, quæ maximè vulnere patebant, amputando, eas feritate cæcas in hostes ipsos converterent, quibus quidem hoc secundò præliò, victoriam incertam fecerunt, tertio verò earumdem belluarum auxiliò effecerunt, ut Pyrrhus supplex fædus & pacem exposceret. Qualia apud eos exempla & facta frequentissima; neq; rarò simili ratione sibi Patriæq; consultum iverunt, ut mirum non sit, eos tam validos deniq; ac potentes evasisse. Verum quia hæc omnia ex ipsa Reipublicæ gubernandiq; ratione optimâ profluxerunt, de hac ipsa differendum aliquid ampliùs esset, sed cum res per se magna atq; ardua sit, jamq; sol medium diem exegerit, mea quoq; officia cum negotijs, curam ac mentem postulent, id te paucis ad extremum monitum volo.

P. f. Quid illud? fac, sciam.

C. Uti Romanos hæc ferme sola duo, quæ multis complexus sum, ad illud summum Imperij ac potentiae culmen provexerunt, ita cuilibet Reipublicæ, si modò salvas ac integras res suas velit, necessarium omnino duos, imprimis ut Gloriæ DEI sedulò, atq; maximè studiis, tum ut inimicis inimica quoq; ipsa sit, hostem domi non expectet, sed in ipsius sedibus prævertat ac occupet, nam qui defendere tantum se parat, hosti animos subdit, & qui valentior aggreddi non audeat, fiet certè ut nec inferiori eximere se queat. Deinde ut militem eumq; proprium, è sinu suo atq; è civibus lectum habeat, qui eam velut matrem suam tueatur, atq; ad tuendam promptus & alacer sit; Huic verò cum artis & disciplinæ rationem certam, tum stipendia, deniq; cætera in senectutem vitæ subsidia constituat, ut sic ordo militaris nullius boni commodiq; egens, nullius privati gratiæ, sed unius Reipublicæ beneficio, omnia accepta referat, atq; debere se intelligat; namq; ut illud facile Reipublicæ potentiam lacerat, ac velut in frustra discerpit, ita nemo volucrem absq; escâ servaverit, aut militem sine mercede. Aliunde porro, si quod regnum extero milite bellum ducit aut propulsat, firmitatem satis nunquam fuerit. Neq; hic mihi adversatur solennis Turcarum bellandi ratio & consuetudo, quod hi Janizaros exteris ex gentibus legant, quos proculdubio tanquam summum exercitus sui robur censent; Turcæ namq; eos homines ab infantia aliunde conquisitos, ita imprimis instituunt, ut unde, aut quis sit, sciat nullus, neq; ullum in militiam cooptant, nisi genti, fideiq; suæ nunciò remissò, totum se Manizari.

O o o

home

Turcarum Imperium & Janizari.

hometi ejusq; superstitioni devoveat, ac velut in ejus gremio natus esse censeatur. Quanquam hi etiam, etiam altè in mores Turcarum traducti, quot seditiones, quot tumultus in Regno atq; in ipsa regia moveant, auribus sanè atq; vix non oculis usurpamus. Faxit DEUS, ut illi necdum compressi ac quodammodo gentis suæ adhuc conscij memoresq; animi, quemadmodum olim protulerunt ita nunc penitus evertant Turcarum imperium. His atq; alijs rudis sanè ego neq; magnæ literaturæ homo, coram te effusus, ad solitum precum mearum pensum revertor, Tu fac, atq; quid familia, quid operæ in agro laborent perlustra, an deniq; domi prandium sit paratum vide, quod & ipse fumere tecum non gravabor, namq; his colloquijs tempus ita extraximus, ut mihiquidem apud me de cibus nihil providerim.

P. f. Istud verò, ut rem mihi gratissimam facies, modo ne te tardum mensa expectet.

PETRI

*****

PETRI POTOCIJ
A D
VLADISLAUM
SIGISMUNDUM
POLONIÆ & SVECIE
REGEM
ORATIO GRATULATORIA.

SI quando Sarmatia nostra, ob datum sibi à Deo immortalis Regem, pium, fortem, justum, & sapientem, merito lætabatur; tum hoc tempore potissimum gaudere & lætari summoperè debet: quo te nimirum, VLADISLAE SIGISMUNDE, REX INVICTISSIME, dextro Numinum favore moderatorem sortita est, omnibus ita Heroicis Virtutibus præditum, ut non modò immortalia Antecessorum tuorum facta adæques, verum etiam longissime antecellas. Post magnos etenim illos Reges, VLADISLAI atq; SIGISMUNDI nomine insignitos, quartus tu in numero Regum nostrorum, & VLADISLAUS simul & SIGISMUNDUS numeraris: qui utriusq; (a) nominis significationem re ipsa præstans, & mundi dominatorem seu apicem, & armorum gloriæ potentem, gloriæq; te immortalis cupidum claris facinoribus monstras. Omisissis siquidem VLADISLAIS illis, qui Principes Poloniæ tantum, non Reges coronati fuere, primus erat VLADISLAUS diademate revinctus ille, qui in corpore exiguo magnum animum gerens, LOCTICUS, id est cubitalis, à staturâ brevi; Magnus verò Sarmatarum bellator, à rebus strenuè & feliciter gestis, in Historijs nostris appellatur. Alter fuit VLADISLAUS JAGELLO; qui ex Magno Duce Litvaniæ, Rex Poloniæ creatus, præter res domi forisq; præclarè gestas, ob eximiam in convertendâ ad CHRISTUM Litvaniâ atq; Samogitiâ sollicitudinem & zelum, gentis suæ Apostolus nuncupatus est. Tertius verò ejus filius, VLADISLAUS JAGELLONIDES; qui non modò sceptri ac nominis, sed & Virtutum paternarum hæres, ob egregiam fortitudinem Hannico quoq; Imperio potitus, æneum sese murum Crucis CHRISTI hostibus opponens, Sarmaticam gloriam auxit, unâ cum Sangvine & Spiritu in acie Varnensi effuso. E SIGISMUNDIS verò primus ob divinam quamdam in administrando Regno sapientiam DIVUS ab obitu appellatus. Alter ob ingentem rerum prudenter gestarum cumulum, AUGUSTUS à Civibus suis acclamatus. Tertius deniq; Pater tuus, præter gubernatam feliciter pace belloq; Rempublicam nostram, ob singularem in Deum Divosque pietatem ac Religionem, meritò PII cognomen consecutus est. Ab his tu Principibus, REX SERENISSIME, & nomina & sangvinem derivatum habens, sic te hætenus gessisti, ut & LOCTICI in rebus arduis aggrediendis magnanimitatem, & JAGELLONIS Senioris in Religione pro-

(a) Nomen Sigismundi ethimo Theutonico significat Bello clarum. Nomen vero Vladislai secundum Sclavonici idiomatis etimologiam Gloriæ tenacem indicat.

pagandā ardorem, & ejus filij in contemptu periculorum eximiam fortitudinem, & SIGISMUNDI Primi in gubernando Regno admirabilem sapientiam, & AUGUSTI AVI TUI in tuendā Majestate splendorem, & DIVI PATRIS TUI in rebus gerendis felicitatem, egregiamq; pietatem in DEUM, nondum coronis ornatus, civibus tuis luculenter declaraveris. Cumq; nunc Scepbris Paternis admotus, singularia quotidie virtutum Regiarum exempla tradas, Justitiæ, prudentiæ, moderationis, liberalitatis, fortitudinis, clementiæ; facile omnibus persuades, quid in posterum abs te Cives tui expectare debeamus. Ut igitur ingentis Lætitiae nostræ, quam meritò ex tua inauguratione concepimus, ad alios quoq; remotius à nobis positos signa deveniant, & ut iterum strenuos illos fortesq; VLADISLAOS, & Sapientiæ gloriā, pietate, magnos SIGISMUNDOS, in te revixisse, omnes agnoscant; enitar, cum bonā TUÆ MAJESTATIS veniā, de tuis virtutibus, REX SERENISSIME, paulò uberius differere; Quamvis eas nemo, non dico exæquare verbis, sed ne cogitatione investigare valeat; earumq; famā & fructu plenus jam sit Orbis Sarmaticus, plenus Orbis terrarum.

Virtutis itaq; cujusvis eminentioris, REX SERENISSIME, ea est dignitas, eaq; pulchritudo, ut cultores suos non solum in hac mortali vitā verè beatos, verè felices, atq; illustres efficiat; sed post funera etiam nominis perpetuitate, ac optimæ famæ immortalitate donet, eamq; ad omnem posteritatem maximā cum gloriā transmittat. Unde quoq; illi, qui altiori in dignitate Regioq; in solio positi sunt, singulari ejus amore & pulchritudine ducti, non modò utilitates quasvis & voluptatum illecebras contemnunt; sed mortis ipsius periculis spretis; quæq; etiam ardua; quæq; difficilia, fortissimo animo aggrediuntur: Resq; publicas sibi commissas prudentissimè administrant; cum rectè factorum gloriā non secum mori, sed ita memoriæ mandari vident, ut tum maximè diuturnioris illam vitæ initium sumere, affirmare possimus. Tales profectò cum plures alij Heroes in mundo fuere, tum majores tui, REX SERENISSIME, in Septentrione, antecessoresq; gloriosissimi Reges Poloniae omnes; quorum tu exemplis innixus, in juvenili adhuc ætate ea didicisti, quæ tibi ad Regnum, atq; immortalitatem, viam amplissimam pararent. Et Alexander herclè Severus Imperator ita à pueritiā bonis artibus, tam civilibus quàm militaribus, dicitur fuisse institutus, ut ne diem quidem unum transire sine Litteris aut militari disciplinā sineret, matre sua Mainmāā procurante, quæ ei nobilissimos quosq; præceptores adhibuit. Tu è contra, matre virilis prudentiæ fœminā, imò AUSTRIACÆ DOMUI innatā Sapientiā præditā Heroinā, in pueritiā orbatu, à Divo patre tuo SIGISMUNDO Rege, omnium Septemtrionalium sapientissimo, sollicitā curā educatus, præceptis imperandi institutus, exemplisq; rerum ab eo gestarum firmatus, non modò mitiores artes & scientias, pro Regiā tuā indole, sub optimis præceptoribus imbibisti; sed militaribus quoq; disciplinis, inter bellicosos tuos Sarmatas, facillimè assvesti: ostendistiq; omnibus cursum ætatis non esse expectandum in festinatione Virtutis. Et quidem rectè: Ut enim mentis, siue ingenij, & corporis munia, in homine invicem copulantur; ita arma quæ ad corpus, & litteræ quæ ad ingenium referuntur, in Principe conjungi debent. Qui armis profectò vim à suis repellere, ulcisci injurias, inimicos profligare, socios amicosq; defendere, tueri fines, propagare Imperium solet: Litterarum verò præsidio instructus, leges subditis tradere, jura præscribere, mores corrigere, Civiumq; animos quocumq; lubet impellere atq; incitare potest. In his autem omni-

omnibus, cum præcipuè canā prudentiā sit opus, tum idcirco eam rectissimè imperantium virtutem propriam esse Philosophi dixerunt: Quod videlicet, præ alijs mortalibus, eā instructi, quid petendum fugiendūve sit, optimè cognoscere valeant; & quibus vijs, tum ipsi eò pervenire, tum subditos suos eodem perducere commodissimè possint; nihilq; temerè atq; inconsideratè in Republica agere, sed unoquoq; in negotio, quid rerum varietas & necessitas, tum pacis tum belli tempore, postulet, per se dijudicare. Hinc tu VLADISLAE, Optime, Maximeq; Princeps, quamvis longo usu sub Patre tuo sapientissimo Rege didiceris, tot res, tamq; varias, mente concipere; ratione disponere, diligentia obire, sapientiā gubernare: non contentus tamen domesticā disciplinā & tractatione negotiorum, voluisti externæ etiam prudentiæ modum & momenta investigare; atq; eam ob causam, nobilissimas Europæ gentes, scientissimosq; bellicæ rei populos avidè perlustrare. Nec vano meherclè peregrinationis scopo. Recreat enim attollitq; generosum animum, quotidiana illa conspecta novitas, morum, hominum, locorum; & ad similia domi efficienda, recordatis speciebus rerum, validissimè impellit. Semperq; hoc egregijs Heroibus tum ad gloriā magnificum, tum ad benè vivendum salutare, tum ad gerendum Imperium conducibile visum, lustrandis diversis Provincijs, & in multorum Regum notitiā benevolentiamq; venire, & plurimarum rerum usu, Ulysseam quamdam, hoc est vivam, parare sapientiam. Inter reliquos autem æstimatæ prudentiæ Principes, Aurelianum, Vespasianum, Titum, Trajanum, atq; maximè Adrianum Imperatorem, Spartianus auctor est, peregrinationibus impensissimè delectari solitum; adeò, ut quidquid in Libris legisset, id Oculis coram intueri concupisceret. Marcum quoq; Tullium, eloquentiæ Latinæ parentem, peregrinationibus deditum, Athenis cum esset, non tam operibus magnificis, exquisitisq; antiquorum artibus delectatum fuisse ajunt, quàm recordatione summorum Virorum, ubi quisq; habitare, ubi sedere, ubi disputare sit solitus. Sic tu, VLADISLAE Rex, cum externas gentes Provinciasq; peragrasses, non magnificas nobilium ædes, non superba Dynastiarum palatia, nec marmorum ingentes substructiones mirabaris; sed Loca summorum olim Virorum habitatione illustrata, rebus fortiter gestis clara, bellicisq; tumultibus infamata: diligenterq; percunctabar de Locis ad præscripta Geometrica extructis, de Urbibus optimè munitis, de arcibus inexpugnabilibus, de Ducibus bellorum, de armamentarijs Regum, de strenuis militibus, de viris eruditis, eorumq; scriptis, & factis præclaris; quò inde tibi majorem rerum cognitionem, regnandiq; scientiam absolutissimam comparare possis. Quod si verè itaq; Sophocles scripsit, Megistanas sapientum congressu prudentes evadere; te, VLADISLAE REX SERENISSIME, omnium prudentissimum censemus esse: Cui nimirum contigit cum tot Principibus congregari, cum tot colloqui eruditis, cum tot Magnatibus convivere: tot gentium, civitatum, familiarum, lingvas, cultus, ingenia, mores, instituta, spectare: Atq; unā tuam universis monstrare virtutem, indolem, ac fortitudinem illam Sarmaticam, quam in juvene adhuc extimuit Moseus, persensit Othomanus, expertus est suo malo Getes, suo damno Sudermanus. Itaq; tanti per Germaniam, Belgium, atq; Italiam universam concursus hominum excitabantur, cum ad Portæ Aureæ apertionem religiosus Romam ires, tantæ ex oppidis effusiones, tantæ consalutationes, ut nihil aliud videre esset, nisi singulis diebus recentes civitatum occurfus, novas Principum Legationes, as-

fiduas Optimatum pompas, Præsulam & populi faustas ubiq; appreciationes, Idq; eâ universorum, quæquâ incesseras, in te observantiâ, ac eo amore, ut vehementissimum, supra quàm dici possit, tui desiderium omnibus illis nationibus & populis reliqueris. Quare, cum te in patriam recepisti, omnes Sarmatæ tui in te oculos converterunt. In te enim non modò præcorum illorum VLADISLAORUM & SIGISMUNDORUM, hujus ejusdem Reipublicæ, uti jam diximus, olim gloriosissimorum Regum, imaginem impressam intueri videbantur: Sed sibi in animum inducebant, te non modò majores tuos omnes, & DIVUM patrem tuum æquaturum, sed longo etiam intervallo universos Regni Poloniæ Reges superaturum; ubi primum contingeret te ad ea Regni sceptrâ & coronas accedere, quas illi magnâ cum prudentiâ & felicitate gesserunt, & quas tibi ob virtutem satis destinatas cuncti præviderunt. Quid enim aliud ab illâ tuâ adolescentiâ religiosè, innocenter sancteq; ac sapienter exactâ expectari poterat? Quid ab virili ætate istâ? cui naturâ insitum atq; innatum videmus, præclara semper ac magnifica animo concipere, ardua ac excelsa moliri, & in maximis rebus, primis ab annis ad hæc usq; tempora versari; omniaq; sic ad laudem ac dignitatem referre, ut & apud tuos Polonos, & apud quasvis exterâs nationes, summæ virtutis admirationem obtineres, dignusq; habereris cui sceptrâ paterna crederentur: hæc, ipsa Sarmatia, patria tua, fortissimorum ac sapientissimorum hominum feracissima, quæ te genuit, quæ te aluit, te sibi Regem videret ac moderatorem; gauderetq; se miseris his temporibus, & in hac ferè totius Europæ calamitate, eum sibi filium genuisse, sub cujus imperio ac præsidio ab omni esset periculo quàm tutissima. Nam cum duo sint, REX SERENISSIME, quæ claros Principes ac Imperatores faciant, summa Virtus, summaq; felicitas: in te utrumq; abundè Poloni tui experti sumus; qui invictum animi tui robur, Orbi penè universo, monstrare cupiens, adolescentulus ferè Mosci glaciem ac hyemes fregisti, cælumq; illud sævum, asperum, immite, cum virtutè incolarum, exarmasti; & quæ alijs ob siderum & locorum inclementiam videbantur inaccessibleia, tuâ fortitudine & constantiâ superasti, penetraisti, expugnasti: ingentemq; illum Smolenscensis ditionis tractum se seriens, atq; Czerniechoviensem Provinciâ universam, superbo illi Moscorum Tyranno eripuisti. Pari deinde animi magnitudine, & Turcarum etiam potentiam, & Scytharum ferocitatem bello Valachico excepisti; ut illâ victoriâ tuâ Chotimensi, quam omnes annales, omnes posterî loquentur, non Polonia solum servitute sit liberata, sed omnibus Christianis populis securitas restituta. Quæcunq; enim natio barbarorum, robore, ferocia, aut numero, gravis unquam nobis, ac Europæis omnibus fuit, quasi fato aliquo ad supplicium condemnata tuæ felicitati tum succubuit; innumeræq; simul Mahometanorum gentes ad bellum illud coactæ, tuâ virtute castigatæ, timendum esse Polonum imposterum didicerunt. Ut autem ævi maturus, Patre tuo jam senio fatisciente, ea comprobares, quæ illo adhuc florente adolescentulus fortiter gesseras; declararesq; te haud dissimilem esse tui, sed semper paratum pro Patriâ proq; Catholicâ Religione quævis pericula subire; ideo in Prussiam quoq; ab eo in commilitium assumptus, ne aut virtus quiete langvesceret, aut parum dignus Regno fuisse videreris, qui omnino futurus esses Sarmatiæ Imperator, quasi privatus sub imperio inter cives tuos versaberis; non alio sanè major, nisi quod virtute instructior, laboris tolerantior, atq; rerum militarium peritior. Et quamvis conditione supra leges & parendi præscripta esses, attamen paruit

in te

in te semper cupiditas rationi, voluntas legibus; majestas svasionibus monentium: & actionum splendore, morum nobilitate, modestiâ, ac humanitate omnibus antecelluisti. Omniumq; tibi civium amorem, tuâ comitate, tuâ virtute, ita comparasti, ut nemo tam magna de te animo conceperit, quin tu multo majora præstiteris. Neq; injuriâ profectò: decet enim magnos animos & sublimem fortunam lenitas; nec cadere potest, nisi in eos qui ingenui sanguinis & stirpis sunt; procul ab eâ viles homines aut barbari, qui plerumq; sævire & stirpis sunt; procul ab eâ viles homines aut barbari, qui plerumq; sævire consueverunt, ubi licentiâ adest; aut superbire, ubi fortunæ favor. Cum itaq; omnes homines deceat se submittere, & ab arrogantia fugere, scopulo virtutum; tum maxime Principem, qui in alto est, & causas plures sive occasiones superbiæ atq; fastus habet. A quo tu, REX SERENISSIME, longè positus, nec austerus unquam aut tetricus; aut difficilis tumidusve, sed hilaris semper, comis, facilis, modestus, & omnibus benignus, sic justitiæ studio, quæ mater omnium virtutum est, assidue flagrabas, ut omnium bonarum actionum norma ac regula tuis Polonis esses. In negotijs siquidem suis, ad tuum patrocinium recurrentes, tuum expectantes judicium, cunctos eodem Justitiæ Lamine quæ spectabas, pari libræ lance omnium actiones & merita pendebas, gnarus fundamentum perpetuæ commendationis & famæ justitiâ esse; sine quâ nihil potest esse laudabile. Quapropter tuas eximias dotes, tuum vitæ tenorem considerantes, facile conjectabant omnes, te olim Sarmatiæ tuæ gubernacula moderaturum, te solum paternum & coronas virtutè affecuturum: felicemq; ac beatam Poloniâ futuram, cum tu illi Rex præfueris. Quid iste tuus Divinus & Majestate plenus adpectus? quid vultus & facies Regia? nonne omnes, qui intuebantur, ad quæq; maxima de te speranda incitare videbatur? Si Oratores externorum Principum, Divo patre tuo conspecto, sæpissimè obmutescabant, cum proloquendum esset; quid tuam Heroicam faciem barbari populi non extimescent, cum jam in throno Patris residentem conspiciant; cui tu non tantum formâ, sed & virtutibus perquam simillimus existis? Ut fileam interim istos humeros & decentissimam proceritatem; ista latera, viresq; quibusvis obeundis mulieribus pares; ac totam corporis formam, ex amabili quadam venustate pariter ac majestate temperatam: quasiq; geminos vultus, Martis ac Apollinis, in unâ facie sic representantem, ut neq; gratia minuât reverentiam, neq; dignitas officia gratiæ. Istius modi figuram Achilli affinxit Homerus, Aeneâ Virgilius; talem Scipioni Africano tribuunt Historiæ: quam sic augustam esse voluerunt, ut eo nihil fuerit amabilius; sic rursum amabilem, ut nihil augustius. Titum quoq; Imperatorem, & formâ excellenti præditum, & virtutibus Heroicis ornatum, & occultâ quadam gratiâ cœlitus donatum, ita omnibus venerabilem pariter atq; amabilem fuisse prædicant, ut Orbis amor ab omnibus esset appellatus. Sed hoc elogium in neminem verius quadrat, quàm in te, REX SERENISSIME, qui commune es omnium Septemtrionalium populorum gaudium, unicæ Sæculi tui delicia, fatalis Principum Christianorum amor. Quis enim te vidit unquam, qui non illico amare coeperit? imò quem non vel auditum modò VLADISLAI nomen in tui cupiditatem accendit? Quis vel eorum qui populares auras, epulis, muneribus, congiarijs, sportulâ venabantur, tam gratus fuit uni multitudini, quam tu tam multis nationibus, tam innumeris Europæ gentibus, maxime autem tuæ Sarmatiæ incolis? Non efficacius magnes chalybem attrahit, quam tu mortalium omnium mentes in tui amorem rapis: nec tam facile vicina flamma

ad naphtham transvolat, quam facile tu, VLADISLAE REX, in omnium civium tuorum pectora descendis. Nullumq; unquam memoriâ hominum Principem extitisse credo, quem sua patria dilexerit aut sincerius, aut ardentius: quiq; invicem suos impensius amarit. Et quidem jure: singulorum si quidem in te benevolentiam amore compensas, liberalitate rependis, beneficentiâ retribuis: tuaq; REX SERENISSIME, moderatio, clementia, comitas, benignitas, pietas, adeo omnem dominatûs invidiam excludit, ut nullus unquam in privatâ vitâ, tantam apud omnes gratiam favoremq; obtinuerit, quantum tu in Regno amplissimo obtines. Obtines autem meritissimò; quia nullo commodius philtro amor acquiritur & retinetur, quam ipso amore, apud liberam præsertim gentem: bonumq; Principem decet sua omnia posteriora habere, Patriæ commoda prima & maxima ducere; & ut ea opibus firma, copijs locuples, gloriâ ampla, virtute honesta sit, quam diligentissimè curare. Nam Rex eligitur, inquit Socrates, non ut sese molliter curet, sed ut per ipsum, ij qui elegerunt, benè beateq; agant. Hinc Principis munera sapientes esse putant, pudicitiam non constanter modò servare, sed etiam in alijs vindicare: gravitate citra Regium supercilium uti; adeuntes ac supplices, non solum comiter excipere, sed confirmare; atq; ad meliorem spem revocare: justitiam admirabili condire clementiâ: disceptationes dexteritate incomparabili sedare: populorum & civium salutem ac securitati consulere; bonisq; artibus Regna instruere: effratos animos emollire: benè educatis ingenijs favere: Litteratos undecunq; accersere, eosq; omni munificentia honestare. Quod enim animus est corpori, quod Sol Orbi terrarum, hoc est populo suo bonus Princeps: nam omnium somnos, ut inquit Seneca, illius vigilantia defendit, omnium otium illius Labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio. Cum te igitur, SERENISSIME REX, subditi tui videremus, sanctitate, Religione, consilio, prudentiâ, humanitate, fortitudine, iisque omnibus virtutibus ornatum, quibus optimum Principem præditum esse oportet; nemini mirum videri debet, quod te, quem certa syderum decreta sceptro Poloniæ & Solio destinaverant, ab obitu SIGISMUNDI patris tui, optimi atq; sanctissimi Principis, unanimi consensu, liberis suffragijs, in Regem nostrum elegerimus; teque libertatis nostræ vindicem, atque legum tutorem nuncupaverimus. Unde nemo quoq; tam stupidus vel invidus reperiri potest, qui abs te non omnia bona speret; deque te sibi, REX VLADISLAE, omnia summa non polliceatur, si modo aut genus tuum, unde originem ducis, aut Patrem tuum, quem in omnibus imitaris, aut deniq; te ipsum, qui omnibus Regijs virtutibus abundas, sibi proposuerit. Nam quoad genus divinamque originem tuam: etsi pulchrum duxisti, REX SERENISSIME, tot tibi tantorumq; Regum è tuâ prosapiâ virtutes, veluti faces accensas, præluxisse, tamen non alienis vestigijs nixus, sed tuopte ingenio tuisque virtutibus crevisti, tuis meritis, tuis laboribus, viam tibi aperuisti ad istud fastigium, ad quod nunc es evectus; cum minus decorum esse putares, solis majorum laudibus censerî, & illustribus avorum monumentis umbratilem gloriam venari. Præstant etenim & pluris æstimantur, quæ in te ipso sunt, quam quæ circa te exterius versantur: quia hæc propria & ingenua sunt, illa externa & aliena habentur. Quantum verò ad Patrem tuum, invictum illum atque indomitum Heroem, quem imitandum tibi proposuisti; nihil penitus in ipso desideratum est, quod in optimo

optimo esse deberet Rege, five scientiam rei militaris, five virtutem, five majestatem, five felicitatem spectare voluerimus: Sufficitq; uno verbo dixisse, unum illum sæculo hoc nostro divinitus extitisse, in quo virtutes simul omnes vigerent, quæ singulæ in omnibus prædicantur. Quantum deniq; ad te ipsum, REX SERENISSIME, talem te ab incunabulis usq; præstitisti, taleq; Magni ac heroici animi specimen dedisti, ut in tractandis Reipublicæ negotijs, SAPIENTISSIMI ac PRUDENTISSIMI REGIS nomen, non civium Tuorum modò, sed omnium vicinorum populorum consensu promerueris: bellicis verò in rebus, cum omnibus omnium ætatum eximijs Ducibus, ac Imperatoribus, facile conferri possis. Siquidem te jam pridem, ut & Patrem tuum, barbari formidare didicerunt: & ut in ejus Sarcophago titulis addita cognomina, DACICI, SCYTHICI, MOSCOVITICI, OTTHOMANICI, leguntur: sic tu sub ejus auspicijs arma gerens, tantum Orbi ostendis universò triumphorum, quantum tota Sarmatia habet hostium aut malevolorum. Quis enim te, VLADISLAE PRINCEPS MAGNANIME, vel bello, vel pace elarior? quem res adversæ magis excruere? quis prosperis & secundis minus intumuit? quis in utrâq; fortunâ constantior fuit? quis tam eximijs dotibus ditatus, ut solus possit Rempublicam in his fluctibus Interregni, consilio juvare, auctoritate munire, prudentiâ fovere, dignitate augere? Nemo sanè præter te, REX SERENISSIME, qui ab ineunte ætate, uti diximus, in universò vitæ cursu, tanti Imperij fastigio te dignum præstitisti: & non bellicis modo, sed pacis quoq; artibus, quæ semper & ubiq; sunt usui, excelluisti; atq; civium tuorum amorem ijs tibi conciliaisti. Tuâ etenim ope recreatam videmus Poloniam; tuâ Virtute defensam Litvaniam, tuis armis barbarorum ereptam injuriæ Russiam, tuis Consilijs sedatam dissidentium de Religione Opinionem & discordiam, tuâ auctoritate repressam licentiosorum hominum audaciam, erectam in spem Prussiam, restitutam denique omnibus Sarmatici Imperij Provincijs securitatem & pacem. O fortunatam itaq; te Rege Poloniam nostram! O verè autem hoc nostrum sæculum, quo te auspice, te auctore, te moderatore, pietas, fides, simplicitas, pudor, breviter, omnis illa incorruptæ quondam ætatis virtutum seges repullulascit, reviviscit efflorescit! Onos terque quaterque felices! quibus Divino munere talis datus est Princeps, talis Rex, qualem ex omni mortalium numero, ne votis quidem optare potuissimus, meliorem: tam fortunatus, ut bello nusquam succubuerit: tam potens, ut nulli vicinorum non sit formidandus: tam mitis, ut nulli non sit amabilis: tam comis, ut cuius Civium pateat aditus: tam benignus, ut neminem à suo sermone tristem discedere patiatur: tam munificus, ut omnes benè de patriâ meriti, præmia ab ipso referant: tam incorruptus, ut eum sibi amicum mali sperare non queant: tam beneficus, ut optimus quisque probatus illi charusque sit: tam justus, ut ad regimen & disciplinam sine legibus ullis ejus unius vita sufficiat: Sic denique omnibus fortunæ, corporis, animi bonis, undequaque cumulatus, ut Numini quam homini propior esse videatur. Atque hæc sunt dotes illæ tuæ, VLADISLAE REX SERENISSIME, quæ te Superis charum reddunt. Hæc Virtutes Regiæ, quæ tibi tam inauditum fortunæ favorem, quæ tibi Principes Christianos, quæ Nationes populosque confines, quæ mortales universos conciliant. Quapropter gratulamur huic tantæ tuæ felicitati; gratulamur Reipublicæ nostræ, cui tu, talis ac tantus

Rex, Divinâ providentiâ datus es, ut illam his tuis virtutibus faciliè tutam securamq; præstiturus sis. Gratulamur quoq; nobis ipsis, hoc est, afflictæ patriæ nostræ; ac præcipuè Podoliæ, Pocutiæ, Ukrainæ, totiusq; Russiæ Provincijs, quas tu, VLADISLAE REX SERENISSIME, penè ab interitu ad vitam revocasti, viribus firmasti, auctoritate munivisti. Et ut antea ab Osmani Turcarum Tyranni impressione, sic nunc à Tartarorum incursum, & Cosacorum tumultuosâ licentiâ defendisti. Ex quo imposterum etiam animis præsentire juvat, quantarum te rerum gloria maneat, quantis augendus sis titulis, quos olim ex impijs Mahometanis relaturus triumphos, quæ fixurus ex immani illâ barbarie spolia, quàm latè Sarmatici Imperij fines prolaturus, quàm felicibus momentis publicum sæculi tui statum in melius commutaturus. Atq; hoc omne Respublica universa commota, hoc Provinciæ sigillatim, tanto ac tam immortalis beneficio devinctæ, eundem te Dominum & Regem habere decreverunt, quem habebant assertorem & vindicem suæ Libertatis. Tibiq; omne obsequium, omnem venerationem, omnem submissionem Poloni tui pollicemur & debemus; sumusq; parati etiam vitam ipsam & sanguinem, ubi opus sit, pro incolumitate & dignitate tam SACRÆ MAJESTATIS TUÆ, quam totius Reipublicæ nostræ, profundere: quandoquidem ipsâ naturali lege, non minus patriæ nascimur, quam parentibus, ut inquit Ulpianus. Caterum DEUM felicitatis omnis auctorem, Divosq; Poloniæ Tutelares, comprecamur, ne quid hæc promptitudo nostra, vel tuo capiti, REX SERENISSIME, vel patriæ nostræ conciliet invidiæ: sed quæcumq; sunt eventura, & non nobis solum, sed & hostibus nostris, quoad fieri potest, fausta feliciaq; faciat; hoc est, ut victorias tuas omnes, etiam de barbaris, quàm minimè cruentas velit esse. Utq; in isto paterno folio sedens, annos omnium, qui ante te regnarunt, VLADISLAORUM SIGISMUNDORUMQUE procul excedas; quò videlicet Sarmatæ tui, felicitatem agnoscentes tuam, tuti undiq; sub tanto Rege, & omni beatitate affluentibus, diutinâ securitate perfruamur.

APPROBATIO.

HÆc Illustrissimi atq; Excellentissimi Domini PETRI POTOCIJ, Palatinidæ Braslaviensis, ad Serenissimum & Potentissimum Principem VLADISLAUM SIGISMUNDUM Poloniae & Sveciæ Regem Oratio Gratulatoria, typis divulgari, atq; ab omnibus legi meretur.

Gaspar Estrix Plebanus,
Antverpiensis & Librorum Cenfor.

EXERCITATIONES
ORATORIÆ

PAULO IN^A POTOK
POTOCKI PALATINIDE BRASLAVIENSE.
CONSILIARIO

Inchyte Nationis Polonæ, Patavij
COMMORANTIS.

LUCUBRATÆ IN SECESSU PATAVINO.

Augur ego: geminata crucis quid symbola præbent.

Victrices palmæ, cur peperere Crucem.

Scilicet, hi fasces armârunt Castra Polonis.

Cruz framcas signat, terra Polona tuas.

ILLUSTRISSIMO & EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO

STANISLAO

POTOK POTOCKI PALATINO.

Terrarum Podolia, Haliciensi: Kotomiensi Gubernatori:
OBSERVANDISSIMO, & CONJUNCTISSIMO

Fratrī Ac. Patrono.

PAULUS IN POTOK POTOCKI

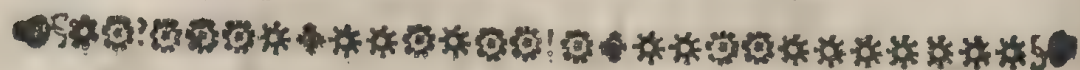
Prosperissimam rerum omnium accessionem officiosè precatur.

MANUBIAS Patavinas lucubrationum mearum Senatorio nomini tuo inscriptas tibi reverente manu reddo, *Illustrissime Domine*. Verebar ne à Palladio munere abhorreret Martialis indoles tua, planè in domo bellicæ Virtutis domo nata, quæ melius ferreum in hostes stylum, quam literarium stringere novit, nisi etiam sella Curulis tua, et si militari paludamento convestita, mitiora artium lenimenta requireret. Adfero tibi prima rudioris Eloquentiæ libamina, quæ non indecorè nomen tuum contra livorem, ac proterviæ præferunt, quem principem eminere propria in domo recognoscunt. Incomptam hanc Palladem Principis mei Domini clementissimi, regis liminibus, destinaveram; sed domesticas deferere noluit latebras, & domi nostræ nata, domesticum ambivit larem. Accipe itaq; *Illustrissime Domine*, innata (quæ soles) comitate, crepundia lucubrationum mearum, & non satis adultam discretionis nostræ Svadelam, quæ nomine tuo tegi voluit (credo equidem diu hæsituram) ad regium Optimi Principis mei limen deducere non graveris; Comparauiſſet illa hoc Serenissimo, & triumphali nomine insignita; Sed te prodromum sibi tantò certius pollicetur, quanto impensius, & Lex Natalis conjunctionis, & debita officiosæ observantiæ ratio me tibi æternum obstrinxit ac mancipavit.

Q q q a

SEKE.

SERENISSIMI & INVICTISSIMI
VLADISLAI IV.
POLONIÆ REGIS

Magni Ducis Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Mazoviae, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czerniechoviæq;
nec non Svecorum, Gotthorum, Vandalorumq;
hæreditarij Rgis. Domini nostri Clementissimi

ELOGIUM.

TRIUMPHALES commodabis aures homini Umbratico populariter non ambitiose, Regum Vitam quacunq; ratione narranti, & ab externa Dominantium scena venientem Regni Tui natalem accolam, in Regiam Tuam non gravatè admittes. *Rex Serenissime.* Impendo Tibi Principi Meo tributariam obsequentis animi vocem, quem non prius in Eminentiore Principalis aulae solio, quam excubantem in confinio inter equestres ludos orbis Christianus vidit, quem non prius sceptrum in Polonia quam ferrum in Moschovia circumtulisse vicinæ gentes loquuntur, quem non prius regia contexit purpura, quam sanguine hostili tincta imbueretur, ut jam planè in illa Exorientis felicitatis inauguratione, videretur aliquid à fortuna tua *Rex Serenissime* majus Polonia expectare, quam dederit ipsa tibi. Strinxisti à primâ pueritiâ duriter, & laboriosè in hostes ferrum, ut regia Manus tua sceptris tendendis mollius insuaderet; laureata Seta capiti tuo imposuit Polonia, ne deinde coronæ graves essent; induisti in illa cruentâ acie Imperatorium paludamentum, ne posthac avitam, & paternam purpuram fastidires. Premeret te orbis Sarmatici regimen, & regij humeri sub hoc Atlantico onere verè fatiscerent, nisi dexteram tuam clypeus pressisset militaris, & inter castra ac militares cuneos, membra tua (quod in Principe prodigio simile est) laboribus non insveta lorica indurasset. Hominibus imperare difficile erat; nisi immanem Barbariam, & Tauricam Deam, cruore gravem, vix humano sanguine placabilem duxisses in triumphum; latitare volebat Regina, & triumphatrix Poloniæ fortitudinis Aquila, & pedissequarum alarum obsequiò destituta, otium in natali nido cogitabat, si non cecidissent in prædam minorum gentium Volucres pullatæ, & inauspicatæ Moschorum aquilæ: caligare poterat, & venatorum laqueis irretiri, hæreditarius rex animalium Leo, nisi obicem irretorti oculi Otthomanicam lunam extinxisses, relinquere parabat sterile, & infæcundum Poloniæ solum, efflorescens, & splendorum in regio agro ferax manipulus, (a) si non ad auream Victoriæ messim ferratas Polonorum falces convocasses; Quæ diuturna in agris nostris germinasset fertilitate segetem opimam, nisi servilis agricultura ferrea sæcula reduxisset. Illa ex ultima hominum face colluvies, sed ad scelus projectè audax, & immaniter ferox, quæ ultra Pontum Euxinum ex Otthomanica ditione prædas toties impunè egit; quæ Asiaticum illum prædonem, secundâ rerum prosperitate insolescentem

vinci

(a) Allusio ad Manipulum, Insigne Gentilitium Domus Regiæ Jagielonice, tam & ad Aquilam albam Poloniæ, nigram Moschoviæ, ac Leonem Sveciæ.

Vinci demum à vilibus mancipijs docuit, quæ transalpinas regiones ingenti terrore complevit, illa inquam pervicaciæ lues, dum ad Boristhenis ripam refractariam dimicationem præsidarijs legionibus tuis indicit, tua fortitudine territa, ad immortale, & auspiciatum *Vladislai* nomen exhorruit, quæ, si esset aliquid ultra mortem, sibi in supplicium meritò poposcisset, Servilem tamen sanguinem immortalitati tuæ immolavit, si ille proterviæ scelere maculatus. Regibus libari potest, aut tu *Rex Serenissime* tam turpem hostiam acceptasti. Descendisses dimicaturus *Rex Fortissime*, si (ut vetus ait ille orbis Victor) cum regibus certamen ineundum esset, aut expediret principi, cui non eadem decora, quæ modicis domibus immortalis decernit ætas, cum una alteraq; legio turbat, omittere principem locum, ex quo in omnia regimen. Neque omninò peccarunt in nos fatalis fortunæ mala, dum servilia arma anniversarijs tumultibus exsonuere, quod scilicet supra externorum Principum admirationem, felicitas tua indefessâ doceat Europeam Viciniam, civilia adhuc arma excutientem, non rarò Civile aut servile incendium extinguì posse, sine gravi ruina Victoris. Ita sanè in servili capite præcidisti *Rex Fortissime*, quidquid in agrâ Poloniâ ex morbo rebellionis tumebat, ita sanè animadvertit orbis, in regno Poloniæ soli perfidiæ succumbere animos agrestes, & municipales, Equestrem verò in Republica ordinem, dominantibus fidum, ab omni tumultuariâ Seditione extitisse immunem, ne calamitatum nostrarum fasti, nobilitatis Poloniæ nominibus notarentur. Audebo dicere *Rex Serenissime*, unum te inter Principes Christianos, sceptri non minus quam vitæ securum regnare, in cujus regno hæc arx inaccessa, hoc inexpugnabile munimentum Principis est, (ut ait Romanus sapiens) munimento contra perfidiam subditorum non egere,

Non sic excubia, nec circumstantia tela

Quam tutatur amor.

In Dominantes Perfidia aliarum gentium labes est, quæ nec totam servitutem pati possunt, nec totam libertatem; Poloni verò vitam potius quam corruptam erga regnantes fidem deferere malunt, in quorum sinu melius se acquiescisse, & eorum fidei tutius caput suum Regium credidisse, quam reliqui Principes, Proavus Tuus *Sigismundus* Primus, Avorum nostrorum memoriâ, in confessu Principum meritò affirmavit. In reliquis gentibus certa Dominorum domus serviliter regnat, & certi servi regnantur, fato potentia rarò diuturnæ, quæ nunquam satis fida, ubi nimia. Tu regnas in animis Polonorum, dum immensum hoc Imperij corpus, quod sine *Te Rege* stare ac librari non posset, Regiæ Virtutes Tuæ ita animarunt, ut planè Sanctissimi Principes, & Sanguinis Jagiellonij Divi Majores Tui in Tuo hæreditario pectore, reduces, & redivi vi spirare nobis videantur. Non possumus desiderare a cernimos religionis instauratores *Micislao*s, qui quasi Vindice pro religione dexterâ, immortalitatem nomini pepererunt suo, cum Tuâ Virtute perfectum sit, ne aviti ritus Sacrorum inter adversa culti, per prospera oblitterarentur, cum Tu, contra receptum aulae morem, dimicaveris acrius pro aris quam pro focis, cum deniq; ita religionem propugnaveris, ut regiam potentiam, (quæ genuina pietatis Lacinia est) firmares, non minus retinendæ prudens, quam felix amplificandæ. Nolumus voto expetere *Casimiro*s magnos, æquitatis arbitros, & legum conditores, qui primi nos ad Mansuetudinem, & Justitiam sapientissimis traduxerunt institutis, cum ab ore Tuo Regio veluti ab oraculo

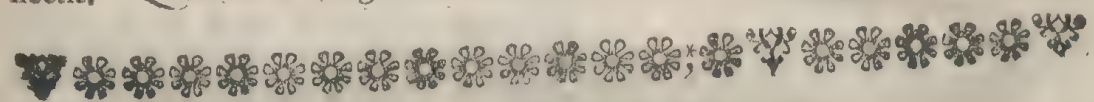
R r r

jus

jus regum accipiamus, supra omnem injuriam positum, cum in summa fortuna Tuâ non id æquius, quod validius judicetur, etsi (quod ait ille) Principi nemo leges scripsit. Magna hæc quidem pace belloque memoravi decora, sed quæ omnia infra magnitudinem Tuam jacent, hoc mihi intactum est adhuc, quod in præconijs Tuis potissimum eminet, Beneficus ille, & Munificus animus, qui præ reliquis dotibus Tibi familiarior est, & Tu ex præscripto regiarum Virtutum, quibus veluti circino quodam circumscripta est omnis Regum vita, largiri didicisti, cum ditare quam divitem esse, magis regum sit, & non minus munificentia quam armis polleat felicitas Tua. Implevisti mensuram mutuâ vicissitudine, & Tu quantum princeps tribuere popularibus Tuis posses, & populares Tui quantum à Principe accipere, ut aliorum felicitati nihil jam in Regno Tuo desit, nisi moderatio ejus. Vestra illa sunt (ô Reges) sed felices, & decoræ catenulæ ne dicam graviori Verbo aureæ Compedes, quibus non aures supra fabularum miracula, sed animos hominum in Regiam Vestram attraxistis, & ætiori nexu devinxistis. Pulchra captivitas, & quam aliquis magnò mercetur, vinctum esse beneficio regis, & cedere in prædam tanto venatori, quem ultrò ambire in felicitatis parte numeramus. Neque indecorum constringi, dum vincire consuevit manus Tua, moderando orbi Sarmatico, & ferendis fascibus laureatis non insueta, neque ignominiosum mancipari, dum vinculis ligat ille, cujus regia fascia non indecore strinxit, cum plerosque beneficijs cumulavit. Ibunt in orbem posthumæ ætatis immortales voces, à Septemtrionali Sarmatiâ peregrinæ (quod unum infatigabiliter Principibus parandum est) prosperam facient Tui memoriam, dum deterrimâ Dominantium comparatione, gloriam Tibi apud posteros quærent, atque exigere videbuntur, non degeneres successorum animos, ad normam Virtutis Tuæ coeternum vincturæ. Ibunt clamoræ, & vocales Musæ, non inter circumforanea compita, sed intra vestra, ô Principes externi, limina, partium aliquando securæ, ac in clandestina conclavia immigraturæ, *Vladislai* Res gestas apud invidiosâ pectora exaggerabunt, tantò audentius, quanto impetius literas ille fovet, qui digna litteris gerit. Tinnient credo, & prurient externorum Principum, remotos plerumque rumusculos ex abdito captantium, invidiosæ auriculæ, tinnient ad inaudita atque ab ultimâ Barbariâ accersita, *Sauromatarum*, & glacialis Oceani nomina, quod naturâ insitum sit ijs, quibus adversarum rerum sensus acerrimus est, inoffensam aliorum prosperitatem agris oculis aspicere. Substitueret credo in successionem gloriæ Tuæ inverecundo errore, in deteriore forsitan ævo victorias Tuas ambitiosè innumbraturum Principem, aut supposititium quempiam adoptaret fucata arrogantiæ administrum Externa Fama, nisi intellexisset orbis eum, qui semel excesserit fastigia humanæ dignitatis, non facile virtutum aut æmulos aut successores habiturum. Certabunt infesta orbis regna, nec satis constanti rumore obstrepere sibi audebunt, quæ plus immortalî nomini Tuo sit laboratura, aut quæ Te Principem annalibus Regum suorum insertura orbis Historia. Invida ætas, non ferres diu vultum Personatum, quem tibi velavit assentantium turba, & somnia venditantium adulatio. Referes inter fumosas regum tuorum ceras, Vivam fortitudinis, & magnanimitatis imaginem, nullo adulationis panno convelatam. Numerabis inter pomposa stemmata (etsi nasci ac generari à principibus fortuitum nec ultra æstimatur) repones inquam, & numerabis non à majoribus mutuata aut adventitia *Vladislai* trophæa, in quibus

bus apellationem gloriosi acroamatis fama Tibi substituet, aliorum nomen citò delebit. Effinges Regibus familiarem aquilam, sed memineris eam nativitate, & pacato nitere Candore, quem immortales *Vladislai* triumpho paraverunt. Delineabis fortitudine immanem Leonem, sed leonino animo *Vladislai* territum, & efferatâ immanitate, ceu veteribus exuvijs depositis ad regios quondam pedes procumbentem. Celabit solers statuarij manus armatum Equitem, propriam scilicet, & genuinam bellicæ Virtutis sobolem, inter continuas *Vladislai* IV. Victorias propagatam. Appone tandem immortalî nomini coronides, tergeminas coronas, circumcingite efflorescentem manipulum regij capitis honores. Corona ætatem nostram Poloniam stipendiariam, Tuæ immortalitati *Rex Serenissime*, Regiâ, & inoffensa prosperitate, cinge tempora patriæ nostræ indefessæ felicitatis corolla, quam Tibi, & *Serenissima Regina* Domine nostræ Clementissimæ *Renata* (a) Felicitati, (quæ renascentis in Patriam nostram animi, authoramentum dedit Regiam Tuam prolem,) vobis OPTIMIS PRINCIPIBUS longa fatorum series, & diuturna immortalitas necit. Quorum me Magno Nomini æternum sacro, & Dico.

ELOGIUM. AUGUSTISSIMI IMPERATORIS. FERDINANDI III.

VENIMUS ex ultimâ orbis Christiani orâ, è solo Augustissimi sanguinis feracissimo, è regno Tuis *Augustissime* Imperator auspicijs firmato, & florenti. Venimus ad Austriacæ Virtutis, & Regnatricis Domus Aram, quæ regnis sceptrisque fatalis esse dicitur, vestigiales planè cumulaturi honores, & Tuis Imperatorijs fascibus, quibus veluti Atlanticis humeris orbis innititur universus, supplice, & officiosa voce litaturi, alternis scilicet judicijs ambigentes Dominum salutemus, an Christianæ ditionis Patrem; Avitum atque paternum regno nostro *Augustissime* Imperator oppignorasti avitum, dum sacrosancti fœderis Hymenæis in *Serenissima Regina*, *Cecilia Renata* Domina nostra Clementissima quasi postliminio renascente, & repullulante regno nostro felicitate, cui potissimum plerique tenacius nubunt Reges, sociam, & amicam gentem ornasti, & illustrasti. Nimirum, transierunt cum hæreditate ad te *Augustissime* Imperator. Divi Parentis, qui cælo degit, fœderum nexus animique à quo cum Polonia nostra dotalem planè accepisset Austriaci sanguinis propagationem, repetitis fœderibus geminatam, tunc demum Austriacis sceptris parere didicit auspicate, cum obsides felicitatis suæ numeraret Reges Austriacâ in domo. Pollebatur *Augustissima* gens vestra ad summum fastigium genita, & orbi conservando nata, eos potissimum Poloniæ nostræ Reges, qui se ad magnorum nominum imitationem componerent, & ipsi inter magna orbis nomina futuri erant, & qui potius virtute quam diademate regum possent metiri nomen. Neque etenim ferax splendorum ager alios parere consuevit præter Austriacos, id est, natales Romani sceptri hæredes ac successores, neque Austria vestra quasi illa Prætoria aut Imperatoria Navis, naufraga-

R r r 2

(a) Allusio ad nomen Regine: *Ceciliæ Renatæ Austriacæ*.

naufragum, & periclitantem Romanum, quempiam alium vectura est, præter Cæsares, & Cæsarum fortunam. Si Reges, tuendæ Justitiæ causâ legimus fuisse institutos, unde potius mutuemus hos acerrimos Vindices, & interpretes æquitatis, quam à secundâ virtutum altrice, & parente Austriacâ Domo, quæ non solum felix prole Virum, tot orbi dedit ac genuit reges, sed nec vicinæ gentes abnuunt vinci, ac regi Austriaco nutu, quasi sub hac Virgine Austriaci nominis lauru, ab evibratis inclementioris cœli fulminibus serventur immunes. Quamvis verò multum dignitatis seu potius Divinitatis accesserit Austriæ vestræ, ab hac Romanâ luce, & ab hac triumphatrice orbis Christiani Dictaturâ, tamen quò rariora ferè in purpura, & sceptro Divi progenitores tui sparserunt virtutum decora, eò admirabiliora in Te *Augustissime Imperator* non solum sanguinis hærede, sed etiam æmulo gloriæ & laborum extiterunt, ut exinde non degenerare partu, geminâ, quisq; Austriacus Sanguis felix, vivat animâ, Majorum & suâ. Neq; ego video, cur invidet fortunata ætas nostra, retroactis sæculis geminos *Ferdinandos*, cum illa omnia quæcunq; in duobus prædicabat orbis, in Tertio, & Maximo Augustissimi Nominis Instauratore, effector ipse rerum collocarit, quasi avita illa imperandi virtus in duobus *Ferdinandis* prolusisset Virtuti, in Te demum *Augustissime Imperator* orbi nascituræ. Tuis pedibus advoluta biceps Imperij aquila, tibi ultro supplicat, quia & laureatis fascibus non insveta Austriæ vestræ manus hæcenus succumbere nescit, & Tui Augusti nominis municipalis planè & Stipendiaria fieri voluit colona, quem laureatum nasci oportebat, nisi verita esset natura, id tribuere generi, quod debebatur Virtuti. Nam quid jam Austriacis sceptris, & armis intentatum inaccessibleq; reliquisti, dum veteri contumaciæ rudimento obarmatam hæresim, fortè adhuc Austriacâ nomine horrentem, in triumphum duxisti: quæ communi tranquillitati copiosè sanguine litavisset suo, si aliquod ornamentum principis fastigio dignius pulchriusq; esset, quàm illa ob Cives Servatos corona. Circumtulisti, hæcenus Victricia Signa *Augustissime Imperator*, sed quem Austriaco planè fato, propugnata Majorum auspicijs armavit religio, atque eo successu terruisti perduelles, tumultuariæ seditionis administratos, ut intelligant Principes externi, Divisum imperium, armatâ cum multitudine, Austriacum Principem non habere. Induisti arma, quæ tibi Justitia svasit, ut indueres, nec unquam ad Imperatorias Tuas aures, callidum blandientis sæculi obrepset arcanum, quod sua retinere, privata Domûs, de alienis certare regiam laudem esse, vetus aula dicat. Crederem Te *Augustissime Imperator* secururæ posteritatis judicijs interesse, præmaturâ, & anticipatâ felicitate, nisi luculentius constaret Imperatoriam Virtutem, quæ tot historiarum materiam orbi datura est, non posthumas antevertisse voces, Magni cognomen, quod ferre ea ætate merito Tuo debes, Tibi modestius aliquando ad successionem gloriæ in posteris addituras. Vovere Tibi orbis inoffensam prosperitatem debuerat, nisi Imperatoria Virtus Tua, omnia fastigia humani Imperij excessisset; Cumulare parabat admirationi venerationiq; immixtus scribentis animus, verè utique ac securè magis, quàm magnificè, & arroganter virtutum Tuarum decora, nisi superesset fortunæ, quod Tibi polliceretur. Laudare Te volebam, (etsi veritus, ne Te hominis ignari humilitate suboffensum, fastidium aliquod capiat mei) nisi Austriacus esses, id est duodecem Imperatorum Augustissimus hæres, quem ille demum satis laudavit, qui profundissimè obtulit.

ELO.

*****

ELOGIUM. ILLUSTRISSIMÆ NATIONIS PATAVIJ INSTITUTÆ.

A Regnatrice Principum aula, concedo in patriam, & brevi diverticulo transgredior ad te *Illustrissima Popularem meorum Corona*, quam Principum nomina, Veterum natalium annalibus inserta Principem fecere. Ita sanè, neque repudiârunt symbolam, & tesseram Hospitalem Peregrinæ Nationis, magna nomina tutelaris fortunæ, ut demum suppeterent ab ore, & nutu Principum pendula Senatorij, & Equestris ordinis decora, neq; eminentiori derogârunt Majestati, dum regijs honoribus, populares Patriæ amplitudinis annectunt coronides, ut arctâ quædam catenâ constringeret eos, qui imperantur, cum imperante. In parte libertatis avitæ ponimus, quod institutos à Majoribus Peregrinæ nationis cœtus, ad Reges referamus auctores. Ex eo etenim colligimus in Poloniâ liberioris instituti rationem non inerti erga Dominantes obsequio temperari, quod appositis nominibus, obsides animos Regibus nostris polliceamur, & quod ingens ille proculdubio animorum nex, Regiæ authoritati suffragetur. Ita ordini nostro, externis etiam oculis non indigno, sociatâ vicinitate gemina decora accessere, dum à Regibus mutuavit splendorem, à Religiosis verò sacrorum Antistitibus sanctitatem. Referre in commentarios immortalitatis sanctiora nomina volumus, ut sive non informis ætas nostra, faciliori decursu Virtutes acciperet, sive à præsidia tuis Numinibus tutelam. Et ne fortè confectricis vetustatis injuriâ, ruinam faceret hæc Augusta moles, firmarunt illam duo Cardines, ex Senatu Purpuratorum Duumviri Cardinales, alter Serenissimi, & Inviçissimi *Vladislai IV.* Domini nostri Clementissimi, non minus sanguine quam animo germanus, Divus, (qui jam mortalitatem explevit) *Joannes Albertus* Poloniæ, & Sveciæ Princeps, alter non extra Principem domum, in Magno Ducatu Lithvaniæ, *Georgius Radivilus*. Vixisset ordo hic noster inauspicatus, & forsitan optato caruissent successu pietatis, & literarum studia in Umbra Eruditiæ peregrinationis educata, nisi ferax Poloniæ Virtutis sæculum, suppeditasset nobis, optimos Præsules, & Regni Poloniæ Senatores. Opalinscos, Wolovicios, Szoldrscios, Tyskievicios, Pacios, & sexcentos alios, qui Nationem hanc illuminarunt ut cœlum stellæ. Successere demum efflorescentes propagines, repullulantes furculi, & quos præclara patriæ spes, sellis curulibus quos rigido Marti destinarat, prius in hoc ludo bellatricis Minervæ spectati sunt, atque in his castris literaria stipendia fecerunt, seu potius ut utroq; stylo patriæ prodesse, tyrocinium posuerunt publicæ lucis. Redierunt scilicet in orbem, illæ quondam à prætextatâ urbis Romanæ juventute, susceptæ, libero legationis jure protectiones, quæ Romana ingenia non minus ad maturiores quam prudentiores ætatis progressionem excoluerunt. Redijt postluminis præclara hæc civilis prudentiæ mercatura aut verius nundinatio, dum nunquam profectò orbis Sarmaticus dignas gratias hospitali Italiæ se habere existimat, quæ Virtutis, & eruditionis domicilium videtur aperire, quò se

S s s

omnium

omnium Polonorum conijciat fortuna. Perstrinxerat credo toties Externorum oculos, Exoticæ Purpuræ Fulgor, quam purpurati Regni Poloniæ Proceres, in hanc Urbem invexerunt. Spectavit ingentis animi Viros Italia, qui nec importuni erant honoribus accersendis, nec impares oblati, admirata est amplissimos Regni Poloniæ Senatores, & Patriæ, Radiillos, Tenczynios, Opalinscios, Ossolinscios, Zamoscios, Firleios, Minscios, & innumerabiles alios quorum facilius est Virtutes quam nomina numerare. Non in brevi tabellâ, sed in animis popularium, stativa sibi fixerunt hospitia Viri immortalitate dignissimi, incolæ non hospites, municipes planè, & oppignoratos Polonorum animos sibi devinxere. Pulchrè hospitantur, si in receptaculo animorum vivunt, non indecorè divertunt, si pro domicilio fortiti sunt non obliuiosa Pectora Polonorum. Ingeminabit latè sparsa fama, non minus in remotiore orâ, quam in paterno solo efflorescere natales Regni Poloniæ honores; plantabit laurum quam invidia evellere non audebit, neq; invidiosum fulmen insolescentis oris premet. Præstabit Historiæ genius diuturniorem ætatem posthumæ immortalitati, pertinebit ad amplitudinem Poloniam non elingvis in ore posteritatis memoria. Venimus Amplissimi Populares in hæreditariam successionem gloriæ majorum nostrorum, quicunq; hæc in Urbe degimus, nobis incumbit, ut non degenerare animo parata decora retineamus. Quid tandem hæc arma nativi decoris, inutilibus præfigimus tabellis? Quid gentilitia insignia effingimus, quorum numero annales nostros refertissimos esse volumus? Credo equidem (si quid præsaga mens augurari potest) hanc Virtutis conciliatriculam Nobilitatem, vivâ majorum imagine instillare nobis legem, quâ ratione instituenda sit Patrio Sarmatæ in remotiore solo Vita, quæ nec terreat, aut prohibeat spectantium oculos certiores utiq; exploratores, nec veterem imminuat nominis celebritatem. Mollem te esse non expedit Polone, neq; in cytharædorum lenocinijs adolescentiam tuam terere, si cogitas, bipennes, soleas, hastas, clypeos, districtos enses, & sexcenta fortitudinis symbola, quæ nobis Majores sanguine peperere suo. Dedecet te impietas, & nomini tuo gravem inarit notam, si vides sculptam in stemmate antiquo Crucem, quam tuæ Familiæ vivida bello dextera progenitorum tuorum, contra perduelles, & refractarios sacrosanctæ religionis hostes dimicantium, attribuit. An tu inter flagitiosa voluptatum irritamenta impune helluabere, qui te Equitem Polonum Marti, & Palladi natum esse meministi; an tu veteres ac illibatas fortunas in profundissimum libidinum tuarum gurgitem, ac voraginem profundere cogitabis? qui vitam, & patrimonium Reipublicæ conservandæ melius impendisses. Erratis etenim, mihi credite, si pulcherrimam Rempublicam domibus, & tectis, & congestu lapidum stare creditis, muta ista sunt, & inanima, intercidere ac reparari promiscua sunt, sed vestra potius virtus stabiliet patriam, vestra prudentia inter longinquiores recessus erudita, Poloniam ad magnæ fortunæ cultum excitabit. Nam sicut ex Vobis

Senatores, ita ex Vestris vocibus Principes etiam
in Polonia nascuntur.

GRA-

*****

GRATIARUM ACTIO ANNIVERSARIO DIE D. STANISLAI

HABITA IN CONSESSU
Amplissimorum Virorum, Ad ædem Divi Antonij Patavini. Die 7. Maij 1642.

Dies vergit ad occasum D. Stanislao Tutelari ac Indigeti Regni Poloniæ Sacer, sed posthumæ immortalitatis conservatrix pietas Polonorum, ab ultimâ Septemtrionis orâ, in hanc Urbem accersita, in orbe occidentali non extimescit occasum. Et meritò ad aram, & urbem Patavinam Divo populari, & Antistiti nostro eò officiosius litavimus, & vestigales cumulavimus honores, quò impensius, gemino scilicet pietatis, & amicitiae nexu, Serenissima Respublica VENETA Principum Altrix, Regum æmula, Civilis, & Regiæ prudentiæ Magistra, Maritimæ ditionis Regina, victrice manu & lauru, orbis Europæi triumphatrix, gentem Poloniam hac in principe literarum Urbe, amico & hospitali lare donavit. Neq; Polonos tenerioris ætatis prætextatos, qui utiq; non venenis sed Virtutibus colligendis in has relegamur oras, aut arcere, aut prohibere aditu voluit Serenissima Respublica Venetorum, neq; Polonum Stanislaum excedere, è feraci splendorum solo iussit, ut eum municipali donaret civitate, qui tributarius est in Urbe Maximâ Dei colonus. Magnus iste Heroum Polonorum sanguis, ad hanc aram Senatoriæ Sanctitati inscriptam, & ad Cineres Magni Præstitis ANTONIJ Patavini, peregrina thura posuit, ut potè in peregrino sed tamen amico, & hospitali littore, & in amplissimo Venetæ hospitalitatis domicilio, quod à venientibus accolis nomen mutuasse ferunt, sanctissimis Divi Concivis, & Senatoris suis manibus, parentavit auspiciò. Tuum Pastorale pedum Episcopo Polone, indicat Polonæ posteritati, Religionem avitam apud Majores nostros nunquam fuisse alieni juris, ac translatitiam, cujus sacra anchora quoties in externis regnis mota est, toties fluctuavit Reipublicæ Navis, cujus patrocinium, ac tutela legum, vera sunt regnorum firmamenta, cujus deniq; jactura nullo aut opum, aut Imperij additamento repræsentari potest. Tua Senatoria Purpura, quam patritius, & Verecundus sanguis, quam peregrinus vermis fecit rubicundior, Tuum Pontificium paludamentum (Purpurate Pater Consilij Poloni) geminato Sacerdotalis pudoris, & sanguinis tinctum rubore, luculentissimè testatur, in eâ regnatrice militaris fortitudinis patriâ vixisse Polonum Stanislaum, & in eâ, pro retinendâ libertate occupuisse, quæ tot magnarum spolijs animarum tumida, populisq; regendis non insueta, tot Vicinorum populorum regnis sceptrisq; est fatalis, planè ut in alias terras peregrinari Mars, ac circumferre bellum, in Polonia armorum sedem fixisse videatur. O funestam rerum humanarum catastrophem! Senatoriam Stanislaui purpuram tinxit, & imbuit regia Manus (sanguineo colore)

quasi non suppeteret multarum palmarum fidei, qui iactaret generosum illum, & Divinum sanguinem à se sublatum, seu Tu potius Polone pugil Stanislae, indignam solabere mortem, quod principis magni dextra cadas. Instaurarunt itaque statuam immortalitatis Divo nostro Patritij Poloni amplissimo loco nati, ut disceret ætas, natalem Polonæ nobilitatis amplitudinem, remotâ pietate esse fucatam, & umbratilem ambitionis illecebram, & corruptelam, ut disceret seculum, Equestrem in Polonia Ordinem, Virtutis, & Sanctimoniam nimium esse quam feracem, neque existimet rigidiore illo sub axe, Arcadiæ quædam rudere pecuaria, etsi (quod ajunt) cælo suo Polonos frigidius animante. Ego certè non verebor, ne quis Poloniam nostram, circumforaneo insolescentis oris ramusculo plectat, uti læsæ Divinitatis ream, cum neque in remotis oris, ab institutis Majorum nostrorum recessimus, & eum popularem auspicem ac prodromum Peregrinationis externæ venerati sumus, cujus nomen inter magna orbis nomina, & numina Sanctitatis, in Romanâ oraculorum luce recensuit orbis Pater. Servat integerrimè illæsum animum, nec sui extra patriæ limites, dissimilem, magnanimitatis Polonæ genio instillatum Religio Polonorum, quæ nec sacra deserit Polona, nec Deos (ut ex veteri superstitionis opinione loquar) relinquit penates. Non patitur etenim, ut succumbat clandestino malo efflorescens indoles, quod prima ferè ætas post tincturam impietatis ægre alium colorem bibat, & patria nostra in extremis ditionis Christianæ excubijs posita Divorum tutelarium præsidij, ista tecta que conservetur. Ignoscite itaque viri Amplissimi, si Poloni Po onam virtutem in scenam damus, & Polonos effingimus, ut intelligat non moritura ætas, plures ex eo Virtutis ramo surculos pullulare, & eum in Poloniâ, extra Poloniam nobilitatem vivere, qui extra pietatem vivit. At verò præclare de Divo nostro mereri, non potuimus, nisi vestra Viri Amplissimi singularis in Divum tutelarem pietas accessisset. Celabitur in animato animorum cælo, posteris Polonorum nepotes, hos florentissimos quondam in Urbe Patavina confluisse viros, externæ Virtutis si non spectatores certè auditores. Nostrarum partium est Serenissimam Rempubicam Venetam, in cujus sinu, & ditione hospites vivimus, eâ, qua par est, animi demissione venerari, quod anniversariæ Polonorum pietati, in his municipalibus colonijs voluerit esse consistendi locum. Tu verò præstantissima Amplissimorum hominum Corona, quâ circumfusus est Divo Stanislao Tutelari, ac Indigeti Poloniæ facer locus, patiari hunc Patritium Sanguinem Tuo amplissimo nomini devotum, ea potissimum præstare, quæ ad amplitudinem nominis Tui propagandam pertinebunt. Vos Viri Amplissimi, quorum honoribus Divi nostri deesse noluit humanitas, amor vestro ultro mancipatam, ac planè oppignoratam animi propensionem clientelam accipite.

ORA-

*****

O R A T I O

A S S E R E N S,

Eum esse DEUM, Qui per VERBUM
in Spiritu S. condidit omnia,

formata

Ad Orationem Ciceronis pro Archia,

Habita

In Illustri Pædagogio Stetinenfi, Anno post N.C. 1624. Die Junij

à

JOANNE de Potok POTOCIO.

Psal. 33. v. 6.

Verbo JEHOVÆ cæli facti sunt, & Spiritu oris ejus omnis exercitus eorum.

Illustribus, Generosissimis, & Magnificis DDnn.

Dn. SENDIVOGIO Comiti ab Ostro-
rog &c. Castellano Miedzerzecensi &c.

Parenti suo filiali obedientiâ, amore, honore, æternum prosequendo;

&

Dn. STEPHANO de Potok POTOCIO,
Capitano Kamiencensi, & Felinenfi &c.

Patrui suo plurimum colendo,

Patronis suis Magnificentissimis

Hæc studiorum suorum primitias

L. M. Q.

Dedicat & submisit offerre

Ill. Ill. M. M. observantissimus

JOANNES de Potok POTOCKI.

*****

Illustris, & Generosissime Dn. Parens,

Illustris, & Generosissime Dn. Patrue,

A Geslaus, summus ille Lacedæmoniorum Dux, corpore parvus, virtute maximus fuit: is interrogatus quibus præcipue rebus pueri instituendi essent; hoc dedit responsi: ijs, quibus viri, aut senes facti, uti queant. Hæc vox, licet non ex Apollinis tripode prolata, neq. à Pythio confirmata sit, tamen verissima est, & tali, qualis ipse fuit, dignissima. Hæc nimirum indicare voluit: pueros, postquam jam abjecissent nubes, & desissent

... equitare in arundine longâ,

sales debere discere artes: quæ in uberiori ætate illis usui esse possint: sive eos Mars inuisus ad arma rapiat: ut cantè cum hoste confligent: sive Pax exoptatissima domi

T t t

tutos

zutos & tranquillos detineat: ut doctiores populum doceant, prudentiores rempublicam administrent, stupidiore opificium aliquod honestum exerceant. Hoc cum Illustris Dn. Parentes apud animum suum perpenderent; adhibita in consilium ratione; me in Emporium optimarum artium, Theatrum virtutis, sapientia Palestram, Templum pietatis, Pedagogium scilicet hoc Stetinense Illustrissimi Principis Illustrissimum ablegarunt. In hoc, ab eo tempore, quo huc veni, Paterna admonitionis memor, fructum, quem studia ferunt, dulcissimum, magni, radices vero amaras parvi aestimavi. Nam (scio)

Virtutem superi sudoribus undiq; multis

Vallayere, & ad hanc via longa, atque ardua ducit,

Aspera quin etiam est: Sed tandem in vertice summo

Plana est ac facilis, fuerit prius aspera quamvis.

Quapropter cum domi legendo Demosthenis oleum consumere; tum publice frequenter ab ore docentium pendere volui: cujus rei testes, omni exceptione majores hic possunt esse quam plurimi. Ut autem & vobis Ill. Ill. M. M. V. V. aliquod diligentia mea, & sumptuum non deplorandorum extaret testimonium: hanc Oraticulam, sed talem, qualis a tyrone, parum adhuc in eloquentia fluminibus lota, proficisci potest, conscribere. Vobisq; dedicare volui; submisit rogans: ut levius hoc munusculum, ea, qua soletis fronte, h. e. hilari accipiat: meq; Vobis habeatis semper commendatissimum. Sic Vos

Gentis humanæ Pater atque custos

diu florentes sospitet. Dabam Stetini, Anno 1624. Die Junij.

SI quid est in me ingenij, Auditores optimi; quod sentio quam sit exiguum; aut, si qua exercitatio dicendi; in qua me optarem mediocriter esse versatum: aut si animi gratitudo aliqua, ab Ethicorum & Theologorum præceptis profecta; a qua nullum ætatis nostræ tempus debet abhorzere: earum rerum omnium vel imprimis rerum omnium Conditor, fructum tum a me, tum a nobis omnibus repetere summo suo jure debet. Nam quo accuratius soleo mentis meæ aciem attendere in Factorem nostrum; & sacrarum literarum paginas pervolvere omnes; mucem perpendens; hunc video & parentem vitæ nostræ, & principium nostrarum omnium actionum ac virium extitisse. Quod si hæc lingua, DEI ter Opt. Max. beneficio nobis concessa, nonnullis aliquando honori fuit: a quo id accepimus; ut pro alijs dicere possimus; huic profecto ipsi, quantum est situm in nobis, & laudem & honorem exhibere debemus. Ac ne quis a nobis hoc ita dici fortè arbitretur, ac si nos Deum ter Opt. Max. sic laudare possemus: ut ejus sanctissima Majestas postulat: ne nos quidem hoc jactamus; sed cum habeat ipse, quoddam commune vinculum cum creaturis suis, ea, quæ possum pro ejus laude proferam. Verum ne cui vestrum mirum esse videatur; me in argumento a nullo etiam Ethnicorum improbato, in confesso Christiano, cui hoc notissimum, tanto conventu virorum doctissimorum ac frequentia, de eo facere verba: qui omnibus nobis, ut dicere, & loqui possemus, dedit: quæso a vobis: ut me pro summo Opifice atque rerum omnium Conditore, dicentem, hoc concursu hominum literatissimorum, hæc vestra humanitate ac pietate, hoc denique Rectore gubernante studia nostra, de DEI Creatoris beneficijs & bonitate patiamini paulo loqui liberius, & cum is sim: qui propter adolescentiam nondum antea in exercitijs oratorijs versatus sum; uti, simplici quodam, &

vulgari

vulgari dicendi genere. Quod si mihi a vobis tribui concediq; sentiam: perficiam profecto: ut hunc Conditorum nostrum non modo non rejiciendum, cum sit DEUS; verum etiam, si a nemine habeatur pro DEO, Deum tamen putetis reputandum esse. Nam ut primum summus ille, ac præpotens DEUS, liberâ voluntate, & immensâ sapientiâ, universam hanc machinam, quam mundum dicimus, cælo, terrâ, mariq; comprehensam, ex nihilo condidit: sic ejus fama increbuit, & manifestatio celebrata est: ut famam omnipotentis expectatio creaturarum, expectationem ipsa admiratio superaret. Erat universitas tunc vacua omnium rerum; nihilq; in universis hisce regionibus inveniebatur: omnia propter solitudinem & inopiam conticescebant. Ipse autem sese divino numine dignatus est. Itaq; hunc cælum, & terrâ, & omnes creaturæ DEI Conditorisq; nomine celebrarunt. Hæc tanta celebritate famæ cum esset: non ulli quidem creaturarum, sed sibi saltem notos habuit consortes; quorum alter adjuvando, alter vivificando opus futurum promovere posset. Sed enim erat hoc non solum bonitatis, & misericordię, verum etiam naturæ & æquitatis: ut, qui essent in essentiâ & Deitate primi; eosdem etiam rerum omnium Fabricator simul creantes haberet. Erat tum temporis jucundus, & expectatus angelis; & totam Spirituum domum sibi devinctam habebat.

Afficiebatur summo honore, quod eum non solum expectabant; quæ sentire volebant; verum etiam si quæ fortè moveri cupiebant. Interim quinq; dierum intervallo; cum & cælum, & terram creasset, tandem ad hominem accessit: quem, cum creaturarum vidit futuram nobilissimam, manu sua fabricavit; idq; quod ipse homo dignus hoc tanto honore putaretur, & quod gratiam apud DEUM impetraret. Condidit itaq; hominem; sed eâ lege; ne fructus de vetitâ arbore gustaret. Dura inquis lex. Si nihil aliud dici potest, causa dicta est. Quid enim horum infirmari, Auditores Optimi, potest? Legem ne illam hominem non potuisse servare asseverabitis? Adfuit Angeli nobilissimi Spiritus qui hominem hanc legem implere potuisse dicunt. Hic vos Auditores testimonia fortè desideratis? Est ridiculum, cum id, quod quæritis, ubique inveniatur. At Conditor locum non invenit in orbe; qui tot sæculis ante omnia possedit. At instrumentis caruit? Quasi, Epicure, DEUS, architectus esset conductus, ad ædificium aliquod extruendum; qui illud absque ferra, malleo, dolabra, securi, alijsq; machinis absolvere non posset. Conditor omnipotens horum nullo indiget. Ipse dixit & facta sunt: ipse mandavit & creata sunt. Verbo enim Domini firmati sunt cæli, & Spiritu oris ejus omnis exercitus eorum. At nunquam est professus? Imo ex hoc opere ipso creationis contrarium apparet. Nam cum omnium reliquorum Deorum figmentum, omnem testimoniorum fidem resignet: hæc quæ sunt, in omnium sunt oculis, in omnium sunt corde. Quæ cum ita sint, quid est, quod de ejus creatione dubitetis; præsertim cum ab omnibus ferè gentibus Creator fuerit habitus? Etenim Ethnici multi, nullâ planè voluntatis Divinæ, aut obscurâ aliquâ cognitione præditi, solis rationibus ducti statuerunt, harum rerum omnium esse aliquem Conditorum; Romanos dico, & Græcos, & Ægyptios. Horum testimonia, si in medium proferre vellem; dies me citius, quam oratio deficeret. Quapropter, prodeat unus tantum instar omnium, Thracius ille Orpheus: & dicat:

Unus est per se genitus: ab uno sunt, quæcunq; fabricata, omnia.

T t t 2

At Di.

At Divini honores ei non sunt exhibiti? Non est obscurum, DEO, honores, omni ætate, ab omni tributos fuisse creaturam. Sed quoniam honor non ipsum Conditorum esse confirmat; ac tantummodo indicat: illum esse DEUM; ideo & multis alijs modis se DEUM esse apud plurimos testatus est. Quare argumenta, Epicure, si qua potes? nunquam enim hic, neque suo, neque creaturarum argumento destituetur. Queris à nobis, Epicure, cur tantopere hujus laude delectemur? Quia suppeditat nobis, ut hæc sua suavissima lucis usura fruamur, & lingua animi nostri sensa uberrime explicemus. An tu existimas à nobis hoc esse; quod loquimur; & quidem cum tantâ varietate rerum, aut sermonem nostrum ullum esse; nisi is excoleret nostram linguam: qui fecit? Ego verò fateor me totum in eo esse; ut DEUM ter Opt. ter Max. semper laudibus celebrem; ceteros pudeat, si qui ita omnium beneficiorum inamemores existunt; ut eum nolint colere: à quo ipsi & culti & exculi sunt. Me autem quid pudeat; qui semper ita vivam, Aud. Opt. ut ab illius laude nullo me unquam tempore, aut mundus, aut Sathanas abstrahat, aut voluptas avocet, aut denique somnus retardet? Quare quis tandem me reprehendat? aut quis mihi jure succenseat: si quantum ceteris ad suas Helenas decantandas, quantum ad lignea numina exornanda, quantum ad alia vana & profana conceditur temporis: quantum alij tribuunt frivolis quæstionibus, quantum denique rixis, quantum nugis: tantum mihi egomet ad hujus unius benignitatem celebrandam sumpsero. Atque hoc eo mihi concedendum est magis: quod ex ejus vi, hæc quoque crescit oratio, & facultas; quæ, quantacunque in me est, nunquam tamen Conditoris laudibus deesse debet. Quæret quispiam: quid? omnes ne illi, qui præclara munera sustinere, sunt laudandi? Iniquum viris ingeniosis, atque excellentibus laudem dignam non tribuere: sed tamen est certum quid respondeam. Ego multos homines excellenti ingenio & acumine fuisse, atque doctrinam quosdam, nonnullos etiam naturam ipsius habitu prope divino, & præclaros & celebres extitisse fateor. Etiam illud adjungo, interdum quosdam tantâ ingenij acie præditos fuisse: ut cum ipso rerum omnium Conditore superbis suis conatibus certare non dubitarint, vel tormentis tonitrua imitando, vel astrorum cursus representando, dum Sapores Persarum Rex

---- majoris ad instar

*E vitro effigiem conspavit cunctis Olympi;
atque tantis fudit spatijs; ut sæpe sedendo
in medio, occasus altè spectaret, & ortus
stellarum, & varias utroque ab littore flammæ.*

At enim & idem ego contendo; hos hominum labores inanes, & fragiles, cum ipsius Conditoris opere comparatos, similes esse candelæ accensæ; quæ noctis quidem tenebras relevat; sed in ipso meridie, nescio quod non majus & splendidius lumen huic minori officiat. Quod si nos Creatorem neque attingere, neque sensu nostro gustare poterimus: tamen eum mirari debemus; cum alijs modis se manifestaverit. Quis nostrum tam animo agresti, & à Musis averso est: ut per summi alicujus Opificis opificium non commoveatur? Is enim cum sit homo: tamen propter excellens opus ac venustatem videtur esse non homo; sed hominem superare. Ergo ille suo artificio tantum nomen sibi conciliare poterit apud homines: DEUM miranda ipsius opera ad extrema Majestatis fastigia non extollent? Quoties nos hunc ipsum DEUM

DEUM vidimus, Audit. Clarissimi (utar enim vestra humanitate, quoniam me in Conditoris mei laudibus celebrandis tam diligenter attenditis) quoties nos hunc vidimus, quæ jamjam ruinam minabantur, restaurare: quoties illis, quorum cadavera jam serpentum & vermium cibus erant, hujus vitæ usuram restituere. Qui vero vel animo vel corpore adfecti sunt: eos sic videmus curari: ut omni spe celerius ad pristinam sanitatem perveniant. Hunc ego non diligam? non admirer? non in omne ævum laudandum putem? Atqui sic è sacris Israëlitis fontibus hausimus; cæterarum gentium DEOS, nec potestate, nec voce, nec lingua aliquid posse: DEUM unum natura sua valere, & sua virtute & potentia excellere. Quare omnipotentia sua, solo verbo, ex nihilo cælum & terram creavit: illud maximis, & lucidissimis corporibus ornavit: hanc varijs herbis, varijs animantium generibus impletam, hominibus concessit; ut eorum usui & necessitati illa omnia invirent. Sit igitur Audit: Opt. magna apud nos homines, imprimis Christianos, hæc conditoris nostri potentia; quam nullum unquam gentium Numen poterit imitari. Saxa & solitudines resonant hunc DEUM esse, bestię immanes occidunt; nos instituti rebus optimis non hujus voce moveamur? Hunc DEUM Turcæ Conditorum dicunt esse suum, Judæi ut suum vendicant, Tartari repetunt, Moscovitæ hunc esse confirmant. Quid? plurimæ gentes sacrificia Numinibus instituerunt suis, permultæ aliæ hominibus divinum honorem tribuerunt: hæc omnes homines impotentes, qui fallaci ipsorum opinione excelebant, post mortem etiam pro Dijs habuerunt? Nos hunc, quia ab æterno vivit, & in æternum regnaturus est, repudiabimus? præsertim cum omnis generis bona ac beneficia in nos miseros, & indignos ubertim contulerit. Nam hominem, & ad imaginem suam creavit, & vitam cuique nostrum propagavit, & quasi æternavit. Neque enim quisquam est tam aversus à vita vel vitæ memoriâ alienus, qui non vel in se, vel in suorum propagatione perpetuitatem quandam sempiternam exoptet? Ergo Ethnici illos Deos summam observantiam coluerunt, quorum auxilio putabant se posse conservari: nos hunc, qui & cælum, & terram, & mare, omniaque quæ in illis sunt, condidit, qui verbo præcipit suo, & à nobis exigit, ut sibi soli, omnem gloriam, laudem, honorem, tribuamus, nullis honoribus afficiamus? Maximis honoribus certè non solum illi qui sapientiam summam, sed etiam, qui ferè nullam aut exiguam possident, ornari cupiunt. In cælum opibus & potentia valentes tolli gestiunt. Omnes denique qui rerum summam administrant communi omnium subditorum laude decorari volunt. Ergo illi, qui vix micam sapientiæ, potentiæ, prudentiæ habent, Dijs habentur, nos hunc verum DEUM, qui est ipsa sapientia, potentia, prudentia, debito honore spoliabimus? Nam si quis majorem honorem Regibus aut Principibus tribuendum putat, quam Creatori potentissimo, vehementer is errat; propterea quod DEUS noster nec terræ finibus, nec cæli limitibus definiri possit: illi vero vix terræ gradum possideant, & finibus suis sanè exiguis contineantur. Quare cum res illæ, quas fortissimi viri gerunt, orbis terræ regionibus definiantur: cupere debent omnes, quominus manuum tela pervenerint, eodem gloriam famamque penetrare. Quam multos scriptores rerum suarum M. ille Alexander habuisse dicitur. Atque is tamen cum in Sigæo ad Achillis tumulum adstitisset, O fortunate, inquit, Adolescens, qui tuæ virtutis Homerum præconem inveneris. Et verè: nam nisi Ilias extitisset illa; idem tu-

U u u

mulus,

mulus, qui ejus corpus contexerat, nomen etiam obruisset. Neque enim est hoc dissimulandum, quod obscurari non potest: sed præ nobis ferendum: trahimur omnes laudis studio, & optimus quisque maximè gloria ducitur. Quare in quo orbe barbari DEUM coluerunt: in eo non debent Christiani à nomine, & laude Conditoris sui abhorreere. Atque, ut id libentius faciatis, jam me vobis, Audit. Optimi, indicabo; & de meo amore erga DEUM Condito rem meum, minus acri fortasse, verum tamen religioso, sat scio, confitebor. Nam hujus præpotentis Dei auxilio ac potentia vitam nostram degimus, spiritum ducimus, imò tanquam ex fonte limpidissimo, & perpetuas aquas derivante beneficia omnis generis largiter profluere videmus. Nullius enim nos alterius auxilium implorare debemus; præter hujus Conditoris nostri: quo quidem destituti Audit. Opt. quid est, quod, in hoc tam misero vitæ curriculo, & tam calamitoso, tot nos varijs cogitationibus, & laboribus torqueamus? Certe si non animus præsentiret: se ad DEUM, à quo provenit, reversurum: & si, quibus cryptis cadavera mortalium inclusa sunt, iisdem etiam animæ continerentur, nec tantis se homines laboribus frangerent, neque tot curis, vigilijsque angerentur, neque toties de vita ipsa dimicaret. Nunc infidet firmissima in optimo quoque spes: quæ noctes, & dies animum æternæ gloriæ stimulis concitat, atque admonet, non cum corpore nostro esse interituram simul & animam, sed ad divinum illud animorum concilium, cœtumque profecturam, Deumque Condito rem suum visuram. Ego profecto in omnibus precationibus, quas ad DEUM fundo, jam tum in orando sentire me, ac prægustare arbitror dulcedinem gloriæ illius sempiternæ. Hanc vero ipsam si ve mox adsequar si ve post temporis aliquod inter vallum; interim tamen semper pijs meditationibus, speque optima delector. Quare agnoscite, Audit. eum, quem omnium creaturarum testimonijs videtis comprobari, esse DEUM: tum potentia, tum etiam beneficentia, sapientia autem tanta, quantam mens nostra non potest existimare. Quæ cum ita sint: peto à vobis, Audit. si non modò mea, verum etiam aliorum piorum virorum in tantis negotijs commendatio alicujus ponderis est: ut ad hunc solum, qui nos omnes, qui cœlum, & terram, qui omnia, quæ in illis sunt, creavit, qui apud omnes gentes populosque semper sanctus, ac pro Deo habitus est: qui nos cunctos singulari sua providentia defendit, sic preces vestras effundatis: ut pietate nostra honoratus potius, quam vitijs & convitijs affectus esse videatur. Hæc de pietatis studio, & Zelo breviter simpliciterque dixi: quæ Audit. Opt. confido religiosa esse, ac pietati Christianæ consentanea. Quod vero hæc ipsa nudo ac simplici Orationis genere, quale veritatis proprium esse ait Euripides, proposuerim auribus vestris, non nisi exquisitissima audire adfvetis id, Audit. à vobis spero esse in bonam partem acceptum: ab eo, qui exercitia hæc instituit & regit, certè scio.

SAMUE-

Samuelis Varadi Epistola de miraculosâ
Liberatione Joannis Potocki Palatini Podoliæ, pag.

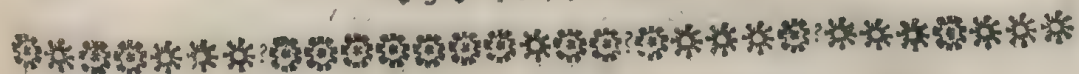
267

GENEALOGIÆ POTOCKIANÆ.

No. 1. Bartholomæi Paprocki ex Gniazdo Cnoty	271
No. 2. Ejusdem ex Herby Rycerska	274
No. 3. Simonis Okolski ex Orbe Polono	278
No. 4. Stanislai Konarski ex Mff.	298
No. 5. Casparis Niesiecki ex Corona Polonia de Pilarvitis ingenere de Potockijs inspecie	311 316
No. 6. Alexandri Josephi Jablonowski S. R. I. Principis Archidapiferi Litvaniæ Tabella Genealogica	-
Simonis Okolski Foundationes Ecclesiarum & Monasteriorum Ord. Prædicatorum in Provinciâ Russiæ; ab Illustrissimis Potockijs perfectæ pag. a. Supplementi.	-
Epitaphia POTOCKIORUM invarijs Ecclesijs per Poloniam pag. b. 2. versò.	-
Fasti Potocciani seu Testimonia Scriptorum Polonorum de Potockijs & eorum rebus pag. e.	-
Loci Historici de Potockijs ex Historiâ Polonâ Zaluskijs S. R. I. Principis Episcopi Varmiensis. pag. K. 2.	-
Naufragium Stanislai POTOCKI ex Tabula ænea Romani de Hooghe. pag. L. 2. versò.	-

SAMUELIS VARADI MORAVI,
Pastoris olim Schaliczensis,
E P I S T O L A
De
LIBERATIONE

Miraculosa ex captivitate Turcica,

Illustsirimi Herois
JOANNIS POTOCKI, Podoliae
quondam Vajvodæ (Palatini)

Ad
V. CL.
JOACHIMUM MORSIUM, Patricium
Hamburgensem.

Ave plurimum, Virorum Literatissime; Clarissime, Domine
MORSI, hocj meum alloquium benigne interpretare.

Quamquam nullâ oratione, par tuis in me meritis gratia referri possit: malo tamen tuis in me beneficijs me victum confiteri; quàm eorum, quæ agnosco, dissimulatione, ingratus centeri. Tu enim rebus meis omnibus promovendis, auxilio, consilio, ope, per amicos & ignotos, non laboribus aut tempori parcens, proprijs tuis commodis sepositis, corde, opere, fide, industriâ & solertiâ singulari, strenuissimè ac unicè adfuiisti. Rependat affluenter oro, qui cuncta confert præpotenter. Verum neq; negare Tibi, homini excellentissimo, (cujus ego maximi amicitiam conversationemq; faciam in perpetuum) neq; si pollicear, præstare possum id, quod à me meritissimo jure efflagitas. Premor enim ut exactè nosti, tot molestissimis distractionibus, curâ ac sollicitudine vitæ quotidiana, sic me hercule, uti potius sub oneris impositi fasce ruendum mihi, quàm illud levandum existimem. Quod tamen petis, exequar tam libenter, quàm amanter, dummodò meis occupationibus ignoscas; mei propensionem animi, æqui boniq; consulas & amoris tui erga me velamine protegas.

Ante decennium præter propter, Albæ Juliae Transylvanorum existens, appulerunt in professo Nativitatis Domini illustrissimi olim Principis Podoliae legati: missi ad Serenissimum Principem GABRIELEM BETHLEN, gratulatorias simul congratulatoriasq; apportantes tabellas, quibus ille veteres recantabat amicitias, ac suæ liberationis ab urbe Constantinopolitanâ lætissima nunciabat Nova. Legati generosi, graves & fide dignissimi, miraculosam liberationem sui Principis, sinceritate quâ narrabant, eadem à me integritate, amicorum celeberrime, & optime hîc habeto.

Illustrissimus Dominus JOANNES POTOCKI Podoliae Vayvoda, ob
illatam

illatam, à STEPHANO THOMPSA, Moldaviæ Vayvoda, injuriam ut gravissimam sic iniquissimam (quam sponte prætereo) necessitate coactus bellum illi denunciavit: ascitisque sibi suis subditis, Polonis & Cozakis certura indixit diem. THOMPSA, sine morâ collegit sibi Tartaros, Neuros, Valachos, Montanos, Kurtanos ac Bojaros regni sui. Ventum igitur & pugnatum est ad medios fines Moldaviæ & Podoliæ; non procul à Chamenecia, urbe notissima: & compluribus ab utraque parte prostratis, post secundas victorias POTOCKI, superatus est ad amnem Prudt, Tartaris & Czierhez sua tela imbrium instar in castra ejus eventilantibus. Captus itaq; princeps POTOCKI, à THOMPSA, missus Imperatori Constantinopolitano, à quo in turri Truncatâ, tanquam mancipium diu miserrimè habitus ac detentus: & post longas & varias vexationes, injurias, contumelias atque iniquas exactiones, pro suo lytro exolvendo, trecenta millia ducatorum offerre coactus fuit. Rescripsit igitur conjugi suæ, (quæ filia erat JEREMIÆ, Vayvodæ Transylvaniæ) ut venditis omnibus utriusque fortunæ bonis, oppidis, arcibus, agris & prædijs, in Poloniâ ad nudum usque corpus, prædictam summam corradere, ac circa præfixum terminum THOMPSÆ in Moldaviam transmitteret, ut eam Constantinopolim dirigeret ac Imperatori præsentaret: Interim illa, ut Christianam feminam decuit, cilicio cum familiâ interiori accincta, convocatis etiam personis pauperum, viduarum, virginumq; devotarum, assiduis institit precibus, jejunijs, elemosynis & lacrymis, sollicitèque Domino Deo causam mariti sui cum religiosa domesticâ catervâ commendavit. Quid factum? Vota piorum, quemadmodum nunquam sunt irrita apud DEUM: ita elapso Sex mensium spatio Princeps POTOCKI, Constantinopoli fato mirabili liberatus, pridie ejus diei, quo lytron erat expediendum, ad propria rediit, ipseque collecta auri summa: cassâ vero ejus fames penes Turcium tyrannum remansit.

Extempore itaq; rumore undique percrebescente de felicissimo illius reditu insperato, accurrerunt amici & amicæ ejus, conjugisque suæ, miraculosè liberato congratulaturi. Contigit ergo ut inter epulandum præ gaudio ulterius continere se non valentes eum de modo prodigiosæ liberationis interrogarent. Cum ab inferis non detur regressus & mortalium reperti sint paucissimi ex istis carceribus reduces. Quibus ille, manu & ore prius à cunctis silentium postulans & impetrans, mirificè miram hanc liberationis suæ historiam, æternis posterorum annalibus consecrandam sequentibus ferè verbis retulit.

Quum versarer in profundiore parte turris Truncatæ, posteaquam rescripsissem charissimæ consorti meæ, & eram solito mediâ nocte orans, cinctus catenis tribus, compede ferreâ & pedica lignea molis ingentis, vox venit ad me: confide, bono animo esto, Dominus tecum: cumque voci intenderem, decidunt confestim catenæ & vincula de me, foresque carceris panduntur, voxque disparet; terror, tremorque me invadunt, & quasi in Ecstasi raptus, captivum me tamen esse recordor, humano more liberari impossibile duco. Divinitus autem facillimè id fieri posse confido. Incipio igitur ardentius DEUM exorare & interea appropinquante aurora, catenas & vincula sponte mihi reassumo. Quod factum quoque tempore orationis mediâ nocte per aliquot vices. Ultimo autem cum placuisset ei, qui

mise-

miseretur afflictorum, DEO, astitit mihi oranti senex (a) quidam valde venerabilis, ac excussis cunctis catenis & compedibus ait: noli timere, sequere me. Sto ad ostium apertum, digredientemque senem cum contemplor, nullas animadverto adesse scalas, quibus mihi detur egressus. At cedo jubenti, divinæque providentiæ fiduciâ fultus, quasi manibus sustentatus, in puppim depositus collocor, & sene nauticæ agente, eadem nocte navigantes Venetias attigimus, Senæque discedente sol ortus est. Ubi viæ quosdam Comites alios statim adeptus, per Croatiam & Dalmatiam patrium repetij solum, & jam hâc horâ, Dei beneficentiâ vobis salvus ac incolumis adsum, sit nomen Domini Dei benedictum, pro tantâ & tam immensâ suâ gratiâ, quam in præsentiarum auditis & cernitis. Atque his effatis cessavit loqui. Exurgens autem Principissa in conspectu omnium, flens ubertim præ gaudio, extensisq; manibus suis in pauperes privatæ suæ mensæ, in hæc verba prorupit: Charissime Domine marite, vosque lectissima turba Procerum Poloniæ, audite & auribus percipite verba oris mei: hi sunt pauperes & hæc familia mea, quibus ego juncta triginta noctibus & diebus orationi invigilavi: & hæc sunt manus, quæ pro ejus, quem invocabamus nomine & amore, elemosynas indefinenter erogabant. Benedictum sit nomen Majestatis Jehovæ in excelsis, qui vota humilium non despicit in terris, nec deserit clamantes ad se in tempore tribulationis, hæc liberatio dextræ excelsi est, & est mirabilis in oculis nostris. His similibusque disertissima fœmina verbis facundè prolatis, in admirationem omnipotentis divinæ hospites & convivæ suos, eorumque ministros, mirabili pariter deduxit.

Tam fatalem ac Catastrophicam liberationem continuantibus & celebrantibus interfuit etiam Episcopus Camenecensis, propinquus Principis liberati, qui omnium narrationes tali clausit epilogo. Mirabilis DEUS in universis operibus suis, cujus manus non abbreviatur: qui olim per Angelum suum, Petrum & Paulum Apostolos liberavit de manibus tyrannorum, tres pueros de medio flammæ, Abrahamum de igne Chaldæorum, Moysen & Israëllem de manibus Pharaonis, Danielelem de ore Leonis, Susannam de ore gladii: quique preces, orationes & Elemosynas Cornelij suscipiebat centurionis, vota & jejunia Tobie auscultabat: ille ipse vota, preces, elemosynas orationes ac jejunia vestra suscepit, & liberationem hanc miraculosam, in sæcula commemorandam, instituit. Scitote igitur ac creditote, pia vestra facta, grata fuisse Deo, nec non vestra per se merita; sed sua dona DEUM in vobis hoc miraculo exornasse atque coronasse. Nam apud DEUM credentibus & fidentibus omnia sunt possible.

Hanc narrationem sicut fideliter à fidem merentibus, nobilissimisque legatis, Albæ Juliæ annis aliquot retro excepi, haud invitatus Tuæ Præstantiæ hæcenus adrogatus ejus, candidè communicavi: optoque ne tam splendidum miraculum misericordiæ divinæ, ullâ ætate oblivionis nube ex animis ingratis incolarum orbis eximatur.

W w w

Nunc

(a) Is à Johanne POTOCKI Palatino Podolii, piè creditur fuisse S. Dominicus Ordinis Prædicatorum Patriarcha; Tutelaris & Patronus suus singularissimus.

Nunc ut unde orsa epistola est, terminetur, habeo tibi, quoad vivam summas gratias, pro tuâ humanitate egregiâ ac amicitia rarâ, compensare etenim nequeo. Et hoc unicum à Te ex his oris abiturus, tibi quæ vale dicturus sedulo contendo: ut me tibi toto pectore deditissimum, quemadmodum consuevisti, amare pergas. Vale decus Patriæ Tuæ.

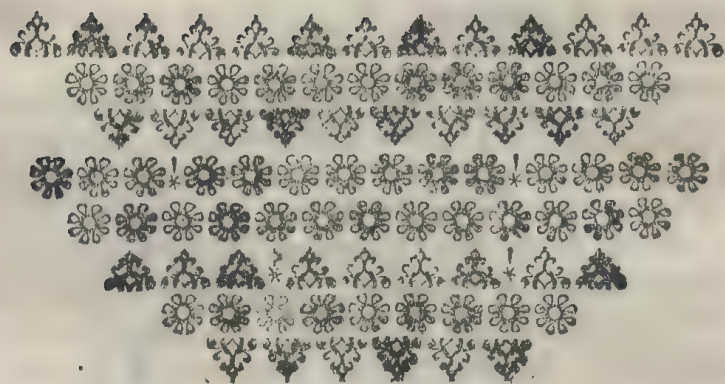
Dabam Hamburgi ad signum piscis stellati in portu, die 15. Julij A. C. MDCXXVII. calamo celerrimo.

Tuæ Excellentiae

Devotissimus

SAMUEL VARADUS MORAVUS,

Pastor olim Ecclesiæ Schaliczenfis: exul
jam ob Evangelium JESU Christi.

GENEA-

GENEALOGIA DOMUS PILAVITARUM

ex

Bartholomæi PAPROCKI
Priori Opere Stemmatographico, fol. Cracoviae
apud Garnolczyk 1578.

Titulo GNIAZDO Cnoty impresso, pag. 1019-23.

H Erbu Pilawâ nadanie, od tego meżnego Krola (a) za znaczne służby Rycerza iednego, który w bitwie z Ruśią meżnie się pokázował, w ktorey był przez zdradę porażon Ociec Kázimierzow: tam dla omie- skania, prze niesposobne zdrowie iego, nie wziął był zaraz nagrody: tak- weż cnoty y znaczne służby iego były za Bolesława Kryspusa, wszakoż mu szczęście umykało za to nagrody, aż za tego Krola pamięci godnego otrzy- mał nagrodę znaczną, ten kleynot y wiele włości, y puścyn na osadę nadano: Ten ma być pułtrzęcia krzyża, na znak tego, gdy Bolesław Kryspus dwa kroć Prusaki porażał, gdy zrzucali wiarę Chrześcijańską, trzeci raz próbili zdradliwie przymierza: Krol niechciał, ale mieczem chciał im to obrzydzic, a wściagnąć swowoleństwa ich: Tamże Rycerz Zyrosław, zabił napředniey- szego meża z woyską ich, ktoremu za to dał nagrodę ten Krol Kázimierz, ia- koby pamięć czyniąc oney porażki, w ktorey meża takiego zabił, który był wszystkiego złego przyczyną, iż dwa kroć się kręcili, trzeci raz chcieli zdra- dliwie, czego im wysiadło: iako w Historyey czytasz. Ten ma być w błęki- tym polu biały,

Pokázując służby swe Zyrosław dość znaczne,
Mijało go z nagrodą w tym szczęście niebaczne.
Umiał Krol, który był zwykły hojnie płacić cnotę.
A potomstwo też iego traciło ochotę,

W w w 2

Te ktora

(a) Casimiro Justo.

*Tę, która była w Ojcu do Rycerskiej sprawy,
Różne serca, różną myśl rozdał BOG iśkawy:
Przyszła czas iż się cnota na iśnię odkryła,
Posługą Rycerzową swą zapłatę wzięła.
Krol to mężny z Radą swą bacznie rozbieżeli,
Aby znaczną, za służby znaczne, płacę dali:
Iż zabił przewodnika do iśnię niecnoty,
Dano ten znak w błękitnym polu ność złoty:
Wiele wsi, wiele pustyń do osady dano,
Jakk w samym, tak w potomstwie równą cnotę znano.*

Tu masz potomki Rycerza Zyrosława, które nam Historye Polskie pokazuja wielkimi miłośnikami Krolestwa tego, które tu w tym orszaku obaczysz, y te którzy dziś są własni potomkowie, a używają kleynotu tego, którego się on znacznie dobił czyniąc wiele a często z nieprzyjaciół oyczyzny swej.

Zyrosław mąż wielki; od Bolesława Śmiałego, aż do Kazimierza Sprawiedliwego, 1129. Alexander syn Zyrosławow mąż sławny, miał synów ośmiu, 1206. Synowie tego Alexandra meźni, od którego masz te Domy, a naprzód, 1230. Dom Kamienieckich w Ruśi y na Podgórzu zacny, y starodawny. Alexander Kamieniecki Woiewoda Sandomirski, Roku 1309. Mikołaj Kamieniecki mąż sławny, syn Alexandrow, 1350. Jan syn Mikołajow mąż sławny, który często a fortunnie z Tatarzy się bił, 1438. Mikołaj brat jego, który wespół z bratem Tatarzy meźnie gromił, 1438. Henryk Kamieniecki Woiewoda Krakowski y Starosta, Roku 1493. Henryk Kamieniecki syn tego Woiewody zabit od Tatar, Roku 1500. Mikołaj Kamieniecki Woiewoda Krakowski y Hetman Koronny, 1500. Marcin Kamieniecki Woiewoda Podolski, 1515. Jan Kamieniecki mąż sławny, syn tego Woiewody, 1558. Woyciech Kamieniecki, którego urodziła Kościelecka, mąż sławny. Jan Kamieniecki brat Woyciechow, ci wielkie plony Tatarom odbili, 1575. Tatarow pobili zagon niemający, tylko z swymi flugami. Stanisław Kamieniecki brat tych rodzony, 1578. Helibietka Kamieniecka siostra ich rodzona, Panna, 1578. Jan Kamieniecki brat Stryecki, we Mszanie, 1578. Kasper Kamieniecki brat rodzony tego Jana, 1578. Są na Podgórzu bracia ich Stryeckich, których imion niewiem.

*Równą nagrodę z przodki dziś od szczęścia mają,
Bo im choć znacznie służą nagrody nie daig,
Wszakże wątpić nie trzeba, że to gniazdo sławne,
Samą cnotą w prowadzić w ono miejsce dawne:
Przemoże zazdrość to szczęście obłudne,
A obiaśni postępek y zasług cudne:
Porowna Kamienieckie tytuły z ich dziady,
Bo w nich niemasz pochlebstwa, fałszu, ani zdrady.*

Domy insze starodawne y zacne w różnych Woiewodztwach, a naprzód.

Dom Tworowskich starodawny y zacny, wyszli z Sieradzk, Woiew. na Podolu. Jan Tworowski, o którym tak Kronikarz mowi *Omni fecit, ob militie disciplinam, laudatus miles*, Hetman Nadworny 1500. Mikołaj Tworowski Podkom. Kamien. Starosta Barski, mąż sławny, 1578. Jan Buczacki brat tego Starosty, człowiek zacny. Beata Orlikowa, Katarzyna siostra

siostra iey Panna, tę porodziła Baworowska, Potomstwo Starosty Barskiego drobne, które porodziła Radziwiłówna. Potockich Dom starodawny y zacny, z Krakow, Woiewodztwa z Potoka. Thychże Dom wielki, na Podolu zacny. N. Potocki Starosta Kamieniecki, mąż sławny, 1572. Andrzej Potocki Chorąży Kamieniecki, mąż sławny, 1574. Stanisław Potocki, którego urodziła Jazłowiecka, Woiewody Ruskiego siostra. N. Potocki, Starosta Kamienieckiego syn mąż sławny. N. Potocki tegoż Starosty Kamienieckiego syn, 1578. Barbara corka tego Starosty Strulowa, 1578. Andrzej Potocki z Potoka, w Krakowskiej ziemi, z bratem y z synowcy, Borowski Dom w Krakowskim Woiewodztwie, dawny y zacny. N. Borowski Opat Sczrzycki. Zakliczewskich Dom starodawny y zacny. Dominik Zakliczewski, Sędzia Makowski, miał synów dziewięć, meźow dobrych. Dominik syn jego Rotmistrz mąż wielki, w Litwie y na Podolu, miał synów pięć. Marcin syn Dominikow mąż zacny, y Rotmistrz w Litwie, za Z. Augusta. Andrzej Zakliczewski mąż wielki. Walenty Zakliczewski, synowie tego Rotmistrza. Zelisławskich Dom w Chęcińskim Powiecie, dawny y zacny. Janowscy, w Krakowskim Woiewodztwie. Kasper Stanisławski Stolnik, który na dworze Cesarzkim z młodych lat służył: potym na dworze Krola Zygmunt rotę wodził, bywał Podhetmanim, w bitwach często bywał fortunnych. Kasper Stanisławski, Podcząży Sanocki, którego urodziła Niezacka, corka onego sławnego Rycerza, na którego słowo wiele więźniów Polskich z Turek wypuszczono było. Potomstwo Kaspera Stanisławskiego z Milanowską, synowie 4. ludzie zacni, Balcer, Marcin, Michał, Kasper, corki dwie, Zofia która była za Farureiem Zacharyaszem, druga Katarzyna Panna. Słostowskich Dom w Sieradzkim Powiecie dawny y zacny. Stanisław Słostowski, człowiek zacny, 1578. Piotr Słostowski syn tego Stanisława, Dworzanin K. Jego M. Stephana człowiek w rycerskich sprawach doświadczony. Jan Słostowski człowiek zacny. Maciej Słostowski y Andrzej, ci trzej są rodzeni bracia Piotra Słostowskiego. Podfilipskich, z Podola Dom zacny y dawny. Lichnowscy, Chrczonowscy, Cielkowscy, z Sieradz. Woiewodz.

Inszych Domow w różnych Woiewodztwach wiele zacnych.

*To potomstwo przodków swych meśtwem nie wydawa:
Dostatecznie to na nie nam ten wiek wyznawa:
Widzisz iako Tworowskie z meśtwą opowiada,
Na które przed Plutonem wielkość Pogan bieda:
Takoweyże Potockie pokazuje siły,
Te cnoty ie w Podolskie kraie w prowadziły:
Y Zakliczewskie w Litwie aż po ten wiek bawi,
Rzymscy Decyusowie są to u nas prawi.*

GENEALOGIA DOMUS PILAVITARUM

ex ejusdem

Bartholomæi PAPROCKI

Posteriori Opere Stemmato-Graphico fol. Cracoviae

apud Mathiam Garwolczyk Anno 1584.

Titulo Herby Rycerstwa; impresso pag. 294-7.

O Kleynocie Stárodawnym Polskim Pilawá, który iest właśnie nabyty takim kształtem iákomci pisał w Gniaździe Cnoty. Tego Długosz Przodki wspomina tymi słowy: że iest Genus Polonicum ad pietatem pronum. O których przypatrzywszy się Herbu własności, czytać będziecie także o Potomstwie ich, które ia znać w tak szerokim Królestwie y wiedzieć o nim mogę, ma być pułtrzećią Krzyża w polu Błękitnym.

U wszystkich Historyków nie náyduję nic znaczniej o Przodkach tego Herbu, tylko te które de Moskorzew wspominają, iáko Kromer w Księgách 8. wspomina Janusza Woiewodę Krakowskim, dla tego, że wesposek z Klemensem Káasztellanem Krakowskim z domu Gryff, iéżdżili do Węgier stárájąc się o przymierze od Bolesława Władysława, w Roku 1239. Czego y Bázsko dokłada tymi słowy: Misit Boleslaus Janusium Moscorzevium Palatinum Cracoviensem, cum Clemente de Ruscha Castellano ibidem, qui cum Bela Rege Hungarorum foedera icerunt, sive antiqua firmaverunt, & Filiam ejus Kin-gam pro uxore, & quadraginta millia Marcarum pro dote, &c.

Kromer wspomina Mikołaja z Moskorzewa w Księgách Piętnastych tymi słowy: Veritus est autem Vladislaus Rex, ne Vitoldus Vilna, quod caput gentis esse diximus, Russorum impensius illi faventium prodicione per inscitiam & ignaviam Skirgellonis potiretur, misit eo Nicolaum Moscorzevium Procancelarium Poloniæ, cum mediocri militum Polonorum praesidio & apparatu bellico, ut arcem utramque tueretur. &c.

Klemenś z Moskorzewa, Káasztellán Wiślickiego y Stárośtę Krakowskiego tenże Historyk wspomina w Księgách 16. záchyńając tymi słowy: Ubi Clemens Moscorevius, Castellanus Vislicensis, & Praefectus Cracoviensis, &c. To było w Roku 1408.

Inższych wiele potym Historyi obaczysz znacznie zasłużonych Senatorow R. P. Y. z tegoż Moskorzewa iest w tym wieku Dom rozrodzony Moskorzewskich w Sędomirskim Woiewodztwie.

Dom Kámiennieckich, którzy są właśni Moskorzewscy z Podgorza, w Ruśi w tym wieku z Oleśką a z Załozieć się piszą. Wspomina Epitaphium w Krośnie Klemenśa Káasztellána Sánockiego tymi słowy: Magnificus Dominus Clemens Moscorzewski de Kamieniec, Castellanus Sanocensis, obiit Anno 1536. Feria quarta post Latare, hoc loco sepultus. Przy którym te Herby, Pilawá, Dębno, Jelitá, Abdánk. Tamże y Corká iego leży Mniszkowa, y Syn Jan, o którym powie da Epitaphium.

Janá

Janá Kámiennieckiego, Káasztellanem Lwowskim, y Stárośtą Buskim o powie da Miechowita ná początku párowania Zygmunta pierwszego, tymi słowy: Joannes Camenecius tunc Leopoliensis Castellanus & Buscensis Praefectus, adjunctis illi quingentis equitibus aere publico conductis, in Podoliam ad tuenda confinia missus est, qui die 23. illius Mensis Miedzibozum perveniens, Tartaros clam in Volynienssem provinciam erupisse comperit, vix tribus horis illic militibus equisque reffectis, adscitis Braclaviensi & Vinnicensi praefectis, ad hoc provinciae nobilibus ac Podoliae populis suppetijs acceptis, itinere quod viam nigram vocant, ad Woronow Horodisco eodem die pervenit: in eo loco Tartarorum copias, praedam hominum pecorumque jam abigentes, numero supra duo millia equitum existens animose invadit, atque viriliter pugnando strenue fudit, omnem recuperavit praedam, copiasque salvas in Miedzibozum triumphans reduxit.

Mikołaj był Hetmanem Koronnym, o czym świadczy tenże Historyk tymi słowy: Nicolaum Camenecium Cracoviensem Palatinum, & Praefectum Exercituum Regni ducem generalem Legionibus praefecit. To było za párowania Zygmunta Pierwszego.

Tamże wspomina tegoż Mikołaja Woiewodę tenże Historyk tymi słowy. Nicolaus Camenecius, susceptam provinciam excelsa laetitia, animo perfecit, superato Tyra amne, Daciam ingressus, consimili vicissitudine, igne, fero, cadibusque Valachiam molestavit. Wiele Miast, Wsi, Folwarkow bogatych w popioł obrocił, a nayprzedniejszy miasteczka, Czarnowce, Dorohim, Bothofani, Szczepanowce, Choćim, y inższych wiele, o czym w Historyi, a tam się pomścił iáko był obiecał ludzi Rycerskich, które był w Trebowli Bohdan Hospodár Wołoski poimał, a w Podhaycach siekierą ścinać kazał. Których groby gdy użyżzał ten Hetman, pamięci wieczney godny, płakał, a wzywając Pana Boga ná pomoc, pomścić się obiecał, czego y dokazał.

Tegoż y Miechowita wspomina w Księgách 4. Nicolao Camenecio Cracoviensi Palatino, viro ad ultimum vitae diem armis bellique studiis claro, A to dla tego, gdy u Łopuszna 25. tysięcy Tatarow z Konstantynem Ostrowskim Książęciem poraził, tenże u Wisniowca Tatarzy pogromił, Wtey tam potrzebie zabit Henrych Brat iego, o czym czytaj u Miechowity Księgi 4. Cap: 78.

Od tychże tam Przodkow wieku mego byli trzy Bracia rodzeni Wnukowie tego Woiewody Krakowskiego y Hetmana Koronnego.

Woyciech, Jan, ci się społem z Młodości ná náukách w cudzych Ziemách chowając, tak miłowali, że y potym w Oyczyźnie gdy do lat przyszli, mieszkając, ni wczym prawdziwey braterskiej miłości nie naruszili, *spotecznie z iedney skrzynki sługi chowając im płacili*, y inższe potrzeby od prawowali. Z wielkim kosztem ná Seymy, ná inższe ziazdy kwoli R. P. wyieżdżali, w one Tatarskizny, które po odiechaniu Henryka Krola częste bywały, z wielkim kosztem niemále Począty przy sobie zachowywając wychadzali, y potrzeby z nimi miewali, Plony, ludzi, y dobyt看, odbijali, a wrócić kazali onym więźniom łup on od ktorego Pogány odganiáli. Wiele spraw pamięci godnych tych dwu Braciey w Historyi obaczysz. Miał potym za sobą Woyciech Chodorowską Wdowę, Domu Sienickich, Jan był calebs.

Staniśław, trzeci Brat ich, który miał za sobą Láhodowską Wdowę, Domu

Xxx

Domu Siemaskow z Wołynia, z Familij Łabęć, ten już po tych potrzebach do Ojczyzny z Wioch przyjechał, na pokoy trafiwszy, w tym się kochał, wszakoż czasu potrzeby ku obronie R. P. nie omieszkiwał.

Jan y Kasper Bracia tychże pomienionych Stryeczni, mężowie wyborni, w potrzebach z wielą Narodow znacznych bywali, z Turki w Węgrzech, z Tatary w Ojczyźnie, z Wołochy, o czym na mieyscach swych mieć będzie.

Dom Potockich, z Krakowskiego Woiewodztwa wyzli, starodawny, Mężowie sławni z tego Domu bywali.

O Bernacie, który w potrzebie oney iakoś wyżej czytał pod Janem Kamienieckim Kasztellanem Lwowkim, wiele a mężnie sobie poczynił, Kromer świadczy.

Wiek mego był N. Potocki Starosta Kamienieckim, którego dwa Synowie zostali mężowie znaczni. Andrzej Potocki Chorążym był Kamienieckim. Stanisław, który z Wujem swym rodzonym, Woiewodą Ruskim, Jerzym Jazłowieckim, Hetmanem Koronnym, w potrzebach znacznych bywał. A ci wyzli z Krakowskiego Woiewodztwa z Potoką, tamże był Andrzej, który miał za sobą Ostrowską z Domu Leliw, tych którzy się z Iłczkowską pisał, y drudzy Bracia jego.

Dom Tworowskich, znacznie R. P. przez sprawy Rycerskie zaśluzony, iako czytamy u Miechowity o Janie Tworowskim, kedy opisuje żywot Zygmuntą pierwszego, tam go opowiada Hetmanem Nadwornym tymi słowy. Regius exercitus ad Tiram amnem reductus, jamq; tranatandum esset, & regnicolarum exercitus amnem superasset, mercenario Milite & aulicis Regijs remanentibus, quibus Tworowski Miles strenuus praesuit. Mox in insidijs Palatini Copiae apparere Regij imperculsis animis, ut negotium postulavit, aciebus instructis pugnam parant, quam nec hostes detrectant, utrinq; igitur copijs ad certamen inductis, Palatini exercitus qui & numero inferior erat, fugatus atq; partim captus est. Capti fuere in eo praelio ex magnatibus Palatini multi, ex quibus quinquaginta decollati fuere.

Tenże był poiął dziedziczkę Buczącką z Domu Abdank, iakoś wyżej czytał, po ktorey wszystkie majątność w Ruś Tworowsky trzymał, których było wieku mego dwu Braci rodzonych, Mikołaj Starosta Barski, który z Anną Rądzwiłówną Księżną z Nieświeża y Olyki, Woiewodzanką Wileńską, zostawił potomstwo syny y Corki, wszakoż na ten czas minorennes.

Jan Brat jego który multorum hominum mores & urbes vidit, na ten czas był czelebs, tych zaśluzgi przeciwko R. P. aby chci wyliczyć miał, temu dosyć uczynić nie mogę, gdyż to wszem rzecz wiadoma, iako częstym niaiazdom nieprzyacielskim na tym tam szlaku mieszkając, na odpor zawsze gotowi być muszą, a właśnie iako pasterzom stad owiec przeciwko chytrym a iedowitym wilkom ostrożnym być potrzeba, tak Ruskich y Podolskich krain Rycerstwu wszystkiemu czuyność y gotowość należy.

Dom Słostowskich starodawny w Sieradzkim Woiewodztwie, był Piotr Słostowski który zostawił to Potomstwo, Stanisławą Dworzanią Krola Stephana, Męża znacznego, Jan, Maciej, Andrzej Słostowski.

Dom Podphilipskich starodawny y znaczny.

Tegoż Herbu używają Stanisławscy, był Gasper Stanisławski Stolnikiem Sędomirskim.

Sędomirskim, który na dworze Cesarskim z młodości się schował, potym na dworze Krola Zygmuntą pierwszego Roty znaczne wodził, Podhetmanim bywał, y w potrzebach fortunnie z nieprzyacioły czynił. Zostawił Syna Kaspą z Niezacką, który był Podczaszym Sanockim, był to człowiek znaczny y możny wieku mego, miał naprzod za sobą Krasicką, Oboznego Koronnego Siostrę, z którą zostawił Syna Balcera, Męża wybor-nego, y znacznie zaśluzonego R. P. y Krolowi Panu swemu. Był Pisarzem Polnym na oney expedycji Moskiewskiej, gdzie się rządnie y podług myśli zaśluził, ten potym się ożenił, miał za sobą Pilecką Wdowę, Starościnę Hrodelską, Domu Herburtow z Dziedziłowa, był w Roku 1544. Pisarzem polnym, Podkomorzym Sanockim.

Tenże Podczasz y z Milanowską miał te syny, Marcina, który był w Kancelarycy Pisarzem, Michala, Kaspą, ktore kosztom na naukach w ziemi cudzey chował, Corki dwie, Zophią Faurciową, y Katarzynę, na ten czas była Panna.

Dom Zakliczewskich starodawny, z których był Dominik Sędziem Makowskim, miał synow dziewięć mężow wybornych.

Dominik syn tegoż Dominika, Rotmistrzem był fortunaym tak z Moskwą iako y z Tatary w potrzebie, miał też Synow pięć, Marcin był Rotmistrzem, Andrzej, Walenty, byli Mężowie znaczni.

Kliczkowscy w Mazowszu, Piotr w Krakowskim Woiewodztwie, był w Prawie Pospolitym Mężem biegłym.

Dom Zelińskich w Chęcińskim Powiecie, starodawny od Secymina.

Janowscy w Krakowskim Woiewodztwie.

Lichnowscy w Sędomirskim Woiewodztwie.

Lachowscy z Chęcińskiego powiatu w Sędomirskim Woiewodztwie.

Chrzczonowscy w Sędomirskim Woiewodztwie.

Gieszkowscy w Sieradzkim Dom rozrodzony.

Inszych Domow wiele w roznych Woiewodztwach.

Yyy

GENEA.

GENEALOGIA DOMUS PILAVITARUM

Simonis OKOLSKI
Ordinis Prædicatorum Opere Stemmato Graphico,
Titulo: Orbis Polonus:
Edito, folio Cracoviæ apud Franciscum Cæsarium 1641.
Tomo secundo pag. 391 - ad 414.

DE LINEATI O.

Sunt duæ cruces & medium tertie a parte læva, coloris albi, in campo ceruleo. Supra coronam & galeam, sunt quinque pennæ Strutionum.

O R I G O.

Erat Zyroslaus strenuus & magnæ experientie miles Boleslai Crispi Polona sceptris regentis temporibus, qui plurimis trophæis in bello clarum nomen suum deduxerat, præcipue tamen in Prussia ad Pilavam. Nam cum Prussi iteratis vicibus Christo fidem & fidelitatem Regi deposuissent, & vice tertia eadem animo concepta efficere desiderassent, Boleslaus Rex cognita fraude bellum in vindictam sceleris indixit. Fit congressus. Zyroslaus Leonidis pectore in hostem irruens, viribus fractis, cum qui totius mali sentina & dux fuerat, in ipso umbilico militum perfodit & interemit. Idem Zyroslaus in bello Russiaco cum Casimiri Justi Parente & Rege Poloniae, & ipso Casimiro pugnando alacri fronte meruerat insignia præmia & promissa Regia, sed fortuna distulit Regum morte accelerata. Igitur Casimirus Justus Rex Poloniae copiâ meritorum Zyroslai etiam sub Boleslao Crivoustio inchoatorum perspectâ, Majestate Regiâ Anno 1179. talia sibi arma in perpetuum insigne cum diversis bonis & possessionibus contulit, quæ nedum antiqua sua merita & nova præmia exprimerent, sed etiam fortitudinem victoris & hostium perfidiam explicarent. Erant baptisma bis suscipientes & rejicientes hostes, Zyroslaus dantur ideo duæ cruces, cogitarunt fraudem tertio per baptisma hostes, datur Zyroslaus victori & ultori fidei & perfidiæ media crux: ad Pilavam in Prussia hostes peccarunt, ad Pilavam quoque Zyroslaus bellanti arma concesserunt.

Sic faustum felixq. tuum insigne
Sic faustum felixq. tuum anzurium
Sic faustum felixq. tuum trophæum
Sic faustum felixq. tuum nobilitatis decus
Viget, viret, vivit
Nomine, famâ, gloriâ.

CAM-

CAMPUS CÆLESTIS.

Equidem generans non facit formam ut Aristotel. 7. Meth. docuit, quæ propter minoris consequentiæ & felicitatis campus erit ut producat cælum vel sit cælestis, verum non sine gravi animadversione Pilavitorum Stemma campum cælestem nominabo. Nec solum moveor titulo Perillustri invictissimi olim Osualdi Anglorum Regis militum, qui locum in quo Rex erexerat crucem pro impetranda à Domino victoria Heonfeld, hoc est campum cælestem nominarunt. Beda in Hist. Angl. cap. 2. Nec solum moveor quia cruces floratas & floridas quasi campum cælestem exprimentes author Catholici gloriæ mundi legentibus offert: sed quia Stemma nobilitatis Pilava quendam campum cælestem repræsentat. Quid namque crux ista una, altera & media est, quam flos quidam ex crucibus compositus campum quendam sanctissimum præferens & exponens. Liceat ergo dicere, campus hic, campus cælestis est. Novi multarum differentiarum cruces, sunt rectæ, fixæ, patulæ, potentiata, cruciata, floridæ, &c. & quælibet harum sacramenta multiplicia exprimit, sicut arma nobilitatis Gallicæ id demonstrant, sed quæcunque sunt differentie, nobilitates, dignitates crucis divisim sumptæ, in vestris armis Pilavij conjunctim leguntur & apparent. Nam insipienti Arma vestra, offert se oculis subito crux & recta, & fixa, & potentiata, &c. ut merito arma vestra dicenda veniunt, Flos crucium campusque cælestis. Campum magnum in quo Arphaxad Regem Assyriorum Nabuchodonosor Rex obtinuerat, Judub. 1. lectito. Inspiciendo arma vestra ô Pilavij dicam, quod verè obtinuistis campum magnum dum tanta tamque salutifera insignia vobis concessa & inscripta fuerunt. Per hoc enim obtinuistis campum magnum in diversa arena Moschorum, Ungarorum, Moldavorum, Prussorum, Livonorum. Obtinuistis cum Scythiis, Turcis, Valachis, Moschis, Prussis, Gedanensibus, Svecis & Cosacis, unde vos tot honoribus, titulis, dignitatibus, præmijs, Reges, Senatus, & Patria decorarunt. Hinc Moscorovios & Tuorovios omni sæculo ob disciplinam militarem non ignotos Historiæ referunt, Camienieccios, Buciacios, Stanislawscios togâ & armis potentes enumerare non desinunt, inter quos multis sæculis Illustres & Magnificos Potiocios svavius recolunt. Illi enim nedum campum magnum pro Rege, Patriâ, & Regno, sed campum quoque cælestem obtinuerunt. Ea namque quæ sunt Dei, quæ sunt fidei, quæ sunt cæli, quæ æternitatis plurimi illorum tentant, observant, nituntur. Seneca in Octavio campum cælestem expressit dicens:

Pulchrum est eminere inter Illustres viros.

Consulere Patria, parcere afflictis, ferâ

Cade abstinere, tempus atq. ira dare.

Orbi quietem, sæculo pacem suo.

Hæc summa virtus petitur, hæc cælum via.

Sed plurima desiderarunt Senecæ ad campum cælestem declarandum. Declarant habentque campum cælestem Pilavij, Fide, Deo, Ecclesia, amore, honore, reverentiâ, Patriæ, sacrorum Divorum.

VICTORIARUM CERTITUDO.

Universam certitudinem victoriæ Constantinus Magnus Imperator in cruce dum poneret, Constantinopoli tres ex ære immensas cruces fieri curavit, & uni

Yyy 2

& uni dedit titulum Jesus, quam auro ornatam super arcum triumphalem in foro posuit. Alteri dedit titulum Christus, quam in Porphyritea columna in loco Philadelphion collocavit. Tertiā Victoriā nominavit, quam in foro Panario super columnam marmoream poni & erigi iussit. Eam Heraclius successor ita magnificavit, ut & invictam nominaverit, & terræ motu quassatam ferreis laminis firmaverit subscripseritq; OPUS DEO ACCEPTUM. *Niceph. lib. 8. Hist. Eccles.* Tres cruces Stemma vestrum fert, ô victoriosissimi *Pilavij*, nam sicut primi ex familia vestra primitus victorias certas & Christianas obtinuerunt, ita obtinent in præsens & ferent in futurum. Sunt namq; insignia hæc vestra, rememorativa præteritorum, sunt demonstrativa præsentium, sunt prognostica futurorum, nam ab Illustri Familia *Pilaviorum* Regni potestas sublimata, nobilis Patria decorata, curulis Senatoria cohonestata, in præsens quoq; sæculum permansit & permanet. Erat non modica victoriarum certitudo in *Kameniecij*, *Tworovij*, *Zaklicewscij*. Erat non immodica in *Buczaccij*, *Sfoſtowscij*, erat & est victoria in *Potoccij* in *Podoliâ*. An non immodica victoriarum certitudo, cum Joannes *Potocius* post *Stephanos*, *Michailos*, *Dragulios*, *Rozuanos*, *Valachorum* *Moldaviæ* *Bisantinorum*q; terror & strages fieret. An non immodica victoriarum certitudo, dum *Jacob Potocius* *Smolenscij* muros ingressus, militem suum ut aquam diffuere in partes diversas fecit, ipsamq; gubernationem *Smolenscij* *Serenissimus Sigismundo III.* Rege mandante suscepit, detinuit, reddidit. An non immodica est victoriarum certitudo, dum *Andreas Potocius* unâ cum tribus germanis fratribus, pro Majestate Regia *Sigismundi III.* millena exercituum ad *Visliciam* & *Guzovum* contra *Rokofanos* deduxit? An non immodica certitudo victoriarum, dum *Serenissimus Rex Sigismundus* *Stephano Potoccio* antesignanam Regni arcem & *Poloniæ* coronam (*Cracoviam* dico) defendendam custodiendamq; in tali tumultu Reipublicæ commisit & commendavit? Quid de *Bernardo Potoccio* referam, qui contra *Tartaros* pugnando, ab ipsâ clade *Litvanorum* exercitum eripuit? Quid de *Nicolao*, *Stanislao*, *Georgio*, alijsq; *Potoccij* referam? Eorum familia magis esse *Uliſſes* quàm *antri cyclopes* & *aurei Polycrates* elegerunt. Quapropter concinne quidam exponebat *Potocium*: *Primus omnium, Turcarum ordines consilio invadet, virtute spoliabit*: Sumatis igitur *Maximi Heroes Pilavij* ex Armis vestris certitudinis spem in victorijs, & ego licet indignus ante Deum exorator vester, illud *Ageæ* Prophetæ cap. 2. expostulabo. *Implebo domum istam gloria, & in loco isto dabo pacem.*

ACADEMIA CHRISTI.

CRUCEM Academiam esse Christi, multipliciter novimus. Novimus in mari; non enim via à nautis in mari volvitur, nisi ab illis arbor in cælum erigatur, velum distendatur, ex quibus, cruce Domini efformata, aquarum fluentia rumpantur. Et in hoc signo crucis, portum salutis petunt, & periculum mortis evadunt. Novimus crucem esse Academiam Christi & in terra. Nam bonus agricola, & fructum abundantem ex terra expectans, non prius alimentum vitæ ex præconceptâ spe & labore perquirat, quam figuram crucis ad aratrum iugo boum, & semetipso ad stivam aratri crucis imaginem, quasi initio & fine laboris, benedictionem ex alto expostulando, efformaverit. Novimus crucem Academiam esse & in cælo. Nam cum cælum oriente, occidente, meride, & septentrione distingvatur, quasi quibusdam crucibus continetur. Novimus & ex formatione hominis, nam si manus extendat in modum

modum crucis, tanta est ipsius latitudo, quanta & longitudo. In quem sensum forte etiam *D. Ambros.* serm. 56. in *Exod. 17.* caput differuit: *Citius nostra exauditur oratio, cum Christum quem mens loquitur, etiam corpus imitatur.* Icit etiam orationem in terrâ humiliter prostratam hominum, crucis hac formatione approbaverit. Cruces igitur multiplices dum stemma vestrum exprimunt, qualem obsecro Academiam in vobis fundabunt? profectò non fundant *Arij*, non *Lutheri*, non *Zwinglij*, non *Calvini*, hæc enim & similia averſantur depictam & manibus formatam crucem, stemmaque non nobilium & fide Christi insignitorum esse asserunt: sed ipsam fundant Academiam Christi, quæ in Baptismo sacro cruce signatos baptizat, quos etiam cruces *Pilaviorum* cum *Zyroslo* repræsentant. Si igitur vos delectat stemma vestrum, ô *Pilavij*, atque eò claram profapiam, famam, antiquitatem, asserere est jucundum, parce obsecro, te tuo gladio (ut quondam Imperatori *Mario* dictum fuerat) jugulabo. Cur crucem Christi, ex qua tuam nobilitatem trahis, & præcordio foves tanta veneratione non conservas? Adhibe igitur ipsam ad frontem, adhibe ad pectora, depellet enim *Beelzebub*, hoc est muscas infernales. Audi *Chrysostomum* dicentem: *Pingamus Crucem & gestemus in nostris domibus, in nostris frontibus, in nostris animis, & cum te cruce signaveris, contemplare qua sit virtus Christi, & qua ex ea contigerunt.* Et ita Familia vestra quæ fuit, & est Academia Martis, si fuerit quoque in Academia Christi, in vera & sanctâ fide Catholicâ Apostolicâ Romanâ, multorum Martyrum sanguine consecrata, & gratia miraculorum illustrata, edocta & instructa, stabilis & firma, benedictionibus replebitur. Sin aliter, disperdet Dominus habitorem de domo idoli, verè etenim idolatræ sunt, qui cruce cælesti insigniti ex fide, & propter Baptismi salutaris fontem, Christi tamen Crucem, ceu quoddam idolum abominantur, averſantur, & fugiunt.

LINEA FAMILIÆ PILAVIORUM.

ZYROSLOUS *Pilawa*, cui primum talia arma gentilitia à *Casimiro Justo Rege Poloniarum* Anno 1179. collata sunt, viro armis strenuo & Martis trophæo clarissimo.

Exemplo *Lacedæmoniūm*, non mænia, verum

Scutis opponebat scuta, virumque viris.

Sed quia meritorum ipsius, sub *Boleslao Crispo* jam notorum, (premiatorum post *Tyrocinia* bellica sub *Boleslao Crivouſſio*) Arma hac memoriam retinent, Annus inchoationis insigniorum erit 1129. Paproc. in Nido virtutum. *Alexander Zyroslo* filius, vir bello & amore Patria clarus, reliquit filios octo. De hoc Paproc. in Nido virtutum, & addit Annum 1206. ex aliquo sine dubio antiquo authore, crediderim quod *Bascone Canonico* si bene recordor *Posnaniensi*.

Moskorzewscij, antiqua & ex *Zyroslo* filijs, immediate descendens Familia. Si antiquiores nobis non referunt Historici, ab his incipere liceat, ex quorum dignitatibus facile erit *Zyroslo* posteritatem & antiquitatem illorum conjecturari. *Janusius Moskorzewſki* Anno 1239. in *Ungariam* Legatus. De quo ita antiquus Historicus *Bazko* Canonice *Posnaniensis*. Misit *Boleslaus Pudicus* *Janusium Moskorzewium* Palatinum *Cracoviensem*, cum *Clemente de Ruſera Castell.* ibidem, qui cum *Bela Rege Hungarorum* fœdera jecerunt, sive antiqua firmaverunt, & filiam ejus *Kingam* pro uxore & *Quadragesima* millia marcarum pro dote, &c. Hæc ille. *Cromerus* dum istius meminit legationis, non fecit mentionem nec nobilitatis nec armorum. Dicit tantum, *Clementis Clementovius Castell.* & *Janusius*

Palat. Cracoviensis fœdera jecit, & filiam ejus qua Cunegundis dicta est, &c. sub eodem anno. Joannes Herburth fol. 120. Clementem de Rusza Sulislai filium, gente Gryphium refert, sed Palat. Cracoviensem (qui Pudico Regi restituit pulso presidio Conradi Cracoviam) nominat. Sed hoc salvari potest promotione nova. Bielscius nescio cujus genio, prænominatum Janusium gente Toporem posuit fol. 165. Sed sicut Clementi, scribendo, Castell. Cracoviensem gente Gryffium, de Climentovo non rectè addidit, nam Cromerus dixit Clementem Clementovium, hoc est Clementis filium, non vero Clemuntovium, nam de Rusza erat, ita contra Basium non rectè posuit Toporem. Nicolaus Moskorzevius, ex majorum meritis & proprijs Regi Jagelloni & Antecessoribus ipsius dilectus, Procancelarius Regni, & in prudentia militari optimè versatus. De hoc Cromer. lib. 15. sub Anno 1389. Veritus autem Rex ne Vitoldus, Vilnâ Russorum impensius ipsi javentium prodicione per insitiam & ignaviam Skirgellonis potiretur, misit eò Nicolaum Moscorovium Procancel. Polonia, cum mediocri militum Polonorum presidio & apparatu bellico ut arcem utramq; tueretur. Bielscius fol. 274. addit, Moscorovium misit Vilnam Nicolaum armorum Pilava. Et folio 276. refert quam fortiter pectore defenderit superiorem arcem Vilnensem Moscorovius, ceciderunt in illâ obsidione Vitoldi, ac Magistrorum Pruthenicorum, & Livonie, Korygel, & Narimunibus Jagellonis fratres ex nostra parte, & Totivilus Vitoldi germanus ex altera cum aliquot Comitibus. Duravit obsidio per menses tres, idem refert Sarnicius lib. 7. fol. 340. Clemens Moscorovius Castell. Visliciensis & Prefectus Cracoviensis, ex quibus & tam altis titulis, & majorum Moschoroviorum authoritas antiqua, & merita eximia apparent, meminit illius Crom. lib. 16. 1408. & Bielsc. in bello contra Cruciferos cum Jagellone Rothmag. meminit 1409. Anno. Andreas Moskorzevski de Moskorzevo, ex Palat. Sendomir. & Remigianus ex Palat. Crac. subscripserunt electionem Vladisl. IV. Sereniss. Reg. Pol.

Kamienieccij in Cracoviensi Palatinatu, alij in Podgoriam transferunt, ex Cameneco familiam suam notabant. Alij in Russiam devenerunt, & Familiam suam notabant de Zalosce & Olesko. Profecto erat Familia suis temporibus Patria & Reipub. desiderium & decus. Nam nedum illam defenderunt, auxerunt, sed plurimis accumulati bonis, plus virtutem quam divitiarum splendorem adamarunt, ut Echo sit.

Semper opum studio præfer virtutis amorem

Non opibus virtus, sed opes virtute parantur.

Alexander Kamieniecki qui ex Moscorovijs descendunt, sed à bonis diversis Kamienieccij, POTOCIJ, Borovscij, Stanislavscij, &c. nuncupati sunt. Hic nedum antecessorum prævio, sed merito quoq; proprio in sago & castris ad magnam togæ dignitatem, & Senatus honorem, circa annum 1309. devenit. Erat namq; Palat. Sendomir. sed tribuo medium celebre & verum ad promerendam Senatoriam cuiq; nobili possessionato & literato.

Inspice te in speculo, & bona si tibi forma videtur

Moribus obscænis illam fœdare caveto.

Nicolaus filius Alexandri, non dissimilis Parenti. Hic medio à parente ad virtutem & Patriæ amorem contractio, ceu nutritus militaribus mamillis, vita spatium strepitibus bellicis reddidit, consecravit. Annum notat Paproc. 1350. Ut Politice crescas & tuum ab omnibus habeas honorem, audi.

Fac tibi sit vultus comis, sermoque modestus

Sic multos facile tibi conciliabis amicos.

Joannes

Joannes filius Nicolai, qui ob dexteritatem Achilleam, & prudentiam Catonicam Castell. Leopoliensis & Capit. Buscensis creatus fuit. De quo in initio Sigism. I. ita Miechovius. Joannes Camenecius tunc Leopol. Castell. & Buscensis Prefectus, adjunctis illi quingentis equitibus ære publico conductis in Podoliam ad tuenda confinia missus est, qui Miedzibozum perveniens, Tartaros clam in Voliniensem Provinciam erupisse comperit, vix tribus horis illic militibus equisq; refectis, adscitis Braclaviensibus & Vinnicensibus Prefectis, & à Provincia nobilibus, & Podolia populis suppetijs acceptis, itinere quod viam nigram vocant, ad Voronovo Horodisco pervenit, in quo loco Tartarorum copias, prædam hominum, pecorumq; jam abigentes numero supra duo millia equitum existentium, animose invadit, atq; viriliter pugnando strenuè fudit, omnem recuperavit prædam, copiasq; salvas in Miedzibozum triumphans reduxit.

Sic agitur bellum quodvis, sic arma geruntur

Si id faciat miles, quod cupis ut faciat.

Meminit ejusdem victoria & Cromer. in Oratione Funebrali Sigism. I. fol. 3. à capite. Annum assignat Paproc. 1438. dignitatis, Podoliam administravit per 10. annos, Alexandro & Sigismundo Regibus carissimus, æqui observantissimus, & vera pietatis cultor, Etatis anno 50. obiit. Nicolaus germanus frater Joannis, qui unâ cum fratre plurimam Tartaris inferebat stragem, quo tantam meruit Regis & Senatus gratiam, ut Palatinum Cracoviensem. Prefectum Exercituum Regni, & Ducem Generalem Legionibus præfecisset, qui susceptam provinciam excelsò latog animo perfecit, superato Tyra amne, Daciam ingressus consimili vicissitudine, igne, ferro cadibusq; Valachiam molestavit, sicut Bogdanus Valachorum Palatinus, paulò ante in Regno ad Trembowliam fecerat, cum Constantino Ostrogij Duce ad Lopusnam viginti quinque millia Tartarorum fudit, occidit, & iterum ad Visnioveciam, de quo Cromerus in Oratione Funebrali Sigismund. I. Miechovius lib. 4. cap. 78. Starovolscius in Bellatoribus Sarmat. cui etiam tale Cenotaphium erexit. Claudit hic lapis viator Cameneciae Familiae sydus, tot procerum Senatûs serie Nicolaum Palat. Crac. atque Exercituum Pol. Ducem Supremum, virum militaribus curis, & severitate morum in sago, præceptis eloquentiæ & comitate honestâ in togâ clarissimum, illâ insigni de Tartaris ad Visnioveciam, & de Valachis ad Tyram fluvium victoriâ penè immortalē. Addit Miechovius lib. 4. vir ad ultimum vitæ diem armis bellicis studiis clarus, & Vapovius fol. 563. Henricus Camenecius, qui sicut inter equestres primos & summos tenuit honores, ita in eo quoq; eximia resplendebant virtutes, erat Palatinus Cracoviensis, & Prefectus circa Annum 1493. Si desideras similem famam, accipe.

Scire cupis quæ sit famæ via certa parandæ,

Talem te præsta, qualem te postis haberi.

Henricus filius Palatini Cracoviensis, à Tartaris ad Visnioveciam occisus, de hoc Cromer. lib. 30. de reb. Pol. in initio. Ad extremum plenâ victoriâ nostri potiti sunt multis claris & fortibus viris cæsis, in quibus præstantes fuere Henricus Camenecius & Derislaus Glovinus (ante annum 1495.) Petri bellatoris ad Budzinum Anno 1443. meminit Bielsc. Nicolaum alterum circa annum 1500. refert Paproc. Palat. Cracoviensem. & Prefectum Exercituum Regni, nam ille Nicolaus, de quo diximus erat ad Annum 1438. Subscripsit privilegium Alexandri Regis, Regno datum in Coronatione 1507. Martinus Camenecius, Palat. Podolia, ad Annum 1515. Cujus merita, audaciam, fortitudinem & amorem Patriæ Simon Starovolscius in Bellatoribus Sarmat. tali Epitaphio descripsit. Martinus Camenecius

Z z z 2

Podol-

Podolia Palat. vir & cordatus & gravis, & dicendi libertate insignis. Sciens nullum justius bellum esse, quam quod pro religione Christiana, & Patria defensione sumitur, toto vitæ suæ decursu, contra barbaros nominis Christiani & seminis Poloni, suis sumptibus militavit, obtentæque de Turcis atque Valachis ad Chotimiam insigni victoriâ, ad superos lætissimus abiit. Joannes filius Palatini Podolia, circa annum 1558. qui edoctus genitoris sui intento & praxi, acerrimus fuit defensor Fidei, & barbarorum infidelium continua afflictio, Nam perfidus hostis

Qui semel incautum blando sermone fefellit

Ille idem, dabitur quoties occasio, faller.

Albertus alter filius dicti Palatini natus ex Kościelecka, cui militare sagum declicia & ornatus fuerunt. Nam vita integer Tyranni nil faciem pavet. Hi duo germani fratres in exteris nationibus educati, charitatis fraternæ vinculum nunquam solverunt, sed ex communi cistâ, alimenta, servos & bella constituiebant, post discessum Henrici, continuo in Tartaros vastantes Regnum pugnabant, habuit in conjugem Albertus viduam Chodorowskij ex Familia Sienniciorum. Stanislaus tertius filius Palatini Podolia, qui tum ex nationibus exteris redijt, post pacatum à bellis & incursionibus regnum, etiam vitam pacatam deduxit, habuit in conjugem viduam post Lachodowskij mortem, de Familia Sienniciorum armorum Labec. Erant isti filij Clementis Palat. Russ. Compidustoris eximij, nominis gloriâ dignissimi. Joannes & Gaspar fratres patruces eorundem. Pugnabant in Hungaria cum Turcis, in Patria cum Tartaris & Valachis, in Treboulensi districtu manebant. Henricus Castell. Sanocensis frater Clementis, reliquit Annam Joannis Pruchnicki filij Nicolai Castell. Premislensis consortem. Filia autem Clementis exant Elisabeth Joannis Potocki Palat. Braclaviensis Generalis Podolia Notarij Campestris, Camenecensis, Laticoviensis &c. Capitanei conjors, matrona pia & devota, elemosinis & jejunijs domino serviens, sepulta Laticovia, ubi & fundationem perpetuam fecit Ordinis Predicatorum, quæ ante Camenecia in Podolia, Sacellum Divæ Virginis in eodem Ordine, opere heroico erectum, ex lapide fundaverat Dominus Potocicij. Altera filia Barbara Nicolai Mniszek Palat. Sendomir. Krasnostavienfis, Lucovienfis, &c. Prefecti Parens. Tertia filia Stanislaï Wtodek Palat. Belzensis Capit. Halicienfis Parens Elisabeth. Quarta filia Ursula Bernardi Archiep. Gnesnensis Cardinalis Genitrix. Clemens Kamieniecki, quem Epitaphium ita refert Crosse. Magnificus D. Clemens Moskorzewski de Kamieniec, Castell. Sanocensis obiit 1536. Ibidem sepulti sunt filia ejus Mniszkowa & filius Joannes. (a)

Macie-
ionzski.

Tworowscij, in Syradiensi Palat. qui postmodum in Podolia confederunt. Joannes qui ex Rothmagistro Exercituum Dux, demum Castell. Camenecensis in Podolia, post Podolia Palatinus fuit. Hic quis quantusq; fuerit Historici referunt. Miechovius in Sigismundo Primo. Regius exercitus ad Tyram annem reduectus, jamq; tranatandum esset, & regnicolarum exercitus annem superasset, mercenario milite & aulicis Regijs remanentibus, quibus Tworowski miles strenuus præsuit. Mox in insidijs Palatini Valachia copie apparuere, Regij impetibus animis ut negotium postulavit, aciebus instructis pugnam parant, quam nec hostes detrectant; utrinq; igitur copijs ad certamen inductis, Palatini exercitus fugatus, & partim captus est. Capti fuere in eo pralio ex Magnatibus Valachicis multi

(a) Joh. Kamieniecki Epitaphium vide infra suo loco.

multi, ex quibus quinquaginta, decollati fuere. Eandem fortè Bielsc. fol. 318. meminit, Ducibus Stanislaï, Lanckoronski, & Tworowio armis Pilawa Rex jussit. Et sub Anno 1515. ad Trebowliam Praefectus Trebowliensis, dum esset à duobus milibus Tartarorum cinctus, acriter defendit. Et Anno 1516. unâ cum Stanislaï Lanckoronski Capit. Camenecensi Joannes Tworovius ad Trebowliam octo centena Tartarorum fudit, occidit. Habuit in conjugem hereditariam in Buczac, cum qua omnia bona accepit Bucacciorum. Descripsit heroicum animum ipsius inter bellatores post Cromerum & alios, Starovolscius fol. 155. Sed ipsum Epitaphium ipsius in Buczac in lamina aerea auro deornata, ipsius merita & honores, omni saeculo ob militarem disciplinam laudanda refert.

Nicolaus Tworowski Succamer. Podolia, Praefectus Barenfis, qui solerti vigilantia & prudenti audacia majorum victorias conservabat. Ex Anna Radziwiltownâ Ducissa in Nieswiez & Olyka Palat. Vilnen. filia, reliquit filios & filias. Joannes germanus Nicolai, qui in exteris nationibus cultiorem juventutem reddendo, multo aptior ad Senatum & bellum gravi exercitio cum Tartaris & hostibus factus remansit.

Buczaccij, Hi non sunt illorum Bucacciorum antiquorum, posterij & filij, sed sunt propriè Tworowscij, sed ex bonis acquisitis Buczac, Buczaccij vocati sunt. Constat hoc, tum quia antiquorum Bucacciorum erant Armâ Abdank, istorum autem arma Pilawa. Constat & ex Epitaphio Jacobi Buczacki Episcopi Plocensis in Cathedrali Ecclesia. Nicolaus Tworowski Buczacki nuncupatus, de quo superius diximus. Joannes Christophorus Buczacki in Buczac, qui ut domui suæ redderet florentem aetatem, Romam discessit, atq; ibi sanam doctrinam Fidei collegit, heresq; abdicata, gremio Ecclesiae Sanctae Catholicae Romanae adscriptus est. Hunc in aetate virili dum celibem ageret vitam, ad securiora domicilia transiit altissimus. Quod suum Epitaphium in Buczac clarius refert.

Est Buczacki in Gay heres, ex quibus Procopius, & N. N. sunt superstites, quorum - - - Catholicus factus, reliquit prolem filium.

Potocicij, in Cracoviensi Palat. à Potok, ex quibus alij in Majori Polonia, in Podolia, in Pocutia, in M. D. Litu. Patriam sibi & posteris firmarunt, & ratificarunt. Cujus Familiae antiquitatem, dum propago sit legitima & indissolubilis Moskorowsciorum, minime erit oportuum multis declarare scriptis. Quinque etenim fratribus bona divisa Parentis Moskorowscij, hac diversa cognomina intulerunt. A Moskorzowo dicti Moskorowscij, seu Moskorzewscij, à Potok Potocicij, à Tworowo Tworowscij, à Kamien Kamienieccij, à Borowa Borowscij. Sicut consequenter à Stanislawice Stanislawscij, à Wazyno Wazynscij, &c. appellati ex bonis acceptis fuerunt. De quo nolumus Acta Cracoviensia, Sendomiriensia referunt, sed privilegia quoq; multa cum Epitaphijs testantur. Profecto splendorem Familiae suae Potocicij, ex tam Illustribus viris & magnis Senatoribus Regni descendentibus, maxima sua & viridi fama reddiderunt illustriorem. Alexander Potocki, Lokietkonis tempore & Regno eximius, & dexteritate excelsus vir, cujus filius Joannes Dapifer Reginae Ungariae. De quo Stricov. sub Anno 1328. in hac verba. Joannes Potocki, nobilis Polon. Carolum Regem Ungar. à periculo vitæ defendit, ubi Reginae insidiator Ungarus nobilis Felicianus, dum defendebat periculum mariti & Regis, quatuor digitos à manu dextera amputaverat. Hac ille. & Dlugoff. videtur idem dicere dum periculum describit sub Anno 1330. Ait enim de Comitatu Regio. Joannes filius Alexandri Potochen adolescentis ingenuus, qui Dapif. officio fungebatur, Felicianum in pueros regio crude-

A a a a

crudelitatis & necis opera, edere anhelantem primus aggressus, sic uno istu inter collum & scapulas inflicto repressit debilitavitq., ut corruens deflueret praeceps in terram. Neq. erat mirandum Polonum nobilem Dapiferi agere officium, nam Regina Caroli Hungaria Elisabeth erat filia Lokietkonis, cum qua plurimi quoq. nobiles Poloni in Hungariam devenerant. Apertè igitur Potochen & non Patachen, ut errore impressorum in alijs videmus authoribus, Dlugossius retulit, quod Stricovius peregrinatione ibidem habita, ut firmiter cognovit, Joannem Potocium nobilem Polonum diseris verbis differuit. Extant plurima antiqua Epitaphia GG. Potociorum à Potok, tam in Ecclesia Andrejoviensi, quàm in Potok propè Andrejoviam in Palatinatu Cracoviensi, horum Potociorum Pilavitarum, qui nomen suum gloriamq. in Podolia & in Pocutia, Confinibusq. Regni, actibus strenuis & heroicis auxerunt & illustrarunt praedecessorum Atavorum & Tritavorum.

Bernardus à Potok Potocki, nihil de pristina & solita authoritate in virtute & fortitudine diminuendo, se & sua consecravit Patrie & honori regio. Et quia fortuna cum splendet, saepe occidit, nec quos deseruit, perpetuo premit, nec quos clarificat, perpetuo fovet, ingenuos suos filios Bernardum & Mathiam, Minerva ob prudens consilium, Marti ob audax & fidele bellum, Jovi ob virtutis augmentum commendavit & reddidit. Et his dispositis seipsum mortalitati composuit.

Bernardus filius Bernardi, ut consideravit se non tantum sibi esse natum, sed etiam Ecclesiae, Patrie, & amicis, ad ea tam animi sui dexteritatem & fortitudinem, quàm progenitorum ex se educationem & affectum disposuit, ut omnibus prodesse, nulli obesse valeant. Hinc filius primus Bernardus ad statum spirituale à Domino vocatus, & in Abbatem Andrejoviensem consecratus, divinum cultum, animi conscientiam, Patrie honorem, familie decorem conservavit, promovit, adauxit. Stanislaus verò alter illius filius, ob iudicii maturitatem & experientiam bellicam, ubi pacatiorem elegit vitam, atq. matrimonialem delegit statum, dignitate Tribuni Crac. à Sereniss. Rege condecoratus fuit. Stanislaus Tribunus Crac. Bernardi praenominatus, contracto matrimonio multoties ob mortem conjugum, non cito, sed dignam & meritis claram suscepit prolem. Nam cum ex Wazyńska & Pfarška conjugibus sterilis haberetur, tertio matrimonio ex antiqua Familia Gouoreonum armorum Rawicz (quae ita dilecta fuerat Vladislao Lasconogo, ut Principatui, ejus consilia, amicitiam, fidelitatem anteferreret) electa conconforte, ex illa eximios milites Georgium, Albertum, & Andream suscepit. Georgius Stanislai, militarem ut explevit decorem, reliquit inimitabilis exempli filium Bernardum, qui cum Tartaris Perekupsensibus ad Wisnioweciam eximie pugnavit Anno 1512. De quo bello ita Justus Decius, Constantinus Osrovius cum Litvanicis copijs & Nicolaus Camenecius cum Polonicis ad Wisnioweciam opponunt hosti, qui statim in Constantini aciem irrumpunt, at ille, ut suorum fugam vidit, Polonos ut subveniant hortatur. Praefectus itaq. copiarum Polonicarum videns Lithuanos à fortuna multatos Sampalscio, (addit Stricovius fol. 728. & Bielsc. fol. 519. Alberto, & Bernardo Potocio, addit Stricovius de Potok, strenuis militibus & Rothmagistris negotium dat, ut actutum subsidia latenti accurrant. Faciunt, acies penetrant, captivos disligant, viginti quinque millia Tartarorum paucà manu dissipant & occidunt, captivos sedecim millia liberant, decem millia equorum à Tartaris acquirunt. Hunc Potocium Bielscius Jacobum, sed alij omnes Bernardum vocarunt, majorem partem sequimur. Albertus alter filius Stanislai, cujus actus, virtutes, & fortia, ut nulla injuria temporum tallerentur, Deum coluit, & animum excoluit. Quis enim est qui calum inspicendo Deum esse non sentiat.

sentiat. Reliquit filium Joannem, Nicolaum, & Albertum, Joannes post nobiles actus occupationum, ex Playska suscepit Stanislaum & filias Catharinam Swarczowska, & Hedwigem Strzalkowska, ex Gawronska verò alterà conjugè Pernigium & Joannem. Nicolaus verò alter filius Alberti, dum serenam juventutem castris & negotijs, nobili viro destinatis, ad maturiorem deduxit, ex Catharina Gruszczyńska, Judicis Sandomiriensis filia, reliquit Stanislaum, qui ad Jarocinum in Majori Polonia reledit, & Andream, qui dum in M. D. Litvania celebravit connubia, sua quoque domicilia firmavit. Adalbertus tertius filius Alberti, toto vite tempore usq. ad 80. ferò annum miles in Moschovia, cum Demetrio, & ab illo tempore, in omni expeditione Valachica, Prussica, Turcica, Tartarica, Cosacica praesens, in Castris ad internecionem ipsam Cantimiri, & grassationem Tartarorum, post occisum suum magnum Chamum. Tenuit cum Dorothea Zaigkowska matrimonium. Sepultus Jესupoli, in Pocutia, in Ecclesia Pradicatorum. Sorores illorum Barbara Samborzecka, Zofia, Anna, Catharina. Matthias germanus Abbatis, & filius in capite nominati Bernardi, reliquit Jacobum, qui donatà Ecclesia in aeternum bonorum parte, & alterà alijs Potocijs in Potok inscripta, ipsius Bellona ac Martis trophaea fortiter apprehendit, atq. se totum obsequijs Regni & Regis adstrinxit. Et quia virtutem sequitur honestum & utile, pro multis magnisq. meritis, & Regi Serenissimo dilectus, & ab illo bonis Zai-pole & Sokoton, ubi oppidum Potok ad Istrum fluvium erectum est, provivus fuit. Cujus demum cura & vigilantia filium Augustum Rex Sereniss. commiserat. Reliquit duos filios, Nicolaum & Andream ex Koziminska. Ex altera verò conjugè Jartowiecka, suscepit Stanislaum, & filias Smiotankà, Vexilliferi Podolia, & Koriciński conjuges. Nicolaus Jacobi filius, qui inter arma hostilia ad Istrum Valachia proximum, à primæva juventute, post tyrocinia literaria, educatus, optimi bellatoris & Rothmagistri strenui, turmarumq. militarium eximij Ducoris nomen accepit: quocirca ad splendidam meritorum gloriam suprema & Generalis in Podolia Praefectura, illi à Serenissimo Rege data & concessa fuit, nam primo Chmielnicensem Praefecturam administravit, tum Camenecensem in Podolia. De hoc ita Privilegium Regium Sigismund. August. Regis. Cum esset nobis per multa & varia eximie virtutis exempla spectata fides atque integritas Generosi Nicolai Potocki, quamvis ab ineunte ætate sua adhuc Divo Parenti nostro in ejus Aula educatus, deinde etiam in nostra per multos annos splendidissime versatus testatam reliquit. Plurima insuper documenta egregij animi atque fortitudinis in militia pro tuendis finibus Regni nostri per multa dispendia suscepta praebuit, adeo ut oranium & nostro judicio dignus existimatus sit, ut inter alios Patricios nobiles & strenuos viros de Repub. benè meritos, ad præmia meritis virtutis vocaretur. Reliquit ex Czermínska milites eximios, & memoria nunquam marcescentis quinque filios. Ejus Epitaphio Cameneciae in Arce.

Joannes primus filius, Palat. Braclaviensis, Generalis Podolia, Notarius Generalis Castrorum Regni, Camenecen. Laticoviensis Capitaneus, usq. ad senium & mortem continuus bellator & triumphator. Cujus magnanimitatem, inter pericula belli, admirabantur hostes, Patria predicabat, extranei desiderabant. Erat Reipub. ornamentum singulare, & Familie splendor unicus, subtile ingenium apud exteras nationes exercitatum, ad Naupactium Achaici sinus cum immani Turca tyrocinia bellica deduxit, in Patria contra Michaellem Multania Nalevaykum Cosacorum rebellium caput, Rosuanum in Moldavia & Sirocium pugnando maxima trophæa

trophea reulit. Pro Rege Serenissimo Sigism. III. unâ cum tribus fratribus in tumultu Rokosiano firmissimè & magnis cum copijs stetit, & in Moschovia ad Smolenscam pugnator acerrimus & invictus, Etatis Anno 56. Anno Christi 1611. April. 29. occubuit. Sepultus in hereditate sua Panionce ad Camenecum Podolia. Cui Senatores ipsi Polonia hoc elogium ad ritradum posuere, sicut apud Illustrissimum & Reverendissimum. D. D. Archiepiscop. Leopoliensem, Stanislaum Grochowski lego.

Joannes à Potok Potocki, Palat. Braclaviensis. Camenecensis. Capit. Legionum Polonicarum contra Rosuanum & Michaellem Præfectus, Marte felix & victoriâ, illum vitâ privavit, hunc suum Principatum deferere cœgit. Simon Starovolski, inter centum bellatores, illius gesta & trophea ad Nevelum in Moschovia & cum Tartaris & Maximiliano, aliâq. diversa praelia, (dum induceret Simeonem Jeremie filium in Valachie Principatum) enumeravit.

Andreas 2. filius Nicolai, ex Pocillatore Camenecense Castell. Camenecensis. Qui dum etatem juvenilem in Aula Sereniss. Sigism. Augusti excultam in Reipub. commodum, aptam Senatui & Castris reddidisset, eximius magnæ existimationis miles, Rothmagister, ductor exercituum evasit. In Bessarabia seu Multania ad Cracoviam & Dziurdzoviam cum Turcis, industriam belli & fortitudinem animi declaravit pluries. Semianum Moldavia Palatinum, quem Rex Sereniss. & Respub. per Lamoscium Joannem in Sede Principis firmatum esse voluerat, unâ cum Joanne fratre & Jacobo Potocijs constituit. In Rokosiano tumultu & congressu ad Guzon fortiter dimicando, vitam periculo pro incolumitate Majestatis Regiæ exposuerat, nam in medio hostium prostratus, hostilibus armis dexterè vitam defendendo, inter impetus hostium & equorum conservavit vitam. Habuit in consortium matrimonij primò Zophiam Pfafcka armorum Zabawa, ex qua suscepit Nicolaum, Stanislaum, Georgium, Jacobum, & filias Annam, Goisij Palatini Russiæ, Capitanei Barenis, qua post Ducis in Zastaw, & Ducis in Korec consortem, & Christinam primò Alberti Humiecki, post, Zmiechonscij conjugem. Secundo idem Andreas Potocki Castell. habuit Catharinam Buczacka, Succamerarij Podolia filiam, ex qua suscepit Joannem, & Christophorum. Jacobus Potocki Palat. Braclaviensis. Generalis Podolia, Bialocamenensis, Camenecensis, Laticoviensisq. Capitaneus. Terius filius Nicolai, qui ut plurima antecessorum laudis & gloria, decus & augmentum, & virtute & propria fortitudine adjungeret, & in exteris nationibus, qua plus Marte quàm Pallade nomen celebre retinebant, & Curia Regum, ex qua maxima incrementa virtutum prosuunt, & spes optima de tutoribus Patria colligitur, & in Castris in quibus usq. ad extremum spiritum, quo animi & pectoris stabilivit sibi æternum nomen, totam rationem vitæ constituerat. Et quia omnibus in factis peragendis sive peractis, debet preponi Deus humane rationi, rejecto errore quo ex parentibus infectus permanebat, ad veram Catholicam Ecclesiam, qua Vicarium Petri Apostoli legitima successione conservat & veneratur, accessit, & in ea victor hostium, Patria & anima, pijsimè occubuit. Perfecit triumphatoris officium nedum periti Rothmagistri contra Michaellem in Dacia, contra Svecum in Livonia, & contra quemlibet hostem Patria, maxime tamen contra Tyrannos Moschorum, & ad Smolenscum, ubi primus mania conscenderat, & pedibus Regijs obsides cum Schinio subjecerat, & in Rokosiano tumultu, ubi fidem & fidelitatem, Serenissimo Regi, totam & totaliter reddiderat. Cujus merita & laudes cum calamo brevi non possunt à nobis, ut decet, exprimi, ea solum adferre, qua in Privilegio ejus habentur Palatinatus Braclaviensis velim liceat.

Exper.

Expertam centies animi pectorisque fortitudinem sinceritatis tuæ, quam nobis & Reipub. unâ cum tuis fratribus nobis dilectis explicatam esse voluisti, in gravi hostium excursionem, præcipuè verò Valachis & Tartaris hostiliter depascentibus terras nostras, audaci semper fronte, nec sumptus, nec vitæ respectum habendo, animosè & cum admiratione multorum nostroque fructu stetit. Et in hac Moschovitica expugnatione ad Smolenscum nullum periculum retractasti, sed spontè jam ex subterraneis cuniculis, igne sulphureo omnia depascente, muros Smolensci, custodibus hostium repressis, ipse personaliter conscendisti. Regimen quoque in Smolensciana arce commissum recto consilio, prudentiâ, dexteritate perfecisti. Constituimus tibi pro meritis regratificari, & initia præstando Palatinatum Braclaviensis &c.

Habuit in vinculum Sacramenti, primò Hedvigem Prusinowska, cum qua Fundator Ordinis Predicatorum in Jesupole, caterarumq. Ecclesiarum exitit munificus, reliquit ex illa Nicolaum, & Catharinam Ulinscij consortem. Secundo matrimonio tenuit Hedvigem Tarnowska sororem germanam consortis Joannis Zamoyssij, ex qua suscepit Joannem, Jacobum, Stanislaum, viros in Reipub. & Ecclesia Sancta tales, quales Respublica dudum desideravit, & similes habere nunc in militari & amore Patria exoptat. Cujus Epitaphium Jesupoli legitur.

Nicolaus 4. filius Nicolai, Aulicus Sereniss. Regis qui ob heroica dignitatis experimentum, argenteam spem reliquerat de se in animis Ducum Castrorum, sed mors qua sine omni respectu personarum & boni, tollit inopinatè homines, in etate florida viri illum sustulit. Consortis illius erat Kalinowska, qua postmodum Prusinowskij. Stephanus 5. filius Nicolai, Palat. Braclaviensis. Generalis Podolia, Notarius Campestris Regni, Camenecensis, Laticoviensis, Felinensis, Litinensis. Capitaneus, qui ut generosam indolem literis & virtutibus, & fide ornatam, ad altissima merita majorum acueret, totam indolem naturæ ad commoda Patria & Martis trophaa convertit, atq. se totum magno Joanni Potockio Patruo suo informandum, bellica instituta oblatit & tradidit. Et cum sibi gratum nomen actibus fortitudinis comparasset in Castris, Rothmagister & ductor copiarum in tumultu Rokosiano, tutor corona Regalis Serenissima Regina, & Cracovia, ab ipso Rege Sigism. III. declaratus & electus, in talem deduxit perfectionem suam competentem etatem, ut magnis cladibus hostem à Patria repressisset, & Moldavos, Turcas, Scythas, Marte proprio & viribus contumelasset. Tenuit in matrimonium Mariam Palatini Valachie Hieremie filiam, qua postmodum Palatini Serenissimi Firley erat consortis. Reliquit ex ea Petrum, Paulum, Joannem & filias Catharinam Radzivilij Succamerarij Supremi M. D. Litv. Annam Dominici Kazanowskij Notarij Campestris, Boguslaviensis Capitanei consortes, & Sophiam Sanctimoniam Professionis S. Dominici in Monasterio Camenecensis in Podolia. Sepultus in Potok propria civitate, in Ecclesia Ordinis Predicatorum ab illo fundata, magno apparatu & splendore, cujus memoriam tumuli argenteis tabulis & vexillo ad legendum exposita manet. Sorores horum 5. fratrum &c. &c.

Andreas Potocki alter filius Jacobi, cujus dexteritatem & prudentiam in actibus Reipublicæ & Martis, tam ex antecessore, quàm ex successoribus suis immediatis magnam suspicari & proficiam generi illustri licebit. Reliquit Jacobum Rothmagistrum, & Succamerarium Haliciensem, qui natus Anno 1487. usq. ad Annum 63. qualem in etate florida & proventiori continuaverit vitam, Epitaphium in Ecclesia Buczacensi in Podolia refert. Obijt Anno Domini 1551.

Andreas filius nunc dicti Jacobi Succamerarij ex Ostrowska Vexillifer Podolia,

Bbbb

lie,

lie, de quo ibidem in Buczac ad sepulchrum parentis ita Epitaphium habet: Positus hic jacet D. Andreas Potocki de Potok, filius Succamerarij Vexillifer Camenecen. Equitum ductor, quos feliciter duxit Deo fortunaque favente. Cognovit eum Moschus magnanimum, Scythaequitem strenuum, vixit Annis 40. Obijt 1572. 12. Febr. Reliquit unicam filiam Capit. Chelmen. Woroniecki confortem. Illius ut ex annorum computatione apparet, meminit Bielsc. sub Anno 1563. cum cladem Krepfcij refert. Stanislaus tertius filius Jacobi natus ex Jazlowiecka, reliquit Joannem in exteris nationibus literis & armis exercitatum, qui in Patria honore Capitanei Tiumacensis dignatus, reliquit ex Ostrorozanka de Sedzwoy filiam Annam conjugem Capitanei Rozanensis Wessel, reliquit & Nicolaum in literis & linguis exoticis instructum, qui ex Logofetowna seu Cancellarij Principis Moldaviae Supremi filia, suscepit Stanislaum & Joannem. Nicolaus Potocki primus filius Andrea Castellani Camenecensis, cujus florida aetas maxima quaeque assequi studio nobili, uti exercitatum jam in literis, Castris, & aula promittebat. Ad Smolenscum Rothmagister & Aulicus Regis Sereniss. Sigism. III. tale specimen suae observantiae in Patriam declaravit, voluit Sereniss. Rex fidelem aliquem ad cuniculos bellicos subterraneos versus Smolenscios muros directos mittere, & justam dimensionem funiculi sulphurei exquirere: conspecto Potocio ut iret mandavit, Audax jussu Regio & hilaris, accurrit ad muros urbis, intrat cuniculos, perficit mandata, & inter sclopeta à custodibus emissa, transfixum deferens cubitum globo hostili, salvatur. Sed tanta spei virum sustulit invida mors gloriam virtutis quae non sustinet.

Stanislaus alter filius Castell. Camenecen. qui ex Succamerario Podolia Castellanus, demum Palatinus Braclaviensis, inde Palat. Podolia, Halicensis, Coloniensisq. Capitaneus, & ob virtutem & heroicam fortitudinem amoremq. in Patriam, altiora quoque meretur, quod optamus, & à Domino precamur, Gessit enim in Patria illam ac talem occupationem, ut necdum generis sui claritatem incomparabili gloria superaret, & acceptam à majoribus lucem, ita novo virtutis splendore cumlaret, sed etiam si nobilissima Familia decora antiqui non protulissent, summum ille genti suae ornamentum extitisset, nam post exercitatum juventutem in Academijs Regni, dum in exteris nationibus perfectiorem, literarum promotione & linguarum experientia reddidisset, Achilleum pectus sanguinis generositate bullientem ad negotia Martialia convertendo, hostem Patria à Moldavis, Turcis, Scythis, Cosacis, Moschis, Prussis congestum, vitā & fortunā postposita, repressit fortiter & continuit. Ille cum parente Illustriss. Rokosianum tumultum diruperat, ille Constantinum Palatinum Moldaviae cum Illustri suo Patruo Joanne, Regio jussu & Senatus consensu, in Principem firmaverat & stabiliverat, ille Skinderbase potentiam in Cecora usq. ad ultimum posse, cum bellatoribus fortissimis represserat, ille Turcarum agmina cum Osmano Imperatore, non vacillanti pectore sustinuerat, ille Tartarorum incursionem ipsaq. hostilium virium cuneo, ad Bussam cum Zolkiewscio, ad pontem Bary cum Konicopolscio fudit, dissolvit, ille in Prussia, à Supremo militum constitutus, in caput, Gustavianam fortitudinem paucis exercitu & absentibus primis Rothmagistris & Ductoribus, tam forti pectore debilitavit, ut recedere hostes, nec amplius turmas militum diffundere in nostros cohibuisset. Quid dicam de excursionem contra Tartaros, qui trans-jeculo flumine Nistro cum multa praeda aufugebant, quos ille und cum fratre suo Capitaneo Camenecensi, ad quindecim millia insecutus fuit, plurimosq. captivitate liberatos, etiam in captivitatem Principes Scytharum acceperit? Quid referam quāvis fortis

forti animo cum Abasio Pasa ad Studenticiam pugnaverit, & quāvis potenter Cosacos rebelles ad Niedzwiedzieloz, Boroviciam & Siarzec expugnaverit? Sed quid tanti viri laudes inops celebrabo, quem facta majora, actusq. generosiores in dies magis ac magis commendant abundantius? Dicent posteri & ampliori stylo Historici, quorum est, majorum virorum & excellenti virtute praeceptorum laudes celebrare, ut & illis quoad fieri potest pro meritis suis gratia referatur, & ceteri habeant unde virtutis & laudis exempla petant, & quod ad bene merendum de suis incitentur: Mibi verò ea vel primis labris attingere sufficiat. Celebravit Sacramentum matrimonij cum Kalinowska Capitanei & Generalis Podolia filia, ex qua suscepit eximia expectationis filios, Andream, Procopium, & filias. Georgius tertius filius Castellani Camenecen. qui postposito errore Calvinii, quem ex parentibus & scholis Patrioucia. nris contraxerat, ardens Catholicus, & pius cultor Ecclesiae, fortissimus miles evasit. Occubuit in Valachia Rothmagister in ipso seruire belli contra Tomszam Valachia Tyrannum. De quo ita Manes sibilant.

Extulit ad hostem gladium somnoque fugato,
Ingentes Aquilas & fortia castra secutus.
Et Patriae impendit totum praegrandibus ausis,
Nec sibi, sed toti genitum se credidit orbi.
Illum fama canet, cantuque imponet Olympo.

Jacobus 4. filius Castellani Camenecensis, qui post exercitatum juventutem in diversis Academijs extraneorum, atq. bene dispositam ad Reipub. honestum, & Martis viatorias gravem adolescentiam, ut redijt in Patriam, Cubicularius & Aulicus Sigism. III. Regis Serenissimi, primò spreta blasphemiam Calvinisticā, Fidem sacram Catholicam Romanam (est cujus supremum visibile caput) amplexus, tum Patriae reddidit pectoris officia in Castris. Quam dum pra. incommodo gravescentis corporis jam exercere non posset, facultate animi & bonorum Patriae non defuit, unde Pocillatoris Podolia titulo merito honoratus fuit. Vir probus ex virtute, unde Pocillatoris Podolia titulo merito honoratus fuit. Vir probus ex virtute, laudabilis ex humanitate, bene meritis ex Patriae amore, dilectus à bonis ex gravitate actuum, cui omnes omnia bona precantur. Reliquit ex Klomnicka filium Andream, qui in exteris nationibus cum linguis & literis collegit studia virtutum & morum, quibus commendatus in Cubicularium Sereniss. Vladisl. IV. maximam de se omnibus in Familia, reliquit spem & existimationem. Joannes 5. filius Castellani Succamerarius Halicensis, vir eximie ornatus literis, atq. exoticis linguis, inde judicij virentis & Patriae proficui, multoties ad Comitata Regni, & Judicia Tribunalia electus & destinatus, prudenti consilio meruit dignissimum nomen. Celebravit matrimonium cum Leszczynska Supremi Cancellarij Regni filia, cujus germanus vit. matrimonium cum Leszczynska Supremi Cancellarij Regni filia, cujus germanus frater nunc Episcopus Camenecensis in Podolia, suscepit ex illa duos filios. Christophorus ultimus Castellani filius, Cubicularius & Aulicus Sereniss. Vladislai IV. Regis. Hic constituit domicilium sibi in M. D. Litv. dum in conjugem relictam viduam Kniazij Holowczynski, de Familia Wotoviciorum accepit. Ordinavit ipsum natura & ad bellum & ad pacem, & ad consilium & ad Martem. Non enim praestantes aquila columbam degenerem producant, sed in Potociorum Familia hoc sibi adscripsit proprium Mars, ut cum illis bella hostilia & contra Patriam directa, strenue & feliciter in hostes Patriae dirigat.

Ferte alij pectus Patriamque in voce tenete,

In factis portat fortia verba Potok.

Nicolaus Potocki Jacobi Palatini Braclaviensis filius. Etiam parentis honore insigni-

Bbbb 2

signitus Palatinus Braclaviensis Generalis Podolia, Campiductor Regni Exercituum, Camenecensis, Laticoviensis, Nizinenfis, Cercasensisq. Capitaneus. Hunc sibi armis stridens Bellona, ipsa in juventute dum ageret decimum octavum annum, in militem & Rothmagistrum usq. ad Moschoviticum bellum, pro Demetrio Imperatore Moschorum elegit & vocavit, quem ita una cum Marte educavit & munivit, ut in arduis expeditionibus cum Turcis, Tartaris, Prussis, Suecis, Moldavis, & rebellibus Cosacis, toto pectore bella gerendo victorias triumphales detulerit, atq. in manum dexteram summis bellatoribus Regis & Regni electus, datus, & privilegiatus fuerit. Et quia non victoria solùm, sed etiam modus victoriae existimationem & gloriam conciliant, jurarunt illi Mars cum Bellona non astu, sed vi & armis aggrediendum & finisendum cum laude bellum. Tentabat ille omnia nec quicquam pertimescebat, sive in tumultu militum, sive in copia hostium, sive gelu urgebat ad Pilaviam, sive densa silva & paludinosa loca ad Ukrainam. Nam fortes à Deo & fortuna juvantur, inertes autem à fortibus castigantur.

Equidem Illustrissime Domine, nullo modo facere ego debeo cliens, & perpetuus exorator Familiae tuae, in qua educatus fueram à puero munificentissime, quominus amplissimam istam dignitatem tibi gratularer, meamque perpetui & constantis erga te animi voluntatem declararem, ut queni tacito animi sui venerabar, eundem etiam à me unice coli, & observari publice testarer. Sed quod ego ita decenter perfecte & dilucide non poteram nec sciebam, hoc Inviictissimus & Potentissimus Rex Vladislaus IV. suo in diplomate Praefecturae Cercasensis expressit, reliquit, & omnes Historicos edocuit. Ait namque: Quicquid Nicolaus Potocki paulò superioribus bellis, Moldavico, Moschovitico Pruthenico, ac uno atque altero Turcico, bellicae scientiae ac industriae comparavit, id nuperrime contra licentiosam Cosacorum colluviem contulit. Cum enim illi domandae ac coercendae negotium fuisset datum, illud & intrepide suscepit, & postquam ad manus & cruentum cum fervili turba conflictum deventum esset, circumspecti pariter & fortissimi ducis munus explevit, validasque desperatione, multitudine, ceterisque omnibus bellicis rebus & maxime pertinacia pugnandi armatas legiones, rebelles, manu & animo exercitui praeeundo, non semel praerumpere, & in confertas acies irruere, atque inter primos aggressores versari visus est, & vitae salutisque suae prodigus, Patriam ab ingenti & formidabili discrimine, quod rustica illa & servilia pectora coquebant, liberaret. Ac respondit quidem magnanimitati illius & excelsae virtuti fortuna, nam sic ferocem & contumacem gentem diversis praelijs fudit, ut parum abfuerit, quin nomen quoque & memoriam illorum aboleverit, nisi subjectis & in ordinem adactis, parcere, verè Polonum existimaret. Non ego amplius his addam, licet Supremus Exercituum Dux Koniepsolceus maximam victoriae laudem tibi & Familiae tuae adscripserit, & multi Scriptores eandem ore celebri decantarent. At duo proponam monenda: Primum, quòd felicem exitum pugnae, Deus largitur se invocantibus, ut inquit Livius, & approbavit Antoninus Imperator pugnando cum Quadis. Secundum, quòd felicissimas victorias nostras temperat Deus domesticà clade, ut victorum animi deiciantur, & à Deo pendeant. Qua propter dicendo cum maximo bellatore Sereniss. Stephano Rege: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo sit gloria. Hareat menti Trajani affabilitas, Dionis culpata austeritas, Philippi Macedonis benignitas: Magni Alexandri contempta superbia, Constantini Magni pietas, & bonorum Imperatorum clementia, comitas atque liberalitas, eò namque & fortu-

fortuna viridior, & gloria domus amoenior, propagabitur firmabiturque. Habuit in vinculum Sacramenti matrimonialis Sophiam Palatini Lublinensis Firley filiam, ex qua superstites filij Petrus Rothmagister, Stephanus in exteris nationibus in lingvis, literis, & belli exercitio educatus, Henricus Nicolaus, & filia Marianna Kazanowskij conjors, & Victoria. Ex Elisabeth vero Kazanowska filia Campiductoris Regni suscepit Jacobum, Dominicum, & filiam Johannam, quibus benedictio divina adsit & saveat. Joannes alter filius Jacobi Palat. Braclaviensis, qui post expeditionem Cegorianam cum Zolkiewski, divinà clementià ex summo periculo in quo plurimi ceciderant, liberatus, ubi redijt Tysmeniciam, à Tartaris excursionem in Regnum à Cecora post insustum praelium facientibus, in captivitatem deductus, ibidem occubuit. Jacobus tertius filius, qui ab incunabulis Domino oblatus, post debitā aetate religiosus in Ordine Pradicatorum professus, eximius Theologus evasit. Demum Provincialis Provinciae Russiae creatus, in ipso officio vitam cum morte commutavit. Stanislaus quartus filius, qui ipsam graviozem adolescentiam, ubi castris militaribus addixit, totum se Marti trophais subdidit. Quapropter à Sereniss. Rege, & à Ducibus Exercituum Rothmagister creatus, maxima fortitudinis & prudentiae encomia detulit: insuper Ductor cohortum, & Administrator Castrorum in absentia primorum praesidium exercitus renunciatus, laudabilia in maximis tumultibus bellicis cum rebellibus Cosacis, & Tartaris referebat premia. Cui Serenissima Majestas Regia ad calcem praelij, maxima promittit, sicut jam contulit digna premia. Petrus Potocki Stephani Palatini Braclaviensis filius, hic eximie cultam juventutem in exteris nationibus eò dignitatis ad lauream deduxit, ut majorum suorum merita quae Regibus, quae Patria, quae Familia profuerant, prudenti in consilio, in fortitudine Castrensi, in trophais ex hostibus, in se luculenter expresse, & efformaverit. Sicut namq. optimi Astrologi nil in computo vel ephemeridibus, errantes cali meatus describunt radio, & surgentia sidera dicunt, ita ille ex quo militia castrorum addixit studia, in tam prudentem audaciam, peritiamq. militarem devenire studuit, ut S. R. M. Rothmagister equitum gravis armaturae denunciaretur. Cujus dexteritas in Prussia, & ad Chotinum contra Abasum, licet clara promptaq. extiterit, in servili tamen congressu cum rebellibus Cosacis ad Starzec, gloria virentis palmam, ab ipso exercituum Praefecto pluribus dicebat, ille reportavit. Sed praecipue, est in illo innatus amor Patriae & familiae, quia vitam licet vix maturescentem, nihilo putavit, atq. ibi adesse voluit, ubi primi insultus majusq. periculum apparere videbatur. Nam licet naturam non obscure unicuiq. indidisse cernimus, ut natali solo velit cupiatq. quam maxime; vehementer tamen amatores Patriae ad cadendum hostes incitat, dum quis sui memoriam futuris seculis se relinquitur cogitat. Honoratus Praefectura Smiatinen. altiora meretur. Tenet Sacramentum matrimonij cum Stanislawska Castell. Camenecen. filia. Paulus alter filius Stephani. Qui diligenti animo perpennendo, quam hominis vita sit brevis, modo enim vivis, modo morieris, retraxit à saeculo voluntatem liberam & spirituali occupationi applicavit. Quod commodius excendo & colligendo, Romam Sanctam descendit, atq. ibi virtutum colles, literarum dogmata, conscientiae delicias venatur & acquirit.

Fallitur insipiens hujus vitae praesentis amore

Sed sapiens scit, quam sit plena dolore.

Joannes tertius filius Stephani. Qui interius speculando, quia vera laus & Patriam cohonestans, est ex virtute & fortitudine, ad utrumq. legendum florem in Hollandiam aliasq. exteris nationes devenit. Dicebat quidam:

Illustrem gentem satis hic habet atque parentem,
Qui virtute suam nobilitat Patriam.

Cccc

Stani.

buit in consortium matrimonij duas conjuges, ex quibus prolem hanc reliquit. Sigismundus primus filius ex Dyczowna Magni Procuratoris atq. Gubernatoris arcis Cracoviensis filia, hic dum animum literis tam domi, quam in exoticis studiis graciliorem reddidit Patria, mox convertit studia ad spirituales dignitates. Et quia virtus, honestas, probitas, experientia Canonum Ecclesiasticorum tales viros Senatoribus gravioribus & Cathedralium Episcopis commendat, brevi Prapostitus Koscienensis ordinatur, quem postmodum Sarenissima Majestas ex Secretario Abbatem Orloviensem esse voluit, & constituere fecit. Michael secundus filius ex Dyczowna Stanislawski Gubernatoris Generalis arcis Cracoviensis filia, Castell. Camenecensis Palatinatus Podolia. Qui dum ex ipsis alumnis bellicosissimi Martis progenitus fuisset, adimplevit in semetipso quod doctissimi viri desideravere. Non gignit generosa aquila degenerem columbam, ut namq. floridam etatis attigit metam, illam mox gravissimorum Senatorum Aulis in exercitum nobilis virtutis & prudentia detulit, postmodum vero ubi moribus & actibus vir effectus fuit, pectus Patria, fortitudinem hosti, audaciam militi, merita Familia, & quoad vita spiritus adangeret sibi vires, perpetuo consecravit. Inter eximios & strenuos experientia & fortitudine milites connumeratus, Tartaricas Phalanges, Prussica agmina, Moldavica Castra, Cosacorum fortalitia deturbavit, prostravit, dirupit. Quibus meritis in tantum devenit apud excellentissimos & supremos Exercituum Duces honorem, & apud Sac. Reg. Majestatem existimationem, ut equitatus gravioris Rothmagister Serenissimi Regis denunciaretur. Quo in officio eo nomen deduxit, ut magnifice Domus, adjungere familijs suis ipsam, & Stanislawsciorum Familiam desiderarent. Insuper ut ipsius meritis dignum redderetur premium & bonos, Serenissimus Rex Vladislav IV. illi Castellaniam post decessum Herburti contulit. Quo in munere magnorum & piissimorum Senatorum emulatur factus, nedum Regi & Patria observantissimus, sed etiam S. Ecclesia religiosissimus. Extructis namq. de novo & fundatis Parochijs, Beatissima & miraculosa Virgini Maria in Conventu Predicatorum Leopoli ampliare & extruere sacellum animum adiecit, quod nedum finaliter effecit, sed etiam magnifice fundavit. Habuit in consortium Sacramenti matrimonialis Georgij Czurilij de Goray, quem progenuerat Jaztowiecka filiam, matronam morum gravitate, pietate in ecclesijs comparandam. Suscepit ex illa Gasparum filium, quem in vita gressibus humanis non maculata, ad celestia dominantium dominus vocavit. Reliquit & filiam Eufrosinam Generosi D. Petri Potocki Palat. Braclavien. & Rothmagistri Reg. Majestatis equitatus gravioris dignissimi consortem. Sorores Sigismundi & Michaelis fratrum erant Anna Nicolai Lanckoroński Vexilliferi Leopoliensis confors, Eufrosina Deo dicata Cracovia, nunc Sanctimonialium mater ad Sanctum Andream. Sophia Pauli Kuropatwa conjunx, Elisabeth Rudnicj confors. Ex altera vero conjuge Fredrowna, idem Gaspar Succammerar. Sanocensis, suscepit filiam Theophilam, qua nondum sibi elegit statum, virginitate gaudens. Continuando vero lineam inceptam ex Gasparo secundo Pocillatore Sanocensi proveniente adfero conjugem ipsius tertiam e Familia Kozicciorum. Ex hac suscepit summum bellatorem in expeditionibus plurimis in Moschovia, in Prussia, in Moldavia, cum Moschis, Turcis, Tartaris, Cosacis, clarissimum virum & devotione & judicio excellentem nomine Adamum. Exercet nunc sub Illustrissimo Castell. Cracoviensi, & Supremo Exercituum Praefecto judicis Castrorum, illiusq. cohortis nobilitate strenua, & bello conspicua Vexillifer, a multis annis vigilantissimus, & in multis

expe-

expeditionibus fidelissimus custos & tutor. Qui dum diversis expeditionibus sub diversorum Rothmagistrorum signis bellicis eximia documenta animi strenui assatim declarasset, demum Supremi Exercituum Ducis bellicis signis complexis, ultra annos viginti defendit illorum honorem & decorem, imò pervigil custodit & retinet.

Sloftowscij, in Sieradiensi Palatinatu Regali Curia & militia dediti. Petrus eximius miles & aulicus Sereniss. Stephani Regis. Secuti sunt in rebus bellicis, & fratres suos majores Joannes, Matthias, Andreas.

Zakliczewscij, Literis, militari, & juri Nobilium dediti. Dominicus Juxta Makovien. qui reliquit filios novem. Ex quibus Dominicus filius Rothmagister strenuus & felix in Moschovia, & cum Tartaris. Reliquit filios quinq. Alter filius Martinus etiam Rothmagister, alij vero ut Andreas & Valentinus milites eximij.

Kliczkowscij, in Masovia & in Palatinatu Cracov. Ex quibus Petrus in jure Nobili versatus fuit. & in Pocutiam alij militando cum Sirus & Potocio descendunt, qui pro bene meritis a Regibus provisi.

Zelislavscij, in Chęcinensi districtu, cum antiquitate domus literis & sapientia dediti, Dicebat quidam nec sine optimo respectu:

Dulce vetus vinum: senis est oratio dulcis,

Dulcior hoc ipso quo sapientior est.

Janowscij, in Cracoviensi Palatinatu. Sequuntur virtutem & bonos, Nam Viam qui nescit qua deveniat ad mare,

Eum oportet amnem quærere comitem sibi.

Wazynscij, in Sendomiriensi Palat. de Wazyna, alij de Obidzice; Jacobus ex Goworkowna suscepit Joannem, qui ex Krzyczka Laurentium, Raphaellem, Stanislaum habuit. Hic reliquit Marcianum, Christophorum, Constantinum cum Janowska. Ex Wazynscij Joannes & Albertus ex Livonia Electionem Sereniss. Vladislav IV. subscripserunt.

Borowscij, in Cracoviensi Palat. a Kamieniecjs descendunt, & a Borow denominati sunt. Ex quibus erat Abbas Szzyrzyccensis.

Lichnowscij, in Sendomir. Palatinatu. Quia melius est pracavere, quam pavere, & utilius est erubescere quam pavescere, ideo in aulis Magnatum morum decentiam, in scholis literarum peritiam, in castris meritorum excellentiam colligere satagunt.

Lachowscij, in Chęcinensi districtu ex Crac. Palatinatu. Ex Sendomiriensi Palatinatu electionem Sereniss. Vlad. IV. Joannes subscripsit. Summi boni est, mens conscia recti. Quod ergo bonum, honestum, & spirituale est attendunt.

Chrzczonowscij, in Sendomir. Palat. Providentia Dei omnia gubernantur, & qua putatur poena, medicina est. Quocirca omnia illa a Deo provenire meditantur, in prosperis agunt gratias Deo ut perseverent, in adversis etiam Deo gratias agunt ut avertantur.

Gieszkowscij, in Syradien. Palat. Qui militarem artem exercendo, prosequunt meritorum premia. Sed cor Regis in manu Dei.

Dddd

GENEA

*****

GENEALOGIA DOMUS POTOCIORUM

Celsissimo Principi,

THEODORO POTOCKI

Archi-Episcopo Gnesnensi, Legato nato S. Sedis Apostolicæ;
Primatei Primoq; Principi Poloniae & M. D. Lithva-
niae, Abbati Tynecensi

D E D I C A T A,

In Mappâ patenti

à R. P. STANISLAO à S. LAURENTIO
(alias KONARSKI) Scholarum Piarum (jam nunc Exprovincialis
Provinciae Polonae)

& jussu

JOSEPHI ZAEUSKI Referendarij Regni,
ex Authographo descripta.

In Effigiem CELSISSIMI PRINCIPIS,

Quæ se Majestas aperit! quæ Gratia? ejus
Vultus hic? aut pictus; quo Jove vultus hic est.
Hic Mundus, quod adoret, habet, sub Imagine Reges,
Totq; Duces istâ; conspiciuntur Avi
O! melius, totâ quæ manat ab Arbore, Patrum,
Purpura, quam rudis, hæc pingeret ora, color.

In Stemma Gentilitium.

O! quæ Tuos; diffusò vertice, Ramos
Pandis, & in spatijs nutas Regalibus Arbor,
Fortunata nimis, solesque habitura serenos.

Barclajus
L. 3. C. 6.

Monimenta Primatialis Munificentiae.

Varmiam; ab hostium ineuribus; penè integro fortunarum suarum im-
pendiò, aliquoties redemit. Pro Neoconversis, ab Hæresi 12. alendis, &
vestiendis, Brunsbergæ, Collegium erexit. Templâ Basilica, tria: Sacella
exquisita aliquot; Springbornij; Regio luxu Claustrum; Varsaviae; Residen-
tiam cum Capella RR. PP. Societatis JESU; Palatia insuper quatuor, à fun-
damentis excitavit. Palatia octo, prope diruta, restauravit, 40000. pro
Theologia; Thorunij, impendit; innumeras Ecclesias, & Collegium Livi-
ciense, Scholarum Piarum, insignissimis Eleemosinis, & redditibus auxit, tre-
decim pauperes, ad numerum Apostolorum, alit indies.

D E D I C A T I O.

Celsissimo Illustrissimo, Excellentissimo, Reverendissimo, Domino,
Domino Theodoro Andrea à Potok POTOCKI, Dei, & Apostolicæ Sedis
gratiâ, Archi-Episcopo Gnesnensi, Regni Poloniae Primatei, primoq; Principi;
Legato Nato, Abbati Tynecensi &c. Religionis Scholarum Piarum, Am-
plissimo,

plissimo, faventissimoq; Protectori, Pilavam; mytris, Clavis Ducalibus,
Senatoriis fascibus, primorum Regni Ministeriorum Insignibus, Heroum pal-
mis, colligatarum profapiarum Coronis, Sceptris, Purpuris onustum, DDD.
Clientum infimus, Stanislaus à S. Laurentio Scholarum Piarum.

Crescentem tot à sæculis, & quot in ramos, tot in virgas Dominan-
tium, latè se effundentem Augustum Pilavam, Principibus tuis, subicio ocu-
lis; PROTECTOR CELSISIME. Quocunque hic gravem Imperio, pro-
tendes manum, habebis ubiq; Heroum trophæa, Heroidum Purpuras, colli-
gata Sceptra, Coronas, & Regnorum Poma; Fasces Procerum, Ducum cla-
vas. Quid frustra alibi, exoratis ad Pompam vocabulis, sese metitur am-
bitio? ubi adhuc impares, vel gressum figere, jam Ducalibus titulis, super-
bire docentur, & discunt Pueri? & inter muliebres blanditias, terrere nata
Ducum Nomina, inter Crepundia; Mitrae evolvuntur. POTOCII Du-
ces sunt, non in cunis, sed in Campis, non in Fascijs, sed in acie. Quan-
quam: jam Majorum meritis partum fusò tot & pro Patria sanguine, sub-
scriptum, & quasi hereditario jure, à Parentibus in Filios transfusum, tra-
ditis de manu, ad manum, Fascibus approbatum, Ducum agnomen, vel in
Cunabulis potestis usurpare POTOCII, qui omnes, ad Ducalia Imperia (ut
inquit Historicus) quadam lege naturæ nascimur. Te vero, sacris Trabeate fa-
scibus; Vice-Rex Celsissime, ad Æcumenicum, per Lechiam Septentrionem;
sacrorum Imperium, superi elegere. A Culmensi Insula, Varmienfi, &
Sambienfi Mitra, ad Primatiam Cydarum Praaugustum Caput, ivisti. Imple
ergo: à quadraginta propè annis (quibus Ecclesiam, & Rempublicam tra-
ctas) Virum Apostolicum, Præfulem sanctum, Senatorem Majestatis, & Pa-
triæ amantissimum Primatem; quo (dummodo dent parem) Majorem, nec
prisca dedere sæcula, nec ventura dabunt. Tu quippè quod de Richelio,
Cardinali (in vita Barclaj) lego, Miraculum es, nostri ævi, qui Poloniam
(ut ille Galliam) venerabilem juxta terribilemque ceteris gentibus fecisti. Audire
enim, crebro nos privati solemus, publicum hoc hodie gentis nostræ, ut sic
dicam, axioma; ita sibi passim gratulantium Civium; Deus; ut semper mi-
rabilibus modis, Poloniam, in suis vicissitudinibus salvat, ita in præsentis re-
volutione, tot inter Providentiæ suæ, in nos miracula; hoc imprimis: Sin-
gularis gratiæ Regno Nostro impertijt; quod talem, tantumq; Regni Pri-
matem, hîs nostris temporibus prædestinaverit; servaverit, & donaverit.
Tot ergo saltem, quot annos, ante Primatiale fastigium numerasti, annorum
decurijs, in Vice Regia hac Majestate vive! coextensis vitæ, ad vota sola-
tis frui, Minimam Religionem Nostram sub Tuâ; Totiusq; prope Serenissi-
mæ Domus POTOCIANÆ, Protectrice umbrâ, tuere, & conserva-
precamur.

Ad eundem.

Alterâ Rossacos sociavit origo, triumphos.
Totq; Duces; Augusta tibi Lucina cœgit,
Et summi tot Sceptra Throni communia fecit
Purpuream siquidem Genitor, Dux maxime! matrem
Hac, ex stirpe, Tibi delegit; Cæsar alto
Sanguine quæ tetigit Dominas, quæ Gentibus illis;
Imperijsq; dedit, Socias, Regesque Ducesq;
Ac Europæ latè complexa Dynastas

D d d d 2

Fæde

Fæderibus, sacriq; Thori concursibus, extra
Sarmatia fines; si tantus es *Inclyte* Princeps
 Esse Domi; quantus debes; extendis in omnes
 Hic Majestatem Genes; solijsque propinquum
 Sydus es; & quidquid trabeis titulisque sub istam
 Illustre ætatem *Lechius Septentrio* vidit,
 POTOCCIA, totum, serie complecteris.
 Scilicet istius referam *Archivia* gentis
 Quisquis; es attonitus, tantis splendoribus ipse,
 Subsisce in honore Ducum! gestamina belli
 Invenies; bissema-super, neque pristina vidit
 Talem Roma Domum; quæ tam; velut unicus hæres,
 Jugiter *Herculei* caperet gestamen honoris,
 Hoc proprium vestra Genesi, nullique secundum
 Elogium, hæc prima est, vereque POTOCCIA laus est.
 Si quot POTOCCII fuerint nesciveris, ipsæ
 Ad censum veniant clavæ, bellicque labores.
 Non nisi de medijs volventur Nomina lauris,
 Exhibuntque mero, nisi tinctæ murice, vocēs,
 Et fasces pars vocis erunt, nexosque trophæis
 Duntaxat dabimus titulos, hic *Gothicus*, alter,
Bistonius Domitor, *Scythicus* dicetur Hic: Ille
Rossicus Victor, Victor *Borussus* iste,
Dacius iste; alijs cæsus vocabula *Panno*
Bessarabesque alijs stridentesque *Borysthene* toto.
Zaprobis servile genus; quondamque timendi
Theutonici humanoque famem, qui corpore pastus
Samojeda, vel hi quos anni parte latentes
 Perpetuæ texere nives,
 Quanta Tibi venit, hinc Dux inclite, Nominis auge.
 Quod tantos, sis nactus avos! & origine lustres
 Priscos Auroræ Thalamos, *Palaologa* sacrum
 Ex *Mohyleniadis* miscet cui vena Cruorem,
 Et siquidem præfaga *Lechis* satis; omine noto
 Fata canunt, nostros ea Regna manere Nepotes;
 Non alijs sanè propior Successio Sceptri,
 Esset quam vobis Augusta propago POTOCCI.
 Quos *Palaologica* series innexuit, Aulæ;
 Cæsareoque sacer sanguis de fonte liquatus,
 Et roseis guttis in venas deplius, istas,
 In raptas *Orientis* opes succedere jussit;
 Cum qua *Romuleas* etiam Stirps *Mutia* Ceras
 Et primas *Europa* Domos, floremque Cruoris
 Affundunt, tot Regna, Tur splendoribus ortus.

1. *Zyroslaus Pilawa*. Sub *Boleslao Crivousto*; *Vladislao Lescone*, *Boleslao*
Crispo, *Miecislao*; denique: *Casimiro Justo*, quinque *Poloniæ* Regibus;
 ab Anno 1160. amplius-quam 60. annis; Bellator, denique sub *Justo*, Campi
 Dux

Dux Exercitus; pro cæso suâ manu, Duce *Prussorum*, *Rebellium*; ad *Pila-*
vam Borussæ Fluvium; accepit Insigne vindicatæ Religionis; *Semitrinam*
Crucem.

2. *Alexander Pilawa* Copiarum Ductor, sub *Miecislao senè*, circa Annum
 1200. Paternâ in Republica; obsequia continuabat.

3. *Bromislaus Pilawa* sub *Lescone VI.* Copiarum Ductor; memorabilis;
 quod Romanum; *Russæ* Ducem, ad *Sandomiriam* profligaverit.

4. *Janusius Pilawa*; Palatinus *Cracoviensis*; Hæres in *Moskorzewo*, *Ka-*
mien. Potok &c. qui *S. Cunegunden Andree Belæ*, Regis *Hungariæ*, Filiam,
 Sponsam *Boleslao Pudico*; Paranympus deduxerat.

5. *N. Pilawa* in *Stanislawice*, à quo *Stanislawscy*; ex *Moskorzevijs*.

6. *Caspar* Copiarum Ductor; & Pocillator *Podoliæ*.

7. *Balthasar*; *Thesaurarius* Curia Regni.

8. *Nicolaus Pilawa*; à *Moskorzewo*; Procancellarius Regni, Nepos *Ja-*
anusij; ejusdem cum POTOCCIJS Domus.

9. *Clemens* Castellanus *Vislicensis*.

10. *Clemens* à *Moskorzewo* Castellanus *Sandecensis*.

11. *Janusius Pilawa*, à *Tworowo*; Palatinus *Podoliæ* Campi Dux Exerci-
 tium Regni, *Janusij* abnepos; ejusdem cum POTOCCIJS radicis.

12. *Nicolaus*, in *Buczacz*; Succamerarius *Podoliæ*, *Janusij* Nepos, uxor
Radzivitowna; Palatinides *Vilnensis*.

13. *Catharina* Succamerarij *Podoliæ*; post POTOCCIA; Castellana *Ca-*
menecensis.

14. *Jacobus* à *Buczacz* Episcopus *Plocensis*; ultimus Hæres; nobilissimæ
 vetustissimæque *Buczaciorum*, *Pilavitarum*, Prosapia.

15. *Albertus Pilawa*; sub *Lescone Nigro*, contra *Conradum Masoviæ* Du-
 cem; Copiarum Ductor.

16. *Alexander Pilawa*, à *Kamien.*, Palatinus *Sandomiriensis*; *Janusij*
 Nepos.

17. *Joannes Pilawa*, Castellanus *Camenecensis*.

18. *Henricus Pilawa*; Palatinus, & Præfectus *Cracoviensis*.

19. *Nicolaus Pilawa*, à *Kamien.* Palatinus *Cracoviensis*; Supremus Dux
 Exercituum Regni, *Alexandri*, ex *Nicolao*, Nepos.

20. *Henricus*, ad *Wisniowiec*, cæsus.

21. *Nicolaus* à *Kamien.* *Pilawa*; itidem Palatinus *Cracoviensis*.

22. *Henricus* Castellanus *Sanocensis*.

23. *Martinus*, Palatinus *Podoliæ*.

24. *Clemens Pilawa*, à *Kamien.* Palatinus *Russæ*.

25. *Joannes Pilawa*, à *Kamien.* multorum millium Ductor, in *Hungaria*.

26. *Elisabeth POTOCCIA*, Palatina *Braclaviensis*.

27. *Barbara Mniszechowna*, Succameraria Regni, *Nicolai* Conjunx.

28. *Elisabeth Wtodkowa*, Palatina *Beszenis*.

29. *Andreas Pilawa*, à *Potok*, POTOCKI, primus ita dictus, in *Craco-*
vienfi Palatinatu.

30. *Alexander POTOCKI*, Copiarum Ductor, *Vladislai Loctici* tempori-
 bus, in *Prussos* Teutonasque fortissimus.

31. *Joannes*, *Hungariæ* Regni Dapifer; *Elisabetham* Reginam *Hungariæ*
 Filiam
 Eccc

Filiam *Vladislai Lotici*, in Pannoniam secutus, ubi Carolum Regem, à certissimo ex insidijs vitæ periculo servaverat; cæso hoste, jugulum Regium petente.

32. *Bernardus*, Copiarum Ductor, ejus virtutis, factorumque Testimonium; in Ejus Epitaphio legere est.

33. *Bernardus POTOCKI*, Abbas Andrejovienfis.

34. *Stanislaus* Tribunus Cracoviensis; Uxor: *Plarska*; primo votò, *Wazyńska*; secundo votò, *Goworkowa*, Castellani Cracoviensis Neptis.

35. *Andreas POTOCKI*.

36. *Georgius* Tribunus Cracoviensis.

37. *Bernardus* Copiarum Ductor de quo *Strikovius*, Historicus, *Bernardus* & *Albertus POTOCKI* acies penetrant, 25000. Tartarorum dissipant, 16000. cædunt, ad Wisniowiec.

38. *Albertus* Colonellus Sacræ Regiæ Majestatis, & Militiæ clarus Ductor, à multis Historicis, celebratus.

39. *Albertus*, ad octuagesimum annum Copiarum Ductor emeritus.

40. *Anna* Zebrzydowska; Uxor Campi Notarij Regni.

41. *Jacobus*, Regimentarius Exercitus; sub Duce *Camenacio*.

42. *Catharina* Lanckoronia.

43. *Zophia*, Sandecensis Sanctimonialis.

44. *Nicolaus*, Enifer Cracoviensis, Uxor: *Gruźczewska*.

45. *Joannes Stanislaus*, qui primus in majorem Poloniam POTOCCIOS transtulit; à quo, ibidem: clari proveniunt Nepotes.

46. *Joannes*, Vexillifer Sinadiensis.

47. *Andreas*, Vexillifer Trocensis; qui: primus, in Lithvaniam, Stirpem POTOCCIANAM transtulit; eorundem: in Magno Ducatu Lithvania, hastenus Parens.

48. *Andreas* Vexillifer Vilnensis; militiæ clarus.

49. *Joannes*, Vexillifer Cracoviensis, Uxor primò votò *Plarska*, secundò votò; *Gawronka*.

50. *Remigius*, in Bello Moscovitico, occubuit gloriose.

51. *Joannes*, Enifer Prussiae, & insignis Copiarum Ductor.

52. *Catharina*, Skwarczewska, Succameraria Lenciciensis.

53. *Hedvigis*, Strzałkowska; Capitanea Neocorincensis.

54. *Stanislaus*, Succamerarius Braclaviensis.

55. *Sebastianus*, Succamerarius Mscislavienfis; ex posteris, *Andreas*.

56. *Hieronymus*, Subdapifer Trocensis.

57. *Matthias*, Regimentarius, seu Generalis Exercitus; qui (ut ait de illo *Kobierzycki*) trophæorum dulcedine, illectus; primus in Russiam, Coloniam transtulit, Bonis omnibus in Palatinatu Cracoviensi; Ecclesiæ prius adscriptis, memorabilis deinde de *Scythis*, & *Stephano Moldavia* Palatino, Victor.

58. *Jacobus*, Mareschalcus Curia, Sigismundi I. cui etiam Filium, Sigismundum Augustum; Rex in spem Regni, instituendum tradiderat. Confortes; primò votò *Kozminia*; secundò votò; *Jazłowiecia* Palatinis, Palatini item Russiæ Germana.

59. *Andreas*, Copiarum Ductor, qui in ulteriorem Russiam; Stirpem propagavit.

60. *Jaco.*

60. *Jacobus*, Succamerarius Haliciensis, Uxor: *Ostrowska*.

61. *Barbara*, Succameraris Haliciensis.

62. *Andreas*, Vexillifer Camenecensis.

63. *Woronecka* Capitanea Culmenfis.

64. *Smietankowa*, Vexillifera Podolia.

65. *Korytńska*, Castellana Klovienfis.

66. *Stanislaus*, Equitum Ductor, sub *Jazłowiecio* Palatino Russiæ Duce, suo Germano avunculo.

67. *Joannes*, Capitaneus Tomacensis, Uxor *Ostrożanka*.

68. *Anna*, Wessłowa; Vexillifera Regni, Capitanea Rożanensis, Fundatrix prima PP. Carmelitarum; Varsovia.

69. *Nicolaus*, suæ divisionis Ductor; in *Moldas*; sub *Zolkiewio*; Uxor: *Logofertowna*, Cancellaris *Moldavia*.

70. *Franciscus*, fortissimus Copiarum Ductor, sub Joanne Casimiro, Rege.

71. *Carolus Stanislaus*, ejus: ut Ductoris strenuissimi meminere Historici; in *Cudnoviensi* prælio.

72. *Nicolaus*, Generalis Podolia; Capitaneus Camenecensis; strenuissimus Copiarum Regni, Dux; ut qui (Sigismundò Augustò teste) plurima egregij animi, ac fortitudinis documenta; pro tuendis Regni finibus edidit; de quo *Kobierzycki* (*Nicolaus POTOCKI* Vir; Sigismundi Augusti temporibus; militari laude insignis, libro 6.) Uxor ejus: *Czerminscia*.

73. *Jacobus*, Palatinus Braclaviensis; Campi Dux Exercituum Regni, Uxor: primò votò *Prusinowska*; secundò votò, *Tarnowska*; Germana *Zamoyscia* Ducissa.

74. *Nicolaus*, Castellanus Cracoviensis, Supremus Dux Exercituum Regni, Uxor: *Firleibna*, Palatinis Sendomiriensis, secundò votò *Kazanowska*; Campi Ducis Regni Filia.

75. *Petrus*, Palatinus Braclaviensis; Capitaneus Camenecensis.

76. *Stephanus*, Excubiarum Regni Præfectus; in bello servili *Kozacis*, & *Scythis* involutus; ad flavas aquas; alias (*Zolte wody*) obiit.

77. *Dominicus*, Thesaurarius Curia Regni; in expeditione Turcica, pro Patria; litat, cum sanguine vitam; Uxor: *Truskolaska*.

78. *Jacobus*, Notarius Regni; ejus: ut fortissimi in Ukraina, Copiarum Ductoris, meminere Historici.

79. *Henricus Andreas*, Venator Regni.

80. *Nicolaus*, Generalis Podolia.

81. *Marianna*, Kazanovia.

82. *Joanna* Danielovicia.

83. *Victoria*, Castellana Cracoviensis.

84. *Joanna*, Wielohurska Castellana Volhynia.

85. *Jacobus*, Capitaneus Chmielnicensis.

86. *Kossakowska*, Castellana Kijovienfis.

87. *Anna*, Mater Sanctimonialium.

88. *Johannes*, Castellanus Rogoznensis, ejus supersunt Filij, è linea horum POTOCCIORUM; qui sunt in majori Polonia.

89. *Johannes*, Palatinides Juvenis, novem præliis, fortissimè editis documentis interfuit; tandem *Tysmenecensi*, & *Tartaris* captus, vitam pro Patria, apud barbaros exuit.

Eccc 2

90. *Ja.*

90. *Jacobus*, Chelmenfis Episcopus Nominatus; præmaturè obiit; ægens Provinciale *Ruffia*, in sacro Sancti *Dominici* ordine.
91. *Stanislaus*, Palatinus Kijoviensis, Supremus Dux Exercituum.
92. *Joannes*, Palatinus Braclaviensis, Campi Ductor Exercituum Regni; Uxor: *Kamieniecka*; Palatinis *Ruffia*.
93. *Nicolaus*, redux è bello, contra *Michaelem Moldavia Tyrannum*; gesto: è vulnere; occubuit; Uxor: *Kalinovia*.
94. *Andreas*, Castellanus Camenecensis; Campi Dux Exercituum Regni; Uxor: primò votò *Piascka*, secundò votò, *Strusionna*; tertio; *Buczacka*.
95. *Anna*, primò votò *Guyfca*; Palatina *Ruffia*, secundo: *Korecka*, Ducissa in *Zbaraž*; Castellana *Volhynia*.
96. *Cristina*, *Humiecka*; secundò votò *Zamiechowska*.
97. *Theodorus*, Succamerarius Haliciensis; Uxor: *Lefaczynia*; Cancellarij Regni Filia.
98. *N.* Capitaneus *Jablonoviensis*.
99. *Boguslaus*, qui accepit, ante obitum ipsum, pro Castellaniâ Haliciensi Privilegium; Uxor *Mecinska*.
100. *N. Gruszenska*; Culinae Præfecti Magni Ducatus *Lithvania* Confors.
101. Superfunt ex hac Linea, in Majori Polonia; Vexilliferidæ, Capitaneidæ, cæterorumque Officialium Filij.
102. *Constantia*, *Szczucina*; Procancellaria Magni Ducatus *Lithvania*, Fundatrix Scholarum Piarum; *Szczucini*.
103. *Andreas*, Capitaneus *Jablonoviensis*.
104. *Zophia*, *Puzynina*; Notaria, Magni Ducatus *Lithvania*.
105. *Jacobus*, Pocillator *Podolia*, destinatus ad Palatinatum *Podolia*; Quem: post ascensum Fratris sui, *Stanislai*, in *Cracoviensem*; fortiter recusavit.
106. *Andreas*, Palatinus *Braclaviensis*, Campi Dux Exercituum Regni, Uxor *POTOCIA*, *POTOCIJ*; Reveræ; (ita dicti) Filia; Quæ; primò votò, fuit *Siemavia*; Notaria Regni, Mater Palatini *Volhynia*; Avia: Illustrissimi *Adami Siemawski*, Castellani *Cracoviensis*.
107. *Theodoricus*, Pocillator Magni Ducatus *Lithvania*, de quo, *Kochovius*; Obsides ivère *Theodoricus*, Pocillator *Lithvania*, & *Marcus Sobiescius* (Clim. I. libro 4.)
108. *Christophorus*, Pocillator Magni Ducatus *Lithvania*; Legatus ad Imperatorem; Uxor: *Hotowczynska*; vidua: de Domo *Wotowiczowna*.
109. *Nicolaus*, multis prælijs (feliciter summis periculis, perfunctus) interfuit, in obsidione *Smolenscensi*; lethaliter fauciatus.
110. *Georgius Magnus*, amor dolorque Ducum, in ipso fervore belli, ætatisque; pugnans contra *Tomfzam Valachum*; occubuit.
111. *Stanislaus*, Palatinus *Cracoviensis*; Supremus Dux Exercituum Regni; Uxor: nata ex *Firleionâ* (quæ primò votò fuit *Opalinska*, secundò votò *Sapieżyna*) *Ryńska*.
112. *Stanislaus*, Capitaneus *Haliciensis*; qui cum ad *Viennam* in se, *Scythicum* converteret agmen, concidit; eximiò subscribens sanguine; palmæ; ternæ Crucis, inclytus *Hæres. C. P. Damascenus* Scholarum Piarum *Vienidos lib. 2.*

113. *N. Castellani*, primò votò; *Wielopolska*; *Pincernæ Regni Vidua*; secundò votò *Denhoffia*, Castellana *Vislicensis*.
114. *Josephus*, Palatinus *Kijoviensis*; nuperrime *Mareschalcus Tribunalis Regni*; Uxor: *Lefczynia* Palatinis *Podlachia*; Germana Soror *Wisniowicia*, Palatina *Cracoviensis* (quæ fuit primò votò *Konarzenska*.)
115. *Zophia*; *Kossakowska*, Castellana *Podlachia*.
116. *Stanislaus*, Capitaneus *Haliciensis*, *Mareschalcus Tribunalis Regni Radomiensis*; Uxor: *Lefczowna*; nata, ex *Modrzejowska*, Palatina *Belzensi*.
117. *Iulianus* Illustrissimus.
118. *Felix*, Castellanus (ex Palatino) *Cracoviensis*; Supremus Dux Exercituum Regni; Uxor: *Christina Lubomirska*; *Mareschalcus Regni*.
119. *Josephus*, Excubitor Regni, Uxor: *Cetnerowna*.
120. *Franciscus*, Capitaneus *Belzensis*.
121. *Michael*, Notarius Regni; nuperrime *Mareschalcus Tribunalis Regni*, modò Palatinus *Volhynia*; Uxor: *Czarnecia*, ultima suæ stirpis.
122. *Franciscus*, Capitaneus *Sokalensis*; Uxor: *Braniccia*; Palatinis *Podlachia*.
123. *Felicianus*, Capitaneus *Crasnostaviensis*; Uxor: *Danielowicia*, Capitaneis *Parczoviensis*; Germana *Zaluscia*, *Lublinensis* Capitaneæ.
124. *Stanislaus*, Excubitor Magni Ducatus *Lithvania*; *Mareschalcus* fuit *Tribunalis Regni*, Uxor: *Rzewuscia*, Campi Ducis Regni Filia; modo Palatinus *Belzensis*.
125. *Georgius*, Capitaneus *Tomacensis*, Uxor: primò votò *N.* secundò votò *Podbereska*.
126. Filia.
127. *Joanna*, *Jablonowska*; Capitaneæ *Białocerkieciensis*.
128. *Eustachius*.
129. *Marianna*, *Tarłovia*, Palatina *Lublinensis*.
130. *Procopius*, immaturâ ætate obiit.
131. *N. Ostrorogona*, Capitaneæ *Rohatiniensis*, cujus Filia nupsit *Dol-scio*; *Mareschalco* Magni Ducatus *Lithvania*; Neptis ejus *Wisniowiecia*; Cancellaria Magni Ducatus *Lithvania*; secundò votò *Przerębska*; Palatina *Siradiensis*.
132. *N. Strusionna*, Castellana *Sadecensis*.
133. *N. Wotucka*, Succameraria Regni; Castellana *Haliciensis*.
134. *Stephanus*, Palatinus *Braclaviensis*, Campestris Regni Notarius; (quem, inter maximos Duces, omnes, quotquot post eum, fuere celebres; ævi Historici, *Piascius*, *Lubienius*, *Kobierzycki*, *Pastorius*, repositus) accepit Consortem, *Mobilienidem*; ultimam, sanguinis *Palaeologici*; (vide infra) *Filiam Hieremia*; Palatini *Moldavia*; à *POTOCIO* vindicati.
135. *Petrus*, Capitaneus *Sniatinensis*; Uxor: *Stanisławska*; Castellani *Camenecensis*.
136. *Joannes* Palatinus *Braclaviensis*, Uxor: *Cetnerowna*.
137. *Stephanus*, Palatinus *Belzensis*, Uxor: primò votò, *Anna de Charlecz Sapieżyna*; Palatina *Braclaviensis*, secundò votò, *Siemavia*, Palatina *Volhynia*.
138. *Nicolaus Cajetanus*, Capitaneus *Czortkoviensis*.
139. *N.* Palatinus *Belzensis*.

140. N. Palatinus Belzenfis.
141. N. Canonicus Vilnensis, immaturâ ætate, spes Purpurarum, Decus Domus, obiit.
142. *Gninska* Palatina Pomeraniæ, primò votò *Zamoyka*; Ordinati Uxor.
143. *Anna*, hæ duæ Sorores, Celsissimo Primati; Summas in Orbe, Domos colligarunt, *Catharina*: extra Regnum, *Anna* in Regno, *Anna* N. primò votò, *Kazanovia*, Castellana Cracoviensis; ejus Filia, *Jablonovia*, Castellana Cracoviensis; Neptis *Krasnia*, Palatina Plocensis.
144. Altera Neptis *Leszczynia*, Thesauraria Regni, Mater *Stanislai* Regis. *Anna*, secundò votò, nupsit *Stuzca*, Thesaurario Magni Ducatus Litvaniæ; ejus Filia *Constantia Denhoffia*; Palatina Pomeraniæ; Nepos: *Stanislaus Denhoff* Palatinus Polocensis.
145. *Catharina*, *Radzivilia*; Palatina Vilnensis, ejus Filia *Anna*, nupsit *Boguslao Radzivilio*; Conestablio Magni Ducatus Litvaniæ; ex qua POTOCCIAE Neptis, *Ludovica*: nupsit *Ludovico*, Electori Brandenburgico; post; *Carolo Philippo*; Electori Palatino Rheni, unde; quidquid in Orbe summum, colligatur.
146. *Elisabetha*; POTOCCIAE Pro-Neptis; Princeps Neoburgica; nupsit Comiti Palatino Rheni-Szultzbach; Sorores Germanæ; Caroli Neoburgici; prima *Eleonora*; Leopoldo I. Imperatori; secunda: *Anna*; Carolo II. Hispaniæ Regi; tertia, *Maria*, Petro; Lusitanæ Regi, quarta *Hedvigis*, Jacobo Poloniæ Principi; quinta *Dorothea* Farnesio Duci.
147. *Zophia*, Sanctimonialium Sancti Dominici, Venerabilis Mater.
148. *PAULUS*; Castellanus Camenecensis; quem sua: sub Moscoviticum prælium captivitas; pro Patriâ, non minus felicem, quam gloriosum effecit; ibi namquæ *Solticoviam* Palatinidem *Novogardia*, inclitæ Prosapie (ut à latere videre est) Confortem duxit.
149. *Stephanus*, Referendarius Regni, Mareschalcus Comitiorum Generalium Regni, in aditu Curulis Palatinatus Pomeraniæ. Uxor: primo votò; *Bieganowska*; secundò votò, *Kaccia* Castellana Cracoviensis.
150. *Ursula* Przebendovia; Palatina Marienburgensis.
151. *Joachimus*, Capitaneus Luchoviensis.
152. *Ignatius* Infans.
153. Filij in prætexta defuncti. *Antonius*, *Raphael*, *Paulus*.
154. Filie, minores, *Francisca*, *Gertruda*, *Theodora*, *Genovefa*, *Theressia*.
155. *Michael*, Supdapifer Magni Ducatus Litvaniæ; Uxor: *Unichovia*, ex *Duninia*, Palatina Trocensis.
156. *Dominicus*, Colonellus Infanteriæ Sacræ Regiæ Majestatis.
157. *Jacobus*, Capitaneus Czerinentis. Uxor *Bielinia*.
158. *Elisabeth*, *Sobieška*; Vexillifera *Haliciensis*.
159. *Anna* Rzewuska; Thesauraria Regni, secundò votò, *Kunicka*.
160. *Stanislaus*, Castellanus Kijoviensis; Uxor: *Szczawinska* sterilis; *Reionna* secundò votò.
161. *Michael* Capitaneus *Trebowliensis*; Uxor: *Marianna Kaccia* Castellana Cracoviensis.
162. *Joannes*, Castellanus Kijoviensis; Uxor, *Constantia*; *Sobieška*.
163. *Alexander*, Palatinus Smolenscensis; Uxor: *Tartovia*, Castellana Zawichostenfis; nata ex *Kostka*.

164. *Josephus* Capitaneus *Szczerzecen*sis; Uxor: *Morsztynia*; Palatinus Livoniæ.
165. *Elisabeth Szczerzyna*; Capitaneæ *Vonvolnicensis*.
166. N. Venerabilis Sanctimonialis, apud *Leopolenses* Sancti Dominici Virgines.
167. *Antonius*, Palatinides *Smolenscensis* Sacræ Regiæ Majestatis Chiliarcha; Subdapifer *Lithvaniæ*.
168. *Petrus*, Palatinus *Czerniechoviensis*; Uxor: *Chodorowska* Succemaria *Podoliz*.
169. *Eleonora*, *Szaniavia*; Capitaneæ *Sochaczoviensis*.
170. *Josephus*, POTOCKI Palatinides, juvenis decessit.
171. 1. *Theressia*; 2. *Marianna*. 3. *Eleonora*. 4. *Elisabeth*. 5. *Joseph* Palatinides *Czerniechovienses*.

COLLIGATIO

Domus POTOCCIANÆ cum Kniazijis Soltikoffijs in Russia.

172. *Volodimirus*, Russi Nepos, à quo, Russiae Duces, provenire.
173. *Basilius*, *Wasilovicz* II. Dux *Moschovia*; obiit Anno 1434. duodecimus è sua Familia post *Vladimirum*.
174. *Ivan Basilides* III. primus Magnus Dux *Moschovia* dictus, Uxor: *Zophia Palaeologa*.
175. *Basilius* III. Magnus Dux *Moschovia*, *Joannis* Filius.
176. *Ivan Basilides* IV. Magnus Dux *Moschovia*.
177. *Demetrius Ivanoviccius*; ultimus in rectâ lineâ suæ familiæ; occisus à *Gunedoviq*.
178. *Theodorus Ivanoviccius*, Magnus Dux *Moschovia*; obiit Anno 1597.
179. *Philaretus* Patriarcha; è familia *Joannis Basilidis*; Nepos ejusdem.
180. *Michael Federovicz*; Fedoris seu *Filareti* Filius; Imperator *Moschovia*, Anno 1645. obiit.
181. *Alexius Michaloviccius*, Imperator *Moschovia*; Uxores: primò votò, *Miloslavka*; secundò votò; *Naryskinowiczowna*.
182. *Zophia*, Imperatrix *Moschovia*.
183. *Theodorus Alexovicz*, Imperator *Moschovia*.
184. *Petrus Alexovicz*; Imperator *Moschovia*.
185. *Alexius Petrovicz*, Uxor: *Wollsenbutel*; Germana Soror Imperatricis Romanæ.
186. *Petrus*, sub tutela Imperatricis modernæ.
187. *Ivan Alexovicz*, *Moschovia* Imperator, Uxor ejus *Soltikovna*, ex Germano Fratre POTOCCIA Neptis, & Soror Celsissimi.
188. Filia.
189. *Catharina*, Dux *Medlemburgica*.
190. ANNA, Dux *Curlandiæ*; moderna IMPERATRIX Russiae.
191. *Michael*, Dux *Borussus* natione, qui ante annos 500. *Neogardiam*, suam deduxit *Coloniâ*, Imperante Magno Duce *Alexandro Xeusciô*. (Paulus POTOCKI pag. 89. in sua *Moschovia*.)
192. Gens *Soltikovia*, à *Michaele* descendens, ejusdem cum Ducibus *Moscorijs*, & *Schinis* Stemmatis & *Sangvinis*, (Paulus POTOCKI pag. 89.)

193. *Michael Joannis*, Palatinus; Magnus Legatus ad Sigismundum III.
 194. *Borissus Michalowicz Soltyk*: Dux Campi; *Michaeli Federowicz Scepta* Moschoviae capeffenti, summum adminiculum tulit. (Potocki pag. 90.)
 195. *Petrus Michalowicz*, de quo POTOCKI; (virtutum Senatorio Ordini multum intulit, cui uni; inoffensa, Principis gratia videbatur (pag. 91.)
 196. *Basilus Soltyk*, Pincerna Czerniechoviensis, cui ditiones amplissimas; comitatum ingentem, dictum *Dzienica*; ultra quadraginta Colonias continentem; *Moschi*, in Czerniechoviensi Palatinatu, eripuerunt in Patria.
 197. *Remigius Soltyk* Dapifer Trembovliensis.
 198. *Alexander Soltyk*, Dapifer Podoliz; de quo ad Viennam caelo, *Damasceus* Scholarum Plurum.
 199. *Tereffa Krasenska*: Succameraria Czerniechoviensis.
 200. *Francisca Morska*, Dapifera Czerniechoviensis.
 201. *Nicolaus Soltyk*, Capitaneus Grodzicensis.
 202. *Franciscus Soltyk*, Pincerna Podoliz.
 203. *Michael*, Venator Sendomiriensis.
 204. *Antonius Soltyk*.
 205. *Matthias Soltyk*, Suffraganeus & Decanus Culmensis, Praepositus Gnesnensis, Canonicus Varmienensis.
 206. *Joseph Soltyk*, Castellanus Belzensis, Uxor: *Constantia Drzewicka*, Palatinis Lublinensis.
 207. *Thomas Soltyk*, Castellanus Belzensis.
 208. *Cajetanus*, Castellanus Belzensis.
 209. *Matthias & Theodorus Castellani* Belzenses.
 210. *Joannes Michalowicz Soltyk*, Palatinus & Legatus in Poloniam, de quo Historicus, ad extremum conclusit. (Dux *Parascevitius* ad Sigismundum Legatus) concessam esse ab omnibus Ordinibus, de summa Imperij Religionisque tractandi facultatem *Michaeli Soltyko*; *Joanni Soltyko* Filio ejus, Duci *Masalscio*, & quidquid illi statuerint, ituros in eorum sententiam Ordines, probaturosque (Kobierzycki libro 4to.)
 211. *Iwan Iwanowicz Soltyk*: Palatinus Major Novogardiz, hostes ad *Logadam* caesi, ductu *Soltyk*: Palatini Majoris Novogardiz, inglorij in Sveciam abiire (Kobierzycki pagina 281.)
 212. *Michael Iwanowicz Soltyk*, Palatinus Siberiz, seu Pro-Rex: Germanus Frater POTOCIAE; & Parens Imperatricis.
 213. *N. Soltyk*, Gubernator, seu Pro-Rex in Astrachan Regno.
 214. *N. Dux Romanadowscia*.
 215. *N. Siberiz Pro-Rexina*.
 216. *Eleonora Soltykowna*, Palatina Novogardiz; quae POTOCIO Castellano Camenecensi, nupsit, Imperatricis RUSSIAE, amita.

Linea Colligationis Celsissimi
 Principis PRIMATIS, cum Mohylis, Palaeologis, BATOREIS WISNIOWIECCIS.

217. *Theodorus*, PRIMAS Regni.
 218. *Manuel Palaeologus*, septimus e sua Familia Imperator Orientis, mortuus

- mortuus 1426. Uxor: *Irene* Principis Bulgariae Filia, ipse natus ex *Helena*; *Joannis Cantacuzeni* Imperatoris Filia.
 219. *Joannes Palaeologus*, Imperator mortuus 1449.
 220. *Constantinus Palaeologus*, Imperator Orientis ultimus occisus 1453.
 221. *Thomas Palaeologus*, mortuus Anconae 1465.
 222. *Demetrius Palaeologus* Despota; Pelonopoli 1471. moritur.
 223. *Manuel Palaeologus*, Despota.
 224. *Zophia Palaeologa*, nupsit Joanni Basilidi, Moschoviae Duci.
 225. *Helena Palaeologa*, quae nupsit Lazaro, Despotae Serbiae.
 226. *Eva*, Despotae Serviae, Filia, qui excoriato a Turcis Stephano Bosnia Rege, & Despotae Serviae, fugit in Moldaviam.
 227. *Mutius*, Romanus *Scavola* ille; qui manum, quod pro Rege *Porfena*, alium confoderit; flammis castigavit; usus pro stemmate, duabus clavis Herculeis.
 228. *Mutius*, e linea *Mutij Scavola*; qui in Graciam bellando devenerat, cujus posterum in *Dacia* defedere.
 229. *Mutius Mohyla*, e Nepotibus *Mutij* Romani, qui in *Moldavia Mohyla*; dici cepit; ob congestos tumulos Cadaveribus; primus duabus fratribus, pro duabus clavis, usus in stemmate.
 230. *Joannes Mutius Mohyla*, Administrator Moldaviae; *Alexandro* Duce agrorum, & Supremus Dux Exercituum; Uxor: *Eva*; *Lazari* Despotae Serviae; Filia.
 231. *Georgius Mohyla*, Archi Episcopus Terrarum Moldaviae.
 232. *Semianus*, Palatinus Bessarabiae, Dux Supremus Exercituum Moldaviae.
 233. *Michael Mohyla*, Palatinus Moldaviae.
 234. *Gabriel Mohyla*, Palatinus Bessarabiae (seu Multaniae.)
 235. *Moses*, Palatinus Moldaviae.
 236. *Petrus Mohyla*, Archi Episcopus Ruthenorum.
 237. *Joannes Mohyla*, Dux Exercitus in Hungaria.
 238. *Jeremias Mohyla*, Princeps Moldaviae; *Joannis* Filius; Uxor: *Elizabeth*; *Ciamartio*, (ex *Bathorea*) progenita.
 239. *Catharina*, Ducissa in *Korec*; *Samuelis* Confors; Filiam *Annam*, *Andreas Leszczynio*; Palatino *Derpatensi* dedit.
 240. *Anna Maximiliani Przerębscij*; Palatini *Lancienensis*, secundo voto, Comitissae in *Słupna Czarnkovej*, Capitanei *Drahimenensis*, Uxor.
 241. *Alexander Mohyla*; Palatinus Moldaviae; post Fratrem.
 242. *Constantinus*, Palatinus Moldaviae.
 243. *Eleonora*, Archiducissa Austriae Regis. *Michaelis Korybuth Wisniowiecki* Confors.
 244. *Hiereimias WISNIOWIECKI*, Palatinus Belzensis, Supremus Dux Exercituum Regni.
 245. *Michael Korybuth WISNIOWIECKI* REX Poloniz.
 246. *Maria*, Mohylensis Stephani POTOCIJ Palatini Braclaviensis Conjux.
 247. *PAULUS POTOCKI* Castellanus Camenecensis.
 248. *Theodorus PRIMAS*.

310. COLLIGATIO. POTOCKIORUM Cum Bathoreis Ducibus Transylvania.

251. Telegdus BATHOREUS, primus è sua Familia; Princeps Transylvaniae, Stephani, ex Anna, Parens.

252. Stephanus BATHOREUS, Rex Poloniae, Uxor: Anna, Jagellonia.

253. Sigismundus Bathoreus, Princeps Transylvaniae; Uxor: Christina Austriaca, Caroli, Ducis Graecienfis, Filia.

254. Andreas Bathoreus, Cardinalis, Episcopus Varmienfis, deinde Transylvaniae Princeps, quam ei cesserat Sigismundus.

255. Christophorus Bathoreus, Princeps Transylvaniae, Uxor: Maria Eleonora, Filia, Joachimi, Electoris Brandeburgici.

256. Grifeldis, Bathorea, Ducissa Transylvaniae, quæ nupsit Zamoyscio, Supremo Duci Exercituum Regni Poloniae.

257. Eleonora Bathorea, Ducissa Transylvaniae, quæ nupsit Ciamaritho, Supremo Duci Exercituum Transylvaniae.

258. Elisabeth, Filia Ciamarithi, Supremi Ducis Exercituum Transylvaniae, & Bathorea, quæ Germana Neptis; Stephani.

TESTIMONIA aliquot Historicorum de POTOCKIJS.

Joannes POTOCKI, Palatinus Braclaviensis; Campi Dux Exercituum Regni; Guzoviensi præliò (de quo divinitus Romæ Bartholomæo Sacerdoti dictum ab hoc prælio ultimam Polonia sortem pendere: Kotudzki pag. 154.) Victor Orbi inclaruit; de quo Kobierzycki Libro 6, fol. 401, & Lubinski de motu Civili Libro 2tio.

Nicolaus POTOCKI, Castellanus Cracoviensis; Supremus Dux Exercituum Regni, qui in Scythicam Captivitatem Juvenis, pro Patria actus, demum: in barbarorum clades, liberatus est; deinde (ut à Vladislao IV. Rege, in Diplomate laudatur) Quidquid bellis Moldavico, Moschovitico, Pruthenico, ac uno atque altero Turcico, bellica scientia & industria comparavit, id in licentio sam, Cosacorum colluviem, contulit, & fortissimi Ducis munus explevit, vita, & salutis sua prodigus, Patriam liberavit, de illo Kochovius Libro 4. Climactere I. & Pastorius Libro 6, Historiæ plenioris.

Stanislaus POTOCKI, ex Castellano Camenecensi Palatinus Kijoviae, Supremus Dux Exercituum de quo Okolski pag. 409. Piaſcecki, Kochowski, Zaluski. Ne putetur, Idem hic Stanislaus esse cum Revera, nam Revera nunquam fuit Castellanus Camenecensis; aut Palatinus Kijoviae, sed iste est alter Stanislaus quartus, Jacobi Filius, ille verò Andree.

Andreas POTOCKI, Palatinus Braclaviensis, Campi Dux Exercituum Regni; Vir incomparabilis; de quo Pastorius. Hic est ille vir, ad maxima, si diutius vixisset venturus, de quo Joannes III. Rex: dicere amabat: Andreas POTOCIUS Palatinus Braclaviensis, si diutius vixisset; ille me solus, ad Coronam præcurritset.

Andreas POTOCKI, Castellanus Cracoviensis; Supremus Dux Exercituum Regni; cui à Joanne III. sub Viennam eunte, per Diploma Vice-Regia Protectio Poloniae; commissâ est: Kochovius Climactere I. & Pastorius (in Joanne Casimiro) ejus Trophæorum passim meminere de Scythis & Moschis. Zaluski verò; Princeps Varmienfis, ad Annum 1692. ejus obitum deplorat.

Felix POTOCKI, Castellanus Cracoviensis; Supremus Dux Exercituum Regni, qui aliquando Subdapifer Regni, & Mareschalcus Comitiorum

GENEALOGIA POTOCCIORUM.

311

rum Electionis, Michaelis Regis. De ejus fato ad Annum 1704. Zaluski Princeps Varmienfis.

Stephanus POTOCKI, Palatinus Braclaviensis, Campestris Dux Exercituum Regni, de quo passim Historici celebres; Piaſcecki, & Kobierzycki, multum quoque laudis in opere expugnati Smolenscij meruit. Constantino Mohyla Palatino Moldaviae affinis. Stephanus POTOCIUS, privatâ Authoritate & potentiâ opem tulit; in arduissimis expeditionibus semper primus. Piaſcecki Episcopus Præmislien. Anno 1602, de bello Svetico ad Revalliam. (Rex Cracoviam contendit; prius tamen: misit Stephanò POTOCKI, ad occupandam arcem.) Item pag. 295. comisit Rex Stephano; tutelam Regni, & Metropolis sub Rokosz, ipse curis bellicis distentus, ut habet Piaſcecki ad Annum 1587. vide & Kobierzycki Libro 6. Hic præduce, apparentis sibi divi Dominici stellâ, è captivitate Turcica, in eos Dux futurus, cælitus liberatus fuisse traditur.

Stanislaus POTOCKI, Palatinus Cracoviensis, Supremus Exercituum Regni Dux; Revera dictus, Triginta Victorias numeravit. Cudnovienti clarissimus, de illo Kochovius (obiit Anno 1667. 67. Annis Miles, & Dux.)

Jacobus POTOCKI, Palatinus Braclaviensis; Campi Dux Exercituum Regni; nullus Ducum crebrius memoratus Historicis. Sigismundus III. in Diplomate sic de illo; Expertam centies animi pectorisque Tui fortitudinem, nobis, & Republica, explicatam esse voluisti, cum nec sumptis, nec vita respectum habendo; animosè & cum admiratione multorum, nostroque fructu festisti, obiit Smolenscij Anno 1612. die 26. Januarij de eo Kobierzycki.

Andreas, Castellanus Camenecensis; Campi Dux Exercituum Regni; in Bessarabia; seu Multania; ad Claroviam; & Dziurdziowiam, cum Turcis; industriam belli & fortitudinem animi declaravit pluries; Siemianum, Moldavia Palatinum, una cum Fratribus POTOCIJS constituit; in Rokosziano tumultu, & congressu, ad Guzow; fortiter dimicando; vitam periculo exposuerat, nam in medio hostium prostratus, armis vitam dextrè conservavit.

Janusſus, à Tworow Pilawa; ejusdem olim: cum POTOCIJS Domus; Palatinus Podolia; Campi Dux Exercituum Regni, cujus insignes Victorias passim retulere Historici, ad Tyram de Valachis, è quibus, quinquaginta Magnates capti, ac decollati, narrat Miechovius ad Trebowliam de Tartaris excisis, prosequitur Bielscius ad Annum 1516. obiit Anno 1547. Sepultus in Buczac.

Nicolaus à Kamien de armis Pilawa; ejusdem cum POTOCIJS, Domus, Palatinus Cracoviensis, Supremus Dux Exercituum Regni.

GENEALOGIA POTOCKIANA.

Excerpta ex Opere Stemmatographiæ Polonæ R. P. Casp. Nieſiecki Soc. JESU. (Tom. 3. pag. 596.) ex Polonico Idiomate in Latinum tranſtulit; & notas aliquas seu additiones adjecit J. A. Zaluski RR.

Arma Gentis Pilavæ.

Cruz alba duplex, cum dimidai, in campo cæruleo, hac ratione dividenda, ut ultima, infra in sinistra scuti parte, è dimidio tantum consistat, in corona vero quinque plumæ struthæ. Ita ea describunt Bielski fol.

fol. 482. Paprocki *Gniazdo Cnoty* fol. 1019. Item in Herby fol. 294. Okolski Tom. II. fol. 391. Zyroslaus primus horum armorum autor, ab ineunte adolescentia, & sanguinem juvenilem, & vitam ipsam, in Patriæ defensionem, castris exposuit, in infelici Halicienfi, cum Russis, prælio; sub Boleslao Crivousto, factorum suorum Illustrum atque gloriosorum primum dedit specimen, quem cum ibi vis hostium aperto Marte devincere haud posset, dolo hoc efficere studuit, Anno 1133; diu postea, inter rei militaris labores armorumque strepitus, immortalitatis quæsit gloriam, quam quoque, à virtute, ad fortunam progressus, feliciter est adeptus. Cum enim Borussi, Ethnicorum superstitionibus, eis temporibus, adhuc addicti, Polonæ potestatis jugum excutere vellent, Boleslaus Crispus Monarcha, triplici exercitu instructus, perfidorum dissensionem haud unâ vice punivit. Polonorum præterea armorum terror eos eò adegit, ut, doctrinam Christianam amplexi, tributis solutione, singulis annis suam inconstantiam luere cogerentur. Gesta hæc sunt (*Cromcro & Bielscio* enarrantibus) Anno 1166. *Paprocus*, & ex eo, *Okolscius* addunt, quod eâ occasione, Zyroslai virtus præ cæteris emicuerit. In ipso enim prælio, per media hostium agmina perrumpens, rebellatorum ducem, equo dejectum, vitâ privavit. Poloni, victoriâ reportatâ, in hoc acquiescebant, ut Duce occiso, nebulonum turbas fugæ darent, & hæc ratione, fortunâ nobis favente, Regioni Borussicæ, tributariæ factæ, Christum Deum, Polonos Dominos, constituerent. Ne verò singulare tali virtuti præmium deesset, *Casimirus* cognomine Justus, Boleslai successor, post suum in solum ascensum, Zyroslaum, cimelio, supra descripto, cohonestavit. Cur vero haud cruces tres integræ, in istis armis, reperiantur, sequentem sibi *Paprocus* fingit causam, quam quoque suffulcit *Okolscius*. Borussi, (inquiunt) duabus vicibus, impetum, in Polonum exercitum, tentantes, totidem Zyroslai virtute repulsi, duplicatæ crucis in armis *Pilava* Gentis, dederunt occasionem: cumque tertiâ vice idem auderent, prætorem suum, hujusce Herois ductu, amiserunt, quam ob rem, dimidiam tertiæ crucis partem illi attribuerunt. Sed jejuna ista sane & arida est traditio. Quasi Heros iste, de victoriâ, haud tam bene esset meritus, cum hostilis exercitus ducem interfecit, quam cum magnas Barbarorum copias disjecit. Igitur putarem, Zyroslaum, nobili summoque genere natum fuisse, hancque ob causam, (ut infra apparebit) Zyroslai nepotem, Joannem *Moskorzevium*, publico in senatu, primum Palatinatus Cracovientis locum occupasse, quod alias primi Regni Poloni Patres, haud facile fuissent permissuri. Ad Reverendi Patris *Teophili Rutka* in *Miss.* sententiam accedens, sic autumo, Zyroslaum, familiâ, jam eo tempore, nobili, sancti vero *Stanislai* sanguine martyrico, celebri, armaque Prussica gerente, fuisse ortum, cui, post victoriâ, de Paganis, reportatâ, Polonorum Monarcha, *Casimirus*, Justus cognominatus, ad crucem duplicem, à Majoribus suis adeptam, dimidiam tertiæ partem, remunerandæ virtutis gratiâ, addidit, & hæc ratione, ex armis Prussiorum, nova (*Pilava* dicta) forsitan hanc ob causam, quod, sub *Pilavâ*, in Borussiâ, Zyroslaus virtutis specimina protulerit strenuè, formavit. Sive hæc sive alia causa est, Zyroslaus ipse, pro se & posteritate suâ, unanimi totius suæ consanguinitatis consensu, in istam, quam nunc videmus, formam, arma transmutavit paterna. Nobiles enim recenter facti, in ipso nobilitatis actu, arma sua, à Monarchis suis accipere consueverant, nihilominus tamen gentiles, eodem genere nati, ob

egre-

egregia facinora, vel ex alijs rationibus validis, domesticis suis insignibus, aliquid novi addebant, quod plerumque cruces esse solebant. De quo plenius agit *Bielscius & Paprocus* in Armis, *Starykon & Stepanvrou*. Opinionem meam quoque suffulcit similitudo vel æqualitas, quæ in duobus Gentilijs Scutis istis, tam *Pruss.* quam *Pilavico*, ratione colorum, crucium atque camporum, reperitur. Zyroslaus igitur iste, cruentis meritis clarus, quorum in præmium, testantibus *Paprocio* atque *Okolscio*, multa bona & possessiones accepit, unum tantum filium, *Alexandrum*, gloriæ nominique successorem, reliquit, qui, circa annum 1200. vitam egit. Elogium ejus *Okolscius* paucis his expoluit verbis: *Vir bello & amore Patriæ clarus*: sed & hoc haud minori ducitur gloriæ, quod, multarum Poloniæ gentium illustrium, evaserit auctor. Ex octo enim, quos genuit filios, quisque patrijs bonis inter sese distributis, nomen inde assumere coepit. Quæ nomina postea eorum successoribus hæreditaria sunt facta. Magnam vero in hoc pristina tempora nobis fecerunt injuriam, quod horum octo fratrum nomina haud memoriæ prodiderint. Quantum vero, ad *Moskorzeviorum* arma, attinet, res videtur esse certa, illa, de hujus *Alexandri* filio, esse orta. *Cramerus* enim, & ante eum; antiquissimus quidam historicus Polonus, nomine *Basco*, Custos Posnaniensis, ad annum 1239. legationem, à Boleslao Pudico, in Hungariam, missam describens, attribuit Joanni *Moskorzevio*, Palatino Cracovienti, Gentis *Pilavæ* arma, & *Clementi Ruszicio*, arma *Gryphæ*, quæ legatione non tantum, inter Poloniam, & Hungariam, reconciliarunt pacem, sed & *Cunegundam*, cum Boleslao, matrimonij conjunxerunt vinculo. Examinans igitur annorum computationem, conjicio, Joannem istum, de quo mentionem fecimus, *Alexandri*, fuisse filium, quoniam, ex *Pilava* gente, ut rerum genealogicarum Polonorum scriptores testantur, nemo amplius, post Zyroslaum, superstes fuit, & in Catalogo Cœnobij *Andreavensis*, publice conservato, invenio quendam *Sulislava* nominatum, ex *Potociorum* familia, Anno 1217. tanquam singularem loci hujus benefactorem obijisse. Hinc concludo, *Sulislavam* istum *Alexandri* fuisse filium, Joannis que, Palatini Cracovientis, Fratrem germanum. De alijs *Pilava* gentis familijs, nulla extant monumenta fide digna: quod directâ lineâ de *Alexandro* isto suam duxerint originem: putarem tamen *Tworowios*, à Feudo dicto *Tworowo*, *Stanislavios* à *Stanislavowo*, *Borovios* à *Borowo*, *Slosovios*, à *Slosonica*, alios quoque ab istis esse procreatos. Sunt, qui dicunt, Benedictam Sancti Norberti Monialem, ex gente istâ esse ortam, quæ Lituanorum, in fines Poloniæ incursionis tempore, cum Paganis quoque Cœnobium *Krzeszoviense* invaderent, simul cum alijs, in servitutem, est deducta. Ubi, postquam Litvani cujusdam, virginitati suæ vim inferentis, libidinem nec precibus nec lacrymis deflectere poterat, arte usâ, promittit ei aperire arcanum, quo munitus, tela hostium à se, avertere posset. Paganus hoc admirans, quale sit, interrogat, cui respondit *Benedicta*, si frontis meæ ossa quadam tecum portas. Litvanus hoc gavisus, cum illa mortem subire, quam virginitatis jacturam pati mallet, lubensque se gladio submitteret, caput ei amputavit. Ille vero, ne impunitus evaderet, paullo post, à Davide *Grodccio*, ferro perfoffus, vivendi fecit finem. *Benedictæ* corpus perhonorifice, *Krzeszovia* sepultum fuit. Gesta hæc sunt Anno 1326. Plures Scriptores hujusce rei mentionem fecerunt. Ut *Miechovius* Lib. IV. cap. 9. *Martinus Bielscius* Lib. II. fol. 216. *Cromerus* Lib. II. *Skarga* in vitâ S. Margæ.

H h h h

Margaritæ Reginae Hungariæ; & alij. Armis istis, in sepulchro suo insignitus est Valentinus *Ikubn*, vel (ut *Starovolse* in Monumentis) *Ilkusz*, Decretorum Doctor, Officialis atque Canonicus Cracoviensis, Anno 1508. morte nobis ereptus: qui, in ipsâ Cathedrali Cracoviensi, foundationem constituit. Similia *Pilava* Gentis arma, vidi *Brzeſcia* in Litvania. Crucem nimirum duplicem cum dimidiâ, crucis tamen summitate carentem, crucem auream, campum caeruleum, in crucis dextrâ stellam argenteam, in casside verò tres plumas struthæas argenteas.

FAMILIÆ quæ utuntur Stemmata

P I L A W A

POTOCII.	Kamienieccy	Peczelscy	Tworowsky
Borowsky	Kliczkowsky	Pieczowsky	Wazynsky
Chrzeſonowsky	Lachowsky	Pilawsky	Woyſzowie
Cieſzkowsky	Lichnowsky	Piotrowicy	Zakliczewsky
Drozdowsky	Manasterſcy	Podfilipsky	Zelislawsky
Janowsky	Misłowsky	Stoſowsky	
Iwkowiecy	Moskorzewſcy	Stanislawsky	

De Familia POTOCKIORUM, in specie
(Nieſiecki, Tom. 3. pag. 681.)

Gens *Potocciana* Stemmatis *Pilava*, varijs in Palatinatibus, tam generis antiquitate, quam meritorum honorumque amplitudine, floret. *Okolski*, illustrem illam familiam, à *Moskorzewijs* *Pilavitis*, originem suam traxisse, asserit. Sed falso. Nam, sicut gentis *Pilava* Arma describens dixi, *Alexander*, *Zyrosłai*, armorum horum auctoris filius, (id quod ipse *Okolski* fateatur) octo genuit filios, quorum unus *Joannes Moskorzewius*, Palatinus Cracoviensis, alter verò *Sulislaus Potocius* fuit. (Cujus rei præclarum testimonium exhibet Catalogus Monasterij Andreovienſis.) *Sulislaus* quidem ea ratione *Potocius* appellatus fuit, quia primus erat, qui à *Potok*, quod ei hæreditate devenerat, nomen gerere cepit. Sicut & frater illius, *Joannes*, à *Moskorzewo*, quod ei hæreditate cesserat, *Moskorzewij* cognomine insignitus fuit. *Sulislaus* Anno 1217. Castellanus Sandomirienſis factus est. Ita enim se subscripsit. Diplomati, *Lesci Albi Principis*. Ex hac igitur alijsque rationibus, illorum sententiam reprobendam esse cenſeo, qui *Potocciorum* Stemmatis *Pilava* originem, ad *Buczackios*, referunt. *Buczackij* enim, sanguine *Pilavita* (nam *Buczackiorum* *Abdanckiorum*, ut suo demonstravimus loco, gens est antiquior) circa Annum 1540. *Buczackiorum* cognomine enituerunt: cum *Tworovius*, gente *Pilava*, *Buczackiam*, *Abdanckorum* sanguine ortam, ultimamque gentis suæ hæredem in matrimonium duxisset, *Potocij*, verò suo sub nomine, jam ante aliquot sæcula, famam atque gloriam consecuti erant. Sunt, qui, *Potok* oppidum, in Palatinatu *Siradienſi*, situm, potentis atque inſignis hujusce familiæ, locum domumque natalem esse, affirmare non dubitant. Ego verò, cum illorum opiniones vane atque obscuræ sint, ab eâ, quam vetustiores rerum Polonicarum scriptores, ut sunt, *Kobierzicki*, *Paprocki*, *Okolski*, atque alij sovent, recedere nefas puto.

puto. Illi enim, uno ore unaque voce, testantur, *Potoccios*, ut perplures familiæ celebres, Palatinatu Cracoviensi suas Origines debuisse. Et licet illi tacuerint, Monumenta tamen, tot virorum sanguine & meritis clarorum, tam in oppido *Potok* quam *Andreovia* exstructa, veritatem, quæ in aprico est, fatentur. *Potok* illud ipsum oppidum est, ex quo olim *Maurus*, Cracoviensis Episcopus, & qui, in eius locum suffectus est, *Radoslus* Anno 1144. Abbatia Andreovienſi decimas manipulares adjunxerunt. Id quod eorum Successor *Vincentius Kadłubek* approbasse paulò post, à *Simone Starovolſcio*, (in illius Vita) perhibetur. *Kadłubek* facit ibi mentionem villæ *Borova* dictæ, à qua *Borovij* *Pilavita* nomen sumptisse dicuntur. Cum nonnulli *Potocciorum*, ex Palatinatu Cracoviensi, in Russiam transmigrarent, rebusque ibi egregie gestis, magnam virtutis famam adipiscerentur, oppidum dictum aureum *Potok* condiderunt, de quo fuscè dicemus inferius. Præter *Sulislaus*, Sandomirienſem Castellanus, omnes illi succedentes, altâ oblivione oblitteravit, in curiosa antiquitas. Attamen, quoscunque varijs locis colligere mihi contigit, in medium producere statui. *Sulislaus*, *Zavichostienſis* Castellanus, subscripsit *Bolesłai* Pudici epistolæ, (apud *Nakielscium* in *Miechovienſi* Chronico fol. 177. ad Annum 1256.) & alteri Diplomati cuidam ad Civitatem Cracoviensem exarati Anno 1258. De *Clemente*, qui Anno 1256. *Lublinenſis* Castellanus fuit; de *Andrea*, Castellani *Voinicentis* munus ad Annum 1287. gerente; de *Joanne*, ad eundem annum, Castellano Sandomirienſi, & de *Clemente*, ad Annum 1306. Castellano *Siradienſi*, sicut etiam de *Boguslao* Anno 1256. munere Castellani Sandomirienſis fungente, Tomo. I. egimus. *Joannes Potocius*, *Elisabethæ* Hungarorum Reginae, Pincerna Aulicus, *Alexandri*, viri, tam manu fortis, quam consilio pleni, filius, *Vladisłao* *Loſtico*, Polonicas res imperio tenente, vitam egit, de quo *Joannes Turow* talia memoriz prodidit: „*Felicianus* sicarius Hungarus in Carolum Regem Hungaria, „*Elisabethamque* Reginam, cum ferrum struxisset, & jam Regem Reginamque „*sauciasset*, „*Joannes*, Filius *Alexandri* de Comitatu POTOCKIENSI, bona in „*adolis juvenis*, „*Vicedapifer* Regina in searium inſectus, eum ferro transfixit, & „in terram deiecit. „ *Sarmatus* Lib. VI. fol. 311. eadem enarrat de *Joanne Potoccio*. Verum tam iste, quam alij scriptores, in isto loco, à Typographis, corrupti mihi videntur. *Strykowski* enim, in sua, quam, in Hungariam, suscepit peregrinatione, rebus bene examinatis, disertis verbis eum appellavit, *Joannem Potoccium*, Equitem Polonum. Præter eum, *Długossius*, maximum illud, in quo Carolus Rex versatus erat, periculum ad Annum 1330. describens, clarissime testatur, *Joannem* istum de comitatu Regio *Potoccium* fuisse *Joannes*. „ (inquit) *Filius Alexandri* de *Potocken*, adolescens ingenuus, qui, *Dapiferi* officioungebatur, *Felicianum*, in pueros regios, crudelitatis & necis operâ „*ambulantem*, primus aggressus, sic uno ictu, inter collum & scapulas inſectio, re „*pressis* debilitavitque, ut corruens deflueret præceps in terram. Cui *Zaluski* in sermonibus varijs fol. 78. adſtipulatur ac *Temberski* in Chronographia. Interim non est mirandum, *Polonum*, in Aula Hungariçâ, Pincernæ munere functum fuisse. *Elisabeth* enim, *Caroli* Regis conjux, *Vladisłai* *Loſtici*, *Polonorum* Regis, filia erat, quam multi *Poloni* Equites, cum in Hungariam discederet, secuti sunt.

Włostko Hæres in *Potok*, subscripsit inter testes litteris Monasterij *Andreovienſis* Anno 1366. exaratis, de quibus consulendus est *Paproccius*, de
H h h h 2 Stem:

Stem: fol. 73. Non multo post Castellanus Vislicensis factus est, id quod perspicitur, ex Privilegio, Cracoviensi Civitati, à Casimiro Magno 1268. concessio. *Jacobum*, Castellani Radomiensem fuisse, testes sunt Literæ, à Jagellone, Polonorum Rege, ad Civitatem Lublinensem, Anno 1398. conscriptæ. *Bernardus*, vir tam pietate, quam splendore vitæ, insignis, circa annum 1435. emittit. Cujus tamen dignitatem, à Republica impetratam, iniqua posteritas oblivio obscuravit. Etiam si verò *Potocij* illi, clarò *Pilavæ* sanguine geniti, antiquissimis Majorum Nostrorum temporibus, ut, ut apud vetustiores rerum *Polonicarum* scriptores legimus, amplissimos in Republicâ honores, affecti fuerint, ita tamen, ab omnibus Titulis Exoticis, abhorruerunt, ut celsas illas, quæ, in Exteris Regionibus, laudi ducuntur, *Principum*, *Comitum* & *Marchionum* appellationes studio evitarent, maximam sibi, in hoc laudem parandam existimantes, si Nomen, Equitis Poloni, à Majoribus relictum, rerum, pace & bellò, eximie gestarum splendore collustrarent. *Bernardus* quidem, cujus laudes celebravimus, filios tres, (alii scriptores numerant octo) *Bernardum*, *Mathiam* & *Stanislaum*, reliquit; qui, dulci erga fratrem, *Andreoviensem* Abbatem, amore ducti, fortunas, opes que suas, ad augendum Divini Nominis Cultum, *Andreovienſi* cænobio, contribuerunt. *Petri* & *Joannis Potociorum* in *Szczepanovice* Hæredum, qui circa Annum 1460. floruerunt, mentionem injicit, *Samuel Nakielscius*, in *Miechoviensi* Chronico folio 510.

Abbas *Andreovienſis*, *Bernardi* Filius, si *Okolſcio* credas *Bernardi*, si *Starovolscio* fidem tribuas, *Stanislai* Nomine fuit insignitus, meâ quidem sententiâ, *Bernardi* Nomine, cum Christo initiaretur, præditus fuit, postea verò quam sanctiori disciplinæ se devoverat, *Stanislaus* cognominari cepit. Hic, cum *Jacobus Michovius*, consentiente Magno Romanorum Pontifice, ad Suffraganeatum *Vilnensem* promoveretur, in 24. *Andreovienſem* Abbatem, suffectus est; cujus sub auspicijs, præstans ille *Relaxationum* liber, circa Annum 1550. in lucem prodijt. Hic, tantâ pietate, tantâ morum sanctitate, tantâque meritorum amplitudine inclauit, ut, ab omnibus virtutum Existimatoribus, Defensor Divinæ gloriæ, norma religionis, & *Poloniæ* decus, concelebraretur. *Stanislaus*, Tribunus *Cracoviensis*, *Bernardi* Abbatis *Andreovienſis* frater, rebûs militiæ præclare gestis primum *Wazinsciam*, tum *Pfarsciam*, sibi matrimonio, adjunxit; quibûs tamen, sine prole, demortuis, *Goworczankam*, Stemmatibus *Rawicz* uxorem duxit, ex quâ, tres filios, *Georgium*, *Adalbertum*, & *Andream* procreavit; *Georgius*, natu maximus, reliquit Filium *Bernardum*, Rothmagistrum, Virum singulari animi vigore percelebrem, qui, ut in varijs, cum hostibus, commissis prælijs, ita in primis, in gravissima illa, cum Tartaris *Perecopensibus*, prope *Wisnioweciam*, Anno 1512. pugna initâ, fortem atque strenuum, se præbuit. De qua *Justus Decius*, in suo, de *Sigismundi I.* temporibus, opere, fol. 83. consulendus est. Multa etiam: lectu digna de *Bernardo*, protulit *Bielſcius*, fol. 519. Quem tamen *Jacobum* perperam vocat, sed apud *Starovolsium*, in Monumentis *Sarmatarum*, & *Sarnickium*, in Chronico, *Bernardi* nomine, appellatur. Forſan ejus Confors fuit (cujus *Paprocki* meminit) *Elisabeth Kościelecka*, Palatinis *Lanciciæ*; secundò votò elocata, *Sebastiano Zoravinskio*, Castellano *Haliciensi*: *Albertus*, alter *Stanislai* Filius, præter quatuor filias, *Barbaram*, *Sophiam*, *Annam*, & *Catharinam*, quarum una, *Georgio Lutomirskio*,

mirskio, Vexillifero. *Cameneceſi*, nupſiſſe dicitur, tres filios reliquit, *Joannem*, *Nicolaum*, & *Adalbertum*; *Joannes* quidem, ex primâ Coniuge, cui *Playſcia* nomen erat, unum filium, *Stanislaum*, & filias duas, *Catharinam Swarczewiam*, & *Hedvigem Strzalkoviam*; ex altera verò: quæ *Gawronſcia* cognomine celebratur, filios duos *Remigianum*, & *Joannem* progeniit. *Nicolaus* ex *Catharina Grufiſcia*, Judicis *Sandomirienſis* Filia, duos creavit filios, quos inter, prædia ſua, in *Polonia* ſita diſtribuit. *Stanislaus* quidem, in Majori *Polonia*, in *Jaracino*, *Andreas* autem: in Ducatu *Lithvanicæ*, ſedem incoluit. Ex iſtis, quos *Stanislaus* reliquit, filijs, nominari meretur *Castellanus* quidam *Rogozneſis*, qui, ex *Mieſkovia*, *Polſnaniensis* Judicis Filia, duos filios, alterum *Stephanum*, alterum *NN.* ineunte adoleſcentiâ, lethali vulnere affectum; & unam filiam, Virginem, ſacris *Divi Benedicti Polſnaniæ*, Anno 1532, addictam; ſuſcepit. *Adalbertus II.* tertius filius *Adalberti*, ſemper belli ſerviit artibus, ſemperque inter arma verſatus fuit; Rothmagiſtri munere functus eſt. Tumulus illius *Jesupoli*, in Templo uſui Ordinis Prædicatorum conſecrato, conſpicitur. Matrimonio ſibi junxerat; *Dorotheam Zaiaczkoviam*, ex qua prodijt *Maximilianus Potocius*, de *Wola Magna*, ad *Zarnowa*, cujus filia *Stanislao Kozierowio* nupſit circa Annum 1620.

Jacobus, *Mathiæ Vexilliferi Cracoviensis* (qui *Bernardi* Abbatis *Andreovienſis*, tertius Frater erat) filius, *Sigismundi Auguſti*, priuſquam ad gubernandam Rem *Poloniam* publicam accederet, Curia Mæſchalcus. Hic, cum partem Hæreditatis Paternæ, viris ſacræ diſciplinæ litatis, partem verò alteram fratribus ſuis patrueſibus contuliſſet, omnem operam, omneque ſtudium, in provehendis Reipublicæ incrementis, locavit, & meritis in Cives ſuos, ita inclauit, ut *Sigismundo Auguſto Principi*, à Patre *Sigismundo I.* *Polonorum Rege*, circa directionem in Exercitijs Equeſtribus præficeretur; & ob prælara, quibus Patriam illuſtravit, facinora, omni rerum copiâ affluentiûs prædiſ; *Zahaypole*, ſeu *Zaypole* & *Sokolow* dictis, jure perpetuò donaretur. Oppidum illud *Zahaypole* in *Pokucia* ad *Boryſthenem*, deinde *Potok* eſt appellatum. Hic ex *Kozmiſcia*, *Nicolaum* & *Andream*, filios, ex *Jazlowieccia*, duas filias, quarum altera, *Smolankio*, Vexillifero *Podoliciæ*, altera *Nicolao Koryiſcio*, matrimonio adjuncta fuit, & *Stanislaum* filium procreavit. *Stanislaus* reliquit filium, *Joannem* Capitaneum *Tlomacenſem*, qui egregiâ linguarum exoticarum peritiâ præditus, ob incredibilem rerum bellicarum ſcientiam, grave illud Rothmagiſtri munus, obtinuit. Hic, *Grodecenſe* prædium, ſibi acquiſivit, ex *Oſtrozanka*, filiam, nomine *Annam Weſlowam*, quæ Præfecto *Roſanenſi* nupſit; & filium *Nicolaum*, Rothmagiſtrum Regium, pro genuit, (Acta Caſtrenſia *Zakrocimienſia* 1646.) *Nicolaus*, si *Okolſcium* audiamus, ex *Logofetowna*, Cancellarij *Moldaviæ*, filia, si Actis Caſtrenſi *Zakrocim* 1646. aſſentiamur, ex *Catharina Maraczanka* (quæ, ipſo demortuò, *Joanni Comiti de Tarnow* nupſit) duos filios, *Stanislaum* & *Joannem* ſuſcepit. Tumulus illius, tali inſcriptione cohonestatus eſt; Si inueneris quis fueram? *Sapiens*, *ſtrenuus*, & *dives*: ſed hæc omnia nihil, ſolus *Deus* omnia, *Nicolaus à Potok*, *Potocki*, Rothmagiſter *S. R. M.* ſub auspicijs Ducis Exercituum *Stanislai Lotkiewſki*, quieſco. Vale, & cogita, tuum extremum diem. Hodie vel eras ſequeris. Ex filijs illius; *Stanislaus*, natu major, qui *Sophiam Makowieciam*, Dapiferi *Haliciensis* Filiam in matrimonium duxit, Centurio legionarius fuit, natu verò minor,

viribus, adversus Reipublicæ perturbatores, confugerent, *Joannes*, copiis, ab ipso met suisque fratribus, *Andrea* & *Jacobo*, (quibus alij quoque, ut sunt *Strusius*, *Kalinovius*, & *Golscius*, accesserant,) proprijs impensis, ad descendendum Regem, conscriptis, prudentissimè præfuit, & non *Chodkiewiczio* solum, maximo Litvanorum Imperatore bellico, cui dextrum cornu concreditum erat, ingenti rebellantium hominum vi cedente, sed *Zolkievio* etiam, Campestri Exercituum Regni Duce, qui sinistram cornu tenebat, vel ex pacto, quod, cum seditiosis & turbulentis civibus, confecerat, vel, ob insignem, quo, in nonnullos sanguine sibi conjunctos, ferebatur amore, commune Reipublicæ commodum; officio simulato, ita negligente, ut rebellantium turba, per disiectos Regij Exercitus ordines, erumpens, Regem, publicæ rei custodem, appeteret, quamvis, ut receptui caneret, ab alijs, commoneretur, imperterritus, in acie, perstitit, hostesque maximo in eum impetu irruentes; tam magno fortique animo repulit disperfitque, ut victor domitorque perditissimæ illius turbæ reverteretur. Omnes igitur, quibus publica salus curæ cordique erat, *Potociorum* genti acceptum tulerunt, quod pugna illa adeo benè feliciterque Regi eveniret, id quod etiam *Lubienus*, *Plocensis* Episcopus, oculatus testis, in opere, quod de motu *Civili*, composuit, lib. 3. fol. 131. luculentis verbis confirmavit. *Sigismundus* autem, tantam fidem, tantamque virtutem, quantam, in *Joanne* expertus erat, largè remuneraturus, Palatinatum *Braclavensem*, Janussio Duce *Zbarassensi*, mortalium rebus erepto, illi contulit. Quod, ad ferocios rebellesque illos, à *Joanne*, cruentâ strage suppressos homines attinet, illo Patriæ invigilante, liberè respirare vix poterant. Postea verò, quam Regis jussu, in *Vallachiam*, ad sedandas discordias ibi noviter exortas, profectus esset, & *Turcis*, *Tartaris*, atque *Valachis*, ad internecionem, victis, *Constantino Mohyle*, gubernacula regendarum civitatum tradidisset, pristinum illud bellum domesticum, sub dolo cinere gliscens, brevè, in communem Reipublicæ perniciem, ita exarsit, ut *Sigismundus*, Polonorum Rex, ad illud componendum, *Joannem*, ex *Vallachia*, quam ocysimè revocare, necesse haberet. Quo quidem, in Patriam, redeunte, spes rebellantium, ad irritum, prorsus cecidit, exoptataque diu, cordationibus civibus, pax refloruit. Hinc *Sigismundus*, spectatâ fatis, probatâque *Joannis* fide atque animi religione, ad gravissimas eum causas deliberationesque adhibuit, qui tamen Regiæ majestati, ita semper consuluit, ne Polonorum libertas inde caperet detrimentum. Cum *Sigismundus*, *Moscorum* genti, bellum inferre statuisset, *Joanne Potoccio* monente, primum *Smolensciam*, urbem munitissimam, obfusione cinxit, illique, *Zolkievio* absente, summam hujus belli tradidit. Ex quo factum est, ut nonnulli eum, Ducis Exercituum Campestris titulo, ornare consueverint, cujus tamen dignitatis mentio, in Epitaphio, magnificè illi posito, quod *Okolscius*, in Orbe suo *Polono*, repetijt, planè intermissa fuit. Cæterum memoratu dignissimum esse judico, *Joannem* illum, sedatis illis *Guzovienfis* Confederationis motibus, semper copiam quandam militum, independentem à Ducis Exercituum autoritate, soli ipsius imperio parentium, sustinuisse, & cum Notarij Exercituum Regni munere fungeretur, secundum, ab Exercituum Duce, locum occupavisse. In obsidendâ verò urbe *Smolenscia*, non tam senio confectus, quam varijs durissimisque rei militaris laboribus, fractus, anno, à Partu Virginis 1611. cum vitæ suæ 56. egisset, cum

maximo Regis, omniumque Patriæ bene cupientium, morem diem exremum obiit. Ejus characterem *Starovolscius* hisce verbis exprimit. „*Vir pacis & belli artibus clarissimus, forma corporis simul dignitati congruebat, & oris decus, & morum elegantia adfuerat. Fuit in eo præterea laboris, in edia, valgaris, vigilia, patientia summa, item justitia, pietas, modestia, liberalitas, ceteraque heroici animi dotes.*”

Hic *Joannes*, *Latyczoviensem* illam magnæ molis arcem, condidit. Quam ob rem, ut ingens, quo, pro communi Patriæ salute, afficiebatur, incommodum, aliquâ ex parte, leniretur, largissimi ei, ex Prædijs Regijs, provenientes decernebantur fructus, hæc additâ lege, ut, illo demortuo, publicum illud emolumentum, quinquaginta per annos, redundaret, in liberos, sibi succedentes. Conf. Constit. 1598. fol. 690. & 1607. fol. 851. item 1609. fol. 897. Uxorem duxit *Elisabetham Kamieniëciam*, Succamerarij *Russie* filiam, Catholicæ Religionis devotissimam. Quamvis autem *Kamieniëcia* illa prolem non tulisset, *Joannes* tamen, singulari uxoris amore ductus, licet ab Orthodoxâ Fide alienus, Cænobia, quæ, ab illâ, in Divi Dominici honorem, *Kamieniëcia* & *Latyczovia*, erigebantur, maximis privilegijs confirmavit, uberrimisque adauxit redditibus. (vid. *Okolscij* *Russia Florida*. fol. 106.) Pie tamen creditur, illum, prius; quam, ex vitâ, decesserit, mentem suam, Ecclesiæ Catholicæ addixisse, unde & ejus corpus, (ut *Starovolscius* litteris prodidit) uxore jubente, ex castris, prope *Smolensciam*, locatis, *Panioviciam* deportatum, ibique in sacello, hunc in finem, magnifice extructo, dispositum fuit. Tumulus illius, vexillo, merito virtutis signo, cohonestatus est.

Andreas, Castellanus *Camenecensis*, Capitaneus *Bialo Kaminensis*, Nicolai, Podoliæ Generalis, alter filius. Ita enim appellatur, in litteris, à *Sigismundo III.* Polonorum Rege, Anno 1609. conscriptis, quas cum posteris communicavit *Possellius* (a) in Chronico m. ff. fol. 433. Primis ætatis suæ annis, in *Sigismundi* aulâ, consumptis, reliquos Patriæ bono sacrauit. Cum adhuc *Pocillatoris Podoliensis* munere perfunderetur, ad Comitiam, quæ Anno 1589. celebrabantur, publici commodi gratiâ, delegatus, Transactionem *Bedziniensem* subsignavit. Cum autem Comitiam Anno 1601. instituta, communi civium nomine, frequentaret, magno cum applausu delectus fuit, ut campos, in *Russâ* atque *Podoliâ*, ab incolis, desertos, inter viros, de Republicâ egregie meritos, distribueret. (vid. Constit. fol. 742.) Cum denique ad comitia, quæ anno 1607. *Rava* habebantur, civium suffragijs electus, convenisset, ob præclarissima, quibus in Patriam, eminebat, merita, ab universo Polonorum Conventu, impetravit, ut oppidum, quod in *Podoliâ*, ad *Vallachia* fines, condiderat, à rebus nonnullis, quæ in publicum usum, impendi solent, prorsus immunis declareretur. (vid. Constit. fol. 857.) Quale verò nomen oppido illi inditum fuerit, memoriæ traditum ibi non reperies: Si res, ab illo, fortiter gestas scire cupias, fratribus adjuvantibus, cum Tribuni locum teneret, adversus *Moldavos*, *Vallachos*, atque *Turcas*, *Kraloviam*, *Dziardoviamque* prope, satis strenue feliciterque confixit, campisque Paganorum ossibus repletis, *Siemio nem in Vallachia* gubernio constituit. Tandem, cum Polonia tristissimis illis *Guzovienfis* discordijs divergeretur, *Sigismundi*, Polonorum Regis, partibus addi-

K k k k

(a) In Chronico suo Mss. Latine exarato & hucusque in edito, quod edendum, polliceor, si copiâ Typographi dabitur, sumptus proprios facientis.

ad istas, vitam periculo maximo ita exposuit, ut clade cruentâ peractâ, inter cæfos milites, extremum vix ciens spiritum, reperiretur. Matrimonium bis iniit. Primo, Sophiam *Piasciam*, gente *Zabavam*, sibi adjunxit, ex qua, filios quatuor, *Nicolaum*, *Stanislaum*, *Georgium* & *Jacobum*: filias autem duas, quarum altera *Anna*, altera *Christina* nomen gerebat, procreavit. *Anna* quidem, *Stanislae Golscio*, *Russie* Palatino, nupsit, quo tamen vita defuncto, *Carolum Corecium Duce*m, *Volhyniæ Castellani*, thoro conjugali, solenni ritu adnupsit. Mulier erat sanctis iisque aureis moribus prædita. Quamvis autem, ex parentibus, à Catholica fide, alienis prognata esset, tamen tenerâ adhuc ætate, gravissimo quodam morbo conflictata, postposito Patris indignantis metu, sacris Romanæ Ecclesiæ, se devovit. Hæc autem non per omne, quod illi reliquum erat, vitæ tempus, solum, professâ fuit, sed fratribus etiam, eadem, cum illa, stirpe genitis, pervasit, ut erroribus, quos cum lacte altricis suserant, penitus exutis, religionem catholicam amplecterentur. Vitam annos triginta, inter mortales, actam, anno à Virginis Partu, 1623, cum morte, commutavit. *Korci* sepulta fuit, ubi illius Epitaphium visitur, tabulæ argenteæ, inscriptum. *Christina* primum, cum *Alexandro Humieccio*, *Camenece* Castellani, secundum autem, cum *Samuele Zamiechovio*, conubium iniit. Hæc, cum pijsime religiosissimeque viveret, à Præpotenti Numine excitata, spiritu multa fatidico, eventura prædixit. Si, Historiæ Collegij, Societatis *JESU Leopoliensis*, fides habenda est, illorum duo à Loci ordinario delegati fuerunt, rerum divinarum intelligentissimi, qui, miraculo rite examinato, rei secretioris veritatem, gravissimo testimonio confirmarent. Quod quidem publicæ exponerem luci, si exemplum authenticum obtinere mihi contigisset. Cæterum observatu dignum puto, illam sæpissime, ore revelato, dixisse, „*Potockias Pilavitas tamdiu Nominis sui dignitatem, aucturos cumulatuosque esse, quamdiu, à Thesauri Polonorum publicæ custodiâ, vacarent.*” Sed, ad Joannem nostrum, redeamus. Hic, *Piasciam* vita defunctâ, alteram duxit uxorem, *Catharinam Buczacciam*, *Pilavitico* sanguine ortam, *Succamerarij Podolia*, ex *Radivilia*, genitam filiam, quæ *Joannem* & *Christophorum* illi dedit filios. *Nicolaus*, *Andræ*, *Castellani Camenece*nsis, filius, natus maximus, *Sigismundi III* Poloniæ Regis aulicus, cum, in obsidenda *Smolensciâ* urbe, *Tribuni* munere fungeretur, imperante Rege, hujusce urbis cuniculos investigaturus, globulo, ab hostibus, ictus lethifero, in optimo ætatis flore, communi patriæ bono, animam exspiravit. Ejus mentionem profecutus est *Kobierzycius*: Hist. fol. 381. Ossa illius in oppido *Potok* deposita sunt. Epitaphium, in immortalem hujusce Viri memoriam, extructum, cum posteritate, communicant *Starovolscius* & *Okolscius*.

Stanislaus, in *Podhayceh*, *Cracoviensis* Palatinus, summus Exercituum Regni dux, *Halicie*nsis, *Baren*sis, *Grodecensis*, *Colomiensis*, *Moscicensis*, *Drahimensis*, *Radomicensis*, *Dolinen*sis Capitaneus, *Andræ*, *Castellani Camenece*nsis, alter filius. Hic, cum in Polonia, artibus, quibus generosa juvenus erudiri solet, à gravissimis magistris, naviter institutus esset, & ingenij expoliendi, & scientiæ rerum altiorum augendæ, gratiâ, in *Galliam*, atque *Belgium*, præstantissimas nobiliorum mentium officinas, discessit. Ex his, in patriam, quâ nihil dulcius putabat, reversus, gravissima, in omnes, Catholicæ fidei inimicos, bella paravit. Non enim illis tantum, quas *Vittebergensium*

sum doctores tradebant, vivendi agendique regulis, nuntium remissit, sed domicilium etiam, quod *Paniovicia*, excolendis, à catholica fide, alienis disciplinis, à majoribus destinatum erat, in stabulum convertit. Ut ex *Annis Societatis JESU Litteris*, percepimus, *Joannes*, Palatinus *Braclaviensis*, *Stanislae* Patruus, illam, si dijs placet, academiam constituerat. Hic etiam, prius, quam ex vivis, abiit, non illis tantum, qui perditis ibi juvenes imbuebant scientijs, sed istis etiam, qui libros, errorum plenos, typis exscribebant, adeo honeste ac liberaliter providit, ut quatuor millia, quos Poloni vocant, *floreni*, ex prædijs, ab illo relictis, communem in illorum usum, quotannis provenirent. Hisce autem devictis, *Stanislaus*, adversus externos Patriæ hostes, per sexaginta Annos, ad ætatem usque ingravescentem, (cum nimirum octogesimo octavo Anno egisset) licet non eadem semper fortunâ, tamen eadem, nullo non tempore, mente atque virtute in 46. prælijs, mirifice conflavit. Primum quidem magnanimitatis prudentiæque suæ specimen, in turbulentibus *Guzoviensibus*, edidit. Deinde, in *Vallachia*, patris sui, tam gloriæ, victricibus armis, comparatæ, quam laborum periculisque, comes ac socius fuit. Tunc prælijs, cum *Moscis*, ad *Smolensciam*, cum *Turcis*, ad *Chocimium*, & *Cecoram*, cum *Tartaris*, *Zolkiewio* duce, ad *Busham*, & *Konieczpolscio* imperante, ad *Barum*, cum *Gustavo*, *Svecorum* Rege, ad *Gorzdnam*, cum *Cosais*, ad *Boroviciam*, *Chmielniciam*, *Sbarasiam*, *Vishnoveciam*, *Sboroviam* & *Starciam*, cum *Abasio*, ministro *Turcarum* Imperatoris purpurato, ad *Studzienniciam*, mox *Rothmagistri*, mox *Colonelli*, mox *Regimentarij* locum obtinens, magnâ cum laude, interfuit. Postea, quam *Tyram* fluvium, trajecisset, ingentem *Tartarorum* copiam prostravit, maximisque illorum, ductoribus occisis, civium quindecim millibus, ab illis, in servitutem deductis, libertatem restituit. Hisce atque alijs rebus gloriosissime gestis percelebris, sexagenarius ille bellator, corporis, quod infinitis laborum bellicorum molestijs, mirum in modum, debilitaverat, recreandi reficiendique causâ, rei militari se abdicare, inque privatam secedere vitam, animo statuit.

Eo vero temporis tractu, cum *Leopolim* iter faceret, rusticus quidam, ad viam, agrum percolens, ferream clavam (quâ insignis quondam Polonorum Dux usus fuerat,) effosam, ei obtulit, vehementerque rogavit, ut benigno vultu accipiat munusculum; olim sibi profuturum. *Stanislaus* quidem, eâ, qua solebat, humanitate, clavam excepit, minus tamen speravit, rusticum, ipsi ætate jam nimium provecto, tali signo, summum belli imperium, esse ominaturum. Quamprimum autem *Leopolim* accessit, à *Joanne Casimiro*, Polonorum Rege, cum *Kalinovius*, inopinatâ, humanis rebus, morte eriperetur, per *Lanckoronscium*, ad summam rei Polonorum bellicæ, eVectus fuit. Hic patriæ, varijs concussæ motibus, omnique adversâ, in illius interitum, fortunâ conspirante, ad extrema quasi reductæ, mirificâ cum prudentiâ, eximîaque cum laude, consuluit. Primum quidem, clade *Batoviensis* peractâ, cives acerbo fato dispersos, contraxit, hisque naviter adjutus, *Russie Volhyniæque* Palatinatus, à *Cosaccorum* rebellium metu, liberavit. Postea, *Joannem Casimirum*, Regem, gravissimum ad *Zboroviam* & *Zbarasum*, periculum subeuntem, servavit, *Basilium Szeremetum*, quem antea, ad *Ochmatoviam*, fugaverat, novâ strage, ad *Cudnoviam*, affecit, omnesque ejus copias disjecit, unde immortalem sibi, apud posteros, summæ virtutis opinionem & famam, comparavit. Milites Regni Poloni provinciales, quos, cum

dinis Prædicatorum Conventus Sniatynensis, feudum, *Potoczek*, semper in usum, concessit, id quod etiam firmissimâ Reipublicæ approbatione, in Constitutionibus Anni 1685. fol. 16. munitum fuit. Ecclesiam vero, Patribus ejusdem Ordinis *Halicia* quidem à Sancto *Hiacinto*, constitutam, temporum tamen iniquitate ita collapsam, ut vix vestigia illius quædam remanissent, magnifice renovavit, largosque, ad servandum illud cœnobium, à *Joane Casimiro*, Polonorum Rege, ex Capitaneatu Haliciensi proventus impetravit. (vid. Constit. 1667. fol. 36.) Conventum *Kolczyniensem*, vel, ut hodie dicunt, *Josephopolensem*, & Ecclesiam, in sacrum Religiosorum, Ordinis Minorum, quos cum vulgo *Bernardinos* appellamus, usum, titulo; *Corporis Christi* insignem, Anno 1691. condidit. Quibus quidem, ad finem, perductis, diem supremum eodem Anno obiit. *Stanislavovia* sepultus fuit. Matrimonio sibi adsociavit, Annam *Rysinsciam*, Stemmatibus *Leszczyc*, Castellani *Crusviciensis*, ex *Firlejowna*, natam filiam, ex qua filiam unam, *Catharina* nomine claram, duos autem filios, *Stanislaum*, & *Josephum*, progeniit. Catharina primum, Ludovico *Wielopolscio*, Regni *Pincernæ*, *Cracoviensisque* Capitaneo, deinde *Francisco Donhoffio*, Capitaneo *Vislicensi*, tum denique *La Moto*, Exercituum *Saxonie* ductori nupsit. *Stanislaus*, Capitaneus Haliciensis, & Tribunus Regius, cum sacra secularia *Romæ*, solemni ritu, concelebraret, ab *Innocentio XI.* summo Romanorum Pontifice, humanissime exceptus, sanctum *Vincentij* Martyris corpus, in immortalē hujusce propensionis memoriam, obtinuit. Quod ipse quidem, in divinum sanguinis sui, pro fide Catholicâ, profundendi, omen, religiosissime coluit. Ex *Italiâ*, in *Galliam*, indeque, in *Belgium* transijt. Cum autem prope *Bruxellum* flumen trajiceret, pulvis nitreus, in navi, quâ provehebatur, casu, nescio quâ inflammatus, itineris socios, vel in summum aërem eiecitavit, vel medijs, in fluctibus, submersit. Ipse solus, Deo sospite, & *Vincentio* Martyre, intercessore, ad ripam insulæ sibi proximæ projectus, à tantæ calamitatis spectatoribus, cum Sancti *Vincentij* Corpore, incolumis exceptus est. Tunc, ad patrios Lares, redux, tam, ad *Joannem Tertium*, *Poloniæ* Regem, quam ad Comitiam, quæ dicuntur *Generalia*, communi civium nomine, bis delegatus, spem, de semet, excitavit maximam. Cum tamen, *Joannem Tertium*, contra *Turcas* conflicturum, *Viennam* comitaretur, primo in concursu, signa Patris sequens, ingenti hostium vi suppressus, summo cum *Joanne*, *Polonorum* Regis, tum Ducis *Lotharingæ* luctu, succubuit. Corpus ejus, in *Poloniam*, deportatum, honesto ritu *Stanislavovia*, terræ demandatum fuit.

Josephus, in *Stanislavovia*, *Zbarassia*, & *Niemirovia*, Palatinus *Kijoviensis*, (a) *Varsoviensis*, *Haliciensis*, *Sniatynensis*, *Lezayscensis* Capitaneus, summus Exercituum Regni Dux, *Andrea*, Castellani *Cracoviensis*, summique Exercituum Regni Ducis, alter filius, vir, ad altiora quævis agenda, natus, interque maximos ætatis nostræ herôes, jure ac merito quodam, numerandus. Hic, *Cracoviam* prope, in *Svecos*, cum tercentis militibus, satis strenue pugnans, mirum quantam nominis sui famam consecutus est. Post, *Ucrainam*, quam *Cosaci* rebellantes occupaverant, cum suis aggressus, nec hostibus, nec civibus, impiæ turbæ complicitibus indulgens, non prius ex acie recessit, quam omnem turbulentorum hominum vim infregisset. Constitutio Anni 1703. fol. 24. hæc ipsius mentionem verbis prosequitur. „Universo Polo-

(a) Jam nunc Palatinus *Posnaniensis* 1745. in *Kijoviensem* filio suo; sibi succedente.

norum Orbi notæ sunt res eximie gestæ, à Majoribus *Josephi*, in *Stanislavovia*, *Potocis*, Palatini *Kijoviensis*, Capitanei *Haliciensis* &c. *Kalishij*, *Konieczpolij*, atque alibi, vario licet sæpius Marte, constanti tamen firmoque semper animo, egit, nec officio suo unquam defuit. In summo Patriæ Parlamento, quod, à nostris, *Regni Tribunal* dicitur, & Anno 1700. & Anno 1723. Mareschalci munere, peregrinanti cum laude, perfunctus est. Universis autem Regni Exercitibus, in Ducum, morte sublato, vicem, insigni patriæ (summi Regimentarij, nomine) bono, præfuit, nec varijs, quos illa tempora ferebant, rerum commutationibus, permotus fuit. Horum quidem in meritorum præmium, summum, à Serenissimo Augusto Tertio, *Polonorum* Rege, exercituum Regni imperium obtinuit.

Novissimi *Moscorum*, cum *Turcis*, belli tempore, quod quoque, circa *Poloniæ* fines, conferebatur, rem adeo prudenter tractare scivit, ut retinendo belligerantes, patriam, ab omni periculorum metu, liberaret. *Stanislavoviam*, à Patre, munitam, firmiori vallō castellōque incinxit, curiâ & turri exornavit, & plateas integræ civitatis lapidibus stravit. Religiosis, Societatis *JESU*, ut Collegium, communem in illorum usum, ibi exstruerent, non libenter solum concessit, sed tali etiam ope illud promovit, ut conditoris nomine celebrari jure mereatur. Conventum, Ordinis Minorum *Observantium*, à Patre, *Josephopoli* è ligno exstructum, incendio autem consumptum, ut & monasterium cum templo, ex lateribus, reticienda reparandaque curavit. *Zbarassia* Ecclesiam, quæ Patribus ijsdem sacra est, à *Turcis* everfam, permagnifice renovavit. Nec non ibidem solum, sed *Krotozyna* etiam in majori *Polonia*, sitæ, Ecclesiam, Religiosorum, quos *Trinitarios* de Redemptione Captivorum appellamus, usui sacram condidit. Hæc quoque Patribus, Ecclesiam, in arenâ, prope *Thomassoviam*, Beatissimæ Virginis cognomine celebrem erexit, & Turribus adornavit. Connubium primum inijt, cum *Victoria Leszczynia*, (a) gente *Vieniava*, Palatini *Podlachia* filia, ex Ducisâ *Kisiovieciâ*, nata. Filiam *Sophiam* quam, ex ea, habuit, nuptu locavit, *Adamo Smigielscio*, Capitaneo *Gnesnensi*, heroi ætatis nostræ clarissimo. Hoc, è vivis sublato, matrimonio juncta est, *Petro Dominico Kosakovic*, *Podlachia* Castellano. Morte obiit 1792. De filio, quem ex *Leszczynia*, progeniit, *Stanislai* nomine insignito, inferius dicemus. Connubium secundum celebravit, cum *Ludovicâ Muszchowna*, Filia *Supremi* (b) *Mareschalli* Regni. *

Stanislaus POTOCKI in *Stanislavovia*, *Zbarassia*, & *Niemirovia*, Palatinus *Smolenscensis*, (c) (quam dignitatem Anno 1736. post *Zamoiscium*, consecutus est) Capitaneus *Haliciensis*, *Kolomyiecentis* &c. *Josephi*, Palatini *Kijoviensis*, (d) summique Exercituum Regni Ducis, ex *Victoria Leszyn.*

LIII 2

(a) Ex qua Familiâ Celsissimâ prodijt Rex *STANISLAUS* Dux *Lotharingia* & *Bari* modernus.

(b) Jam nunc Castellani *Cracoviensis* moderni.

* *Josephus POTOCKI* Palatinus *Posnan.* Dux Exercituum Regni *Supremus* perquam venerandus, sapientissimus *Reipublica* Senator, peritissimusque rei militaris Dux habetur. Vita, dum hæc enarramus, satis vigente adhuc, fruatur, quam Deus, *Reipublica* *Polonia* auctor statorque maximus, in commune Patriæ decus, atque emolumentum, Nestorem esse velit, impense optamus.

(c) Jam nunc Patri successit in *Palatinatum Kijoviensi*.

(d) Jam nunc *Posnanicosis*.

Lesczynski, filius. Nulla fere habita sunt Comitata, in quibus iste, legati fungens munere, Reipublicæ salutis libertatique non invigilaverit. Quæ tamen virtus, ex eo, quo, in Procerum numerum, admissus est, tempore, clarissime, in eo, enituit. In commissione, quæ *Radomia* Anno 1723. instituebatur, Mareschalum egit. Hic magni Herois filius, cum Patria tumultibus perturbaretur civicis, Patris loco, universis Regni Poloni Exercitibus, ingenti omnium plausu non semel præfuit. Primum iniit matrimonium cum *Marianna Laszonna*, Palatini *Belsensis* filia, ex qua genuit filiam, *Anna* nomine insignem, (e) & filium *Antonium*, Capitaneum Kolomyiscensem, Exercituum Regni, ad Comitata, quæ Anno 1740. celebrata fuerunt, tum & ad Augustum III Polonorum Regem, Legatum. *Antonius*, eodem, Anno in Ecclesia *Varfaviensi*, quam Collegiatam appellant, præsentibus Rege, Regina, filiabusque regijs, cum *Marianna Czapska*, *Joannis Ansgarij*, Supremi Thesaurarij Regni, filia nuptias celebravit. Quibus ne quid magnificentiæ deesset, ipsa Regina, sponsæ, splendidam, propriâ manu, coronam nuptialem imposuit, Joannes autem *Lipsius*, sacre Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Cracoviensis Episcopus, insigni Episcoporum & Prælatorum, qui Insulati dicuntur, coronâ stipatus, *Mariannam*, *Antonio*, de quo dicimus, solemniori ritu adsociavit. Quibus peractis *Antonius*, (f) cum in juvenili esset ætatis flore, morum alienorum cognoscendorum gratiâ, remotiores à Polonia perlustravit regiones. *Stanislaus* quidem, Smolenscensis Palatinus, secundum matrimonium contraxit, cum *Helena Zamojska*, Palatini *Smolenscensis*, filiâ, omnibus, quæ feminam heroicam exornare possunt, virtutibus præditâ, ex qua non filias solum, sed filios procreavit, *Ignatium*, *Michaelem*, & *Xaverium*, in magnam Patriæ spem adolescentes. Cæterum & *Stanislaus*, & *Helena* Patres Societatis JESU singulari semper amore prosequuti sunt, uti ipsa filiorum nomina abundè testantur. Ut multa alia præteream, in Collegium, & Ecclesiam, quæ *Stanislawovia* florent, liberales se præbuerunt.

Felix Casimirus, in *Podhayce* & *Christinopoli*, Castellanus Cracoviensis, summus Exercituum Regni Dux, Capitaneus Crasnostavienfis, Sokalensis, Robcicensis, Tlumacensis, Nisinenfis, *Stanislai*, Palatini Cracoviensis, summique Exercituum Regni Ducis, alter filius. Primum quidem Subdapifer Regni munere functus est, in quâ constitutus dignitate, in eligendo *Michaele* Rege, Anno 1669, Nuntiorum Mareschalum egit. Tunc Palatinatum *Siradiensem* obtinuit, quem, Rege indulgente, cum *Cracoviensi*, commutavit. Cum ipsius frater *Andreas* Campestris Dux, ad superos evocaretur, in illius locum, successit. Cum autem *Jablonovius*, ad cælites excessisset, universis Regni Exercitibus, præfectus est. Cui quidem dignitati Castellania, quæ *Cracoviensis* dicitur, accessit. Quibus tamen vix duos menses defunctus, Anno 1702. supremum diem obiit. *Christinopoli* sepultus est. Vir erat Patriæ amantissimus, in cujus tuendâ salute, nec vitæ, nec rei suæ familiari pepercit. Multum pecuniarum, inter numerosas, quas, in commune Patriæ commodum, comparaverat copias, distribuit. Legionem quoque pedestrem proprijs sumptibus conscripsit. Cum *Niemiroviam* obsidione liberaturus esset, hostium copijs circumventus, diu quidem fortiterque restitit, ingenti tamen vi, suis partim interfectis, partim

in capti-

(e) Nupsit Francisco POTOCKI Incisori dapum in Regno, Equiti S. Andreae.

(f) Brevis post Antonius Potocki Argentorati febre correptus, diem suum obiit.

in captivitatem abreptis, cedere est coactus. Cujus rei mentio fit in Constitutione Anni 1676. fol. 43. Multa eaque gravissima, pro Patriâ, pericula subiit. Ad *Cudnoviam*, gregarijs militibus immixtus, contra *Moscovos*, bellavit. *Georgio Lubomirski*, supremo Regni Mareschalco, adversus Hungaros; *Czarnecio*, adversus Moscos & Cosacos, Joanni autem tertio, Polonorum Regi, ad *Chotinum* & *Viennam*, adversus Turcas, strenuam operam navavit. Ad *Niemiroviam*, *Comarzino*, & *Kaluffum*, cum Tartaris, certamen iniit. Ad *Chotinum*, fratre *Andrea* adjuvante, *Husseinum*, Turcarum Bassam seu mavis Belli ducem, fugam petentem, destructo ponte, reditu exclusit. *Voronoviam*, à *Cosacis*, armatâ manu expugnavit, quod oppidum illi *Joannes Casimirus*, Poloniæ Rex, in perpetuum virtutis suæ præmium, concessit. Ad *Podhayce*, cum exigua suorum manu, *Tartaros* non ab urbe tantum abegit, sed multos etiam illorum interfecit. Ad *Miedieczum*, duobus suorum millibus fretus, *Cosacorum* viginti millia profligavit. (De quâ re *Andreas Treterus*, consulendus est.) Cum autem miræ illius, quâ, in gerendis rebus, usus erat, felicitatis, Deum optimo jure ac merito auctorem existimaret, varias, in ejus honorem, vel instauravit, vel renovavit Ecclesias. Cujus rei testes sunt locupletissimæ, ex, quæ *Rubieszovia*, in Dominicanorum usum, & *Christinopoli* (oppido à nomine uxoris sic dicto) Ordinis Minorum hono, effluerunt. Dolendum tamen est, *Felicem*, morte præventum, hisce operibus coronidem imponere non potuisse. In *Lucinensi* Capitaneatu unam, *Socalia* autem duas Ecclesias, & monasterium, Divæ *Brigittæ* sacrum, extruxit, ubi Confraternitatem, in Divi *Josephi* laudem, constituit, redivitibusque exornavit uberrimis. Prima matrimonialia iniit pacta, cum *Christina*, *Georgij Lubomirski*, summi Regni Mareschalci, Ducisque Exercituum Campestris, filiâ, egregijs virtutibus animique dotibus, clarâ, quæ, ut supra monuimus, Collegium Societatis JESU, quod *Crasnostavia* floret, constituit. Ex illâ quatuor filios, *Michaelem*, *Josephum*, *Stanislaum*, & *Georgium*, & filiam *Mariannam* nomine insignitam, progeniit. Hæc primum, *Stanislao Jablonovio*, Castorum Regni Metatori, deinceps autem, *Adamo Tarlo*, Palatino Lublinensi, nupsit. *Tarlovio* defuncto vidua manet, omneque, quod illi reliquum est, vitæ tempus, in augendâ amplificandâque divini Numinis laude, consumit. Quippe, sacre missæ, non, nisi flexis, in marmore, quantumvis horrescat frigore, genibus interesse solet, cumque vires flectendo deficiunt, majorem, quantum potest, pietati addit stimulum, cujus quidem ita studiosa est, & sanitatis jacturampati, quam Dei gloriam diminui, mallet. Hominibus, paupertate oppressis, omnem affert opem, beneficentissimamque Monasteriorum faulricem se præbet, Ecclesiam, quæ, à matre illius, extructa erat *Crasnostavia* Patribus Societatis JESU, varijs, quæ, ad ornatum faciunt, rebus locupletavit, Collegium autem, quod, ibidem est, amplis adauxit beneficijs. Ea præter, & Collegium, & Ecclesiam, quibus Societas JESU, *Leopoli* gaudet, non congrarijs solum largissimis, sed sacro etiam apparatu adornavit, pietatisque exemplo, auro contra Societati caro, illustravit. Cæterum, admirabiles illas ac prorsus incredibiles, quibus illa, in Deum, eminet, virtutes, alijs rei Poloniæ scriptoribus, celebrandas relinquo. *Felix* quidem *Potocki* Castellanus, de quo hic agitur, secundis nuptijs sibi adjunxit Constantiam *Rosam Loszonnâ* Palatini *Marienburgensis* filiam, quæ tamen, prolem illi non protulit.

M m m m

Michael,

quæ, *Stanislaus Jablonowio*, Capitaneo Bialocerkiewiensi, (postea Palatino Ravenfi) in vitæ sociam, cessit. Obijt ea Anno 1723. Corpus illius, in Ecclesiâ, quæ, Societati JESU, apud *Leopolienses*, sacra habetur, depositum fuit. Reliquit *Joanna* filiam, (c) & filium, qui, in tenerâ ætate, humanis rebus, ereptus est. *Georgius* quidem, *Liniensia* vita defunctâ, Constantiam *Podberefciam*, Mareschalci Upitensis filiam, Martini vero *Zamojskij*, Capitanei Bolemoviensis, viduam, sibi adsociavit, ex quâ duos suscepit filios. *Eustachius*, natu major, Capitaneus Tlumacensis, perceptis, in Collegio Societatis JESU *Lublinensi*, bonarum litterarum præceptis, Germaniam Galliamque, optimas humanitatis officinas, perlustravit, unde, tam scientiâ, quam prudentiâ, mirifice adauctus, in Patriam, redux, Anno 1749. à Palatinatu *Podolia*, ad concelebranda comitia, communi civium nomine, delegatus (a) est. *Marianus*, *Georgij* filius, natumior, egregiæ spei juvenis, licet, in Collegio Societatis JESU *Lublinensi*, humanioribus adhuc operam navet litteris, consentiente Serenissimo Rege, Capitaneus *Graboviecensis* jam est designatus. Ex filiabus, quas duas quoque *Georgius* progeniit, *Polagia*, *Josepho Potockio*, *Szczerzewski*, *Czorstynensi*que Capitaneo, de quo inferius dicemus, solemniori nuptu locata fuit. *Catharina* adhuc est innupta (b)

Andreas Palatinus *Braclaviensis*, *Vinnicensis* Capitaneus, antea vero *Castro*rum Regni Metator, *Jacobi*, *Podoliensis* Pincernæ, ex *Catharina Klonmicia*, quam, à Martino *Jablonowio*, Regio Rothmagistro, in viduitate relictam, sibi adjunxerat, filius, (Hic *Jacobus Andreas*, Castellani *Cameneccensis*, tertius erat filius, vir, excellentiori ingenio, generosiorique animo, præditus, qui fratres patruosque suos, maximos suæ ætatis heroës, dubio procul feliciter fuisset imitatus, nisi continuâ laboravisset valetudine, quâ suppressus, vitam, in optimo ætatis flore, finivit) *Andreas*, in *Vladislai IV.* Polonorum Regis, aulâ versatus, Regem, sagacissimum ingeniorum æstimatorem, & vitæ suæ elegantiam, & alijs, quæ in eo effulgebant, virtutibus, ita cepit, ut, suo quodam jure, ad majores publicos, in aulâ istâ, honores, adspirare posset. Cum autem gloriosissimus ille Rex, ad superos evaderet, ad heroica facta in Exercitu animum applicuit. *Barzio*, in cujus præsidium, à Republica Rege orbatâ, erat constitutus, à *Cosacis* rebellibus, expugnato, in captivitatem est deductus, quæ cum nimis dura illi videretur, *Trehtymirovia*, è carcere erupit, ultroque Tartaris se dedit, à quibus postea liberatus, *Joanni Casimiro* Regi, tam domi, quam foris, strenuum se comitem ac socium præbuit. Cum autem nimia *Cosacorum* licentia in dies cresceret, eam infregit, illosque armis victricibus ad officium redire cõegit. In *Severiensis* Ducatum, cum copijs suis, profectus, maximâ, quâ pollebât, humanitate, & militari prudentiâ, istius regionis incolæ eò perduxit, ut tributum, quod Poloni debebant, libenter solverent. (Conf. *Potocki Centuria Viror.*) Mentionem quoque hujusce rei fecit *Constitutio* *Anni* 1661. fol. 60. & *Anni* 1662. fol. 5. Quo quidem tempore, à Republicâ, Regionum proventuum inquirendorum gratiâ, ad Tribunal Regni, delegatus est. Uxorem, concedente summo Romanæ Ecclesiæ Pontifice, duxit, *Elisabetham Potocciam*, *Stanislai Revera* dicti, *Cracoviensis* Palatini, sum.

[a] In vitæ sociam sibi elegit *Kunciam*, *Ensfieri* Regni filiam, Castellani *Cracoviensis* neptem ex *Szczerzanka*, Magni Ducatus *Litvanie* Procancellarij filia, prognatam.

[b] Nupsit jam *Kosakowickio* Castellani *Podlachie* opimarum ditionum hæredi, *Josepho Potocki* Palatini *Posnan.* Supremi Exercitus Regni Ducis ex sorore nepoti.

[a] Hæc filia cessit in matrimonium *Josepho Lubomirskio* Subdapifero *Litvanie* S. R. I. Principi.

summique Exercitus Regni Ducis, filiam, sororem patrualem suam, quam *Hieronymus Sieniawius*, Campestris Regni Notarius, in viduitate reliquerat, ex quâ tamen prolem non suscepit. Ex vitâ abiit Anno 1664. Alteram quidem opum suarum partem, Cœnobio, quod *Tuliszci*, in divi *Dominici* honorem, erexerat, destinavit, alteram, *Alexandro Potoccio*, legavit (vide sis *Constitut.* *Anni* 1676. fol. 37.) *Joannes III.* maximus ille Polonorum Rex, de eo, dicere consuevit: „*Quicquid rei militaris peritia haberet, id omne, à nunc aliâ, nisi ab Andrea, se perdidicisse.*„

Georgius, *Andreas*, Castellani *Cameneccensis*, quartus filius, cum decimum octavum adhuc ageret annum, jam Tribuni munere est functus. Cum *Samuele* quidem Duce *Korecio*, in *Moldavia*, adversus *Tomsam*, pugnaturus, uno in conflictu, septem, propriâ manu, Turcas interfecit; nihilominus tamen, prope *Sasowrog* periit, cum prius simul, cum fratre suo, *Jacobo*, hæresi abjurasset Epitaphium illius exhibet *Starowolskensis* in Monumentis.

Christophorus, in *Sydrze*, Magni Ducatus *Litvanie* Pocillator, *Andreas*, Castellani *Cameneccensis*, quem, ex *Buczackia*, genuit, quintus filius. Primum quidem Incisoris, Dapum Magni Ducatus *Litvanie*, deinde ejusdem Magni Ducatus Subdapiferi, Chelmenisique Capitanei dignitate inclaruit. (vid. *Constitut.* *Anni* 1661. fol. 10.) Eodem temporis tractu, à Republica, deligebatur, qui, in damna, Patriæ, ab Exercitu *Litvano*, illata, inquireret. Cum pacta, ad *Bialocerkieviam*, inirentur, una cum *Marco Sobieskio*, (a) *Chmielnickio* Duci *Cosacorum* pro obside est relictus: (vid. *Potocki Centur. Virorum*) In Tribunali *Litvano*, & Anno 1662. & Anno 1673. Mareschalci munere functus est. Varia etiam Comititia, publico civium suorum nomine, frequentavit, & majorem sane, ob clarissimâ suâ, in Patriam, merita, honoris locum, in Senatu, obtinisset, nisi hæresis, quam ingenti semper fovit defenditque studio, fuisset illi obstaculo. Matrimonium iniit, cum *Wolowiczowna*, Magni Ducatus *Litvanie* Pincernæ filia, Ducis *Holowczynskij* viduâ, cujus post obitum (*Kojalowicz* in *Misc.*) *Rajeckam*, Palatini *Minscensis* filiam, sibi adjunxit. Neque vero ex *Wolowiczowna*, neque ex *Rajecka*, posteros sibi procreavit. *Joannes Theodorus*, Succamerarius *Haliciensis*, ejusdem *Andreas*, ex *Buczackia*, sextus filius, vir, singulari doctrinâ, multarumque linguarum notitiâ, instructus. Is præclara multa, cum in Regni Tribunalibus, tam in Comitij, prudentiæ suæ edidit specimina. In matrimonio habuit *Annam Leszczynskiam*, gente *Vieniava*, *Vladislai*, Cancellarij Regni, filiam, *Andreas*, Gnesnensis Archiepiscopi, sororem, ex qua duas progeniit, filias, *Annam*, *Gorayscio*, Pocillatori Chelmeni, *Helenam*, *Jablonowio*, *Leopoliensi* Subdapifero, nuptu collocatam, totidem filios, quorum alter *Boguslai*, alter *Christophori Sandivogij* nomine, insignitur. Hic, *Jablonoviensis* Capitaneus, vir, non *Moscis* solum, sed & *Tartaris* & *Cosacis*, terribilis, Anno 1683. è vitâ, decessit. Uxorem duxit, *Theophilam Goraysciam*, gente *Korczakiam*, Castellani *Kijoviensis* filiam, quæ, illo demortuo, cum *Butlero*, fædus conjugiale iniit. Ex illa quidem filias tres suscepit, *Gruzewskiam*, Præfeti Culinæ Magni Ducatus *Litvanie* consortem, *Stanovam* Constantiam, & *Szczuczynam*, Procancellario *Litvanie*, nuptam, filium autem N. Capitaneum *Jablonoviensem*, quo moriente, hæresis etiam, quâ illustrissima illa familia contaminata erat,

N n n n

[a] Fratrem germano natu majore *Johannis III.* Regis *Polonie*.

decimum sextum ageret, à Patre, in castra, ad *Smolensciam*, ductus, equitibus levis armaturæ, contra *Moscas*, excursiones facientibus, satis dignè præfuit, eoque tempore tali prudentiâ ac fortitudine est usus, ut, ab Exercitu, qui, ob stipendiorum defectum, fœdus, quod *confederatio* dicitur, inierat, uno omnium animo atque ore, *Mareschalcus* eligeretur. Quam tamen dignitatem renuit. Postea vero, in *Tartaros*, ensen strinxit, quos, & ad *Oryniam*, magno prælio fugavit. In bello quidem, ad *Cecoram*, infelicitè gesto, licet, ad extrema redactus, cum *Zolkievio*, maximo Exercituum Duce, se fortiter defenderit, *Tartarorum* captivitatem subire est coactus, quâ tamen, ab uxore, post annum, ingenti pretio liberatus, cum acerbissimum illud fatum, generosam illius mentem, non tam fregisset, quam erexisset, magna illorum copiâ, ad *J. supolam*, dispersâ, prædam, quam, ex fortunis suis ceperant, recuperavit, illosque, & ad *Barum*, & ad *Tarnopolim*, Tribuni munere perfungens, omni onere despoliavit. His peractis, *Cosacorum* rebellium furorem, ad *Krukoviam* & *Niedzwiedzeloz*, adeo repressit, ut, ab ipso *Konieczpolscio*, summo Exercituum Duce, magni herois titulo cohonestaretur. In *Borussâ*, *Konieczpolscio* eodem Duce, *Suecos* vicit. Cum *Stephanus*, illius Patruelis vitâ excessit, in præmium eximie suæ virtutis, *Campestris* *Notarius*, & *Podolia* Generalis est creatus. His autem muneribus cum fungeretur, Comitij, quæ Anno 1634. instituebantur, publico civium nomine, est designatus, qui summum Exercituum Ducem, in administrandis bellis adjuvaret, (*Constit. fol. 3.*) & *Holostkoviensia* fortalitia perlustraret. (*Vid. Constit. 1635. fol. 4.*) Eadem quoque in dignitate constitutus, (ad *Peraslaviam*,) *Konieczpolscio* imperante, adversus *Cosacos*, ad *Cameneiam*, adversus *Abassum*, *Aulæ* *Turcicæ* *Satrapam*, qui tunc temporis exercitui præerat, ibidemque adversus *Schinum* *Agam*, ubivis benè & feliciter conflixit. Cum *Martinus Kazanovius*, ad *Superos*, evaderet, à *Vladislao IV.* *Polonorum* Rege, & *Campestris* *Regni* *Dux*, & *Braclovienfis* *Palatinus*, creatus est. (*Constit. 1638. fol. 31.*) Tali gloriæ cumulo adauctus, cum Exercitu, qui *Confederationem* moliebatur, maximis promissis devincto, in *Cosacos*, ad *Kumeciam* rebellantes feliciter irruit, & à *Konieczpolscio*, delegatus, cum tribus suorum millibus, sexaginta rebellium millia, partim profligavit, partim fugavit. Cum tamen multi, quibus animus nondum defecerat, ad *Boroviciam*, pedem figerent, hos, locorum angustijs clausos, ita obsedit, ut sponte deditionem facerent. *Skidanum* & *Pavlukum*, illorum Duces, *Vladislao* Regi, tradidit. Insequente autem anno, cum *Cosaci* novam concitarent turbam, eos, ad *Starciam*, victricibus armis, debilitavit, & *Poloniæ*, undecim fere per annos, dulce otium conciliavit. Pace itaque domesticâ confirmatâ, bellum, in *Tartaros*, ad *Merliam*, & *Drzy-polim*, paravit: unde victor reversus, *Konieczpolscio* mortalium rebus erepto, & summum Exercituum *Regni* *Imperium*, & primum, inter *Senatores*, quos sæculares appellant, locum obtinuit. Cum autem sagacissimus ille Dux intellexeret, *Cosacos* illos, novas vires haurientes, grave *Reipublicæ* illaturos esse detrimentum, in Comitij, quæ Anno 1646. celebrabantur, enixe est enisus, ut numerus Exercituum *Regni*, ad coercendos rebelles, inque officio retinendos augeretur. Quod tamen consilium, quo prudentius esse non poterat, in irritum cecidit. Nihilominus, cum Anno 1684. fama, de tumultu, à plebe illâ effræni, factò, ad illius aures, pervenisset, Exercitus partem desti-

destinavit, quæ Filio suo *Stephano*, & *Stephano Czarnecio* ductoribus, eam superimeret. Ast *Chmielnicius* *Dux* *Cosacorum* & declaratus *Polonorum* hostis, ingenti *Tartarorum* copiâ auctus, occupatis, in maximam nostrorum perniciem, ad *Zolte-wody*, aditibus, munitionem quam *Poloni*, ad *Korjuniam*, ex connexis curribus, arcendis *Cosacis*, fecerant, superavit, & militibus passim cæsis, partim fugatis, ipsum *Nicolaum* Ducem, licet nihil, quod summi Ducis erat, prætermisisset, cepit, & *Tobaybego*, *Tartarorum* Duci, commisit, à quo cum duos annos distentus esset, filio obside dato, liber redijt. Tunc vero, maximis copijs comparatis, de *Cosacis* istis, ad *Berefeciam*, insignem reportavit victoriam. Nec minus prædicatione digna est illa, quam, ad *Bialocerkieviam*, fecit expeditio; quæ tamen fœdere *Pacis* abrupta est. Ipse vero fortissimus ille Dux, viribus suis, varijs in expeditionibus bellicis, communi civium bono, debilitatis, apoplexiâ correptus, ad beatiorum tranquillitatem, se recepit. Anno 1651. *Jesupoli* sepultus fuit. (*Potocki Centur. Viror. Borkowski in Conc. Funebris ejus. Pastorius in Hist. plen. lib. 1. Kochowski Clima. 1. lib. 1.*) Vir, religioni *Catholicæ*, adeo magno studio, deditus, ut nullum cum hæreticis, coleret commercium, nec ullos, in aulâ sua, toleraret. Per singulos semper dies, sacrificio *Missæ*, interfuit. Cunctis quoque diebus, qui, in fastis, *Beatissimæ* *Virginis*, sacri erant, peccata confessus, ad sacram *Synaxim*, accessit. In pauperes liberalis, in optimum quemlibet, comis ac officiosus fuit. *Dominicanos*, in quos singulari ferebatur amore, omnium primus, in *Circassiam*, 1643. introduxit. His etiam *Tysmenicia*, conjuge priori opem adferente, Anno 1634. cœnobium, *Sancti Nicolai*, *Sanctæque* *Sophiæ* titulis, clarum extruxit, cui quoque, ut, ad seram posterorum memoriam, conservaretur, villam, quæ *Markovicia* dicitur decrevit. Patribus iisdem, *Jesupoli*, Ecclesiam crexit. *Latyczovia* autem illorum *Conventum* amplioribus redditibus auxit, variasque Ecclesias ornamentis maximis instruxit. Quod eo magis laude atque admiratione dignum puto, quo minus, prædijs suis, *Cosacorum* insolentiâ ac crudelitate, desolatis devastisque, illi proventuum fuit. *Cosaci* quidem, in eo, erant, ut filium, ab illo, obsidem relictum, sine pretio restituerent, eâ tamen mente, ut *Nicolaus* illorum partes, quanto posset, favore, tueretur. *Nicolaus* autem, charitate Patriæ ceptus, conditionem respuit. Quod ad corporis formam attinet, uni illius pedi, ungulam, quâ urfi gaudent, agnatam fuisse perhibent. *Matri-* monium contraxit, cum *Sophiâ Firleija*, *Palatini Lublinensis* filiâ, ex qua filios quatuor, *Petrum*, *Stephanum*, *Henricum*, *Nicolaum*, & filias duas, *Mariamam*, & *Victoriam*, suscepit. Ex filiabus altera, *Kazanovia*, *Castro-* *Regni* *Metatori*, nupsit: altera, primo voto, *Konieczpolscio*, *Campestri* *Regni* *Notario*, secundo vero, *Myscovio*, collocata fuit. *Nicolaus* quidem, *Sophiâ Firleija* demortuâ, *Elisabetham Kazanoviam*, *Palatini Podolia*, Ducisque *Exercituum* *Regni* *Campestris*, filiam, uxorem duxit, quæ, *Conventui Tysmienecensi*, decem millia legavit, ecclesiamque ibi, à majoribus, conditam, apparatu sanctiori, condecoravit. (*Vid. Okolski Russia Florida. fol. 86.*) Filios, ex illâ, *Jacobum*, & *Dominicum*, filiam autem, *Joannam*, progeniit, quæ, *Danilovicio*, *Podolia* *Palatino*, adfociata, prolem non protulit.

Petrus, *Palatinus Braclovienfis*, *Podolia* *Generalis*, *Nicolai*, *Castellani Cracoviensis*, summique *Exercituum* *Regni* *Ducis*, quem, ex *Firlejovna*,
O o o o pro-

procreaverat, filius, natu maximus. Hic Patri, omnium expeditionum, perturbato tum temporis Polonæ Reipublicæ statu, tam secundâ, quam adversâ fortunâ, in Polonorum hostes, astutus, strenuus comes ac socius fuit. Prælio illo tristissimo, ad *Corsuniam*, in perniciem nostrorum, commisso, *Podoliam* admirabili ac prorsus incredibili, ab hostium incurfione, defendit studio. Cum enim *Chmielnickius*, Camenecense in Podolia fortalitium impetere niteretur, adeo fortiter, à *Petro*, fuit exceptus, ut, ad altiora molienda, omni mente atque vigore, destitueretur. Prælio quidem altero, ad *Batoviam*, infelicitè gesto, cum, ab hoste, omni reditu, excluderetur, Camenecensibus suppetias auxiliares ferre non potuit: Tartaris tamen, ad *Jagelniciam*, prostratis, ferro sibi viam aperuit. *Basilus Biturlinus*, cum ingenti Moscorum copia, Cameneciam, *Cosacis* monitoribus ductoribusque, obsessurus, integro mense, in oppugnandâ illa urbè, consumto, varijs eruptionibus, *Petro* impetrante, factis, repulsus, in fectisque rebus receptui canere est coactus. *Sveci*, & precibus blandissimis, & amplissimis donarijs, ab eo, flagitabant, ut illis traderet Cameneciam. Ast *Petrus*, cum Patriæ opes tueri, quam suas augere, mallet, omnia generoso contemtu respuit. Ad *Jeziernam*, *Tartaros*, *Moscas*, & *Cosacos*, tantâ adfecit clade, ut, omni præda exuti, in fugâ, salutem ponerent. Eodem quoque tempore, Joannem Potocium, (qui postea *Bracławienfis* Palatini dignitatem obtinuit) tormento bellico, ab hostibus, alligatum, Georgium *Ballabanum*, multosque alios, ab ijs, captos, Patriæ restituit. Obijt Camenecia. (Vid. Potocij Centuria Virorum.) Condidit ibidem Monasterium, Patribus Carmelitis *Discalceatis*, sacrum, quod Constitutio Anni 1653. fol. 26. communi civium nomine, confirmavit. Matrimoniale fœdus, iniit, cum *Ostrozanka*, *Nicolai* *Pincernæ* Regni filiâ, quâ morte extinctâ, *Ursulam Daniloviciam*, Incisoris *Dapum* in Regno filiam, sibi adsociavit. *Daniloviciam* autem *Petro*, vitâ defuncto, *Vladislao Sapieha* *Brescianensi* Palatino, in vitæ sociam, cessit. Nullam tamen Prolem, ex utraque conthorali suscepit; Oratione illâ Gratulatoriâ, ad *Vladislaum*, Poloniæ & *Sveciæ* Regem, conscriptâ, quæ, *Antverpiæ* 1633. in folio, publicæ luci exposita fuit, illustre suum nomen, ad posteros, propagavit. *Stephanus*, *Nisnensis* Capitaneus, à *Nicolao*, patre, cum exiguâ quadam militum copiâ, delegatus, ad *Zoliewody*, cum *Tartaris* atque *Cosacis*, fortiter confligit. Varijs autem gravissimisque ibi vulneribus ab hoste, confossus, indeque enervatus, in hostium venit potestatem, à quibus, in *Tauricam*, deductus, tribus vix exactis diebus, cum annum ætatis vigesimum quartum nondum explevisset, animam expiravit. (Conf. Potocij Centuria Virorum, Pastorius: in Historia Pleniori. lib. 1. Kochowski: Climaire I. lib. 1. (Qui, ad unum omnes, consentiunt, Stephanum, officio suo, in prælio illo, non defuisse.) De Henrico, Nicolai tertio filio, litteris nihil proditum est. *Nicolaus*, ejusdem Nicolai, ex *Firlejonna*, quartus filius, Generalis *Podolia* dignitate, inclaruit. Hic, ut Constitutio Anni 1667. fol. 16. testatur, Camenecia, quæ *Podoliam* exornat, præsidium, proprijs sumtibus, constituit. Apud *Tartaros* diu Patri obles fuit. Matrimonium iniit, cum *Suentoslava Raieckia*, Palatini *Minscensis* filia. Hæc tamen prius, quam, Nicolao nostro, nupsisset, *Lesczinskio*, Succamerario *Brescianensi*, illoque mortuo, *Sakovicio*, *Smolenscensi* Palatino, solemnî ritu adjuncta fuit. *Nicolaus* quidem, sine Prole, à vitâ, decessit.

Jaco-

Jacobus, Campestris Regni Notarius, *Nicolai*, Castellani *Cracoviensis*, summique Exercituum Regni Ducis, quam, ex *Kazanowskia*, progeniit, quintus filius. Antea vero, quam, ad illam dignitatem, pervenit, *Excubiarum* Regni Præfectus fuit. Tali enim titulo insignis, Comitijs, Anno 1662. habitis, civium nomine interfuit, in quibus, communi omnium plausu, ad lustranda Camenecia munimenta, eligebatur. (Vid. Constit. fol. 2. & 25.) *Joannes* quidem *Casimirus*, Polonorum Rex, ob singularem, quâ, ad *Kijoviam*, adversus *Moscas*, ad *Cudnoviam* autem, adversus *Basilium Szeremetovum*, dexteritatem, tanto in pretio illum habuit, ut ei in juvenilibus adagebat, constituto annis, hisce honoribus viam, ad altiores, sterneret. Ipse tamen, huc constituto flore, *Varsavia* vivere desit. Ultimum illudque immortali laude dignum Officium Patriæ, in eo, præstitit, quod in *Bialocerkieviam*, obsesam, & non tam ab hostibus, quam à fame, septem per annos, mirum in modum, vexatam, per media hostium agmina, & milites præfidiarios, & annonam introduxit. (Vid. Potocij Centuria Virorum.) *Zaluscius* (a) in Sermionibus suis Varijs, fol. 43. *Aulicorum*, *Bellatorum*, omniumque, qui, cum eo vixerunt, illum appellat delictum. Quippe, naturali quadam comitate humanitateque, omnium sibi animas prorsus devinxisse dicitur. Uxore semper caruit. Corpus illius *Jesupoli* depositum, hunc adusque diem, incorruptum perhibetur.

Dominicus, Curia Regni Thesaurarius, Capitaneus *Chmielnicensis*, (antea vero *Haliciensis* Succamerarius) *Nicolai*, Castellani *Cracoviensis*, summique Exercituum Regni Ducis, ex *Kazanowskia*, filius sextus, natuque minimus. Is *Vienâ*, ab obsidione liberatâ, vix redux, Anno 1683. vitam, cum morte, commutavit. Uxorem duxit, *Constantiam Truskolasciam*, Succamerarij *Haliciensis* filiam, quam *Kakovius*, *Sanocensis* Vexillifer, in viduitate reliquerat. Ex tribus, quas, ex illâ, genuit filiabus, *Alexandra*, *Kosakowskia*, Castellano *Kijoviensi*, *Joanna* autem, *Wielhorskia*, Castellano *Volhyniensi*, solemnî nuptu adsociata fuit. *Joanna* quidem Cœnobium, quod *Leopoli*, Patribus, vulgo dictis *Trinitarijs*, proprium est, instituit, illorumq; Ecclesiam magnifico illo, quo nunc splendet, apparatu adornavit. *Anna*, sanctiori disciplinæ, quæ, à Divo *Benedicto*, originem traxit, addicta, ad moderamen cœnobij, quod, apud *Leopolienses*, Omnium Sanctorum nomine, gaudet, est evesta. Filius illi fuit *Jacobus*, *Chmielnicensis* Capitaneus. Hic matrimonio secum conjunxit, *Catharinam Krosnoviam*, Succamerarij *Leopoliensis* filiam, sed, præmaturâ, hominum rebus, morte ereptus, prolem non reliquit. *Catharina* quidem, *Dominico* demortuo, *Stephano Humieccio*, Palatino *Podolia*, nupsit (b)

Stephanus, Palatinus *Bracławienfis*, Notarius Regni Campestris, Generalis *Podolia*, Capitaneus *Felinensis*, & *Litynensis*, *Nicolai*, *Podolia*, Generalis, quem ex *Czerminskia*, suscepit, filius, natu minimus. Huic *Sigismundus* III. Polonorum Rex, cum Respublica tumultu Civico perturbaretur, & Reginam

O o o o 2

Con-

(a) *Andreas Zaluski* in Opere suo Sermones Comitiales à se in Senatu prolato continente, titulo *Mowy Rożnej*; *Varsavia* edito. Anno 1690. in 4to.

(b) *Catharina de Zaluskie Krosnovia*; ejusdem cum mea Domo *Prasapia*; (*Krosnovij enim eandem cum Zaluskijs à Thabassijs Junofficis originem trahunt*), ex *Humieccio* (eisdem *Stemmatibus ejusdem Junoffia*) Palatino *Podolia*; duos suscepit Filios, alterum modernum *Dapiferum* Regni, alterum Capitaneum *Gajewiensem*; tum & tres Filias, jam Consortes, *Joannis* *Comitis Malachowski*, moderni *Supremi Cancellarij* Regni, *Bernardi* *Godzki* *Supremi Culinae* Regni *Præfeti*, & *Krasinski* Capitanei *Neocoreicensis*, ejus Soror *Joanni* *Tarło* *Palatino* *Scudmiersi* in Matrimonium bisce diebus cessit.

Conjugem, & Coronam Regiam, concedidit. Quâ fiduciâ mirificè delectatus, Reginam, cum Coronâ, *Cracoviam* deduxit, nec prætermisit ibi, quod, ad custodienda conservandaque tanti pretij tantæque existimationis cimelia, spectare videbatur. In *Valachia*, Samuele Principe *Korecio* ductore, rem ita feliciter egit, ut solum ipsius & Fratrum ejus nomen *Valachis Moldavisque* tum & *Turcis* repentini terrorem injecerit. In *Livonia*, contra *Suecos*, præsertim verò *Sudermannum* Ducem, bellum gerens, *Felinum* expugnavit, quam ob rem, ut tam egregio facinori præmium non deesset, à *Sigismundo* Rege, Capitaneus *Felinensis* est designatus. Cum autem *Constantinum Mohylam* sibi affinem, ad *Valachia* gubernaculum accedentem, comitaretur, ab hostium multitudine circumventus, captus *Constantinopolim* deductus fuit. Ibi verò, cum in carcere distineretur, à Divo *Dominico*, Ordinis, qui ab eo, nomen gerit, Conditore, solatio recreatus, deque subita calamitatis suæ liberatione, certior est factus. Inde incolumis suis restitutus, *Calvinianos* illos, quibus antea addictus erat, errores deposuit, & Patriæ commodo, quantam potuit, maximam operam dedit, donec anno, à reparanda hominum salute, 1634. obdormivit. (Ut ex Constitutione anni 1623. fol. 4. cognovimus,) *Zahaypolam*, villam in Palatinatu *Cracoviensi* sitam, ut *Potockianum* nomen (ex illâ enim villâ Illustrissima illa Familia originem suam traxit) ad sempiternam posteritatis memoriam propagaret, ad dignitatem, quâ oppida gaudent, perduxit, illamque aureum *Potok* cognominavit. Ibi quidem Cœnobium, in Divi *Dominici* honorem pro Ordine Prædicatorum erexit, & ut magis magisque in dies augetur ornareturque, *Piatroviam* & *Sickiesiniam*, villas amplissimas; illi legavit; id quod disertis verbis enarrat *Okolskius* in *Russia Florida*. fol. 88. Quæ tamen omnia, cum inopinata humanis rebus, morte eriperetur, posteris perficienda reliquit. In Matrimonio habuit Mariam *Mohylankam*, *Jeremix Moldaviae* Palatini filiam, religione, quam Græcam vocant, imbutam, ex qua tres suscepit filios, *Petrum*, *Paulum*, & *Joannem*, totidemque filias, quarum una, *Catharina* nomine insignita, primo voto, *Janusso* Duci in *Birza* & *Dubinski Radivilio*, Palatino *Vilnensi*, Supremoque Exercituum *Litvanie* Duci, secundo verò Serenissimo *Brandenburgico Electori* nupsit, *Anna* quidem Proavia *Catharinæ Opalinæ* *Stanislai* *Polonorum Regis*, uxoris, *Dominico Alexandro Kazanovio*, (a) *Braclavienfi* Palatino, nuptu locatâ fuit, eo verò vitâ defuncto *Boguslao Stuszkio*, *Litvanie* Thesaurario, in vitæ societatem cessit. Cumque *Stuszkus*, ad Superos evaderet, à *Michaële Stanislavskio*, Palatino *Kijovienfi*, in connubium est ducta *Sophia*, seu ut alij dicunt, *Victoria*, cœnobio, quod ipsamet *Camenechia* *Virginibus* S. *Dominici* Sodalibus condiderat, magna cum laude præfuit. Illi quidem cœnobio dotis loco, triginta millia florenorum, qui *Polonis* usu venerunt, intulit *Stephanum*, de quo exposuimus, *Sigismundus* *Polonorum Rex*, Exercitui sex millibus constanti, quo hostes ab incursionibus arcuit, præfecit: *Christophoro Strzemescio*, Tribuni, apud eum, munus agentis, villam *Horodenkam* donavit, in præmium quod *Tartaros* fugasset, ac duos Satrapas claro sanguine ortos, captos, sibi mancipasset. *Petrus Sniatinensis* Capitaneus *Stephani*, natu maximus filius uxorem duxit *Euphrosinam Stanislaviam*, Castellani *Cameneensis* filiam (quæ tamen prolem illi non tulit.) Anno obiit ætatis 35. Maximam quidem, in eo

(a) Per *Kazanovium* hunc *Zaluskiarum* affinem, intercedit: Colligatio eorum, non tantum cum *Potockijs*, sed etiam cum utraque jam Serenissima *Leszczynskiarum* & *Opalinskiorum* Dom.

sibi comparavit pietatis laudem, quod Patres Ordinis Prædicatorum omnium primus, in *Sniatiniam* introduxit, (testante *Okolski*: in *Russia Florida*. fol. 93.) Cæterum præclara etiam sui in Patriam amoris prodidit argumenta, cum equitibus levioris armaturæ præfuit. In *Borussia* enim contra *Suecos*, ad *Camenechiam* contra *Abassum*, maximum *Turcici* Exercitus Ducem, ad *Kumeykiam*, *Starovolskiam*, & *Niedzwiedzieloze*, contra *Cosacos* rem strenue feliciterque gessit. *Potokia* sepultus fuit. Inde *Starovolskius* monumentum illius memoriæ sacratum, quod in Monumentis *Sarmatarum* repereris, desumpsit. Si *Starovolski* fidem habemus, prolem reliquit, quam tamen præmaturâ morte extinctam, crediderim. Cæterum, eum ad *Ochmatoviam* quingentos milites stipendijs proprijs aluisse, *Potockius* in *Centuria virorum* perhibet.

Paulus Castellanus *Cameneensis*, *Stephani* Palatini *Braclavienfis*, secundus, quem ex *Mohylanka*, progeniit filius. Vir fuit maximæ eruditionis, quam non in patrijs solum, sed in exteris etiam politioris litteraturæ ac bonæ mentis sacrarijs sibi comparavit. Testes hujusce rei luculentissimos habemus (1. *Exercitationes Oratorias*, in secessu *Patavino* lucubratis, quas *Patrueli* suo, *Stanislao Potockio*, *Podoliz* Palatino dedicavit, *Venetijsq.* Anno 1642. typis *Imbertinis*, formâ, quæ dicitur quartâ, publicavit; *Historicum-Politicum*, siue *Quæstiones Historicas*, & ex *Livio* concinnatas, quas *Cracovia* Anno 1646. in forma, quam vigesimam quartam appellant, luci exposuit (3. *Seculum Bellatorum & Togatorum*, siue *Centuriam Clarissimorum Virorum, Polonorum & Litvanorum*, (4. *Moschoviam*, siue *Brevem Narrationem*, de moribus *Magne Russorum Monarchiæ*, quæ *Dantisci* anno 1670. in forma quarta prodijt. In ultimo, quem recensuimus, libello, *Paulus* de semetipso, litteris prodidit, se quidem, duobus annis, & dimidio supra decennium, apud ipsos *Moschos* retinentibus eum belli juribus, commoratum fuisse, tamen Patriæ, quæ nihil unquam dulcius putavisset, ibi memorem, cum armis esset destitutus, *Polonis*, consilio subvenire statuisse. Id quod etiam mirifice, in eo laudavit, *Vincentius Gossenskius*, Thesaurarius, Exercituumque *Litvanie* Dux, periculorum, quæ *Paulus* in *Moscovia*, obiit, socius. Victoriâ, ad *Cudnoviam*, à *Patrueli* suo, cruento prælio, reportatâ, parum abfuit, quin Tyrannus cladem, quam ibi acceperat, ulturus, vitâ eum privasset. Tandem duntumâ, qua pressus erat, captivitate liberatus; ad Maximum *Romanorum Pontificem*, Legatî munere est functus, ubi eximiâ suâ, quâ pollebat, humanitate ac prudentiâ, omnium, quibus cum, res illi erat, amorem sibi conciliavit. Primam uxorem duxit *Jarmolinsciam*, ex qua filium *Stanislai* nomine insignitum, genuit. Alteram habuit *Eleonoram Soltykoviam*, quæ duas illi filias dedit; alteram *Elisabetham* *Victorino Sobieskio*, Vexillifero *Haliciensi*, Capitaneo *Mierzowenski* nuptam; alteram, *Annam*, primo voto, *Rzevuscio*, Curie Regni *Theaurario*, secundo *Kunicio* *Pocillatori* *Chelmenfi* (a) adjunctam: filios autem, *Alexandrum*, *Theodorum*, (b) *Stephanum*, *Jacobum*, *Michaelem*, *Petrum*, & *Dominicum*. Cæterum, *Annam* illam, *Russorum Imperatricem*, *Joannis Russorum Imperatoris* filiam, quæ anno 1740. ad cælites excessit, *Illustri Soltykoviorum* sanguine, ortam, *Eleonoreque*, quam nominavimus neptem fuisse, hic silentio præterire nefas putamus.

P p p p

Stani-

(a) Ex quo Matrimonio nata est Filium Illustr. Rev. *Michaelem Kunicki* Episcopum *Susfraganeum Cracoviensem* modernum.

(b) Quæ postea PRIMATIS Regni; Titulo inclauit.

Stanislaus Castellanus *Kijoviensis*, (antea *Camenecensis*,) *Fauli*, Castellani *Camenecensis*, filius, natus maximus. Bis Matrimonium iniit, Primas enim nuptias, cum *Susanna Szczawinska*, Palatini *Inovladislaviensis* filia, celebravit, ex qua filium, *Jacobum*, Sandomiriensem Custodem, & filiam *Catharinam*, Monialium, Ordinis S. Benedicti, quæ apud *Varsavienses*, ab Adoratione SS. Sacramenti, cognominantur, præfectam, suscepit. Secundas constituit, cum *Eleonora Rejowna*, Pocillatoris *Graboviensis*, Capitanei *Malogostensis*, filia, quæ duos illi, *Joannem* & *Mihælem*, protulit filios. *Mihæel*, Capitaneus *Trembovolsis*, matrimonio secum conjunxit *Mariannam Kackiam*, Castellani *Cracoviensis* filiam, ex qua tres procreavit filias, quarum natus maxima, *Eleonora Nakwasia*, Succamerario *Wysogrodensi*, (c) nupsit, minima vero adolescentula, ex vita decessit. Secunda, *Ursula* dicta innupta, omnibus, quæ sexum suum adornant, virtutibus effulget (d) *Joannes* Castellanus *Bracłaviensis*, *Smotrycensis* Capitaneus, *Stanislai*, Castellani *Kijoviensis* filius, natus major, connubium tribus vicibus iniit. Primum enim, *Constantiam Sobieskiam*, Vexilliferi *Haliciensis* filiam, sibi adsociavit, ex qua filium, *Joachimum*, filias autem, *Mariannam*, & *Annam* progeniit. Tum *Braniciam*, Castellani *Haliciensis* filiam sibi adjunxit, quæ sine prole, ad Superos abiit. Deinde, *Constantiam* (e) *Danilovicam*, Capitanei *Parceviensis* filiam, à *Malachovio*, Capitaneo *Smotrycensi*, in viduitate relictam, vitæ sociam, sibi elegit, ex qua filium *Theodorum*, filias autem, *Barbaram* & *Sophiam*, genuit.

Alexander Palatinus *Smolenscensis*, Capitaneus *Szeczecensis*, Castellani *Camenecensis*, alter filius, vir, & consilio, & animo, maximus. Primum quidem (nimirum anno 1696, Succamerarii *Haliciensis*, deinde vero Castellani *Camenecensis* dignitate, inclaruit. Postea Palatinatum *Smolenscensem* obtinuit. Cum *Joannes* Tertius remi Polonorum publicam, imperio teneret, non ad *Viennam* solum, adversus *Turcos*; sed in multis alijs etiam expeditionibus, virum se præstitit. In matrimonio habuit, *Susannam Karzevskiam*, Castellani *Haliciensis* filiam, ex qua filium suscepit, *Thomam*, qui exteris perlustrans Regiones, *Pragæ*, præmatura morte obiit. *Susanna* vitæ defuncta, *Tereciam Tarloviam*, Castellani *Zawichostensis* filiam, ex *Kostka* (f) genitam, uxorem duxit, quæ Ecclesiæ *Siemianovicensem*, à marito inchoatam, ad fastigium perduxit, Altaribus alijsque ornamentis cumulavit, Sacerdotes autem, res ibi Sacras agentes, stipendijs satis amplis cohonestavit. Duas quidem, ex illa, procreavit filias. Altera, *Terecia*, disciplinæ, quæ à Divo *Dominico*, nomen habet, devota, Cænobium *Leopoliense* est moderata. Altera *Elisabetha*, Sz. zuka quidem, *Wanwolnicensi Wicksniensis*, Capitaneo, nupsit, illo tamen, acerbâ morte extincto, quamvis, à multis, maximæ dignitatis viris, peteretur, in viduitate, remansit,

(c) Jam nunc *Josephus Nakwaski*, Castellanus *Ravenis* creatus fuit.

(d) Nupsit super *Hieronymo Comiti Wielopolski* Capitaneo *Zarnovecensi*, cujus Avus *Paternus*, Consortem habuit, Germanam sororem *Mariæ Casimiræ Regine Poloniæ*.

(e) *Constantia* hujus, altera soror *Johanna* nupsit *Zalustio Henrico* Capitaneo *Lublinensi*, filio Palatini *Plocensis* & *Dorothæ Comitissæ d' Arschot de la Riviere*, Illustrissima in *Germania Inferiori ac Brabantia Gente* jam extinctâ, cujus decora; ad *Henrici* filium minorem *Franciscum* jure postliminijs translata videntur. Tertia soror nupsit *Potocio* iidem Capitaneo *Crasnostaviensi*.

(f) Ex qua Familia (Illustrissimo *Johanne Kostka* Palatino *Sandomiriensi*; ad Thronum Regni: post abscissum *Henrici* vacantem, Candidato, multum inclarescente) *Stanislaus Kostka* Soc: *JESU* Novitius & *BENEDICTO XIII.* Sanctorum fastis adscriptus est.

mansit, omneque, quod illi reliquum est, vitæ tempus Divino Numini consecravit. A primâ quidem jam adolescentiâ, divini Numinis cultu, mirum in modum, delectata, eximios ac pænè incredibiles, in hunc usque diem, pietatis fecit progressus. Singularem, immortalesque laudes digno, liberalitatis reverentiaque, quâ in Deum, eminuit, documento esse potest, Collegium Soc: *JESU Leopoliense*, quod, ut & alia multa, domicilia, Societati illi, in *Polonia*, propria, maximis ac plane regijs donarijs condecoravit. Cætera autem ut silentio præteream, Ecclesiâ, qua Patres Soc: *JESU Leopoli* gaudent, anno 1734. igne consumptam, magnifice renovavit, turrimque illis adjunctam exornavit, ut talem, apud *Polonos*, non dicam, exteros, alibi vix inveneris. Quod autem, ad internam Ecclesiæ faciem, pertinet, picturis illam, arte & elegantia, cum ijs, quæ *Romæ* in primarijs Christianæ Reipublicæ Sacrarijs, conspiciuntur, comparandis, ac prorsus invidendis locupletavit, omniaque quæ, ad exornationem, vestitum Sacrarum faciunt, auro adeo obduxit, ut illorum nitor ac splendor, oculorum lumen ostendat. His apparatus augustissimum adjecit, & quod temporis iniquitate corruptum fuit, integrè reparavit. Hæc etiam omnia, quamvis viribus esset destituta, valetudineque pressa, propriâ manu peregre confecit. Cæterum, eo etiam, quo hæc refero, tempore, beneficijs, quæ apud Deum, ejusque sedem, collocavit, novum in dies addit cumulum. Quippe *Salomonis*, Regis, ob admirabilem, qua solus omnium hominum maxime enituit, Sapientiam omni laude superioris exemplum imitata, ut munificentia illius sempiternis elogijs concelebraretur, omnes, quas nata est, fortunas, vel inter pauperes, vel inter religiosos, vel inter viduas egenas, Virginesque nobili quidem genere ortas, gravi tamen calamitate oppressas, distribuit: cumque omni vanæ pompæ, omnique fastui, qui piam dedecet mentem, nuntium remisit, nihil, nisi, quod ad modicum victum vestitumque sit necessarium, in futurum, servavit. Ut pristina, qua olim incessit, Magnificentia memoriam obscuraret, nigrâ semper veste utitur. Neque verò aliorum, res caducas, in delicijs habentium, curat vellicationes, solo virtutum cupiens ornari fulgore. Quod autem maxime in illa laudaveris, & illos, quos in Aula suâ fovet, ad sanctas, quas ipsa amplectitur, vivendi regulas, componere, maximâ, qua potest, diligentia nititur. Quem in finem, pulsus campanis, in Sacellum, Palatio contiguum eos cogit, utque præpotens Numen satis digne colant, exemplo suo, quo non esse potest gravius, eos allicit atque invitat. Ex *Tarlovâ* quidem, quam supra collaudavimus, *Alexander* duos suscepit filios, *Josephum* & *Antonium*.

Josephus, Capitaneus *Szeczecensis* & *Czorstynensis*, *Alexandri*, Palatini *Smolenscensis*, quem ex *Tarlovâ* genuit, natus major filius. Is peragratis exteris, quæ ingeniorum laude florent, regionibus, & scientiâ, & prudentiâ auctus, in Patriam redux, civibus, dum in varijs Comitijs, & in Conventu anno 1733. AUGUSTO II. Polonorum Rege, humanis rebus, erepto, à Regni Ordinibus, instituto, Legati munere fungeretur, optimè consuluit. Honores sibi à præemorto Rege oblatos sponte renuit, dignus qui primas inter Curules accenseretur, Ecclesiâ à Parentibus suis, *Siemianoviâ* conditam, tum picturis, tum Epitaphio, Matris memoriæ Sacro, alijsque rebus, ad sanctiorem apparatus, spectantibus, adornavit. Primam uxorem duxit, *Constantiam Morfistynam*, Palatini *Livoniæ* filiam, ex qua filiam unam, *Mariannam*, habuit. Post *Constantiæ*

illius

PPPPA

illius obitum, cum Pelagia Potockia, Georgij, Capitanei *Grabowiecensis* filiâ, omnium virtutum & laudum præconio dignâ, connubium celebravit, quæ duos illi reliquit filios, *Ignatium* & *Josephum* nondum adultos.

Antonius, Palatinus *Belzensis*, *Guzoviensis* Capitaneus, *Alexandri*, Palatini *Smolensensis*, quem ex *Tarlovia* genuit, alter filius, Is, cum Subdāpiferi Magni Ducatus Litvaniæ munere fungeretur, ab AUGUSTO II. Polonorum Rege, ad *Annam Ivanovnam*, Russorum Imperatricem, Reipublicæ nomine, est delegatus, à quâ, quanto ei sanguine conjunctior erat, tanto majori honore exceptus, & inter Equites, à Divo *Andrea*, nomen gerentes, connumeratus fuit. Rebus quidem varijs, ab eo, in commune Patriæ emolumentum, feliciter gestis, ab AUGUSTO II. Palatinatum *Belzensem* obtinuit. Vir, singulari quâdam ingenij atque animi vi, tantâque facundiâ præditus, ut in dicendo vix parem Polonia, nostrâ ætate, Senatorem habeat. Cui quidem eloquendi facultati, mirus quidam accessit candor & probitas, amabilesque mores, cum summâ eruditionis & prudentiæ opinione conjuncti, omnium fere Civium animos sibi conciliantes. Cum AUGUSTUS II. immortalitate dignissimus Princeps, ad Superos, excessisset, in Judicijs Interregni *Varsavia*, Anno 1733. *Mareschali* munere est functus. Eo quoque tempore proprijs ad tuendam Reipublicam, sumptibus, nonnullas conscripfit militum cohortes, quas *Josephi Potockij*, Palatini *Kijoviensis*, tum temporis, summum Exercituum Regni Poloniæ imperium administrantis, curæ concedidit. Matrimonio secum junxit, Ludovicam *Sapieham*, *Alexandri* Supremi Magni Ducatus Litvaniæ *Mareschali* filiam, à *Wielopolscio*, Capitaneo *Opoznyensij*, in viduitate relictam, eximie pietatis faminam, quæ unicuique illi dedit filium, *Joannem*, Capitaneum *Guzoviensem*, in spem Patriæ maximam educatum. (a)

Theodorus, Archiepiscopus *Gnesnensis*, Regni Poloniæ Magnique Ducatus Litvaniæ Primas, primusque Princeps, tertius *Pauli*, Castellani *Cameneensis*, filius. Hunc, à minoribus, ad maximos honoris gradus, ascendisse satis cognitum atque compertum habemus, Româ enim redux, ubi *Alemanno* & *Caregno* doctoribus, sacris litteris perfectam operam navaverat, Præpositus *Præmislensis*, *Cracoviensisque* Canonicus est designatus. Anno 1699. Episcopatum *Culmensem* adeptus est, quem anno 1711. *Andrea Chrysothomo Zaluskia* demortuo, cum *Varmieni*, commutavit. (b) Tandem ad Archiepiscopatum *Gnesensem*, est evectus, simulque Abbatia *Tincensis* cohonestatus, fuit: Anno quidem 1738. cum annum 75, ætatis ageret, supremum diem obiit. Hic, quamvis ætate satis esset provectus, officio, quod ab Episcopo, præstari debet, nunquam defuit. Neque verò molestum tulit, vel primam, in extruendis Ecclesijs, ponere quadram, vel alias ritibus consecrare usu receptis; ut *Petricoviensis* & *Ravensis*, Societati *JESU*, dicatæ, locupletissimæ sunt testes. Nec senectus illi impedimento fuit, quo minus Sacramenta administraret, Sacerdotes ordinaret, atque Episcopos inauguraretur. Insignia quidem singularis illius, quo erga Deum, atque Ecclesiâ, ferebatur, ardoris, documenta prodidit, non *Thorunij* solum, ubi gravissimas, in sacrilegos atque Iconomachos, pœnas statuit,

sed

(a) Anno 1735. gloriosissime *Spartam* Supremi Tribunalis Regni *Mareschalli* obiit. Sequenti Anno dignitatem Supremi *Mareschalli* Aula Reginalis; & Insigne, Equitis *Aquila Alba* consecutus est.

(b) Cum *Ludovicus Zaluskia*, Episcopus *Plocensis*, Primas designatus, à *Præpotente* Nunius, humanis rebus, præter opinionem eriperetur, anno 1722.

sed *Varsavia* etiam, in Comitij Regni publicis, ubi auctor svasorque fuit, ut cives Reipublicæ, à Catholicâ religione, dissidentes, ab omni publicâ dignitate, excluderentur, Tum, apud *Varmienfes*, in defendendâ divinâ gloriâ, virum se præstitit. Cum enim ibi rustici ebrij & temulenti, annonæ caritatem ulturi, effigiem *Christi*, humanæ salutis Servatoris, cruci affixi, verberibus peuculissent, turpi cruentâque eos morte affici, eorumque corpora, in quatuor partes, secari jussit, loco vero, tali facinore famoso, in ipsius flagitij memoriam, *Schinvera* nimirum, sacellum extruendum curavit, hac inscriptione, ornatum: *Pœna, non pietatis opus*. Præter istud, quod diximus, sacellum, multa quoque alia, largissimis ac prope regijs impensis, condidit templa, quæ inter maxime eminent, in *Varmia*, *Krosense*, *Norbergenfē*, & quod Patribus Ordinis Minorum, proprium habetur *Sprimbornense*, *Varsavia* autem illud quod, à sancta *Cruce*, cognomen gerit, & quod, Societati *JESU* (c) sacrum est, ab ipso à fundamentis erectum, ob miram elegantiam, omnium ore concelebratur. *Lowicij*, & templum, & monasterium, fratrum Charitatis, ligno compositum, temporumque iniquitate corruptum, è lateribus redintegavit. Ibi quoque non Ecclesiâ solum, sancti *Joannis* cognomine insignem, sed domos etiam, quas Presbyteri emeriti & valetudinarij tenent magnifice reparavit. Ea præter, & sacellum, & altare, Sacratissimo Rosario, B. V. *MARIÆ* sacrum apud Dominicanos erexit. *Gnesna* sacellum, cæteris arte & splendore præfians, ex marmore, artefacto construxit, in quo corpus illius jacet depositum, usque dum, à maximo hominum creatore, resuscitetur. Turrim ecclesiæ illius laminis æneis contextit, & sacerdotibus divinas ibi res agentibus, domos latericias, proprio suo ære, constituit. Caterum, & *Rava*, quam antiquam vocant, & *Kocierzovia* ecclesias ligneas, multasque alias, in primis autem Collegiatam Parochialemque, quæ *Lancicia*, floret, vel renovavit, vel amplificavit, vel apparatu ditavit. Religiosis, qui à *Scholis Pijis*, cognomen habent, *Lowicij* ut ædes suas augerent, tredecim millia donavit. Ecclesiæ autem Collegiatæ ibidem, Mansiones pro Vicarijs Ecclesiæ è lateribus extructas, adjunxit, Arcem vero, per magistros artis architectonicæ peritissimos reparandam, picturis auroque atque alijs invidendis ornamentis condecorandam curavit. Tum erga urbem, igne Anno 1726. deflagratam, liberalissimum se præbuit. *Varsavia*, in restaurando adaugendoque palatio, quod *Archi-Episcopo Gnesensi* proprium habetur, sexaginta millia consumsit. In *Varmia* Palatia, quæ *Heilsbergam*, *Ziborgum*, *Restam*, *Vatembergam*, *Varmidam*, & *Brunsborgam*, exornant, magnifice satis reparavit, illa autem, quæ *Bisdorsum* & *Smolaniam* illustrant, omnium primus erexit. Neque vero domicilijs, in quibus Numen divinum, colitur, sed etiam hominibus, rebus divinis operantibus, liberaliter providit. *Torunij* enim, ut juvenes sacris litteris imbuerentur, Societatem *JESU* proventibus auxit, *Lancicia* vero, pueris litterarum cupidis, at rerum inopiâ laborantibus, prope Collegium ejusdem sedem constituit. *Brumseerge* Domum, cui à *Conversis* nomen inditum est, extruxit, largissimisque redditibus ditavit, ex quibus duodecim, relicto hæreticorum grege, verâ cum Romanâ Catholicâ Ecclesiâ, conjuncti, quotannis alerentur, annuoque donario cohonestaretur. Tredecim quotidie pauperes dapibus, quibus ipse vesceretur, refecit, singulisque eos annis vestivit. In *Archi-Episcopali* sua Diocesi,

cum

(c) Provincia nempe *Polonia* in suburbio, nam Collegium simul cum domo *Professa* junctum: quod in Civitate ipsâ habetur, Provincia *Litvana* est proprium; id quod singulare in unâ eademque Urbe videtur.

342 **GENEALOGIA POTIUCKIANÆ.**
cum cives ingenti fame conficerentur, *Lovicij* octingentos, & *Skerniewiccijs* ducentos, sustentavit, semperque pauperibus patris loco fuit, ab ijsque *Patris* cognomen merito tulit. Nullo quidem non tempore civibus, adversâ fortunâ oppressis, manus auxiliares præbuit. Virgines pauperes, de ærario suo, dotibus datis, in matrimonium collocavit, viduas bonitate sua adjuvit, omnes ope suâ protexit. Quâm, ob rem mirificâ quadam, à Præpotente Numine, gratiâ instruebatur, ut fratres inter se discordantes, feliciter reconciliaret, injuriam, ab inimicis, sibi illatam, fortiter suferret, offensiones, si quæ erant, sponte ignosceret, omniumque animos amicos sibi redderet. Quamvis autem invidia, quæ gloriæ comes est, famam atque existimationem ejus minuens, omnes contendebat vires, ut illi, apud Serenissimum Regem fidei suspicionem pareret, tamen Præsul ille candidissimus, optimæ, quâ, erga Regem, utebatur, mentis conscientiâ fultus, haud semel de adversarijs magnam victoriam reportavit, seque semper præbuit magnanimum. Idcirco *Augustus II.* maximus magnorum virorum æstimator, Primatis dignitatem, quamvis multam peravide ambirent, in eum, contulit, ejusque curæ, cum regiones inviseret hæreditarias, Rem Polonorum Publicam commisit. Nec Regem fefellit opinio ac spes, quam, in eo, reposuit. Tanta enim operâ, tantaque vigilantia, Patriæ inservijt bono, ut, tali moderatore, detrimenti nihil caperet, cunctisque, quas, in eam, hostes moliebantur, calamitatibus se subduceret. Quo nomine, ab optimo quoque Cive, non, dum viveret, solum, sed postea etiam quam mortuus esset, *Magnus ille Primas* est appellatus. Cæterum, apud maximos potentissimosque Europæ Principes, singulari quadam auctoritate valuit. Cum mortem (quam sibi met ipse, in Senatu, tali dicto prælagire videbatur; *ultima quidem vive coram Vestra Regiæ Majestâte, verba facio*) obiisset, corpus illius, à duodecim Prælatis, quos *Insulatos* nominant, in maxima Senatorum, Regni Administrorum, ac civium frequentia, ex Archi-Episcopali *Varsaviensium* Palatio, est deportatum. Eo quoque tempore illius cor, in Ecclesia Societatis JESU Provinciæ Polonæ, à *Theodoro* Primate, in *Varsavia*, *Augustâ* Regum Polonorum sede, condita, est depositum. *Augusto II.* maximo totius Reipublicæ luctu, demortuo, præcipuæ illi fuit curæ, ut Interregnum ageret tranquillum, *Polonorum* animos, in eligendo Rege, perpacaret, & fratres, dissensione disjunctos, in gratiam restitueret. Cum tandem, plurimis Regni Proceribus consentientibus, *Stanislaum*, Polonorum Regem, pronuntiasset, paulo post, cum eo, Exercituum exterorum viribus, cessurus, *Gedanum* se recepit, unde, duram perpeßus obsessionem, urbe *Augusto III.* Regi deditâ, *Thorunium*, & hinc *Varsaviam* reversus, eidem Regi, sacramentum dixit, multumque rebus domesticis componendis, operæ adhibuit. Præter ardentissimum illum, quo Christum, Cruci affixum, prosequabatur cultu, (cujus rei testimonio luculentissimo esse possunt, signa illa, in Ecclesia *Lovicensi* alligata) Beatissimam, omni labe immunem, Virginem Mariam, maximo in honore ac pretio habuit. Cæterum & Sanctum *Liborium*, qui Theodorum, ex maximo quodam vitæ eripuit discrimine, eumque calculi dolore liberavit, magni semper fecit, inque ejus memoriam, *Lovicij* illi altare erigendum curavit. Ad sacram missam, illotis, ut ajunt, pedibus nunquam irrupit, cumque, ad Altarium Myßteria, validas ob rationes, accedere haud potuit, duabus, sæpe tribus vicibus, sacris Missæ interfuit sacrificijs. A Sancta Romana Sede ob-

GENEALOGIA POTUCKIANA.

tinuit, ut festum, Sancti *Adalberti* Archi-Episcopi Gnesnensis; dum in quin-
denam Paschalem incidit; non tantum; quoad celebritatem ad populum,
secundum Constitutionem Synodi *Petricoviensis* sed etiam quoad Recitationem
officij & Missæ, cum Octava in Feriam 2. post Dominicam in Albis transferri
per totam Provinciam Ecclesiasticam Poloniæ Gnesnensem possit.

per totam Provinciam Ecclesiasticam Poloniae Gnesnensem pontificem
Stephanus Marescallus Curiae Regni Capitaneus Leopoliensis, Tribunusque
Regius, Pauli Castellani Camenecensis, quartus filius. Hic primum Haliciensis
Succamerarij, Circaensisq. Capitanei, deinde Incisoris Dapum in Regno munere
est functus. Post Referendarij Regni dignitatem, obtinuit. In qua constitutus,
Comitijs, quae Varsavia Anno 1724. caepa, biennium post; Grodna finiebantur,
Marescallus praefuit, nec minus eximia oris facundia, quam insigni, qua
apud singulos, valebat, auctoritate effecit, ut res, ab AUGUSTO II. Rege,
Regniq. Ordinibus, propositae feliciter fausteque peragerentur. Quo egregio
immortalique facinore, cum varijs Comitijs, antea habitis, in quibus ipse Nun-
tium persaepe agebat, fortunatus successus non contigisset, miram apud Augu-
stum Regem, gratiam iniit. Hinc in ingenuae, qua Patriam prosequeretur, ve-
nerationis praemium, ab Augusto, Palatinus (a) Pomeraniae est creatus. Postea
vero Palatinus Masoviensis designatus fuit. Tandem, ad Marescalli Curiae Re-
gni munus est evectus. Quo perfungens Leopoli 1730. obiit. Ibi in Ecclesia,
quae Dominicanis Sacra habetur, est sepultus. Cor tamen illius, in Ecclesia So-
cietatis JESU, quam ipsemet semper mirifice coluit, atque ab hostium defendit
injurijs, solemniori ritu est depositum. Matrimonium contraxit, cum Ursula
Bieganovia, Capitanei Mostoviensis, filia, ex qua filiam suscepit, Ursula nomine
insignitam. Hanc Joanni Prebendovio, Palatino Marienburgensi, nuptu locavit.
Cum Ursula illa Bieganovia, ad Deum excessisset, vitae sociam sibi adjunxit,
Constantiam Donhofiam, (b) Venatoris Lithuaniae, Capitaneique Starogrodensis
filiam, quam Wielhorscius Succamerarius Vlodimiriensis, in viduitate reliquerat,
illud tamen conjugium, quod nos quidem sciamus, validas ob rationes, irritum
est declaratum. Tertiam quidem uxorem duxit Tereffiam Kanckiam, (c) Castel-
lani Cracoviensis, filiam, faeminam, omnibus, quae muliebrem sexum exornant,
virtutibus praeditam. Ex duobus, quos, ex illa, progenuit, filijs, Joachimus,
Capitaneus Leopoliensis, AUGUSTO II. Polonorum Rege, mortalium rebus
crepto, Reipublicae nomine, Ludovicum XV. Gallorum Regem, adiit, illumque,
de acerba Augusti morte, certior fecit. Quo etiam tempore Italiam Ger-
maniamque perlustravit. Tunc in Patriam redux, Comitijs, quae Anno 1738.
Varsavia celebrabantur, publico civium nomine interfuit, in quibus, ad con-
scribendas Constitutiones, fuit delectus. Uxore, (d) hunc usque ad diem,
caruit. Frater ille est Ignatius, Luchoviensis Capitaneus, quo titulo ornatus,
quamvis puer esset impubis, Electioni, AUGUSTI III. subscripsit.
Michael, Subdapifer Magni Ducatus Lithuaniae, Pauli, Castellani Camene-
censis, quintus filius. In Comitijs, quae Anno 1703. publico Civium celebra-
ban-

Q q q q 2

(a) *Non fuit in exercitio Palatinatus; Stephanus Potocki ullo, ob prerogata Comitibus ad biennium, unde cum Moderatorem ageret Nuntiorum Ordinis Equestris, Senatorio Titulo gaudere non poterat, nisi finitis Comitibus; quibus absolutis statim Marefchalli Curia Officium ipsi a Rege collatum est. Saltim Diploma pro utroque Palatinatu, habuit.*

(b) Constantia deinde nupsit Lubowieckin Capitaneo Ofwieczimensi.

(c) Obijt Leopoli Anno 1746. & ibidem sepulta est.

(d) Kaniewskiam nuper in sociam vitam assumpsit.

bantur nomine, communi omnium consensu, est designatus, qui Regi esset à Consilijs (vid: *Constit: fol: 15.*) Uxorem quidem duxit, nullam tamen, ex ea, prolem habuit. Collegium Societatis JESU *Novogrodecense*, quod ad Provinciam *Lithuanam* pertinet, conjuge gente *Dumina* orta, & ab *Unichovio*, in viduitate relicta, auxiliares manus præbente, condidit.

Dominicus Pauli, Castellani *Camenecensis*, sextus filius, Regius Tribunus, adolescens naturæ jam solvit debitum.

Jacobus, Capitaneus *Czechrensis*, septimus ejusdem *Pauli*, Castellani *Camenecensis*, filius, in matrimonio habuit, Catharinam *Bielinsciam*, (e) Supremi Regni Marefchalli, filiam. Prius tamen, quam ex illa, prolem susceperit, in optimo ætatis flore, morte est extinctus.

Petrus, Palatinus *Czerniechoviensis*, Capitaneus *Cercasensis*, *Mostoviensis*, & *Tyszovicensis*, octavus, *Pauli*, Castellani *Camenecensis*, filius. Hic prius, quam ad Palatinatum *Czerniechoviensem*, ascendit, Castellanus *Belzensis* fuit. Ad meliorem vitam se recepit, Anno, à Virginis partu, 1726. Primo voto uxorem duxit, *Dambsciam*, Castellani *Bieccensis* filiam, primum à *Dombosio*, Magni Ducatus *Lithvanie* Venatore, deinde, à *Sierakovio*, Castellano *Belzensi*, in viduitate, relicta, quæ prolem illi non protulit. Secundo voto adsociavit sibi, Catharinam *Chodoroviam*, Succamerarij *Leopoliensis* filiam, quæ antea, quam *Petro* nupsit *Antonio Stamirovio*, Subdapifero *Leopoliensis*, *Mostoviensisq;* Capitaneo, erat adjuncta. Ex illa quidam sex progeniit filios. *Eleonora* (f) *Sianiavio*, Magni Ducatus *Lithvanie* Venatori, *Sochazeviensisq;* Capitaneo, nupsit. Post, in vitæ, sociam, cessit, *Grodziakio*, *Mostoviensi* Capitaneo, *Marianna*, vitæ religiosæ studiofæ. Sacræ se devovit disciplinæ, quæ apud *Leopolienses*, à SS. Sacramento cognominatur, *Elisabetta*, & *Johanna*, *Leopoli*, Regulam, quæ à S. *Dominico*, nomen gerit, sunt amplexæ. *Magdalena* nomen dedit sacris Virginibus, quæ *Craovia*, à *Visitatione Beate Virginis MARIE* appellantur, *Teresia*, *Matthiæ Kozminscio*, qui primum Castellanus *Posnaniensis*, deinde Palatinus *Calissiensis* est creatus, solemniori nuptu fuit collocata. Hæc tamen, postea quam filium, *Theodori*, nomine insignitum, illi tulisset, cum vix integrum annum, cum *Kozminscio*, vixisset, ad cælites abiit. Corpus illius magnificentissima cum pompa *Posnania* in Ecclesia, Societatis JESU propria, est depositum.

Joannes Palatinus *Braclaviensis*, tertius *Stephani*, Palatini *Braclaviensis*, quem ex *Mohylanka*, suscepit filius. Is, in infelici illa, quam nostri, ad *Grodeciam*, cum *Balabano*, fecerant, pugna, captus maleque habitus, *Petri* tamen Palatini *Braclaviensis*, virtute, in libertatem est vindicatus: Anno 1661. consentientibus universis Regni Ordinibus, Commissarius est designatus, qui litem de limitibus inter nostros *Vallachosq;* ortam dijudicaret. Vid: *Constit: fol: 26.* Uxorem duxit *Teresiam Cetneroviam*, Castellani *Haliensis* filiam. Ex illa filiam genuit, *Teresiam*, quam primo voto, *Joanni Gminscio*, *Braclaviensi* Palatino, secundo verò, *Tho-*

(e) Hæc Potockio mortuo, convolarit ad nuptias cum *Baroni de Bezenval*, Helveto Nobili; Abligato Gallico, modo vidua Parisijs commoratur.

(f) *Eleonora* genuit duos filios NN. & *Philippum*, qui duxit in uxorem fratris mei *Patruelis Josephi Zalufki Capitanei Ravenis* ex *Dembickia* susceptam filiam *Ludovicam*.

Thomæ Zamoyfcio, (g) Ordinato, in matrimonium, locavit. Ex duobus, quos ex eadem *Cetnerovia*, procreavit, filijs, *Dominicus*, Canonicus *Vilnensis*, Anno jam 1685. morte est ereptus (conf: *Zalufski Rożne mowy fol: 43*)

Stephanus, Palatinus *Belzensis*, *Joannis*, Palatini *Braclaviensis*, quem ex *Cetnerovia*, progeniit, filius. Hic antea, quam Palatini *Belzensis* dignitatem est adeptus, primum *Venatoris*, post *Excubiarum Præfetti Regni Polonia*, munus obiit. Vir, in tantum laudandus, in quantum intelligi virtus potest. In matrimonio habuit, *Annam Charlensciam*, *Enfiferi Volhyniensis*, filiam, quam *Nicolaus Sapieha*, *Braclaviensis* Palatinus, in viduitate, reliquerat. Prolem ex illa, non suscepit. Eâ verò demortuâ, in matrimonium duxit, *Annam Sieniaviam*, Palatini *Volhynie*, Ducisque *Exercituum Regni Campestris* filiam, ex qua filium *Nicolaum*, & tres progeniit filias, *Theophilam*, *Teresiam*, & *Magdalenam* *Theophila* primum *Georgio Warszyckio*, Palatino *Lanciciensi*, nupsit, quo tamen, vitâ sine prole defuncto, *Adalberto Opalimio*, Capitaneo *Bolechoviensi*, (h) se adjunxit, *Nicolaus* Capitaneus *Kamoviensis*, *Buczaccij*, *Horodenci*, (i) *Golegaraci*, aliorumque tibonorum hæres. Hic non ita pridem, in Tribunali Regni, Judicis Deputa, & in Tribunali Aerarij Regni *Radomiensi*, Commissarij munus, est executus. Matrimonium, nondum iniit. *Stephanus* Palatinus, Anno 1726. cum animum, ad altiora, egregie preparasset, ex vita discessit.

R r r

(g) In Familia Illustrissima Zamoyfciorum; est à celeberrimo illo, quâ Toga quâ Sago Viro *Johanne Zamoyfcio* Supremo Cancellario & Supremo Exercituum Regni Duce, instituta, consentientibus Ordinibus Regni, dispositio Fidei Commissi seu Majoratus vulgò apud nos Ordinatio dicta; vi cujus filius natu maximus singula Bona Ordinationi dictæ subjæta; solus possidet, isque tum Ordinati nomine venit, quæ vox passim; ab Exteris non rectè intelligitur.

(h) Imo rectius *Boleslaviensis*.

(i) In hoc Oppido *Horodenci*, *Nicolaus Potocki* Capitaneus *Canieviensis* his diebus Ecclesiam & Collegium erigere cepit, pro Patribus Congregationis Missionis, à Sancto Vincentio à Paulo, in Gallijs fundatæ, hoc pacto, ut in oras finitimas Schismate Rutheno infectas, Missiones Apostolicas; propaganda Religionis Catholice Romano Unitæ causâ; faciant.

FUNDATIONES

*Ecclesiarum & Monasteriorum Ord. Prædicatorum in Provincia Russia
ab Illustrissimis POTOCCHIS perfecta, ex R. P. Simonis Okolski Russia
Floridâ, Opusculo Raritatis stupendæ in 4to Leopoli 1646. edito.*

CONVENTUS JESUPOLIENSIS.

Est tituli B. V. MARIE Assumptæ. Origo Conventus, Anno 1598. sub Antonio Præmissi Provinciali. Ex voto ipsiusmet hæredis Oppidi & Fundatoris Illustris D. Jacobi à Potok Potocki, Palatini Braslaviensis Generalis Podoliæ. Camenec: Laticzovien. Bialokamin: Præfecti. Hic circumventus à Tartaris in eo loco ubi nunc est Ecclesia & Conventus (arx enim ibi lignea erat) dum in defensione incautus puer Magnifici ignem in sulphureum pulverem immisisset, ne dum combustionem faciei affecit Magnificum Dominum, sed etiam igni tradidit arcem. Tanto in periculo, conscenso equo Magnus, per medios hostium cuneos penetravit & liber evasit. In rei gratitudinem in loco Arcis combusto erexit Ecclesiam & Conventum atq; dotavit. Consortes quoq; Magnifici Prusinowska & Tarnowska, apparatus Ecclesiasticum eidem pretio ingenti compararunt & providerunt, Filius Illustrissimi Domini, Nicolaus Palatinus & Campiductor tunc Ecclesiam è lapide inchoat erigere. Conventus quoq; una pars erecta est. Habet apparatus Ecclesiasticum argenteum decentem, Bibliothecam commodam, provisionem quadrantem ad quindecim alendos Fratres. Est Conventus ille habens Priorem, Vicarium nationis seu Contratæ Pokutia. Imago B. V. MARIE devoto cultu & affectu ibidem celebratur, ornata coronis, toga, sceptro, votis & lampade. Primus Prior ibi fuit Pater Josephus vir devotus & simplex, Prædicator Generalis, qui initia multorum Conventuum feliciter inchoavit. Acceptatus fuit Prioratus in Capitulo Mediolanensi, sub Reverendissimo P. Seraphino Sicco Papiensi.

CONVENTUS TISMIENICENSIS.

IN Oppido à fluvio Tismienica denominato post devastationem à Tartaris 1631. fundavit Conventum M. D. Nicolaus Potocki Palatinides Braslaviensis Jacobi Filius, Notarius Campestris Regni, Generalis Podoliæ, Camenec: & Latic: Capit: Modo jam Palatinus Braslaviensis & Campiductor Exercituum Regni; Niziniensis & Czercasensis Capit: Confundatrix erat Cōsors ipsius Sophia Andrea Firley Palatini Lublinensis filia. Ecclesia est S. Nicolai Confessoris & S. Zophia. Habet in fundationem villam Markowice & certos Fundos ad Tismieniciam. Decimam manipularem, & aliquot centena pecuniæ. Obligatur ad administrationem Sacramentorum, ex concessione loci ab Illustrissimo Reverendissimo Dño Andrea de Pruchnik Pruchnicki Archi-
Epi-

Episcopo Leopoli. Auxit provisionem altera Consors Illustrissimi D. Fundatoris Elisabeth Kazanowska, Martini Palatini Podoliae & Cam. pidoctis Exercituum Regni filia, quae ex summa reformationis, decem millia summae inscribit in censum perpetuum. Habet omnia apparamenta satis pretiosa. Monstrantiam, Calices diversos à Fundatoribus ex munificentia Illustrissimae Confundatricis Elisabeth Kazanowska.

Habet Imaginem B. V. MARIAE à Fundatrice prima Firleowna donatam, ad quam multi pii beneficia à Domino consequuntur. Donata illi haec Imago fuerat à Gvardiano Camenecensi Ord. S. Francisci Benedicto, qui postmodum Provincialis Hungariae fuerat. Quocirca devotionis & reverentiae gratia, coronis splendidis adornata est, primò à Fundatrice prima, secundò à Confundatrice, atq; veste pretiosa quae nunc videntur.

CONVENTUS POTOCENSIS.

Potok erectum Oppidum ex Villa Zachaypole, in æviternam memoriam bonorum Potok in Terra Cracoviensi ad Andrzejoviam, à quo Potocij notant Familiam suam in Podolia existentes, atque in Pokucia.

Erexit Conventum Illustrissimus D. Stephanus Potocki Testinensis Capitaneus, qui postmodum Palatinus Braclavien: Generalis Podoliae. Camenecensis, Laticzovien: Litinen: Praefectus, & Notarius General: Campestris fuerat, sub titulo S. Stephani Anno 1604. cuius Consors Maria Mohyla Palatini & Principis Moldaviae Hieremiae filia, licet ritus Graeci fuerit observatrix, non immodica tamen confundatrix fuerat. Illa enim inscriptam ordinationem victus annualem reddere observavit, & multis Eleemosynis collatis & fundis, sortes in villis Piotrow & Siekieczyn inscribere consensit, atque post decessum mariti, è lapide Ecclesiam erigendam procuravit.

Habet Ecclesia haec praeter ornamenta Calices, Cruces, Monstrantiam, &c. Imaginem B. V. MARIAE ornatam, & piorum orationibus frequentatam; quod Corona & argentea vota commonstrant.

Habet Fundatorem Illustrissimum ibidem sepultum, cuius Sarcophagum laminis argenteis ornatum: Vexillum verò catenis globis, & Circulis argenteis onustum conspicitur.

Inter Fratres ibidem sepultos est ibi Fr. Cessans S. Th. Bac. qui primus in Albam Russiam missus Praedicator & Fundator fuit, & ex Scloviensi fundatione ibidem propagavit religionem & f. dem, Chodkievicio Palatino Trocensi promovente & fundante Ordinem.

Erat in hoc Conventu destinatum Capitulum post mortem Patris Ambrosij Mag: Provincialis, sed quia Vicarius Provinciae tunc Prior Potocensis & Vicarius Provinciae Zacharias à Tartaris occisus fuerat ad

ad Narajoviam, dum iter faciebat ad Conventum suum immediate ante Capitulum à Leopoli, ideo Patres fecerunt Capitulum in Podhayce (ubi non erat Conventus Ordinis) die statuta veniente, quia non poterant Potocum ob pericula venire. Electus ibi erat sub Parocho Parol in Ecclesia antiqua A. R. P. M. Marianus Krepicensis, & confirmatus à Reverendiss: Generali Sicco Papiensi. Ecclesiam è lapide erectam inchoavit derelicta Consors Palatini, quam filij deducere ad perfectum opus satagunt. Ex quibus Petrus S. R. M. Rothmagister & Capitaneus Sniatinensis. Alter Paulus ad spirituales vitam suo beneplacito adstrictus, & Joannes militiae, majorum suorum votis, additus maximi affectus in Ordinem declararunt indicia.

CONVENTUS CZARTKOWIENSIS. IN PODOLIA.

Fundatus est Anno 1610. Die 22. Februarij in Oppido Czartkow, ubi ante fuerat Villa Dominorum Czartkowsiorum in Czartkowce. Haec dum venit in possessionem Illustrissimi & M. D. Palatini Russiae & Praefecti Barenis, Haeredis in Podhayce, Stanislai Golski Armorum Rola, in Oppidum erecta fuit. Qui quidem Illustriss: M. D. cum Consorte sua Anna à Potok Potocka, Andreæ Potocki Castellani Camenecensis filia, prima prole Catholica ex Parente Haeretico, Ecclesiam ex lapide erectam Ordini Praedicatorum Provinciae Russiae obtulerunt, inscripserunt, una cum domo pro Organario & fundis pro hortis, & sareptam, atq; Villam Szmankowce: ut inscriptio latius habet facta Cameneciae in Aetis Terrestribus & Laticzoviae in Castrensisbus.

Habet Ecclesia haec B. V. MARIAE Imaginem, ad quam SS. Rosarij devotio celebratur, ornatam multis votis argenteis ob speciales gratias ad orationem piorum postulantium ibidem impetratas. Habet sui Fundatoris Bustum honorifice collocatum, & multorum Nobilium sepulchra. Fundatrix verò Illustrissima, quia postmodum Ducis in Korec Consors fuerat, ibidem in Korec sepulta est, nò deducto in effectum voto, ut ibidem Sacer Ordo Praedicatorum adesset fundatus, sed Illustriss: filij in Parentem piissimam honos & ardor, curabit mandare in executionem desiderium demortuae Parentis. Gloria enim Parentum & Corona, est filius sapiens & pius.

Cessit praedictum Oppidum tunc ad Stephanum Potocki Palatinum Braclaviae, Generalem Podoliae, ejusq; posteros. Nam cum Illustriss: Fundator sine prole decessisset, nec frater suus Castellanus Haliciensis successor in bonis post Fratrem Palatinum ex Zamiechowska Consorte sua prolem suscepisset, inscriptione cessit in haereditatem Consorti Castellani. Et quia praedicta Zamiechowska in multa debita contraeta ex deposito Palatinae Braclaviensis Potocka, & litium lucra devenerat, taxa legum, praedictum Oppidum una cum Buczac: &c. in

hæreditatem *Potociorum* & *Mohylorum* adscriptum remansit.

Sic struxerunt alij domicilia nobis, & nos struximus posteris vel fatis. Faxit Omnipotens, ut benignis & charis.

Erat prænominatus Fundator Vir in toga & sago eximius: Nam ex Rothmagistro eximio, Custos finium Regni constitutus, Legationem in Turciam à Republ: expedit, & ex Castellania Haliciensi ad Palatinatum Russiæ & Præfecturam Barensem assumptus fuit: militavit usq; ad extremum vitæ suæ. Jam nunc Cæmeterium muro circumdatum per Isaiam de Szczerzec P. G. & R. P. Marianum Zawisza L.

Sepultus est ibi A. R. P. F. Mag: Christophorus Præmissiensis ejus prædicatione & morū religiositate, motus fuerat ad fundandum hunc Conventum Illustrissimus Fundator. Et P. Prior Węgrzynowicz.

SNIA TINENSIS LOCUS.

Civitas Regalis medio milliari à Valachia distans ad fluvium Pruth. Erat desolata Ecclesia Parochialis in hac Civitate, & raro fuit Parochus. Quapropter oblatus fuit à Capitulo Leopoli per Illustr. D. Officialem Baranowski locus Ordini cum Ecclesia Parochiali, sed ob paucitatem Fratrum non erat receptus. Quia verò post devastationem Tartaricam ad meliorem redijt formam Parochia prædicta, Canonicus Leopoli eandem curat. Noviter per Magnificum Dominum Petrum *Potocki* Sniatinensem Præfectum & Rothmagistrum S. R. M. Ordini locus novus oblatus est. Intentione hæc, quia per Illustrissimos Cardinales de propaganda fide, Ordini, Missionariatus est commissus, ut igitur ex Valachia, & Multania, Saxonia & Bulgaria possint habere receptacula prædicti Missionarij Apostolici, ejusdem loci Ordini obtulit atq; fundare destinavit. Primi Missionarij nunc ibi destinati: A. R. P. Magister Petrus Chlascovius cum R. P. Lectore Sękovo. Quod felix faustumq; sit.

CONVENTUS LATICZOVENSIS.

Laticzow ad fluvium sita, Civitas est Regalis, in qua exercentur Judicia Terrestria & Castrensia Nobilium. Initia Conventus habuit 1606. Novembri 15. ut literæ concessionis loci R. D. Prælati Mojecki S. Th: Doctoris Prothonotarij Apostolici, Decani & Vicarij in Spiritualibus atq; Officialis Generalis Camenecensis demonstrant. Atq; Confirmatio prædictæ Concessionis, atq; de novo collationis Illustrissimi & Reverendissimi D. Pauli Wolucki Episcopi Camenecensis in anno sequenti data edocet. Occasio foundationis zelus animarum Episcopi, inopia Sacerdotum, atq; recens occisio hominis per Parochum, strenam ad Festa Natalitia Christi in domibus Civium agentem. Primi Fundatores Illustrissimus Dominus Joannes *Potocki*, qui licet alienus à fide Romana esset, quotannis tamen ex Arce ducentos florenos conferebat. Consors vetò sua Catholicissima femina de Dome
- Kamie-

Kamienieciorum, plurima bona eisdem Fratribus contulit, atq; ad erigendam Ecclesiam ex lapide animavit & adjuvit Nam morte veniente Conventui in auro & argento aliquot millia reliquit, & ad Conventum Camenecensem mille florenos legavit. Conventus ipse optimè provusus in muro, argento & Bibliothecà resplendet. Habet curam animarum concessam, donec Parochus provideatur ab Episcopo. Est maximè frequētata Ecclesia à Nobilibus, præcipuè in Festis Beatissimæ V. Assumptæ, & alijs B. Virginis MARIÆ, quia in eadem Ecclesiâ postquam Fratres Divina Officia inchoarunt: Imago B. V. MARIÆ, maximis gratijs devotos piosq; homines consolari incepit. Est Imago adornata splendidâ Chlamide, pretiosis Coronis ex auro, plurimis catenulis aureis, multisq; votis in auro & argento. Computantur illius Capellæ & Imaginis vota ad decem millia florenorum. Alit Conventus de intratâ certâ, mille quingentorum florenorum, viginti Fratres. Maximam in erigendo hoc Conventu fecerat diligentiam ipse Vicarius Russiæ post divisionem à Provinciâ Polonæ factam, cui nomen erat Thomas Burlamachius S. Th: M. ex Provinciâ Romanâ, sicut scripta prædicti Conventus testantur. Auctus est Conventus provisione nunc, ex Decimis concessis Fratribus, ab Illustrissimo D. Palatino Braclaviensi Nicolao *Potocki* ad instantiam meam, quod Sigismundus III. Rex approbavit.

CONVENTUS CAMENECENSIS SANCTIMONIALIUM.

Elisabeth *Cieplowska* Virgo hæretica, ad gremium Ecclesiæ ut redijt, cepit cogitare de Monasterio Monialium, sed quia ob paupertatem nil proficiebat, ob virtutem prosequabatur intentum. Quapropter suscepto habitu Tertiariæ, congregavit Virgines Nobiles in educationem, sed quia domuncula in Curia Dominiæ Strusowa non sufficebat ad illius intentionem, collatæ fuerunt Eleemosynæ à pijs, hinc sibi atq; congregatis Virginibus comparavit lapideam à Dño Lanskoroński postmodum Palatino Podoliæ. Crevit virtute & moribus honestis, intentum ipsius, nam Nobilis Domina *Sulina* Consors, curiam atq; bona aliqua illis contulit. Quo ita movit aliorum Nobilium affectus, ut intercederent ad Episcopum & ordinem sacrum, quatenus non denegarent operam Virginibus, Domino suo ceu sponso animarum reddere vota cupientium. Anno igitur 1615. clausura & Monasterium Monialium Cameneciæ fundatum. Quod Serenissimus Rex *Sigismundus* Tertius, donatione villæ Zabince suffulfit, & aliam acquirere à *Borislawskijs* Pudzowce nō negavit. Plurimæ Sorores cum dotis suffragio numerosum Conventum constituere. Post ingressum ad Ordinem prædictum S. Catharinæ Senensis, *Sophiæ* Victoriæ *Potocka* Palat: Braclavi: Generalis Podoliæ Stephani filia, quæ viginti quinque millia florenorum intulit, Autoritate Sedis Apostolicæ, cum consensu Episcopi
atq;

atq; Ordinis, ab illo loco ad altiore & securiorem, ubi quondam *Potociorum* erat curia, translationem cogitarunt & inchoarunt. Primæ igitur Sorores & Confundatrices, quæ dotalitia sua comportaverant ad Sororem primam Priorissam prædicti Conventus Sanctimonialium, fuerant Domina Wileńska Vidua de Domo Chruslinsiorum, & Virgo Barbara Chruslinska germana prænominatæ. Ex hoc Conventu ad fundationem Conventus Leopoli Monialium S. Catharinæ, in primam Priorissam, & religionis plantandæ cum pietate, in cordibus Virginum DEO dicandarum, assumpta fuerat Soror Cecilia Ignatkowska Magistra Virginum atq; Novitiarum in Conventu suo Camenecensi. Quæ postquam post annos aliquot rediit ad proprium Conventum, ibidem in semetipsâ perfecit quod in alijs plantavit.

VICARIATUS KODACENSIS.

VLADISLAUS Quartus Serenissimus Rex ejusmodi Conventum in Kodak fundavit. Cum enim sæpius rebelles Kosaci in Turciam per Boristhenem descendentes, pacta stabilita & jurata inter Othomanicum Imperium & Poloniæ Regnum, depopulationibus & incendijs disrumperent, bellaq; concitarent, Senatu consulto, Rex præsidium in Kodak, hoc est ad prima Cataphracta Boristhenis munivit, atq; Germanici exercitus, nostriq; octingentos præfecit. Irruperant Kosaci per suum Sulimam in præsidium, & nedum ibi occisus fuit militum Præfectus Marianus, sed etiam bellica præsidia sublata fuerunt, sed luit pænas vitæ Sulima. Iterum postquam Kosacos rebelles ad Zumeyski Campiductor Regni Nicolaus *Potocki* compescuit, Supremus Dux Exercituum Stanislaus Koniecpolski, in personâ descendit ad Kodacum, & cognitâ re plurimû proficuâ Reipublicæ ibidē præsidium constituit firmavitque. Venerant nostri Fratres una cum Zostowski, qui illius Loci gubernator assignabatur. Die ergo Dominico extructâ Capellâ per noctem, dederunt signum campanâ ad devotionem. Audivit Supremus Dux, venit in Ecclesiam & Patres Ord: Nostri inchoarunt Sacrum cantatum de B. V. MARIA. Gaudeamus omnes in Dño, Perfusus lætitiâ Supremus Dux, gratias cum fletu Domino egit, & promovere ibidem Conventum disposuit. Recommendatos Patres ut habuit Sereniss: REX VLADISLAUS concessit locum, terras, & milites septingenti quolibet Mense tres grossos concesserunt.

LOCUS CIRCASENSIS OBLATUS.

Est Regia Civitas atque Magnorum Virorum Præfectura semper fuerat. Nunc ipse Campiductor Regni & Palatinus Nicolaus *Potocki* administrat: Sedes quoque Kosacorum est, atque optimos milites ab antiquo è Circasiâ in hac Ducibus exercituum colligebant, continet enim ultra duo millia ædificia & domos. *Savnicus* in descriptione Urbium Regni adnotavit: Tradunt (inquit) Circasios reliquias esse Cim-

bro-

brorum; quos Homerus Cymeros vocat. Nomen apparet affine esset Mulieres ac viri apud illos belli munia exercebant. Distat à Kijovia juxta Regios Iustratores 15. milliariibus. Meminit Circasiorum *Cromerus* sub Anno 1392. quod munitionem ipsius & Svinogradi Skirgello quem Kijoviensibus Vitoldus præfecerat disruperit. Anno igitur præterito 1643. Fide Catholica illustrare suam Præfecturam desiderando Illustrissimus D. Nicolaus *Potocki* Palat. Braclavi & Campiductor Regni, invitavit Ordinem ad suscipiendum locum, consensum præbuit R. P. Generalis, præcipuè quod noviter eadem Civitas, Tribuni Kosacorum Nobilium & Catholicorum fuerit constituta sedes. Cæpit nunc Conventus sua initia stabilire, Dominus ex alto coronabit intentum Provinciæ optimum, & movebit Regiæ Majestatis pijsimum cor, ad fundandum & providendum Conventum.

IN EPISCOPATU SMOLENSCENSI CONVENTUS SMOLENSCENSIS.

Initia Conventus Smolenscensis post recuperatum à Moschis Smolenscum à Sigismundo Tertio Serenissimo Rege habuit. Nam dum Præfectus Smolenscensis Illustrissimus D. Jacobus *Potocki* hæres in Jesupole declaratus à Serenissimo Rege fuerat. RR. PP. qui Illustrissimo D. ad obsequia Spiritualia fuerant, A. R. Pater Marianus Magister de Krepicia & Pater Sigismundus, (jam enim tertius Pater Raymundus ibidem obierat in castris) desolatam Russorum Ecclesiam, intra muros ligneam, ad peragendum Sacrificium tremendum, assumpserunt, ubi imagines, campanas & alia spectantia ad pietatem & religionem adoptarant. Sed quia mors Illustrissimi Præfecti D. de *Potok* compulit A. R. P. Mariânium cum Busco in Pokuciam recedere: unicus Pater Sigismundus altero anno descendit Leopolim, ut initia firmarentur aliquibus Fratribus. Sed distantia loci & initia Congregationis retardarunt. Iterum postquam deducti Fratres Skloviam, locus amissus recuperatur per R. P. Cesslaum Præmyss: Baccal. Sed dum forma Civitatis aptaretur in locum decentiorem, translati fuerunt. Erectaq; est Ecclesia tituli S. Hyacinthi Confessoris. Serenissimus Rex Sigismundus Tertius, & postmodum Vladislaus Quartus, provisionem Conventui pro Fratribus determinavit, ut alere possit commodè Fratres viginti. Habet illa Ecclesia Imaginem B. V. MARIE, quam Patriarcha Moschorum in Ecclesiâ primâ sui ritus reverenter colebat. Quæ dum in Ecclesiâ primâ Ordinis Nostri per A. R. P. Marianum Krepic, tunc Lectorem collocata fuerat, maximam devotionem in populo concitavit. Translatâ verò ad alteram Ecclesiam multis miraculis coruscat atq; votis resplendet. Collecta sunt miracula & conscripta, quæ ceu realis introspector Illustrissimus & Reverendissimus D. Episcopus Smolenscensis Petrus Parczewski subscripsit manu propriâ, & typis mandanda declaravit. Quiescit in eo Conventu opti-

b 2

mæ

mæ memoriæ Prior Joannes Damascenus Magister, ante Provincialis
& Conventus S. Mariæ Magdalænæ Leopoli erector & Promotor.

Serenissimus Rex Vladislaus Quartus post reportatam victoriam
de Moschis ad Smolenscum, recta venit ad Ecclesiam Prædicatorum,
& coram Imaginæ B. V. humiles reddidit gratias, mandavitq; ut Ca-
pella è lapide erigeretur, & tanta victoria in Argenteâ tabulâ, quæ
mille florenos constaret, describeretur, & ibidem appensa maneret.

EPITAPHIA POTOCCIORUM

quæ visuntur in varijs Ecclesijs per Poloniam.

I. ANDRÆ POTOCKI Vexilliferi Camenecensis.

POSITUS hic, jacet Dominus ANDREAS POTOCKI de Potok, Filius
Succamerarij, Vexillifer Camenecensis, Equitum Ductor, quos feli-
citer duxit DEO fortunâque favente, cognovit Eum Moschus ma-
gnanimum, Scythæ Equitem strenuum, vixit annis 40. Obijt An-
no 1572. 12. Februarij. (*Buczaccij in Podolia.*)

II. BERNARDI POTOCKI

VIR TUS & MORS.

Hominis ultima bona,

Mors non extirpat virtutem, virtus non timet mortem.

SIC JUSTUS

Quâcunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit

BERNARDUS POTOCKI à POTOK

Virtutem hæreditariam mihi effeci,

Mortem adversariam bello incitavi,

Sic inter gladios & lanceas Martis furentis vixi.

Sic morteme mori, in pectore compuli.

Et vivo vitam; vitâ viventi.

(*Buczaccij*)

III. CATHARINÆ de Potok Ducissæ RADZIVILIÆ.

Pietatis, pudicitia; humilitatis, bonitatis,

Omniumq; virtutum exemplar,

Heroïna sui sæculi incomparabilis

CATHARINA de Potok

STEPHANI POTOCKI, Palatini Braclaviensis

è Maria Mohylanka Filia.

Jeremiæ Valachiæ Despotæ Neptis,

Hic jacet deposita, à mæstissimo Marito,

Janussio Duce RADIVILIO.

Magni Ducatus Lithvaniæ Archicamerario.

Anno Domini MDCXLIII. Febr. X.

(*Vilna*)

IV.

IV. GEORGII POTOCKI

Extulit ad hostem gladium, fomnoq; fugato,

ngentes Aquilâs & fortia Castra secutus.

Et Patriæ impendit totum prægrandibus ausis;

Nec sibi, sed toti genitum se credidit Orbi.

Illum fama canet; cantuque imponet Olympo.

(*Potocij.*)

V. JACOBI POTOCCII Succamerarij Haliciensis

Siste parum iter, percurrens busta viator,

Perlege, sed mæstus Sarmata luge precor.

POTOCCIIUS recubat, Gentis generosa propago

Vandalitum, lapidis monte regente Caput.

Quem Scythæ quem Valachus, quem Turca timebat iniquus,

Hunc brevis urna capit, pulvis & umbra tenet.

Obijt anno Domini 1551.

(*Buczaccij.*)

VI. JACOBI POTOCKI Palatini Braclaviensis.

D. O. M.

Hospes quid quæris?

Palatinus Braclaviens: Generalis Podoliæ, Camenec: Laticzovien: Vai-
stinenfisq; Capitaneus, JACOBUS POTOCKI de Potok origine etiam

M O D O

Cinis & vermis, parte tamen meliore incorruptus.

Q U I

Lucis Familiæ meæ studio, ætatem florentem in Aulâ Principis

Transylvaniæ, Magni illius Stephani postea Regis Poloniæ,

Ad publica merita formandam dedi.

IN CULTU DEI

Perseverans; arma pro salute Patriæ contra Michælem in Daciâ,
Carolus Svecum in Livoniâ, varios Tyrannos in Moschoviâ, fortiter
& cum laude Familiæ tractavi.

H I S

Illustri Domus, TARNOVIORUM & PRUSINOWSCIORUM,
in affinitatem nec infæcundam accessit.

S E D

Cum Smolenscum Sigi smundum III. Regem triumphatorem habes
ret, & Præfecturam Urbis nobis committeret, consilio DEI, è periculi
vitæ ereptus fui.

E T

Cum bonis omnibus desiderium & mærorem relinquerem; precor
pia vota, animæ reddere. Obijt Smolensci, ætatis 59. Anno Christi
1613. 26. Januarij. (*in Oppido Potok.*)

c

VII.

VII. JOANNIS POTOCKI Palatini Braclaviensis.

JOANNES POTOCCIVS Palatinus Braclaviensis hic quiescit; Vir pacis, & belli artibus, splendidæque imprimis dignitatis, in Castris Clarissimus. Laboris, inedia, alioris, vigiliæ, patientiæ inexplicabilis. Inerant ei, Justitia, modestia, liberalitas, gravitas, cæteræq; animi Heroici dotes, quarum ille ope, Familiam veterem, & Illustrem, in tantum claritudinis evexit; ut nemo majorum sit cum eo comparandus. Derelicta Consors Illustrissima & Magnifica Kamieniecka Elisabeth; Succamerarij Russiæ Filia, devotissima, & Catholicissima Matrona, Fundatrix Ecclesiarum, Cameneciæ, & Laticzoviæ apud Ordinem Prædicatorum, bustum Mariti ex Smolenscensi Arce, in Paniowice translatus, in Sacello magno sumptu; ab eo, una cum eximio propugnaculo erecto, deposuit, & Vexillum, cum Epitaphio, splendide argentis adornatum, correspondenter Tunibæ affigi fecit.

[Paniowice]

VIII. NICOLAI POTOCKI Rothmagistri S. R. M.

O Homo, quid quæris?

Si miraris, nihil novum,

Si intueris, quis fueram?

Sapiens, strenuus, & dives. Sed hæc omnia nihil, solus DEUS omnia.

NICOLAUS a POTOK POTOCKI Rothmagister S. R. M. sub auspicijs Supremi Ducis Exercituum, & Magni Cancellarij Regni Stanislai Zolkiewski, quiesco.

V A L E

Et cogita tuum extremum diem

Hodie vel cras sequeris.

(Buczaccij)

IX. NICOLAO POTOCKI.

Chmielnicensi, & Camenecensi Præfesto

V I X I

Gloriæ satis, non mihi;

R E D D I D I,

Regi subjectionem, Patriæ honorem, Familiæ obsequium, Mortalitati pondus.

N U N C

Resurrectionem expecto

Spe animam pascō.

O D E U S

Tutor, non ultor,

Sis precor Creaturæ.

(Camenecia in Arce)

X. NICOLAI POTOCKI, Filij, Andreæ Castellani Camenecensis.

Conditur hæc NICOLAI Corpus sub mole, POTOCKI,

Con-

Condere virtutem nulla sepulchra queunt.
Illa viget semper, dum tellus stabit, & unda,
Et surgent nitidis sydera cæla Polis.
(in Oppido Potok.)

XI. PETRI POTOCKI Præfeti Sniatinensis.

PETRUS POTOCKI STEPHANI, Palatini Braclaviensis, Filius.

Eximiæ domesticis litteris, & in Exteris Nationibus cultam Inventutem, eò dignitatis & Laureæ deduxit, ut Majorum tuorum merita, quæ Regibus, Patriæ, Familiæ protulerant, prudenti Consilio, fortitudine Castrensi, trophæis diversis, maxime autem è Tartaris, & rebellibus Zaporoviensibus, multoties reportatis, in sese luculenter expresserit, & efformaverit, à Serenissimo Vladislao IV. in Prussia Rothmagister Equitum gravis armaturæ, denunciatus, egregiam, in re bellicâ, præstitit industriam, ad Camenecum, Chocim, contra Abasum Bassam, ad Kumeiki, Starce, Niedzwiedzielozæ, & alibi, contra Cosacos, Honoratus Præfecturâ Sniatinensi, nil non egit, quod Patriæ, & Regi serviendi, ac Familiæ immortalis propagandæ, & propugnandæ; per Virum, & Civem bonum, agendum venit, cum Filia Stanislawski Castellani Camenecensis Sacramentum Matrimonij tenuit, ut in liberis superstes serie perenni viveret.

(in Oppido Potok)

XII. STANISLAI POTOCKI Tribuni Militum.

Æternæ memoriæ

STANISLAI POTOCKI

Tribuni Militum fortissimi.

Qui cum Scythis, Musulmanis, & rebellibus Cosacis, sæpius felicissimè decertans.

Uberem admirationis materiam dedit

Suosque relinquens; reliquit desiderium sui.

(in Oppido Potok)

XIII. STEPHANI POTOCKI Palatini Braclaviensis.

D. O. M.

Illustris & Magnus Dominus STEPHANUS POTOCKI de Potok, Palatinus Braclaviensis, Generalis Podoliæ, Notarius Campensis Regni, Camenecensis, Laticzoviensis, Litinensis, Felinensisq; Capitaneus, Corpore solutus, in hoc tumultu conditus.

G U I U S

Claram progeniem splendor Aulæ complexus, intimis Serenissimo Regi Sigismundo III. commendavit, & in bellis Civilibus Præsidentem Urbis Metropolitanæ, & Insigniorum Regni effecit.

c 2

HINC

H I N C

Decus Familiae secutus, gloriosum, duxit, sub auspicijs Inuictissimi Regis ductando Ordines, multis annis merendo, strenue pugando, Martem Livonicum iustum, Dacicum gloriosum, Moschoviticum remotum, Turcicum Sacrum, varijs casibus experiri.

T A N D E M

Honestis negotijs, sella, curuli Senatoria, atque claris Officijs Regni decoratus.

S E N I U M

In Anno 63. devotus, & Sacris expiatus, clausit. Anno 1631. die 5. Martij.

Conjux Clarissima Maria Mohylanka Ducissa Moldaviae, 25. annum faderis Conjugalitatis deplorans, cum nobili sobole, hoc confecit.

XIV. STANISŁAWA POTOCKIEGO

Jego Mci Pannu STANISŁAWOWI POTOCKIEMU, Staroście Halickiemu, pod Wiedniem, od Turkow zgładzonemu z światła, Anno Domini 1683.

Nie STANISŁAW; sławy sław, na Potoku trwałem,
Nie mogiła? tą groblą: tym zawarty wałem,
Ani sław: ale sławy nieśmiertelney morze;
Pod tą Piławą: którą widzisz na marmorze?
Spoczywa; która miała, tak hartowne zęby,
Ze tarła, iakich druga; nie imie się dęby,
Nie było tak twardego sęku, w żadnym Tromie
W polu ie szablą, w domu zdrową ręką, łomie.
Stała Trącz zimnym mrozem, ściśniony pod Wiedniem;
Leża iednak tarcice; wieczney sławy przed niem,
Odwagi, Męstwa, Cnoty, y miłości Bożey
Z których mieszkanie sobie, na Niebieskich złoży;
Nie dziw? bo co ząb, to krzyż; coż niema trzec sęka;
Kiedy się go y piekło, z swoją Ordą lęka,
Niemasz kuźnie pod słońcem, y kowala, aby,
Tak hartowne; na piłę, miał urobić sztaby,
Stała Trącz przymulony, kiedy w swej krwi kosa,
Brodzą: broniąc Bożego, na ziemi Kościoła.
Lecz idzie pożądany dzień; y już jest blisko:
Gdy Syn Boży wypłocze, Krwią własną zmulisko
Y tę Piłę osadzi, w szczerozłote rámy
Zeby tarła na wieki, Chwały Boskiej trámy,
Na rzece, która z Tronu Naywyższego ciałem
Płynie prądem, przez Miasto Niebieskie, kryształem,
Owszem z tej Piły, którym niestraszone na wieki,
Mroz y suchy wypłyną, żywey wody rzeki.

Aper: 22. 1.

*Job. 7. 38.
EPI.*

EPITAPHIA PILAVITARUM.

XIII. BUCZACKI JOANNIS CHRISTOPHORI

Illustris & Magnificus Dominus

D. JOANNES CHRISTOPHORUS BUCZACKI in Buczac, ex Illustrissimis Nicolao Buczacki, Succamerario Terrarum Podoliae, Capitaneo Barenfi, & Anna Magdalena Radziwiłłówna, de Ołyka & Nieszwisz Ducissa, Parentibus natus, claritatem tantorum Natalium, decore virtutum ornavit. In tenera enim aetate Litterarum studijs, Senis, ac Roma, excoluit animum, Catholicæque Religioni, abdicatâ hæresi; quâ ab incunabulis erat imbutus, addictissimus vixit, quod, sibi Clementis VIII. Pontificis Maximi, amorem tantum promeruit; ut non solum: Legationi promovendæ Canonizationis S. Hyacinthi interfuit, sed etiam: mysterijs ejusdem summâ cum gratiâ adhibitus est. Tandem ad Cæsarem Rudolphum, Legationis Illustrissimi Cardinalis Georgij Radzivilij Episcopi Cracoviensis, Avunculi sui Comes existens: reliquum Juventutis, in eximijs, tam pietatis, quam fortitudinis exemplis editis, consumpsit. Templum Buczacij Hæreseos labe infectum, Catholicæ Fidei reconciliavit, ac fodalitate Sacratissimi Rosarij, ornavit & auxit. In Hungaria, strenue sese contra Turcam, hostem Christianorum gerendo, militiæ Tyrocinium deposuit. In Patriam reversus, primum ad Haliciam, contra Tartaros, dein: in Moldavia, contra Michaelē Tyrannum, fidelem Republicæ navavit operam, & tot virtutum insignijs relictis, sibi, Posterisque immortalem Gloriam comparavit. Vixit Annos 30. Obijt Anno Domini 1602.

Georgius Albertus BUCZACKI, mestissimus, Fratri desideratissimo posuit. (Buczaccij.)

XIV. BUCZACKI MICHAELIS Præfeti Podoliae.

Dis: Man: S. Incomparabilis Heros, MICHAEL BUCZACIUS, Podoliae Præfetus, hic condit, sua ossa voluit. Cujus si virtutem spectes, Viator, satis vixit! Si ætatem? parum. Is siquidem profligatis toties Valachis, Tartaris, Incubatoribusque Magni Ducatus Lithvaniae; quum Patrium; Avitumque Hæredium defensus, cum Barbaris animosè conflixisset, circumventus à multitudine; maluit in prælio fortiter occumbendo: egregiam sui memoriam linquere; quam fugiendo: turpiter Avitæ Gloriæ deesse.

XV. BUCZACII THEODORICI Præfeti Podoliae.

Theodoricus BUCZACIUS, à Vlădislao Jagillonide, quod impiger militiæ esset, Podoliae Toparcha, constitutus; compressâ seditione Michaelis Ducis Lithvaniae ad Dominationem adspirantis, cæsisque sæpius Barbaris Russiam incurfantibus. Cum demum, Dacia Regulum Alexandrum, jussu Casimiri Regis, in Patriam deduceret; partâ de Bogdano, Polonis insigni Victoria; in ipso felicitatis cursu, fatô crudeli; cecidit. Qui te, amice Lector, de hoc Tumulo,

mulo, plurimum salvere, & bene valere jubet. Tu vicissim, si pia
es, ipsius animæ Requiem precare.

XVI. **BUCZACKI JACOBI** Episcopi Plocensis.

Reverendissimo Patri

DOMINO JACOBO BUCZACKI

Dei Gratiâ, Episcopo Plocensi

Ultimo Hæredi, Nobilissimæ, & Verustissimæ illius Familiæ
in Terris Podoliæ & Russiæ

Mortuus Anno Domini 1541. die

veneris 6. Maij.

(In oppido Plocho)

XVII. *Eidem*

Reverendissimo in Christo Patri, & Domino, olim Jacobo BUCZACKI, Dei Gratiâ Episcopo Plocensi. Joannes Ostrowicki, Archidiaconus Dobrinensis, & Hieronimus Krajowski, Præpositus Pultovien-
sis, Benefactori suo, posuerunt. Anno Domini MDXLI. vi. die
Maij (In Oppido Plocho.)

XVIII. **DROZDOWSKI CHRISTINI** Archidiaconi Plocensis.
CHRISTINO DROZDOWSKI, ex Regum, & Reginarum obse-
quijs diuturnis; ad Ecclesiasticas functiones progressio, & primum
Theologiæ Doctore creato, deinde Archidiacono Plocensi, & Canoni-
co Cracoviensi, tum autem Petri Miscovij Episcopi, Cancellario facto,
Viro integerrimo, literatissimo, jucundissimo, & qui semper auream
fortunæ suæ mediocritatem, omnibus ostentatis opibus; anteferebat.
Obijt X. Februarij Annô Domini MDLXXXV. ætatis verò suæ LXIII.
Executores Testamenti posuere.

(Cracoviæ.)

XIX. **JANOWSKI STANISLAI**

Generoso Domino STANISLAI JANOWSKI de Opatovice, æta-
tis & animi, morumque, ac rei militaris disciplinâ, clarissimo, cui,
Vexillum hoc, Nobilis Elisabeth JANOWSKA, Conjux mæstissima;
Viro suo charissimo, facere curavit; Qui mortuus est Mense Janua-
rio 14. die Anna Domini 1598.

(Andreoviæ.)

XX. **KAMIENIECKI JOANNIS** Equitis.

Ex Procerum albo, (a) *Sarmatiæ* **KAMIENIECKI JOANNES**

Virtutum famâ, clarus, ubique loci,

Debita naturæ persolvens, astra petivit,

Annum bis ternum terdecimumque ferens.

Mensis secundi Nonarum nocte recessit

Annum labentem, litera magna docet.

Spiritus æternâ felix in pace, quiescit.

Crośnense Templum; Nobile Corpus, habet.

[Crośnæ.]

3. KA

(a) *Starowolski* in Monumentis pag. 783. hoc Epitaphium habet suæ manuum; 4.
ultimis versibus idque ita incipit - *Sarmatiæ soboles Kamiemiecki clara Joannes* -

XXI. **KAMIENIECKI JOANNIS NICOLAI** Castellani

ni Leopoliensis.

JOANNES NICOLAUS KAMIENIECKI

Stemmatibus *Pilawa*, hic situs sum.

Prudentiam meam Catonianam, & Authoritatem, Castellanus
Leopoliensis probavit. Justitiæ rigorem, Capitaneatus Buscensis,
non abhorruit. A Sigismundo I. Poloniæ Rege Serenissimo, in Po-
doliâ, ad tuenda confinia, contra Tartaros, missus, eosdem,
ad *Miedzibozum, Woronowo, Horodisce*, fudi, Captivos recuperavi. Pod-
oliâ, per annos 10. plenò Regij Præfecti Militum, jure, admini-
stravi. Braclaviensibus, & Vianicensibus Incolis, pacis potundæ
Author exiit. Fratri Sigismundi, Alexandro Regi in obsequijs,
gratissimus vixi, æqui observantissimus. Catholicæ Religionis Cul-
tor ardentissimus. Obijt in Anno ætatis 50. Anno Christi 1438.

XXII. **KAMIENIECKI NICOLAI** Palatini Cracoviensis.

VIA TOR.

Claudit hic lapis ultimum Kamienieciæ Familiæ Sydes (quæ haud
dubiè clarissima fuit Tot Procerum Senatûs feriè,) Insignem Herodem
Nicolaum Kamienicium Palatinum Cracoviensem, atque Exercituum
Regni Poloniæ, Supremum Ducem, virum militaribus curis, & fe-
veritate morum in Sago, præceptis Eloquentiæ, & comitate hone-
stâ, in togâ Clarissimum; illâque insigni de Tartaris ad *Wiskowie-*
cium, & *Lopusznam*, ad 25. millia caelis, & de Valachis, ad Ty-
râm fluvium, de Bogdano, Valachia Palatino, partâ victoriâ pen-
immortalem; qui Anno 1515 non-plane senex Bonorum omnium cum
luctu æstuantissimâ febre decessit.

S. S.

Scire cupis? quæ sit Famæ, via certa, parandæ!

Talem, te præsta, qualem, te pascis haberi.

XXIII. **KAMIENIECKI MARTINI** Palatini Podoliæ.

MARTINUS KAMIENIECKIUS Podoliæ Palatinus.

Vir & cordatus & gravis, & dicendi libertate insignis. Sci-
ens nullum bellum justius esse, quàm quod pro Religione Christia-
na & Patriæ defensione sumitur, totâ vitæ suæ decursu, contra Bar-
baros, Nominis Christiani, & seminis Poloni hostes suis sumpti-
bus gloriosissimè & fortissimè militavit. Obtentâ de Turcis, Tarta-
ris, atque Valachis ad Chocimum insigni victoriâ, ad superos læ-
tissimus abiit. Anno Domini 1545.

S. S.

XXIV. Hic jacet Magnificus Dominus Martinus de Kamenecz Pala-
tinus Podoliæ qui obiit Cracoviæ Feria 2. post Dominicam Remini-
scere 15. Martij Anno Domini 1520.

XXV. **MOSKORZOWSKI CLEMENTIS** Castellani Vislicensis.
Clementi de MOSKORZOW. Comiti in Dobczyce & Kamiencie,
Castel-

Castellano Vislicensi, Vice-Cancellario Regni, Præfeto Generali Cracoviensi, Ecclesiæ Moscoroviensis, & trium ibidem Præbendarum, Fundatori liberalissimo, qui Anno Domini 1408, Die S. Cæcilie Virginis vitâ functus, hęc loca sub altari Militum, à se fundato, conditus quiescit. Remigius Moskorzowski, in Moskorzow Hæres Nominis, prosapiæ suæ, & fidei Catholicæ propagator ferventissimus, in clarissimum, Familiæ vetustæ Parentem optimè affectus, ab oblivione, vindicatam memoriam Anno Domini, 1626, erexit.

(Cracoviæ.)

XXVI. *SŁOSTOWSKI PAULI* Pilavitæ.

Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui.

PAULUS SŁOSTOWSKI.

Vitæ innocentia, morum sçavitate

Et mirâ humanitate

Totâ Aulæ ZAMOSCIANÆ conspicuus

In quâ, à puero est educatus

Solertis Aulici, strenui militis, prudentis Præfeti Domûs,

Et fortis Cohortium Ducitoris officium implevit.

Cumquē semper in Divi Francisci Familiam, pronus esset.

V I V E N S

Et mortis horam, præ oculis haberet.

In eorum Templo, suos cineres ad diem novissimam

Deponi curavit,

Labente Anno 1653. ætatis suæ 63.

S. S.

(Zamosci.)

XXVII. *STANISŁAWSKI Balthasar* Supremi, Thesaurarij

Regni. Stemmat. Pilawa

BALTHASAR STANISŁAWSKI Filius Gasparis, Pocillatoris Sanocensis, ex *Krassicka*, Minervæ consecratam Adolescentiam favoribus, ætrophæis Martis, disposuit. Ex vigilantî milite, Rothmagister factus fervidus, in Patriæ commodum, in Regum honorem. Contra Moschos, sub Serenissimo Stephano Bathoreo, & contra singulas expeditiones hostium strenuus bellator. Creatus, ab eodem, Notarius Campestris, Exercituum Regni, & Succamerarius Sanocensis, à Serenissimo Sigismundo III. tum ob probatam, contra Archiducem Maximilianum, æmulum Regni, ad *Byczynam*, tum alibi: operam, ob insignem morum gravitatem, & Curie Regiæ, amorem singularem, promotus in Præfectum Culinæ Regiæ, tum: Castellaniæ Sanocensis. Demum post fata Hiacinti Młodziejowski, in dignitatem Thesaurarij Serenissimi Regis, Aulici, ad extremum, in Supremum Regni Thesaurarium, post decessum, Joannis Firley. Capitanei Lublinensis; susceptus, in tumultu Domestico, & initio dissensionum Civilium,

S. R. M.

S. R. M. fidelissimus, & dignitatis propugnator, vindexque acerrimus. Suscepto Joanne Cornelio Filio ex *Zophia Mieleccij* Palatini Russiæ priori Conjuge, & Filia Herburti de *Dziedziłow & Fulšin*, Palatini Russiæ, virtutum, & gloriæ plenus, obiit.

(In Oppido Potok)

XVIII. *STANISŁAWSKI Joannis Cornelij* Capitanei Szydłoviensis,

D. O. M.

Illustrissimus ac Magnificus Dominus,

D. Joannes, de *Stanisławice*, STANISŁAWSKI Illustrissimi, ac Magnifici Domini Balthasar, Thesaurarij Regni &c. Filius.

Qui dum optimis artibus excultâ, & in lustrandis exteris nationibus spatio 18. annorum exactâ adolescentiâ, exemplô: suorum Majorum, in Aulâ Serenissimi Sigismundi III. Regis Poloniæ versaretur; ob magnitudinem animi, & præstantiam ingenij; Capitaneatu Szydłoviensi, condecoratus, multas Clarissimorum virtutum protulit. Hic talis, ac tantus Vir, deindē Serenissimi Vladislai IV. Regis Poloniæ Aulicus factus, infractis viribus tuebatur Patriam, pius, magnificus in pauperes, æquitati studuit, amicis favit. Ex Catharina *Kazanowska*; Sigismundi III. Succamerarij Regni &c. filia, reliquit Leonoram, Constantm. Obijt 1636. annum 56. agens.

(Szydłovia)

XXIX. *TWOROWSKI Joannis* Palatini Podoliæ.

Hic jacet.

Magnificus Dominus D. Joannes TWOROWSKI Palatinus Podoliæ.

Dux fueram bellô, pedibus nunc calcor humanis,

Nec quicquam nisi me, nunc beneficia juvant,

Vivite ergo? sic nati, ut vivatis Olympo,

Terra iter ad Cælum est, ad stygiumque canem.

Dispone Domui tuæ! quia morieris,

Memorare novissima, & non peccabis.

Anno Domini 1547.

(Buczaccij)

FASTI POTOCCIANI

Sen

T E S T I M O N I A

de POTOCKIIS; & Pilavitis. (Item, de SOLTYKIIS)

Historicorum, & aliorum Scriptorum, Polonorum &c.

tum & de POTOCKIORUM Rebus.

Ordine Alphabeticô Cognominum, Authorum.

1. *BACZKO* Custos Posnaniensis, in suo Chronico Poloniæ; ad Annum 1239. Misit Boleslaus Janussium MOSKORZEVIUM, (PILAVITAM) Palatinum Cracoviensem, cum Clemente de *Rusca* Castel-

Castellano; ibid: qui cum *Bela*, Rege Hungarorum, fœdera jecerunt; sive antiqua firmaverunt, & Filiam ejus *Kingam*, (a) pro uxore; & 40. millia Marcarum pro dote &c.

* *Clar: D. Fridericus Wilhelmus de Sommersberg*; evulgarit; hoc, *Basconis*, seu *Baczkonis Chronicon Poloniae Tomo II. Rerum Silesiacarum*, ubi tamen pag: 60. ad Annum 1239. hac verba, non leguntur, sed ea expresse, & per extensum citat *Bartholomæus Paprocki*, in suo secundo Opere *Stemmatographico* titulò *Herby*; paginâ 294. Hinc facile crediderim; diversò Codice usum fuisse; *Sommersbergium*; sit tamen penes *Paprockium* fides; tum & circa *Okolskium*; qui eadem verba repetit, in *Orbe Polono Tomo 2. pag: 395.*

2. *Bielski*: *Martinus Eques Polonus*, in *Chronico Polonico*; foliò *Cracoviæ 1598. editò*, ad Annum 1516. meminit *Janussij à Tworow PILAVITÆ* (ejusdem, olim cum *POTOCKIS* Domus) *Palatini Podoliæ Campiducis Exercituum Regni*, (Item pag: 323. meminit *Johannis de Lichino PILAVITÆ Palatini Breitenensis*) cujus insignes victorias ad *Trembovlam de Tartaris cæsis* profequitur.

3. *Idem* ad Annum 1443. meminit *Petri Kamienieccij [PILAVITÆ]* *Bellatoris ad Budzinum*.

4. *Idem* ad Annum 1512. meminit *Bernardi POTOCKI*; ejusdem ferè verbis; quibus de eo egit; *Jodocus, Ludovicus, Decius*, (vide hic infra *Decius*.)

5. *Brachelius*: in sua *Historia libro V. & VII. ad Annum 1637. meminit Nicolai POTOCKI*; *Palatini Braclaviensis*.

6. *Cromerus Martinus*; *Episcopus Varmienensis*; in suo *Chronico Poloniae*; foliò *Cracoviæ 1589. editò*, ad Annum 1589. pag: 247. Misit *Rex Vilnam Nicolaum MOSKOROVIIUM [PILAVITAM]* *Procancellarium Poloniae*, cum mediocri Militum Polonorum præsidio & apparatu bellico; ut *Arcem utramque tueretur*, (meminerunt) ejusdem; ejusdem ferè verbis *Epitomatores Cromeri, Salomon Neugebauer & Johannes Herburus* in suis *Chroniciis Poloniae*] *Bielski folio 274. expresse vocat MOSKOROVIIUM armorum PILAWA.*

7. *Idem* ibid: libro 8. p. 141. ad Annum 1239 *Boleslaus Pudicus Rex*; ad conatus *Conradi Ducis Masoviæ* reprimendos, ut externa quoque auxilia; sibi adjungeret; ad *Belam IV. Hungarorum Regem*, Legatos misit; cujus Legationis Principes fuere; *Clemens Clementovius Castellanus & Janussius [PILAVITA]* *Palatinus, Cracoviensis*, nova cum eo, fœdera icit, sive adeò antiqua firmavit; Filiam ejus *Kingam*; quæ & *Cunegundis* dicta est, uxorem Rex duxit &c.

8. *Idem* Libro XVI. ad Annum 1408. pag: 262. bis meminit *Clementis MOSKOROVII [PILAVITÆ]* *Castellani Vislicienensis*, & *Præfecti Cracoviensis*. *Bielski* in *Chronico Polonico*, ad Annum 1409. ejusdem meminit; quæ *Rothmagistri*, in bello *Regis Jagellonis*, cum *Cruciferis*.

9. *Idem* Libro XXX. Ad extremum, plena victoriâ nostri potiti sunt de

(a) *Cunegundam* vulgariter dictam *Kingam*.

de *Tartaris*, ad *Wisniowieclam*, multis claris & fortibus Viris cæsis; in quibus præstantes fuere *Henricus Kamenecius [PILAVITA Filius Palatini Cracoviensis]* & *Derslaus Glorvinius*.

10. *Damasceus à Matre DEI Johannes* (in sæculo *KALINSKI*) *Scholarum Piarum*; in suo, de obsidione *Viennensi 1683. poemate; Viennida: 4to. Varsoviæ 1717. edito*, ita: de *Alexandro SOŁTYK Dapifero Podoliæ*; ibi gloriose occumbente; canit Libro II.

improba glandis

Signiferi SOŁTYK, temerare ferociâ dextram

Dum nimius, cuneos inter, benè dimicat, ausa est.

11. *Idem ibidem*; de *Stanislao POTOCKI*, *Capitano Halicienfi*.

Cum in se . . . Scythicum converteret agmen,

Concidit, eximiò subscribens sanguine, palmæ

Ternæ Crucis inclutus Heros.

12. *Decius Jodocus Ludovicus Consul Cracoviensis*; in *Chronico suo*, de temporibus *Sigismundi I. & vetustatibus Polonorum* foliò *Cracoviæ 1521. edito*; ita de *Nicolao Kamieniecki PILAVITA*; & *Bernardo POTOCKIO* pag: 83. *Constantinus Ostrogus*; cum *Lithvanicis Copijs*, & *Nicolaus Kamenecius* cum *Polonicis*, ad *Wisniowieciam*; opponunt se hostibus, qui statim in *Constantini aciem* irrumpunt, at ille, ut fugam suorum vidit; *Polonos*, ut subveniant; hortatur, negotium hoc *Alberto Sampolinscio*, & *Bernardo POTOCKIO* strenuis militibus creditum.

13. *Idem ibidem* pag: 329. editionis *Pistorianæ*. *Nicolaus Kamieniecius [PILAVITA]* *Cracoviensis Palatinus, & Præfectus, Polonici quoque Exercitus Dux Summus*, extremum clausit diem, hac novitate, ad Regem perlata, pro dignitatibus, summò studio, variis modis, etiam *Cæsareò suffragiò*, apud *Sigismundum Regem* laboratum fuit &c.

14. *Idem ibidem* pag: 336. *Martinus Kamieniecius [PILAVITA]* cum paucis *Copijs*, & mercenario milite, ex *Miedzibozæ* educito, hostium cohortem; apud *Trembowlium*, feliciter pugnando superavit; & spolijs exiit; Item apud *Podocium*; aliam cohortem; 500. Equitum; ad unum, fudit.

15. *Idem*; ibidem pag: 303. In Julio; quod suspicio esset, de *Tartarorum* eruptione, in *Regis* absentia; & *Senatus* decreto, *Johannes Kamieniecius [PILAVITA]* tunc *Leopoliensis Castellanus*; & *Buscensis Præfectus*, adjunctis illi 500. Equitibus; ære publico conductis; in *Podoliam* ad tuenda confinia missus est; qui die 23. Julij [1508.] *Miedzibozium* perveniens—populi *Podoliæ*, suppetiis acceptis, ad *Woronow, Hrodisko*, *Tartarorum* copias, prædam hominum, pecorumque, jam abigentes, numero supra duo millia Equitum existentes, animosè invasit, atque viriliter pugnando; strenuè fudit, omnem recuperavit prædam; copiasque salvas in *Miedzibozium* triumphans reduxit.

c 2

* *Papro-*

* Paprocki in secundo Opere suo, Stemmatum: pag. 295, hac verba citat, ac si essent Miechowita; cum tamen defacto sint, Jodoci Ludovici Decij; in errorem inductus ex inde; quod utrumq; Chronicon simul, in Corporis Historiani Tomo II. sit junctum impressum.

16. Dlugossus Johannes Nominatus Archiepiscopus Leopoliensis, ita de PILAVITIS, Genus Polonicum ad pietatem prouum.

17. Idem ad Annum 1330. refert Historiam de Johanne POTOCKI Dapifero Caroli Regis Hungariae, Herum suum, in periculo vitae defendente, quam supra relatam habes in excerpto; ex Stemmatographia, Simonis Okolski.

18. Donhoff Georgius, Archi Cancellarius Regni, post Episcopus Cracoviensis, in Elogio funebri 1687. Leopoli, edito. POTOCIORUM, in arduis Regni vicissitudinibus, impendia fortunarum, & vitae, amorem in Patriam, fidem erga Thronum, in acie fortitudinem, in Senatu Consilia, tot bella, & varios etiam, sub pace labores, tum demum: quis enarrare valeret, cum mundi indigenae omnes; unus, fierent, Historicus.

19. Kobierzycki Stanislaus, Palatinus Pomeraniae [ex Castellano Gedanensi] in Historia Vladislai Principis Regij Poloniae, 4to Dantisci 1655. edita, pag. 396. Vetus in Cracoviensi terra Dominium Potok; POTOCIORUM Familiae cognomen dedit, Nobilitas antiqua Gentis, sed posteaquam in Russiam; suas duxit Colonias, illustrior, splendidiorque haberi coepit. Quippe Russia, Scytharum, Turcarumque Regnis contermina, ideo Barbarorum furori obnoxia, Poloniae Juventuti, Campum exercendae virtutis bellicae, exhibet, cujus ingens praemium est gloria, partique decoris, aeterna trophaea. Ita plerique POTOCIORUM illecti dulcedine, e sedibus proprijs, in Nobilissimam terrarum partem comigrant; animose ibidem, fortiterque victuri. In hac igitur florentissima Provincia clarissimis ortus natalibus Joannes POTOCCIUS, Patrem habuit Nicolaum Praefectum Camenecensem; & Chmielnicensem, Virum Sigismundi Augusti temporibus militari laude insignem; atque ita in bellica Domo natus educatusque; quantum a suis majoribus Martialis animi trahe- ret; multa dedit specimina. Et primum quidem sub Stephano Rege quem in Moschovia bellantem secutus erat; non tantum fortissimi militis munia explevit, Martiamque suam probavit Indolem, sed & Ordinum ductor, rebus praeclearissime gestis, tanto Regi carior fuit, quanto saepius, in oculis Principis, virtutum militarium maximi aesti- matoris, fortis, animosus, hostiumque cruore purpuratus comparuit. Ac deinde Joannes Zamoyseius, Vir togae, sagaeque; eminentissimus, ejusdem invictum animi robur admiratus; militiaeque; peritiam; omni- um suarum expeditionum, non commilitonem tantum, sed & consiliorum participem habuit: quippe cum in ijs incundis expedi- endisque; sive in castris, sive inter arma praestantior nullus POTOCCIO esset,

esset, dignum Zamoyseius judicaverat, cui universi Exercitus, cura recte tutoque committi posset. Et quanquam in bellis plurimis, Viri egregia virtus inclaruisset, magnorum Ducum, obsequens Imperio, postmodum suo quoque ductu quid quantumve valeret, ostendit, cum caeso a Zamoyseio Michaele, qui utramque; Daciam, sexaginta mil- lium hominum armatis, suis ereptam Palatinis invaserat, restituitque; veteribus Dominis, Potoccio eas Provincias tuendas commiserat, relictis quatuor millium equitum turmis, quibuscum Imperio praesset. Atque ijs cum copijs, post obitum Zamoyseij, Michaelem reparatis viribus collectisque; Exercitus sui reliquijs tumentem, Daciaeque; imminentem, & fortissime repressit; & ad satietatem cecidit, ut Michael paucis comitatus servis, vix ipse suae superfuerit cladi. Certè uni Potoccio veterem restitutum firmatumque; Dominatum, debuit Mobilium Fa- milia, namque & ab abitu Hieremiae, iterum Daciam sub signis in- gressus; factionem adversam; Turcicis, Tartaricisque; auxilijs praetumi- dam, fudit compescuitque, & Constantinum illius filium juvenem, Paterni Imperij, frendentibus etiam Turcis, compotem fecit. Sed is mox a Tamsa Regni aemulo, conspirante Ottomanorum potentia appetitus, vitae & Imperij terminum habuit: frustra ferente opem, Stephano Potoccio, cum lectissima Juventutis Poloniae manu, qui fra- ternis elatus victorijs, parem sperabat fortunam, quae Joanni viro ut fortis; ita cauto; prudentique propitia fuit.

20. Idem Libro VI. pag. 400. Et haec quidem Stephani POTO- CKII; cum Mobyla affinitas, ad augendas POTOCIORUM opes, potentiamque peropportuna erat.

21. Idem ibid. POTOCCII. Sigismundi Regis favorem, non experta in bellis Civilibus fide promeruerant, adeo ut soli praeter omnibus, acerrimi dignitatis Regiae violatae, vindices timerentur. Ac potissimum JO- ANNES in omnium oculis erat, qui cum fratribus Jacobo & Stephano lectissimas veteranorum Equitum deduxerat turmas, robur Exercitus Regij primum potissimumque. Et in praelo Guzoviensi pugnaturus Rex, cum Civium suorum rebellium copijs, Joannis Potockij curae imperioque, mediam aciem, experto multisque; bellis exercitato milite praevallidam commiserat, tanta tunc cum laude rei bene gestae, ut si verum fateri licet, suis copijs suaeque virtute, totam pugnae molem sustineret. Eam postremam victoriam Rex, Majestatis suae stabili- mentum; Potocciana virtuti acceptam, retulit; exindeque eum munifi- cus Princeps compluribus Praefecturis donavit; deinde vero a decessu Janussij Ducis Zbarascij, Palatinum Braclaviensem dixit: qui honor, tanquam sublimè Domus Potocciana ornamentum, beneficio Regum, diu apud illos mansit; sex usque ad haec tempora ex eadem Familia, eundem gerentibus. Ad extremum tandem Martiae assuetus pale- strae, Regi in Moschoviam expeditionem, paranti, libens adfuit, ad- haesitque; ducentorum octuaginta equitum hastatorum, & trecento- rum

rum peditum ductor, deinde verò in absentia *Zolkievij*, *Moschoviam*, felicibus peragrans armis, universi ad *Smolenscum* Exercitus, summo cum Imperio Praefectus. Quo in munere non tam ætate, quam laboribus curisq; bellicis fractus, ætatis suæ sexto & quinquagesimo, in castris decessit.

22. *Idem* Ibidem pag: 402. Neque sibi Rex diutius laborandum existimabat, quem Palatino substitueret, propensior in Jacobum *Potocium* Castellanus Camenecensem defuncti fratrem, Virum præclaræ fidei, & spectatæ virtutis, eumq; Exercitui cum Imperio præesse voluit. Invito *Chrystophoro Dorostayscio* Supremo *Lithvaniae* Aulæ Praefecto, obestanteque, in absentia Ducum in Exercitu Rege præfente, soli Mareschalco, muneris jurisq; competere, & nullâ quidem semorum ambitione contestari, prospicere velle interim, ne suæ dignitatis officijq; auctoritati demerps præjudicium aliquod inde creari posset. Diremit Rex item *Potocium* æquior: nullam legem extare penitus inquis; cuius id beneficio, Mareschalco arrogaret, sibi liberum esse cui vellet armorum tradere imperium. Atque ita æmulationum conticuere dissidia, & interventu Leonis *Sapieha* *Lithvaniae* Cancellarij, inter *Potocium* & *Dorostayscium*, exortæ simultates contentionesq; conquievire.

23. *Idem* Ibid: p. 404. Ergo Rex fortunam tentare statuit, *Smolensci* aggressionem ad Idus Junias indicit, partitis ad eum modum copijs, orientalem Arcis partem Jacobus *POTOCIIUS* Castellanus Camenecensis Supremus tunc Armorum Dux invadendam suscipit... Ab occidente, quâ ex parte suggestus eminebat tormentarius, mæniaq; arcis diruta fuere; quorum ruinam vallum præaltum largiori fossâ præcinctum, ab obsessis erectum, obtendebat, Stephanus *POTOCIIUS* Praefectus *Felinensis*, suis cum turmis constitit &c.

24. *Idem* Ibidem pag: 405. Necdum albescenti die, primus cum suis procurrit Castellanus Camenecensis *POTOCIIUS*, militique in fendis scalis mixtus, incorrupto Ducis honore, quam ipse tulerat scalam, pari ardore, ope aliorum subnixus, admoveat, & in murum evolat. Præeuntis Ducis exemplum secuti cæteri, alacres, certatimque mænia scandunt subeuntque &c.

25. *Idem* Ibid: pag: 408. Mox patefacta viâ, defensore vacuâ; Stephanus *POTOCIIUS* suâ cum Legione, superatâ prælargâ difficultique fossâ; vallum conspicuæ altitudinis, summâ cum molestia transcendit, --- eques pedesque irrumpit, fit undique atrox cædes &c.

26. *Idem* Ibidem pag: 414. Postera die *POTOCIIUS* Castellanus Camenecensis, suo exercitûsq; totius nomine, Regi victoriam gratulatus est, militum fortia facta extollendo, qui tantis laboribus, diuturnaq; obsidionis tædio, invidi eam peperissent, &c.

27. *Idem* Ibidem pag: 415. Cujus victoriæ mox ibidem fructum tulit *POTOCIIUS*, ab accessione earum, quas olim frater gesserat dignitatum. Namque Regio ore Palatinus *Braclavien*sis & Praefectus Camenecensis nuntiatus est.

28. *Idem* Ibidem p. 423. Rex ordinatis *Smolensci* rebus, cætera curæ imperioque Jacobi *POTOCII* Palatini *Braclavien*sis commisit, eundemque arci præfecit.

29. *Idem* Ibidem pag: 382. Nicolaus *POTOCIIUS* cum copijs missus ad retrahendum ex itinere coercedumq; rebellem, nullibi assequi valuit &c.

30. *Idem* Ibid: pag: 162. Postremo occurere sibi *Sapieha* &c: & Jacobus *POTOCIIUS* Albi Lapidis in *Livonia* Gubernator, aulicorum, ac multorum nobilium frequenti stipati globo &c.

31. *Idem* Ibidem pag: 163. Medius ibat Princeps Legationis *Michaël SOLTICUS*, deinde verò singulorum 42. Legatorum (*Moschoviticorum*) latera viri è Nobilitate primarij bini, ad equitantes cingebant,.... Allocutus Regem *Michaël Solticus* Princeps Legatus - deferre se libenter Majestati Regiæ, *Moschoviae* suâ mole ruentis, patrociniū --- Excepit Patris sermonem, Johannes *SOLTICUS* Filius, Legatorum alter, & Patriarchæ *Cleri*, omniumq; Ordinum. *Moschoviae* nomine, Regi ac *Vladislao*, felicissima detulit vota.... *Michaël Solticus*, rejectâ omni verborum ambage, disertissimis verbis, Principi *Vladislao*, Imperium totius *Moschoviae* detulit... *Parasovicus* conclusit, concessam esse ab Ordinibus de summâ Imperij Religionisq; tractandi facultatem *Michaëli Soltico*, Joanni ejus Filio, Duci *Basilio Massalscio*, & quidquid illi statuerent, ituros in eorum sententiam Ordines, probaturosque.

32. *Idem* Ibidem, Mathias *POTOCKI* Regimentarius seu Generalis Exercitus, trophæorum dulcedine illectus; primus in *Russiam*, *Coloniâ* transtulit, bonis omnibus in Palatinatu *Cracoviensi*, Ecclesiæ, prius adscriptis, memorabilis deinde de *Scythis*, & *Stephano Moldaviae* Palatino victor.

33. *Idem* p. 281. Hostes ad *Logadam* cæsi, ductu *SOLTYK* Palatini Majoris *Novogardiæ*, inglorij in *Sveciam* abiere.

34. *Kochowski Vespasianus* Tribunus *Cracoviensis*, in *Climactere* III. seu historia Regiminis Johan: *Casimiri* Regis, *Cracoviae* editâ, libro 6. In alijs Familijs, ad *Martia* opera Heroem nasci, ut *Phænicem*, vix sæcula ferant, apud *POTOCIOS* peculiari naturæ dono, omne cunctis, in armis studium est. Et velut, de manu in manum traditi, regundorum Exercituum fasces, ac Imperia manent.

34. *Idem* *Climactere* I. Libro 4. Nicolaus *POTOCKI* Castellanus *Cracoviensis* inter prospera & ambigua belli, à primâ juventâ nutritus, --- exegit ab *Ephēbis*, ad extremum usque diem, in armis ætatem.

36. *Idem* Ibid: *Clim: I.* Libro 4. Theodoricus *POTOCKI* Pocillator Magni Ducatus *Lithvaniae*, & Marcus *Sobieski* obsides ivēre.

37. *Idem* *Climactere* I. libro 1. Petri *POTOCKI* Palatini *Braclavien*sis cum laude meminit

38. *Idem* Climactere II. libro 2. pag: 101. Subscripsere dignum sculorum memoria, instrumentum abdicandæ Protectionis Svecicæ, Stanislaus POTOCKI Terrarum Kijoviæ Palatinus, Generalis Exercituum Dux, &c. -- Andreas POTOCKI Metator Castrorum Regni &c.

39. *Idem* Climactere I. libro 7. pag: 425. Quò res bellica Ducibus niteretur, Militare Regimen in Regno Supremum, Stanislao POTOCKI Palatino Kijoviensi cessit.

40. *Idem* Climactere III. libro 6. Stanislaus POTOCKI (à præcedenti diversus) Palatinus Cracovien: Supremus Exercituum Regni Dux, Revera dictus 30. victorias numeravit, Cudnoviensi clarissimus. Obijt 166. 67. per annos Miles & Dux, -- ætas illi ad extremum senium in armis & castris exacta, qui in Exercitu Poloniæ, diuturnitate militandi, Synchronum haberet neminem; ingenuus planè, & milititer apertus, indole proba, experte doli animo, comis, etiam ex leni Imperio, Legionibus acceptior, Annum vitæ ultra 80. attingit, viridi senectâ vegetus, & ipsâ laborum assuetudine, ad diuturnam vitam induratus, Laudi fuit, indefesso studio, armis incubuisse, cognatâ è Polonorum stirpi virtute, fortia agere & pati.

41. *Lubinski Stanislaus Episcopus Plocen:* in Tractatu de motu Civili, (qui reperitur in ejus operibus posthumis fol: Anterpiæ apud Johan: Meursium 1643. editis libro 3. pag: 114) Jam POTOCCII Cracoviam venerant, cæterique qui Regiarum partium, præsidio militari, robur ac firmamentum erant.

42. *Idem* Ibidem libro 4. p: 138. *Potociorum Familia Regi fida & addicta.* Regius interim Exercitus, continebat in Officio sparsos per diversa loca Rokossianos, ne se commovere, ac in apertum prodire possent, præcipuus à POTOCCIIIS metus, qui, ut dixi, Regi addicti, ijdem acerrimi dignitatis Regiæ violatæ, vindices, timebantur.

43. *Idem* Ibidem. Accidit, ut sub hoc idem te tempus, mortuo Simeone *Mohila* Principe Valachiæ, Provincia ea novis motibus agitariorum cepit, ad quam pacandam, stabiliendamque, Constantini (Hieremiæ *Mohilæ* filij juvenis ad modum) imperium, POTOCCII Rege non abnuente maturandum sibi, viresque suas ei transferendas existimarent. Nupta erat Stephano POTOCCIO filia Hieremiæ, & opportuna erat POTOCCIIIS hæc affinitas, ad augendas opes & potentiam; namque Valachiam pacato imperio per plures annos Hieremias cum rexisset, non modò privatas opes auxerat, sed erga eos etiam quorum ope nitebatur, munificus erat. *Potocij* vel maximè ab invito interdum, sed offensam timente, quidquid postulabant referebant, non absque aliorum Regni Procerum invidia. Sed proximè superiore anno Hieremias cesserat è vitâ, cum vivens adhuc Constantinum filium Principem & Successorem renunciare curasset, Turcarumque Imperatoris rescripto, Regia intercessione obtento, sibi posterisque suis sexus virilis, perpetuum in eâ Provinciâ Imperium stabilivisset. Verum

co

eo vitâ functo, frater ejus Simeon *Mohila* jam ætatis exactæ vir, quem ille quondam suis opibus ad Transalpinæ Valachiæ Imperium evererat, pulsumque inde comiter & liberaliter apud se habuerat, uxorisq; ac liberorum suorum moriens eidem supremis tabulis curam demandaverat, captatâ occasione, quod longiùs, qui soli timebantur, abessent *Potocij*, excluso nepote, pulsusq; defuncti fratris cum Matre liberis, imperium sibi arrogaverat, emercato Turcarum Imperatoris, qui semper venalis est, assensu. Et ne temerè invito Rege tantum sibi assumere videretur, tempestivâ legatione suam hanc ambitionem excusaverat. Valachos nempe à viris regnari solitos, pueri & muliebri imperium non laturus, & Turcas ipsos eâ occasione ad turbulentum aliquem hominem, summam rei delaturos fuisse, nisi curam ejus Provinciæ suscepisset: se Regi fidem suam satis hæcenus testatam fecisse, in eâ deinceps permaniturum, ac obsequio erga Rempublicam Poloniam nemini unquam cessurum. Hanc ejus excusationem ut Rex acceptaret, imperiumque contra pacta usurpatum, ratum haberet, & ij qui *Potociorum* infractam & debilitatam volebant potentiam evicerunt, & res ipsa; quòd vel tum maximè seditio Rokossiana ferveret, & quorsum evasura esset incertum adhuc haberetur, Regi ut suæ potius securitati quàm alienis commodis consuleret persuasit; maximè cum idem mox interventu Joannis *Potocij* Hieremiæ uxori cavisset, eam se cum universâ familiâ concessis in eum usum certis possessionibus, pro dignitate generis tractaturum, & se vitâ functo imperium ad Constantinum filium ipsius devolutum iri. Sed Simeone quoque intra decursum anni mortuo, nova rursus eaque muliebris pro filij exarsit istæ ambitio. Hieremiæ uxor Margarita, ereptum à Patruo filio suo Constantino imperium repetebat, altera è contra id secundum mortem mariti sui Simeonis, filio ejus Michæeli deberi contendebat: nec morata diu, cum omnia præsidia in potestate haberet, cunctique veluti proximè vitâ functi Principis uxori faverent, filium suum Michæelem, vel hoc ipso nomine quòd jam imperio longè quam Constantinus, qui impubes adhuc erat, per ætatem aprior esset, præterendum, & Principem renunciandum Valachis persuadet. Itaq; voto potita, assensuque Turcarum Imperatoris, simul & ope imploratâ, armis potentiaque Turcarum ad tuendum præsentem rerum statum se munit, Constantino Matreque ejus & totâ Hieremiæ domo in ordinem redactâ. Ea rerum Valachicarum mutatio excivit *Potocios*, ut cum ijs copijs, quas in Exercitu Regio habuerant, eò concederent; opem socru & affinibus laturo. Igitur Joannes *Potocius* (a) Præfectus Camenecensis, sub exitum autumnus, Valachiam sub signis ingressus, adversam factionem, quæ Turcicis Tartaricisque auxilijs fulta, & universâ Valachiâ ad arma excitâ, magnis viribus obviam ibat, tundit, fugatque, & Constantinum juvenem admodum imperare jubet: ægrè id quidem primò ferentibus Turcis, sed mox

(a) Joannis *Potocij* in Valachiâ progressus.

mune-

muneribus delinitis iisdem, imperium Constantini ratum habentibus, quanquam jam antea, Michaëlem in possessionem Principatus per traditionem vexilli, ut mos est, immiserant, & de eo Regem certiores fecerant.

44. *Idem* libro 3. p. 125: Postero die, in conspectum hostis ad Oppidum *Varcam* ventum est, ubi cum *Pilza* fluvius medius interflueret, ripamque adversam hostes tenerent, reliquo Exercitu sub signis retento, Jacobus POTOCKI cum peditatu progressus, tormentis & ipso militis impetu, hostes inde brevi summovit, ut ante meridiem satis mature, universus Exercitus, superato fluvio, multis in locis vadabili, in altera ejus parte, sub signis constitit.

45. *Idem* pag. 130. Tertia POTOCCIORUM factio, potens & ista; tum quod Rex illi maxime fideret, tum quod suis summorumque clientum & amicorum equestribus turmis in unum coadunatis, & Jacobo Potoccio Regis jussu universo peditatu, qui supra quatuor milia numerum explebat, attributo, potius ferè partem exercitus, suo commissam imperio haberet. Duo erant fratres, Joannes Capitaneus Camenecensis, vir sui temporis clarus bellicis artibus, sub Stephano adhuc Rege ordines duxerat, post deinceps Joannis Zamoyscij Cancellarij Regni partes secutus, in multis expeditionibus egregiam Reipublicae operam saepius navaverat, suo etiam ductu in Valachia aliquoties rem praeclare gesserat, ita ut omnium testimonio, & praecipue Zamoyscij dum viveret, dignus censeretur, cui Exercitus universi cura rectè & tuto committi posset: alter Jacobus, quem universo peditatu à Rege Praefectum fuisse dixi. His accesserat Nicolaus Strus de Komorow, Capitaneus Chmielnicensis, Potocciorum è sorore Nepos, ea ortus Familiâ, quae bellicis facinoribus clara & illustris semper fuit, & ex qua aliquot aeterna memoriâ digni viri, ad exemplum Deciorum Romanorum devoto pro salute patriae corpore, contra religionis Christianae hostes Scythas fortiter pugnantes in acie occubuerunt. Alexander item Kalinowski Capitaneus Braclaviensis, signis Potocciorum suas cohortes adjunxerat, acer idem, & manu promptus, & quamvis Struso affinitate conjunctus, ejusdem tamen semper gloriae æmulus. Denique Stanislaus Galski Palatinus Russiae, suos milites regimini Potocciorum attribuerat. His illi freti copiis, & vel gloriae, vel Regiae gratiae caeteris praeripiendae cupidi, eò animum intenderant, ut illis solis rei bene gestae laus attribueretur; itaque & primum in acie locum ceperunt, & si verum fateri licet, suâ virtute & copiis totam pugnae molem sustinuerunt.

46. *Idem* p. 375 Habet Epitomen vitae Jacobi Buczacki (PILAVITAE) Episcopi Plocensis, ultimi hujus lineae nobilissimae & vetustissimae praeclaris Bellicis virtutibus conspicuae, haeredis, quod ita sonat, „Quae causa fuerit, quod Jacobus Buczacki Ruthenus ad Episcopatum Plocensem promotus sit, certò asserere non possumus: suspicari tamen licet, ob

prae-

praeclara bellica domus vetustae Buczackiorum merita, cum is unus è tantâ familiâ ad statum Ecclesiasticum transisset, honore Episcopali insignitum fuisse, Zlotoriensem quoque arcem in Terra Dobrinensi beneficio Regio tenuisse reperitur. Ex quâ dum Plociam versus proficisceretur, Brodniciæ quod Oppidum Regiae est in Palatinatu Culmensi ditionis, morbo gravatus vitam finivit, anno millesimo quingentesimo quadagesimo secundo, cum quadriennio Ecclesiae Plocensi praefuisset. Extat sepulchrum ejus in Ecclesiâ Cathedrali Plocensi signatum Epitaphio. (a)

Colligere hinc licet, Buczackios qui nostrâ aetate vixerunt alterius stemmatis, alterius stirpis fuisse, etiam si idem nomen gentilitium usurpaverint.

47. *Idem* libro 3. Si verum fateri liceat, his copiis, suaeque virtute totam pugnae molem sustinuit POTOCCIU, eam supremam victoriam ad (*Guzow*) Maj-statis suae stabilimentum Potocciana virtuti acceptam retulit. (Citantur hæc verba à *Kobierzycki* pag. 401. ut supra.

48. *Miechovita* Mathias Canonicus Cracoviensis in Chronico Poloniae 4. libris folio Cracoviae 1521. edito, Joannis *Tworowski* PILAVITAE Palatini Podoliae Campi Ducis Exercituum Regni ad Tyram de Valachis victoriam (è quibus 50 Magnates cepit ac decollavit) descripsit: quam supra lege sis apud *Paprocki* & *Okolski* sub *Tworovjs* & apud *Bizlki* fol. 318.

49. *Idem* ibidem Nicolaum Kamenecium (PILAVITAM) Cracoviensem Palatinum, & Praefectum, Exercituum Regni Ducem Generalem, Legionibus praefecit &c. Confer *Paprocki* loco citato.

50. *Idem* ibidem, Nicolaus Kamenecius susceptam Provinciam, excelsò lætòque animò perfecit, superato Tyrâ amne, Daciam ingressus, consimili vicissitudine; igne, ferrò cædibusque, Valachiam molestavit &c. Confer *Paprocki* loco citato, & *Cromer* in oratione funebri Sigismundi I.

51. *Idem* ibidem librò IV. Nicolao Camenecio Cracoviensi Palatino viro, ad ultimum vitae diem, armis bellicis studiis Claro: Idem habet Bernardus *Vapovius*, in suo Chronico; editioni *Cromeri* adjecto, p. 563.

52. *Idem* ibidem lib: IV. cap: 78. pag. 245. (editionis *Pistorianae*.) In hoc Anno (1493.) Aulici, & stipendiarii Regij, circa *Wisniowiec* per Tartaros non pauci, licet in hoc Bello Tartarico communiter ante viatores nunc tamen quadam syderum factorumque inclementiâ profligati, & occisi sunt, inter quos, Henricus *Kamieniecki* (PILAVITA) Germanus Nicolai Palatini, & Capitanei Cracoviensis &c.

53. *Niesiecki* Caspar Soc. JESU; in suo Opere *Korona Polska* p. 267. citat Genealogiam *Stanislawscorum* (PILAVITARUM) manuscriptam.

54. *Okolski* Simon Ord: Praedicatorum in Orbis Poloni Tomo II. hæc habet de Domo *Mohiloviana* Potockiorum affini? In Curia Annae *Mohilenidis* Ducissae in *Korec* Cardinalis *Sanctacrucius* tunc Nun-

g 2

cus

(a). Vide illud in suo loco inter Epitaphia.

cuius Apostolicus, publicè retulit, quod Frameæ (Insignia Gentilitia) *Mobilium*; in crucem dispositæ, iudiciâ, descendant à Clavis Herculeis Familiae *Mutiorum* Romanæ, unus enim illorum, huc descenderat; & ne clavis, gentem antecedere videretur, ad ipsorum consuetudine, in frameas convertit.

55. *Pastorius* Joachimus Canonicus Varmienfis in sua Historia Plenior Poloniæ Dantiscii 685. edita, Parte I, pag: 72. i Properantibus in occursum hostis, præeundi honor, filio summi Ducis Stephano POTOCCIO contigit, futuro hic suis, si pugnandum esset, non vulgaris virtutis stimulo, nec non fide, si transigere rebelles mallent veteramento.

56. *Idem* Ibid: pag: 96. Stanislaus POTOCCII Palatinus tum Podolizæ --- aliorumq; cohortes ac turmæ equestres erant.

57. *Idem* Parte II. pag: 91. Rex, quo rectius res procederent, dum copiarum inter Senatores, jam antea dispertiverat, qui erant --- Stanislaus POTOCCII Podoliensis Palatinus &c. Singulis his, quasi Tribunis, Equitum hastatorum ac velitum turmæ, nec non cohortes pedestres, certo numero assignatæ erant.

58. *Idem* ibidem pag: 114. Accepto qualicunque pecuniæ bolo, acquievit Barbarus, ut tamen in reliquæ summæ autoramentum obfcs daretur, poposcit, in eam rem, Carolus POTOCCIIUS, memorabili amore in Rempubicam.

59. *Idem* Ibid: p. 115. Ibidem alijs pariter pro bene navatâ operâ gratiæ actæ sunt. Inprimis etiam Halicienfis terræ Nobilitati, quod ex Ductore Joh. Theorico POTOCCIO, finium ejus terræ arbitro (Succamerario) fortiter se & Provinciam suam, contra Scytharum incursus defendisset.

60. *Idem* Ibid: pag: 160. POTOCCIIUS Castellanus Cracoviensis & summus Exercituum Dux, ex captivitate Tauricâ, in quam clade Corfunensi conjectus erat, relicto isthic in lytri residui pignus filio Nicolao, liberatus, Exercitum Reipublicæ ordinarium, tum autum, ad Camenecium deduxerat.

61. De colloquio ejus cum Chmielnicki Ducis Cosacorum Nuntijs, vide ibidem pag: 161.

62. *Idem* Ibid: p. 183. Ubi in planiora eluctatus esset Exercitus, dividere eum in decem grandes quasi Legiones visum est --- Alteri Nicolaus POTOCKI Castellanus Cracoviensis summus Exercituum Regni Dux præerat. --- Sextam Stanislaus POTOCCIIUS Palatinus Podolizæ ducebat.

63. *Idem* Ibid: p. 223. Missus à Duce Christophorus POTOCCIIUS Subdapifer Lithvaniæ, vir strenuus militiâ, ubi ad castra *Niebabce* accessisset, vacua ea reperit &c.

64. *Idem* Ibid: pag: 270. Medium aciei POTOCCIIUS summus Dux tenebat.

66. *Idem* Ibidem. Infra, præcipuis quibusque, prælio decertandum videbatur, sed repugnabat POTOCCIIUS, sine quo scisci nil poterat.

67. *Idem* Ibidem p. 279. Ducem verò Exercituum POTOCCIIUM, ut subinde hætenus ægritudines variæ exercuerant, ita pace tandem stabilitâ revertentem paralyfis primò impotem sui; postea in apoplexiam versa, vitæ exortem fecit. Ad *Machnowkam Tiskievicianum* Oppidum, prima sideratio, usum dextri lateris, ferè & sermonis illi ademerat, sedulâ tamen curâ Luberti Erbenij Medici; qui ipsi annis aliquot, per varias rerum vices, vinculaq; etiam Scythica assiduus valetudinis Custos adfuit, aliquantulum revaluit, sed sui negligentior, & dietæ a primâ juventute incuriosus, corpori, ne post tanti quidem morbi incursum, quietem necessariam indulgit, perpetuus adhuc in itineribus, & Imperatoriam scilicet sub dio mortem expetens: ut & ipse fassus est amicis, cum ad majorem sui curam stimularetur. Ultimum iterum fuit, quod Laticzoviam, Urbem Regiam, sed cui ipse Præfectus erat, suscepit, ut isthic de Czerkassienfis Præfecturæ jure & possessione, Nicolao POTOCCIO filio, quem sui loco in captivitate Scythica reliquerat, resignatione legitimâ cederet. Cum inde rediret lethali omnium Corporis membrorum resolutione, intra vehiculum suum XX. Octobris correptus, repente expiravit. Vir à tenero bellicis consecratus & innutritus operibus, decimo sexto ætatis anno, prima militiæ tyrocinia, sub fortissimo Duce *Zolkiewio* ad Smolenscum deposuerat. Ad *Czekoram* postea una cum Ducibus, infelicem Martis aleam expertus, vincula Cantimiri, celebris fortitudine Tartari subiit. Inde post biennium exactum rediit, Generalis Podolizæ Præfecti honore exceptus est. Cui post, & Notarij Campestris accessit munus. Cum eximiam in bello virtutem clarissimo militiæ Duci Stanislae *Konieczpol-* scio probasset, visus deniq; dignus est, qui ei collega daretur, etsi alij qui parem in illo fortitudini prudentiam, ac circumspeditionem, alij alia etiam desiderarent. Sed is nihilominus Campiductor Regni, & mox Palatinus Braclaviensis renuntiatus est. Eo magis postea ubiqueq; arma Polonica fulsere, fuit simul POTOCCIANA virtus, *Konieczpolianorum* consiliorum executrix. Frastra equidem olim Cosacorum ferocia, eorumq; post Kumekenfe imprimis prælium, sub adductius Regni frænum coactæ vires, uti auspicijs Vladislai Regis, directione *Konieczpolscij*, ita administrantis POTOCCII fortitudini potissimum debentur. Post fata *Konieczpolscij*, Successor eidem in præcipuis Reip. dignitatibus; fuit quippe & Castellani Cracoviensis, & Ducis Exercituum, summum honorem adeptus. Sed ut rarò mortalibus semper idem felicitatis tenor est; brevi post, cum Cosacorum rebellio ingruisset, in tempestatis illius, primâ quasi caligine vitæ & rerum POTOCCII; hætenus prosperimarum, cursus ad vadum obhæsit. Inexpectatus præcipue Tartarorum ad rebelles accessus, nec non stipendiariorum Reip: Cosacorum, quibus iterato Sacramento adstrictis, incallida viri ge-

nerositas, fidem adhibuerat, proditio (ne alias causas jam memorem) in duplicem cladem, & vincula denique Tartarica, ipsum & simul florem militiæ Polonæ coniecit. Inflictum ibi Reipubl. atrocissimum vulnus, exasperavit secuta mox Vladislai Regis mors; tum nescio quæ Patriæ infelicitas, quæ capti POTOCCII absentia, non protinus aliquæ æque authoritatis vel potestatis pensata est Successore. Postea è vinculis redemptus, ubi pacem cum Cosacis aliquam diu sustentasset, tandem cum hoste eodem, prosperiore quam ante, eventu commissus est. Ea adversa prioris belli, quæ ipsi præcipuè, usitatò summorum Ducum factò, imputata à multis fuerant, auspice & Duce Rege, non penitendo postea compensavit hostimento. Nam & ad *Beresceian* fidus adiutor Regis, & postea belli huius totius præcipuus consummator fuit; id scilicet Cælo favente; extremum assecutus solatium & decus, ut vitæ suæ labores, quos gravissimos semper sustinuit, partâ pacis tranquillitate terminaret. Quanquam nec ista Patriæ pax POTOCCIO diu superstes fuit, nescio quo fato, in eandem bellâ arenam Polonos identidem retrahente, & subindè adhuc, immixtis alijs atq; alijs hostibus, fatigante.

68. *Idem Pastorius* in Floro Polonico optimâ Editione 12. Dantisc 1679. edito pag; 387. Rex morarum ad Smolenscum pertæsus, urbem summâ vi agreditur; & virtute Ducum militumque feliciter occurrat primum, tum murum conscendente Jacobo POTOCCIO Castellano Camenecensi &c. Multum quoque in hoc opere laudis meruere Stephanus POTOCCIIUS & alij.

69. *Idem Ibidem* p. 191. In Moldaviâ, Constantino *Mobila* Palatino, à Tensâ ditione suâ ejecto Stephanus POTOCCIIUS affinis, privata authoritate & potentiâ, opem ferre moliens, ad *Dziaczan* fluvium profligatur. --- Stephanus POTOCCIIUS ex captivitate Turcica liberatur.

70. *Idem Ibidem* p. 435. Cosaci ad *Kumeyki* ductu Nicolai POTOCCII Campi Ducis profligantur, & Ducatorem suum Paulucum, aliosque Antesignanos dedere coguntur.

71. *Idem Ibidem* p. 512. Postquam ad *Borysthenem* usque processisset Exercitus Polonus, Nicolao POTOCCIO Exercituum Duci, sociare se præparabat Dux Janussius *Radzivilius*, --- junctisq; mox copijs, majore dehinc vi ibatur in hostem.

72. *Idem Ibidem* p. 518. In *Ukraina* verò, interim excubabat pro Republicâ Stanislaus POTOCCIIUS Palatinus Podoliæ, post acceptum de cæde Calinovij nuncium, adeptus regimen Exercituum Regni. Ad quem deinde Regi etiam ipsi, collectis ex Comitiali decreto copijs, tendere visum est, evocante ipsum famâ novorum motuum.

73. *Idem Ibidem* p. 629. Non minus quoque gnaviter opera Martia domi procedebant. Nam etsi major Exercitus aut abnueret penitus aut serò reciperet imperia Ducum, vigilabat tamen POTOCCIIUS

Supre;

Supremus Exercituum Dux, ne quid in Russiâ detrimenti caperet Republicâ, & alter POTOCCIIUS Andreas Castorum tum Præfectus, nec non *Jablonovius* & alij, robur & consilium adversum Moscos, magnâ vigilantia & dexteritate addebant.

74. *Idem Ibidem* p. 639. In *Ukraina Viborvius* Cosacorum Ductor; adjuvantibus copijs Polonis, quas Andreas & Jacobus POTOCCII & alij ducebant, insignes aliquot victorias reportaverat de Moscis. Nam & *Conotopum* & in eo obsessum *Ulanovium* liberarunt, cæsis isthic 15. millibus Moscorum, & ex Ducibus ipsis *Pozarscio* & Leone *Piorowicz* interfectis. *Trubecium* verò, alterum Moschorum Ducem in ipsos usque fines Moschoviæ, dicti Duces Poloni repulerant. Quo secuti deinde & Cosaci & Scythæ, ferè, ad ipsam Metropolim penetravere, longè latèq; populates, & immensam hominum multitudinem, aliaque spolia domum egere.

75. *Idem Ibidem* p. 617. Eum Exercitum mandante Rege, duxit Andreas POTOCCIIUS Castorum tum Præfectus, postea Palatinus Bracaviensis, vir ad magna natus, & ad maxima perventurus, si diutius vixisset. Tum quidem *Ukraina* tuendæ Præfectus, rem strenuè & vigilanter gessit, impigros expeditionis comites nactus Stanislaum *Jablonovium* post Palatinum Russiæ. --- Jacobum item POTOCCIIUM Castellani olim & Ducis Exercituum filium &c.

76. *Piasceki* Paulus Episcopus Præmisiensis in Chronico gestorum in Europâ singularem f. Cracoviæ 1648. edito pag; 295. Anno 1607 Propterea in omnem casum Rex intentus, POTOCCIOS qui præcipuum robur Equitum Hastatorum in illo Exercitu ducebant, singularius sibi obstrinxerat, & Stephano POTOCKI custodiam Arcis & Civitatis Cracoviensis commiserat.

77. *Idem Ibidem* p. 152. Fortuitò autem propter excursiones Tartarorum reliquerat in Palatinatu Moldaviæ *Zamoyseius* præsidium 4. millium militum, cum Alberto *Chanski* Ductore Ordinum veterano & Joanne POTOCKI Præfecto Camenecensi.

78. *Idem Ibidem* p. 224. Providè *Zamoyseius* reliquerat pro præsidio illarum Provinciarum cum 4. equitum millibus Joannem POTOCKI Camenecensem Præfectum, nam paulò post ejus inde discessum Michaël Palatinus (Moldaviæ) & dispersis suis copijs, & ex, Montanis Serbiorum, quò confugerat, collectâ aliquantâ manu, in Valachiam rediens, eam repetere conabatur. Sed iterum, una cum *Buzovijs*, primarijs Valachorum, qui ei adhæserant, in campo *Lovisca* dicto, apud *Hardisz* fluvium, à Joanne POTOCKI cæsus, vix cum paucis servulis evasit. Confer pag; 361. 240. 248.

79. *Idem Ibidem* p. 324. Smolenscum Rex profecturus, ne quid intentatum ad frangendam pertinaciam obsessorum relinqueret, oppugnationem scalis admotis apparari jussit, --- Jacobus POTOCKI (post defunctum paucos ante dies Joannem POTOCKI fratrem suum) Pa-

h2

lati-

latinus Braclaviensis, & tunc primus militiae Praefectus, à parte orientali scalas suas applicaverat . . . aurora illucescente ascenderant utrique murum, sed intra Civitatem, ob praecipitem locum, cum descendere non possent, ibidem ab accurrentibus defensoribus constricti, dubio nimium eventu pugnarunt, donec . . . *Nowodworze* petarda deijceret murum &c.

80. *Idem* ibid. p. 332. Jacobus POTOCKI Palatinus Braclaviensis laudem servatae Arcis illius (Smolenscensis) sibi ipsi non *Chodkiewicz* tribui cupiens, miserat ei Nicolaum *Sirusium* suum Sobrinum, cum parte peditatus, iisque toto tempore reliquo à discessu foederatorum, pro praesidio ibi praesuit.

81. *Idem* ibid. p. 333. Equites 1200. Ductore Adamo *Zolkiewski* (Jacobus POTOCKI Palatinus Braclaviensis qui illi militiae praerat, decumbebat ex quartana,) *Viasnam* concesserunt.

82. *Idem* ibid. pag. 438. Interim etiam captivitatē suam apud Chanum Tartaricum redemerat Joh: *Zolkiewski* . . . 40. millibus Talerorum & Janussius *Tyszkiewicz*, Nicolaus POTOCKI, Nicolaus *Sirusius*, *Balaban*, alijque . . . pro sua libertate, plusquam 100000. talerorum Imperialium numerarunt.

83. *Idem* ibidem p. 183. Pugnarunt tamen acriter, & magnam stragem in Svecis ediderunt, sed multitudine hostium superante, destituti auxilijs, quae una cum Duce (Stanislaus POTOCKI Castellanus Camenecensis erat) . . . remotius sese avulserant &c.

84. *Idem* ibid. pag. 530. Necessitates defensionis confinium Regni ab incursumobus Tartarorum, commendabantur Militari Praefecto Stanislao *Konieczpolski* Palatino Sendomiriensi, qui trifariam disposito Exercitu . . . circa Vinniciam & Braclaviam, Nicolaum POTOCKI excubare fecit &c.

85. *Idem* ibid. pag. 598. Cum Praefectus militaris Nicolaus POTOCKI contra Cosaccos movisset, ipsi quoque post magnas clades . . . Stanislao POTOCKI Ductori tunc partis Regij Exercitus illatas . . . ultra Boristhenem castra posuerant &c.

86. *Idem* ibid. pag. 240. Apud Revaliam ancipiti morte certatur, maxime quod frontem aciei Svecicae, hastilibus complicatis instrui sepius munitam, Equitatus Polonicus, nempe cohortes Stephani POTOCKI . . . caeteris praeventes perrumpere non poterant &c.

87. *Idem* ad A. 1587. pag. . . . Commisit Rex Stephanus POTOCCIO Palatino Braclaviensi, tutelam Regni & Metropolis, sub *Rokosz*, ipse curis bellicis distentus

88. POTOCKI *Paulus* in *Centuria sua* supra posita, de suis Con-
sanguineis POTOCCIIIS, habet Elogia haec:

Pag. 13. Andreae POTOCCII Palatini Braclaviensis.

89. Pag. 32. Jacobi POTOCCII Notarij Campestris Exercituum Regni

90. Pag. 65. Nicolai POTOCCII Castellani Cracoviensis Supremi
Armorum Praefecti.

91. Pag. 84. Petri POTOCCII Praefecti Sniatinensis.

92. Pag. 66. Petri POTOCCII Palatini Braclaviensis Praefecti Podoliae.

93. Pag. 82. Stanislai POTOCCII Palatinidis Cracoviensis Supremi
Armorum Praefecti.

94. Pag. 89. Stanislai POTOCCII Palatinidis Braclaviensis Com-
missarij militiae Zaporovianae.

95. Pag. 93. Stephani POTOCCII Castellani Cracoviensis &c.

96. POTOCKI Venceslaus Pocillator Cracoviensis in opere Poetico
titulo: *Poczet Herbow Polskich* fol. Cracoviae 1696. edito, pag. 332. de
origine stemmatis *Pilawa* ita canit.

Pilawa, albo Piła, Szlachty, Polskiey znaki;

Ktorych Przodek odważnie, bijąc się z Krzyżaki,

Dwie im cące Chorągwie, w boiu, y puł trzeci,

Bo druga połowica od szable odleci.

Wydarzły, skoro sam krwią, wiarołomną spłynął?

Pod nogi ie Krolowi swoiemu rozwinął.

Bolesław kędzierzawy, na ten czas pod Piłą,

Miastem Pruskim, Krzyżakow, wielką gromił siłą.

Hetmanem był *Zyroslaw*, zacnych Przodek Domow,

Y dziś w Koronie Polskiey, pamiętnych pogromow.

Jako był godny prezent, Krolewskiego oką,

Tak y Piła bystrego, na swoy Tracz Potoką,

Ktory by naytrwadszego Tromu się nie wzdryga.

Nie tylko rzeki? ale: y wiatry wyściga.

Trze Turki, trze Tatarzy, a sława trociny,

Wieczney pamięci na świat, roznośi nowiny.

W Polu mieczem: gdziekolwiek zawadzą ie y zby,

W Domu skuteczną radą, miele, na otręby.

Pospieć siedmiorogie, swoje Donay czoło,

Kiedy mu na Tureckim Trámie stanie koło,

Kiedy bystrą przetarszy, same Tatrzy, Piłą,

Obroni go: zerznawszy, Pogaństwo Mogiłą.

Czego nie mogła pierwsza: w Europie rzeką,

Tego *Potok* dokazał, skoro krwią w nieć ściekłą.

Tym trybem, od początku, poki staie światą,

Piła w Domu *Potockich*, nie chodzi? lecz lata.

Tracz na Tarcz odmieniwszy, mając szablę w dłoni,

W drugiey Krzyże, rznie Pogan, Oyczyznę załłoni.

Swieże rzeczy wspominam, czytaj Historyki;

Pełne są dawnych Xiegi, pełne są Kroniki.

Z tą y dziś, iakby według dziedzicznego prawa,

Nie wynidzie z ich ręką, Hetmańska Buława.

97. *Rhetius Fridericius* in *Narratione Monarchiæ Rufforum* Anno 1670. divulgata pag: 81. & 89. *SOŁTYKOVII* sunt Proceres majoris subfellij in *Roxolaniâ*. Quasi ex *Sclavonicâ* lingua *Palatini*

98. *Sarnicius Stanislaus* in *Chronico Polonico* fol: *Cracoviæ* 1587. edito, (& deinde in editione *Dlugossi* *Lipsiensis* Anno 1711. adjecto) libro 7. folio 140. commemorat, quam forti pectore *Moscovius* (armorum *Pilava*) defenderit superiorem Arcem *Vilnensem*. Idem habet *Bielski* in *Chronico Polonico* pag: 276.

99. *Starowolski Simon* Cantor *Tarnoviensis* in *Bellatoribus Sarmatiæ* 2. Editione 4. *Vratislaviæ* 1734. editis pag. 150. (vel pag: 220. primæ editionis.)

100. *Idem* ibid: *Elogium* *Johan: POTOCCII* *Palatini* *Braclaviensis*. *Zamoyscium* copiarum Ducem, *Joannes POTOCCIUS*, ejus in *Valachia* Legatus, quo nemo illâ tempestate militaris rei callidior habebatur, jure merito sequitur. Qui regnante adhuc *Sigismundo* Augusto, cohortis hastatorum Præfectus, interfuit prælio cum *Moschis* ad *Nerwelam*, tum & alio cum *Tartâris*, signa Ducis *Constantini Ostrogij* *Palatini* *Kijoviensis* secutus. Deinde *Stephano* *Bathoreo* sceptris Regni potito, omnibus *Moschoviticis* bellis cum *Joanne Zamoyscio* Legionis Tribunus duravit. Succedentiq; *Stephano* Regi *Sereniss: Sigismundo* Tertio, & contra *Maximilianum* Archiducem, & contra *Michaëlem* *Moldaviæ* Principem, & contra *Nalewaykum* *Cosacorum* Ductorem rebellionem molientem, prosperus ubique adfuit, & *Roxvanum* illum quinque millibus *Transylvanici* equitatus potentem, aliquot cohortibus suorum fudit, & captum anno 1608. palo innoxit. Relictusque à *Joanne Zamoyscio* Legatus in *Valachia*, non tantum barbaros Provinciam illa expulit, verum etiam pulso *Michaëlis* exercitu, *Simeonem*, *Jeremiam* *Valachiæ* Satrapæ, uterinum fratrem, *Moldavico* Principatui præposuit. Postq; obitum *Zamoyscij* orto bello Civili, semper constans propugnator optimarum partium fuit: Missusque in *Valachiam*, ejectum à *Turcis* *Jeremiam*, suo Principatui restituit. Et Regi in *Moscoviam* cum Exercitu proficiscenti, *Smolenscum* primum expugnandum esse svasit; non ignarus instandum famæ, ac prout prima cessissent fore universa. Ubi etiam ipse cum suis cohortibus sine Reipub: stipendijs adfuit, & in oppugnando operam egregiam præstitit. Cæterum ante expugnationem, fato concessit, vir omni sæculorum memoriâ dignissimus. Et qui Christianæ pietatis memor, in egenos & mystas Sacrorum liberalissimus fuit: diuque ante obitum sarcophagum sibi construi jussit, cum funebri suppellectile, ut perpetua mortis cogitatio eximeret à corde, vanum hujus mundi fastum, sanctas autem actiones agendas, dum viveret, admoneret.

101. *Idem* ibid: pag: 112. *Elogium* Martini *KAMIENIECCII* *Palatini* *Podoliæ* *Pilavita*. Tot per annos in castris cum fratre *Nicolao*

Duce

Duce Exercitus Generali, *Martinus Kamieniecius* versatus, militum atq; hostium abunde gnarus proprio quoq; ausu, cum *Valachis* ad *Chorimiam* pugnavit, gerendæ rei a fratre Præfectus, ne cujus alterius inscitia rursus peccaretur, uti regnante *Alberto Jagellonide* peccatum fuerat; licet ibi majoris infamiæ, quam detrimenti cladem acceptum fuerat; Proinde *Martinus* expeditioni illi intentus, quo firmior adversus fortuita esset, quantum sine bello temporis dabatur, non desisteat revocare priscum morem, exercere legiones, curâ, provisu agere, perinde ac si hostis ingrueret. Reque prospere gestâ, multum à *Sigismundo* Primo Rege sapientissimo æstimatus fuit, & albo Senatorio adscriptus, amplissimos in Patria honores percucurrit. Tandemque ipse non multo post satis, naturæque concessit.

102. *Idem* ibid: p. 155. *Elogium* *Johan: TWOROWSKI* *Pilavita* *Palatini* *Podoliæ*. Hic sub *Constantino Ostrogio* rudimenta militiæ felicissime auspicatus, formam & fortitudinem egregiam, ingenium præcellens, benevolentiam singularem, conciliandæque hominum gratiæ, ac promerendi amoris, mirum & efficax studium, à naturâ habuit, ac propterea cunctis gratus, etiam Ducum ipsorum promeruerat amorem: præcipuè *Nicolai Kamieniecij*, *Palatini* *Cracoviensis*, & exercituum Generalis, cum in *Valachiam* contra *Bogdanum* *Palatinum* iret. Legionis siquidem ab illo legatus factus, in primo congressu, *Turcicâ* phalange unico impetu fugatâ, & suæ fortitudinis egregium specimen cunctis exhibuit, & toti Exercitui ad victoriam consequendam, animum fecit. Iterumque eidem *Bogdano* cum *Tartari* *Valachiam* invasisent, cum *Stanislao Lanckoronia* subsidio missus, hostem frequenter cæsum in desertis pepulit, & re prospere gestâ, cum signis & captivis ad Regem redijt. In *Podolia* verò excubias agens, *Tartaros* ad *Trebowlam* maximâ vi irruentes, cum quadraginta modo equitibus fortissime repulit, diem integrum cum eis præliatus, quorum duo millia fuerunt, tandem acceptis à *Buczaccio* septingentiequitibus, ad *Miedziboziam* usque persecutus eos, magnâ clade affecit. Atque denuo ad *Trebowlam* Anno *Virginei* partus 1516. & ad *Podhajeciam* mascule adortus, octingentos ibi, hic quingentos, occidit. Multisque alijs in locis sub *Joanne Tarnovio* militans, egregiam *Palatini* breve Epitaphium datur.

103. *Idem* ibidem pag: 112. *Elogium* *Nicolai CAMIENIECCII* *Palatini* *Cracoviensis* *Pilavita*. Magnæ apud Regem *Sigismundum* Primum, dignationis & gratiæ *Nicolaus Kamieniecius* fuit, vir naturâ genitus, & industriâ factus ad humanitatem, & ad devinciendas popularium voluntates maxime idoneus. Summa in homine morum comitas & commoditas, cujus indicia vultus ipse exhibebat, præ se ferens mixtam cum gravitate miram ingenij festivitatem. Is itaque ob virtutem militarem & rerum peritiam, Exercituum Imperator declaratus, appetentior famæ visus est, in exercendo milite priscâ severa-

L. 2.

ritate, cum tamen, naturâ, mitis ingenio & comptæ facundiæ esset. Cæterum laboris ultra fidem patiens: & tum plerumque in opere, in agmine, gregario militi mixtus, incorrupto semper Ducis honore. Cumque *Bogdanus* Valachiæ Palatinus, Turcarum ac Tartarorum auxilijs fretus contra jus gentium rupto fœdere, Russiam Podoliamque invasisset, & Cameneciam, Haliciam, Leopolum, aliasque munitiones frustra oppugnasset, *Nicolaus* cum exercitu Cracoviâ movens, cum hostem, adventus sui fama territum: non reperisset. Facto delectu militari in Valachiam viceversa prædabundus descendit, & occurrentes sibi cum paratissimis copijs hostes, ingentibus cladibus affecit. Cumque re bene gestâ, cum prædâ onustus demum jam rediret, & Tyram fluvium superaret, Valachi, ut sunt naturâ fraudulentii, & ad faciendas insidias apti, è proximis sylvis magno clamore prorumpentes, postremum agmen, cum impetu ingenti sunt aggressi. Pugnatumque fuit diu satis dubio Marte: ubi *Nicolaus* ipse inclinatatam aciem solus sæpe restituit, obstitens fugientibus, retinensque singulos, donec cæteri in subsidium flumine tranato venirent. Tandem victoria Polonis cessit, cataphractis equitibus prævalentibus, inque fuga Valachi plurimi cæsi, & capti ex primoribus non pauci, inter quos fuere, *Matthias Logophetus*, Cancellarius, & *Kierfa Magnus* Thesaurarius Daciæ, industriâ & fortitudine ipsius *Camenecij* intercepti. Quisquis enim alteri parare novit pericula, idem quoque parata facile detegit effugietque. Quâ parte usus est, & contra Tartaros ad *Lopusnam*, junctis copijs cum Constantino *Ostrogio*, ubi viginti quinque millia barbarorum, quatuor millibus nostrorum fuere profligata. Tum ad *Wisłowieciam* quoque, cum viginti quatuor millia, sex millibus equitum nostrorum cæsa fuerunt. Pari enim in Societate potentiæ concordēs, diversâ arte ex æquo pollebant: jam autem quam sit arduum, eodem loci potentiam & concordiam esse, quis non videat: Proinde merito viro tam prudenti, tamque zeloso de bono publico, æternæ memoriæ causâ, Cenotaphium scribendo Epitaphio erigamus.

104. *Idem* Ibid: p. 54. Elogium Michælis *Buczaccij* (*BUCZACKI*) *Pilavita* Præfeti Podoliæ. Ex quo Podolia in Polonorum potestatem cessit, semper *Buczaccij* optimis partibus additi, & strenui defensores Patriæ libertatis fuere: pro quâ, omnes fere, ad nostram usque ætatem, in acie vitam cum Barbaris dimicando posuere: vix aliqui certe, præter ultimum (jam etenim nobis hujus familiæ vena, quæ numerosos proceres, ac longa decora præferentes produxit viros, infelici hoc nostro sæculo, extincta est) numerari possunt, qui domi inter ploratus & lamenta mulierum, morbis aut ætate extincti fuerint. Tot enim tantisque pignoribus ac meritis devinxerunt fidem suam Reipublicæ, ut piaculum sit in dubium vocare, ipsorum virtutem, constantiam atque integritatem. Et familia satis quidem cum viris & cogantur

cognitionibus, tum etiam fortunis abundans: ex quâ Primus Michælis, post excussum jugum toti Roxolaniæ, à Magnis Ducibus Lithvaniæ impositum, in fide & clientelâ Polonorum, armis inclauit. Et temporibus Jagellonis Regis, contra *Svidrigellonem*, fratrem ejus perduellum, multa bello egregia opera edidit, & copias ejus ad *Cremeneciam*, clade ingenti affecit. Tum Valachos quoque è *Smatineusi*, *Haliciensi*, atque *Camenecensi*, agro cum ingenti prædâ revertentes consecutus, magnâ strage fudit, prædamque excussit. Et copijs conjunctis cum fratribus *Mirjillo* atque *Theodorico*, partem magnam Podoliæ in potestatem Regis *Vladislai* redegit. Idem *Fedeonem* Ducem *Ostrogium* virum bellicosissimum, pro *Svidrigellone* arma sumentem, sæpius repressit. & *Svidrigellonem* ipsum sub tempus inaugurationis Regis *Vladislai*, Podoliam populantem, cum *Vincenzio Samotulio*, qui Polonorum Legioni præerat, junctis cohortibus suis, aliquot secundis prælijs profligavit; & *Theodoretum* Ducem *Nesvisiensē* ab eo captum liberavit, cum quo statim *Bratislava*, *Cremenecia*, *Zbarasim*, *Kinnica*, *Chelmicum*, *Socolicia*, atque alia oppida & munitiones, in ditionem Regi venerunt. Demum ingressis numerofo Exercitu Tartaris in Podoliam, Anno trigésimo octavo supra millesimum & quadringentesimum, regnante jam *Vladislao Jagellonide*, qui ad *Varnam* occubuit, quum eorum populationes Michælis prohiberet, & ut erat ingentis spiritus, aperto Marte cum eis decertaret, circumventus, cum paucis à multitudine concidit, & cum eo pleraque omnis Nobilitas Russiæ: ita, ut crebris deinceps excursionibus Tartari, omnem illam regionem absque metu pervastarent. (Adeo nulla est felicitas, quam non aliquâ parte ægritudo contamineat.) Quum Duces omnes à nemine præterquam à *Michæle* superari locorum iniquitates, & validissimos hostium interdiu noctuque acriter incumbentium impetus sustineri posse faterentur. Illo autem sublato, rari inventi, qui irruentibus procellæ adinstar barbaris, resistere possent aut scirent. Idcirco ab ejus scholâ, tanquam ab exacto militiæ Magistro, multi qui postea, inclaruere summi Duces prodierunt, quum ea quæ ille prospere gessisset, apud hostes & socios pro documentis, & disciplinæ præceptis haberentur. Hunc igitur tantum, ac tam magnum Heroem, pro virtute & meritis, sepulchrali elogio condecoremus; siquidem magnorum virorum, & excellenti virtute præditorum laudes celebrare, apprime utile est vitæ hominum & necessarium, ut & illis, quoad fieri potest, pro meritis suis gratia referatur, & cæteri habeant, unde virtutis & laudis exempla petant, & quod ad bene merendum de suis incitentur.

105. *Idem* Ibid: p. 55. Elogium *Theodorici Buczaccij*, (*BUCZACKI*) *Pilavita* Præfeti Podoliæ. Post obitum Michælis fratris, cum quo sub Jagellone Rege contra *Svidrigellum* Podoliam populantem, strenuè sæpius feliciterque pugnavit, tota militum manus ad *Theodoricum* con-

currebat: cum quibus ille arces *Podolia* nonnullas, à *Michèle, Sigismundi* olim Magni Ducis *Lithvaniae*, filio, interceptas, recuperavit. Ob quam rem Praeceptor *Podolia* à *Vladislao Jagellonide* honoratus, flagrantis apud eum gratiae, & praecipuae apud suos *Roxolanos* dignationis fuit: sed integritatis & fidei commendatione promeritus est. Ea enim morum actionumque moderatione, fratrem summis nitentem virtutibus aemulabatur, ut cunctis Civium ordinibus esset carissimus; supraque ceteros Cives, ipsi duo fratres, dum adhuc in vivis *Mihacel* esset mire concordēs eminerent, & Rempublicam Paternis Avitisque artibus feliciter administrarent, utpotè qui veteres opes, majorumque perpetuam inter Cives existimationem validis affinitatibus, numerosis clientelis, & novā denique virtute corroborassent. *Casimiroque* Rege, post receptum iusjurandum *Cameneia*, à *Petro* Palatino *Valachiae*, in *Lithvaniam* abeunte, cum *Tartari*, rep. di. torrentis in modum, per totam *Podoliam* populabundi sese diffusissent, ferro & igni cuncta vastantes, *Theodericus* cum expedita manu, impeditis in locis paratos aliquoties adortus, non levibus incommodis affecit, multosque captivos liberavit. Demum in *Valachiam* cum Exercitu, jussu Regis profectus, ut *Alexandrum* puerum deduceret, qui à Patruo *Bogdano* principatu ejectus in *Polonia* exulabat, ad *Nestrum* fluvium collatis fortissime depugnavit, & *Polonis* victoriam insignem peperit. Nisi fortunam ejusce diei obnubilasset caedes ipsius Ducis, qui fortissime dimicando, suis triste desiderium reliquit, sibi gloriam immortalem morte quaesivit.

106 *Stryicovius* *Ossostovicus* *Matthias* Canonicus *Samogitiae* in suo *Polonice* edito *Chronico Litvaniae* &c. fol: *Regiomonti* 1581. ad Annum 1328.

Tegoż czasu Krola Węgierskiego Károlysa nagła niebezpieczność zdrowia przestraszyła; bo gdy wieczerał na Wielkanoc w sadzie z żoną Krolową Cerką Łokietkową y z Synami, *Felicyan* nieiaki Szlachcic Węgierski, z Familij *Zacharow* albo *Sachow*, dobywszy szable ciął na Krola; ale chybiwszy, gdy się Krol umknął, tylko go trochę w prawą rękę ranił, a Krolowej, która prędko załoniła Krola; cztery palce aż upadły, u prawey ręki uciął, Synow zaś Jego Krolowicow Ochmistrzowie, y Bakatarzowie załonił osob swoich zaszczylił, y obronił, tamże natychmiast on umyślny złoczyńca, y zaboyca od Jana POTOCKIEGO Szlachcica Polskiego, o ziemię uderzony, y od Drabantow Krolowskich, którzy się wnet na onę trwogę zbiegli, w szutki, y na członki był siekany. O przyczynie tego przedsięwziętego złego uczynku, wątpliwa rzecz była; niektórzy powiedaia: iż Krola zabiwszy, sam chciał być Tyrannem, albo Hospodarem Węgierskim, drudzy mówili, iż się mścił zgwałcenia Siostry swojej Klary, od *Kazimierza Łokietkowica* Krolowica Polskiego, do którego uczynku, iakoby mu miała być zwodnicą Siostra Krolowa. Idem latine legitur brevius apud *Okolski* pag: 400. vide supra.

107. Idem *Stryicovius* pag: 729. Meminit *Bernardi POTOCKI* iisdem fere verbis, quibus de eodem egit *Jodocus Ludovicus Decius*, vide supra.

108. *Zawadzki* *Dominicus* à *S. Thoma*, Scholarum Piarum, de Splendore Familiae POTOCCIANÆ pag: 2. Anno 1179. POTOCCIANÆ Familiae Sydus PILAWA exoritur, in Sarmatico Climate, in quo optimè ita disponentibus satis, benè orbi provisum, ut brevi orituræ Othomanicæ Lunæ, Crux POTOCCIANA è Diametro opponeretur.

109. *Zaluski Andreas Chrysostomus* S. R. J. Princeps *Varmienensis* Episcopus, Archi Cancellarius Regni, in Elogio Funebris *Fablonovia* inter Conciones *Polonicas*. Hoc dumtaxat de Domo POTOCCIORUM proferam, alibi hospitantur Patrij honores, hinc omnes penè domestici sunt.

LOCI HISTORICI de ILLUSTRISSIMIS POTOCKIIS

ex Historia Polonā

Andreas Chrysostomi Comitiss *ZALUSKI* S. R. I. Principis Episcopi *Varmienensis*, Supremi Cancellarij Regni *Poloniae* titulo Episcopi Historico Familiare 4. Voluminibus folio *Brunsb erga* 1709 edita; excerpti.

1. Tomi I. Parte 1. pagina 2. Anno 1667. POTOCCIO *Stanislaō* Duce Exercitus Generali, diem ultimam obeunte, commisit Rex Supremum Exercitus Regimen, *Joanni Sobieski*, Regni Marechalco, delatā *Campestri Clavā*, *Demetrio Wisnowieccio* Palatino *Belzensi*; Ita fortibus p. tent portae dignitatum.

2. Ibidem pag: 118. Anno 1669. *Felix POTOCKI* Subdapifer Regni, & *Johan: Odrowanz Pieniazek*, pro directione Comitiorum erant concurrentes. Primus ab Archiepiscopo (Primate Regni *Prazmowski*) Marechalco Regni (*Joh: Sobieski* postea Rege) totaque factione *Gallicā*, & *Nooburgicā* promovebantur &c. &c. Electus est *Felix POTOCKI* in Marechalcum.

3. Ibidem pag: 152. Anno 1669. In Conventibus Palatinatum inversa res agitata fuit; praesertim *Sreda*, praecipuò turbatore consilij; qui Nomine *Stanislaei POTOCCII* Palatini *Cracoviensis*, dira quævis imprecabatur, materiam Electionis (Successoris vivente Rege) liberrati adversam, à Palatino judicari afferebat &c.

4. Ibidem pag: 404. Anno 1672. *Felix POTOCCIIUS* Palatinus *Siradiensis*; Vir perpetuò secundum Nomen suum *Felix*, si felicitas dicenda est, posse quidquid velit.

5. *Ibidem* pag: 441. Anno 1673. Habetur ejusdem Palatini sermo in Comitibus Pacificationis.

6. *Idem* pag. 676. Anno 1676. Stephanus *Bidzinski* Palatinus Sandomiriensis; Præfecturam Vigiliarum (Exercitus Regni) in favorem Stephani POTOCKI Venatoris Regni resignavit.

7. Tomi I. Parte II. pag: 805. Anno 1683. 31. Martij, qua Plenipotentiarij Regij, inter alios, Tractatus cum Cæsare subscripserunt Andreas POTOCKI Castellanus & Felix POTOCKI Palatinus Cracovienses.

8. *Ibidem* pag: 850. Anno 1683. Mortui sunt in tam magnâ & longinquâ expeditione, Viri æternâ memoriâ digni, *Sieniewski* Palatinus Vostiniæ &c. Dominicus POTOCKI Thesaurarius Minor Regni &c. Sigismundus *Zatuski* sub Vienna cæsus, sub Strigonio occisus.

9. *Ibidem* pag: eadem. POTOCKI Castellanus Cracoviensis Dux Campestris Regni, dexteritate, audaciâ & consummatâ suâ prudentiâ, in bellicis facinoribus, recepit Podoliam, Valachiam, Terram *Jassy*, & militibus Regiæ Majestatis munivit, Præsidarios Cameræcenses, & alium Exercitum Tartaricum fugavit, profligavit, & multos Nobiles mancipavit.

10. *Ibidem* pag: 1038. Anno 1687. Venatoris Regij munus, Stephano POTOCKI Palatinidæ Braclaviensi cessit.

11. *Ibidem* pag: 1261. Anno 1692. Mortuus est primis Januarij, Andreas POTOCKI, Castellanus Cracoviensis, Princeps Frarrum, Firmamentum Gentis, Rector Familiæ, stabilimentum Prosapie &c.

12. *Ibidem* pag: 1263. Anno 1693. Castellanus Cracoviensis post fata Andræ POTOCKI ad Palatinum Russiæ devenit.

13. *Ibidem* pag: 1263. Anno 1693. Celebravit Nuptias Leopoli Stephanus POTOCKI, qui nunc Incisor Regni, cum Domicella *Biega nowska*.

14. *Ibidem* pag: eadem. Campestris Clava Regni, Felici POTOCKI Palatino Cracoviensi tradita est.

15. Tomo II pag. 121. Anno 1696. Protestatus est Josephus POTOCKI Haliciensis Capitaneus, contra Pactum Confæderationis &c.

16. *Ibidem* pag: 603. Anno 1698. Habuimus hic aliquam difficultatem, cum Castrorum Metatore POTOCCIO & Capitaneo Olstinenfi *Lubomirscio*, qui ad duellum se provocarunt, multa collisio fuisset, inter has Domos satis potentes, nisi Rex partes Autoritate suâ composuisset.

17. *Ibidem* p. 621. Anno 1698. Felix POTOCCIIUS Palatinus Cracoviensis Campi-Dux Regni, videns quod incubuit belli tota ruina, sibi latam ostendendæ virtutis nactus materiam; vix in *Podkayce* Bonis suis hæreditarijs comparuit, statim in varias partes cohortes Regni misit; &c.

18. *Ibidem* pag: 769. Anno 1699. 31. Maij, Varsaviæ Consecrationi Theo-

Theodori POTOCKI Episcopi Culmensis (postea Primatis Regni) quem Nuntius (Apostolicus) *Davia* in Ecclesia Patrum Theatinorum consecravit, assistens adfui.

19. Tomo III. pag: 152. Anno 1702. 6. Februarij, legitur Instructio Ordinum & Statuum Regni; inter alios Josepho POTOCKI Haliciensi, & Stanislavoviensi Capitaneo (jam nunc Palatino Posnaniensi, Supremo Exercituum Regni Duci) data, quâ Legato, ex Ordine Equestri ad Regem Sveciæ.

20. *Ibidem* pag: 158. In nova Mareschalci Comitiorum Electione, erat magna difficultas, stante Concurrentiâ Referendarij Regni D. *Szempek*, & Stephani POTOCKI, (postea Mareschalci Curiae Regni) cui Rex positivè promiserat, detenturum se partes Referendarij, & Domui Ejus gratiam exhibiturum &c.

21. *Ibidem* pag: 193. Epistola Andræ ZAZUSKI Episcopi Principis Varmiensis, ad Felicem POTOCKI Castellatum Cracoviensem, Supremum Exercituum Regni Ducem 2. Maij scripta.

„Perdidimus tam magnum, (cui lux æterna luceat) re, & nomine „Ducem Stanislavum *Jablonovium*, sed non potuit melius tam ingens „Reipublicæ reparari ruina, nisi & in prima curuli, & in primo Exer- „citus Poloni ministerio, Tu succederes. Eo proinde in plausum cum „tota Patria, quod dignitates hæ, quæ alibi hospitantur, in Domo Tua „planè hæreditariæ sunt, & ad Te posthminio redeunt. Particularem „verò & singularem, ut constans & observantissimus Nominis Tui „testor satisfactionem; paucis his verbis, vota fundo, ut fortunæ „huic, dum non potest perpetuitas, addatur diuturnitas, minimè „dubitans, quod & Tu affectum, quem semper es expertus, ulterius „mihi Diæcesique meæ testaberis, cujus sum perpetuus Cultor &c.

22. *Ibidem* pag: 215. Ivi obviam D. Episcopo Culmensi (Theodoro POTOCKIKI) qui 16. die venit satis diu expectatus, & aliquot dies moratus est, sed infausa notitia de morte Domini Felicis POTOCKI noviter declarati Castellani Cracoviensis, & Exercituum Supremi Ducis, qui in ore famæ ferebatur, & quanquam adhuc incerta putabatur, ad calamitatem tamen, quilibet rumor valet, afflixit proinde summopere hospitem meum, & me, cum præcipuè non diu circa verum errabatur, & brevi certò constitit defuncto, cui mortuo omnia bona, omnes boni precari summò jure debent. Celerius multò, quam Reipublicæ opus fuerat, finem vivendi fecit, nam si diutius hujus usuram lucis usurpare potuisset, meliore loco res nostræ, quam nunc esse possunt, essent; sic clarorum Virorum fata, parem jacturæ luctum efflagitant, virtus, ubi quis moritur, non extinguitur, sed viva manet etiam post fata, atsi quis malus intereat, ejus cuncta, sub Terram cadunt, ac proinde seriùs mori, vel ocius parum interest, benè mori, aut malè, hic labor, hoc opus est; benè autem mori est effugere, malè vivendi peri-

periculum. Vicit ergo mæror publicus privatam lætitiā, communisque Poloniæ luctus, hilaritatem nostram serio impediuit. Sciebam dolori Domini Episcopi occurrendum non esse, ne ipsum solatia irritarent, & accenderent. Nam in morbis quoque nihil est magis periculosum, nec perniciosum, quam immatura medicina, expectabam dum ipse vires suas frangeret, & ad sustinenda remedia morā fatigatus mitigatusque, tangi se, ac tractari pateretur. Verebarque; ne hæc non consolatio esset, sed exulceratio. Consolabar nihilominus suaviter, & lacrymas ejus si suppressere non poteram, abstergebam, sua cuique calamitas, tanquam Ars assignatur. Alium alio tempore fata comprehendunt, neminem præteribunt. Non sentire mala sua, non est hominis, at non ferre non est viri, flere, queri, gemere, à natura desciscere est, fruges quoque maturitatem spectato tempore expectant, quanquam omne tempus Clodius non omne Catones ferat. Mortem tamen ejus eodem animo ferendam judicet, quo expectat suam.

23. *Ibidem* pag. 225. Expeditionis auxiliarium copiarum, adversus Svecicam potentiam, licet jam extructus pons est, nulla prorsus affulget spes. Sveci verò alteram Vistulæ partem petierunt XI. præsentis. Frequentes ab Exercitu nostro, ad hostilem, non sine felici successu sunt excursiones, qui etiamnum cum reditu Palatini Kijovienſis Joſephî Potocki, non infortunatus speratur.

24. *Ibidem* pag. 246. Legitur Epistola prædicti Felicis POTOCKI, ad Palatinatus.

25. - pag. 247. Epistola ejus ad A. C. Zaluski Episcopum Varmienſem.

26. - Epistola ad eundem Castellatum Cracoviensē à Palatinatibus.

27. *Ibidem* pag. 256. Præsentati sunt 13. Capti Sveci, quos inter, duos insigniores Officiales, quos POTOCKI Palatinus Kijovienſis, in Arce Novæ Civitatis expugnata, paucis cæsis, vivos in suam potestatem redegerat.

28. *Ibidem* pag. 362. Anno 1703. Fecit Rex quæcunq; potuit, pro lucrando Domus POTOCCIANÆ affectu, & quandoquidem Scipio minor, quod ego ex corde optaveram, cedere non potuit Stephano POTOCKI Capitaneo Czerkassenſi, data tamen, & non tantum verbō Regiō, sed etiam scriptō confirmata spes primi vacaturi Regni Officij, & pro meliori demonstrandā confidentiā, expeditus est idem POTOCCIIUS *Varſaviam*, & ultra, ut stabiliendis in partem Regis & Reipublicæ invigilaret commodis, & utilitatibus. Obstrictus imprimis amorē Patriæ, sepositis quibusvis, quæ provenire possunt, ex dilata satisfactione rationibus, in supposito appromissæ gratiæ omnia ea faceret, quæcunque amor in Patriam, naturalis Domus POTOCCIANÆ in Reges fidelitas, explorata ejusdem svadebit prudentiā.

29. *Ibidem* pag. 366. Venerunt etiam Dominus Episcopus (POTOCKI) & Palatinus Culmenſes, quos ego, cum omni cura, & sollicitudine volo amicos reddere Regi, & ut plena cum utroque esse possit confidentia, omnino curare, & evici, quod Rex in expectatione alicujus melioris, subscriberet Officium Metatoris Generalis Castrorum Domino Capitaneo Czerkassenſi (Stephano POTOCKI) illudque sub Sigillō parvō, sigillatum reddidi Domino Episcopo, sed nedum eis satistactum.

30. *Ibidem* pag. 440. Incisoratus (Dapum in Regno) cessit Domino (Stephano) POTOCKI Capitaneo Czerkassenſi.

31. *Ibidem* infra. Venit noticia, quod Cosaci, qui contra nos multa faciebant, per Dominum (Joſephum) POTOCKI Palatinum Kijovienſem &c. fuerint deleti.

32. *Ibidem* pag. 798. Anno 1707. Videntur hic Universalia Joſephî POTOCKI Palatini Kijovienſis, qui datum sibi Regimen Generalis Exercitus Regni, annunciat.

33. *Ibidem* pag. 843. Anno 1708. Venerat sub id tempus *Elbingam* etiam Dominus Palatinus Culmenſis, cum quo multa contuli, collatum fuisse Episcopatum Cracoviensē à Stanislaō, Domino Theodoro POTOCKI Episcopo Culmenſi audivi, & jam titulum Principis admittere scivi, quanquam aliundē sim informatus, quod Dominus Casimirus Lubinski Chelmenſis Episcopus, præsentationem à Rege AUGUSTO habuerit.

34. *Ibidem* pag. 847. Infra hoc tempus factæ sunt Nuptiæ Domino Jacobo POTOCKI Fratri Germano Nominati Cracoviensē, cum Catharina Bielinska, Supremi Mareschalci Regni Filia (a) cum omnibus quæ fieri poterant solennitatibus.

35. *Ibidem* infra legitur. Epistola Theodori POTOCKI Episcopi Culmenſis (postea Primatis Regni) ad Nuntium Apostolicum, quam

(a) Hec Soror. moderni Supremi Mareschalli Regni, POTOCKIO demortuō, inſi Con-
nubium cum Barone de Besenval Legato Gallico, nunc in viduali statu Parisijs commoratur.

Naufragium
STANISLAI POTOCKI
 Palatinidis Kijovienfis, Capitanei Kolomienfis, (Fratri Germani
 moderni Supremi Ducis Exercituum Regni Poloniae.)
JOANNI III. INVICTO POLONO-
RUM &c. REGI.

Hanc naufragij Nobilissimi & Illustrissimi
 STANISLAI POTOCKI Palatinidis Tabulam, ut praesens pro
 suis Heroibus Divinae Clementiae signum, & in futuro ad
 majora secuturum auspicium felicissimum, seq. ipsum,
 supplex dicat Romanus de Hooghe.

1. **I**nfidæ, ne fide rati, STANISLAE ! Ruinam
 Praeparat, & tonitru & fulmen latet intus ab alvo
  2. Par Ethnae zrupit, Caelos clamoribus, undas
 Funeribus, terras miserorum horroribus implet.
  3. Naufragio per tot lacerata cadavera, & igne
 Najades incolumem sic excepere POTOCKI
  4. Vive Tuo, & Patriae PATRI, Te summa potestas.
 Ad meliora dedit, nec tot contraria perdent:
Prope Mechliniam ad pagum
Willebroek Anno 1678. 27. Julij
1. *Symbolum* Arbor, ventô impetita, tamen non conquassata cum
 lemmate.
Nec tot contraria perdent.
  2. *Symbolum* Manus, e nubibus protensa, palmam tenens, cum lem-
 mate
Ad meliora dedit. (a)
- Ex Mss. Polonico Genealogico de Familijs Prussia Regia, ejus Autogra-
 phum in mea Bibliotheca auro contra charissimâ possideo*
Origo Stemmatis Pilawa.

Herb Polski, nādany za Kázimierza Spráwiedliwego Roku 1179.
 z tey okázyi. Zyrostaw dosyć znaczne poślugi, to iest Rycerz tak
 Oycu Kázimierza, Bolestawowi Kryspowi, iako y samemu Kázimie-
 rzowi czynił, á mianowicie: zá Bolestawa w Prusiech pod Piławą,
 iednák mu nádgradę szczęście odwłaczało: áż też zá Kázimierza
 Spráwiedliwego, wziął Herb pułtrzečia Krzyża; á to dla tego, bo
 gdy dwa rázy; wiárę Chrześciańską Prussacy zrzucáli, á trzeci raz
 zdradliwie o przymierze prosili: Krol niechciał tego uczynić, ále
 wpadł do nich, Ziemię ich pustosząc: Tam Zyrostaw zabił Prussaka
 iednego, który wszystkich woien był początkiem, dwa Krzyże dali

Zyro-

(a) *Hoc Naufragium Stanislai Potocki in Tabulâ aenâ patenti Romani de Hooghe Celo
 Amstelodami expressum, ex eo quod in meo Cimmelio asservatur exemplis describere curavi.*

Zyrostawowi, ná pámiatkę, iż Prussaki uskromił, ktorzy dwa rázy wiá-
 ry Chrześciańską zrzucáli: á iż trzeci raz zdradliwie pod płaszczem
 wiary Chrześciańskiej, prosili o pokoy, nie otrzymali, trzeciego po-
 łowicę Krzyża Zyrostawowi nádano; Ma byđ pułtrzečia Krzyża
 białego, w błękitnym polu ná Hełmie pięć pior łtruśich.

*Ex Mss. Polonico sub Titulo Kronika Polska Anno 1586. à quodam Ano-
 nymo scripto, cujus Autographum possidet Illustrissimus Alexan-
 der Joseph Comes de Pruss Jablonowski S. R. I. Princeps,
 Dapifer M. D. Lithuania.*

BOiąc się tedy Krol, aby mu Wituldt pod Skirgielem Wilna nie
 ubiezał, gdyż Ruś miałwszystką po sobie, posłał z Polski do Wilna
 Mikołaja Moskorzewskiego, Herbu *Pilawa* Podkanclerzego, z ludem
 niem. tym ku obronie, obu Zamkow. Ten Herb *Pilawa*, ma mieć
 pułtrzečia Krzyża w polu błękitnym, kleynot iest Polski dawny.
 Iest też y drugi Herb iemu podobny, który ma mieć trzy Krzyże
 sześna, zowią go *Boycza*, ná Kuśi go niektore Domy używaią.

POTOCKIANÆ FAMILIÆ

Centum Familiarum in Poloniâ præ cæteris Illustriſſimarum
æternâ mentis devotione colendus

O W S K I S. R. Imperij Princeps,

jam ad umbilicum ferè perductas; & brevi Amſtelodami

Regali evulgandas parat.

IGNA: MI. JOSEPHVS Capitaneus Kolo. N., N. Kofakow.
TIVS, CHA. myicaſis, Marianna Joannis An- ſcil.
ex H. EL ex zgarii Czapſki Theſaurarii Re.
H. gni. Obiit præmatura morte Ar.
gentorati, ex M.

A qua Proles STANISLAVS Palatinus Smo- CATHARINA,
cum Donhoff, lenſia, 1.) Maria Alexandri 1.) Adami Smi.
Tab. XXIII. Lafcz Palatini Belfenſis, 2.) gielſki Capitanei
Helena Zamoyſka Palatini Smo- Gneſnenſis, 2.)
lenſia, ex V. Petri Kofakow.
ſki Caſtellani Po-
dlaſia, ex V.

CATHARI- JOSEPHVS Palatinus Poſnani. STANISLAVS
NA, 1.) Ludovi- enſis, ſupremus Dux Exercituum Capitaneus Hali-
ci Wielopolſki Regni, Varſavienſis, Haliſien. cienſis, Rotama.
Pincerna, Re- ſis, Capitaneus, 1.) Victoria Vla. giſter S. R. M.
gni, 2.) Fran- diſſai Letczyński Palatini Po.
ciſci Donhoff dlaſia, 2.) Ludovica Joſephi
Capitanei Wi. Miſiſſegh Caſtellani Cracoviz,
ſienſis, 3.) de
la Motte Gene.
ralis Saxoniæ.

THERESSIA, ANDREAS Caſtellanus Cra.
Adami Sienia- covæ, Campeſtri Dux Exerci.
ſki Notarii æc- tuum Regni, Haliſienſis Capi-
gni, ex S. a qua taneus, Anna Joa- nis Ryſki
Proles Tabula Caſtellani Cracoviz, ex S.
XXXII.

ANDREAS Pa-
latus Braclavie,
Therſia Stani.
ſſai Potocki Pa-
latini Cracoviz
cum diſpenſa- to-
ne, vidua Roda-
ſieniaſki No-
tarii Regni.

STEPHA. THE. STEPHANVS Mare. ALEXAN. JACOBVS ELI- THE. PETRVS
NVS Palat. RES. ſchalus Curia, Capita. DE & Pala- Capitaneus SA. ODO. Palat: Czer-
Belfen, 1.) SIA, 1.) tatus Smo. Czehrynienſis, BETH RVS mechovie,
Anna Adami Joannis Catharina Nicolai Bic. lenſia, 1.) Catharina Ca. Victo. Pri. Cytharipala
Charlenſki Gielſki ganowſki Capitanei Mo. ſuffanna N. ſimiri Bielia. riſ So- nas Pfary Al-
Enſif. Vol. Palatini ſtovenſis, 2.) Theretia Karzewſki ſki Marc. bielſki Re. xandri Cho.
Nicolai Sa. niz, 2.) ſki Caſtellani Craco, Haliſien, 2.) ex S. liſer ex S. Succam: Leo.
pieha Palat: Thomæ viz, ex E. Theretia Hali. polien: vidua
Braclav, 2.) Zamoy. Alexandri. cia, Stanilaſta.
Joanna Nico- ſki Or. Tarlo Ca. ex S. mirowſki
ſai Sieniaw. dinati, ſtellani Za. Capit: Mo.
ſki Pal: Vol. ex T. vichofien. ſtovenſis
hyn: ex T. ſis, ex S.

STANISLAVS dictus Re. JACOBVS Po.
vera Palatinus Cracoviz, Su- cillator Podolia
premus Dux Exercituum Regni, Capit: ſniarynen-
Haliſienſis, Bareuſis Capitaneus, ſis, Catharina de
1.) Sophia Valentini Kalinowſki Magna Klomni.
Generalis Podolia, 2.) Anna ce, vidua Ma.
Jeremias Mohila Ducis Molda- thia Jablonow.
ſki Capitanei Ko-
lomyienſis, ex S.

JOANNES Palatinus ANNA, 1.) Do- MA- PETRVS PAV. Ma. BAR. STA. JO. GE.
Braclavie, 1.) Theret. minici Kaza- RIA, Capita. Snia, LVS Ca. RIA BARA NIS. AN. OR.
ſſa Joannis Cetner Ca. nowſki Palat: Januſſi tynenſis, ſtell: Ca. Al. Nico. LAVS NES GI.
pit: Leopoliem: nati ex Braclavie, 2.) Ducis in Euphroſina mene. bertſi lai Na. Sophia Po. VS.
Anna Zamoyſka Ca. Boguſſai Slu- Bierz Michaſis cen: 1.) Wel. rzym. Nico. cill:
ſtell: Leopoliem: 2.) ſzka Theſaura. Radzi. Stanilaſw. Cathari. ſel ſki lai Po.
Vrſula Petri Danicio- ri (M.D.L. 3.) wiſ Pa. ſki Caſtell: na Nico. Capi. Succa. Ma. do.
wicz Inciſoris Regni Michaelis Sta. latini Cameneccen. lai jar. tanci mera. kowic. ſiz.
& Chriſtine Adami niſlawſki Pala. Viſnen. ſis, poſt nu- molin. Ro. riſi Plo. cki
Ducis Wiſzniowiecki tini Kijoviz, a ſis, a qua pta Michae. ſki, 2.) E. za. cenſis, Dapi.
Mareſchalci Volhyn, qua Proles cum Proles li D. Czarto. leonora. nen- feri
vidua Vladilaſ Sapie- Kazanowſki Tab: ryſki Palat: Solty. ſis. Hali. ciz.
ſa Palatini Breſtenſis. Tab: XLIII. XVI. Sandoſnir kowna.

VRSV. ALEXAN. JOSE. IGNA. MA. THE. N. N.
LA. Ge. DER Capi. PHVS, TIVS, RI. ODO. Sza. Fi.
orgii O. taneus Gu. ex P. ex P. AN. RVS. niaw. lia-
zarow. zovienſis. NA, ſki.
ſki Me. ex C.
toris
Caſtro.
rum
Regni.

JOA. MA. AN. THE. ELEONORA, N. Nakwaſki VRSVLA, Hiero-
CHI. RI. NA, ODO. Caſtellani Ravenſi nymi Comitis Wielo-
MVS, AN. ex S. RVS, polſki Capitanei Zar-
ex S. NA, ex D. novacenſis.

JOANNES Caſtellanus Bra. MICHAEL Capitaneus Trem- A qua Proles. Tabu
clavia, 1.) Conſtantia Joannis bovlenſis, Marianna Calimiri la XLVI.
Solbecki Capit: Mierzvicenſis, Kontſki Caſtellani Cracoviz, ex
2.) N. Joannis Branicki Arm. E.
rum Kontſki Caſtellani Hali-
cie, 3.) Conſtantia Alexandri
Danilowſki Capitanei Parezo;
viſus, vidua Andreæ Mala.
chowſki Capitanei Smetritzen.
ſis, ex E.

STANISLAVS Caſtellanus DOMINICVS Subdapi ex M. ANNA, 1.) Michae-
Kijoviz, 2.) Suſanna Dze. awin. D. L., N. Duninowna vidua V- lis Rzewuſki Theſau-
ſa Palatini in vraclavie, 2.) nichowſki Palatini Trocenſis, rarii Regni, 2.) Ga-
Eleonora Marek Rey Capita- ex I. ſpari Kunicki Pocilla-
nei Maſogolenſis, ex I. toris Chelmenſis, ex
I.

HE. CA. STA. AN. ANNA Joannis HEDVI. STANISLAVS
DVI. TH. NIS- DRE, in Niclowice Pru- GIS Petri Wlodek Capitaneus
GIS RIA LAVS AS a churcki, a qua Harley Pa. Cameneccenſis, N.
Strza- Swa. a quo quo in Proles Tab: latini Lu. Stanilaſi Laiſi Pa-
la, ex czo. in Ma. Lithva LVIII. blinenſis, laſini Siradæ, 2.)
P. ſki, ex jon Po. nia Po. a qua Pro: Martino Kunat Re-
P. ſtirps, toccii. les Tabu. gio Rothmagutro
ex P. la XLIV. nupta.

AN.
 DRE
 AS
 Vexi
 lifer
 Podos
 liz.

TABULA GENEALOGICA

Excerpta ex Tabellis JABLONOVIANIS

Quas Amicus integerrimus & mihi

Alexander Josephus Comes JABLON

Dapifer Magni Ducatus Lithvaniae, Capitaneus Buscensis;

In Folio (ut ajunt)

SIMON Capitaneus Rohatynensis.

MAGDALENA, N. Jo. Antonii Jablenki annis Kiszynensis & Ro. Jablonensis Capitaneus nowski Capitaneus Czernohynensis Equitis Austriaci Veleris.

SOPHIA, 1.) Michaelis Puzyna Notarii M. D. L., 2.) Ludovici Kalinowski Capitanei Vinnensis.

A qua JOSE. IGNA- PHVS. TIVS, Tab: LXIX.

A qua Proles Tab: XIV. A qua Proles Tab: LVII.

CA. N. JO. BAR. FE. N. N. MA. THA. annis BA. LIX. FI. FI. RIA. RINA Mala. RA. liz. liz. NVS. Calimi- chow. Dina. Capie. ri Ogin- ski Ca. zew. tan: ski Sub. pitanei ski Castel. dapiteri Opocz. M. D. nealis, Chel. L. ex ex K. men. K. fis.

A qua Proles Tabula XXIV.

CA. MA. PELA. EVSTA. THA. RIA, GIA, CHIVS. RINA, Ste. Josephi Capita. Caroli nillai Potocki nceus Tlu. Sapicha Jablo- Capita. maceus. Gra. Notarii nowe. Szczec. Anna. Campes ski rzeccen. Joannis. stris M. Palat: ex C. Kontski. D. L. Ra. Busiferi. ex C. ven: Regni. ex L. ex C.

HUMBELINA, Ma. ELI. CA. MI. viti Kurdwanowski Ca. SA. THA. CHA. pitanei Baranoviensis. BETH. RI. EL. NA.

ANNA. Francisci Potocki Incif: Reg: ex M.

FELIX AN. THE. XAVERIVS Capi. FRANCISCVS ANTO. Capitaneus 10. RES. taneus Socalienis, Incifor Regni, NINA. Krafnost. NI. SIA, Elisabeth Stepha. 1.) Sophia N. Severini. vici: Ma. VS, ex O. ni Branicki Palatini Rzeczycki Capit: Rzewu. rianna A. ex O. Podlachia, 2.) Jo. Lomzynensis vie. ski Refe. alexandri Tarlo Palatino dua Nicolai Co. rendarii. Danieloe Lublinceni nupta, ex tuer Capitanei Regni. wicz Ca. Barccensis, 2.) pit: Pare. Anna Stanislai. czovien: Potocki Palatini. ex S. Smolenscie.

ULIN. SKI.

JACO. Bus Cap. ALB. XAN. NA. Jacobo. JOAN. NA. Ven- Gruzew. ANNA. cellai ski Prz. DKA. Stani- cellai ski Pr. nicentis, illi do. Wiel- fecki Cu- Cathari- takow- hortki liz. M. na Nico- lki Ca. Castel- D. L. lai Kros- itellani lami. nowski Kijo. Volhy. Palatini, via. nia. Czernic- ehov., 2.) Stephano. Humiecki. Palat: Po- dol: nupta.

JOANNES CON- STAN- TIA, Stanislai Saczuka Precan- cellarii M. D. L.

STEPHANVS. AL. JO. MI. EV. Palat: Podol: 1.) BER. AN. CHA. PHRO. Helena Francisci TVS NA. 1.) EL. SINA. Lipki Castel: Pocil: Tho. Pocil: Anto. Malogott: vidua lator m. Podol: nli Ra. Samuclis Lan- Lucos. Czapo. liz. docki. ckoronski Supda. viens. ski Po. 1.) Cad. pif: Cracov: & A. sis. N. cil: Par. Kro. fstell: alexandri Kraficki, Do. nav: 2.) snow. Lubas. 2.) Catharina Ni. mas. Anton: ska, czo. colai Krosnowsk. szew. Rade. 2.) vici. Palatini Czernie. ska. cki. Roze. fis. choviz, vidua Ja. cum di- wa. cobi Potocki Ca. spenf: dowe. pitanei Chmiele. nupta. ska. nicensis.

STANISLA. GEORGIVS Capi. VS Palat: Bel. taneus Graboveccen. senis, Capita. fis. 1.) N. Michae. neus Rubic. lis Lincowski Ca. szovientis, 1.) stellani Volhynia. N. Fronckic. 2.) Constantia Ale. wicz Capit: xandri Podberecki. Slonimentis, Marechalci. Vpia. vidua Josephi. tenis, ex C. Firley, 2.) Ma. rianna Stanislai Rzewuski. Palatini, Bel. senis, ex C.

THERESSIA. MICHAEL. Palatinus Vol. JOSEPHVS Excubiarum 1.) Stanislai Ja. hynia, Capitaneus Krafno. Regni Praefectus, Bellensis. blonowski Me. Ravientis, 1.) Sophia Ste. & Koberzyensis Capitaneus, tatoris Castre. phani C. arnecki Notarii de Theophila Alexandri Ceter. rum Regni, 2.) gni, 2.) Marianna Martiani Capitanei Leopolicensis, ex. latini Lublincen. sis, ex C. Adami Tarlo Pa. Ogiaski Palatini Vitebicen. C. sis, ex C.

N. Du. ULIN. eis Wo. SKI. ronie- cki Ca- pitanei Chel- menis.

DOMI. NICOLAUS PE. JO. JO. VI. MA. SAN. AN. HE. NIGUS. Generali. Podo- TRVS. AN. AN. CIO. RIA DIVO- NA, LE. Thefaura- liz, Sventoslava Palat: NES. NA. RIA. Ada. GIVS. 1.) RA. NA. ruz Curie Alexandri Roie- Brack. NO. NI. An. mi Capit: pme. Hy- Regni, cki Palat: Mia. Catra- tanus colai drez Kaza. Jablo. li Go. cynthi. Constant- scen: vidua Vla- rina. Reg: Da. Ko. now. nov: 1.) yski Jablo- tra Tru- dillai Leiczyn. Nic- ex E. nie- niec- ski Theo. pocil- now- skolaika. ka. duccam. Bre- lai O- lo- polski. Me- phila latoris ski in- Succame- stentis de. dake- strorog. wicz Nota: tat: Sbignei. Chel- Ful- rarii Ha- wicz Palat: Smo- Pocilli. Palat: rii. Ca. Gorai men- szym- licienis, leniciz, ex S. Regni, Po- Reg: stro- ski Cast: fis. 2.) Sub- dok: ex S. rum, Kijovis Sta. dapif: ex B. ex B. Reg: 2.) Butice, nowa. Leo- polien:

ALBERTVS THO. JO. CATHA. Humiecki Vexil. MAS AN. RINA, 1.) lifer Podolia 1. Vca. NA. Szembek. bella Kontska Al- tor N. Castell: Ca. berti filia. Podo. Wich: menecen: lia, rowe. 2.) Stanislai. N. Of. ski Luzcecki Pa. solina. Busif: lat: Podo: ska. Hali- lia. cia.

ALBERTVS THO. JO. CATHA. Humiecki Vexil. MAS AN. RINA, 1.) lifer Podolia 1. Vca. NA. Szembek. bella Kontska Al- tor N. Castell: Ca. berti filia. Podo. Wich: menecen: lia, rowe. 2.) Stanislai. N. Of. ski Luzcecki Pa. solina. Busif: lat: Podo: ska. Hali- lia. cia.

FELIX Castellanus Cracoviz, Supremus ANNA, 1.) Sigismundi Dux Exercituum Regni, Krafnostavienis, Comitiss Ostrogog Capitanei Socalienis Capitaneus, 1.) Christina Geor. Rohatynensis, 2.) Maximig Lubomirski Marechalci Regni, 2.) Iiani Przerenski Palatini Constantia Rosa Vladislai de Krzywonogi Siradiz, ex S. a qua Proles. Los Palatini Marieburgensis, ex Elisabeth cum Ostrogog. Tab: XXXV. tha Kryzpinowna Thefaurarii M. D. L. procreata, ex S.

STEPHANVS. Notarius Regni Trans. ANNA, 1.) Stanislai in Bio in Albu Kijovienibus Lublini existens. Podhayce Golski Palatini Runtiz, 2.) Joannis Ducis Ko. recki Castellani Volhynia, 3.) Constantini Ducis Za. slawski, ex S. a qua Proles cum D. Korecki Tab: XIII.

AN. CA. DRE. THA. AS. RINA. Vexils. Joane. lifer Podol: Castel: lani. Camaj. nocens. fis, ex B.

NICOLAUS Castellanus STANISLA- JA. Cracoviz, Supremus Dux E. VS Metator CO. exercituum Regni, Capitaneus Castrorum Re- BVS. Lublincensis, 1.) Sophia Pe. gni, Catharina Ea- tri Firley Paratini Lublincen. Nicolai Ma. dem. Kazanowski Palatini Podos piferi Haliow actis. liz. Exercituum Ducis, ex Aha Kijovien: ex H. B. ex H.

CHRISTOPHORVS JOANNES Poellator M. D. L., Succamera: 1.) N. Wolowicz Pin. ruz Haliow. cernz M. D. L. vidua Anna Vence. Ducis Holowczynski, Haliowczyn. 2.) N. Rajcka Alexan. ski Cancellas. dri Palatini Minscen. rii Regni. fis. Eadem Transfatio.

CHRISTINA Alexandri Hu- miecki Castella- ni Cameracensis. 2.) Samuclis Za- miechowski nup- pta, ex S.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

N. Stanislaus W. ANDREAS Castellanus Ca. BARBARA Ja. cobi Steus Capi.
Iucki Castellani menecensis, Capitaneus Bialo. kamienis, 1.) Sophia Joannis radei Chmielni.
Halicie, Suc. Piatecki Armorum Zabawa, 2.) centis.
cam: Regni. Catharina Nicolai Buczac. Duc.
camerarii Podoliz Capitanei Pa.
rensis, ex Anna Nicolai Ducis
Radziwill Palatini Vilnensis.

STEPHANVS Pala.
tinus Braclavia, 1.
Ritus komani, 2.
ria Jerone Molia.
Ducis Moldavia, 2.)
Nicolai Firley Pala.
tino Sandomiriz
nupta.

JOANNES Ca. NICOLA.
pitaneus Tluma. VS S R. M.
centis, Sophia Rothmigi.
Joannis Oltorog ster, Ca.
Posillatoris Re. tharina Ge.
gni, 2.) Nicolao orgii Mau.
Modliszewski roccii Can.
Armorum Ea. cel: Moldav:
bys nupta. 2.) Joannai
Tarnowski
nupta.

BERNAR.
DVS, Eli.
beth Jo.
annis Ko.
cielceki
Palt: Lancie:
2.) Sebastia.
no Zorawin.
ski Castella.
no Halicie
nupta.

NICO. ANDREAS
LAVS, Kamieniecki.
Catha.
rina N.
Grufz.
czynski
Judicis
Sando.
miriz.

ELISA.
BETH
Joannis
Petrocki
Palatini
Braclavia.
N. Tertia Vxor Sta.
nillai de Hermanow
Wlocek Palatini Del.
sentis, qui 1.) Eli.
sabetham Stannlai Za.
moyfki Casteli Chel.
mentis, 2.) Hedvigim.
Joannis Olefnicki,
nupferat.

JOANNES Potocki Genera.
lis P. Poliz, Capitaneus Chodel.
nicensis, N. Czerminka, ex
K.

N. Nicolai Koryciu.
ki, ex I.

STANISLAUS
ex I.

AN.
DRE.
AS,
ex G.

BAR. GEOR.
BA. GIVS,
RA ex G.
Sam.
bo.
rze.
cka:

DORO.
THEA.
Zaion.
czkow.
ka.

AL. ANNA JO. GA.
BER. Petri AN. SPAR. ELISA. SIA. AL. JO.
TVS, Pruch. NES. BETH NIS. BER. AN.
nicki VS N. Sic. Ste.
Castel. jowski Suc. ninika rilis.
Premi. Castell: cam: Castell:
licusis. Lubli. Leo. Hali.
a qua polien: cia vi.
Proles. Mater N. Sic. dua
Tabula Primatis. niatz Felicis
L.VIII. ko. Chodo.
rowski.

JACOBVS Marechalcus Cu.
riz Regni, 1.) Kozminska, 2.)
Anna Nicolai Jazlowiecki Ca.
stellani Camenecensis, Georgii
Palatini Russiz germana.

BERNARDVS
Abbas Andreo.
vicens.

STANISLAUS Tribunus Cracoviz,
1.) N. Wazyńska, 2.) N. Piarfka, 3.)
N. Goworczanka.

HEN. CLEMENS PE.
RICVS Castellanus TRVS, Capit: Gro.
Castell: Sanocensis, N. de O. decen: &
Sanoc: lesko.
ad Wi.
sznio.
wierz.

JOANNES
Capit: Gro.
N. de O. decen: &
Drohobyc:
Anna Joan.
nis Koscie.
lecki Palat:
Lanciciz.
LIII.

BARBA.
RA Nico.
Isi Mai.
fzech Suc.
cam: Reg:
a qua Pro:
les Tab:
LIII.

MATHIAS Vesallifer Cra.
coviz.

BERNARDVS

HEN. JO.
RICVS AN.
Palat: Podol: N.
Palati. NE Joannis Sienin.
nus Cra. Ca. ski Succamerarii
coviz. stell: Premillienis.
Leo.

MARTINVS
Palat: Podol: N.
Joannis Sienin.
ski Succamerarii
Premillienis.
Leo.

NICOLAVS in Bi.
lykamien, Zaiofce &
Olesko, Palat. Cracov:
Dux Exercitt: Regni,
N. Koscielceka.

BERNARDVS
1435.

JACOBVS Castellanus Rado.
micensis. 1398.

WLOSTKO Castellanus Villi.
centis. 1366.

JOANNES in Potok, Da.
pifer Hungariz.

ALEXANDER Pilawa in Po.
tok Palatinus Sandomiriz.

CLEMENS Castellanus Sradiz,
1306.

ANDREAS Castellanus Voynicensis.
1287.

SVLISLAUS II. Castellanus Zavichostenis.
1256.

SVLISLAUS I. in Potok Castellanus Sandomiriz.
1217.

ALEXANDER circa
1200.

ZIROSLAUS Armorum & Gentis

regi. Juxta varios Authores, MS. P. Rutka, & Casparum

Niesiecki sub Armis Pilawa.
1179.

1493. polien: 1510.

NICOLAVS Palatinus Cracoviz.

PETRVS Heros fortunatus, ad Budam.

NICOLAVS in Kamienice.

CLEMENS in Kamienice & Moskorzew Procancelarius
Regni, Castellanus Villicensis, Capitaneus Cracoviz.

JOANNES Marechalcus Curiz Regni.

NICOLAVS Procancelarius Regni.

PAGUSLAUS Castellanus Cracoviz.

NICOLAVS Moskorzewski Palatinus Cra.
coviz.

JANUSSIVS in Moskorzew Palatinus Cracoviz.
1239.

100-100

100-100

JACO.
BVS

Succas
meras
rius Ha
licie,
N. O.
strow.
ska Ar
morum
Gryf.

A N.
D R E.
AS Ve
xillies
Cameo
necen
tis ex
K.

JACOBVS Palatinus Bra
clavie, 1.) Elisabeth Pru
sinowska Adam; Palatini Be
senis soror, 2.) Hedvigis
Stanislai Tarnowski Castelle
lani Sandomiriz.

JOANNES Pa
latinus Bracla
vie, Elisabeth
Stanislai Kamie
niecki Succame
rarii Leopoliens
is.

NICOLAVS Rothmagister S. R. M.,
Marianna Joanniskalinowski, 2.) Janusio
de Prusinowa in Perespa Prusinowski Suc
camerario Beliceni aupta.

N. Smiotanka Judicis Hali
cigulsi, ex l.

Explicatio Abbreviationum.

Post nomen mariti, supple vocem *Uxor*.
Post nomen uxoris, supple vocem *Filia*.
Post totum quemvis Articulum; Littera majuscula
initialis, significat; nomen *Matris*. (*Exemplum*)
ex K. id est ex Kozminska.
ex J. id est ex Jazłowiecka &c. &c.

